

Hacettepe Üniversitesi
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü

**TÜRKİYE’DE İSTİHDAM EDİLEN FRANSIZ
UZMANLAR VE TÜRK MODERNLEŞMESİNE
KATKILARI**

Gölnaz GEZER BAYLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA 2013

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Türkiye’de İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar Ve Türk Modernleşmesine Katkıları” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

...../...../.....

Gülnaz GEZER BAYLI

H.Ü.

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

İşbu çalışma, jürimiz tarafından Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Adnan Sofuoğlu.....

Üye : Prof. Dr. Mustafa Yılmaz (Danışman).....

Üye :

Üye :

Üye :

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

...../...../.....

Prof. Dr. Adnan Sofuoğlu
Enstitü Müdürü

ÖZET

GEZER BAYLI, Gülnaz, Türkiye’de İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar Ve Türk Modernleşmesine Katkıları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013.

Bu çalışmada 1923-1976 yılları arasında Türkiye’de modernleşme sürecinde istihdam edilen Fransız uzmanların görev yaptıkları alanlar ve bu alanlara yaptıkları katkılar prosopografi yöntemi ile ele alınmıştır. Fransız uzmanların istihdamı konusunda lisansüstü düzeyde yapılan ilk çalışmadır.

Çalışmada Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Dönemi’nin ilgili fonlarında bulunan kararnameler, internet taramaları ile ilgili makale ve eserlerde yer alan Fransız uzmanlara ait bilgiler kullanılmıştır.

Birinci bölümde Batı dışı toplumlardan olan Osmanlı, Mısır, Rus, Japon, İran ve Afgan toplumlarında modernleşme, modernleşmenin dinamikleri, modernleştiriciler ve yabancı uzman istihdamı vasıtasıyla modernleşme üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde 16. yüzyılda Kanuni Sultan Süleyman döneminde başlayan Türk-Fransız ilişkilerinde, Milli Mücadele Dönemi ve bu arada Fransız kamuoyunun Milli Mücadele’ye bakışı da değerlendirilmiştir. Ardından Cumhuriyet Dönemi Türk-Fransız ilişkileri incelenmiştir.

Üçüncü bölümde Fransız uzmanlar istihdam edildikleri alanlara göre incelenmiştir. Eğitim başta olmak üzere madencilik, bayındırlık, su işleri, arkeoloji, denizcilik, posta işleri, maliye, inhisar (tekel), sağlık, sanayi ve çeşitli alanlarda 658 uzmanın istihdam edildiği belirtilmiştir. Ayrıca uzmanların görev yaptıkları alanlar, görev yaptıkları süre ve görev yaptıkları zaman aralığı, uzmanların tüm alanlar içindeki oranları ve dağılımları, akademik ünvanları, maaşları grafik ve tablolar üzerinde de gösterilmiştir.

Anahtar Sözcükler

Türk Modernleşmesi, Yabancı Uzmanlar, Fransız uzmanlar, Yabancı Uzman İstihdamı, Türk-Fransız İlişkileri.

ABSTRACT

GEZER BAYLI, Gülnaz, French Experts employed in Turkey and their contributions to the Turkish Modernisation, Master's Degree Thesis, Ankara, 2013.

This study was held by using the prosography method and is about the areas in which the French experts were employed in the modernisation period of Turkey between the years 1923 to 1976 and the contributions they had made. This is the first master's thesis on the employment of French experts.

In the study, the government orders of the funds of the Republic period found in the General Directorate of State Archives, information about the French experts found in articles and works on the internet were used.

In the first part modernisation, the dynamics of modernisation, those who modernized and modernization through the employment of foreign experts outside the West like the Ottomans, Egypt, Russia, Japan, Iran, and Afghan societies have been studied.

In the second part Turkish-French relationships that started in the 16th century with Sultan Süleyman the Magnificent - the Law Maker, The National Struggle period and meanwhile the public opinion of the French for the National Struggle and next the Turkish-French relationships in the Republic era have been studied.

In the third part the French experts employed have been studied according to their fields. It has been stated that 656 experts have been employed especially in education, mining, public works, hydraulic works, archeology, marine, postal works, finance, monopoly, health, industry and in other fields. Furthermore, the fields that the experts had worked, their work duration, the time period of their employment, their ratios in all the fields and the distribution, their academic titles, their wages have also been shown in graphics and tables.

Key Words

Turkish Modernisation, foreign experts, French experts, Employment of Foreign Experts, Turkish - French Relationships.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xii
ÖNSÖZ.....	xiii
KISALTMALAR.....	xiv
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

BATI DIŞI TOPLUMLARDA YABANCI UZMAN İSTİHDAMI İLE MODERNLEŞME	15
1. Osmanlı, Mısır, Japon, Rus, İran ve Afgan Modernleşmelerinde Yabancı Uzman İstihdamı.....	15
1.1. Osmanlı İmparatorluğu'nda Yabancı Uzman İstihdamı İle Modernleşme	15
1.2. Mısır'da Yabancı Uzman İstihdamı İle Modernleşme.....	26
1.3. Japonya'da Yabancı Uzman İstihdamı İle Modernleşme.....	27
1.4. Rusya'da Yabancı Uzman İstihdamı İle Modernleşme.....	28
1.5. İran Modernleşmesi ve Yabancı Uzmanlar	29
1.6. Afganistan Modernleşmesi ve Yabancı Uzmanlar	30

II. BÖLÜM

TARİHSEL SÜREÇTE TÜRK – FRANSIZ İLİŞKİLERİ.....	33
2.1. Milli Mücadele Öncesinde Türk-Fransız İlişkileri	33
2.2. Milli Mücadele ve Fransız Kamuoyu.....	36
2.3. Cumhuriyet Dönemi Türk – Fransız İlişkileri	44

III. BÖLÜM

CUMHURİYET DÖNEMİNDE İSTİHDAM EDİLEN FRANSIZ UZMANLAR VE İSTİHDAM EDİLDİKLERİ ALANLAR	49
3.1. Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tüm Alanlardaki Sayısı, Görev Zaman Aralığı, Görev Süresi, Dağılımı, Oranı, Akademik Ünvanları ve Maaşları İle İlgili Genel Değerlendirme	49

3.2. Eğitim Alanında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	58
3.2.1. Ortaöğretimde Fransız Uzmanlar	67
3.2.1.1. Galatasaray Lisesi'ne İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	67
3.2.2. Askeri Okullar ve Askeri Birimler	80
3.2.2.1. Hava Mektebi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	82
3.2.2.2. Hava Makinist Mektebi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar ..	82
3.2.2.3. Eskişehir Tamirhanesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	82
3.2.2.4. Eskişehir Hava Mektebi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar .	82
3.2.2.5. Süvari Binicilik Mektebi, Topçu ve Nakliye Mektepleri'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	83
3.2.2.6. Kayseri Tayyare Fabrikası'nda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	85
3.2.3. Yükseköğretimde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	86
3.2.3.1 Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Okulu.....	86
3.2.3.2. Cumhuriyet Döneminde Darü-l'Fünun/İstanbul Üniversitesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	88
3.2.3.2.1. Darülfünun.....	88
3.2.3.2.2. Üniversite Reformu	100
3.2.3.2.3. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	105
3.2.3.2.4. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	110
3.2.3.2.5. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	113
3.2.3.2.6. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	114
3.2.3.3. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	115
3.2.3.4. İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü, İstanbul Eğitim Enstitüsü, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu, İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	120
3.2.3.5. Güzel Sanatlar Akademisi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar .	121

3.2.3.6. Ankara Siyasal Bilgiler Okulu'nda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	123
3.2.3.7. Ankara Üniversitesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	123
3.2.3.7.1. Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	124
3.2.3.7.2. İlahiyat Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	130
3.2.3.7.3. Siyasal Bilgiler Fakültesi İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	131
3.2.3.7.4. Fen Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	134
3.2.3.7.5. Hukuk Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	135
3.2.3.7.6. Eczacılık Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	136
3.2.3.7.7. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	137
3.2.3.8. Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	138
3.2.3.9. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	138
3.2.3.10. Ankara Yabancı diller Eğitim Enstitüsü'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	141
3.2.3.11. İzmir Ekonomi (Ticaret) ve Ticaret Okulu'nda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	142
3.2.3.12. İzmir Buca Eğitim Enstitüsü'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	143
3.2.3.13. Ege Üniversitesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	144
3.2.3.14. Atatürk Üniversitesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	146
3.2.3.15. Hacettepe Üniversitesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	147
3.2.3.15.1. Temel Bilimler Yüksek Okulu Fransızca Bölümü'nde İstihdam Edilenler	148
3.2.3.15.2. Fen ve Mühendislik Fakültesi'nde İstihdam Edilenler..	149

3.2.3.15.3. Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Birimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	150
3.2.3.15.4. Hacettepe Üniversitesi Modern Diller Okulu Fransızca Bölümü'nde İstihdam Edilenler	152
3.2.3.16. Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Birimlerde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	153
3.2.3.17. Konservatuvarlar ve Senfoni Orkestrası İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	154
3.2.3.17.1. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	156
3.2.3.17.2. Ankara Devlet Konservatuvarı'nda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	157
3.2.3.17.3. İstanbul Belediyesi Konservatuvarı ve Şehir Orkestrası'nda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	158
3.2.3.17.4. İzmir Devlet Konservatuvarı'nda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	158
3.3. Bayındırlık Alanında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	159
3.3.1. Ankara'nın İmarı	163
3.3.2. İzmir'in İmarı.....	165
3.3.3. İstanbul'un İmarı.....	168
3.3.4. Trabzon ve Erzurum'un İmarı.....	170
3.3.5. Diğer Şehirlerin İmarı.....	171
3.4. Madencilik Alanında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	177
3.4.1. Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	184
3.4.2. Etibank'ta İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	194
3.4.3. Ereğli Kömür İşletmesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	196
3.4.4. Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'ne Bağlı Yasak Bölgelerde Çalışan Uzmanlar	197
3.5. Su İşlerinde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	200
3.5.1. İstanbul Sular İdaresi.....	201
3.5.2. Ankara Sular İdaresi.....	203

3.5.3. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	204
3.5.4. İzmit-Sapanca Su İsalesi İnşaatı.....	205
3.6. Maliye Vekaleti, Muamelat-ı Nakdiye İşleri ve Varidat İşlerinde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	206
3.7. Denizcilik Alanında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	208
3.8. İnhisarlar İdaresinde (Tekel) İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	210
3.9. Arkeoloji Alanında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	215
3.10. Sanayi Alanında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	221
3.11. Sağlık Alanında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	224
3.12. Posta İşlerinde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	225
3.13. Diğer Alanlarda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	227
SONUÇ.....	230
BİBLİYOGRAYFA.....	236
EKLER.....	285

TABLOLAR LİSTESİ

III. BÖLÜM

Tablo 3.1/1. Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında Tüm Alanlardaki Sayısı, Oranı ve Süresi	49
Tablo 3.1/2. Tüm Alanlardaki Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında İstihdam Edildikleri Yıllara Göre Sayıları	50
Tablo 3.1/3. Fransız Uzmanların Görev İsimlerine Göre (1923-1976) Yılları Arasında Tüm Alanlardaki Dağılımı	55
Tablo 3.1/4. Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında Tüm Alanlardaki Akademik Ünvanları.....	57
Tablo 3.1/5. Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında Alanlar ve Görevleri İtibariyle Bilinen Maaşları	58
Tablo 3.2/1. Eğitim Alanında (1924-1976) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	58
Tablo 3.2.1.1. Galatasaray Lisesi'nde (1939-1975) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	68
Tablo 3.2.2. Askerî Okullar ve Askerî Birimlerde (1931-1945) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	80
Tablo 3.2.3.1. Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Okulu'nda (1929-1930) Yıllarında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	86
Tablo 3.2.3.2.1. Darülfünun'da (1924-1932) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	90
Tablo 3.2.3.2.3. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde (1935-1975) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar..	105
Tablo 3.2.3.2.4. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde (1936-1970) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	110
Tablo 3.2.3.2.5. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde (1951-1953) Yıllarında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar..	113
Tablo 3.2.3.2.6. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nde (1958-1961) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	114

Tablo 3.2.3.3. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde (1933-1972) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	116
Tablo 3.2.3.4. İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü, İstanbul Eğitim Enstitüsü, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu, İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü'nde (1952-1975) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	120
Tablo 3.2.3.5. Güzel Sanatlar Akademisi'nde (1937-1949) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları	122
Tablo 3.2.3.5/1. Güzel Sanatlar Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları.....	122
Tablo 3.2.3.5/2. Güzel Sanatlar Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlerle Göre Sayıları ve Ünvanları.....	122
Tablo 3.2.3.7. Ankara Üniversitesi'nde (1953-1966) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	124
Tablo 3.2.3.7.1. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde (1939-1974) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	125
Tablo 3.2.3.7.2. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde (1954-1963) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	130
Tablo 3.2.3.7.3. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde (1944-1974) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	131
Tablo 3.2.3.7.4. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nde 1957'de İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	135
Tablo 3.2.3.7.5. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde (1958-1971) İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	135
Tablo 3.2.3.7.6. Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde (1966-1974) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	136
Tablo 3.2.3.7.7. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde (1967-1973) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.. ..	137
Tablo 3.2.3.8. Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü'nde 1945'te İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	138
Tablo 3.2.3.9. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde (1951-1971) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	139

Tablo 3.2.3.10. Ankara Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü'nde (1972-1974) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	141
Tablo 3.2.3.11. İzmir Yüksek Ekonomi (İktisat) ve Ticaret Okulu'nda (1956-1958) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	142
Tablo 3.2.3.12. İzmir Buca Eğitim Enstitüsü'nde (1967-1975) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	143
Tablo 3.2.3.13. Ege Üniversitesi'nde (1958-1968) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	144
Tablo 3.2.3.14. Atatürk Üniversitesi'nde (1960-1974) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	146
Tablo 3.2.3.15.1. Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek Okulu Fransızca Bölümü'nde (1970-1971) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	148
Tablo 3.2.3.15.2. Hacettepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Fakültesi'nde (1971-1972) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	150
Tablo 3.2.3.15.3. Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nde (1969-1973) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar	150
Tablo 3.2.3.15.4. Hacettepe Üniversitesi Modern Diller Okulu Fransızca Bölümü'nde 1971'de İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	152
Tablo 3.2.3.16. Millî Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Birimlerde (1944-1965) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	153
Tablo 3.2.3.17. Konservatuvarlar ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda (1957-1976) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.....	155
Tablo 3.3/1. Bayındırlık Alanında (1923-1959) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları.....	161
Tablo 3.3/2. Bayındırlık Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımı	172
Tablo 3.3/3. Bayındırlık Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlere Göre Sayıları ve Ünvanları.....	173
Tablo 3.4/1. Madencilik Alanında (1925-1975) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları.....	181

Tablo 3.4/2. Madencilik Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımı.	198
Tablo 3.4/3. Madencilik Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlerle Göre Sayıları ve Ünvanları.....	198
Tablo 3.5/1. Su İşleri Alanında (1933-1963) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları.....	201
Tablo 3.5/2. Su İşleri Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları.	205
Tablo 3.5/3. Su İşleri Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlerle Göre Sayıları ve Ünvanları.....	205
Tablo 3.6/1. Maliye Alanında (1934-1936) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları.....	207
Tablo 3.6/2. Maliye Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları...	207
Tablo 3.6/3. Maliye Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlerle Göre Sayıları ve Ünvanları	208
Tablo 3.7/1. Denizcilik Alanında 1932 Yılında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları	209
Tablo 3.7/2. Denizcilik Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımı..	210
Tablo 3.7/3. Denizcilik Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlerle Göre Sayıları ve Ünvanları.....	210
Tablo 3.8/1. İnhisar Alanında (1931-1953) Yılları arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları.....	211
Tablo 3.8/2. İnhisar Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları ...	214
Tablo 3.8/3. İnhisar Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlerle Göre Sayıları ve Ünvanları	214
Tablo 3.9/1. Arkeoloji Alanında (1925-1975) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları.....	216
Tablo 3.9/2. Arkeoloji Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları.	220
Tablo 3.9/3. Arkeoloji Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlerle Göre Sayıları ve Ünvanları.....	220

Tablo 3.10/1. Sanayi Alanında (1935-1949) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları.....	223
Tablo 3.10/2. Sanayi Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları ..	223
Tablo 3.10/3. Sanayi Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlere Göre Sayıları ve Ünvanları.....	223
Tablo 3.11/1. Sağlık Alanında (1948-1965) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları.....	224
Tablo 3.11/2. Sağlık Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları ..	225
Tablo 3.11/3. Sağlık Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlere Göre Sayıları ve Ünvanları.....	225
Tablo 3.12/1. Posta Alanında (1951-1958) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları.....	225
Tablo 3.12/2. Posta Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları ...	226
Tablo 3.12/3. Posta Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlere Göre Sayıları ve Ünvanları	226
Tablo 3.13/1. Diğer Alanlarda (1949-1973) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları.....	227
Tablo 3.13/2. Diğer Alanlardaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları ..	228
Tablo 3.13/3. Diğer Alanlardaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlere Göre Sayıları ve Ünvanları.....	228

GRAFİKLER LİSTESİ

III. BÖLÜM

Grafik 3.1/1. Tüm Alanlardaki Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında İstihdam Edildikleri Yıllara Göre Sayıları	52
Grafik 3.1/2. Tüm Alanlardaki Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasındaki Görev Zaman Aralığı	53
Grafik 3.1/3. Tüm Alanlardaki Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasındaki Görev Süreleri	54
Grafik 3.1/4. Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında Tüm Alanlar İçindeki Oranları (%).....	55
Grafik 3.2/1. Eğitim Alanında (1924-1976) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Tüm Kurumlardaki Sayıları.....	61
Grafik 3.2/2. Eğitim Alanında (1924-1976) Yıllarında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Kurumlardaki Görev Zaman Aralığı.....	63
Grafik 3.2/3. Eğitim Alanında (1924-1976) Yıllarında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Çeşitli Kurumlardaki Görev Süreleri.....	65

ÖNSÖZ

Modernleşme, Batı dışı toplumların Batılı toplumları model alarak sosyal ve ekonomik kalkınma ve geçirdikleri değişimi ifade eder. Batı dışı toplumlar çeşitli nedenlerle, Batılı toplumların dış zorlaması ya da kendi iç kararları ile modernleşme sürecine dahil olmuşlardır. Yabancı uzman istihdamı, teknoloji aktarımında kullanılan kanallardan birisidir. Diğer kanallar olan yurt dışına öğrenci gönderme, tercüme ve teknoloji transferini göre kısa vadede sonuç almak için daha verimli, avantajlı ve pratik bir kanaldır. Modernleşme süreçlerine yer verdiğimiz Batı dışı toplumlardan Osmanlı, Rus, Mısır, Afgan, Japon ve İran'ın toplumsal ve ekonomik kalkınma çabalarında yabancı uzman istihdamına yer verildiği görülmüştür.

Cumhuriyet dönemi modernleşme sürecinde ihtiyaç duyulan hemen her alanda yabancı uzman istihdamı görülmüştür. Modernleşme kanallarından biri olan yabancı uzman yardımı ile modernleşme açısından Cumhuriyet dönemi modernleşmesinde (1923-1976) yıl aralığında Fransız uzmanların katkısı meselesi, bu çalışmanın asıl konusunu oluşturmaktadır. Yabancı uzmanlar arasında yer alan Fransız uzmanların, 1923-1976 yılları arasındaki elli iki yıllık sürede eğitim, bayındırlık, madencilik başta olmak üzere su işleri, arkeoloji, inhisarlar (tekel), posta işleri, sağlık, denizcilik ve diğer alanlara istihdamı ve bu alanlara olan katkıları ele alınmıştır.

Cumhuriyet Dönemi modernleşme sürecine Fransız uzmanların katkıları ile ilgili çalışmamda değerli düşünce ve yönlendirmeleri ile katkıda bulunan, umutsuzluğa düştüğüm anlarda beni yüreklendiren, destek veren, yazmaya başladığım zamandan beri titizlikle okuyan, gerekli düzeltmeleri yapan danışmanım Prof. Dr. Mustafa Yılmaz'a, gerekli kararnamelerin Cumhuriyet Arşivi'nden çıkarılmasında ve bu kararnameler üzerindeki bilgilerin değerlendirilmesinde destek olan Doç. Dr. Seyfi Yıldırım'a, grafik ve tabloların yapılmasında yardımlarını esirgemeyen Yaşar Gezer'e, giriş kısmının yazımında katkıda buluna Betül Morali'ya, Cumhuriyet Arşivi'nin çalışanlarına, gösterdikleri sabır ve destekten dolayı sevgili kızım Barçın'a ve değerli eşim Ali Osman Baylı'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Gülnaz GEZER BAYLI

KISALTMALAR

Bu yüksek lisans tezinde kullanılan kısaltmalar aşağıdaki anlamları ifade eder:

AÜİF : Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

A.g.e. : Adı geçen eser

A.g.m. : Adı geçen makale

A.g.y. : Adı geçen yayın

AÜ : Ankara Üniversitesi

BCA : Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

C. : Cilt

Çev. : Çeviren

DSİ : Devlet Su İşleri

DTCF : Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi

FKB : Fizik Kimya Biyoloji

İTÜ : İstanbul Teknik Üniversitesi

İÜ : İstanbul Üniversitesi

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

MTA : Maden Tetkik Arama Enstitüsü

Ord. : Ordinaryüs

Prof. : Profesör

SBF : Siyasal Bilgiler Fakültesi

SDÜ : Süleyman Demirel Üniversitesi

TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi

Üni. : Üniversite

YTÜ : Yıldız Teknik Üniversitesi

GİRİŞ

Modernleşme, bir toplumun kalkınma ve ilerleme sürecini ifade eder. Modern hayatın söz konusu değerleri, gelişmiş bir toplumdan, gelişmekte olan toplumlara belirli yöntem ve araçlarla yapılan aktarımlar sayesinde elde edilir. Bunlar yurt dışına öğrenci gönderme, yabancı uzman istihdamı, tercüme faaliyetleri ve teknoloji transferidir.¹

Rönesans, Reform, Aydınlanma Dönemi ve yeni teknolojilerin icadı ile beraber Batılı toplumların, toplumsal yapı ve kurumları değişmiştir.² Oldukça uzun bir süreç sonunda bilgi, bilim ve teknoloji alanında oldukça ileri bir düzeye erişen Batı toplumları, her alanda dünyanın diğer toplumlarını geride bırakmışlardır. Batı dışı toplumlar ise, Batılı toplumlar tarafından askerî ve ekonomik müdahalelere maruz kaldıkça kalkınma girişimleri çerçevesinde, Batı'yı izleyerek modernleşmeyi başarmışlardır. Batılı toplumlar modernleşmeye içsel dinamikleri ile geçtiği için, bu süreci yüzyıllar boyu, yavaş yavaş, sindirerek yaşamışlardır. Batı dışı toplumlarda ise modernleşme hızlı ve ani, doğal olmayan bir süreçtir. Modernleşme kendi iç dinamiklerinin gelişiminden kaynaklanan bir değişim olmasından öte, dış dinamiklerinin baskı ve müdahalesinden kaynaklanan bir olguyu ifade ederken, aynı zamanda kendini zorunlu bir ihtiyaç olarak da ortaya koyar.³ Batı'da modernleşmenin temelleri, Arapça'dan Latince'ye 12.-13. yüzyıllarda yapılan tercümelemlerle bilgi aktarımı sürecinde "birbirleriyle sıkı alışverişe" girmeleriyle atılır.⁴ Batılı toplumlar Skolâstik düşünceden sıyrılmaya, dünyayı sorgulayan bir zihniyetle bakmaya başlar.⁵ Batı'nın aydınlanma süreci, ilerleme sürecine de ortam hazırlar.⁶

¹ Seyfi Yıldırım, "Cumhuriyet Döneminde Türk Macar İlişkileri Çerçevesinde İstihdam Edilen Yabancı Uzmanlar", **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl 8, S. 15, s. 121-150, Bahar 2012, s. 122; "Atatürk Dönemi Modernleşmesinin Temel Dinamikleri", **Süleyman Demirel Üniversitesi, Uluslararası Türkiye Cumhuriyeti Sempozyumu Bildirileri**, 22-24 Ekim 2008, Isparta, s. 41-47, http://sempozyum.sdu.edu.tr/cumhuriyet/sempozyum_kitap.pdf, 10.10.2012, s. 41.

² Oğuz Haşimoğlu, **Afgan Modernleşmesi ve Türkiye (1880-1933)**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006, s. 33.

³ A.g.e., s. 46, 49; Nilüfer Göle, "Batı Dışı Modernlik Üzerine Bir İlk Desen", **Doğu-Batı Dergisi**, Yıl 1, S. 2, ss. 55-62, Şubat-Mart-Nisan 1998, s. 55; Halis Çetin, "Gelenek ve Değişim Arasında Kriz: Türk Modernleşmesi", **Doğu-Batı Dergisi**, Yıl 7, S. 25, s. 11-40, Kasım-Aralık-Ocak, 2. Baskı, Ankara, 2003, s. 14, 23.

⁴ Hilmi Ziya Ülken, **Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi**, Ülken Yayınları, Dokuzuncu Baskı, İstanbul, 2010, s. 20.

⁵ Mustafa Ergün, "Türk Eğitiminin Çağdaşlaşmasını Hazırlayan Dinamikler", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C. 6, S. 17, s. 435-457, Mart 1990, s. 435.

⁶ David Harvey, **Kültürel Değişim Kökenleri, Postmodernliğin Doğuşu**, çev. Sungu Saran, 4. Baskım,

Rönesans, Aydınlanma Çağı, Sanayi Devrimi, Bilgi Çağı Batılı toplumları modernliğe ulaştırır. Batılı toplumlar askerî, ekonomik kültürel, teknolojik üstünlüğü ele geçirmeleri ile birlikte Batı dışı toplumları yenilgiye uğratmaya başlar. Batı'nın örnek alındığı modernleşme de tarihin merkezine yerleşir.⁷ Batılı modernleşmenin geçtiği güzergahın 16. yüzyıldan itibaren Batı'nın üstün ve örnek alınacak bir model olarak görülmesi, Batı'ya ayak uydurmak yani modernleşmek Batı dışı-geleneksel toplumlarda ortak bir anlayış haline gelir.⁸ Batılı toplumlar modernleşmeyi daha önce yakaladığı için, kendileri dışındaki dünyayı ilkel, geri, geleneksel, barbar, öteki olarak yorumlamaya başlar. Gelişmişliği yani modernleşmeyi temsil ederler. Batı dışı toplumlar ise ikelliği, gelenekselliği yani geri kalmışlığı temsil ederler.⁹ Modernlik kavramı ise, yeni yorum ve anlamlandırmanın Batılı genel adı olur.¹⁰ Batılı toplumlar, bilgi ve görgülerini coğrafi keşiflerle artırdıkları sürece ekonomik ve askerî çıkarlarının yönü de dönüşüme uğrayacaktır. İhtiyaçları olan hammadde, onları sömürgeciliğe, hammadde birikimi sanayileşmeye, pazar arayışı ise mevcut sömürgelerini artırmaya ve Batı dışı toplumlara saldırmaya iter. Zamanla Batı, hammadde ve pazar arayışı içerisinde Batı dışı toplumların karşısına emperyalist ve zorlayıcı bir güç olarak çıkan konuma gelecektir.

Batılı toplumların kendi aralarındaki rekabet Osmanlı İmparatorluğu, İran, Rusya, Japonya gibi toplumların üzerinde yıkıcı etki bir yapar.¹¹ Ancak, “geleneklerine aykırı ve yabancı yönde yürümek zorunda...”¹² kalan, Batı dışı toplumların modernleşme süreci ağır işler. Batı dışı toplumlar modernleşmeyi içselleştirdikleri sürece de başarılı olurlar.¹³ Batılı toplumların modernleşmesinin temel nedenleri ile Batı dışı toplumlarda görülen modernleşmenin oluşum nedenleri arasında farklılık görülecektir. Batı dışı toplumlar, - aralarında önemli farklar

Metis Yayınları, İstanbul, 2006, s. 26.

⁷ İbrahim Yücedağ, “Nilüfer Gölü’de Batı Dışı Modernleşmeyi Anlamak”, http://e-sarkiyat.com/makaleler/3_sayi/ibrahimyucedag.pdf, 22.09.2012, s. 76, 80; Göle, **a.g.m.**, s. 56; Oğuz, **a.g.e.**, s. 50.

⁸ Fahrettin Altun, **Modernleşme Kuramı, Eleştirel Bir Giriş**, 2. Baskı, Küre Yayınları, İstanbul, 2011, s. 45; Ahmet Özkiraz, **Modernleşme Teorileri ve Postmodern Durum**, 1. Basım, Çizgi Kitabevi, Konya, Eylül 2003, s. 56; Halis Çetin, **a.g.m.**, s. 13.; Ülken, **a.g.e.**, s. 20.

⁹ Göle, **a.g.m.**, s. 56; Oğuz, **a.g.e.**, s. 46.

¹⁰ Celal Metin, **Emperyalist Çağda Modernleşme, Türk Modernleşmesi ve İran (1800 - 1941)**, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2010, s. 23-24; Yıldırım, **a.g.m.**, s. 122.

¹¹ Metin, **a.g.e.**, s. 25.

¹² Niyazi Berkes, **Türkiye’de Çağdaşlaşma**, 16. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2011, s. 40.

¹³ Altun, **a.g.e.**, s. 109.

bulunmakla birlikte - içinde buldukları şartların zorlaması sonucu, Batıyla aralarındaki askerî, ekonomik ve teknik açığı kapatmak üzere, modernleşme sürecine girerler.¹⁴ Modernleşme, sosyal hayatta ulaşılmak istenen bir “ideal” yani “muasır medeniyet seviyesi”ni ifade eder hale gelir.¹⁵ Geleneksel olandan modernliğe geçiş, bir ilerlemeyi, ilerleme içerisinde değişimi ifade eder.¹⁶ “Modernleşme, tarihsel süreç içerisinde, geleneksel toplumların modern olana bakarak kendini ona uyarlama çabalarının adıdır.”¹⁷

Ülkemizde pek çok sosyal bilimci ve düşünür “ Modernleşme ” kavramını farklı karşılıklarla kullanmışlardır. Sözelimi Nilüfer Göle, *Batılılaşma ve Çağdaşlaşma* kavramlarını modernleşme ile eş tutmaz.¹⁸ Modernleşme için Niyazi Berkes ve Cyril E. Black “*Çağdaşlaşma*”¹⁹, İlber Ortaylı²⁰ ve Kemal Karpat, “*Batılılaşma*”²¹, Şerif Mardin ise “*Modernleşme*”²² kavramlarını kullanırken²³ Baykan Sezer ise “*Batılılaşma* ” kavramını kullanır.

Batı dışı toplumlardan Osmanlı İmparatorluğu ve İran’ın, özellikle Rusya karşısında aldığı yenilgilerden dolayı modernleşmek zorunda kalmaları dikkat çekicidir. Bu yüzden modernleşme İran ve Osmanlı İmparatorluğu için askerî alandan başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu, modernleşme tecrübesiyle İran üzerinde etkili olur.²⁴ Rusya 15. yüzyılın sonunda, Osmanlı İmparatorluğu 18. yüzyılın başında, İran ve Japonya 19. yüzyılda Batı karşısında kendilerini savunabilmek, bağımsızlıklarını korumak üzere hızlı ve ani dönüşümler yaşarlar.²⁵ Daha erken dönemlerinde yaptıkları tercüme faaliyetlerinin yanı sıra²⁶, Batı’dan bilgi

¹⁴ Yıldırım, “Cumhuriyet Döneminde Türk...”, s. 122; İlber Ortaylı, “Batılılaşma Sorunu”, **Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C. 1, İletişim Yayınları, s. 134-138, İstanbul, 1983, s. 137.

¹⁵ Göle, **a.g.m.**, s. 55.

¹⁶ Altun, **a.g.e.**, s. 151; Çetin, **a.g.m.**, s. 13, 23.

¹⁷ Metin, **a.g.e.**, s. 321.

¹⁸ Nilüfer Göle, **a.g.m.**, s. 55.

¹⁹ Berkes, **a.g.e.**; Cyril E. Black, **Çağdaşlaşmanın İtici Güçleri**, çev. Fatih Gümüş, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1986.

²⁰ Ortaylı, **a.g.m.**, s. 134-138.

²¹ Kezban Acar, “Osmanlı ve Rus Modernleşmesine Dair Bazı Görüşler”, **Muhafazakar Düşünce**, Bahar-Yaz, Yıl: 4, S. 16-17, s. 59-86, 2008, <http://tr.scribd.com/doc/45868057/cemal-3>, 23.08.2012, s. 62.

²² Şerif Mardin, **Türk Modernleşmesi**, 20. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011.

²³ Acar, **a.g.m.**, s. 63.

²⁴ Metin, **a.g.e.**, s. 25; Hatice Kılıç, **İran’ın Modernleşme Sürecinde Osmanlı Devleti’nin Rolü (1848-1923)**, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Ortadoğu Siyasi Tarihi ve Uluslararası İlişkileri Anabilim Dalı, İstanbul, 2006, s. 2, <http://www.belgeler.com/blg/p9m/iranin-modernlesme-surecinde-osmanli-devletinin-rolu-1848-1923-the-impact-of-the-ottoman-empire-at-the-iranian-modernization-1848-1923>, 13.08.2012.

²⁵ Black, **a.g.e.**, s. 59; Metin, **a.g.e.**, s. 100-102.

²⁶ Yıldırım, “Atatürk Dönemi Modernleşmesinin...”, s. 45.

ve teknoloji aktarımında, yabancı uzman ve teknisyen istihdamı ile yurt dışına öğrenci gönderme yoğunluk kazanır.

Modern teknolojiye, teknoloji üretmek ya da teknolojiyi transfer etmekle ulaşılabilir. Ancak teknoloji üretimi maliyetlidir. Bilgi kadar sermayeyi de gerektirmektedir.²⁷ Gelişmekte olan ülkelere, sermayenin yetersiz olması halinde, modernleşmiş ya da gelişmiş ülkeler tarafından, teknik bilgi, uzman ve danışman sağlama, bilimsel araştırma merkezi kurma, seminer ve eğitim verme ve eğitim kurumları açma gibi, gelişmesine katkıda bulunacak teknik yardım sağlanabilir. Böyle teknik bir işbirliği sayesinde, ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesi için kurumsal gelişme sağlanır.²⁸ Bilgi, bilim ve teknoloji aktarımındaki kanallar arasında yer alan yurt dışı eğitimi ulusal çıkarlar açısından tercih edilir, ancak meyvelerini uzun vadede verir. Yabancı uzman istihdamı ise zaman kazanma ve sonuçlarını kısa zamanda görme, verimlilik ve bilgi aktarımı açısından değerlendirildiğinde avantajlıdır ve modernleşmenin “en güçlü aracı”²⁹ olarak ilk sırada tercih edilir. Ulusal bir kaynak olmaması ise dezavantajlı olan tarafıdır. Yabancı uzmanlar kendi alanlarında deneyimli ve işinin ehli kişiler olarak, ihtiyaç duyulan her alanda istihdam edilebilirler. Yabancı uzman istihdamı aynı zamanda söz konusu iki toplum arasında, toplumlararası dayanışma ve yakın ilişkiyi ifade eder.³⁰ Uzman istihdamı ve seçiminde eğer özel bir durum ve bilim adamı istihdamı söz konusu ise resmi makamlar devreye girerler. Bunun dışında uzmanın kendisi ile birebir görüşme yapılır.³¹

Çalışmamızın konusunu oluşturan Cumhuriyet Dönemi modernleşme sürecinde Fransız uzmanların istihdamı, Osmanlı’dan devralınan modernleşme kanallarından biri olan yabancı uzman istihdamı ile ilgilidir. Osmanlı İmparatorluğu içerisinde bir ulus devlet olarak çıkan Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı’dan devraldığı

²⁷ Yıldırım, **a.g.m.**, s. 46; Ömer Akdağ, “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Eğitim Alanında Yabancı Uzman İstihdamı (1923-40)”, **Uşak Sosyal Bilimler Dergisi**, 2008, 1/1, s. 45-77, http://sosyaldergi.usak.edu.tr/2008_1/200801Omer_AKDAG.pdf, 18.01.2012, s. 53.

²⁸ Yıldırım, “Cumhuriyet Dönemi Modernleşme ...”, s. 134; Nurettin Parlak, **Orta Asya, Kafkasya ve Balkan Ülkeleri İle İlişkiler ve Türk Dış Yardımları (1992-2003)**, Ankara, 2007, s. 16.

²⁹ Yıldırım, “Cumhuriyet Döneminde Türk-Macar ...”, s. 122.

³⁰ Yıldırım, “Atatürk Dönemi Modernleşmesinin ...”, s. 44; “Cumhuriyet Döneminde Türk-Macar...”, s. 128; Ayşegül Ekizceli, **Yabancı Uzmanların Türk Eğitim Sistemi Hakkında Verdikleri**

Raporlar (1924-1960) Üzerine Bir Analiz, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2006, s. 16-17.

³¹ Yıldırım, “Cumhuriyet Döneminde Türk-Macar ...”, s. 123.

modernleşmeyi radikal bir şekilde devam ettirmiştir.³² Osmanlı İmparatorluğu'nda Batılı toplumlar karşısında artan toprak kayıplarının önüne geçilebilmesi ve gücünü korumasına yönelik olarak 1700'lü yıllara gelindiğinde modernleşme girişimlerine başlanır. Osmanlı modernleşmesinde devlet adamları ön planda yer alırken, modernleşme talepleri toplumdan gelmez. Osmanlı modernleşmesinden beklenen düzeye ancak Cumhuriyet dönemi modernleşme girişimleri çerçevesinde ulaşılır.³³ Cumhuriyet dönemi modernleşme girişimlerinde ise askerî alandan ziyade, tüm kurumlarıyla toplumun modernleşmesine öncelik verilmesi de modernleşmede yeni bir aşamaya geçilmesinin göstergesidir. Batının bilimsel ve teknolojik düzeyini yakalamak için ekonomik ve sosyal atılımlar yapılması hedeflenir. Batı'nın düşünsel ve toplumsal düzeyine erişmek, “*az zamanda bu işlerin tamamını bir kuşaklık zaman dilimine sıkıştırmak*”³⁴, toplumsal dönüşümü gerçekleştirmek üzere devrimler yapılır.³⁵ Özellikle Atatürk dönemi modernleşmenin toplumsal, ekonomik ve hukuksal alt yapısı hazırlanır. Böylece ilgili kurumların hızla oluşması ve belli bir anlayışla yeni kuşakların yetişmesi sağlanır.³⁶ Hemen her alanda başlayan kalkınma sürecinde Batı'dan bilgi ve teknoloji aktarma çerçevesinde yabancı uzman istihdamı, yurt dışı eğitimine öğrenci gönderme, gelişmiş ülke teknolojisinin transferi, yapılan tercüme ve devlet görevlilerinin Batı ülkelerine yaptığı bilgi görgü aktarma ziyaretleri gibi çeşitli yollar değerlendirilir. Yurt dışına öğrenci gönderilerek, Batı eğitimi ve bilimini yerinde alırken, uygulamaları yerinde görmeleri, gittikleri ülkelerin gelişmişlik düzeylerini aktarmaları, rapor hazırlamaları istenir. Bakanlık görevlileri yurt dışına inceleme gezilerine çıkar. Gelişmiş ülkelere yabancı uzman istihdamının yanı sıra, bilimsel eserlerin ana dile tercümesi ile teknoloji transferi de yapılır.³⁷ Modernleşmenin önde gelen aracı olan yabancı uzman istihdamına, hem Osmanlı hem de Cumhuriyet modernleşmesinde yer verilmiştir.

³² Çetin, **a.g.m.**, s. 23.

³³ Yıldırım, “Cumhuriyet Dönemi Modernleşme...”, s. 136; Halil İnalçık, “Osmanlılarda Batıdan Kültür Aktarması Üzerine”, <http://edergi.manas.edu.kg/index.php/jtcs/article/viewFile/789/624>, 13.08.2012. s. 197; Mustafa Ergün, **Atatürk Devri Türk Eğitimi**, Ocak Yayınları, Ankara, 1997, s. 10.

³⁴ Çetin, **a.g.m.**, s. 23-25.

³⁵ Mardin, **a.g.e.**, s. 9.

³⁶ Yıldırım, “Cumhuriyet Döneminde Türk-Macar...”, s. 122; Metin Sözen, “Cumhuriyet Dönemi Mimarisi”, **Anadolu Uygarlıkları Görsel Anadolu Tarihi Ansiklopedisi**, C. 6, s. 1085-1118, Görsel Yayınlar, s. 1098-1099.

³⁷ Yıldırım, “Atatürk Dönemi Modernleşmesinin...”, s. 133-135; Sözen, “Cumhuriyet Dönemi...”, s. 1098-1099.

Osmanlı modernleşmesi İmparatorluğun yıkılmasını engelleyemediyse de yeni yapılanma sürecinde aydınların, yeni kuşağın yetişmesini sağlar. Türkiye Cumhuriyeti'ni ortaya çıkarır ve modernleşme Cumhuriyet dönemine intikal ederek tamamlanır.³⁸ “Cumhuriyet’in tabipleri, fen adamları, hukukçu, tarihçi ve filologları son devrin Osmanlı aydın tabakalarından çıktı. Cumhuriyet ilk anda eğitim sistemini, yönetim örgütünü, mali sistemini imparatorluktan miras aldı... Cumhuriyet radikalizmini kamçılayan öğelerden biri de yeterince radikal olmayan Osmanlı modernleşmesidir...”³⁹ Cumhuriyet dönemi modernleşme girişimlerinde siyasi, sosyo-kültürel dönüşümü gerçekleştirmek ve hedeflenen kalkınma düzeyine ulaşmak üzere Batı modernliği ölçüt alınır. Modernleşme resmen hükümet programına girer.⁴⁰ Ulusal bünyeye uyması, kültürel değerlerimizi koruması ve ihtiyacı karşılmasına önem verilir.

Bilgi aktarma yolları içerisinde yer alan tercüme, Osmanlı döneminden sonra edebiyat alanında da devam etmiştir. 1925 yılı İnönü Hükümeti programında çeşitli bilim adamlarına ait insani ve sosyolojik nitelikteki kaynak kitapların çevrilerek basılacağı bildirilerek tercüme hükümet programına alınmıştır.⁴¹ Halka yönelik popüler eserler ile Batı bilim ve edebiyatına ait eserler tercüme edilir. 1935'te Türkiye'ye gelen ve Ankara Üniversitesi Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü profesörlüğüne atanan Georg Rohde ile II. Celal Bayar Hükümeti'nde 28 Aralık 1938'de Millî Eğitim Bakanlığı'na getirilen Hasan Ali Yücel, Eski Yunan ve Latin metinlerinden oluşan klasik edebiyat ve genel olarak Avrupa edebiyatı yapıtlarının Türkçe'ye tercümesine başlar. Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel 1940-1949 arasında birkaç lisede Latince öğretimin yapılmasını sağlar. Yine 1940'da Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde açılan Tercüme Bürosu 1966'ya kadar faaliyet gösterir. Tercüme faaliyetleri takip edilir. En fazla Fransızca'dan 80 eser olmak üzere, Almanca'dan en az 76, İngilizce'den 46, Rusça'dan 64, İtalyanca'dan 13, Latince'den 28, Eski Yunanca'dan 76, Farsça ve Arapça'dan 23 olmak üzere, 1940-1950 arası dönemde önemli eserler tercüme edilir. Ayrıca iki ayda bir Tercüme

³⁸ Mehmet Ali Kılıçbay, “Osmanlı Batılılaşması”, *Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, C. 1, İletişim Yayınları, s. 147-150, İstanbul, 1983, s. 150; Ergün, a.g.e, s. 9.

³⁹ Ortaylı, *İmparatorluğun ...*, s. 37.

⁴⁰ Ortaylı, “Batılılaşma Sorunu”, s. 134.

⁴¹ Yıldırım, “Atatürk Dönemi Modernleşmesinin...”, s. 42.

adıyla bir dergi de çıkarılır. Türk toplumunun Batılılaşması için tercüme eserlerin yeni ufuklar açacağı düşünülmektedir.⁴² Yakup Kadri, Burhan Ümit, Nasuhi Esat Beyler tercümeyle devam ederler.⁴³

Türkiye Cumhuriyeti yeni kurulan genç bir ülke olarak çağdaş teknolojiyi elde etmek için teknoloji transferini tercih eder. Teknoloji üretimi, sermaye kadar, bilgi ve tecrübeyi de gerektirdiği için yabancı uzman istihdamı ve yurt dışına öğrenci gönderme yolları öncelikle değerlendirilir.⁴⁴ Yurt dışı eğitim ile kıyaslandığında, yabancı uzman kullanımı kısa vadede verimlilikte üstündür. Yurt dışına öğrenci gönderme ise uzun vadede sonuç verir, fakat ulusal anlamda nitelikli eleman ihtiyacı açısından yararı büyüktür.⁴⁵

Osmanlı'nın son dönemlerinde yurt dışına gönderilen öğrenciler Cumhuriyetin ilk yıllarında da eğitimlerine yurt dışında devam ederler. Döndükten sonra yabancı uzmanların kadrosunda da yer alanlar olur.⁴⁶ Yabancı uzmanların istihdamı, tayini, sözleşmeleri, görev sürelerinin uzatılması, bakanlar kurulu kararlarına göre yerine getirilir. Genellikle bir yıllığına istihdam edilmişler, bazılarının görev süreleri üç ay ile altı ay arasında değişmiştir. Sosyal ve ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmek üzere 1924 yılında Bakanlar Kurulu'na yetki verilerek bir yıldan fazla istihdam edilmeleri sağlanmıştır. Yabancı uzman istihdamına ilişkin 2557 numaralı yasa ile yalnızca Maarif Vekaleti'nde istihdam edilenlerle bir yıldan fazla sözleşme yapılabilmesi, uzun süreli bir Bakanlar Kurulu kararı alınabilmesi söz konusu olmuştur.⁴⁷ Yabancı uzman istihdamı ve yurt dışına gönderilen öğrenciler vasıtası ile teknoloji transferi, teknik yardım gerçekleştirilmeye çalışılır. Alman uyruklular, Fransız, İngiliz, Macar, Amerikalı uzmanlar başta olmak üzere diğer bazı ülkelerden de işçi, teknisyen, usta, bilim adamı gibi uzmanlar çeşitli iş kollarına istihdam edilmiştir.⁴⁸

⁴² Ali Ata Yiğit, **İnönü Dönemi Eğitim ve Kültür Politikası (1938- 1950)**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1992, s. 46-47; Arnold Reisman, **Nazizmden Kaçanlar ve Atatürk'ün Vizyonu**, çev. Gül Çağalı Güven, 1. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2011, İstanbul, s. 83-84.

⁴³ Yıldırım, "Atatürk Dönemi Modernleşme...", s. 45-46.

⁴⁴ Akdağ, **a.g.m.**, s. 8.

⁴⁵ Yıldırım, "Cumhuriyet Dönemi Modernleşme...", s. 3; Akdağ, **a.g.m.**, s. 46.

⁴⁶ Yıldırım, "Atatürk Dönemi Modernleşme...", s. 41, 44.

⁴⁷ Seyfi Yıldırım, "Türkiye Demiryollarında İstihdam Edilen Yabancı Uzmanlar (1925-1950)", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, S. 67-68-69, Cilt XXIII, Mart-Temmuz-Kasım 2007, s. 328.

⁴⁸ Yıldırım, "Cumhuriyet Döneminde Türk-Macar ...", s. 123.

Osmanlı'nın son dönemlerinde yaşanan savaşlar, Cumhuriyetin başında yaşanan nüfus mübadelesi ile birlikte nitelikli insan gücünde azalma görülmüştür. 1924 Tevhid-i Tedrisat Yasası ile ihtiyaç duyulan insan gücünün ulusal kaynaklarla yetiştirilmesi için yoğun bir çaba ortaya konur. Ülkemizde bulunmayan teknoloji ve bilimi öğrenmek amacıyla Fransa, Almanya, Avusturya ve İsviçre'ye sivil ve askerî eğitim almak üzere öğrenci gönderilir.⁴⁹ Fakat bunu sonuçları uzun vadede alınacağından, Türk modernleşmesine daha çabuk ve radikal çözümler getirmek üzere yabancı uzman istihdamına öncelik verilir. Özellikle Atatürk döneminde (1923-1938) yoğun, hızlı ve radikal olarak yabancı uzman istihdamı ihtiyaç hissedilen her alanda zaman zaman ivme kazanmak üzere usta, teknisyen, işçi, mühendis, bilim adamı olarak istihdam edilmek suretiyle örgütlenme, kalkınma gerçekleştirilmeye çalışılır.⁵⁰ Atatürk'ün "liderlik nitelikleri ve konumu" sayesinde bir hükümet programı kurumsallaştırılır.⁵¹ Yabancı uzman ulusal bir kaynak olmamasına rağmen, sonuçları daha kısa sürede alınabilir. Yabancı uzmanlar bir yıllığına istihdam edilirler. Çalışma süreleri gösterdikleri verimlilik oranında uzatılanlar görülür. Yabancı uzmanların yerli uzmanlardan daha fazla ücret almaları rekabetin oluşmasına neden olur. Bu durum aynı zamanda Cumhuriyet idarecilerinin bu konuya verdikleri önemi de gösterir.⁵² Kuruculuk yapanların yanı sıra Sular İdaresi Umum Müdürlüğü, Bayındırlık Fen Heyeti, Demiryolları Fen Heyeti gibi birimlerde yöneticilik yapanlar da olmuştur.⁵³ Fransa, Almanya, İngiltere, Macaristan, Avusturya, Amerika Birleşik Devletleri, İsveç gibi batılı ülkelerden yabancı uzman istihdamı yapılır. "Adeta Batı dünyasındaki Rönesans, Reform, 17. yüzyıl sonlarındaki laik, bilimsel düşünce devrimi, Fransız İhtilali ile Endüstri Devriminin hepsi birden, Atatürk'ün yaşam süreci içerisine sıkıştırılmış ve yasalarla zorunlu kılınmıştır."⁵⁴

⁴⁹ Seyfi Yıldırım, **Eğitim Amacıyla Yurt Dışına Gönderilen Öğrenciler (1940-1970): Prosopografik Bir Çalışma Örneği**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara, 2005, s. 49-53.

⁵⁰ Seyfi Yıldırım, "Belçikalı Nüfus Bilimci ve İstatistikçi Camille Jacquart ve Türkiye'de Modern İstatistiğin Kurulması 1926-1929", **Modern Türklük Araştırmaları Dergisi**, C. VII, S. 1, s. 7-36, Mart 2010, Ankara, s. 9; Sözen, "Cumhuriyet Dönemi ...", s. 1098-1099.

⁵¹ Reismann, **a.g.e.**, s. 33.

⁵² Yıldırım, "Atatürk Dönemi Modernleşme ...", s. 44.

⁵³ Yıldırım, "Cumhuriyet Dönemi Modernleşme ...", s. 145-146.

⁵⁴ Gürbüz Tüfekçi, **Atatürk'ün Düşünce Yapısı**, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 1986, s. 169.

Millî Eğitim Bakanı Mustafa Necati, yurt dışı eğitimi destekleyen bir politika izler ve aynı zamanda ilk çekirdek kadronun yetişmesi için yabancı uzman istihdamını zorunlu görür. Yabancı uzman istihdamı en fazla eğitim alanında görülür. Lozan Antlaşması sonrası özellikle tahrip edilen şehirlerin imarı için gelişmiş ülkelerden mimar, mühendis istihdam edilmesi için bir milyon lira ayrılması modernleşmedeki kararlılığı göstermesi bakımından önemlidir.⁵⁵ Eğitim, polis eğitimi, kadastro, posta, ormancılık, banka, adliye, sosyoloji, tarım, ticaret, yabancı dil, maliye, şehirlerin imarı, kooperatifçilik, demiryolu, arkeoloji, kimya, petrol, vb. alanında istihdam edilmek üzere Türkiye'ye pek çok uzman davet edilir. Yabancı uzman istihdamında 1925-1926'da durgunluk görülür. Yabancı uzmanların bazıları rapor hazırlayıp gitmiş, hatta ülkelerinden göndermiş, bazıları uzun yıllar kalarak projeler hazırlamış ve bunların uygulanması sırasında başında bulunmuşlardır. Özellikle 1928'den itibaren her yıl, özellikle Atatürk'ün yaşamı sürecinde gerekli olan alanlarda pek çok yabancı uzman Türkiye'de istihdam edilmiştir.⁵⁶

Çalışmamızda, 1923-1976 yıllarında arasında 53 yıl içinde öncelikle Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nin çeşitli fonlarında yer alan belgeler ışığında 658 Fransız uzmanın geldiği tespit edilmiştir. Bu uzmanlar şehirlerin imarı, mühendis, mimar, bilim adamı, öğretmen, müfettiş, gelir uzmanı, desinatör, kanyak-likör-şarapçılık uzmanı, heykeltıraş, arkeolog, binicilik uzmanı, sondör, jeolog, paleontolog, flotasyon ve izabe uzmanı, stratigrafi uzmanı, Fransızca okutmanı, prospektör, müzisyen, orkestra şefi olarak ilgili alanlara istihdam edildiler.⁵⁷ Fransız uzmanların bazılarının aldıkları ücretin belli bir kısmını yurt dışına döviz olarak

⁵⁵ Ergün, a.g.e., s. 108.

⁵⁶ Akdağ, a.g.m., s. 55; Mustafa Şahin, **Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Uygulamalarında Yabancı Uzmanların Yeri (1923-1960)**, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1996, s. 63; Ergün, a.g.e., s. 108, 109.

⁵⁷ **Sondör**-Sondaj mütehassısı: Toprağı delerek alt tabakaların incelemesi için ön araştırma yapan kişi. **Paleontolog** (Taşılabilimci): Fosilleri inceleyip yerin geçmişini araştıran kişi, taşılabilimci. (Ali Püsküllüoğlu, **Türkçe Sözlük**, Dokuzuncu Baskı, Arkadaş Kitabevi, Ankara, 2005.)

Filotasyon: Maden cevheri tozunu belirli bir sıvı içinde yüzdürerek ayırma.

İzabe: Madenlerin ergimesi, sıvı hale getirilmesi.

Stratigrafi: Yer kabuğunun kısımları olarak ele alınan tabakalı kayaların formasyonlarından, bileşimlerinden, istiflenmelerinden ve korelasyonlarından söz eden, bir alan veya bölgedeki kayaların nitelik, kalınlık, istiflenme, yaş ve korelasyon yönlerinden ele alan tasvirici jeoloji bölümüdür. Kaynak: - Prof. Dr. İ. Enver Altanlı, "Yer bilimleri Sözlüğü", MTA, 1986. <http://www.nenedir.net/nedir/jeoloji/3492-stratigrafi-tabaka-bilim-nedir.html>, 11.01.2013.

Prospektör: Arazide jeoloji mühendisine yardım eden eleman.

çıkarmasına izin verilmesine ilişkin olarak kararnamelerde bilgiye rastlanmıştır. Bu tür kararnamelerden birkaç örnek ekler bölümünde yer alacaktır.

Öncelikle ekonomik kalkınmayı hedefleyen Türkiye Cumhuriyeti, 1923'te İzmir'de İktisat Kongresi düzenleyerek, devlet eliyle ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi ile ilgili strateji ve politika belirler. Beraberinde 1927 yılında çıkarılan Teşvik-i Sanayi Kanunu ile Batı'nın bilim ve teknolojisinden yararlanmak için her alanda yabancı uzmanlardan yararlanılması hedeflenir.⁵⁸ Kamu İktisadi Teşekkülleri çerçevesinde yeni fabrikalar açılınca nitelikli eleman ihtiyacı doğar. Yani iyi eğitilmiş ve iyi yetiştirilmiş insan gücü oluşturulması ve ihtiyaç duyulan alanlarda istihdamı meselesi oluşur.⁵⁹ Açılan fabrikalarla başlayan sanayileşme sürecinde 1930'lu yıllardan sonra teknoloji transferi hızlanır. Türkiye, 1929 Dünya Ekonomik bunalımı sonrası ağır sanayiye kurmak için kredi ve destek arayışına girer. Bu konuda olumlu işaretler alındığı için Sovyet Rusya'ya yönelir. İki ülke arasında karşılıklı uzman heyetleri (1930-1938) gider gelir. Sovyet Rusya'dan sağlanan 8 milyon altın dolarlık kredi ile fabrika projeleri ve makine parkı sağlanır. 1925'te Rusya'dan tarım makineleri gelir. Sovyet uzmanlar Türkiye'de pamuklu tekstil sanayinin kurulması ve aktarımında özellikle Nazilli ve Kayseri'deki yerleşkeler ile maden işletmelerinin mimarisinde etkili olurlar. Kredi, teknoloji ve uzman yardımında bulunulur. Hatta Sovyet Rusya Beş Yıllık Kalkınma Planını da destekler.⁶⁰

Modernleşme ile yukarıda verilen bilgiler ışığında çalışmamızın esasını oluşturan konu, modernleşme kanallarından biri olan yabancı uzman yardımı ile Cumhuriyet dönemi modernleşmesinde (1923-1976) Fransız uzmanların katkısı meselesidir. Bu durum Batı'dan bilgi aktarımı kanallarından birini oluşturur. Bu kapsamda öncelikle, Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı Bakanlar Kurulu Kararları Fonu'ndan bulunan çok sayıdaki arşiv malzemesi üzerinde araştırmacı tarafından çalışılmıştır. Bu süre, Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı Bakanlar Kurulu Kararları Fonu'ndan çıkardığımız kararnameler göre (1929-1976) yılları ile sınırlandırılmış

⁵⁸ Leyla Alpagut, "1930'larda Bir Mimar; İzzet Baysal", Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, C. 26, S.1, Haziran, 2009, <http://www.edebiyatdergisi.hacettepe.edu.tr/2009261LeylaAlpagut.pdf>, 18.07.2013, s. 15.

⁵⁹ Akdağ, **a.g.m.**, s. 54.

⁶⁰ Seyfi Yıldırım, "Türk-Sovyet İlişkileri ve Uzman Heyetler", **Modern Türklük Araştırmaları Dergisi**, C. V, S. 3, Ankara, Eylül, 2008, s. 13, vd.; "Atatürk Dönemi Modernleşme ...", s. 229, 236.

olmakla birlikte ulaşılabildiğimiz diğer verileri de dikkate aldığımızda 1923 yılına kadar geri gitmektedir. Cumhuriyet dönemi modernleşmesi çerçevesinde istihdam edilen Fransız uzmanlar hakkında yapılan ilk lisansüstü çalışmadır. Ayrıca internetin sağladığı imkanlar doğrultusunda da ulaşılabilen Fransız uzmanlara da yer verilmiş ve 658 uzman üzerinde çalışılmıştır. Yabancı uzman istihdamına dair yararlandığımız temel makale ve eserler şunlardır: Seyfi YILDIRIM; “Atatürk Dönemi Modernleşmesinin Temel Dinamikleri”, **Süleyman Demirel Üniversitesi, Uluslararası Türkiye Cumhuriyeti Sempozyumu Bildirileri**, 22-24 Ekim 2008, s. 41-47, Isparta; “Cumhuriyet Dönemi Modernleşme Stratejisi Çerçevesinde Yabancı Uzman İstihdamı”, **Kök Araştırmalar**, C.X, KÖKSAV, S. 1, Bahar 2008; “Cumhuriyet Döneminde Türk-Macar İlişkileri Çerçevesinde İstihdam Edilen Macar Uzmanlar”, **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl 8, Sayı 15, (Bahar 2012); Mustafa ERGÜN; “Türk Eğitiminin Batılılaşmasını Belirleyen Dinamikler”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, S. 67-68-69, C. 6, S. 17, Mart 1990; Ömer AKDAĞ; “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Eğitim Alanında Yabancı Uzman İstihdamı (1923-1940)”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Şubat 2008 Uşak; Ersoy TAŞDEMİRCİ; **Belgelerle Üniversite Reformunda Yabancı Bilim Adamları**, Bizim Büro Yayınevi, Ankara, 1992; Emre DÖLEN, **Türkiye Üniversite Tarihi**, C. 3-4, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010.

Ayrıca kısmen internetin sağladığı veriler kullanılarak “prosopografi”⁶¹ olarak adlandırılan, grup biyografisini inceleme yöntemiyle Türkiye’de (1923-1976) yıllarında istihdam edilen Fransız uzmanların istihdam edildikleri alanlar ve bu alanlara yaptıkları katkılar, benzer ve farklı yönleri belirlenmeye çalışılmıştır. Prosopografi, benzer özelliklere sahip bir grup insanın ayrı ayrı biyografilerinin bir eser ya da bir çalışmada bir araya getirilmesidir. Böylelikle bu insanlar hakkında çeşitli bilgiler, sistematik olarak tahlil edilerek analizler yapılabilmektedir.⁶² Hazırladığımız tablolarla istihdam edildikleri alanlar arasında en çok hangi alana geldikleri, istihdam edildikleri alanlara ve tarihlere göre isimleri, ünvanları, geldikleri yıllara göre sayıları, hangi yıllar arasında ve kaç kez istihdam edildikleri,

⁶¹ Prosopografi ile ilgili geniş bilgi için bkz., John TOSH, **Tarihin Peşinde**, Tarih Vakfı, Yurt Yayınları, çev. Özden Arıkan, Dördüncü Basım, Ekim 2011, İstanbul, s. 88, vd.

⁶² Yıldırım, a.g.e., s. 6-7.

en yoğun geldikleri yıllara göre yorum yapılmaya çalışılmıştır. Ayrıca alanlarına ait katkıları açısından da ülkemizdeki ve varsa Fransa'daki çalışmalarına da yer verilmiştir. Çalışmamızda Fransız uzmanların adları, **BCA**(Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi) kararnamelelerinde okuduğumuz gibi, orijinal haliyle yazılmıştır. Uzmanların isimlerini dönemin memurlarının, okunuşları ile yazdığını tahmin ediyoruz. Bunun yanı sıra çok küçük farklılıklarla benzer isimleri olan uzmanların istihdam edildikleri alanlara da bakarak aynı kişiler olduğunu düşünüyoruz. Pek çoğu BCA'nın ilgili kararnameleleri olmak üzere internet taramaları, ilgili eser ve makalelerden öğrendiğimiz Fransız uzmanlara ait tablolar ve grafikler kendi çalışmamızdır.

Çalışmamızda, Batı dışı toplumların modernleşmesinde yabancı uzman istihdamı meselesinde Cumhuriyet dönemi modernleşmesinin devraldığı Osmanlı modernleşme tecrübesinde yabancı uzman istihdamı vasıtasıyla modernleşme çabasına da incelenmiştir. Beraberinde Osmanlı İmparatorluğu ile eş zamanlı modernleşme mücadelesi veren Mısır, Rus, Japon, İran ve Afgan modernleşme tecrübelerinde yabancı uzman istihdamına da yer verilerek paralellik oluşturmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın Aşamaları

Çalışmamız, Cumhuriyet Dönemi'nde 1923-1976 yıl aralığında eğitim başta olmak üzere bayındırlık, madencilik, su işleri, arkeoloji, posta işleri, sağlık, maliye, denizcilik ve diğer alanlarda istihdam edilmiş olan 658 Fransız uzman hakkında yapılmış prosopografik bir değerlendirmedir. Uzmanların görevlendirildikleri alanlar ve bu alanlara yaptıkları katkılar, varsa yazdıkları eser ya da makaleleler ortaya konulmuştur.

Birinci Aşama: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı'nın ilgili fonlarında bulunan kararnameleler başta olmak üzere konuya ilişkin makale, eser ve internet taramalarında karşımıza çıkan uzmanlar esas alınmıştır.

İkinci Aşama: İncelediğimiz kararnamelelerde Cumhuriyet Dönemi'nde en erken gelen uzman 1929'da görünmekle birlikte, bu süre incelediğimiz eser ve internet taramalarında 1923'e kadar geri gitmektedir. Yine ilgili kararnamelelerde Fransız uzmanların 1976 yılına kadar istihdam edildikleri görülmüştür.

Üçüncü Aşama: Kararnameler başta olmak üzere ulaşabildiğimiz kaynaklardan istihdam edildiğini gördüğümüz Fransız uzmanlar isimleri (arşiv kayıtlarında aynen yazılmış olduğu gibi), görevlendirildikleri birim, bu birimde ne olarak istihdam edimiş olduğu kararname numaraları ve tarihleri, arşive ait fon ve yer numaraları, istihdam edildiği tarih, ne kadar zaman görev yaptığı ve diğer bilgiler göz önünde bulundurularak istihdam edildikleri yıllara göre sıralamak suretiyle bir tablo oluşturulmuştur.

Dördüncü Aşama: Bu tabloda elde ettiğimiz verilerden hareketle uzmanların istihdam ettikleri alanlar ve bu alanlarda aldıkları görevler karşımıza çıkmaya başlamıştır. Uzmanlar ile ilgili yaptığımız internet taramaları ve değerlendirdiğimiz eser ve makalelerde karşımıza çıkan ve kararnamelerde bulunmayan uzmanlar da oluşturduğumuz bu tabloya eklenmiştir.

Beşinci Aşama: Tezimizi yazarken uzmanlarla ilgili internet verilerinde elde ettiğimiz bilgiler, mümkün olduğunca kararnamelerle desteklenmeye çalışılmıştır. Bütün alanlar için uzmanların istihdam edildikleri birimler ve bu birimlerde aldıkları görevler ve süreleri, ayrıca hangi meslekte kaç kişi istihdam edildiği ve hangi yıllarda kaç kişinin istihdam edilmiş olduğuna ilişkin tablolar da çizilmiştir. Bazı uzmanların isimleri kararnamelerde **isimsiz** olarak belirtilmiştir. Çünkü kararnamelerde kendilerinden yalnızca **Fransız** olarak sözedilmiştir. İsimleri mutlaka vardır. Ama biz göremedik. Ayrıca tüm alanlar göz önünde bulundurularak istihdam edilen Fransız uzmanların sayıları, istihdam edildikleri yıllar, görev zaman aralıkları, ücretleri, ünvanları, görev isimlerine göre tüm alanlardaki dağılımına ilişkin de tablo va grafikler yapılmıştır.

Çalışmanın Bölümleri

Birinci Bölümde, yabancı uzman istihdamı vasıtasıyla modernleşme faaliyetleri içerisinde incelediğimiz Batı dışı toplumlardan Osmanlı, Mısır, Japon, Rus, İran, Afgan modernleşmeleri, modernleşmenin alanları ve modernleştiricileri değerlendirilmiştir.

İkinci Bölümde, 16. yüzyılda Kanuni Sultan Süleyman Döneminde başlayan Türk-Fransız ilişkileri, Cumhuriyet Döneminde 1980'li yıllara kadar gözden

geçirilmiştir. Bu arada Millî Mücadele Döneminde Fransız Kamuoyu da değerlendirilmiştir.

Üçüncü Bölümde, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nin ilgili fonlarından çıkarılan kararnamele başta olmak üzere, internet taramaları, konu ile ilgili eser ve makalelerde gördüğümüz 658 Fransız uzmanın, radikal bir kalkınma modeli izleyen Cumhuriyet Dönemi'nin 1923-1976 yılları arasındaki elli üç yıllık süreçte ihtiyaç duyulan bütün alanlarda istihdam edilmiş olduğu üzerinde durulmuştur. Bu uzmanların eğitim, bayındırlık ve madencilik başta olmak üzere su işleri, arkeoloji, tekelle, maliye, sağlık, posta işleri ve diğer alanlarda akademisyen, öğretmen, Fransızca uzmanı, okutman, mühendis, şehir planlamacısı, mimar, jeolog, desinatör, arkeolog, maliye uzmanı, konyak-şarap ve likör uzmanı, vb. olarak istihdam edildiği belirtilmiştir.

I. BÖLÜM

BATI DIŞI TOPLUMLARIN MODERNLEŞMESİNDE YABANCI UZMAN İSTİHDAMI

1. OSMANLI, MISIR, RUS, İRAN, JAPON VE AFGAN MODERNLEŞMELERİNDE YABANCI UZMAN İSTİHDAMI

1.1. Osmanlı İmparatorluğu'nda Yabancı Uzman İstihdamı İle Modernleşme

Rönesans ve coğrafi keşifleri yapan Batı toplumları bilimsel ve teknik alanlardaki bilgi birikimleri ile ekonomik ve askerî güçlerini artırdılar. Yeni savaş taktikleri ve askerî alanlardaki becerileriyle, geleneksel yöntemlerle savaşıyan Batı dışı toplumlarının karşısına zorlayıcı bir güç olarak çıktılar. Bilime, deney ve gözleme daha çok değer verdiler, sorgulayıcı bir gözle bakmaya başladılar. Askerî teknolojide üstün konuma geldiler. 16. yüzyılın sonlarından itibaren “modern dünya sistemi”⁶³ nin vardığı boyutları, Batı dışı bir toplum olarak Osmanlı İmparatorluğu'nun da hissetmeye başladığı görülür. Özellikle Osmanlı tarihindeki ilk ve en büyük toprak kaybına neden olan Karlofça Antlaşması (1699), Batı'nın askerî teknolojide ne düzeye ulaştığının bilincine varılmasında etkili olur. Artık Osmanlı İmparatorluğu Avrupa için rakip olmaktan çıkar.⁶⁴

Osmanlı İmparatorluğu'nda modernleşme süreci, Pasarofça Antlaşmasının (1718) ardından barış politikasının sürdürüldüğü ve çağa ayak uydurmanın ilk adımı olarak kabul edilen “Lale Devri”nde (1718-1730), askerî kayıplar nedeniyle, “dış etki”⁶⁵ ile başlar. Hükümdar ve ileri gelen devlet adamları Batı karşısındaki yenilgimizin sebebini, Batı'nın teknik üstünlüğünde görürler.⁶⁶ Pragmatik olarak

⁶³ Paul Kennedy, **Büyük Güçlerin Yükseliş ve Düşüşleri**, çev. Birtane Karanakçı, 12. Baskı, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2010, s. 56.

⁶⁴ Berkes, **a.g.e.**, s. 40, 42; Bernard Lewis, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Çev. Prof. Dr. Metin Kırathı, 4. Baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991, s. 46; Kılıçbay, **a.g.m.**, s. 148; İnalçık, “Osmanlılar'da Batıdan... ; s.199; Mümtaz Turhan, **Kültür Değişmeleri, Sosyolojik ve Psikolojik Bakımdan Bir Tetkik**, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Nu.16, Bayrak Yayıncılık-Matbaacılık Kolektif Şirketi, İstanbul, 1987, s. 136.

⁶⁵ Black, **a.g.e.**, s. 7.

⁶⁶ Ülken, **a.g.e.**, s. 20, 25.

askerî alandaki yenilginin önüne geçmek gayretiyle, Osmanlı modernleşmesinin çekirdeğini askerî mühendislikteki modernleşme oluşturur. Batı modelinde hızlı ve acil modernleşme çabaları görülür.⁶⁷ Öncelikle askerî alanlardaki teknolojik yenilikleri takip etmeye çalışır, Batı'dan 19. yüzyıla kadar teknik unsurları alır.⁶⁸ Ardından gelen gelişmeler ile birlikte modernleşme 19. yüzyılda idare, maliye, mimari, edebiyat ve günlük hayata yansır.⁶⁹ İnalçık, “Aslında Osmanlı-Türk tarihi zaruretler karşısında bir yenilik ve modernleşme tarihidir” der.⁷⁰ Ortaylı, modernleşmenin ölçü olarak sadece Müslümanlar açısından ele alınmaması gerektiği, Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlarda yaşayan Hristiyan tebaasının daha önce bu sürece girdiğini, vurgular.⁷¹ Ayrıca, Ortaylı dış zorlamadan çok, bir iç kararın sonucu modernleşme faaliyetlerinin görüldüğü üzerinde durur.

Modernleşmede için önce Fransa başvuru kaynağı olur.⁷² Zaten Kanuni Sultan Süleyman döneminden beri Osmanlı-Fransız ilişkileri siyasi olarak başlamış, ekonomik yönden devam etmiştir. Osmanlı-Fransız yakınlaşmasının sonucu olarak, 18. yüzyıldan itibaren daha çok Fransız uzmanlar istihdam edilir.⁷³ (1791-1808) yıllarının vekayinamesini yazan Asım Efendi, Fransız etkisine değinir ve reformlar sayesinde Osmanlı İmparatorluğu'nun eski gücüne tekrar kavuşacağına inanır.⁷⁴

Osmanlı modernleşmesinde yabancı uzmanlar, Osmanlı İmparatorluğu'na çeşitli yollarla gelmişlerdir. İlgili devletlerin İstanbul'daki elçileri ve yurt dışındaki daimi elçilerimiz aracılığıyla gelenler olduğu gibi, aralarında kendiliğinden işçi olarak ve Osmanlı devlet adamlarının kişisel eğilimlerine uyarak gelenler vardır. Yalnızca rapor sunanlar olduğu gibi bizzat faaliyette bulunanlar da bulunur. Bazıları

⁶⁷ Lewis, **a.g.e.**, s. 474; İlber Ortaylı, “Batılılaşma Sorunu”, **Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C. 1, İletişim Yayınları, s. 134-138, İstanbul, 1983, s. 137; İlber Ortaylı, **İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı**, 33. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2011, s. 27, 31, 51, 155; Ergün, “Türk Eğitiminin Çağdaşlaşmasını ...”, s. 455.

⁶⁸ İnalçık, “Osmanlılarda ...”, s. 195.

⁶⁹ Taner Timur, “Osmanlı ve Batılılaşma”, **Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C.1, İletişim Yayınları, s. 139-146, İstanbul, 1983, s. 145; Lewis, **a.g.e.**, s. 474; Ortaylı, **İmparatorluğun...**, s. 51;

⁷⁰ Şahin, **a.g.e.**, s. 3.

⁷¹ İnalçık, **a.g.m.**, s. 197.

⁷² Rumların İyon Adaları'nda Rönesans kültürünün merkezleri, eski Yunanca-Latince ve Batı dillerinde eğitim veren kurumları vardır. Batı kültürü ile sürekli iletişim içinde olmuşlardır. Yunanlıların çoğu çocuklarını buralarda okuturdu. Aynı zamanda Osmanlı eğitimini de aynı şekilde alırlardı. Avrupa'da yaşayan Yunanlılar da vardır. Eflak ve Boğdan pensliklerinde de, Batı tipi eğitim yerleşmiştir. Lübnan'ın Maruni, Dürzi hanedanları ve kilise ruhban sınıfı 17. yüzyıldan beri batılı yaşam biçiminin girmişlerdir. Bkz. Ortaylı, “Batılılaşma Sorunu”, s. 137.

⁷³ Ergün, “Türk Eğitiminin ...”, s. 439 - 444.

⁷⁴ Yıldırım, “Cumhuriyet Dönemi Modernleşme...”, s. 136.

⁷⁵ Lewis, **a.g.e.**, s. 72.

ise din değiştirir.⁷⁵ Din değiştirme zorunluluğunun ortadan kalkması çok sayıda yabancı uzmanın gelmesini sağlar.⁷⁶

Bunların yanı sıra özellikle 18. yüzyıl Osmanlı modernleşmesinde, İmparatorluğa kişisel nedenler ve iç çatışmalar yüzünden gelip Müslüman olan Batılı asker ve uzman, dönme ve maceracılar ile sığınanların girişimlerini de – Baron de Tott, İbrahim Mütefferika* gibi – saymak gerekir. Bunlar aynı zamanda modernleşme için olumlu bir havayı da oluşturmuştur.⁷⁷ Osmanlı modernleşmesinin adının konmamış olması, özgün olan tarafıdır.⁷⁸ Ancak II. Meşrutiyet döneminde adından söz edilmeye başlanacaktır.⁷⁹

Osmanlı – Fransız siyasi ilişkilerinin seyri doğrultusunda Osmanlı modernleşme serüveninde etkili olan ilk yabancı uzman olarak, Fransız uzmanları görürüz. Protestanların yaşadığı baskılardan dolayı Fransa’dan ayrılıp 1717’nin sonlarında Osmanlı İmparatorluğu’na yerleşmek üzere “beraberlerinde bilgi ve becerilerini”⁸⁰ getiren bir grup **Huguenot**** gelir. Grubunun başında bulunan Fransız subayı Rochefort tarafından III. Ahmet’e 10 sayfalık bir Batı yöntemleri ile yetişecek subaylığın teklif edildiği bir taslak sunulur ki bu taslak, yabancı uzman ve mühendis subayların oluşturulmasına yönelik yabancı bir uzman tarafından

⁷⁵ Ercüment Kuran, **Türkiye’nin Batılılaşması ve Milli Meseleler**, Derleyen: Mümtaz’er, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1994, s. 15; Gündüz Akıncı, **Türk- Fransız Kültür İlişkileri (1071-1859)**, Başlangıç Dönemi, Sevinç Matbaası, Ankara, 1973, s.46; Şahin, **Türkiye’de ...**, s. 62; Shaw, **a.g.e.**, s. 75.

⁷⁶ Ekmelettin İhsanoğlu, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Eğitim”, **Osmanlı Uygurluğu Ansiklopedisi**, Yayına Hazırlayan: Halil İnalçık, Günsel Renda, C. 1, Başak Matbaacılık, 2004, Ankara, s.362.

* Baron de Tott adlı uzmanın hangi alanda katkı yaptığına ileride değinilecektir. Bkz. s. 9-10; **İbrahim Mütefferika**, 1692’de Müslüman olup İbrahim adını alan ve “... her yanı ile çağdaş Batı’nın ileri yanını temsil eden biridir. Batı eserlerinden yararlanarak yazdığı ve I. Mahmut’a sunduğu “Usulü’l – hikem fi nizami’l-ümem” adlı eserinde, Osmanlı devlet kuruluşlarının bozulmasının ve Avrupa’nın güçlenmesinin nedenlerini araştırmak, kalkınmak için Osmanlı Devleti’nin neler öğrenmesi ve alması gerektiği, Batı’dan askeri alanda bilgisi olan teknisyenleri getirilerek ordunun düzene sokulması üzerinde durmaktadır. “Risale-i İslamiye” adlı eserinde Petro’nun Avrupa’daki gelişmelerin en yararlı olanlarını seçerek başarılı olduğuna işaret eder. “Nizam-credit” terimini ilk defa kullanır. Daha çok Türkçe matbaanın kurucusu olarak tanınır ki bu yüzden Osmanlı askeri düzeninin modern Avrupa yöntemlerine uydurulmasındaki rolü geri planda kalır. Geniş bilgi için bkz. Berkes, **a.g.e.**, s. 50, vd.; Akıncı, **a.g.e.**, s. 46.

⁷⁷ Kılıçbay, **a.g.m.**, s. 148; Halil İnalçık, “Atatürk ve Türkiye’nin Modernleşmesi”, **Belleten**, Atatürk Özel Sayısı, C. LII, S. 204, s. 985-992, Kasım 1988, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2. Baskı, Ankara, 2001, s. 987; Ergün, **a.g.e.**, s. 9.

⁷⁸ Ortaylı, “Batılılaşma Sorunu”, s. 137.

⁷⁹ Ortaylı, **İmparatorluğun En...**, s. 20.

⁸⁰ Paul Kennedy, **a.g.e.**, s. 50.

** Huguenot’lar, Fransa’da 16. Yüzyılın ortalarında Katoliklerden ayrılıp Protestanlığa geçen bir gruptur. Daha çok sanayii burjuvazisini temsil ederler. Özellikle 1562-1598 yılları arasında Katolikler ile protestanlar arasında çıkan katliamlarda pek çok Huguenot öldürülür. 1598’de çıkarılan Nantes Fermanı ile Fransa’da Protestanlık resman tanınırsa da, bu bir çeşit azınlık haklarından ibarettir. 1685’te ise Nantes Fermanı kaldırılınca pek çok Huguenot Fransa dışına İngiltere, İsviçre, Hollanda, Almanya ve Kuzey Amerika’ya göç etmek zorunda kalır. Özellikle XIV. Louis’in 1715’te Protestanlığın her çeşidini kaldıran kararından sonra bir grup Huguenot Osmanlı topraklarına yerleşmek üzere izin ister. Geniş bilgi için bkz. Berkes, **a.g.e.**, s. 46-50, 67, 71, 72.

hazırlanıp sunulan ilk rapordur.⁸¹ Berkes'e göre bu belge, ilk çağdaşlaşma fikirlerinin oluşmasına yönelik ilk etkiyi - ilk dış etki - ifade eder. A. Cevdet Paşaya göre "yeni nizam asker tertip etmek mutlaka, Avrupa'dan muallim ve mühendis getirilmesine bağlı olduğu halde..."⁸² o dönemin devlet adamlarında, bunun ordunun modernleşmesinin bir gereği olduğunun anlayacak anlayış henüz yoktur.

İstanbul'a 1720 yılında gelen David, bir Fransız dönmesidir. İstanbul'da bir itfaiye takımı örgütlemiştir.⁸³ Yani askerî alanda Batı'dan yararlanma önceki dönemlerde tecrübe edilmemiş bir durum değildir.*

Lale devrinin sonunda, Sadrazam Topal Osmanlı Paşa tarafından İstanbul'a getirilen ve Müslüman olup Humbaracı Ahmet adını alan Comte de Bonneval (1675-1747), Fransız aristokrasisine mensup birisidir ve Osmanlı ordusunda on dört yıl çalışmış bir subaydır.⁸⁴ Vezirlik makamına yükselir. Bonneval, Humbaracı Ocağını modernleştirmek üzere nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak için I. Mahmut döneminde Humbarahane ve Hendesehane adıyla ilk askerî meslek okulunu açar. Osmanlı Devleti'nin Paris elçisi Sait Paşa 1742'de Paris'ten dönerken bu okuldaki öğrenci ve eratin eğitilmesi için yirmi iki Fransız topçusunu getirir. Osmanlı Devleti'nin Humbaracı Ahmet Paşa'ya olan ilgisini duyan ve aralarında Macarnis Daglis, Conte Ramsey, Conte La Tour, Marquis Dorney, Dervi isimli birkaç Fransız subayı da Osmanlı hizmetine girer. Conte La Tour Müslüman olup Süleyman adını alır.⁸⁵ Özi Kalesi'nin yapımında görevli iki Fransız mühendisten biri La Fitte, diğeri ise Tondo'dur.⁸⁶

Baron de Tott François (1730-1793), Fransa'ya sığınmış bir Macar aristokratıdır. Osmanlı Devleti'ne 1773'te gelen De Tott, 1776'ya kadar Osmanlı

⁸¹ Akıncı, **a.g.e.**, s. 46; Şahin, **Türkiye'de...**, s. 57, Akdağ, **a.g.m.**, s. 51; Berkes, **a.g.e.**, s. 46-49.

⁸² Berkes, **a.g.e.**, s. 45-49.

⁸³ Lewis, **a.g.e.**, s. 47; Şahin, Mustafa, "Osmanlı Devletinde Yabancı Uzmanlar Aracılığı İle Batılılaşma Çabaları", http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/143/11.htm, 24.08.2010; Akdağ, **a.g.m.**, s. 51.

* Bu uzmanlar faklı alanlarda istihdam edilmişlerdir. Osmanlı Devleti İstanbul'un fethinden önce havan, muhasara topu, barut, havan topu, gibi zamanın silahlarını Avrupa'dan gelen uzmanlar sayesinde kullanmıştır. Bkz. Berkes, **a.g.e.**, s. 74. 1727'de açılan matbaa için İstanbul'daki Yahudi ve Hristiyan matbaacıların yanı sıra Prusya ve diğer ülkelerden de uzmanlar getirilir. Bkz. Turhan, **a.g.e.**, s. 140; Lewis, **a.g.e.**, s. 47, 52; Matbaanın kuruluşunu izleyen yıllarda yeterli kâğıt bulunmayışından dolayı, kâğıt üretimi tezgâhı kurmak için 1744'te Hotin'den Aslan adlı bir Yahudi Polonya'ya gönderilir. Beraberinde üçkâğıt ustası getirir. Yapılan sözleşmeye göre ustalar bir yıl çalışacak, bir yılın sonunda üç bin kuruş mükâfat verilecektir ve yeni ustalar yetiştireceklerdir. Bkz. Berkes, **a.g.e.**, s. 61-62, 64; Lewis, **a.g.e.**, s. 48.

⁸⁴ İhsanoğlu, **a.g.m.**, s.362, Berkes, **a.g.e.**, s. 64; Lewis, **a.g.e.**, s.48; Turhan, **a.g.e.**, s. 142.

⁸⁵ Akıncı, **a.g.e.**, s. 46-47; Yıldırım, **Eğitim Amacıyla ...**, s. 26.

⁸⁶ Akıncı, **a.g.e.**, s. 51.

tersane ve tophanelerinde yeni teknolojilerin uygulanmasında istihdam edilir. Onun gelişi, 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan alınan yenilginin nedenlerinin araştırıldığı bir döneme rastlar. Çeşme'de Osmanlı donanmasının Ruslar tarafından yakılmasından sonra Çanakkale Boğazı'nda Marmara Denizi'ne ilerleyen Rus donanmasının durdurulması için yeni istihkam ve bataryaları oluşturur. Öğretmen topçu subayı olarak devlet hizmetine girer. Askerî teknik eğitimde de etkili olur.⁸⁷ Hendesehanede matematik okutur. Ayrıca III. Mustafa döneminde padişahın isteği üzerine açılan Mühendishane-i Bahri Hümayun ile ilgilenir. "Süratçi" adlı topçu sınıfını 1782'de oluşturur.⁸⁸ Bahriyenin modernleşmesi için ayrıca başka Fransız ve İsveç uzmanlar da çağırılır.* Gemi inşası için Fransız uzman heyetleri donanmada istihdam edilir.⁸⁹ Ancak bu subay ve ustalar Osmanı'nın Rusya ile 1787-1788'de savaşa girmesi ile Rusya ve Avusturya hükümetlerinin çağrısı üzerine 1802'de itibaren geri çağırılır. Bu kez de İsveç gibi başka Avrupa ülkelerinden işçi istihdam edilir.⁹⁰

İlk esaslı, kısmen sistemli kültür değişimleri Sultan III. Selim ile başlar. Bu dönem, Lale Devri ile Sultan II. Mahmut dönemi arasında bir geçiş döneminin hazırlık aşamasını oluşturmaktadır. Sultan III. Selim'in tasarladığı projelerini gerçekleştirmek üzere bazı devlet adamları ve iki yabancı Gayr-i Müslim uzmandan oluşan bir heyetten rapor alır. Bahsedilen yabancı uzmanlardan İsveç Elçiliğinde çalışan Ignatius Mouradgea D'ohsson ile Fransız topçu uzmanı Bertran ya da Brenteri isimli Fransız subaya aittir.⁹¹ Sultan III. Selim döneminde Nizam-ı Cedid denilen yeni bir ordu oluşturulur. Hükümdar yeni ordunun Fransız savaş tekniğine göre yetiştirilmesini isteyince Fransa'nın İstanbul'daki elçisine subay istihdamı için başvurur. Yabancı subayların denetimine verilir ve yeniden olmak üzere başta Fransızlardan yararlanılır. İsveç'ten ve Fransa dışişleri aracılığı ile de 1793'te gerekli

⁸⁷ İhsanoğlu, a.g.m., s. 362.

⁸⁸ Akıncı, a.g.e., s. 48-50; Sina Akşin, (Editör), **Türkiye Tarihi 3, Osmanlı İmparatorluğu (1600-1908)**, Cem Yayınevi, İstanbul, 1990, s. 66.

* Bkz. Bahriyenin modernleşmesine yönelik ayrıntılı bilgi için, Cumhuriyet Döneminde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar Bölümünde, Denizcilik İşlerinde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.

⁸⁹ İdris Bostan, "Osmanlı Bahriyesinin Modernleşmesinde Yabancı Uzmanların Rolü, (1785-1819)", <http://www.iudergi.com/tr/index.php/tarih/article/view/3689/3240>, 22.07.2012, s.177-186; Robert Mantran, **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi**, 2. C., I. Baskı, Cem Yayınevi, İstanbul, 1995, s. 44.

⁹⁰ İhsanoğlu, a.g.m., s. 363, Akıncı, a.g.e., s. 51.

⁹¹ Turhan, a.g.e., s. 154; Berkes, a.g.e., s. 92; Akdağ, a.g.m., s. 52.

olan on beş uzman subay istenir.⁹² Ayrıca İngiltere elçiliğinde görevli Yusuf Agah Efendi (1793-1795) Osmanlı ordusunda öğretmen olarak çalıştırılmak üzere İngiltere'den öğretmen gönderilmesini sağlar. Askerî talim için Fransa'dan 1795'te Lifous, askerî süvari öğretmeni Albert, piyade öğretmeni Ranchaux adlı subaylar istihdam edilir ve iki bin kuruş harcırah ödenir. 1796'da Kausin ve Meunier adlı Fransız subaylar da bunların arasına dahil olur. Savaş ilan edildiğinde görevlendirilmek üzere kırktan fazla Fransız işçi 1796'da istihdam edilir. Fransa'dan istihdam edilen subay, mühendis ve işçilerin sayısı artınca, 1796'da bunlara nezaret etmek üzere General Menant görevlendirilir. Mühendis Antoin ve Baron de Juchereau 1807'de istihdam edilir. De Juchereau 1807'de III. Selim'in isteği üzerine Çanakkale Boğazı'nın istihkamı için bir rapor hazırlar.⁹³

Bu arada yalnızca Fransa'dan askerî uzman getirmek yerine İsveç, Rusya, İngiltere'den askerî uzman getirmek de tavsiye edilir. Yani uzman meselesi sadece Fransa'ya dayanmaktan çıkar.⁹⁴ Tersaneyi genişletmek ve gemi inşa etmek için Avrupa'dan mühendis ve uzman getirilir. Napolyon'un 1798-1801 yıllarında Mısır'ı işgali, geleneksel Osmanlı-Fransız dostluğunda kırılma noktası olur. Sultan III. Selim etrafındaki Fransız yanlısı siyaset izleyenlerin yerini Rusya ve İngiltere yanlısı olanlar almaya başlar. General Sebastiani sayesinde 1806-1807 arasında Fransız nüfuzu tekrar inşa edilir.⁹⁵

Sultan III. Selim'den sonra modernleşme hareketi hız kazanır. Sultan II. Mahmut, III. Selim'in reformlarını radikal olarak ele alır.⁹⁶ Yeniçeri Ocağı kaldırılınca Asakir-i Masure-i Muhammediye adlı talimli bir ordu kurulur. Yeni ordunun ilk bandosunda yabancı uzman olarak önce İstanbul'da bulunan Fransız uyruklu Monsieur Manguel iki yıl sonra ise Avrupa'da musikide sözü geçen İtalyanlara başvurulur. İtalyan ünlü opera bestecisi Gaetano Donizetti'nin kardeşi Giuseppe Donizetti gelir.⁹⁷ Mızıkâ-i Hümayun'un kurumsallaşmasına doğru gidilmektedir.

⁹² Akıncı, **a.g.e.**, s. 51; Berkes, **a.g.e.**, s. 97-98.

⁹³ Akıncı, **a.g.e.**, s. 52, dip not 37.

⁹⁴ Turhan, **a.g.e.**, s. 155; Berkes, **a.g.e.**, s. 95.

⁹⁵ Berkes, **a.g.e.**, s. 121-122; Lewis, s. 67, vd; Akdağ, **a.g.m.**, s. 52.

⁹⁶ Ülken, **a.g.e.**, s. 29.

⁹⁷ Ortaylı, **İmparatorluğun ...**, s. 155; Bülent Aksoy, "Tanzimattan Cumhuriyete Musiki ve Batılılaşma", **Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C.V, İletişim Yayınları, s. 1216-1224, İstanbul, 1983,s.

Asakir-i Mansure-i Muhammediye'nin modern tarzda yetiştirilmesi için dışarıdan getirilen uzman ve subayların yetersiz olmasından dolayı ihtiyaç hissedilen on iki uzman için ilk olarak Mısır'daki Mehmet Ali Paşa'ya başvurulur. Fakat Mehmet Ali Paşa "Müslümanların arasında henüz modern askerlik ve fenden anlayın olmadığını" söyleyerek reddeder.⁹⁸ Mısır valisi Mehmet Ali Paşa'nın ordusunda yabancı uzman kullanmış olması, Sultan II. Mahmut'un yabancı uzman konusunu ciddiye almasında etkili olacaktır. Ardından gelen Tanzimat dönemi yenileşme çabaları için dikkat çekici olur. Batılı devletlerinden yapılabilecek uzman talebi ise Osmanlı Devleti'ni biraz düşündürür. Çünkü Batılı devletler Yunan isyanını desteklemiştir. Ayrıca Rusya, İngilizlerle işbirliği içindedir. Fransa ise, Mehmet Ali Paşa isyanında Mehmet Ali Paşa'yı desteklemiştir. Bu durumda Prusya'dan uzman istenmesi, orduda nüfuzunu hissettirecek bir Alman geleneği başlamasına neden olur. Sultan II. Mahmut tek bir devlete bağlı kalmaktan çekinir. Özellikle yabancı uzman konusunda Avrupa ülkeleri arasındaki rekabeti değerlendirir.⁹⁹ Prusyalı subay von Goetze ile birlikte Osmanlı İmparatorluğu Alman uzmanlardan 1789'da yararlanmaya başlar.¹⁰⁰ Prusya subayları Osmanlı Devleti'nde 1833-1839 arası danışmanlık yapar ve subay yetiştirir. En başarılısı Helmuth von Moltke olur.¹⁰¹ Osmanlı'nın Londra daimi elçisi Nuri Bey 1836'da İngiltere'den öğretmen subayların gönderilmesine aracı olur. İngiliz Hükümeti ile anlaşma yapılırken iki İngiliz kara subayı Captain* Du Plat ve Colonel** Conside İstanbul'a gelir. Paris büyükelçiliğinde görevli Mustafa Reşit Paşa 1836'da Osmanlı ordusu için Fransa'dan öğretmen subay gönderir. Ardında 1839'da İngiltere'den Walker, Legard, Massie, Foote isimli dört İngiliz subayı gelir. İngiltere Osmanlı Devleti'ni Rusya karşısında desteklemek için kabul eder.¹⁰²

Sultan II. Mahmut, Mehmet Ali Paşa'nın yolundan gider. Kahire'de Mehmet Ali Paşa'nın açtığı tıp okulunun ardından 1827'de İstanbul'da "Tıphane-i Amire"

1216-1217; Stanford, - Ezel Kural Shaw, **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye**, C. 2, çev. Mehmet Harman, E Yayınları, İstanbul, 1983, s. 79.

⁹⁸ Ortaylı, **a.g.e.**, s. 51; Lewis, **a.g.e.**, s.82.

⁹⁹ Turhan, **a.g.e.**, s. 162; Shaw, **a.g.e.**, s. 75; Lewis, **a.g.e.**, s. 78.

¹⁰⁰ Şahin, **Türkiye'de Öğretmen...**, s. 59.

* Captain: Kaptan, yüzbaşı.

** Colonel: Albay.

¹⁰¹ Shaw, **a.g.e.**, s. 75.

¹⁰² Kuran, **a.g.e.**, s. 15.

açılır ve eğitiminde yabancı uzmanlardan yararlanılır. Sultan II. Mahmut açılış konuşmasında ilk defa olmak üzere Batı'nın model olarak alındığını söyler. Amaç yeni ordunun doktor ihtiyacını karşılamaktır. Tıphane'ye ek olarak hemen arkasından Cerrahhane açılır. Her iki okul Galatasaray'da Mekteb-i Şahane-i Tıbbiye olarak 1838'de birleştirilir. Cerrahhanenin ıslahı için Fransa'dan 1831'de operatör Sade de Galiere getirilir. Tıbbiye'nin ıslahı için de 1831 ve 1844'de yabancı uzman görüşlerine başvurulur, Avusturya'dan Dr. Minas, Sultan II. Mahmut'un isteği üzerine gelir.¹⁰³ Osmanlı Devleti'nin 1838'de Viyana elçisi Sadık Rifat Paşa aracılığı ile Avusturyalı Dr. Bernard, Dr. Neuner ve eczacı Hofmann Osmanlı hizmetinde istihdam edilen sivil uzmanlardandır. Dr. Neumarck 1844'te ölümüne değin askerî Tıbbiye'de görevlendirilir ve Tıbbiye'yi Batı'daki gelişmişlik seviyesine çıkarır.¹⁰⁴

Romanya'ya gitmek üzere yola çıkan ve İstanbul'a uğrayan Henry Caillol ve Jacques Caillol adlı iki Fransız kardeş Osmanlı el yazmalarını çok beğenirler. El yazmalarının taş basmaları ile kazançlı bir iş olacağını düşünüp 1831'de sadrazama başvurup uygun görülmesinin ardından Fransa'dan taş basması tezgahları getirirler. İlk taş baskıyı 1831'de yaparlar ki, Osmanlı'da istihdam edilen sivil uzmanlardandır. Onların iki oğulları da, ihtida ederek bu işe devam ederler.¹⁰⁵

Subay yetiştirmek üzere 1834'te Mekteb-i Ulum-u Harbiye açılır. Artık subaylar mektepli olarak yetişecektir. Mekteb-i Ulum-u Harbiye'de talim öğretmeni olarak Fransalı Mavoni, Fransızca öğretmeni olarak da Dr. Arkirus istihdam edilir.¹⁰⁶ Sultan II. Mahmut'un yenilikleri Nizam-Cedid Dönemi ile Tanzimat Dönemi arasında köprü olurken, modernleşme metot kazanır. Özellikle Tanzimat döneminde Fransızların Osmanlı ordusundaki hizmetleri, artarak devam eder ve Kırım Savaşı (1854) sırasında da görülür.¹⁰⁷ Sultan Abdülmecit döneminde Pangaltı'daki Harbiye için Fransa'dan uzman subay istihdam edilmesi üzerine Manyau, Majine, Dobroil adlı üç Fransız subay gelir.¹⁰⁸

¹⁰³ Kuran, *a.g.e.*, s. 16; Berkes, *a.g.e.*, s. 185; Şahin, *Türkiye'de Öğretmen ...*, s. 59; Akdağ, *a.g.m.*, s. 52; Ortaylı, *İmparatorluğun En ...*, s. 212; Ergün, "Türk...", s. 440.

¹⁰⁴ Kuran, *a.g.e.*, s. 16.

¹⁰⁵ Akıncı, *a.g.e.*, s. 44.

¹⁰⁶ Şahin, *Türk Öğretmen ...*, s. 59- 60; Lewis, *a.g.e.*, s. 85.

¹⁰⁷ Biçe Yavuz, "Kurtuluş Savaşı Dönemi Türk-Fransız İlişkileri Açısından Pierre Loti", <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/belge/1-35114/bilge-yavuz.html>, 06.12.2012; İsmail Soysal, *Fransız İhtilali ve Türk Fransız Diploması Münasebetleri, (1789-1802)*, 3.Baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1999, s. 20-21; Berkes, *a.g.e.*, s.121; Lewis, *a.g.e.*, s. 68-71.

¹⁰⁸ Akıncı, *a.g.e.*, s. 53.

1700'lü yılların başındaki modernleşme girişimleri Batı'ya karşı toprak kaybımızı önlemeye yönelik sürdürülmüştür. Osmanlı Devleti öncelikle askerî kurumlarını Batı bilim, teknik ve eğitim tarzına göre ıslah etmeyi yeterli görmüştür. Tanzimat dönemi modernleşme girişimlerinde zorunluluğun kendisini daha çok gösterdiği görülmektedir. Diğer taraftan da Tanzimat döneminde Batılı kanunlar ve adetlerin alınmaya başlandığı dönemle karşılaşıyoruz.¹⁰⁹ Artık Tanzimat Fermanı ile başlayıp Islahat Fermanı ile devam eden süreçte ise reformcu padişahlardan ziyade reformcu devlet adamları ve yeni bir aydın grubu karşımıza çıkar.¹¹⁰

Tanzimat döneminden itibaren Osmanlı madenciliğinde Batılı madencilerden yararlanılır. Önce 1837'de Avusturyalı, ardından 1847'den itibaren Fransız madencilerden istihdam edilir. Özellikle 1862-1863'te yabancı maden mühendislerinin istihdamında artış olur.*

Osmanlı Devleti'ndeki ormanların düzenli olarak işletilmesi için Paris elçisi aracılığı ile Fransa'dan iki orman mühendisi istenir. Mösyö Louis Naille ve Mösyö Aleksandr İstem sözleşmeleri ile İstanbul'a gönderilirler. Verilecek kurs için on kişi seçilir.¹¹¹ Ormancılık alanında yabancı uzman istihdamında 1856-1877 arasında Türk ormancılığının kuruluşu sürecinde yalnızca Fransız uzmanların yer aldığı görülür. 1856'da istihdam edilen Fransız Louis Tassy, açılan kursun ardından 1857'de ilk Orman Mektebi'ni kurar.¹¹²

İlk açılışı 1863'te yapılan Darülfünun, başarısız denemeler neticesinde Sultan II. Abdülhamid'in tahta çıkışının yirmi beşinci yılında dördüncü kez tekrar açılır.**

Reform yapılan alanlar askerî olmayan alanları da kapsar hale gelince bu bağlamda dinler üstü bir okul olarak 1868'de Galatasaray Sultanisi açılır. İlk müdürü, Fransa'dan gönderilen M. De Salve olur.

¹⁰⁹ İncalcık, "Osmanlılarda Batıdan ...", s. 195.

¹¹⁰ Tunaya, **a.g.e.**, s. 29; Berkes, **a.g.e.**, s. 215-220; Bayram Kodaman, **Abdülhamid Dönemi Eğitim Sistemi**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991, s. 188.

* Bkz. Bu konuda geniş bilgi Cumhuriyet döneminde madencilik alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar bölümünde verilecektir.

¹¹¹ Cahit Yalçın Bilim, **Türkiye'de Çağdaş Eğitim Tarihi** (1734-1876), Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1348, Eskişehir, 2002, s. 301.

¹¹² Ekizoğlu, Abdi, Özdönmez, Metin, "Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi Ormancılığına Katkıları Olan Yabancı Uzmanlar", **İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi**, C. 43, S. 3-4, s. 57-68, <http://www.orman.istanbul.edu.tr/en/node/8417>, 07.09.2012; Yahya Akyüz, **Türk Eğitim Tarihi** (M.Ö. 1000-M.S. 2004), 9. Baskıdan Bazı Eklerle Tıpkı Basım, Ankara, 2005, s. 158.

** Darülfünun ile ilgili geniş bilgi için bkz. Cumhuriyet döneminde eğitim alanına istihdam edilen Fransız uzmanlar.

Mızıka-i Hümayun'a Donizetti'nin getirdiği İtalyan öğretmenler Abdülmecit döneminde maaşlı olarak istihdam edilir. İtalyanlar bu mevkilerini uzun süre devam ettirirler.¹¹³

Sultan II. Abdülhamid döneminde İstanbul'da 1893'te çıkan kolera salgını ile savaşmak için Pasteur Enstitüsü hocalarından Dr. Andre Chantemesse getirilir, ilk bakteriyoloji laboratuvarı kurulur.¹¹⁴

18. yüzyılda Osmanlı modernleşmesinde Fransız uzman istihdamı ile başlayan yabancı uzman istihdamı, 19. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı- Alman yakınlaşması sonucu yerini yavaş yavaş Alman uzmanlara bırakmaya başlar.¹¹⁵ Donanmanın ıslahı için Sultan II. Abdülhamit döneminde önce İngiliz, ardından Alman uzmanlar istihdam edilir. İngiliz Amiral Hobart 1866'da istihdam edilmiş olup, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Karadeniz'deki Osmanlı filosunu komuta eder. 1874'te Heybeliada Deniz Subay Okulu'nda seyrisefain öğretmeni olarak istihdam edilen İngiliz Amiral Henry Felix Woods, kırk iki yıl görev yapmış ve 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı'nda Osmanlı filosunda yararlılıkları görülmüştür.¹¹⁶

Sultan II. Abdülhamit döneminde gümrükler, maliye ve polis teşkilatının modernleşmesinde Alman danışman ve uzmanlardan yararlanılır. Bu uzmanlara hazineden büyük yatırımlar yapılır. İki devlet arasında 1880'de yapılan sözleşme ile Alman uzmanların üç yıllığına istihdam edilebilecekleri ve gerekirse sözleşmelerinin üç yıl daha uzatılabileceği belirtilir. Harbiye Mektebi için de Alman subay öğretmenler gelir.¹¹⁷ Ordu 1885'ten itibaren Alman Colmar von der Goltz'ün yönetimine geçer. Tıp eğitimini yeniden düzenlemek için de 1890'da Alman tıp profesörleri istihdam edilir. Bu gelişmeye yönelik olarak bazı Alman gazetelerinde "Fransız tababetinin yerini Alman tababeti alacak"¹¹⁸ gibi başlıklarla yer alsa da, Cumhuriyet döneminde 1933'teki üniversite reformuna kadar tıp eğitiminde Fransızca ders kitapları ve Fransız öğretmenler etkili olacaktır. Orduda istihdam

¹¹³ Aksoy, a.g.m., s. 1218-1221.

¹¹⁴ Ülken, a.g.e., s. 30; <http://www.mikrobiyoloji.org> , 01.02.2014.

¹¹⁵ Yıldırım, a.g.m., s. 137.

¹¹⁶ Erdoğan Oran, **Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Kurum Olarak Bahriye Vekaleti**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2012, s. 184-185.

¹¹⁷ Ortaylı, **İmparatorluğun En ...**, s. 86 .

¹¹⁸ Ortaylı, **Osmanlı İmparatorluğu'nda ...**, s. 89.

edilen Alman subaylar, ordunun kurmay sınıfını oluştururlar. Alman mühendis ve subaylardan demiryolu yapımı için de yararlanılmıştır.¹¹⁹

Osmanlı Devleti'nde 1900'de başlayan Hicaz Demiryolu inşaatında çalışan kırk üç yabancı mühendisten beşi Fransız'dır.¹²⁰

Ancak İngiltere'nin Osmanlı'ya karşı izlediği siyaset nedeniyle donanmada istihdam edilen İngiliz amirallerin yerini, Alman uzmanlar almaya başlar. Öyle ki 1897'de Osmanlı-Yunan Savaşı'nda Donanma Kurmay Başkanlığı görevi Alman subay von Hoffe'ye verilir. Alman subaylar orduda genellikle iki yıllığına, yüksek rütbe ve maaşla istihdam edilmişlerdir.

Donanmanın modernleşmesi için getirilen İngiliz, Fransız ve Alman uzmanlardan ciddi bir başarı alınamamıştır.

I. Meşrutiyet'in 1908'de ilanından sonra Osmanlı İmparatorluğu'nda Fransız etkisi yerini artık Alman etkisine bırakmaya başlar.¹²¹

Batılılaşmadan bilinçli olarak II. Meşrutiyet döneminde söz edilir. Batılılaşmanın boyutları tartışılır hale gelir, en büyük başarıyı da eğitimde gösterir.¹²² Donanmanın kontrolü ise önce İngiliz amiral ve üst rütbeli uzmanlara geçtiyse de Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı döneminde Alman uzmanlar donanmada etkin bir rol oynar.¹²³

Yabancı uzmanlar Millî mücadele yıllarında Osmanlı İmparatorluğu'nda görülmemektedir. Bunlara ilişkin Cumhuriyet Arşivi kayıtlarında muhtemelen belge bulunmamaktadır.¹²⁴ Alman uzmanlar Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan(30 Ekim 1918) sonra geriye döndüler, İngiliz ve Fransızlar ise zaten düşman olduklarından böyle bir imkanın olmadığı tahmin edilebilir.

Çalışmamızın bundan sonraki kısmında Batı dışı diğer toplumlarda modernleşme konusunun nasıl seyrettiğini görmek ve Osmanlı modernleşmesi ile kıyaslamak için kısaca Mısır, Japon, Rus, İran ve Afgan modernleşmelerinde yabancı uzman istihdamın nasıl yapıldığına yer vermeyi uygun gördük.

¹¹⁹ Mantran, **a.g.e.**, s. 200, 202.

¹²⁰ Yıldırım, "Türkiye Demiryollarında ...", s. 311.

¹²¹ Yıldırım, **Eğitim Amacıyla ...**, s. 38; İlber Ortaylı, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu**, 11. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s. 55-56.

¹²² Ortaylı, **İmparatorluğun En ...**, s. 52.

¹²³ Oran, **a.g.e.**, s. 191.

¹²⁴ Akdağ, **a.g.m.**, s. 54.

1.2. Mısır’da Yabancı Uzman İstihdamı İle Modernleşme

Mehmet Ali Paşa Napolyon’un 1801’de ayrılışının ardından 300 yıldır Osmanlı yönetiminde olan Mısır’a vali olur. Mısır’ı (1805-1834) yılları arasında modernleştirmeye çalışır.¹²⁵ 1798’de Napolyon’un Mısır seferi Mehmet Ali Paşa’nın Mısır’daki faaliyetleri için olumlu sonuçlar doğurmuş ve modernleşme için iyi bir zemin oluşturmuştur. Mehmet Ali Paşa, Fransızların Mısır’dan çıkarılması sırasında Osmanlı ordusu ile Fransız ordusu arasındaki farkı görmüş, Avrupa bilim ve teknolojisindeki ilerlemelerin askerî alanda meydana getirdiği sonuçlardan etkilenmiştir.¹²⁶

Mehmet Ali Paşa, Avrupa’dan getirdiği uzmanların rapor ve destekleri ile çalışır. Nizam-ı Cedid’den esinlenerek kurduğu ve Nizamiye ismini verdiği (1816-1819) yeni ordusu için İtalya ve Fransa’dan yüzlerce uzman ve subay istihdam eder. Fransız Albayı Seve yönetiminde 500 subay yetiştirilir.¹²⁷

Açılan askerî ve teknik okullara 1816’da Batı’dan öğretmen gelir.¹²⁸ Avrupa’dan gelen uzmanları ordunun ardından tarım ve sulama alanında da kullanır. Fransa’dan çağrılan L. A. Jumel, 1817’de kurulan ilk iplik fabrikasını yönetir.¹²⁹ A. B. Clot Bey adlı bir Fransız doktor ile tıp okulunu açar.¹³⁰

Mehmet Ali Paşa Avrupalı uzmanlara Osmanlı İmparatorluğundan daha fazla yetki vermiştir. Bu durumu Mehmet Ali Paşa’nın oğlu İbrahim Paşa’nın bir Fransız gazetesine verdiği demeçte; “Bab-ı Ali sivilizasyonu ters tarafından alıyor. Bir milleti kalkındırmanın yolu ona apolet ve pantolon giydirmek değildir. Kıyafet, topal bir insanı dimdik bir insan yapmaz. Kıyafetten başlayacakları yerde önce halkın kafasını aydınlatmak gerekirdi. Bize bakın; her çeşit okulu açtık. Gençlerimizi

¹²⁵ Mehtap Ay, **Paris Mekteb-i Osmanisi’nin Kuruluş, Amaç ve İşlevi**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yakınçağ Anabilimdalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007, <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/4223/4704.pdf>, 10 Ağustos 2012, s. 28.

¹²⁶ Şinasi Altundağ, **Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı, Mısır Meselesi (1831-1841)**, I. Kısım, 2. Baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1988, s. 24-25.

¹²⁷ Akşin, **a.g.e.**, s. 112; Shaw, **a.g.e.**, s. 36; Ergün, “Türk Eğitiminin ...”, s. 440; Berkes, **a.g.e.**, s. 190; Yıldırım, “Cumhuriyet Dönemi Modernleşme...”, s. 138; Akyüz, **Türk Eğitim ...**, s. 141.

¹²⁸ Ergün, “Batılılaşma Dönemi ...”.

¹²⁹ Ergün, **a.g.m.**

¹³⁰ Akşin, **a.g.e.**, s. 112; Shaw, **a.g.e.**, s. 37; Ergün, **a.g.m.**

Avrupa'ya gönderiyoruz. Biz de Türk'üz; fakat biz, bize yön verecek olan uzmanların tavsiyelerini dinleriz.” demiştir.¹³¹

Mehmet Ali Paşa'nın bir Osmanlı valisi olarak Mısır modernleşmesinde başarılı olması, Osmanlı reformcuları için itici bir güç olmuştur. Görüldüğü gibi Mısır'da yabancı uzman etkisi fazlasıyla mevcuttur.

1.3. Japonya'da Yabancı Uzman İstihdamı İle Modernleşme

Japonlar, Batı karşısında kendilerini savunabilmek için güçlü bir ordu ve donanmaya ihtiyacı olduğunu fark ederler. Amerika Birleşik Devletleri'nin Komodor Perry yönetimindeki donanması 1853 ve 1854'te Japonya önlerini gelerek Japonları şartları ağır bir barış ve ticaret antlaşması yapmaya zorlaması, Japon modernleşmesi için itici bir etki yaratmıştır. Arthur Koesler bu durumu “Japonlar öyle bir basınçla dünyaya çarptılar ki, uzun kapalı kalma yıllarında dünyada ne düşünülmüş, ne yapılmış ve ne başarılmışsa, her şeyi kısa zamanda yiyip yuttular” şeklinde yorumlamaktadır.¹³² Japonlar Tokugawa döneminde “Batı'nın dinine hayır, bilim, kültür ve tekniğine evet” sloganı ile Batıyı izlemeye başlarlar.¹³³ Özellikle Meiji döneminin başlangıcından itibaren (1868-1912) Batı medeniyetinin tüm birikiminden yararlanmaya çalıştılar, modernleşme devlet tarafından ele alınır, kişilere bağlı kalmaz.¹³⁴ Modernleşmeyi ilk zamanlardan itibaren bir endüstrileşme sorunu olarak ele alırlar. Bu konuda yabancı uzman ve kültürene karşı açık olmak en önemli özellikleri olur.¹³⁵ Batı medeniyetinin ülkeye girmesi için yabancı eğitimci ve uzmanların istihdamına önem verirler.

Japonlar devlet okullarında yabancı öğretmen ve uzman kullanırlar. Japonya'da 1872'de üç yüz altmış iki yabancı uzman çalışmaktadır. Sadece Teknoloji Bakanlığı'nda 1874'te üç yüzden fazla uzman istihdam edilmiştir.¹³⁶ Pek

¹³¹ Berkes, **a.g.e.**, s. 196.

¹³² Yıldırım, **Eğitim...**, s. 23.

¹³³ Ergün, **a.g.m.**

¹³⁴ A. Kürşat Gökçaya-Cemil Cahit Yeşilbursa, **Yeni ve Yakın Çağ Tarihi**, İkinci Baskı, Ankara, 2010, s. 199.

¹³⁵ Selçuk Esenbel, “Japon Bilim Adamları ve Batı Bilimi”, **Toplum ve Bilim**, S. 40, Kış 1988, s. 23; Ahmet Cihan, “Meiji Dönemi Modernleşme Girişimlerinde, Araştırma ve Gözlem Gezileri İle Yurtdışı Eğitiminin Rolü”, **Türk Dünyası Araştırmaları**, S. 112, Şubat 1998, s. 191, 193; Bozkurt Güvenç, **Japon Kültürü**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983, s. 42.

¹³⁶ Ergün, **a.g.m.**, Cihan, **a.g.m.**, s. 196-199.

çok öğrenci öğrenim görmek üzere alanında ileri olan Batılı ülkelere gönderilir.¹³⁷ Yurtdışına gönderilenler, Japonya'daki yabancı eğitimci danışmanların yerini almaya başlar. Japonya'nın modernleşme ve sanayileşmesinde rol oynarlar.¹³⁸

Japonya savunma, güvenlik ve endüstrileşme gerekçesi ile modernleşme girişiminde bulunur ve yabancı uzmanları her alanda değerlendirir.

1.4. Rusya'da Yabancı Uzman İstihdamı İle Modernleşme

Batı dışı bir toplum olarak Çarlık Rusya'sı Batı'yı model alarak modernleşmeye çalışır. Bu konuda daha çok "Avrupalılaştırma" kavramını tercih eder. Rus modernleşmesi 18.yüzyılda Büyük Petro döneminde başlıyor gibi görünse de, Katolik Avrupa kaynaklı düşünce akımlarının Polonya üzerinden 17. yüzyılın başında Rusya'ya girmeye başlamasıyla, Batı bilim ve tekniğine karşı ilgi artmaya başlamıştır. Özellikle İsveç karşısında Büyük Kuzey Savaşı'nda (1700-1721) aldığı yenilgilerden dolayı modernleşmeye ordudan başlanır.¹³⁹ Modernleşme sürecinde Rusya'ya aydınlanma sürecini yaşamış olan İsveç, Norveç, İngiltere ve Hollanda örnek olur.¹⁴⁰

Soldaty birliklerinin kuruluşu sırasında 1642'de pek çok Batılı uzman kullanılmaya başlar.¹⁴¹ Rus toplumunda I. Petro modernleşmede bir dönüşümü ifade eder. Rus modernleşme sürecinde Batı'yı tanımak amaçlı yabancı dil eğitimi, dünya tarihi ve edebiyatını inceleyerek toplumun tahribatının önüne geçmiştir. Osmanlı ise bu konuda ihmalkar davranmıştır.¹⁴² I. Petro (1682-1725) Sultan II. Mahmut'tan daha fazla "Batı Avrupalı" uzman çağırır.¹⁴³ Rus modernleşmesinde (1730-1740) yılları arası Alman, 1740'tan sonra ise Fransız etkisi görülür.¹⁴⁴ Özellikle 18. yüzyılda açılan okullarda Batılı subay ve bilim adamları istihdam edilir. II. Nicolas

¹³⁷ A. Kürşat Gökkaya-Cemil Cahit Yeşilbursa, **a.g.e.**, s. 199.

¹³⁸ Cihan, **a.g.m.**, s. 96-199.

¹³⁹ Ergün, Mustafa, "Rus Eğitiminde Batılılaşma Çabaları ve Reformlar", **Kuramsal Eğitimbilim**, 2 (1), 2009, <http://www.keg.aku.edu.tr>, 22.09.2012, s. 63-64.

¹⁴⁰ Acar, **a.g.m.**, s. 62.

¹⁴¹ Berkes, **a.g.e.**, dipnot 5, s. 126-127.

¹⁴² Dilek Yiğit Yüksel, **Rus Modernleşmesi ve Türkiye (1682-1905)**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006, s. 294, 297.

¹⁴³ Lewis, **a.g.e.**, s. 104.

¹⁴⁴ Ergün, "Batılılaşma Dönemi..."; "Rus Eğitiminde...", s. 34-36.

döneminde (1894-1918), Rus demiryollarının yapımında Amerikan uzman Whister etkili olurken, Fransız mühendisler de yer alır.¹⁴⁵

1917 Bolşevik İhtilali (Ekim Devrimi)'nden sonra kurulan Sovyetler Birliği tarım alanında epey gelişme kaydeder. Amerika'nın desteğiyle yatırım yapılan tarım makinaları ve traktör fabrikalarında işçi, yönetici-mühendis olarak Amerikalılar çalışır.¹⁴⁶ Çelyabinsk Fabrikası'nda 400 Amerikalı istihdam edilir.¹⁴⁷

Rusya Batılı toplumlar karşısında aldığı yenilgiler dolayısı ile kendini savunmak üzere modernleşme çabasına girer. Batı'nın bilim ve teknolojisinin alınmasında yabancı uzmanları değerlendirir.

1.5. İran Modernleşmesi Ve Yabancı Uzmanlar

Batı dışı bir toplum olarak İran'ın Batı'yı model alma çabası, Osmanlı İmparatorluğu'nda olduğu gibi askerî yenilgilerin sonucunda ordudan başlar. 17. yüzyılda Batılı sömürgeci devletlerin İran'a ekonomik baskı kurmaya çalışması, İran'da Batı karşısında güçlü olma gereğini uyandırır. Ancak Batı'yı model almaktan çekindiğinden özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nu göz önünde bulundurur.¹⁴⁸ İran-Rus Savaşları'nın (1806-1823) ardından bir zorunluluk ile modernleşme sürecine girilmiştir. Yenileşme ihtiyaç dahilinde bürokrasi, hukuk, maliye ve kültürel hayata da yansır. Batılı uzman kullanır.

İran'da ilk olarak Rus ordusundan atılan Karabağ ve Nahçıvanlı askerî eğitmenlerden yararlanıldıysa da sonuca ulaşamaz. Batı'dan uzman çağırmaya Abbas Mirza döneminde (1799-1833) başlanır. Fransa Amedee Jaubert ve General Romiex isimli kumandanları gönderir (1807). Sultan III. Selim'in Nizam-ı Cedid birlikleri örnek alınarak bir askerî birlik oluşturulması için gereken uzman 1813'te

¹⁴⁵ Ergün, "Rus. Eğitiminde...", s. 43.

¹⁴⁶ Yıldırım, "Atatürk Döneminde Sovyet Tarımını İnceleme Resmi Geziler ve Bilimsel İşbirliği (1925-1932)", **BİLİG**, S. 57, s. 227-246, Bahar 2011, s. 229, 238.

¹⁴⁷ Yıldırım, "Atatürk Döneminde...", s. 242.

¹⁴⁸ Kılıç, **a.g.e.**, s. 18.

Avrupa'dan gelir.¹⁴⁹ 1851'de kurulan "Darül-Fonun" da ders vermesi için Avusturya, İngiltere, Fransa ve İtalya'dan eğitimciler gelir.¹⁵⁰

İran, eğitimin modernleşmesi için de 20. yüzyılın başında yabancı uzmanlardan yararlanır. Fransız Andre Hess 1925'te Eğitim Bakanlığı'nda danışmanlık yapar. Türkiye'nin yaptığı üniversite reformunun ardından, İran' da ilk üniversite Tahran'da 1935'te açılır ve Türkiye'de olduğu gibi Almanya'dan kaçan bilim adamları kabul edilir.¹⁵¹

İran modernleşme girişimlerine de Batı karşısında alınan askerî yenilgiler ve ardından Batılı devletlerin ekonomik baskılarıyla baş edebilmek için başlarken, Osmanlı İmparatorluğu'nu kendine model alır. Bu konuda bilgi aktarımında yabancı uzman ve yurt dışına öğrenci gönderme başvurduğu kanallar arasında bulunmaktadır. Önce Osmanlı modernleşmesinde olduğu gibi ordudan başlanır. İhtiyaçları doğrultusunda yönetim, eğitim, hukuk, maliyede de görülür. Cumhuriyet Dönemi'nde Atatürk'ün kalkınma mücadelesini de örnek alır.

1.6. Afgan Modernleşmesi Ve Yabancı Uzmanlar

Afganistan modernleşmesi, İngiltere ile Rusya gibi iki emperyalist ülke arasında sıkışmış bir müslüman ülkenin öncelikle bağımsızlığı ve bütünlüğünü koruma amacıyla Batı'nın bazı teknolojik yardımının alınması ile başlar. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren askerî yenilgilere karşı koymak amacıyla, Batı'dan aldığı sınırlı yardımı, sosyal ve ekonomik reformlar için değerlendirir. Afganistan'da modernleşme girişimleri Kral Amanullah (1919-1929) döneminde başlar. Bu dönemde ülkenin modernleşmesine yönelik yabancı yardımı reddedilir. Nadir Şah döneminde (1929-1933) ise aşamalı olarak modernleşmeye geçilir. Bu dönemde yabancı yardımı tekrar gündeme gelir.¹⁵² Afgan modernleşmesi Batılı devletlerin siyasi ve ekonomik saldırıları yani dış etki ile başlar. Afgan modernleşmesi şehirler ile sınırlı kalır. Batılı devletler karşısında kendilerini savunmak ve kabileler arasında

¹⁴⁹ Metin, *a.g.e.*, s. 107; Kılıç, *a.g.e.*, s. 19.

¹⁵⁰ Kılıç, *a.g.e.*, s. 30; Metin, *a.g.e.*, s. 115; Yılmaz Karadeniz, "İran Batılılaşma Hareketinde Mirza Malkom Han'ın Rolü (1833-1908)", *SDÜ, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Mayıs. 2011, S. 2, s. 103-111, http://sablon.sdu.edu.tr/dergi/sosbilder/dosyalar/2 İran 3/23_07.pdf, 11.08.2012, s. 104.

¹⁵¹ Metin, *a.g.e.*, s. 306.

¹⁵² Oğuz, *a.g.e.*, s. 373, 374, 376.

istikrarı sağlamak için modernleşmeye çalışılır. Afganistan'ın toplum yapısı ve ülkenin jeostratejik konumunun yarattığı sorunlar nedeniyle, modernleşme süreci kesintiye uğrar.¹⁵³

Afgan modernleşmesi de Batılı toplumlar karşısında kendini savunabilmek ve ülkenin bütünlüğünü sağlamak üzere dış baskı ile başlar. Yabancı yardımı bazı dönemlerde gündeme gelirken, modernleşme şehirler ile sınırlı kalır.

Sonuç olarak, yukarıda da ifade ettiğimiz gibi farklı coğrafyalardaki Batı dışı toplumlar, Batılı toplumlar tarafından askerî müdahaleye maruz kaldıkça kendilerini savunabilmek ve varlıklarını devam ettirebilmek konusundaki endişelerinin önüne geçmek üzere zorunluluk sonucu kalkınma ve modernleşme mücadelesine girerler. Bu yüzden Batı dışı toplumlar, Batılı toplumların öncelikle askerî teknolojilerini alma temelinde modernleşme eğilimindedirler. Modernleşme Batı'nın askerî müdahalesine engel olma endişesi taşıdığı için, askerî alan ön plana çıkmıştır. Eğitim alanındaki modernleşme ise yine askerî eğitim kurumlarının modern yöntemlere göre düzenlenmesi ile başlamıştır. Zamanla yönetim, bayındırlık, sivil eğitim kurumlarına da yansımış, hatta Batılı toplumların genel özelliklerini de almaya doğru bir eğilim içerisine girmişlerdir.

Batı dışı toplumlar arasında değerlendirdiğimiz Osmanlı, Mısır, Rus, Japon, İran, Afgan modernleşme süreçlerinde Batılı toplumların baskısına maruz kalmaları ortak yanlarını oluşturmaktadır. Yabancı uzman istihdamı önemli bir başvuru kaynağını oluşturur. Söz konusu devletlerin kalkınma ve gelişmesi, çağın bir başka deyişle modern hayatın gereklerine göre yerine getirilmeye çalışılır. Söz konusu devletler için yabancı uzman istihdamında kısa zamanda sonuç almak ve verimlilik ön plandadır. Yabancı uzman istihdamında tercih edilen ülkeler söz konusu devletlerin siyasi ilişkilerinin seyrine göre değişmiştir.

Fransız uzmanların istihdamı ile 18. yüzyılda başlayan Osmanlı modernleşmesinde yabancı uzman istihdamı konusu, zamanla yerini İngiliz, 19. yüzyılın sonlarına doğru ise Alman uzmanlara bırakarak devam etmiştir. Amaç, ayakta kalabilmek için, imparatorluğun ömrünü uzatmaktır. Batı'nın gerçekleştirdiği

¹⁵³ A.g.e., s. 378, vd.

teknik üstünlüğü sayesinde toprak kayıplarına maruz kaldıkça modernleşmenin zorunlu olduğunu kabul etmiştir. Ancak zihinsel dönüşümü gerçekleştirememiştir.¹⁵⁴

Osmanlı modernleşmesi istenilen hedefe ulaşamadı ise de, Osmanlı'nın modernleşme tecrübesi ardından gelen Cumhuriyet dönemine devretmiş ve Cumhuriyet dönemi modernleşmesinin tabanını oluşturmuştur.¹⁵⁵ Mısır modernleşmesinde Osmanlı'dan daha fazla yabancı uzmana yetki verilerek başarı elde edildiği görülmüştür.¹⁵⁶ Japon modernleşmesi hayatın her alanında ele alınıp uygulanmıştır.¹⁵⁷ Rus modernleşmesinde kapsamlı bir Millî büyüme ve gelişme hedeflenmiştir.¹⁵⁸ Ruslar Osmanlı'dan önce yabancı uzman kullanmaya başlamış ve büyük bir aşama kaydetmişlerdir.¹⁵⁹ İran modernleşmesi Osmanlı modernleşmesini örnek almış, ancak süreklilik gösteremediği görülmüştür. Afgan moderleşmesinde ise yabancı yardımı kısmen alınmıştır.

¹⁵⁴ Yiğit Yüksel, **a.g.e.**, s. 298-299.

¹⁵⁵ Akdağ, **a.g.m.**, s. 46.

¹⁵⁶ Ergün, "Türk Eğitiminin ...", s. 445.

¹⁵⁷ Cihan, **a.g.m.**, s. 193

¹⁵⁸ Yiğit Yüksel, **a.g.e.**, s. 298.

¹⁵⁹ Şahin, "Osmanlı Devletinde...".

II. BÖLÜM

TARİHSEL SÜREÇTE TÜRK - FRANSIZ İLİŞKİLERİ

2.1. Millî Mücadele Öncesinde Türk-Fransız İlişkileri

Pavia’da 1525’te Roma Germen İmparatoru Charles-Quint’e esir düşen Fransa Kralı I.François’e yapılan askerî destek ve 1543’te Barbaros Hayrettin Paşa komutasındaki Osmanlı donanmasının Charles-Quint’in elinde bulunan Fransa’nın Akdeniz kıyılarına asker çıkarması Türk-Fransız işbirliği ve geleneksel dostluğun başlangıcını oluşturur.¹⁶⁰ İki ülke ilişkileri, menfaatler doğrultusunda Avrupa devletleri arasındaki siyasi ilişkilerin seyrine göre gelişir.¹⁶¹ Fransa ile 1536’da kapitülasyon antlaşmasının ilki yapılır. 1740’ta ise sonuncusu yapılarak sürekli hale getirilmek suretiyle Türk-Fransız dostluğu pekiştirilir. Yine 1838’de yapılan ticaret sözleşmesi ile Fransa, Osmanlı İmparatorluğu’nda ayrıcalıklı bir konuma gelir. Avrupa’daki güçler dengesinin sonucu olarak ittifak girişimleri Fransa’dan gelir. Osmanlı Devleti ittifaka esas olarak, Türklerin Avrupa işlerine müdahalesi şeklinde bakarken, asıl yararlananlar da Fransızlar olur.¹⁶² Türk-Fransız ilişkilerinde, Fransa için özellikle siyasi ve ekonomik çıkarları ön planda olur, siyasi yardımdan kaçınır.¹⁶³ Fransa 1525’ten itibaren İstanbul’da sürekli elçilik kurar.* Osmanlı ise

¹⁶⁰ Akıncı, **a.g.e.**, s. 1-2; Halil İnalçık, **Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)**, Çev. Ruşen Sezer, Yapı Kredi Yayınları, Yedinci Baskı, İstanbul, 2006, s. 41.

¹⁶¹ Yahya Akyüz, **Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuooyu, (1919-1922)**, Genişletilmiş İkinci Baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1988, s. 59; Adil Dağıstan, **Türk-Fransız İlişkileri**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1992, s. 1-2; Şerife Yorulmaz, “Osmanlı-Fransız İlişkileri Çerçevesinde Osmanlı Topraklarına Açılan Fransız Kültür Kurumları ve Bunların Meşruiyet Kazanması, (19.yüzyıl-20. yüzyıl)”, 697-768, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19/1267/14585.pdf>, 13.07.2013, s. 697; Soysal, **Fransız İhtilali ve Türk-Fransız Diplomasi Münasebetleri, (1789-1802)**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 3. Baskı, Ankara, 1999, s. 5.

¹⁶² Soysal, **a.g.e.**, s. 14; Akıncı, **a.g.e.**, s. 2; İnalçık, **Osmanlı İmparatorluğu...**, s. 41.

¹⁶³ Dağıstan, **a.g.e.**, s. 3; Soysal, **a.g.e.**, s. 21; İsmail Soysal, “Türk-Fransız Siyasal İlişkileri (1919-1984)”, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, S. 2, 2011, <http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/siyasal/article/view/11549/10810>, 06.08.2013, s. 316; Soysal, **Fransız**, s. 21.

*Osmanlı daimi elçilikleri için bkz. Ercüment Kuran, **Avrupa’da Osmanlı İkamet Elçiliklerinin Kuruluşu ve İlk Elçilerin Siyasal Faaliyetleri**, 1793-1821, Ankara, 1968.

Paris'te Sultan III. Selim dönemine kadar geçici, Sultan III. Selim döneminden itibaren ise sürekli elçilik kurar.¹⁶⁴

17. yüzyılın başından itibaren Fransa Avrupa'da güçlü bir devlet haline gelmeye başlayınca Türklerle ittifakın da zorunluluğu kalmaz ve Fransa sık sık dostluğu zedelemekten de geri durmaz.¹⁶⁵ Napoléon Bonaparte'ın 1798'de Mısır'a asker çıkarması, Türk-Fransız ilişkilerinde kırılma noktalarından bir olur.¹⁶⁶ Fransız İhtilali sürecinde iktidara gelen Napoléon'un Fransa'nın Doğu siyasetinde yaptığı değişiklik, bu durumun sebebidir. Rakibi İngiltere'nin "Hindistan yoluna potansiyel bir tehdit oluşturmak..." isteyen ve Akdeniz'i bir Fransız gölüne dönüştürmek isteyen Fransa, Doğu Akdeniz'in öneminden dolayı, Mısır valisi Mehmet Ali Paşa'nın Osmanlı aleyhine olan davranışlarını desteklemesi üzerine Sultan III. Selim Fransa'ya savaş açar ki, Türk-Fransız ilişkilerinin kurulmasından beri ilk savaş girişimidir.¹⁶⁷ Bu durumda, Osmanlı İmparatorluğu İngiltere ve Rusya'ya yaklaşmaya çalışır. Bu arada Fransız subay ve işçiler geri çağrılır. Ancak Rusya'nın Osmanlı aleyhine genişleme siyaseti izlemesi ve İngiltere'nin Osmanlı İmparatorluğu üzerindeki emellerinden dolayı Osmanlı- Fransız yakınlaşması 1802'de tekrar kurular, "Fransa, Türkler için dost değil, Avrupa'nın beş büyük devletinden herhangi biri gibi" görülecektir.¹⁶⁸

Özellikle Tanzimat döneminde Fransızların Osmanlı ordusundaki hizmetleri, artarak devam eder ve Kırım Savaşı (1854) sırasında da görülür.¹⁶⁹ Abdülmecit döneminde Pangaltı'daki Harbiye için Fransa'san uzman subay istihdam edilmesi üzerine Manyau, Majine, Dobroil adlı üç Fransız subay gelir.¹⁷⁰

Fransa'nın 19.yüzyılın başında 1821'de Yunan isyanını desteklemesi ve Navarin'deki Osmanlı donanmasına zarar veren Avrupa devletlerinden biri olması Osmanlı-Fransız diplomatik ilişkilerin bir süre için kesilmesine neden olur. Ardından Fransızların Cezayir'i 1830'da, Beyrut'u 1861'de işgal etmesi ve 1866'de Girit'deki

¹⁶⁴ Akıncı, **a.g.e.**, s. 2.

¹⁶⁵ Soysal, **Fransız ...**, s. 15, 17, 20.

¹⁶⁶ Şinasi Sönmez, **Cezayir Bağımsızlık Hareketi ve Türk Kamuoyu (1954-1962)**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2007, s. 92.

¹⁶⁷ Soysal, "Türk-..." s. 317; Yorulmaz, **a.g.m.**, s. 700-701.

¹⁶⁸ Dağıstan, **a.g.e.**, s. 4-5.

¹⁶⁹ Bige Yavuz, "Kurtuluş Savaşı Dönemi Türk-Fransız İlişkileri Açısından Pierre Loti", <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/belge/1-35114/bilge-yavuz.html>, 06.12.2012; Soysal, **Fransız ...**, s. 20-21; Berkes, **a.g.e.**, s.121; Lewis, **a.g.e.**, s. 68-71.

¹⁷⁰ Akıncı, **a.g.e.**, s. 53.

Yunan isyanına destek vermesi, Tunus'u 1881'de işgali, Balkanlar'daki Milliyetçilik isyanlarını desteklemesi Fransa'nın Yakındoğu'daki ekonomik çıkarları ile ilgilidir. Özellikle Mısır'ı 1882'de İngiltere'ye kaptırmış olmasının da etkisi vardır. Kırım Savaşı (1853-1856) ve sonunda imzalanan Paris Antlaşması'nda (1856) Osmanlı'ya verdiği destek de, yine Fransa'nın Rusya karşısında Osmanlı'daki çıkarları ile ilgilidir.¹⁷¹ Sultan II. Abdülhamid döneminde, Fransa'nın geleneksel dostluğunun yarattığı boşluk, Almanya ile kapatılmaya çalışılır.¹⁷²

Osmanlı İmparatorluğu'nda 18. yüzyılda başlayan modernleşme sürecinde Fransa başvurulmuş ilk ülke olur. İstihdam edilen Fransız subay ve uzmanları, öncelikle askerî alanda, Osmanlı İmparatorluğu'nun varlığını devam ettirmesi ve güçlenmesinde etkili olur. Fransa kendi çıkarları açısından Osmanlı modernleşme girişimlerine destek verir.¹⁷³

Osmanlı İmparatorluğu ilk dış borcunu Kırım Savaşı (1853-1856) sırasında İngiltere ve Fransa'dan alır.¹⁷⁴ Eğitim kurumları, Osmanlı Bankası, Düyun-u Umumiye İdaresi, liman ve rıhtımları, su tesisleri, madencilik şirketleri gibi kuruluşlarla da Fransa en fazla paya sahiptir.¹⁷⁵ Fransa, 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında Osmanlı İmparatorluğu üzerindeki çıkarlarını kaybetmemek adına hareket edecektir.¹⁷⁶ I. Dünya Savaşı öncesinde 1909-1912 arasında Fransa'nın Osmanlı topraklarında inşa ettiği 1700 km demiryolu ve 300 hastanesi bulunmaktadır.¹⁷⁷ İlk dış borcun alındığı 1854'ten 1910'a kadar geçen sürede Fransa'dan gelen sermaye tüm sermayenin %23'ünden ibaretken¹⁷⁸, I. Dünya Savaşı öncesinde ise %58,8 ile birinci sıraya yükselir.¹⁷⁹ Osmanlı İmparatorluğu'nun 1914'te dış borçlanmasında %60'lık pay ile Fransa ilk sıradadır.¹⁸⁰ İlişkilerin eskiliğinden dolayı Fransa'ya karşı kültürel bir yakınlık da oluşmuştur. Osmanlı aydınları arasında Fransızca'nın

¹⁷¹ Soysal, "Türk-...", s. 317-319.

¹⁷² Yorulmaz, **a.g.m.**, s. 701-702.

¹⁷³ Yorulmaz, **a.g.m.**, s. 699.

¹⁷⁴ Dağıstan, **a.g.e.**, s. 165; Lewis, **a.g.e.**, s. 120.

¹⁷⁵ Bige Yavuz, **Kurtuluş Savaşı Döneminde Türk-Fransız İlişkileri**, Fransız Arşiv Belgeleri Açısından (1919-1922), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1994, s. 31; Mehmet Gönübol-Cem Sar, **Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1973)**, Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No:279, 3. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara, 1974, s. 93.

¹⁷⁶ Yorulmaz, **a.g.m.**, s. 707.

¹⁷⁷ Dağıstan, **a.g.e.**, s. 100.

¹⁷⁸ Dağıstan, **a.g.e.**, s. 16.

¹⁷⁹ Yavuz, **a.g.e.**, s. 169; Dağıstan, **a.g.e.**, s. 99.

¹⁸⁰ Dağıstan, **a.g.e.**, s. 17; Armaoğlu, **a.g.e.**, s. 400.

kullanımı yaygınlaşmıştır. Hatta 1868’de açılan Galatasaray Lisesi’nin öğretim dili Fransızca olur.¹⁸¹ Çok sayıdaki ilköğretim okulunun Müslümanlara da açık olması, Fransızca’nın Osmanlı topraklarında en fazla kullanılan Avrupa dili olmasını sağlamıştır.¹⁸²

Osmanlı İmparatorluğu’nda bu kadar geniş imkanlara sahip olması itibariyle, I. Dünya Savaşı sonrası yapılan Mondros Mütarekesi ile belli bir bölgeye sıkışıp kalmaktan da hoşlanmayan Fransa, üstün konumunu kaybetmemek için Millî Mücadele döneminde zamanla Ankara Hükümeti ile anlaşmaya çalışmıştır.¹⁸³

2.2. Millî Mücadele Ve Fransız Kamuoyu

I. Dünya Savaşı (1914-1918) sırasında Fransa, Osmanlı topraklarından pay almak için, Osmanlı İmparatorluğu’nu parçalamaya yönelik gizli paylaşım planlarında yer alır.¹⁸⁴ Bu planlara göre 1916’da İngiltere ile Fransa arasında yapılan ve Rusya’nın da onayı ile imzalanan Sykes-Picot Antlaşması ile Fransa Mersin’den başlayan bir çizginin doğusundan itibaren bütün Kilikya’yı, Sivas hariç Anadolu’nun orta ve doğu bölgesini, Elazığ’ı, Diyarbakır, Mardin’i, İskenderun-Antakya’dan güneye deniz boyunca inen ve Lübnan’ı da içine alan şeridi alacaktır. Bunların dışında Suriye ve Kuzey Irak da Fransa’nın koruyuculuğuna verilir. Ancak Bolşevik İhtilali bu paylaşımı değiştirmek zorunda bırakır. İngiltere, Fransa’nın Avrupa sorununda güvenlik konusunda Almanlara karşı kendisine ihtiyacı olduğunu bildiğinden, Fransızlara verilmiş olan Kuzey Irak’taki petrol bölgelerine el koyarak, Anadolu’nun güneydoğusunu terk edip Fransızlara bırakır.¹⁸⁵ Fransa ise özellikle pamuk ve ipek endüstrisine yönelik üretimi için verimliliği yani çıkarları açısından Kilikya ile ilgilenmektedir.¹⁸⁶ Ayrıca bölgedeki tahıl, pirinç, tütün, maden üretimi ile de dış bağımlılıktan kurtulabilecektir.¹⁸⁷ Fransa’nın Kilikya’yı işgal etmesi, Türk vatansaverleri arasında Fransa’ya karşı yakınlık duygularını tamamıyla ortadan

¹⁸¹ Akyüz, **a.g.e.**, s. 62.

¹⁸² Yorulmaz, **a.g.m.**, s. 712.

¹⁸³ Yavuz, **a.g.e.**, s. 168-169; Akyüz, **a.g.e.**, s. 155.

¹⁸⁴ Dağıstan, **a.g.e.**, s. 4- 5; Ergün Aybars, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-I**, Ege Üniversitesi Yayınları, No: 32, Ege Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü, İzmir, 1984, s. 93; Fahir Armaoğlu, **20.Yüzyıl Siyasi Tarihi, 1914-1995**, On Yedinci Baskı, Alkım Yayınevi, İstanbul, 2010, s. 163-164.

¹⁸⁵ Dağıstan, **a.g.e.**, s. 8; Aybars, **a.g.e.**, s.87.

¹⁸⁶ Soysal, “Türk-...”, s.321.; Sönmez, **a.g.e.**, s. 93.

¹⁸⁷ Akyüz, **a.g.e.**, s. 176-177; Yavuz, **a.g.e.**, s. 85; Dağıstan, **a.g.e.**, s. 17-20.

kaldırır.¹⁸⁸ Manda yerleşmesi ile Suriye'ye yerleşen Fransa'nın Adana, Urfa, Antep, Maraş'ı İngiltere'den devralıp işgal etmesi ciddi bir Türk direnişine neden olur ve Fransızlar ağır kayıplar verir. Suriye mandasının tehlikeye düşmesi üzerine Fransız kamuoyu İngiltere'yi suçlamaya başlar. Özellikle Clemenceau'nun yerine barış yanlısı Aristide Briand'ın Ocak 1921'de Başbakan olması, Fransa'nın politikası üzerinde etkili oldu.¹⁸⁹

I. Dünya Savaşı'nın ardından yapılan Paris Konferansı (18 Ocak 1918) sırasında Fransız kamuoyu, bir tarafta Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmasını, diğer tarafta da toprak bütünlüğüne saygı duyulması politikasını tartışır. Bu durum aslında, Fransa'nın Türkiye'deki çıkarlarını korumaya yönelik politikasının tartışılmasıyla ilgilidir.¹⁹⁰ Fransa, Almanya'yı I. Dünya Savaşı'nda yenmesinin yarattığı sevinç ön planda olduğundan, Anadolu'da Mondros Mütarekesi sonrası yapılan işgallere ilgisi yoğun değildir.¹⁹¹ İşgallerle ilgili Yunan ve Ermeni kaynaklı, "Türkler köylerde hristiyanları katlediyor, işkenceler ve eziyetler devam ediyor, ferdi saldırılar da var..." gibi haberler kamuoyuna yansır.¹⁹² Ayrıca Fransa 1,5 milyona yakın gencini I. Dünya Savaşı'nda kaybetmiş, ülkede ekonomik ve sosyal sorunlar başlamıştır. Diğer yandan Doğu meseleleri, Balkan problemleri ise Fransızlara öteden beri karmaşık gelmiştir.¹⁹³

Fransız kamuoyu İzmir'in işgali haberlerini önce Osmanlı İmparatorluğu'nun sonunun geldiği şeklinde yorumlarken, işgalden Türk Millî uyanışının başlangıcı olarak söz edilmesi ise çok sonra başlar.¹⁹⁴ Kurtuluş Savaşı Fransız kamuoyunda ikinci derece bir sorun olur. Fransa Doğu'daki çıkarları ve nüfuzu açısından Türk Kurtuluş Savaşı ile ilgilenir. Rum ve Ermeni kaynaklı haberlerin yanı sıra Sadrazam Damat Ferit'in propagandaları nedeniyle Erzurum ve Sivas Kongreleri de Fransız kamuoyuna doğru ve ayrıntılı olarak iletilemez.¹⁹⁵ Fransız kamuoyunda en az yankı

¹⁸⁸ Salahi Sonyel, **Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika-I**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 3. Baskı, Ankara, 1995, s. 197.

¹⁸⁹ Hülya Baykal, "Kurtuluş Savaşı'nda Türk-Fransız İlişkileri ve Bir Fransız Türk Dostu Albay Mougin", <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/45/784/10083.pdf>, 05.12.2012, 473-474, s.478; Yavuz, "Kurtuluş Savaşı Dönemi Türk ...", Dağistan, **a.g.e.**, s. 39, Soysal, "Türk-...", s. 323.

¹⁹⁰ Yavuz, **a.g.m.**

¹⁹¹ Yavuz, **a.g.e.**, s. 35; Dağistan, **a.g.e.**, s. 28-29.

¹⁹² Akyüz, **a.g.e.**, s. 77.

¹⁹³ **A.g.e.**, s. 21, 25.

¹⁹⁴ **A.g.e.**, s. 81.

¹⁹⁵ Akyüz, **a.g.e.**, s. 27, 86; Yavuz, **a.g.e.**, s. 36.

bulan dönem, Millî Mücadele’de ayaklanmaların yaşandığı dönem olur.¹⁹⁶ Fransız Konsolosu Lépassier 14 Mayıs 1920 tarihli raporunda, Mustafa Kemal’in gücünün ulusal sınırları aştığını bildirir.¹⁹⁷ Fransız basını özellikle Sivas Kongresi’nden sonra Fransa’nın çıkarları için Mustafa Kemal Paşa ile yakından ilgilenmeye başlar.¹⁹⁸

16 Mart 1920’de işgal edilen İstanbul’un ardından Anadolu demiryolu hatlarındaki bir kısmı yabancı uyruklu ve çoğu azınlık olan görevlilerin çoğu ayrılmıştır. Demiryolu yapımı hususunda mühendislerimiz olmasına karşın, işletmeciliğinde yetişmiş eleman yoktur. Bu nedenle 20. Kolordu Komutanlığı bazı tedbirler alır. Anadolu ve Bağdat Demiryolu ve Kumpanyalarının askerî makamların gözetimi altında işleyeceğini, kumpanya görevlilerinin “hangi cins ve sebepten”, “herhangi bir devlet tebaası (uyruğu) olursa olsun tam bir güvenle görevlerini sürdüreceklerini...” bildirir. Yunanlıların Uşak yönünde 26 Ağustos 1920’de başlayan saldırısı üzerine Afyon ve Uşak hattı işletmesi alt üst olunca, bu hattın müdürlüğüne Fransız Mösyö Andre atanır. Ancak Mösyö Andre hattı görüp inceleyemeden Afyon’da oturup beklemek zorunda kalır.¹⁹⁹

İngiltere’nin Ortadoğu ve işgal edilen Türkiye’ye yönelik politikalarını paylaşmayan Fransa farklı tepkiler vermiştir. Özellikle TBMM Hükümeti’nin 24 Ağustos 1920’de Sovyetlerle Dostluk ve Barış Antlaşması imzalaması, Ermenilerle 2 Aralık 1290’de Gümrü Antlaşmasını yapması, I. İnönü Savaşı’nda Yunanlıların durdurulması nedeniyle Sévres Antlaşması projesini Fransızların çoğunluğu olumlu karşılamaz.²⁰⁰ Fransız basınında Türk aleyhtarları yazıları ile tanınan “Journal des Debats”²⁰¹ “Türkiye’nin şikayete hakkı yoktur. Türkiye daralmış sınırları içinde yaşayabilir ve yaşmalıdır. Kadere karşı çıkmak alın yazısını da ağırlaştırmaktan başka bir sonuç vermez.”²⁰² diye yazarken, “L’Ouest-Eclair” antlaşmanın Türkiye’yi Versailles Antlaşması’nın Almanya’yı cezalandırmasından daha ağır cezalandırdığı şeklinde yorumlar. “...Türkiye’ye Almanya’dan daha sert davranmak ağır bir hata

¹⁹⁶ Akyüz, a.g.e., s. 163.

¹⁹⁷ Yavuz, a.g.e., s. 78.

¹⁹⁸ Dağıstan, a.g.e., s. 29; Yavuz, a.g.e., s. 36.; Sönmez, a.g.e., s. 93.

¹⁹⁹ Ziya Gürel, **Kurtuluş Savaşı’nda Demiryolculuk**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989, s. 4-5.

²⁰⁰ Soysal, “Türk-...”, s. 321.

²⁰¹ İzzettin Öztoprak, **Türk ve Batı Kamuoyunda Millî Mücadele**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989, s. 227.

²⁰² Journal des. Debats, 20 Jouillet 1920, atfen Akyüz, a.g.e., s. 153.

değil midir? Trakya ve İzmir Türklerin yurduudur, bu su götürmez.”²⁰³ Özellikle Fransız kamuoyu Fransa'nın çıkarları açısından karşı çıkar. Fransa'nın Osmanlı İmparatorluğu'nun daha geniş bir alanında maddi ve manevi çıkarları varken, bundan sonra kendi nüfus bölgesine kapanıp kalacağından endişe eder. Çıkarlarının devamı için pek çok cemiyet ve kuruluş bu amaçla girişimlerde bulundularsa da, Sévres projesi değişmez ve antlaşma kabul edilir.²⁰⁴

Fransız kamuoyu savaşın devamını istemeyince, ekonomik çıkarlarının devamı için Türkleri gösterdiği direnç karşısında Fransa, Ankara Hükümeti'ne yanaşır.²⁰⁵ Müttefikleri dahi olsa, Anadolu'daki madenlerin imtiyazının başka bir devlete geçmesini istemez ve Mustafa Kemal Paşa ile anlaşmaya çalışır.²⁰⁶ Mustafa Kemal Paşa da itilaf devletlerinin kendi aralarındaki çekişmelerini yeni Türk devleti lehine değerlendirmeye çalışır. Fransa'nın çıkar ve amaçlarının da farkındadır.²⁰⁷ Yine Fransa, Osmanlı padişahının halife sıfatı ile Cezayir, Fas, Tunus, Suriye gibi ülkelerdeki Müslümanlar üzerindeki nüfuzunu kaybetmeyi istemez.²⁰⁸ En fazla Fransız sermayesi yatırımı demiryollarının ardından bankacılık, limanlar ve rıhtım, madencilik alanlarında görülmektedir. Özellikle madencilik sektörüne Fransız sermayesi egemendir. Ayrıca Fransa yukarıda değinildiği gibi İngiltere'nin Yakınoğu'daki üstünlüğünden ve Musul petrollerinin İngiliz kontrolüne geçmesinden de rahatsızdır.²⁰⁹ Fransız kamuoyu uzun süren savaşların yarattığı tepkiden dolayı, Kilikya için harcama yapılmasını istememektedir. Fransa Anadolu'da hem İngiliz nüfuzunun, hem de Bolşevik propagandalarının artmasından endişelidir.²¹⁰ I. İnönü ve II. İnönü savaşlarında Türk ordusunun Yunanlılar karşısındaki başarısı, Fransa'nın tutumunu değiştirmesi ve Türklerle anlaşmaya giden yolu göstermesi bakımından önemlidir.²¹¹

Diğer taraftan 1920 Kasımında Yunanistan'da Venizelos'un seçimleri kaybetmesi üzerine Kral Konstantin'in tahtına geri dönmesi, Alman İmparatoru ile

²⁰³ L'Ouest-Eclair, 30 Juin 1920, atfen Akyüz, **a.g.e.**, s. 154-155, 157.

²⁰⁴ Akyüz, **a.g.e.**, s. 154-155,157; Sonyel, **a.g.e.**, s. 195.

²⁰⁵ Baykal, **a.g.m.**, s. 478; Dağıstan, **a.g.e.**, s. 35-36, Soysal, "Türk-...", s. 322.

²⁰⁶ Yavuz, **a.g.e.**, s. 76.

²⁰⁷ Yavuz, **a.g.e.**, s. 168; Dağıstan, **a.g.e.**, s. 15; Sonyel, **a.g.m.**, s. 196.

²⁰⁸ Akyüz, **a.g.e.**, s. 63; Yavuz, **a.g.e.**, s. 77.

²⁰⁹ Yavuz, **a.g.e.**, s. 82-83; Sonyel, **a.g.e.**, s. 196.

²¹⁰ Yavuz, **a.g.e.**, s. 72; Yavuz, **a.g.m.**

²¹¹ Baykal, **a.g.m.**, s. 486.

akraba olması nedeniyle Fransız kamuoyunu çok rahatsız eder.²¹² Bütün Paris ve taşra gazeteleri Yunanistan'a ve Kilikya'daki savaşlara karşı tutum almaya başlar. "Le Figaro"ya göre "Sevres Antlaşması ne kadar çabuk değiştirilirse, Kilikya'da çarpışan Fransız askerlerinin kanı o kadar çok korunmuş olacaktır."²¹³, Lyon Republicain ise "hain bir milletin çıkarına Fransız kanı akmamalıdır."²¹⁴ diye yazar. "L'Oest-Eclair"e göre ise, "Doğu'da artık Fransız kanı akmaması için" Türklerle barış istenmelidir.²¹⁵ 1920 yılı başlarına gelindiğinde Türklerle anlaşma yönündeki akım güçlenmeye başlar. Pierre Loti, Claude Farrère gibi birçok yazar, düşünür, sanatçı Türklerden yana bir propaganda yapmaya başlar.

I. İnönü Savaşı sonrası yapılan Londra Antlaşmasının Misak-Millî kararları ile uyuşmaması yüzünden TBMM'de onaylanmaması, Fransa'yı hayal kırıklığına uğratar.²¹⁶ "Büyük anlaşmazlık"²¹⁷ olarak değerlendirilir. O güne kadar Türklerin lehine yazan "L'Oest-Eclair"e ise Millî Mücadele sonuna kadar, Türkler aleyhine bir tutum içine girer. Millî Mücadelenin başından beri karşısında olan Fransız yazar ve gazeteleri de vardır. Londra Antlaşmasını yarattığı hayal kırıklığını değerlendirip, daha olumsuz kampanyaya devam ederler. Fransız Başbakanı Briand, Türklerle yapılacak bir antlaşmadan yana umutludur. Barış yolu ile sorunların çözümlenmesinden yana bir tutum içindedir.²¹⁸ Fransız diplomat Franklin Bouillon ile görüşmeler Sakarya Savaşı'ndan önce 13 Haziran 1921'de Ankara'da Mustafa Kemal başkanlığında başlar. Misak-ı Millî temelinde bir anlaşmaya varılabileceği, Sévres Antlaşmasının tanınmadığı, Millî Mücadele'nin amacının Sévres Antlaşması'nın bazı maddelerini değiştirmek değil, Türk ulusuna Fransız ve İngiliz uluslarının sahip olduğu tüm hakları sağlamak olduğunu anlatma fırsatı doğar. Ancak Franklin Bouillon kendi görüşlerinde ısrar edince görüşmeler kesilir. Sakarya zaferinin kazanılmasından sonra görüşmeler tekrar başlar. 20 Ekim 1921'de imzalanan Ankara Antlaşması ile sonuçlanır. Fransa, Ankara Hükümeti'ni tanıyan ilk Batılı devlet olur. TBMM Hükümeti tüm gücünü Batı'da Yunanlılara kullanmış

²¹² Dağistan, **a.g.e.**, s. 65.

²¹³ Le Figaro, 23 Decembre 1920, atfen Akyüz, **a.g.e.**, s. 192.

²¹⁴ Lyon Republicain, 21 Novembre 1920, atfen Akyüz, **a.g.e.**, s. 192-193.

²¹⁵ L'Oest-Eclair. 14 Decembre 1920, atfen Akyüz, **a.g.e.**, s. 193.

²¹⁶ Akyüz, **a.g.e.**, s. 202; Armaoğlu, **a.g.e.**, s. 393.

²¹⁷ Akyüz, **a.g.e.**, s. 202.

²¹⁸ Armaoğlu, **a.g.e.**, s. 394.

olur. “Fransa resmi düşmanımız olmaktan çıktı. Güneybatı sınırimız (Hatay-İskenderun dışında) bugünkü durumunu aldı.”²¹⁹ Antlaşma, Londra Antlaşmasının yarattığı gerginliğin ardından, Sévres Antlaşması’nı düzeltilmesini isteyen Fransız kamuoyunu memnun eder.²²⁰ Fransa ekonomik imtiyazlarından vazgeçer.²²¹ Ankara Antlaşması, Fransız-İngiliz ayrışmasını başlatır. Fransa, “İngiliz politikasına hizmet etmekten” kurtulur.²²² Bu antlaşma sayesinde Fransa ihtiyaç duyduğu hammaddeyi bölgeden sağlarken, sanayi ürünlerine geniş bir pazar bulmayı da düşünmektedir.²²³ Ankara Antlaşması sonrası, Anadolu hareketi içinde Fransa’dan askerî malzeme temin edilir.²²⁴ Böylece yeni Türk devleti ihtiyacı olan malzemeyi yalnızca Sovyet Rusya’dan sağlamayacaktır.²²⁵ Ancak Fransa, yardımını müttefiklerin tepkisinden çekinip Fransız tüccarları vasıtası ile yapar. Askerî malzemenin yanı sıra inşa ettiği bütün tesisleri hibe etmiş, şehirlerarası bir telefon santralini bile vermiştir.²²⁶ Ayrıca, Fransa Kilikya için 60-70 bin asker beslemek zorunda kalmayacaktır. Bundan sonra Türklerin çıkarlarını korumak için uğraşır.²²⁷ “Le Petit Journal”e göre, Fransa Doğu’daki ordusunu azaltıp, masraflarını düşürecektir. Ayrıca Kuzey Afrika ve Doğu’daki Müslümanların gözündeki prestijini tekrar kazanacaktır.²²⁸ “L’Oest-Eclair”e göre Fransa, Llyod George’nin etkisinden kurtulurken, İngilizlere karşı direnmesinin ilk aşamasını başarmıştır.²²⁹ En azından bu düşünce bir Türk-Fransız antlaşmasına karşı olan kamuoyu üzerinde etkili olmuştur.

1921 yılı sonlarında Türkiye’ye gelen bazı Fransız yazar ve subaylar, Millî mücadelenin doğuşu ve gelişimi hakkında ayrıntılı bilgiler alırlar. Özellikle Türk dostu Pierre Loti, Claude Farrère gibi Türk dostu yazarların da etkisi de söz konusudur. 20 Ekim 1921’de Ankara Antlaşması yapıldıktan sonra Ankara Hükümeti’ne yarı resmi temsilci olarak gönderilen Millî mücadeleye destek veren ve Mustafa Kemal Paşa’ya hayran olan, 8 Haziran 1922’de göreve başlayan **Albay**

²¹⁹ Ahmet Mumcu, **Tarih Açısından Türk Devriminin Temelleri ve Gelişimi**, 7. Baskı, İnkılap ve Aka Basımevleri, İstanbul, 1982, s. 78

²²⁰ Akyüz, **a.g.e.**, s. 209, 211; Öztoprak, **a.g.e.**, s. 221.

²²¹ Baykal, **a.g.m.**, s. 486.

²²² Dağıstan, **a.g.e.**, s. 156; Soysal, “Türk-...”, s. 324.

²²³ Yavuz, **a.g.e.**, s. 170.

²²⁴ Aybars, **a.g.e.**, s. 293.

²²⁵ Öztoprak, **a.g.e.**, s. 222; Dağıstan, **a.g.e.**, s. 44-45.

²²⁶ Yavuz, **a.g.e.**, s. 168; Dağıstan, **a.g.e.**, s. 44-45.

²²⁷ Öztoprak, **a.g.e.**, s. 222; Baykal, **a.g.m.**, s. 486; Yavuz, **a.g.m.**

²²⁸ Le Petit Journal, 7 Novembre 1921, atfen Akyüz, **a.g.e.**, s. 216-217; Soysal, “Türk-...”, s. 322-323.

²²⁹ L’Oest-Eclair, 4 Février 1922, atfen Akyüz, **a.g.e.**, s. 216-217.

Mougin bunlardan biridir. 1919 Şubat'ından itibaren Osmanlı İmparatorluğu Harbiye Nezareti nezdinde istihbarat subayı olarak görev yapar. Türkçe öğrenmiş ve Mustafa Kemal'e yakın çevrelerle dostluk kurmuştur.²³⁰ Ankara Antlaşması sonrası Fransız askerlerinin Kilikya'yı boşaltmasına da refakat eder. Zamanla yeni Türk devletinin savunucusu haline gelir. Fransa'nın Ankara Hükümeti üzerinde etkili olması için elinden gelini yapar.²³¹ 1924 yılı başlarında Fransa'nın yeni Türk hükümetine yeterince anlayış göstermediğini rapor ettiği için görevinden alınmış, ancak Eylül 1924'te General rütbesi ile atanmıştır.²³² Yine Fransız gazeteci yazar Madam Berthe Georges Gaulis²³³, "Le Figaro ve Le Matin" gazetelerine gönderdiği mektuplarda Türklerin vatanseverliği ve Yunan zulmünden bahseder. Fransız gazeteci Jean Schiklin Fransız kamuoyuna Millî Mücadele'nin anlatılmasında bir hayli etkili olur. "Le Petit Parisien" gazetesine Kastamonu'dan fotoğraflarla gönderdiği mektuplarında sırtlarında fişek, top mermisi, yiyecek ilaç sandıkları taşıyan kadınları fotoğraflamış, vatanseverliğin büyük rol oynadığından söz etmiştir.²³⁴

Mudanya Mütarekesi'nde de Fransa'nın desteği rol oynar. Trakya'nın ve İzmir'in TBMM'ne teslim edilmesi için itilaf devletleri üzerinde etkili olur.²³⁵ Mougin görüşmeler sırasında barış için Paris'i zorlamıştır.²³⁶ Fransız kamuoyu Mudanya Mütarekesi'ni de sevinçle karşılar ve "Fransız politikasının başarısı"²³⁷ olarak görür. "İngiliz-Yunan entrikası Fransa'nın Doğu'daki çıkarlarına o kadar aykırı idi ki, bu entrikanın yıkılmasını Fransızlar sevinmeden seyredemez.", diye yazıyordu "L'Ouest-Eclair" gazetesi.²³⁸ Toul kasabasında çıkan yerel bir gazetede

²³⁰ Baykal, **a.g.m.**, s. 471.

²³¹ **A.g.m.**, s. 489.

²³² **A.g.m.**, s. 495; Dağıstan, **a.g.e.**, s. 43.

²³³ Milli Mücadele döneminde üç kez Anadolu'ya gelen gazete yazarıdır. İkinci ziyaretinde bizzat M. Kemal Paşa ile de görüşür. Yayımlanan eserleri ve gazetelerde yayımlanan makalelerinde Türklerin haklı davası, Yunanlıları yaptığı zulüm ve M. Kemal hakkında bilgi verir. Aynı zamanda Avrupa'daki gelişmeler hakkında da M. Kemal'e bilgi verir. Hem Fransız, hem de Avrupa kamuoyunun Türkler hakkında olumlu düşünmesine katkıda bulunur.

Celal Güven, "Millî Mücadele Döneminde Fransız Gazeteci ve Yazar Berthe Georges Gaulis'in Mustafa Kemal Paşa İle Temas ve Görüşmeleri",

http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler/%5CCemal%20G%C3%9CVEN%5CG%C3%9CVEN.%20Cemal.pdf, 15.07.2013. Ayrıca bkz. **Çankaya Akşamları**, Örgün Yayinevi, çev. Türkan Andaç, 2007;

Petit Parisien, 3 Mai 1922, atfen Akyüz, **a.g.e.**, s. 285-286.

²³⁵ Selahattin Tansel, **Mondros'tan Mudanya'ya Kadar**, C. 4, Başbakanlık Basımevi, 1974, Ankara, s.212-219.

²³⁶ Baykal, **a.g.m.**, s. 491.

²³⁷ Akyüz, **a.g.e.**, s. 299.

²³⁸ L'Oest-Eclair, 6 ve 16 September 1922, atfen Akyüz, **a.g.e.**, s. 299.

Fransız kamuoyuna göre Mudanya zaferi Türklere karşı Sévres’de yapılan haksızlığı da gideriyordu, denmektedir.²³⁹

Ancak, Millî mücadele döneminde Anadolu’daki çıkarlarını düşünerek Anadolu’dan ayrılan Fransa’nın tutumu, Lozan Konferansı’ndan önce değişir.

Yukarıda anılan sorunları nedeniyle, İngiltere Fransa’yı tehdit etmiştir. Fransa, Almanya konusunda İngiltere’den destek beklediği için, Fransız Hükümeti’nin Lozan Konferansı’nda izleyeceği politika da etkilenmiştir. Fransa çıkarlarını gözeterek Osmanlı borçları ve kapitülasyonlar konularında ısrarcı davranır.²⁴⁰ Lozan’da Türkiye’nin kapitülasyonları kaldırmak istemesi yüzünden Fransa zorluk çıkarır.²⁴¹ Ankara Anlaşması ile başlayan iyi ilişkilerdeki “balayı” dönemini engellemiştir.²⁴² Ani tutum değişikliğinde İngiliz gazete ve haber ajanslarının desteklediği, Türkiye ile Fransa’nın arasını açmaya yönelik propagandaların da etkisi olur. Bu aslında Batı kamuoyunun tipik davranışlarından sayılabilir. Türklerin kendilerine sunulan önerileri taviz vermeyip Lozan’da kabul etmemesi, İngiliz kamuoyunda da Türklerin diplomasiden ve barıştan anlamadığı şeklinde yorumlanmasına neden olur.²⁴³ Dış politikası İngiltere’ye bağımlı olan Fransa, Almanya sorununda güvenliği açısından İngiltere’nin desteğini beklemektedir. Anadolu’da Fransız çıkarları olmakla birlikte, İngiliz desteği hayati bir önem taşımaktadır. Ayrıca İngiltere ve Yunanistan’da liderler değişmiştir. Mudanya Mütarekesi sonrasında İngiltere’de Llyod George düşmüştür. Yunanistan’da Kral Konstantin tahtından inmiş, yerine tekrar Venizelos geçmiş ve Lozan’da Yunanistan’ı temsil etmektedir. Fransız kamuoyunun İngiltere ve Yunanistan’a karşı olma nedenleri ortadan kalkmıştır.²⁴⁴ Lyon Republican’da “Dostların çıkarları Fransa’nın da çıkarlarıdır ve Fransa, dünkü düşmanını sevindirmek için bu çıkarları feda edemez.” denmektedir.²⁴⁵

²³⁹ Akyüz, **a.g.e.**, s. 304.

²⁴⁰ Baykal, **a.g.m.**, s. 478.

²⁴¹ Sönmez, **a.g.e.**, s. 97.

²⁴² Dağıstan, **a.g.e.**, s. 156.

²⁴³ Mustafa Yılmaz, **İngiliz Basını ve Atatürk’ün Türkiye’si**, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2002, s. 28, vd.

²⁴⁴ Akyüz, **a.g.e.**, s. 325, 327; Dağıstan, **a.g.e.**, s. 12, 64-66, 74; Mehmet Gönübol-Cem Sar, **a.g.e.**, s. 93.

²⁴⁵ Lyon Republican, 19 Novembre 1922, atfen Akyüz, **a.g.e.**, s. 339.

2.3. Cumhuriyet Dönemi Türk - Fransız İlişkileri

Ankara Anlaşması ile başlayan Türk-Fransız yakınlaşmasında, Lozan Konferansı'nda Fransa ile aramızda çözüme bağlanamayan Osmanlı borçları ve kapitülasyon meselelerinde Fransa'nın ısrarı yüzünden gerilme olur. Lozan'dan sonra yabancı okullar, Osmanlı borçları, Türkiye-Suriye sınırı, Adana Mersin Demiryolu sorununu, Bozkurt-Lotus davasında* Türkiye ile Fransa arasında sorunların yaşandığı konular olur. Yabancılara verilen imtiyazlardan en fazla yararlananlar Fransızlar olduğu için, Osmanlı döneminde en çok Fransa'ya borçlanılmıştır.²⁴⁶ Osmanlı borçları meselesi 13 Haziran 1928'de hükme bağlanmışken, 1929 Dünya Ekonomik bunalımı ile beraber Türkiye ödemelerde sıkıntıya düşünce, iki ülke ilişkileri çıkmaza girer. Ancak 1933'te ödemelerde şartlar uygun hale gelecektir. Türkiye'nin Fransa ile problemlerini çözmesinin ardından 30 Mayıs 1926'da "Dostluk ve İyi Komşuluk İlişkileri Sözleşmesi"nin imzalanması ile Türk-Fransız ilişkileri olumlu yönde gelişir.²⁴⁷ Bu sözleşmeye rağmen Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında 1926 öncesinde ve genel olarak 1923-1928 yılları arasında Tablo3.1/2'ye göre en az Fransız uzmanın istihdam edildiği görülmektedir. Çünkü Fransa'nın Avrupa meselelerinde Almanya ile arasındaki sorunların çözümünde İngiltere'nin desteğine ihtiyacı olduğu bir dönemdir. Yine aynı Tablo3.1/2'ye göre 1929'dan itibaren Türkiye'de istihdam edilen Fransız uzmanların sayısında ise artış görülmektedir. Tablo 3.2.3.2.1.'e göre 1929'da on altı Fransız uzman Darülfünun'da, Tablo 3.2.3.1.'e göre ise bir Fransız uzman ise Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Okulu'nda istihdam edilmiştir. Sermayesinin %80'i Fransızların olan Osmanlı Bankası'nın yetkileri 1930'da Merkez Bankası'na devredilmesi sürecinde ve Fransız sermayesiyle kurulan, ayrıcalıklara sahip demiryolu, karayolu, liman, banka, Tütün

* Bozkurt adlı kömür yüklü Türk gemisi ile Lotus adlı yolcu gemisi Fransız gemisi 2 Ağustos 1927'de Midilli adası açıklarında çarpışır. Türk makamları iki kaptanı da İstanbul'da yargılar. Sorun Türk Hükümeti'nin Uluslararası Adalet Divanı'na başvurması ile ancak 7 Eylül 1927'de çözülür,
<http://www.denizhaber.com/HABER/26583/1/lotus-bozkurt.html> , 01.Kasım.2013.

²⁴⁶ "Türk-Fransız İlişkileri (1923-1932)", <http://www.gozlemci.net/1215-turk-fransiz-iliskileri-1923-ve-1932.html> , 15.07.2013; Soysal, "Türk-...", s. 327.

²⁴⁷ Adnan Sofuoğlu, "Atatürk Döneminden Günümüze Hatay Meselesi ve Türkiye-Suriye İlişkileri", http://www.koksav.org.tr/hassas_konular/26042012_hk_asofuoglu.html , 24.11.2013.

Rejisi, Fenerler, elektrik, gaz, madenler, ticaret, sigorta vb. şirketlerin millileştirilmesi sürecinde de Fransa ile aramızda pürüzler yaşanır.²⁴⁸

Fransa, Temmuz 1936'da imzaladığı Montreux Boğazlar Sözleşmesi'nde Türkiye'nin isteklerine anlayış göstermiştir.²⁴⁹ İyi ilişkiler 1936'da çıkan Hatay meselesi ile tekrar bozular.²⁵⁰ Türkiye-Fransa ilişkilerinde 1936-1939 arasında bu yüzden gerginlik yaşanır. Eylül 1938'de kurulan Hatay Devleti bir yıl kadar bağımsız kaldıktan sonra, 29 Haziran 1939'da Türkiye'ye katılır. Türkiye'nin kararlılığı ve II. Dünya Savaşı öncesi İngiliz ve Fransız dış politikalarının Türkiye ile uyuşması ile çözüme kavuşur.^{251*} Hatay sorununun çözüme kavuşması ile birlikte 1939-1941 yılları arasında istihdam edilen Fransız uzman sayısında Tablo 3.1/2'ye göre bir hayli artış olmuş, 1940'ta bu sayı 73 Fransız uzmana çıkmıştır.

II. Dünya Savaşı'nın başlamasından sonra 28 Eylül 1939'da İngiltere-Fransa-Türkiye arasında üçlü ittifak yapılır. Savaşın bitiminden sonra Sovyetler Birliği'nin Türkiye'yi tehdit etmesi ve Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği ile İngiltere'nin Temmuz-Ağustos 1945'te Boğazlar rejiminin değiştirilmesini girişiminde bulunmaları söz konusu olur. Montreux Sözleşmesi'ni imzalayan taraflardan biri olarak Fransa'nın gösterdiği tepkiden ise Türkiye çok memnun olacaktır. Türkiye'nin NATO'ya alınmasında Fransa'nın desteği olmuştur. Yine Tablo 3.1/2'ye göre bu durum Fransız uzman istihdamına da yansımıştır ve 1945-1949 arası dönem de artış olmuştur.

Cezayir Savaşı (1954-1962) sırasında, ülkemizde gazete ve dergiler daha çok Fransa-Cezayir siyasetini değerlendirmiştir. Tablo 3.1/2'ye göre bu süreçte istihdam edilen Fransız uzman sayısı çok fazla değildir ve 15-33 kişi olarak arasında değişmektedir. Türkiye bu dönemde Cezayir'in bağımsızlık mücadelesine karşı değildir, ancak diğer taraftan da Fransa ile ittifak halindedir. Türkiye, Fransa'nın 1930'da Cezayir'i işgalinin yüzüncü yıldönümünü kutlamasını kabul etmemiş, bir

²⁴⁸ Soysal, "Türk...", s. 328.

²⁴⁹ Soysal, "Türk...", s. 332.

²⁵⁰ Dağıstan, **a.g.e.**, s. 157-158.

²⁵¹ Dağıstan, **a.g.e.**, s. 150; Sait Dinç, "Atatürk Döneminde (1920-1938) Türk Dış Politikasında Gelişmelere Genel Bir Bakış, İkili ve Çok Uluslu İlişkiler",

http://turkoloji.cu.edu.tr/ATATURK/arastirmalar/sait_dinc_ataturk_donemi_turk_dis_politikasi.pdf, 14.07.2013

* Bkz. Adil Dağıstan-Adnan Sofuoğlu, **İşgalden Katılma Hatay**, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2008.

Hamit Pehlivanlı-Hüsamettin Yıldırım-Yusuf Sarıay, **Türk Dış Politikasında Hatay (1918-1939)**, Ankara, 2001.

nota ile Fransız Büyükelçisi'ni uyarmıştır.²⁵² 16.yüzyıldan beri Cezayir ile bağları bulunan Türkiye, Fransa'ya beklediği desteği gösterememiştir. Cezayir'in 1962'de bağımsızlığına kavuşması ile Türk-Fransız ilişkilerinde pürüz yaratan durum ortadan kalkar. Fransa Avrupa Ekonomik Topluluğu'na başkanlık yaptığı dönemde 1963'te Türkiye'nin üyeliğe kabulü sırasında gerekli desteği göstermiştir. II. Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda Fransa'nın Türk dış ticaretindeki payı %4-5'ten 1960'lardan sonra %6-7'ye çıkmıştır. Renault Otomobil Fabrikası, Eskişehir Lokomotif, Dalaman Kağıt Fabrikası, bazı elektrik tesisleri, Keban Barajı yapımında Fransız sermaye ve teknolojisinin katkısı olmuştur. Ankara ve İstanbul'daki Fransız Kültür Merkezlerinin yoğun çalışmaları sonunda Fransızca'ya ilgi artmıştır. Ancak Fransızca II. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Almanca ile birlikte en çok konuşulan dildir. Savaş sonrası durum oldukça değişir.

Türkiye 1963'ten beri Kıbrıs sorusunda Amerika Birleşik Devletleri'den beklediği ilgiyi Fransa'dan görmüş, bu durum Fransa'nın Türk Kamuoyundaki saygınlığını artırırken Türkiye'nin Fransa ile işbirliği şansını artırmıştır. Fransa'ya 1970'lerden beri gitmeye başlayan Türk işçilerin sayısı 1983'te on bini bulurken, Türkiye Fransa'dan askerî malzeme almıştır. Diğer taraftan 1972'de istihdam edilen Fransız uzman sayısı, Tablo 3.1/2'ye göre 55 kişi iken, 1973'te 58 kişiye çıkmıştır. Fransa'daki Ermenilerin 1973 ve izleyen yıllardaki Türkiye aleyhindeki davranışları karşısında Fransa'nın geri planda kalması, Ankara'nın Amerika Birleşik Devletleri ile işbirliğine girmesine neden olmuştur. Yine Fransa'nın 1974 Kıbrıs olayları sırasında Yunanistan ile dostluğunu güçlendirmesi, Türk-Fransız ilişkilerini etkilerken, Fransız kamuoyunu Türkiye açısından olumsuz etkilemiştir. Fransa'nın güttüğü bu siyaset Türk kamuoyu ve resmi çevrelerinde on-on iki yıl tepki uyandırmıştır.²⁵³ Bu durum Tablo 3.1/2' de de görülmektedir ve 1976'da istihdam edilen Fransız uzman sayısı 1'e düşmüştür.

1923-1938 arası Türkiye'ye gelen Fransız devlet adamı, gazeteci ve uzmanlar Atatürk Devrimi'ne ilişkin gözlem ve değerlendirmelerinde, yeni yapılanmaya destek olup Fransız kamuoyunun dikkatini yeni Türk devletini çekmeye çalışırlar. "Türkiye'yi oldukça iyi tanıyan, Millî Mücadele sırasında ve 1927'de

²⁵² Sönmez, **a.g.e.**, s. 87, 97.

²⁵³ Soysal, "Türk...", s. 341 vd.

Türkiye’de bulunan ve Mustafa Kemal’i yakından tanıma olanağı elde eden gazeteci yazar Berthe G. Gaulis’e göre ise, Batılılaşma’nın parola haline geldiği bir ülke olan Türkiye’de Batı uygarlığına susamış insanların çoğu için, her şeye karşın Batı, hala fikirleriyle, yazısıyla, liberalizmiyle ve başkalarının kişiliğini kabul etme yöntemiyle Fransa demektir.”²⁵⁴ Türkiye’de 1922-1928 arası “Le Temps” gazetesinin muhabirliğini yapan Paul Genziton²⁵⁵ 1929’da yayımlanan bir kitabında, Türkiye’nin 1923-1929 arası yaptığı reformları, Osmanlı İmparatorluğu’nun 500 yıldır yapamadığını yazar.²⁵⁶ Chatitch-Chandan ise “Mustafa Kemal ve Türkiye’nin Yenileşmesi” adlı kitabında Mustafa Kemal önderliğinde Türk halkının kendine özgü özellikleri koruyarak Batılı devletlerin plan ve yöntemlerini aldığını yazar.²⁵⁷ Fransız devlet adamı Jean Méliá²⁵⁸, Mustafa Kemal’in Türkiye’nin batılılaşmasını mı, yoksa modernleşmesini mi istediği sorusunu sorup, Mustafa Kemal Paşa’nın ülkesini modernleştirmeye ve ülkesinin özgürlüğünü koruyarak çağa uydurmaya çalıştığını vurgular.²⁵⁹ Fransa’nın ilk Türkiye Büyükelçisi Albert Sarraut da Atatürk’ün, uygarlık neredeyse gözünü oraya diktiğini söyler.²⁶⁰ Fransa, Atatürk’ün hedefinin Türkiye’yi çağdaşlaştırmak, uygar uluslararasına yerleştirmek olduğunu görmüştür.

16. yüzyılda işbirliği ile başlayan Türk-Fransız yakınlaşması, Fransızlara tanınan imtiyazlar ile gelişir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Napolyon’un 1789’da Mısır’ı işgali ve I. Dünya Savaşı’nda Osmanlı topraklarının paylaşımına katılması, Türk-Fransız ilişkilerindeki kırılma noktaları olur.

Fransa Osmanlı İmparatorluğu’nda 18.yüzyılda başlayan modernleşme sürecinde ilk başvuru kaynağı olur. Türk-Fransız ilişkilerinin (1535-1559) döneminde stratejik ihtiyaçlardan dolayı iki ülke arasında geleneksel dostluk oluşur. Fransız etkisi 18. yüzyılın başından Sultan II. Abdülhamid döneminde başlayan

²⁵⁴ Bige Yavuz, “Fransız Gözüyle Atatürk Devrimi Üzerine”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Cumhuriyetimizi 75.Yılı Özel Sayısı, 1998, s. 134.

²⁵⁵ “Le Temps” Gazetesi muhabiri olarak 1922-1928 yılları arasında Türkiye’de görev yapar. Osmanlı İmparatorluğu’nun beş yüz yılda yaptığı reformlardan daha fazlasını M. Kemal’in 1923-1929 yılları arasında başardığını ve Türk Devrimi’nin sadece “genişlik” değil, “derinlik” açısından da etkileyici olduğunu vurgular. Geniş bilgi için bakınız, Bige Yavuz, “Fransız Gözüyle Atatürk Devrimi Üzerine Değerlendirmeler”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Cumhuriyetimizin 75. Yılı Özel Sayısı, 1998. Ayrıca Paul Genziton, **Mustafa Kemal ve Uyanan Doğu**, çev. Fethi Ülkü, Üçüncü Basım, Bilgi Yayınları, Ankara, 1995.

²⁵⁶ Yavuz, **a.g.m.**, s. 135.

²⁵⁷ Yavuz, **a.g.m.**, s. 141-142.

²⁵⁸ Jean Méliá, **Mustapha Kemal Ou La Renovation De La Turquie**, Bibliotheque-charpentier, Paris, 1929.

²⁵⁹ Yavuz, **a.g.m.**, s. 143.

²⁶⁰ Yavuz, **a.g.m.**, s. 147; Soysal, “Türk...”, s. 327.

Osmanlı - Alman yakınlaşmasına kadar devam eder. Orduda ilk istihdam edilen Batılı uzmanlar Fransızlar olur. Aydınlar arasında Fransız kültürüne karşı oluşan yakınlıktan dolayı, Fransızca yaygın bir dil olarak kullanılır. Fransız aydın, subay ve gazetelerinin iki ülkenin yakınlaşmasında önemli katkıları olmuştur. Fransa'nın Osmanlı Bankası, Düyun-u Umumiye, demiryolu, madencilik şirketlerindeki payı Osmanlı İmparatorluğu'ndaki üstünlüğünün göstergesidir.

Mondros Ateşkesi'nin ardından yaşanan işgaller sürecinde Fransız kamuoyunun Millî Mücadele ile ilgilenmesi, İzmir'in işgali sonrası başlar. Sévres Antlaşması için Fransızlar arasında olumlu ve olumsuz değerlendirmeler yapılır. Özellikle liberaller, Osmanlı İmparatorluğu ile ekonomik çıkarları göz önünde bulundurup antlaşmanın koşullarını Osmanlı için ağır bulur. Türk toprakları üzerindeki ekonomik etkinliklerini kaybetmemek için imparatorluğun parçalanmasını istemezler. Türk tezini savunmaya başlarlar. İleriki günlerde yapılacak olan Ankara Antlaşması, Sévres Antlaşması'na karşı Fransız kamuoyunda oluşan olumsuz düşünceleri ortadan kaldırırken, iki ülke arasındaki pürüzlerin düzeltilmesine de ortam hazırlar. Ayrıca TBMM Hükümeti I.Dünya Savaşı'nın galiplerinden biri tarafından tanınmış olur.

Fransa, Anadolu halkının mücadelesindeki kararlılığını fark ederek Anadolu'daki çıkarlarını kaybetmemek için Türklerle savaşmayı bitirirken özellikle Osmanlı İmparatorluğu döneminden beri elinde bulundurduğu ekonomik ayrıcalıkları kaybetmek endişesi ile hareket eder.

Fransızların Türkiye lehindeki tutumu ise Lozan Konferansı sürecinde değişir. Fransa'nın Almanya ile olan sorunlarının çözümünde İngiliz desteğine ihtiyacı vardır. Fransız kamuoyu üzerindeki İngiliz baskısı, Fransız kamuoyunun Türkiye'ye karşı olan tutumunu değiştirir.

Cumhuriyet döneminde 1923-1938 arasında Türkiye'ye gelen devlet adamı, gazeteci ve uzmanlar Atatürk'ün ulus devlet ve modernleşme projelerine destek verirler. Fransız Kamuoyu 1919'da Türk aleyhtarı bir politika izlerken, 1920'de Pierre Loti, Claude Farrère, Madam Gaulis, Mougins gibi Türkseverler Fransız devlet adamı, gazeteci ve aydınların katkısı önemli bir rol oynar. Ancak Lozan görüşmeleri sırasında Almanya konusunda İngiliz desteğini almak ve Türkiye'deki çıkarlarını kaybetmemek için tutumunu değiştirir.

III. BÖLÜM

CUMHURİYET DÖNEMİNDE İSTİHDAM EDİLEN FRANSIZ UZMANLAR VE İSTİHDAM EDİLDİKLERİ ALANLAR

3.1. Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tüm Alanlardaki Sayısı, Görev Zaman Aralığı, Görev Süresi, Dağılımı, Oranı, Akademik Ünvanları Ve Maaşları İle İlgili Genel Değerlendirme

A. Fransız Uzmanların Tüm Alanlardaki Sayısı, Oranı ve Süresi

Uzmanların Görev Aldıkları Alanlar	Uzman Sayısı	Uzmanlar İçindeki Oranı (%)	Yıllar		Süre (Yıl)
			1923-1976	1976-1976	
Eğitim	468	71,04	1924	1976	52
Bayındırlık	56	8,54	1923	1959	36
Madencilik	67	10,21	1925	1975	50
Su İşleri	18	2,74	1933	1963	30
Maliye	3	0,46	1934	1936	2
Denizcilik	6	0,91	1932	1932	1
İnhisar (Tekel)	9	1,37	1931	1953	22
Arkeoloji	6	0,91	1925	1975	50
Sanayi	2	0,30	1935	1949	14
Sağlık	10	1,52	1948	1965	17
Posta	5	0,76	1951	1958	7
Çeşitli	8	1,22	1949	1973	24
Tüm Alanlardaki Uzmanların Toplamı	658	100,00			

Tablo 3.1/1. Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında Tüm Alanlardaki Sayısı, Oranı ve Süresi

Cumhuriyet Dönemi modernleşme sürecinde 1923-1976 yılları arasında istihdam edildiğini gördüğümüz 658 Fransız uzmanının 468'i eğitim alanında, 67'si madencilik, 56'sı bayındırlık alanında, 18'i su işlerinde, 3'ü maliye, 6'sı denizcilik, 9'u inhisar (tekel), 6'sı arkeoloji, 2'si sanayi, 10'u sağlık, 5'i posta ve 8'i çeşitli alanlarda istihdam edilmişlerdir. En fazla istihdam edilen alanların başında eğitim olmak üzere madencilik ve bayındırlık gelmektedir. Fransız uzmanların eğitim, bayındırlık ve madencilik alanlarında istihdamının yoğunlaşması yeni Türk Devleti'nin sosyal ve ekonomik kalkınmasındaki hedeflerini gerçekleştirmesi ile

ilgilidir. Savaştan çıkmış bir ülke olarak eğitimli, nitelikli insana duyulan ihtiyaca cevap vermek; yıkılan, harap olan şehirleri yeniden imar etmek; yeraltı kaynaklarını tespit etmek, çıkarmak, işletmek ve bu işleri az zamanda yapmak söz konusudur.

B. Tüm Alanlardaki Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında İstihdam Edildikleri Yıllara Göre Sayıları

Yıllar	Kişi Sayısı	Eğitim	Bayındırlık	Madencilik	Su İşleri	Maliye	Denizcilik	İnhisar	Arkeoloji	Sanayi	Sağlık	Posta	Çeşitli
1923	2		2										
1924	4	1	3										
1925	7	3	2	1					1				
1926	9	7	1						1				
1927	9	7	1						1				
1928	11	9	1						1				
1929	19	16	1	1					1				
1930	17	15	1						1				
1931	29	25	1					1	2				
1932	20	11	1				6	1	1				
1933	15	9	1		3			1	1				
1934	13	5	2		2	1		2	1				
1935	14	5	3		2	2			1	1			
1936	21	7	5	1	2	2		2	1	1			
1937	17	8	5	1	1				1	1			
1938	14	4	5	1	1			1	1	1			
1939	37	12	16	4				2	2	1			
1940	73	28	36	5				2	1	1			
1941	36	10	9	10	4			1	1	1			
1942	31	12	6	10				1	1	1			
1943	32	11	5	11	2			1	1	1			
1944	28	9	4	12				1	1	1			
1945	44	26	3	11				1	2	1			
1946	51	29	5	14				1	1	1			
1947	25	10	3	9				1	1	1			
1948	29	9	2	6				1	1	1	9		
1949	40	27	2	4				1	1	1			4
1950	12	5	2	1				2	2				
1951	21	9	2	1					2			5	2
1952	19	11	1		1				2			3	1
1953	29	22	1	1				1	1			2	1
1954	26	21	1	1					1			2	

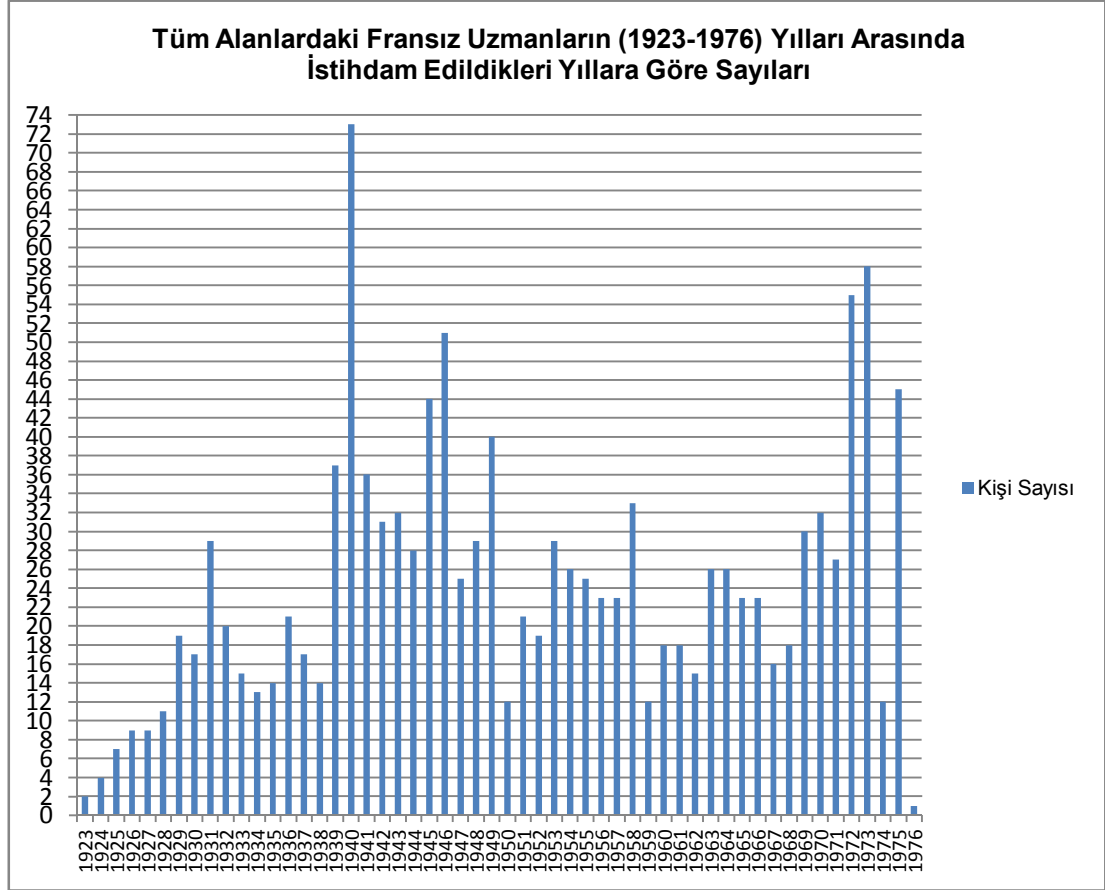
1955	25	19	1	1	1				1			2	
1956	23	17	1	1	1				1			2	
1957	23	18		1	1				1			2	
1958	33	25	4		1				1			2	
1959	12	8	2	1					1				
1960	18	11		4	2				1				
1961	18	14		2	1				1				
1962	15	11		2	1				1				
1963	26	18		2	5				1				
1964	26	16		9					1				
1965	23	13		8					1		1		
1966	23	12		10					1				
1967	16	11		5									
1968	18	11		6					1				
1969	30	28		2									
1970	32	23		8									1
1971	27	25		1									1
1972	55	45		9									1
1973	58	56		1									1
1974	12	12											
1975	45	36		8					1				
1976	1	1											

Tablo 3.1/2. Tüm Alanlardaki Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında İstihdam Edildikleri Yıllara Göre Sayıları

(1923-1976) yılları arasında elli üç yıllık sürede istihdam edildiği görülen Fransız uzmanların alanlara ve yıllara göre dağılımı Tablo3.1/2’de verilmiştir. En az 1923-1928 yılları arasında ve 1972’de istihdam edilmiştir. 1923’te iki, 1924’te dört, 1925’te yedi, 1926, 1927’de dokuz ve 1928’de on bir Fransız istihdam edilmiştir. En fazla (1939-1941), (1945-1949),(1972-1973) ve 1975 yılları arasında istihdam edilmişlerdir. 1940’da yetmiş üç, 1973’de elli sekiz, 1972’de elli, 1946’da elli bir, 1972’de elli, 1975’te kırk beş, 1945’de kırk dört, 1949’da elli, 1939’da otuz yedi, 1941’de otuz altı kişi ile en fazla istihdam edildiği yılları görmekteyiz.

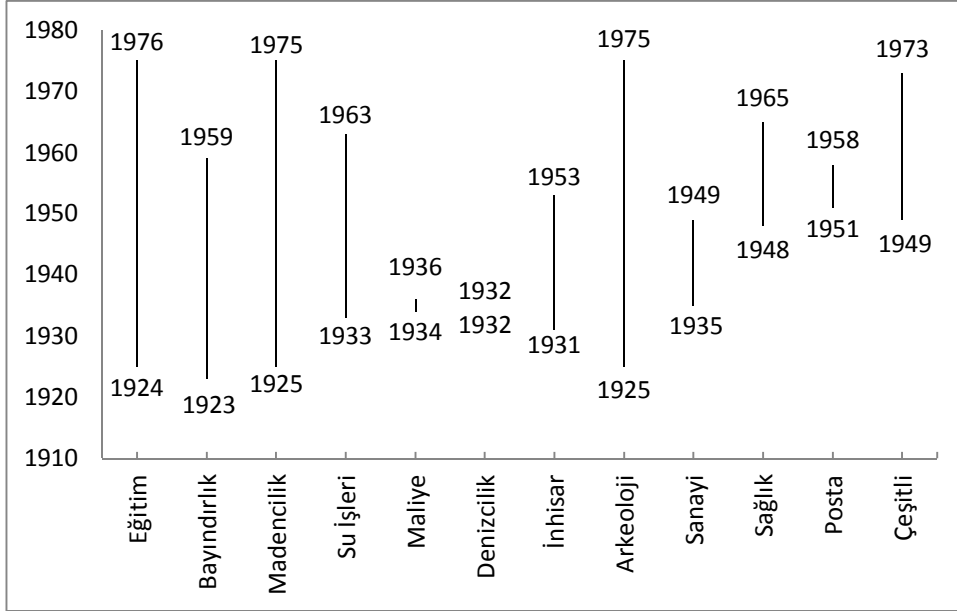
Eğitim alanında 1923 yılı hariç 1924-1976 arasındaki dönemde uzman istihdamı söz konusudur. Arkeoloji alanında 1925-1966 yılları arasında kesintisiz uzman istihdam edilmiştir. Bayındırlık alanında 1923’ten 1959’a kadar geçen süreçte yalnızca 1957 yılı hariç her yıl uzman istihdam edilmiştir.

C. Tüm Alanlardaki Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında İstihdam Edildikleri Yıllara Göre Sayıları

Grafik 3.1/1. Tüm Alanlardaki Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında İstihdam Edildikleri Yıllara Göre Sayıları

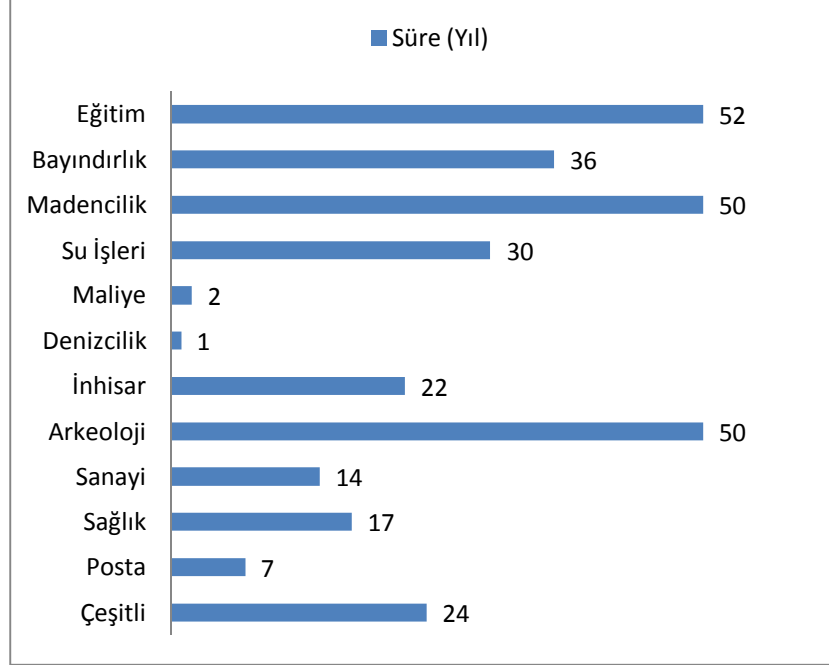
D. Tüm Alanlardaki Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasındaki Görev Zaman Aralığı

Grafik 3.1/2. Tüm Alanlardaki Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasındaki Görev Zaman Aralığı

Cumhuriyet Döneminde istihdam edilen Fransız uzmanlar 1924-1976 yıllarında eğitim, 1925-1975 yıllarında madencilik ve arkeoloji, 1923-1959 yıllarında bayındırlık, 1933-1963 yıllarında su işleri, 1934-1936 yılları arasında maliye, 1932'de denizcilik, 1931-1953 yılları arasında tekelleştirme (inhisar), 1935-1949 sanayi, 1948-1965 yıllarında sağlık, 1951-1958 yıllarında posta işleri ve 1949-1973 yıllarında ise diğer alanlarda istihdam edildikleri görülmektedir.

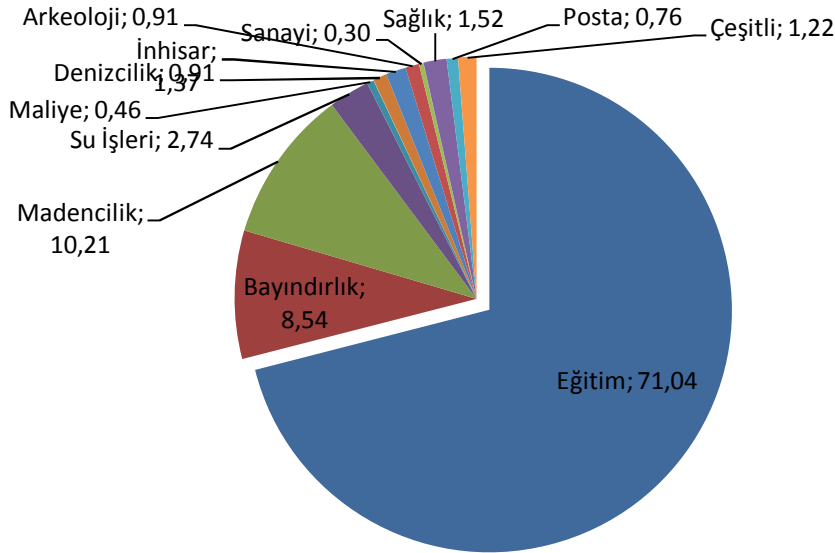
E. Tüm Alanlardaki Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasındaki Görev Süreleri

Grafik 3.1/3. Tüm Alanlardaki Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasındaki Görev Süreleri

Cumhuriyet Döneminde Fransız uzmanların eğitim alanında 52 yıl, madencilik ve arkeoloji alanlarında 50 yıl, bayındırlık alanında 36 yıl, su işlerinde 30 yıl, tekel (inhisar) alanında 22 yıl, sağlık alanında 17 yıl, sanayi alanında 14 yıl, posta işlerinde 7 yıl, maliye alanında 2 yıl, denizcilik alanında 1 yıl ve diğer alanlarda 24 yıl olmak üzere toplam elli üç yıl istihdam edildiği görülmüştür.

F. Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında Tüm Alanlar İçindeki Oranları (%)

Grafik 3.1/4. Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında Tüm Alanlar İçindeki Oranları (%)

Fransız uzmanların en fazla %71,04 ile eğitim alanında, %10,21 ile madencilik alanında, %8,54'ü bayındırlık alanında, %2,74'ü su işlerinde, %1,52'si sağlık, %1,37'si tekel (inhisar), %1,22'si çeşitli alanlarda, %0,91'i denizcilik ve arkeoloji alanında, %0,76'sı posta işlerinde, %0,46'sı ise maliye işlerinde, %0,30'u sanayi alanında istihdam edildiği görülmüştür.

G. Fransız Uzmanların Ünvan ve Mesleklerine Göre (1923-1976) Yılları Arasında Tüm Alanlardaki Dağılımı

Uzmanların Görev Aldıkları Alanlar	Mimar	Mühendis	Yük. Müh.	Uzman	Şef	Müdür	Teknisyen	Bilinmeyen	Müfettiş	Okutman	Doktor	Profesör	Öğretmen	Belletici	Toplam
Eğitim		1	2	77	2	1		128		36			217	4	468
Bayındırlık	16	2		2		1	24	11							56
Madencilik		49	2	6		1	3	6							67
Su İşleri		1		3		1	5	6	1			1			18
Maliye				2					1						3

Denizcilik				6											6
İnhisar				5		2		2							9
Arkeoloji				6											6
Sanayi				2											2
Sağlık								6				4			10
Posta									5						5
Çeşitli				5	1				2						8
Tüm Alanlardaki Uzmanların Toplamı	16	53	4	114	3	6	38	160	2	36	4	1	217	4	658

Tablo 3.1/3. Fransız Uzmanların Görev İsimlerine Göre (1923-1976) Yılları Arasında Tüm Alanlardaki Dağılımı

Eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanların toplam sayısı 468 olup, bunların 217'si öğretmen, 1'i müdür, 4'ü belletici, 36'sı okutman, 128'i bilinmeyen, 77'si uzman, 2'si yüksek mühendis, 1'i mühendis ve 2'sinin şef olduğu görülmüştür.

Bayındırlık alanında istihdam edilen Fransız uzman sayısı toplam 56 olup, bunların 16'sı mimar, 2'si mühendis, 1'i müdür, 24'ü teknisyen, 11'i bilinmeyen olarak görülmektedir.

Madencilik alanında istihdam edilen Fransız uzmanların toplam sayısı 67 olup, bunların 49'u mühendis, 2'si yüksek mühendis, 6'sı uzman, 1'i müdür, 6'sı bilinmeyen, 3'ünün teknisyen olduğu görülmüştür.

Su işlerinde istihdam edilen Fransız uzmanların toplam sayısı 18 olup, bunların 1'i mühendis, 3'ü uzman, 1'i müdür, 5'i teknisyen, 6'sı bilinmeyen, 1'i müfettiş ve 1'inin profesör olduğu görülmüştür.

Maliye alanında istihdam edilen Fransız uzmanların sayısı 3 olup, bunların 2'si uzman, 1'inin müfettiş olduğu görülmüştür.

Denizcilik alanında istihdam edilen Fransız uzman sayısı 6 olup, bunların uzman olarak istihdam edildiği görülmüştür.

İnhisar (Tekel) alanında istihdam edilen Fransız uzman sayısı toplam 9 olup, bunların 5'i uzman, 2'si müdür, 2'sinin bilinmeyen olduğu görülmüştür.

Arkeoloji alanında istihdam edilen Fransız uzman sayısı 6 olup, bunların uzman olduğu görülmüştür.

Sanayi alanında istihdam edilen Fransız uzman sayısı 2 olup, bunların uzman olduğu görülmüştür.

Sağlık alanında istihdam edilen Fransız uzman sayısı 10 olup, bunların 6'sı teknisyen, 4'ünün doktor olduğu görülmüştür.

Posta işlerinde istihdam edilen Fransız uzman sayısı 5 olup, bunların uzman olduğu görülmüştür.

Çeşitli alanlarda istihdam edilen Fransız uzman sayısı 8 olup, bunların 5'i uzman, 1'i şef, 2'sinin bilinmeyen olduğu görülmüştür.

H. Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında Tüm Alanlardaki Akademik Ünvanları

Uzmanların Görev Aldıkları Alanlar	Okutman	Doktor	Profesör	Ord. Prof.	Toplam
Eğitim	36	9	34	7	86
Bayındırlık			2		2
Madencilik		4	1		5
Su İşleri			1		1
Maliye					0
Denizcilik					0
İnhisar					0
Arkeoloji			2		2
Sanayi					0
Sağlık		4			4
Posta					0
Çeşitli		1			1
Tüm Alanlardaki Uzmanların Toplamı	36	18	40	7	101

Tablo 3.1/4. Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında Tüm Alanlardaki Akademik Ünvanları

Eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanların 36'sı okutman, 9'u doktor, 34'ü profesör, 7'si ordinaryüs profesör olmak üzere toplam 86 kişisi; bayındırlık alanına gelenlerden ikisi profesör olarak; madencilik alanına gelenlerden 4'ü doktor, 1'i profesör olmak üzere toplam 5 kişisi; su işlerine gelenleri 1'i profesör olarak; arkeoloji alanına gelenlerin 2'si profesör olarak; çeşitli alanlara gelenlerin 1'i doktor olarak akademik ünvana sahiptir. Bu durumda istihdam edilen Fransız

uzmanların 36'sı okutman, 18'i doktor, 38'i profesör ve 7'si ordinaryüs profesör olmak üzere toplam 101 Fransız akademik ünvana sahiptir.

İ. Fransız Uzmanların Alanlar ve Görevleri İtibariyle (1923-1976) Yılları Arasında Bilinen Maaşları

Uzmanın Görev Yaptığı Alan	Uzmanın Görevi	En Düşük (TL.)	En Yüksek (TL.)
Eğitim	Öğretmen	260	4.000
	Öğretmen Muavini	260	300
	Uzman	350	10.000
	Bilinmeyen	1.000	4.000
	Okutman	350	2.000
Maliye	Müfettiş	320,058 Frank	
	Uzman	3326	
Bayındırlık	Mimar	480	6.000
	Uzman	350	
İnhisar	Uzman	703	725
Madencilik	Mühendis	500	3.750
	Uzman	425	750
	Yüksek Mühendis	534	1.600
	Bilinmeyen	418	6.577
	Müdür	860	

Tablo 3.1/5. Fransız Uzmanların (1923-1976) Yılları Arasında Alanlar ve Görevleri İtibariyle Bilinen Maaşları

3.2. Eğitim Alanında (1924-1976) Yılları Arasında İstihdam Fransız Uzmanlar

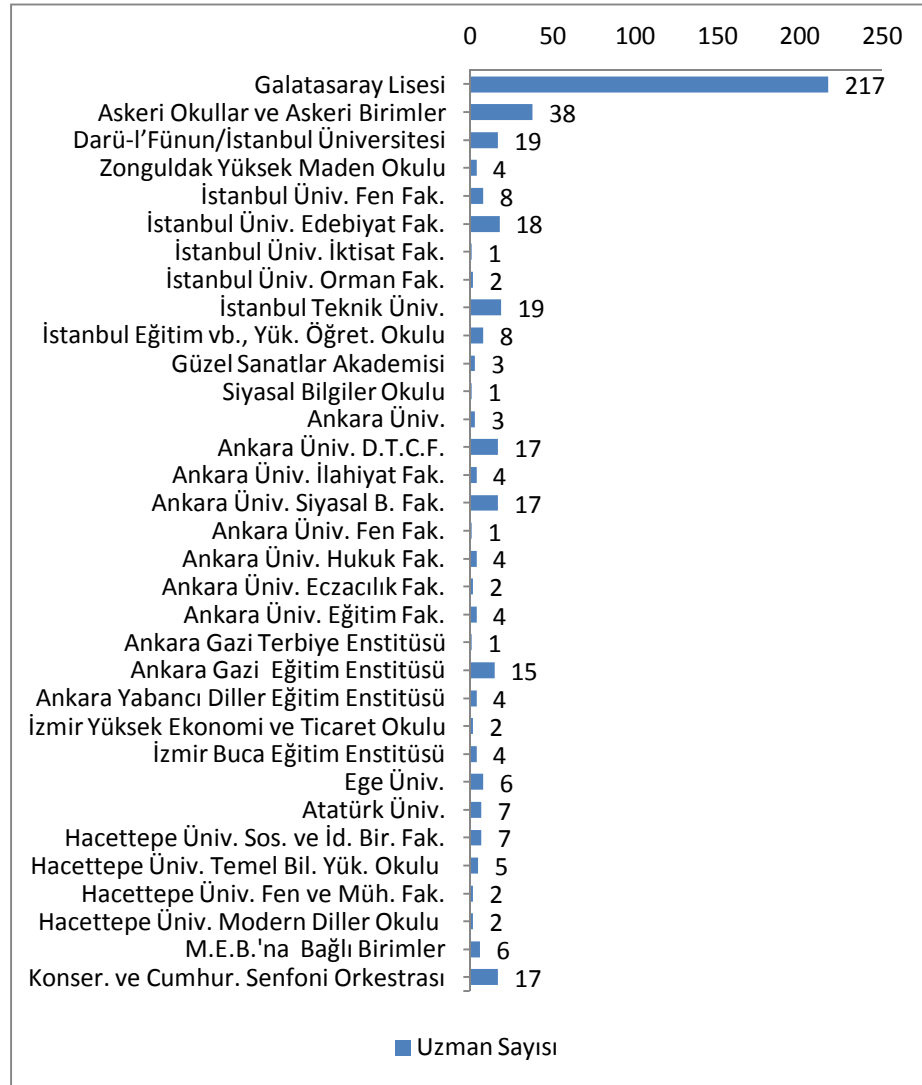
Uzmanların Görev Aldıkları Birimler	Uzman Sayısı	Uzmanlar İçindeki Oranı (%)	Yıllar		Süre (Yıl)
Galatasaray Lisesi	217	46,57	1939	1975	36
Askeri Okullar ve Askeri Birimler	38	8,15	1927	1945	18
Darü-l'Fünun/İstanbul Üniversitesi	19	4,01	1924	1941	17
Zonguldak Yüksek Maden Okulu	4	0,86	1929	1930	1
İstanbul Üniv. Fen Fak.	8	1,72	1935	1975	40
İstanbul Üniv. Edebiyat Fak.	18	3,86	1936	1970	34
İstanbul Üniv. İktisat Fak.	1	0,21	1951	1953	2
İstanbul Üniv. Orman Fak.	2	0,43	1958	1961	3
İstanbul Teknik Üniv.	19	4,08	1933	1972	39
İstanbul Eğitim vb., Yük. Öğret.	8	1,72	1952	1975	23

Okulu					
Güzel Sanatlar Akademisi	3	0,64	1937	1949	12
Ankara Siyasal Bilgiler Okulu	1	0,21	1944	1944	1
Ankara Üniv.	3	0,64	1953	1966	13
Ankara Üniv. D.T.C.F.	17	3,65	1939	1974	35
Ankara Üniv. İlahiyat Fak.	4	0,86	1954	1963	9
Ankara Üniv. Siyasal B. Fak.	17	3,65	1944	1974	30
Ankara Üniv. Fen Fak.	1	0,21	1957	1957	1
Ankara Üniv. Hukuk Fak.	4	0,86	1958	1971	13
Ankara Üniv. Eczacılık Fak.	2	0,43	1966	1974	8
Ankara Üniv. Eğitim Fak.	4	0,86	1967	1973	6
Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü	1	0,21	1945	1945	1
Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü	15	3,22	1951	1971	20
Ankara Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü	4	0,86	1972	1974	2
İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu	2	0,43	1956	1958	2
İzmir Buca Eğitim Enstitüsü	4	0,86	1967	1975	8
Ege Üniv.	6	1,29	1958	1968	10
Atatürk Üniv.	7	1,50	1960	1974	14
Hacettepe Üniv. Sos. ve İd. Bir. Fak.	7	1,50	1969	1973	4
Hacettepe Üniv. Temel Bil. Yük. Okulu	5	1,07	1970	1971	1
Hacettepe Üniv. Fen ve Müh. Fak.	2	0,43	1971	1972	1
Hacettepe Üniv. Modern Diller Okulu	2	0,43	1971	1971	1
MEB'na Bağlı Birimler	6	1,29	1944	1965	21
Konser. ve Cumhur. Senfoni Orkestrası	17	3,65	1957	1976	19
Eğitim Alanı Toplam Uzman	468	100,00			

Tablo 3.2/1. Eğitim Alanında (1924-1976) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edildiğini gördüğümüz 468 Fransız uzmanın 217'si ortaöğretimde Galatasaray Lisesi'nde, 251'i ise yükseköğretim kurumlarında istihdam edilmiştir. Yükseköğretim kurumlarında istihdam edilen Fransız uzman sayısı, ortaöğretimde istihdam edilen Fransız uzmanlardan 34 kişi daha fazladır. Aralarında pek fazla fark görülmemektedir. Eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanların %46,57'si ortaöğretimde, %53,43'ü ise yükseköğretimde istihdam edilmiştir. Genel olarak baktığımızda eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanların sayısı tüm alanlara gelen Fransızlar içinde %71,04 ile en büyük payı

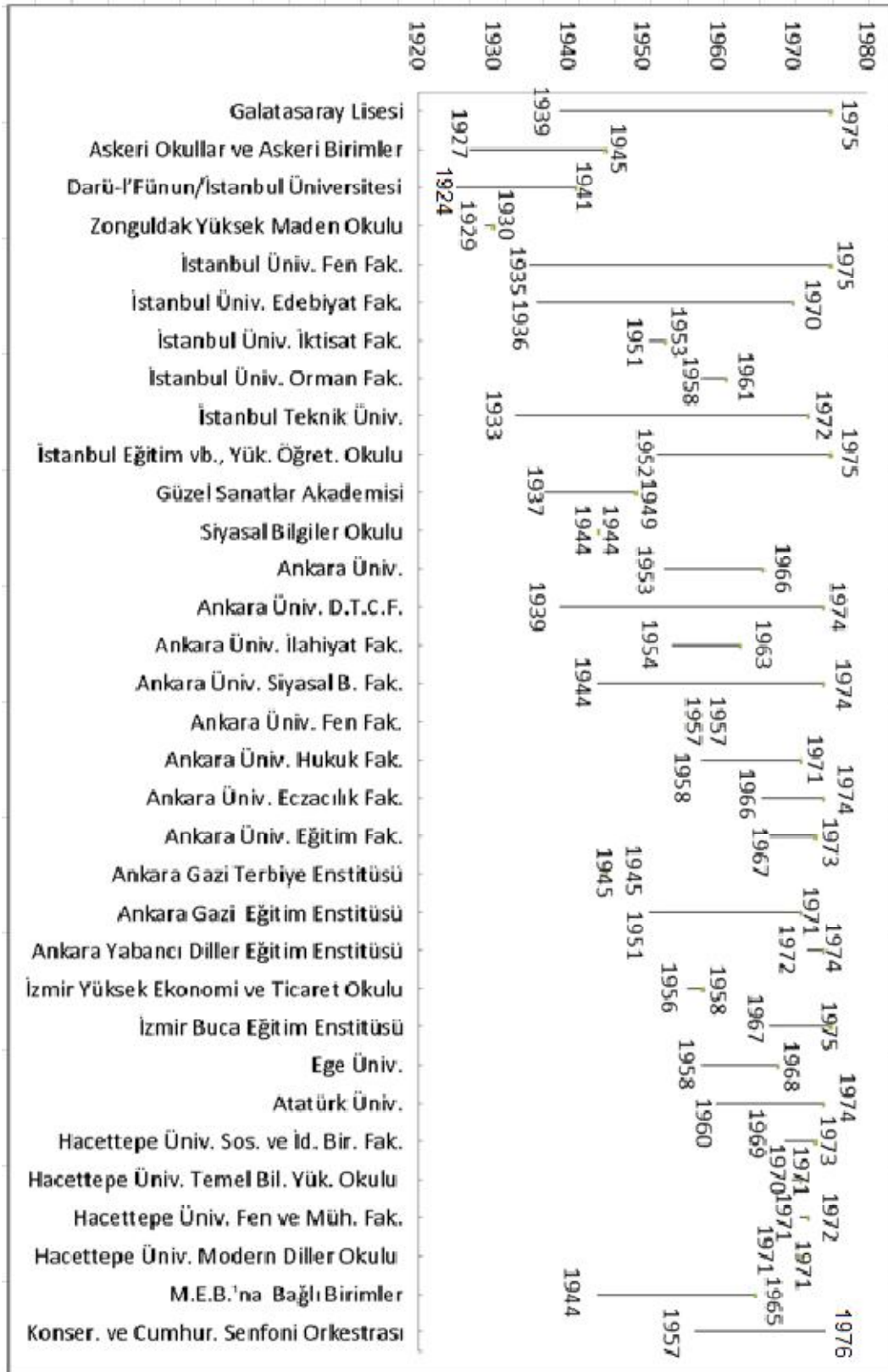
oluşturmaktadır. Bu durum, yeni Türk Devleti'nin nitelikli insana duyduğu ihtiyaç ve bu ihtiyacın kısa zamanda yabancı uzman aracılığı ile karşılanmasına yöneliktir. Türk Devleti'nin soyo-ekonomik kalkınması ve modernleşmedeki kararlılığı ile yakından ilgilidir. Daha Millî Mücadele devam ederken yapılan Maarif Kongresi, eğitimin toplumdaki öneminin, eğitimciler aracılığı ile halka ulaşılması ile ilgilidir. Cumhuriyetin ilk yıllarında da I. Dünya Savaşı ve Çanakkale Savaşları'nda kaybedilen subay, aydın ve nitelikli nüfusun takviye edilmesine yönelik olarak eğitim ile ilgili çalışmalara ağırlık verilmiştir. Eğitim alanında istihdam edilenler içinde en büyük payı %4,08 İTÜ ve %4,01 ile Darülfünun/İstanbul Üniversitesi oluşturmaktadır. Bu okulları %3,86 ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, %3,65 ile eşit oranlı olarak Ankara Üniversitesi DTCF - Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi – Konservatuvar ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası takip etmektedir.

Grafik 3.2/1. Eğitim Alanında (1924-1976) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Tüm Kurumlardaki Sayıları

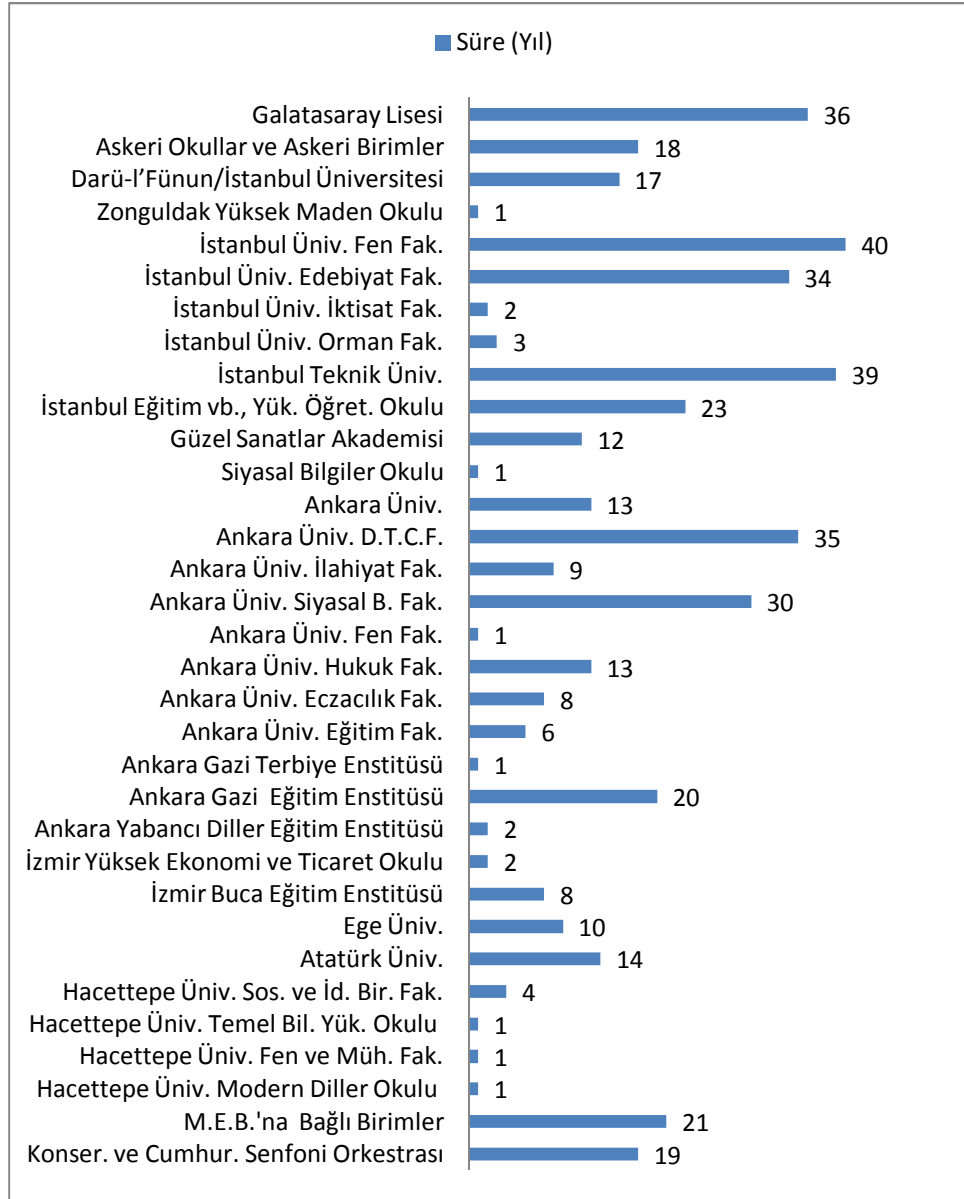
Eğitim alanında 1924-1976 yılları arasında istihdam edilen Fransız uzmanların 217'si Galatasaray Lisesi'nde, 38'i askerî okullar ve askerî birimlerde, 19'u Darülfünun/İstanbul Üniversitesi'nde, 4'ü Zonguldak Yüksek Maden Okulu'nda, 8'i İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde, 18'i İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde, 1'i İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde, 2'si İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nde, 19'u İstanbul Teknik Üniversitesi'nde, 8'i İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü, İstanbul Eğitim Enstitüsü, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu, İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü'nde, 3'ü Güzel Sanatlar Akademisi'nde, 1'i (Ankara) Siyasal Bilgiler Okulu'nda, 3'ü Ankara

Üniversitesi'nde, 17'si Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde, 4'ü Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde, 17' si Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde, 1'i Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nde, 4'ü Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde, 2'si Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde, 4'ü Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde, 1'i Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü'nde, 15'i Gazi Eğitim Enstitüsü'nde, 4'ü Ankara Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü'nde, 2'si İzmir Yüksek Ticaret ve Ekonomi Enstitüsü'nde, 4'ü İzmir Buca Eğitim Enstitüsü'nde, 6'sı Ege Üniversitesi'nde, 7'si Atatürk Üniversitesi'nde, 7'si Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi, 5'i Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek Okulu'nda, 2'si Hacettepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Fakültesi'nde, 2'si Hacettepe Üniversitesi Modern Diller Okulu'nda, 6'sı Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı birimlerde, 17'si Konservatuvar ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda istihdam edilmişlerdir.

Grafik 3.2/2. Eğitim Alanında (1924-1976) Yıllarında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Kurumlardaki Görev Zaman Aralığı

Cumhuriyet Dönemi modernleşme sürecinde 1923-1976 yılları arasında istihdam edildiği görülen Fransız uzmanların görev zaman aralıklarına göre dağılımı şöyledir: Fransız uzmanlar 1939-1975 yılları arasında Galatasaray Lisesi'nde, 1927-1945 yılları arasında askerî okullar ve askerî birimlerde, 1924-1941 yılları arasında Darülfünun/İstanbul Üniversitesi'nde, 1929-1930 yılları arasında Zonguldak Yüksek Maden Okulu'nda, 1935-1975 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde, 1936-1970 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde, 1951-1953 yılları arasında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde, 1958-1961 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nde, 1933-1972 yılları arasında İstanbul Teknik Üniversitesi'nde, 1952-1975 yılları arasında İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü, İstanbul Eğitim Enstitüsü, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu, İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü'nde, 1937-1949 yılları arasında Güzel Sanatlar Akademisi'nde, 1944'te Ankara Siyasal Bilgiler Okulu'nda, 1953-1966 yılları arasında Ankara Üniversitesi'nde, 1939-1974 yılları arasında Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde, 1954-1963 yılları arasında Ankara Üniversitesi İlahyat Fakültesi'nde, 1944-1974 yılları arasında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde, 1957'de Fen Fakültesi'nde, 1958-1971 yılları arasında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde, 1966-1974 yılları arasında Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde, 1967-1973 yılları arasında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde, 1945'te Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü'nde, 1951-1971 yılları arasında Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde, 1972-1974 yılları arasında Ankara Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü'nde, 1956-1958 İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu'nda, 1967-1975 yılları arasında İzmir Buca Eğitim Enstitüsü'nde, 1958-1968 yılları arasında Ege Üniversitesi'nde, 1960-1974 yılları arasında Atatürk Üniversite'nde, 1969-1973 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi'nde, 1971-1972 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek Okulu'nda, 1971-1972 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Fakültesi'nde, 1971'de Modern Diller Okulu'nda, 1944-1965 yılları arasında Millî Eğitim'e bağlı birimlerde, 1957-1976 yılları arasında Konservatuvar ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda istihdam edilmişlerdir.

Grafik 3.2/3. Eğitim Alanında (1924-1976) Yıllarında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Çeşitli Kurumlardaki Görev Süreleri

Eğitim alanına gelen Fransız uzmanlar ortaöğretim, yükseköğretim ile askerî okullar ve askerî birimler olmak üzere üç bölüm halinde değerlendirilmiş olup 1924-1976 yılları arasında toplam 468 Fransız uzmanın istihdam edildiği görülmüştür. Orta dereceli okullarda en fazla uzman Galatasaray Lisesi'nde istihdam edilmiştir. Yükseköğretimde en fazla uzman ise Ankara Üniversitesi'nde istihdam edilmiştir ki bunların çoğu Fransızca okutmandır. Yükseköğretime 1960'lı yıllardan itibaren istihdam edilenlerin, Cumhuriyet'in ilk yıllarında gelenlerle kıyaslandığında

Fransızca okutmanı olduğu görülmüştür. Cumhuriyet'in ilk yıllarında gelenler ise bazı kürsülerin kurulması ya da geliştirilmesinde verdikleri dersler ve yayınları ile de etkin bir rol oynamışlardır. Prof. Malche'nin raporunda üniversite öğrencilerinin en az bir yabancı dili ki bu dil Malche'ye göre özellikle Fransızca'dır, eğitimine ve mesleğine yardımcı olacak düzeyde öğrenmesi gerekir. Öğrenci yabancı dilde okuduklarını rahatlıkla anlayabilmeli ve yabancı dilde okuduğu bir metni tercüme edebilecek, anlayabilecek düzeyde yabancı dil bilmelidir. Gerçek bir üniversite eğitimi yapabilmesi için de bir yabancı dile hakim olmalıdır, şeklindeki görüşlerine Malche raporunda yer vermiştir.²⁶¹

Darülfünunda istihdam edilen Fransız uzmanların bir kısmı tasfiyeden sonra açılan İstanbul Üniversitesi'nde de istidam edilmişlerdir. Bu uzmanlar arasında Dr. M. Aimé Mouchet, Ord. Prof. Dr. Düval (Patrick Du Val), Albert Louis Gabriel, Prof. Dr. Krozat (Charles Crozat), Prof. Dr. Ernest Chaput, Prof. Dr. George Dumézil, Prof. Dr. Marcel Fauche, Ord. Prof. Dr. Gabril Valensi yer almaktadır.

Aimé Mouchet, Gabriel Valensi, François Duscio, Marcel Mouche, Charles Crozat isimli uzmanlar İstanbul Üniversitesi'nin ilgili fakültelerinde on yıldan fazla istihdam edilmişlerdir.

Prof. Albert Gabriel, Gaston Grenet, Rene Giraud, Gaston Jean Maugin, Pinthon, Robert Mazeau, M. Cristian Nauor (Christian Nauor), Jacques Rollet, Andre Jaques Destoup, Marie Therese Duval, François Duscio isimli Fransız uzmanların yükseköğretimde birden fazla kurumda istihdam edilmiş oldukları görülmüştür.

Yabancı bilim adamları ile yerli bilim adamları arasındaki rekabet ücretleri arasındaki farktan, aralarındaki akademik rekabetten, yabancı bilim adamlarının birlikte geldikleri asistanların varlığından, az sayıda bilim adamı yetiştirmiş olmaları ve yeterli ders kitabı yazmamış oldukları gibi düşünceden, Türkçe ders vermek yerine tercümanla ders anlatmalarından gibi konu başlıklarında toplanabilir. Anılan konularda aralarındaki çekişme basına da yansımıştır. Bu şikayet konularının gerekçeleri de şöyle ifade edilmektedir. Yabancı bilim adamlarının asistanları ile daha verimli çalışacaklarına inanıldığı için birlikte kabul edilmişlerdir. Türkçe öğrenmenin zorluğu ve öğrenciler arasında Fransızca bilenlerin sayısının çok olması,

²⁶¹ Dölen, a.g.e., c. 4. s. 212-215.

yabancı profesörlerin Türkçe öğrenmemelerinde etkili olmuştur. Yabancı profesörlerin %80'inin bir, %60'ının iki ya da daha fazla sayıda yazdığı ders kitabı bulunurken, %20'sinin ise hiç kitap veya ders kitabı bulunmamaktadır. Öte yandan yabancı uzmanların verdikleri dersler, seminerler, laboratuvarlar, klinik ve diğer uygulama çalışmalarında gösterdikleri titizlik kendilerine karşı saygı duyulmasına neden olmuş, oluşan ön yargıyı da kaldırmıştır. Bazıları arkeolojik veya coğrafi saha çalışmaları da olmuştur. Öğretim programları ve yöntemlerinin iyileştirilmesinde katkıları olmuştur. Öğrencileri soru sormaya, araştırmaya, okumaya, düşünmeye sevk etmeye yöneliktir. Yabancı bilim adamları sayesinde ders kitaplarının sayısı ve kalitesi artmıştır. Üniversite ve fakülte kütüphanelerinin kurulması ve zenginleştirilmesinde katkıda bulunmuşlardır. Bazıları ise Almanca ya da Fransızca yazılmış ders kitaplarını tercüme etmişlerdir. Tercüme işi, Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel döneminde başlayan Batı klasiklerinin çevrilmesi işinin de başlangıcını oluşturmuştur. Ayrıca fakülte ve enstitülerin dergilerinin çıkarılması ve yönetilmesine de hizmet etmişlerdir. Yabancı profesörler pek çok öğretim üyesinin yetişmesini sağlamıştır. Pek çok klinik, laboratuvar, kürsü kurulmasında rol oynamışlardır ve öğrencilerin yetişmesinde etkin rol oynamışlardır. Türkçe öğrenenlerden daha çok verim alınmıştır.²⁶²

3.2.1. Ortaöğretimde Fransız Uzmanlar

3.2.1.1. Galatasaray Lisesi'ne (1939-1975) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edildiğini gördüğümüz 468 Fransız uzmanın 217'si Galatasaray Lisesi'nde istihdam edilmiş olup, Tablo 3.2/1'e göre % 46,57'lik bir oranla eğitim alanı içinde en büyük payı oluşturmaktadır.

²⁶² Taşdemirci, a.g.e., s. 23 vd.

Sıra No	Adı Soyadı	Görevi	Yıllar
1	Agnés Calloud	Öğretmen	1949
2	Alain Claude Jean Guery (Alain Claude Jean Query)	Öğretmen	1969
3	Albert Jean Avier (Albert Jean Xaliver)		1952
4	Alfred Estenbaneu Deheuvets	Öğretmen	1947, 1949
5	Andre Gabriel Colombier (Andrea Gabriel Colombier)	Öğretmen	1962
6	Andre Massiet	Öğretmen	1946
7	Andre Meyohas	Öğretmen	1964
8	Andrée Hobsehette	Öğretmen	1939
9	Andrée Lehleyder	Öğretmen	1947, 1949
10	Arditi Sami (Sami Ardit)	Öğretmen	1943, 1946, 1949, 1965
11	Ardiyet	Öğretmen	1942
12	Ballaret Jacques	Öğretmen	1965
13	Bayrad Jaqueline Paulette Pierlot	Öğretmen	1963
14	Bergeaud	Öğretmen	1945
15	Bernard Cherezieux	Öğretmen	1946
16	Bernard Sirot	Öğretmen	1970
17	Camille Bergeaud	Öğretmen	1946, 1949
18	Charezieux	Öğretmen	1945, 1949
19	Charles Zemor	Öğretmen	1967
20	Charlotte La Miada	Öğretmen	1946
21	Chiappe Antoin François	Öğretmen	1946, 1949
22	Christiane Buitrago	Öğretmen	1968
23	Claude Agombart	Öğretmen	1955
24	Claude Baufflers	Matematik ve Fizik Öğretmeni	1964
25	Claude Emile Gethoffert	Matematik	1961

		Öğretmeni	
26	Claude Marcel Thomas Greck	Öğretmen	1961
27	Coretin Kerveillant		1967
28	Coudert	Öğretmen	1945
29	Coudert Victor	Öğretmen	1946, 1949
30	De Laur	Öğretmen	1945
31	Denis Kohler	Öğretmen	1970
32	Dubois	Öğretmen	1945
33	France Paul Raymond Colombier	Öğretmen	1962
34	François De Laur	Öğretmen	1946
35	François Raymond (François Ramond)	Öğretmen	1961
36	Françoise Balleret	Öğretmen	1954
37	Françoise Basse	Öğretmen	1954
38	Gauthier	Öğretmen	1946
39	Georges Butery (Georges Butter)	Öğretmen	1962
40	George Roux (Georges Roux)	Öğretmen	1942, 1946, 1949
41	Georgen Liadraf (Georges Liandraf)	Öğretmen	1947
42	Georges Fournier	Belletici	1969
43	Gerard Thomas	Öğretmen	1946
44	Goudmon Georges (Goudmand Georges)	Öğretmen	1946, 1949, 1965
45	Goudmand	Öğretmen	1945
46	Guillous	Öğretmen	1945
47	Jacques Collet	Belletici	1969
48	Jacques Ropers	Öğretmen	1968
49	Jacques Fiot (Jacques Fiot)	Öğretmen	1963
50	Jean Capdeuille	Öğretmen	1964
51	Jean Claude Cassier (Jean Claude)	Fizik ve Kimya	1969

	Cassirer)	Öğretmeni	
52	Jean Claude Laplanche	Matematik Öğretmeni	1972-1975
53	Jean Claude Natali	Fizik Öğretmeni	1967
54	Jean Claude Woigrad	Matematik Öğretmeni	1968
55	Jean Laferrgue	Öğretmen	1964
56	Jean Michel Terjmann		1972
57	Jean Rehm	Öğretmen	1946, 1949
58	Jean Theillere	Belletici	1969
59	Jean Antoine Zerbi	Öğretmen	1953
60	Jeanne Alexsandrine Avier (Jeanne Alexsandrine Xavier)		1952
61	Jeanne Robin	Öğretmen	1940
62	Journé (Maurice Journe)	Öğretmen	1945
63	Julie Coudret	Öğretmen	1946, 1949
64	Larroumets	Öğretmen	1945
65	Louat Matcel	Öğretmen	1946, 1949
66 ve 67	Louis Joseph Alex Bernard ve eşi (Louis Joseph Alex Bernard ve eşi)	Öğretmen	1961
68	M. Andre Ferrandes (M. Andre Fernandes)	Öğretmen	1969
69	M. Bernard Levasseur	Fransızca Öğretmeni	1974
70	M. Rene Bernard Daux (Rene Bernard Deux)	Öğretmen	1955
71	Madam Coudert	Öğretmen	1945
72	Madam Saby	Öğretmen	1945
73	Marcel Rene Wisselmann (Rene Marcel Wesselmann)	Öğretmen	1969, 1972

74	Marie Doze	Öğretmen	1966
75	Massiet	Öğretmen	1945, 1949
76	Mile Marie-Louise Nouhaud		1967
77	Milligan Margaret Le Calvez	Öğretmen	1966
78	Mossé Armand	Öğretmen	1946, 1949
79	Paul Herubel	Öğretmen	1966
80	Paul Jal	Öğretmen	1954
81	Pierlot Daniel Pierre Andre	Öğretmen	1963
82	Pierre Ande'İmbert (Pierre Andre'İmbert)	Belletici	1969
83	Pierre Dubois (Debois, Dobois)	Öğretmen ve Din Adamı	1943, 1946, 1949, 1965
84	Plindoux	Öğretmen	1942
85	Raphael Veançon	Öğretmen	1969
86	Raymond Aubry	Öğretmen	1970
87	Re'ne Gallaud	Uzman	1947-1952
88	Rehm	Öğretmen	1945
89	René Larroumets	Öğretmen	1946, 1949
90	Robert Mantran	Fransızca Öğretmeni	1947-1954
91	Robert Pillet	Öğretmen	1961
92	Robert Rossignol	Öğretmen	1957
93	Roberte Herubel	Öğretmen	1966
94	Robin	Öğretmen	1945
95	Robin Charles	Öğretmen	1946, 1949
96	Roger Zarrouati	Öğretmen	1970
97	Roiron Calixte	Fransızca Öğretmeni	1943, 1946, 1948
98	Roux	Öğretmen	1945
99	Saby	Öğretmen	1945
100	Saby Eugéne Alfred	Öğretmen	1946, 1949

101	Saby Marguerite	Öğretmen	1946, 1949
102	Saulnier	Öğretmen	1945
103	Saulnier Jaques	Öğretmen	1944
104	Simon de Riquer	Öğretmen	1967
105	Simone Douin	Öğretmen	1970
106	Suzanne Capdeuille	Öğretmen	1964
107	Thomas	Öğretmen	1945
108-109	İsimsiz 2 kişi	Öğretmen	1939
110-111	İsimsiz 2 kişi	Öğretmen	1952-1957
112-116	İsimsiz 5 kişi	Öğretmen	1953-1958
117-120	İsimsiz 4 kişi	Öğretmen	1953-1958
121-125	İsimsiz 5 kişi	Öğretmen	1970
126-133	İsimsiz 8 kişi		1972
134-137	İsimsiz 4 kişi		1972
138-147	İsimsiz 10 kişi		1972
148-149	İsimsiz 2 kişi		1973
150-180	İsimsiz 31 kişi		1973
181-186	İsimsiz 6 kişi	Öğretmen	1973
187-194	İsimsiz 8 kişi	Öğretmen	1975
195-217	İsimsiz 23 kişi	Öğretmen	1975

Tablo 3.2.1.1. Galatasaray Lisesi'nde (1939-1975) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransızlar

Mekteb-i Sultani adıyla 1 Eylül 1868'de açılan ilk sultani olan Galatasaray Lisesi, Osmanlı İmparatorluğu'ndan Cumhuriyete intikal eden nitelikli bir eğitim kurumudur.²⁶³

Fransız Hükümetinin tavsiyesiyle Fransa'da eğitim bakanı olarak çalışan ve tarih profesörü olan Jean Victor Duruy, eğitim alanında yeni gelişmeler konusunda aydınlatmak ve Osmanlı eğitim kurumlarının sistemleştirilmesini sağlamak üzere

²⁶³ Emel Engin, **Galatasaray Lisesi, (1923-1950 Dönemi)**, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilimdalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, <http://www.belgeler.com/blg/15i2/galatasaray-lisesi-1923-1950-donemi-galatasaray-college-1923-1950> , 19.06.2013, s. 4; Tahir Hatiboğlu, **Türkiye Üniversite Tarihi**, 2. Baskı, Selvi Yayınları, Ankara, 2000, s. 34.

1867’de İstanbul’a gelir. Kendisine hazırlatılan raporunda farklı mezhepleri bir arada bulunduğu ortaöğretim okulları, laik üniversite, yeni mesleki eğitim veren teknik okul, bir kamu kitaplığından söz eder. Duruy tarafından yazılan rapordan hareketle hazırlanan projede 19. yüzyılın sonuna kadar yapılacaklar planlanır. Bu raporun 1869’da hazırlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi’ne de katkısı olur. Galatasaray Sultanisi, Fransız Eğitim Bakanının etkisi ile Osmanlılık bilinci ile öğrenci yetiştirmek üzere 1868’de açılır. Türk-Fransız girişimi olarak dinler ve milletlerarası ortaöğretim kurumu olarak lise ve yükseköğretim arasında eğitim yapar.²⁶⁴ Fransız tezinin göstergesi olarak, ilk kez modern eğitim yapan bir kurumun temelleri atılmış olur. İlk müdürü Fransa’nın gönderdiği Ernest de Salve–Villedieu olur. Eğitim dili Fransızca’dır. Fen bilimleri ağırlıklı dersler Fransızca, sosyal bilimler ağırlıklı dersler ise Türkçe okutulacaktır. Okulun bazı hocaları Fransız olacaktır. Böylelikle Fransa, Doğu’daki nüfuzunu artırmış olacağından Rusya, Papalık başta olmak üzere endişe uyandırdıysa da, Osmanlı Devlet adamları için söz konusu olan, modern bir eğitim kurumunun açılmış olması ve bu okulun öğretmen ihtiyacının Fransa vasıtasıyla karşılanmış olmasıdır. Galatasaray Lisesi’nin açılmasıyla Fransız dilinin kullanımı en yüksek seviyesine çıkar.²⁶⁵ Öğretim tamamıyla laiktir. Her millettten öğrenci alınır.²⁶⁶ Kendi alanlarında uzman olan Fransız öğretmenlerin maaşları Osmanlı Devleti tarafından ödenmiştir. İleriki yıllarda okulun müdürleri arasında yerini alan Tevfik Fikret, okulu “Batıya açılan pencere” olarak tanımlar.²⁶⁷ Okulun mezunları Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyet idaresinde etkin bir rol oynamışlardır.²⁶⁸

Cumhuriyet döneminde 1923-1924 ders yılından itibaren okulun Galatasaray Sultanisi olarak bilinen adı, “Galatasaray Lisesi” olarak Heyet-i İlmiye’nin aldığı kararla değiştirilmiştir. Ayrıca “Fransız Dili ve Edebiyatı, Matematik, Tabii Bilgiler, Genel Coğrafya ve Genel Tarihin İlkçağ kısmını Fransızca olarak” okutulması, Fransızca öğreniminde ilerleme kaydetmek ve gerekli görülen dersler için

²⁶⁴ Lewis, **a.g.e.**, s. 180.

²⁶⁵ Osmanlı’da Fransızca öğretimin başlamasında 1669’da İstanbul’da Capucin papazlarının açtıkları Ecole de Jeunes (Dil Öğlanları Okulu) ile 1793’te açılan Mühendishane-i Bahr-i Hümayun, 1795’te açılan Mühendishane-i Berr-i Hümayun ve Bab-ı Ali’de kurulan Tercüme Odasının payı büyüktür. Yine 1827’de açılan Tıbhane ve 1832’de açılan Cerrahhane’nin öğretim dili Fransızca’dır. Akıncı, **a.g.e.**, s. 53, dip not 37.

²⁶⁶ Engin, **a.g.e.**, s. 10-11; Hatiboğlu, **a.g.e.**, s. 22; Berkes, **a.g.e.**, s. 242.

²⁶⁷ Engin, **a.g.e.**, s. 11-12.

²⁶⁸ Lewis, **a.g.e.**, s. 122.

Avrupa'dan gerektiği kadar uzman öğretmen getirilmesi alınan kararlar arasındadır.²⁶⁹

Mezunları arasında Osmanlı İmparatorluğu'nda olduğu gibi, Cumhuriyeti'n ilanını izleyen yıllarda siyaset ve idaresinde rol oynayacak önemli kişiler bulunur.²⁷⁰

BCA'nın ilgili fonlarında yer alan kararnamelere göre Cumhuriyet döneminde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Galatasaray Lisesi'nde 1939-1975 yılları arasında pek çok Fransız istihdam edilmiştir.

İsimsiz (Aslında isimleri vardır ama tespit edilememiştir) **iki Fransız**²⁷¹ ve **Andree Hobsehette** 1939'da, **Jeanne Robin** 1940'da²⁷² **Ardiyet, Plindoux, George Roux**²⁷³ (Georges Roux), 1942'de öğretmen olarak istihdam edilirler.

Roiron Calixte 1943, 1946 ve 1948'de Fransızca öğretmeni olarak istihdam edilir. Calixte 1948'de beş yıllığına istihdam edilmiştir.²⁷⁴ **Arditi Sami** (Sami Arditi), **Pierre Dubois** (Debois, Dobois) 1943 ve 1965'te istihdam edilirler²⁷⁵. Çalışma süresi 1949'da bir yıl uzatılan Pierre Dubois öğretmen ve din adamıdır. Jesuit (Cizvit) Tarikatına mensuptur. Türkiye'de 1932-1989 yılları arasında elli yedi yıl kalır. Son beş yıl, Vatikan'ın Türkiye temsilcisi olarak görev yapar. Notre Dame de Sion Lisesi'nde de ders verir.²⁷⁶ Galatasaray Lisesi'nde felsefe, Latince ve Fransızca dersleri verir. Ayasofya Müzesi Başkanı Haluk Dursun, tiyatro sanatçısı Ferhan Şensoy, Prof. Dr. Niyazi Öktem, O'nun öğrencileri arasında yer alır.²⁷⁷ Pierre Dubois'e ait anı ve görüşlerin yer aldığı bir kitap mevcuttur.²⁷⁸

Saulnier Jaques²⁷⁹, 1944'te istihdam edilirken, **Massiet, Thomas, Charezieux**²⁸⁰, öğretmen olarak 1945'te istihdam edilirler.

²⁶⁹ Engin, a.g.e., s. 22-23.

²⁷⁰ Engin, a.g.e., s. 25; Berkes, a.g.e., s. 236-237; Kodaman, a.g.e., s. 20-22,135; Lewis, a.g.e., s. 121-122; Shaw, a.g.e., s. 143-144.

²⁷¹ BCA 30..18.1.2 / 88.100..17. / Ek No: 242-238 / K. No: 2/12156.

²⁷² Akdağ, a.g.m., s. 70.

²⁷³ BCA 30..18.1.2 / 100.99..14. / Ek No: 242-291 / K. No: 2/19083.

²⁷⁴ BCA 30..18.1.2 / 103.80..3. / K. No: 2/20838; 30..18.1.2 / 110.19..12. / Ek No: / K. No: 3/38; 30..18.1.2 / 116.44..17. / Ek No: 27-251 / K. No: 3/7685.

²⁷⁵ BCA 30..18.1.2 / 102.56..2. / K. No: 2/20356; 30..18.1.2 / 186.28..1. / Ek No: 271-8 / K. No: 6/4689.

²⁷⁶ <http://www.yg.yenicaggazetesi.com.tr/yazargoster.php?haber=23857>, 10.06.2013;

<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/82448.asp?cp1=1>, 10.06.2013.

²⁷⁷ <http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=5514506>, 10.06.2013; <http://www.bizimsakarya.com.tr/m-mektuplar-ve-otesi-3071.html#UbT8quf0GE4>, 10.06.2013.

²⁷⁸ Turhan Ilgaz, Niyazi Öktem, Kemal Öktem, **Galatasaraylı Monsenyör Vatikan'ın Türkiye Dinsel Temsilcisi Pierre Dubois'in Anı ve Görüşleri**, Uygurlık Yayınları, İstanbul, 1989;

<http://gsl101.tr.g/HOCALARIMIZ-iLE-.-.-.-.htm#>, 12.06.2013.

²⁷⁹ BCA 30..18.1.2 / 105.33..14. / Ek No: 27-69 / K. No: 3/870.

²⁸⁰ BCA 30..18.1.2 / 109.74..13. / Ek No: 27-234 / K. No: 3/3460.

Ayrıca 11 Eylül 1945 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile görev süreleri uzatılan Galatasaray Lisesi'nin yabancı öğretmenleri arasında **Roux, Robin, Madam Saby, Saby, Goundmand, Bergeaud, Rehm, Larroumets, Madam Coudert, Coudert, Journé, De Laur, Guillous, Dubois, Saulnier** isimli Fransız öğretmenler yer alır.²⁸¹ Yine 30 Mayıs 1946 tarihli başka bir Bakanlar Kurulu Kararı ile de okulun görev süreleri uzatılan Fransız öğretmenleri arasında **Camille Bergeaud, Jean Rehm, Andre Massiet, François De Laur, René Larroumets, Goudmand Georges, Georges Roux, Gerard Thomas, Pierre Dubois, Gauthier, Bernard Cherezieux, Mosse Armand, Coudert Victor, Louat Matcel, Saby Marguerite, Julie Coudret, Arditi Sami, Robin Charles, Saby Eugene Alfred, Charlotte La Miada, Chiappe Antoin François** isimli Fransız öğretmenler bulunur.

Andre Lehleyder, Alfred Estenbaneu, Georgen Liadraf (Georges Liandraf), 1947'de öğretmen olarak istihdam edilirler.²⁸² **Re'ne Gallaud** isimli Fransız uzmanın çalışma süresi 1947'de beş yıl daha uzatılır.²⁸³

Robert Mantran, 1947'de üç yıl, 1950'de ise dört yıl olmak üzere Fransızca dersleri verir.²⁸⁴ II. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Şam'da Fransız Araştırmaları Enstitüsü'nde görevlendirilir. Burada Ömer Lütfi Barkan tarafından yayınlanan Kanunlucıfm (İstanbul 1943) Suriye adlı eserin ilgili bölümlerini, hocası Sauvaget ile birlikte, Fransızca'ya çevirmeye başlar.²⁸⁵ Bir süre sonra İstanbul'a gelir. Burada hocasının tavsiyesi üzerine Ömer Lütfi Barkan, Adnan Adıvar, M. Fuat Köprülü, Selim Nükhet Gerçek, Sabri Esat Siyavuşgil, M. Tayyip Göğbilgin, Mehmet Cavit Baysun ile tanışıp dostluk kurar. İstanbul Fransız Arkeoloji Enstitüsü'nde burslu olarak görev yaparken, aynı zamanda Galatasaray Lisesi'nde öğretmen olarak çalışır. Bursa'ya 1946 ve 1947'de yaptığı ziyaretlerin sonrasında burada bulunan Arapça kitabeleri derleyip Fransızca'ya tercüme eder. Ardından Türkçe kitabeleri toplayıp yayınlar. Albert Louis Gabriel'in islam sanatından bağımsız bir Türk sanatı olduğu,

²⁸¹ Engin, a.g.e., s. 144.

²⁸² BCA 30..18.1.2 / 112.92..7. / Ek No: 27-199 / K. No: 3/5326.

²⁸³ BCA 30..18.1.2 / 114.44..5. / Ek No: 27-199 / K. No: 3/6045.

²⁸⁴ BCA 30..18.1.2 / 114.69..19. / Ek No: 27-362 / K. No: 3/6560; 30..18.1.2 / 123.67..12. / Ek No: 27-362 / K. No: 3/11733.

²⁸⁵ <http://www.filozof.net/Turkce/edebiyat/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/15088-robot-mantran-kimdir-hayati-kitaplari-hakkinda-bilgi.html> , 24.11.2013.

görüşünü kabul edip benimsemiştir.²⁸⁶ Osmanlı tarihi hakkında yazdığı, “18.yüzyılda İstanbul’da Fransız Ticareti” adlı çalışması ile doktora tezini verir. Ardından Fransız Akademisi üyeliğine seçilir.²⁸⁷ İstanbul hayranı olan ve özellikle Osmanlı tarihi üzerine çalışmaları olan bir kişidir.²⁸⁸ Türk Tarih Kurumu’nu da şeref üyeleri arasında yer alır.²⁸⁹ Eserleri ve makaleleri arasında Türkçe’ye çevrilenler de mevcuttur.²⁹⁰

Bakanlar Kurulu’nun 10 Ocak 1949 tarihli kararına göre yine görevi uzatılan Fransız öğretmenler arasında **Massiet, Camille Bergeaud, Jean Rehm, Pierre Buboıs, Rene Larroumets, Goudman Georges, Mossé Armand, Louat, Coudert**

²⁸⁶ <http://www.filozof.net/Turkce/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/15088-robert-mantran-kimdir-hayati-kitaplari-hakkinda-bilgi.html> , 10.06.2013.

²⁸⁷ Ahmet Yüksel Özemre, **Geçmiş Zaman Olur Ki**, http://books.google.com.tr/books?id=RqakiW38DeAC&pg=PA122&lpg=PA122&dq=galatasaray+lisesisi.Robert+Mantran&source=bl&ots=DNerr7p8Jo&sig=L8Gln_82erKxtGyPiGzXRa5xwM&hl=tr&sa=X&ei=zgi1UaDiHMvEPKy3gYAN&ved=0CD8O6AEwAw#v=onepage&q=galatasaray%20lisesisi%20CRobert%20Mantran&f=false , 10.06.2013.

²⁸⁸ Salih Akdemir, “Robert Mantran’ın L’expansion Musulmane (VII e XI e Siècle) Adlı Eseri ve Tercümesi Üzerine”, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/37/731/9317.pdf> , s. 589, 11.06.2013.

²⁸⁹ <http://www.filozof.net/Turkce/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/15088-robert-mantran-kimdir-hayati-kitaplari-hakkinda-bilgi.html?start=2> , 29.06.2013.

²⁹⁰ Robert Mantran, **17. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul**, c. I-II, çev. Mehmet Ali Kılıçbay, Enver Özcan, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1990.

-----, **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi**, 2 c., İş Bankası Yayınları, çev. Selver Tanilli, 1. Basım, İstanbul, 2011.

-----, **XVI. Ve XVII. Yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu**, çev. Mehmet Ali Kılıçbay, İmge Kitabevi Yayınları, 1. Basım, Ankara, 1995.

-----, **XVI. Ve XVII. İstanbul’da Gündelik Hayat**, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1991.

-----, **İstanbul Tarihi**, çev. Teoman Tunçdoğan, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2001.

-----, “İslamın Yayılış Tarihi, VII. – XI. Yüzyıllar”, **AÜİF**, çev. Doç. Dr. İsmet Kayaoğlu, Yayınları, Ankara, 1981.

-----, “Fransa’da Türk İncelemeleri ve Türk Tarihi Üzerine Araştırmalar”, **Belleten**, 187, s. 869-876, Ankara, 1983.

-----, “İstanbul 17. Asrın İkinci Yarısında “İdari, İktisadi ve İçtimai Tarih Denemesi””, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, (1-2), s. 399- 402, İstanbul, 1962.

-----, “L’ evolution des Relations Politiques Entre le Gouvernement Ottoman et les Odjaks de L’ouest du XVI e au XIX e Siecle”, **Tarih Araştırmaları Dergisi**, (2-3), s. 51-66, Ankara, 1964.

-----, “Osmanlı Reform Hareketinde Bir Öncü: I. Abdülhamit”, çev. Server Tanilli, **Tarih ve Toplum**, (111), 48-49, İstanbul, 1993.

-----, “Osmanlıların Karanlık ve Aydınlik Yönleri”, çev. Kenan Bayraktar, **Askeri Tarih Bülteni**, (28), s. 19-26, Ankara, 1990.

-----, “Türkiye Tarihi”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi**, (5-6), s. 173-174 İstanbul, 1951.

-----, “XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Doğu Akdeniz’de Ticaret, Deniz Korsanlığı ve Gemi Kafileleri”, **Belleten**, (203), s. 685-695, Ankara, 1988.

-----, “XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nda Deniz Ticareti ve Ekonomi”, **Tarih ve Toplum**, (15), s. 45-48, İstanbul, 1985.

-----, “XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda Ticaretin Değişmesi”, çev. Zeki Arıkan, **Tarih İncelemeleri Dergisi**, (3), s. 159-175, İzmir, 1987.

Robert Mantran – Andre Raymond, **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi**, C. 1, Osmanlı İmparatorluğu’nun Doğuşundan 18. Yüzyılın Sonuna, Adam Yayıncılık, 1. Basım, İstanbul, 1992.

Robert Mantran – Jean Paul Roux, **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi**, C.2, 19. Yüzyılın Başlarından Yıkılışa, çev. Selver Tanilli, Adam Yayıncılık, İstanbul, 2001.

Robert Mantran – Jean Sauvaget, **Osmanlı’da Vergi**, Nadir Kitap ve Eserler, Beyrut, 1951.

Victor, Charezieux, Julie Coudert, Andrée Lehleyder, Chiappe Antoin, Alfred Estebenou Deheuvels, Saby Eugène Alfred, Robin Charles, Arditi Sami, Saby Marguerite, Agnès Calloud, Georges Roux isimli Fransızlar yer alır.²⁹¹

Jeanne Alexsandrine Avier (Jeanne Alexsandrine Xavier), **Albert Jean Avier** (Albert Jean Xaliver)²⁹², 1952’de istihdam edilirler.

İsimsiz iki Fransız öğretmen²⁹³ 1952’den itibaren beş yıl, **isimsiz beş Fransız öğretmen**²⁹⁴ 1953’te ve **isimsiz dört Fransız öğretmen**²⁹⁵ daha beş yıl istihdam edilirler.

Jean Zerbi²⁹⁶, öğretmen olarak 1953’te; **Françoise Basse**²⁹⁷, **Françoise Balleret** ve **Paul Jal**²⁹⁸, öğretmen olarak 1954’te; **Claude Agombart** ve **M. Rene Bernard Daux**²⁹⁹ (Rene Bernard Deux), öğretmen olarak 1955’te; **Robert Rossignol**³⁰⁰, öğretmen olarak 1957’de; **Claude Marcel Thomas Greck** ve **Robert Pillet**³⁰¹, **François Raymond**³⁰², (François Ramond) Galatasaray Lisesi İlk Kısım’da; **Louis Joseph Alex Benard ve eşi**³⁰³ (Louis Joseph Alex Bernard ve eşi) öğretmen olarak ve **Claude Emile Gethoffert**³⁰⁴ ise matematik öğretmeni olarak 1961’de; **Andre Gabriel Colombier**, (Andrea Gabriel Colombier) **France Paul Raymond Colombier** ve **Georges Butery** (Georges Butter) öğretmen olarak 1962’de³⁰⁵; **Pierlot Daniel Pierre Andre ile Bayrad Jacqueline Paulette Pierlot**³⁰⁶ ve **Jaques Fiot**³⁰⁷ (Jacques Fiot) öğretmen olarak 1963’te; **Claude Baufflers**³⁰⁸ matematik ve fizik öğretmeni, **Jean Capdeuille** ve **Suzanne Capdeuille**³⁰⁹, **Andre Meyohas**³¹⁰ ve **Jean Laferrgue**³¹¹ öğretmen olarak 1964’te; **Ballaret Jacques**,

²⁹¹ Engin, a.g.e., s. 144.

²⁹² BCA 30..18.1.2 / 128.26..18. / Ek No: 27-624 / K. No: 3/14747.

²⁹³ BCA 30..18.1.2 / 129.44..9. / Ek No: 27-616 / K. No: 3/15098.

²⁹⁴ BCA 30..18.1.2 / 131.2..19. / Ek No: 27-663 / K. No: 4/39.

²⁹⁵ BCA 30..18.1.2 / 133.83..18. / Ek No: 27-726 / K. No: 4/1659.

²⁹⁶ BCA 30..18.1.2 / 134.94..4. / Ek No: 27-741 / K. No: 4/1865.

²⁹⁷ BCA 30..18.1.2 / 136.65..17. / Ek No: 76-2918 / K. No: 4/3364.

²⁹⁸ BCA 30..18.1.2 / 137.96..20. / Ek No: 27-835 / K. No: 4/3988.

²⁹⁹ BCA 30..18.1.2 / 138.111..15. / Ek No: 27-849 / K. No: 4/4274.

³⁰⁰ BCA 30..18.1.2 / 146.20..7. / Ek No: 27-236 / K. No: 4/8917.

³⁰¹ BCA 30..18.1.2 / 162.46..9. / Dosya No: 274 / K. No: 5/1621.

³⁰² BCA 30..18.1.2 / 162.50..13. / Dosya No: 274 / K. No: 5/1705.

³⁰³ BCA 30..18.1.2 / 163.61..19. / Dosya No: 274 / K. No: 196.

³⁰⁴ BCA 30..18.1.2 / 162.57..7. / Dosya No: 274 / K. No: 5/1839.

³⁰⁵ BCA 30..18.1.2 / 166.43..10. / Ek No: 274-B / K. No: 6/947.

³⁰⁶ BCA 30..18.1.2 / 173.49..16. / Ek No: 274-B / K. No: 6/2217.

³⁰⁷ BCA 30..18.1.2 / 173.54..5. / Ek No: 274-B / K. No: 6/2306.

³⁰⁸ BCA 30..18.1.2 / 178.27..2. / Ek No: 274-B / K. No: 6/3058.

³⁰⁹ BCA 30..18.1.2 / 182.75..1. / Ek No: 274-B / K. No: 6/4016.

³¹⁰ BCA 30..18.1.2 / 182.77..15. / Ek No: 274-B / K. No: 6/4070.

Goudmon Geoges³¹² öğretmen olarak 1965'te; **Paul Herubel, Roberte Herubel, Millîgan Margaret Le Calvez**³¹³, **Marie Doze**³¹⁴, öğretmen olarak 1966'da istihdam edilirler.

Jean Claude Natali fizik öğretmeni olarak ³¹⁵, **Simon de Riguer**³¹⁶ öğretmen olarak, **Mile Marie- Louise Nouhaud, Charles Zemor ve Coretin Kerveillant**³¹⁷ 1967'de istihdam edildiler. Charles Zemor, 1990'da Galatasaray Lisesi'nin müdürü olarak da görev yapar.³¹⁸

Christiane Buitrago³¹⁹ öğretmen, **Jean Claude Woigrad**³²⁰ matematik öğretmeni ve **Jacques Ropers**³²¹ öğretmen olarak 1968'de; **Jean Claude Cassier**³²² (Jean Claude Cassirer) fizik ve kimya öğretmeni, **Jacques Collet, Pierre Ande'İmbert** (Pierre Andre'İmbert), **Georges Fournier ve Jean Theillere**³²³ belletici olarak ve **Raphael Veançon**³²⁴, 1969'da; **M. Andre Ferrandes** (M. Andre Fernandes)³²⁵, **Marcel Rene Wisselmann** (Rene Marcel Wesselmann) ve **Alain Claude Jean Guery** (Alain Claude Jean Query)³²⁶ 1969'da öğretmen olarak istihdam edilir. Marcel Rene Wisselmann 1972'de tekrar, bir yıl daha istihdam edilir.

Raymond Aubry, Denis Kohler, Simone Douin, Bernard Sirot, Roger Zarrouati³²⁷, öğretmen olarak 1970'de istihdam edilirken ve **isimsiz beş Fransız'a** 1970'de öğretmen olarak çalışma izni verilir.³²⁸

³¹¹ BCA 30..18.1.2 / 182.80..7. / Ek No: 274-B / K. No: 6/4122.

³¹² BCA 30..18.1.2 / 186.28..1. / Ek No: 271-8 / K. No: 6/4689.

³¹³ BCA 30..18.1.2 / 192.11..5. / Ek No: 271-8 / K. No: 6/5969.

³¹⁴ BCA 30..18.1.2 / 193.17..20. / Ek No: 271-8 / K. No: 6/6104.

³¹⁵ BCA 30..18.1.2 / 204.19..3. / Ek No: 271-8 / K. No: 6/7860.

³¹⁶ BCA 30..18.1.2 / 210.65..1. / Ek No: 273-6 / K. No: 6/8779.

³¹⁷ BCA 30..18.1.2 / 212.81..6. / Dosya No: 2718 / K. No: 6/9104.

³¹⁸ <http://www.cumhuriyetarsivi.com/katalog/192/sayfa/1990/10/27/9.xhtml> , 12.06.2013;

http://www.sabah.com.tr/Yazarlar/ardic/2009/09/21/tenekesunu_deldugumun_gara_sovalyesu , 12.06.2013;

<http://gsl101.tr.gg/HOCALARIMIZ-iLE-.-.-.-.htm#> , 12.06.2013.

³¹⁹ BCA 30..18.1.2 / 223.60..6. / Ek No: 27-181239 / K. No: 6/10513.

³²⁰ BCA 30..18.1.2 / 224.68..4. / Ek No: 27-181384 / K. No: 6/10671.

³²¹ BCA 30..18.1.2 / 225.69..1. / Ek No: 27-181417 / K. No: 6/10688.

³²² BCA 30..18.1.2 / 230.11..18. / Ek No: 27-18185 / K. No: 6/11371.

³²³ BCA 30..18.1.2 / 232.27..13. / Ek No: 27-18494 / K. No: 6/11686.

³²⁴ BCA 30..18.1.2 / 237.49..10. / Ek No: 27-181053 / K. No: 6/12124.

³²⁵ BCA 30..18.1.2 / 243.84..6. / Ek No: 27-182042 / K. No: 6/12820.

³²⁶ BCA 30..18.1.2 / 241.72..15. / Ek No: 27-361536 / K. No: 6/12589; 30..18.1.2 / 279.22..13. / Ek No: 27-36494 / K. No: 7/4073.

³²⁷ BCA 30..18.1.2 / 245.9..18. / Ek No: 27-18153 / K. No: 7/178.

³²⁸ BCA 30..18.1.2 / 257.68..18. / Ek No: 27-181433 / K. No: 7/1357.

İsimsiz sekiz Fransız'ın çalışma izni 1972'de bir yıl daha uzatılır.³²⁹ **Jean Michel Terjmann**³³⁰, **isimsiz dört Fransız**³³¹ ve **isimsiz on Fransız'a**³³² 1972'de çalışma izni verilir.

Jean Claude Laplanche, 1972-1975 yılları arasında çalışma süresi birer yıl uzatılarak matematik öğretmeni olarak istihdam edilir.³³³

İsimsiz iki Fransız³³⁴ ve yine **isimsiz otuz bir** kişiden oluşan Fransız uzman grubuna³³⁵ 1973'te çalışma izni verilir. **İsimsiz altı Fransız uzman**³³⁶, 1973'te öğretmen olarak istihdam edilir.

M. Bernard Levasseur³³⁷, 1974'te Fransızca öğretmeni olarak **isimsiz sekiz Fransız**³³⁸ ve **isimsiz yirmi üç Fransız**³³⁹, 1975'te öğretmen olarak istihdam edilir.

Galatasaray Lisesi'nde 1939-1975 yılları arasında istihdam edilen 217 Fransız öğretmenin 110'u isimsiz olarak istihdam edilmiştir. Bunların çoğunluğunun öncelikle Fransızca dersi başta olmak üzere matematik, fizik ve kimya öğretmeni ve belletici olarak istihdam edildiği görülmüştür. İstihdam edildikleri yıllar açısından baktığımızda en az 1939, 1946, 1950'de; en çok 1947, 1961, 1964, 1967, 1969, 1970, 1972 yıllarında istihdam edilmişlerdir. İstihdam edildikleri sürelerin uzatılması açısından baktığımızda, istihdam süreleri bir yıldan daha fazla uzatılan Fransız uzmanları görebiliyoruz. Bunlar arasında Fransızca öğretmeni olarak istihdam edilen Robert Mantran'ın çalışma süresi 1947'de üç yıl ve 1950'de beş yıl daha uzatılmıştır. Fransızca öğretmeni olarak istihdam edilen René Gallaud'un çalışma süresi 1947'de beş yıl, Fransızca öğretmeni olarak istihdam edilen Roiron Calixte'nin çalışma süresi 1948'de beş yıl uzatılmıştır. İsimsiz olarak 1952'de öğretmen istihdam edilen iki Fransız'ın ve 1953'te istihdam edilen dört Fransız'ın çalışma süresi beş yıl daha

³²⁹ BCA 30..18.1.2 / 278.10..11. / Ek No: 27-18245 / K. No: 7/3831.

³³⁰ BCA 30..18.1.2 / 278.10..20. / Ek No: 27-36276 / K. No: 7/3840.

³³¹ BCA 30..18.1.2 / 278.12..13. / Ek No: 27-36290 / K. No: 7/3873.

³³² BCA 30..18.1.2 / 278.12..14. / Ek No: 27-18291 / K. No: 7/3874.

³³³ BCA 30..18.1.2 / 287.66..16. / Ek No: 27-181493 / K. No: 7/4956; 30..18.1.2 / 299.44..19. / Ek No: 27-18994 / K. No: 7/6506; 30..18.1.2 / 315.34..15. / Ek No: 27-18777 / K. No: 7/8360; 30..18.1.2 / 338.60..11. / Ek No: 27-181405 / K. No: 7/10441.

³³⁴ BCA 30..18.1.2 / 293.2..8. / Ek No: 27-1871 / K. No: 7/5650.

³³⁵ BCA 30..18.1.2 / 307.92..10. / Ek No: 27-1012036 / K. No: 7/7461.

³³⁶ BCA 30..18.1.2 / 310.1..4. / Ek No: 27-1122258 / K. No: 7/7681.

³³⁷ BCA 30..18.1.2 / 312.14..10. / Ek No: 27-126250 / K. No: 7/7952.

³³⁸ BCA 30..18.1.2 / 328.20..19. / Ek No: 27-18319 / K. No: 7/9649.

³³⁹ BCA 30..18.1.2 / 340.73..17. / Ek No: 27-181695 / K. No: 7/10707.

uzatılmış olduğu görülmüştür. Ayrıca isimsiz olarak en fazla Fransız uzmanın eğitim alanında Galatasaray Lisesi'nde istihdam edildiği görülmüştür.

3.2.2. Askerî Okullar ve Askerî Birimlerde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edildiğini gördüğümüz 468 Fransız uzman 38'i askerî eğitim veren okullarda 1931-1945 yılları arasında istihdam edilmiştir. Bunların eğitim alanı içindeki oranı Tablo 3.2/1'e göre %8,15'tir. Bu uzmanlar Eskişehir Hava Mektebi, Hava Mektebi, Hava Makinist Mektebi, Süvari Binicilik Mektebi, Nakliye Mektebi, Topçu ve Nakliye Mektebi, Gülhane Askerî Doktor Tatbikat Okulu ile Eskişehir Tamirhanesi ve Kayseri Tayyare Fabrikası'nda istihdam edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Arduvan	Tabiye Öğretmeni	Hava Mektebi	1931
Fojiye	Elektrik Öğretmeni Muavini	Hava Mektebi	1931
Poppetan	Teknik Öğretmen Muavini	Hava Mektebi	1931
Dömeniyö	Bombardıman Öğretmeni Muavini	Hava Mektebi	1931
Tiyi	Elektrik Öğretmeni Muavini	Hava Mektebi	1931
Tuz	Teknik Öğretmen Muavini	Hava Mektebi	1931
Yüzbaşı Villate	Seyrüsefer Ve Tabiye Öğretmeni	Eskişehir Hava Mektebi	1933
Vensan	Tayyare Ve Atölye Öğretmeni	Hava Makinist Mektebi	1931
Vensar	Nazariyat Öğretmeni	Hava Makinist Mektebi	1931

Kontentan	Makine Atölye Öğretmeni	Hava Makinist Mektebi	1931
Pol Firele (Paul Firele)	Makine Atölye Öğretmeni Muavini	Hava Makinist Mektebi	1931, 1933- 1934
Diyode	Loren Mütéhassısı	Eskişehir Tamirhanesi	1931
Sentilye	Birege Mütéhassısı	Eskişehir Tamirhanesi	1931
Odefua	Birege Mütéhassısı	Eskişehir Tamirhanesi	1931
Alber Kikeri	Hispano Mütéhassısı	Eskişehir Tamirhanesi	1931
Paul Kontentan	Öğretmen	Eskişehir Hava Mektebi	1939
İsimsiz 6 Subay ve 10 Gedikli	Öğretmen	Eskişehir Hava Mektebi	1940
F. Albert Taton (Taton)	Uzman	Süvari Binicilik Mektebi	1928- 1942
Lecohier	Uzman	Süvari Binicilik Mektebi	1930- 1931
Binbaşı Favuer	Uzman	Süvari Binicilik Mektebi	1927- 1928
Lecohier (Lekohiyer)	Motor Uzmanı	Topçu Ve Nakliye Mektebi	1932- 1933
Louis Goubert (Goubert)	Moron Uçakları Uzmanı, Tayyare Ve Motor Uzmanı	Kayseri Tayyare Fabrikası	1940
J. Jiro	Fransızca Öğretmeni	Gülhane Askerî Doktor Tatbikat Okulu	1945

Tablo 3.2.2. Askerî Okullar ve Askerî Birimlerde (1931-1945) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

3.2.2.1. Hava Mektebi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Hava Mektebi'nde 1931'de Millî Müdafaa Vekaleti Hava Kuvvetleri tarafından istihdam edilen Fransız uzmanlar arasında tabiye öğretmeni olarak **Arduvan**, elektrik öğretmeni muavini olarak **Fojiye**, teknik öğretmen muavini olarak **Poppetan**, bombardıman öğretmeni muavini olarak **Dömeniyö**, elektrik öğretmeni muavini olarak **Tiyi** ve teknik öğretmen muavini olarak **Tuz** isimli uzmanların kadrolarının tasdik edildiği bilgisi mevcuttur.³⁴⁰

3.2.2.2. Hava Makinist Mektebi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Hava Makinist Mektebi'ne Millî Müdafaa Vekaleti Hava Kuvvetleri tarafından 1931'de istihdam edilen Fransız uzmanlar arasında, tayyare ve atölye öğretmeni olarak **Vensan**, nazariyat öğretmeni olarak **Vensar**, makine atölye öğretmeni olarak **Kontentan**, Makine Atölye öğretmeni muavini olarak **Pol Firele** (Paul Firele) isimli uzmanların kadroları tasdik edilmiştir.³⁴¹ Pol Firele'nin çalışma süresi 1933'te bir buçuk yıl daha uzatılmıştır.³⁴²

3.2.2.3. Eskişehir Tamirhanesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eskişehir Tamirhanesi'nde 1931'de Millî Müdafaa Vekaleti Hava Kuvvetleri tarafından istihdam edilen Fransız uzmanlar arasında loren mütehassısı olarak **Diyode**, birege mütehassısı olarak **Sentilye** ve **Odefua**, hispano mütehassısı olarak da **Alber Kikeri** isimli uzmanların kadrosu tasdik edilmiştir.³⁴³

3.2.2.4. Eskişehir Hava Mektebi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eskişehir Hava Mektebi'nde, Millî Müdafaa Vekaleti Hava Kuvvetleri tarafından **Yüzbaşı Villate**, 1933'te seyrüsefer ve tabiye öğretmeni olarak bir

* tabiye: Hazırlama, yerleştirme; taktik.

³⁴⁰ BCA 30..18.1.2 / 24.72..16. / Ek No: 241-52 / K. No: 11894.

³⁴¹ BCA 30..18.1.2 / 24.72..16. / Ek No: 241/52 / K. No: 11894.

³⁴² BCA 30..18.1.2 / 33.7..1. / Ek No: 241-72 / K. No: 13797.

³⁴³ BCA 30..18.1.2 / 24.72..16. / Ek No: 241/52 / K. No: 11894.

yıllığına istihdam edilir.³⁴⁴ 1939'da **Paul Kontentan**³⁴⁵ öğretmen olarak, 1940'ta ise **isimsiz** altı subay ile on gedikli öğretmen olarak istihdam edilir.³⁴⁶

3.2.2.5. Süvari Binicilik Mektebi, Topçu ve Nakliye Mektepleri'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

F. Albert Taton (Taton) ile **Lecohier** adlı Fransızlar ait BCA 'nın ilgili fonlarından çıkan en erken olarak 1930 tarihli belgede Millî Müdafa Vekaleti Zat işleri* Dairesi tarafından Süvari Binicilik Mektebi'nde uzman olarak istihdam edilmiş olup 1930'da çalışma süreleri bir yıl daha uzatılmış olarak belirtilir.³⁴⁷ Lekohiyer ve Taton'un istihdamı ve bu sürenin uzatılmasına ilişkin kararnameleler ekler kısmında görülebilir.**

Ülkemizde modern anlamda biniciliğin temellerinin Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde ordunun modernleştirilmesinin devamı olarak 1911'de açılan Süvari ve Tatbikat Okulu ile atılmaya başladığını görüyoruz.³⁴⁸ Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa'nın 1911'de Fransa'ya yaptığı bir ziyaret sırasında Saumur Binicilik Okulu'nu gezmesi sonrası, okulun bir benzeri İstanbul'da Süvari Süvari Binicilik ve Tatbikat Okulu adıyla açılarak askerî amaçlı binicilik yapılır. Böylelikle Fransız ordusundaki biniciliğin Osmanlı İmparatorluğu'nda da öğretimi sağlanır.³⁴⁹ Müdürlüğüne getirilenlerden biri de Yüzbaşı Bob adlı bir Alman binicilik uzmanı bulunur.³⁵⁰ Balkan Savaşları sonrasında çalışmaları durduysa da, savaş sonrasında okulun müdürlüğüne Alman Yüzbaşı Lavfer getirilir.³⁵¹ Atların bakımı için de Alman Koter isimli bir astsubay, uzman olarak istihdam edilir. I.

³⁴⁴ BCA 30..18.1.2 / 43.14..4. / Ek No: / K. No: 2802.

³⁴⁵ BCA 30..18.1.2 / 89.105..4. / Ek No: 241-156 / K. No: 2/12243.

³⁴⁶ BCA 30..18.1.2 / 89.129..13. / Ek No: / K. No: 2/12721.

* Zat İşleri: Özlük İşleri. Musa Çadrcı – Azmi Süslü, **a.g.e.**, s. 93.

³⁴⁷ BCA 30..18.1.2 / 13.57..4. / Ek No: 241-31 / K. No: 9859.

** Bkz. Ek No: 9, Ek No:10, Ek No: 11, Ek No: 12, Ek No: 13, Ek No: 14.

³⁴⁸ Volkan Uğur, **Cumhuriyet Dönemi Türk Ordusunda Atlı Spor**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006,

<http://www.belgeler.com/blg/pbo/cumhuriyet-donemi-turk-ordusunda-atli-spor-equestrian-in-turkish-republic-army> , 07.06.2013, s. 13, 24, 37; Antik Çağdan Modern Olimpiyatlara Binicilik Spor ve Türk Biniciliğinin Olimpik Gelişimi, <http://www.belgeler.com/blg/szm/antik-cagdan-modern-olimpiyatlara-binicilik-sporu-ve-turk-biniciliginin-olimpik-gelisimi-equestrian-sport-from-ancient-world-to-modern-olympics-and-olympic-development-of-turkish-equestrianism> , 08.06.2013, s. 53.

³⁴⁹ Uğur, **a.g.e.**, s. 38.

³⁵⁰ Antik Çağdan ..., s. 54.

³⁵¹ Rıdvan Bal, **Türk Kara Kuvvetlerinde Süvari Birlikleri, (1920-1965)**, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006, s. 13-14; Antik Çağdan ..., s. 55.

Dünya Savaşı süresinde okul kapalıdır. Kurtuluş Savaşı'nda açıldı ise de savaş sonrasında kapatılır.

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise okul ihmal edilmiş durumdadır. Hem dışarıdan at alımının söz konusu olması, hem de uluslararası alanda binici yetiştirmek gerekmektedir. Hükümet konuyu ciddi olarak ele alır ve çalışmalara hız verilir. Süvari ve Tatbikat Okulu'nun eksiklikleri nedeni ile bazı subaylar Cumhuriyet döneminde 1925-1939 yılları arasında Fransız Saumur Le Cadre Nair Binicilik Okulu ile Alman ve İtalyan binicilik okullarına gönderilir.³⁵² Bu öğrenciler döndüklerinde binicilik öğretmenliği yapar ve binici subay yetiştirir. Böylece modern anlamda binicilik ve sportif binicilik başlar. Fransa'dan 1927-1928'de **Binbaşı Favuer** uzman olarak iki yıl istihdam edilir. Ancak Favuer engelli at yarışları ve zorlu arazi binişleri gibi faaliyetleri ileri yaşından dolayı yaptıramasa da süvari gösteri çalışmalarında katkısı görülür.³⁵³ Okul bu kez uzman öğretmen açığı için Fransız Binicilik Okulu ile iletişime geçer. Bu okuldan mezun olan ve o sırada sıradan bir öğretmen olarak Suriye'de görev yapan Üsteğmen **F. Albert Taton**, gönüllü olarak Türkiye'ye gelir ve 1928'de göreve başlar.³⁵⁴ Taton'un yetiştirdiği binici subaylar uluslararası yarışmalara katılırlar. Türkiye'nin Avrupa'da katıldığı uluslararası engel atlama yarışlarında 1932-1939 yılları arasında Türk Binicilik Takımının antrenörlüğünü ve 1936 Berlin Olimpiyatları'nda Türk kafilesinin antrenörlüğünü de yapar.³⁵⁵ Türk Hükümetinin sağladığı imkanlar sayesinde sıradan bir öğretmen iken hem kendini geliştirir, hem de başarılı binici subaylar yetiştirerek uluslar arası alanda tanınmalarını sağlar.³⁵⁶ Taton 1941'de Albay olur. Uluslararası alanda başarılı Türk binicileri ve atları yetiştirmek üzere 1941'de Karacabey Harası'nda çalışmalara destek verir. Aynı zamanda Fransız Askerî Ataşesi görevini yürütür ve 1942'de Ziraat Vekaleti Veteriner İşleri Umum Müdürlüğü'nde binici uzmanı olarak istihdam edilir. Çalışma iznini uzatılmasına ilişkin kararname ekler bölümünde yer almaktadır.³⁵⁷

³⁵² Antik Çağdan ..., s. 56; Uğur, s. 38; Bal, a.g.e., s. 70.

³⁵³ Uğur, a.g.e., s. 25 ve 118; Bal, a.g.e., s. 69.

³⁵⁴ Uğur, a.g.e., s. 38; Bal, a.g.e., s. 70; Antik Çağdan ..., s. 57-58.

³⁵⁵ Uğur, a.g.e., s. 41-49.

³⁵⁶ Uğur, a.g.e., s. 25; Bal, a.g.e., s. 69.

³⁵⁷ BCA 30..18.1.2 / 100.87..16. / Ek No: 243-635 / K. No: 2/18844; Bkz. Ek No:11, Ek No:12, Ek No:13, Ek No: 14.

Lecohier (Lekohiyer), Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 1932’de Nakliye Mektebi’nde motör mütehassısı olarak bir sene daha³⁵⁸, Topçu ve Nakliye Mektebi’nde ise 1933’te Maliye Vekaleti tarafından sözleşmesi bir sene uzatılır.³⁵⁹ Otomobil tekniği hakkında ulaşılabildiğimiz bir yayını mevcuttur.³⁶⁰

3.2.2.6. Kayseri Tayyare Fabrikası’nda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye’nin havacılık sanayini kurmak için merkezi Ankara’da olmak üzere Türk Tayyare Cemiyeti 16 Şubat 1925’te kurulur. 1935’te ise Türk Hava Kurumu adını alır. 15 Ağustos 1926’da Alman Junkers firması ile yapılan anlaşmaya göre Eskişehir’de küçük bir tesis ile onarım işlemlerinin yapılacağı bir atölye kurulmasına karar verilir. Uçak üretimi ağır sanayi ve teknoloji gerektirmektedir. Ancak 1927’de olumsuzluklar nedeni ile kapanınca 1931’de Kayseri Tayyare Fabrikası olarak yeniden açılır ve Millî Savunma Bakanlığı’na devredilir. Türk-Alman ortaklığından dolayı Kayseri Tayyare Fabrikasının adı daha sonra (TOMTAŞ) Tayyare ve Motor Türk Anonim Şirketi olarak değiştirilmiştir. Böylece Kayseri’de ilk savaş uçağı üretimi başlamıştır.³⁶¹

Louis Goubert (Goubert), Millî Müdafâ Vekaleti Hava Kuvvetleri tarafından 1940’da Kayseri Tayyare Fabrikası’nda Moron uçakları uzmanı olarak³⁶², bir ay sonra ise tayyare ve motör mütehassısı olarak istihdam edilir.³⁶³

J. Jiro, Gülhane Askerî Doktor Tatbikat Okulu’nda Fransızca öğretmeni olarak 1945’te istihdam edilir.³⁶⁴

Hava Mektebi’nde 1931-1933 yılları arasında altı Fransız uzmanın Millî Müdafâ Vekaleti Hava Kuvvetleri tarafından **tabiye** öğretmeni, elektrik öğretmeni muavini, teknik öğretmen muavini, bombardıman öğretmeni istihdam edildiği görülmüştür. Hava Makinist Mektebi’nde 1931-1933 yılları arasında Millî Müdafâ

³⁵⁸ BCA 30..18.1.2 / 29.48..14. / Ek No: / K. No: 13037.

³⁵⁹ BCA 30..18.1.2 / 38.59..5. / Ek No: / K. No: 14846; <http://kayaum.politics.ankara.edu.tr/1933.pdf>, 07.06.2013, s. 490.

³⁶⁰ A. Lecohier, **Otomobil Tekniği 1. Cilt Motör**, çev. Topçu Yüzbaşısı Esat, Topçu ve Nakliye Mektebi Neşriyatı, 1932.

³⁶¹ <http://atam.gov.tr/turkiye-cumhuriyeti-devletin-ucak-fabrikasi-kurma-mucadelesinde-ilk-girisim-tayyare-ve-motor-turk-anonim-sirketi-tomtas-ve-kayseri-ucak-fabrikasi/>, 04.11.2012.

³⁶² BCA 30..18.1.2 / 92.95..15. / Ek No: / K. No: 2/14475.

³⁶³ BCA 30..18.1.2 / 92.97..4. / Ek No: / K. No: 2/14504.

³⁶⁴ BCA 30..18.1.2 / 109.66..18. / Ek No: 27-202 / K. No: 3/3305.

Vekaleti tarafından istihdam edilen dört Fransız uzmanın tayyare ve atölye öğretmeni, nazariyat öğretmeni, makine atölye öğretmeni ve makine atölye öğretmeni muavini olarak istihdam edilmişlerdir. Eskişehir Tamirhanesi'nde 1931'de Millî Müdafâ Vekaleti Hava Kuvvetleri tarafından dört Fransız uzmanın loren, birege ve hispano mütehassısı olarak istihdam edildiği görülmüştür. Eskişehir Hava Mektebi'nde 1933-1940 yıllarında on sekiz Fransız uzman Millî Müdafâ Vekaleti Hava Kuvvetleri tarafından öğretmen, seyrüsefer ve tabiye öğretmeni olarak istihdam edilirler. Süvari Binicilik Mektebi, Topçu ve Nakdiye Mektepleri'nde 1927-1942 yılları arasında üç Fransız uzman Millî Müdafâ Vekaleti Zat İşleri Dairesi ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından motör mütehassısı ve binicilik uzmanı olarak istihdam edilirler. Kayseri Tayyare Fabrikası'nda bir Fransız uzman Millî Müdafâ Vekaleti Hava Kuvvetleri tarafından Moron uçakları uzmanı ve tayyare ve motor mütehassısı olarak istihdam edilirler. Gülhane Askerî Tatbikat Okulu'nda bir Fransız 1945'te Fransızca öğretmeni olarak istihdam edilir. 1931-1945 yılları arasında askerî okullar ve askerî birimlerde otuz sekiz Fransız uzmanın istihdam edildiği görülmektedir.

3.2.3. Yükseköğretimde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

3.2.3.1. Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Okulu

Eğitim alanında istihdam edildiğini gördüğümüz 468 Fransız uzmanın 4'ü Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Okulu'nda istihdam edilmiş olup, bu rakam eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içerisinde Tablo 3.2/1'e göre %0,86'lık bir payı oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Rudolf Pirjane	Fransızca Öğretmeni	Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Okulu	1929
Saint Etyen	İşletme	Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Okulu	1930

M. F. Guingnard	İşletme	Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Okulu	1930
Dr. M. Sauperten	İşletme	Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Okulu	1930

Tablo 3.2.3.1. Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Okulu'nda (1929-1930) Yıllarında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Mustafa Kemal Paşa önderliğinde verilen Millî Mücadele'nin zaferle sonuçlanması ve Lozan Barış Görüşmeleri'nin kesintiye ulaştığı bir dönemde yeni ekonomi politikamızın belirlenmesine yönelik olarak toplanan Türkiye İktisat Kongresi'nde (17 Şubat-4 Mart 1923) madencilik sorunları üzerinde de durulmuştur.³⁶⁵ Madenlerin çıkarılması ve işletilmesinin kendi mühendislerimiz tarafından gerçekleştirilmesine yönelik olarak 20 Ekim 1924'te Ticaret Vekaleti tarafından Zonguldak Maden Mühendisi Yüksek Okulu (Zonguldak Maden Mühendis Mekteb-i Alisi) kurulmuştur.³⁶⁶ Okulun adı 1930'da Ankara'da toplanan Sanayi Kongresi'nden sonra Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti tarafından Yüksek Maden ve Sanayi Mühendis Mektebi olarak değiştirilmiştir.³⁶⁷ Ancak 1930-1931 döneminde İktisat Vekaleti'nin ani bir kararı ile okul kapatılır. Eğitim için yurt dışından yabancı öğretmen istihdam edilir. Okulun uzmanlık gerektiren madencilik yönelt derslerini vermek üzere istihdam edilen yabancı öğretmen ve profesörlerin derslerinin öğrenciler tarafından izlenebilmesi için haftada on saat Fransızca dersi konur. Öğretim dili Fransızca olan okulun teknik ders kitapları da Fransızca'dır ve Fransızca kitaplardan oluşan bir de kütüphane kurulmuştur.³⁶⁸ **Rudolf Pirjane** Fransızca öğretmeni olarak 1929'da istihdam edilmiştir.³⁶⁹ **Saint Etyen, M.F. Guingnard, Dr. M. Sauperten** isimli Fransız uzmanlar da 1930'da Zonguldak Yüksek Maden Mühendisliği'nde işletme alanında istihdam edilirler.³⁷⁰ Yabancı öğretmenlerin yanı sıra okulda, Avrupa'da eğitim görmüş maden mühendisleri de uzman ve öğretmen olarak görev yapmıştır. Öğrenciler, mezuniyetlerinin ardından,

³⁶⁵ Bkz. Erdinç Tokgöz, **Türkiye'nin İktisadi Gelişme Tarihi**, İmaj Yayıncılık, 10. Bası, 2011.

³⁶⁶ <http://kdzereglifutbol.blogspot.com/2012/03/zonguldak-maden-muhendis-mekteb-i-alisi.html> , 12.04.2013.

³⁶⁷ Kara, **a.g.m.**, s. 122.

³⁶⁸ "Ülkemizde İlk Maden Mühendisleri", http://www.maden.org.tr/resimler/ekler/e74b40bd50d5d52_ek.pdf , 06.02.2013.

³⁶⁹ **BCA** 30..18.1.2 / 5.50..13. / Ek No: 187-29 / K. No: 8447.

<http://kdzereglifutbol.blogspot.com/2012/03/zonguldak-maden-muhendis-mekteb-i-alisi.html> , 12.04.2013.

³⁷⁰ Akdağ, **a.g.m.**, s. 70-71.

üç ay Avrupa madenlerinde staj yaptıktan sonra ülkemizdeki yerli ve yabancı madenlerde istihdam edilmişlerdir.³⁷¹

Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Okulu'nda 1929-1930 yıllarında dört Fransız uzman istihdam edilmiş olup, bunların biri Fransızca öğretmeni olarak, üçü ise işletme alanında istihdam edilmişlerdir.

3.2.3.2. Cumhuriyet Döneminde Darü-l'Fünun/İstanbul Üniversitesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

3.2.3.2.1. Darülfünun

Eğitim alanında istihdam edildiğini gördüğümüz 468 Fransız uzmanın 19'u Darülfünun'da istihdam edilmiş olup, bu rakam eğitim alanına gelen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre % 4,01 bir payı oluşturmaktadır.

Osmanlı modernleşmesinin başladığı 18.yüzyıl ile beraber askerî kurumlar ve tıp eğitiminde Fransız etkisi kendisini göstermiştir. Sultan II. Mahmut dönemi ile başlayan Türk-Alman yakınlaşması ile beraber bu etki yerini özellikle askerî kurumlarda Alman ve Avusturyalı uzman, tekniker ve doktorlara bırakır. Mekteb-i Harbiye ve Mekteb-i Tıbbiye gibi yüksek askerî meslek okullarında eğitim modernleşir. Bu okullar, sivil yükseköğretim kurumlarının kurulmasına örnek olurken, Fransızca, Almanca, İngilizce gibi Batı dilleri ile gezi, gözlem, deney yapma gibi faaliyetlerin eğitim programlarında yer almasına katkı sağlarlar.³⁷² Modern bir eğitim kurumu olarak açılan Darülfünun'un açılmasında, yukarıda sözünü ettiğimiz ve 1867'de Osmanlı İmparatorluğu'na gelip rapor hazırlayan Fransız eğitim bakanı Jean Victor Duruy isimli uzmanın Osmanlı eğitim kurumlarının modernleştirilmesine yönelik "etkin bir reform politikası izleyen ve öneriler içeren notası"nın da etkisi vardır.³⁷³ Darülfünun 1900'de Sultan II. Abdülhamid'in tahta çıkışının 25.yılında dördüncü kez açılana kadar 1863'ten

³⁷¹ "Ülkemizde İlk Maden Mühendisleri", http://www.maden.org.tr/resimler/ekler/e74b40bd50d5d52_ek.pdf, 06.02.2013.

³⁷² Ersoy Taşdemirci, "Türkiye'de Yüksek Öğretim Kurumlarının Gelişmesinde Avusturya ve Alman Bilim Adamlarının Katkısı", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 9, Yıl: 2000, http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_9/Turkiye'de%20Yuksekoğretim%20Kurumlarının%20Gelismesinde%20Avusturya%20ve%20Alman%20Bilim%20Adamlarının%20Katkısı%20-%20Prof.Dr.%, s. 190, 25.05.2013; <http://www.e-tarih.org/sozluk.php?sd=sozlukdetay&id=121>, 23.05.2013.

³⁷³ Hatiboğlu, a.g.e., s. 24; Berkes, a.g.e., s. 236, 242.

itibaren aralıklı olarak üç kez açılıp kapanır. Üçüncü defa 1874 yılında “Darülfünun-u Sultani” adıyla, Galatasaray Sultanisinin içinde açılır. Türkçe ders verecek kimse bulunamadığından öğretim dili Fransızca olur ve bu nedenle okul yalnız Galatasaray Sultanisi mezunlarının devam edebileceği bir kurum haline gelir.³⁷⁴

Darülfünun’da I. Dünya Savaşı’nın başlamasının ardından 1914-1918 yıllarında yabancı profesörlere yer verilirken, yirmi Alman ve Avusturyalı bilim adamı istihdam edilerek öğretim kadrosu güçlendirilir.³⁷⁵ Böylece Darülfünun’un genelinde varolan Fransız ekolüne alternatif Alman ekolü de oluşmaya başlar.³⁷⁶ Yabancı profesörler dil engelini yanlarında bulunan ve Almanca bilen Türk asistanlar ile aşmaya çalışılır ise de pek fazla verim alınmaz. Yine de ders notları ve kitaplarının hazırlanmasında, laboratuvar ve araştırma enstitülerinin oluşmasında gelişme olur. Ancak, 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Ateşkes Antlaşması uyarınca Alman ve Avusturyalı bilim adamları Osmanlı İmparatorluğu’ndan ayrılmak zorunda kalır.³⁷⁷

Darülfünun Osmanlı İmparatorluğu’ndan Cumhuriyet dönemine intikal eden bir eğitim kurumu olarak 1933 Üniversite Reformu ile dönüşüme uğrar. Geçen zaman içerisinde idari, eğitim, öğretim ve özellikle bilimsel çalışmalarda oluşan sıkıntıların aşılammaması, Cumhuriyet dönemi modernleşmesine ayak uyduramaması nedeniyle Darülfünun’da ıslah çalışmasına gidilir. Darülfünun tasfiye edilince 1 Ağustos 1933’te İstanbul Üniversitesi Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak kurulur.

Darülfünun’un 151 kişilik kadrosundan 59’u yeni açılan üniversitede görevlerine devam eder.³⁷⁸ Darülfünun’da, Cumhuriyet döneminde de istihdam edilen yabancı öğretim üyeleri arasında İsviçreli, Alman, Fransız, Avusturyalı,

³⁷⁴ Musa Çadırcı, Azmi Süslü, **Ankara Üniversitesi Gelişim Tarihi**, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Yayın No: 82, Tanıtıcı Yayınlar Dizisi: 2, Ankara, 1982, s. 5; <http://tr.wikipedia.org/wiki/Darülfünun> , 24.05.2013.

³⁷⁵ Taşdemirci, **a.g.m.**, s. 190, 25.05.2013; <http://www.e-tarih.org/sozluk.php?sd=sozlukdetay&id=121> , 23.05.2013; Feza Günergun, **Darülfünun Fen Fakültesi Mecmuası**, s. 286, http://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=dar%3%BCI%3%BCn%3%BCn%2Bfen%2Bfak%3%BCIte si%2Bfrans%4%B1z&source=web&cd=2&cad=rja&ved=0CCwOFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.journals.i stanbul.edu.tr%2Ftr%2Findex.php%2Foba%2Farticle%2Fdownload%2F11606%2F10867&ei=i1rAUZ_4MYv1P ZifgPgH&usq=AFQjCNHiRjdaTvXCrra65HKm9kxdA5GmA , <http://tr.wikipedia.org/wiki/Darülfünun> , 06.07.2013.

³⁷⁶ <http://www.gedizakdeniz.com/FizikBolumuTarihi.pdf> , 02.08.2013.

³⁷⁷ Musa Çadırcı, Azmi Süslü, **a.g.e.**, s. 7.

³⁷⁸ Akyüz, **Türk Eğitim...**, s. 326.

İtalyan bilim adamları bulunur. Bunların çoğunluğunu mülteci Alman bilim adamları oluşturmaktadır. Özellikle 1933-1950 arasında istihdam edilmişlerdir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Dr. M. Aimé Mouchet	Cerrahi-İlmi Teşrih (Anatomi)	Darülfünun Cerrahi	1925-1933
Prof. Dr. Théodore Lefevre	Fiziki coğrafya ve ülkeler coğrafyası	Darülfünun Fen Fakültesi	1925-1928
Prof. Dr. Michel Faillabin		İstanbul Üniv. Fen Fakültesi Fiziko-Kimya Kürsüsü	1926-1929
Prof. Dr. Ernest Chaput	Enstitü Müdürü	Darülfünun Fen Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi	1928-1937
Ord. Prof. Dr. W. Gabriel Valensi	Fiziko Kimya-Elektro Kimya	Darülfünun Fen Fakültesi	1929-1933
Jan Savard	Fiziko-Kimya	Darülfünun Fen Fakültesi	
Mentere	Matematik	Darülfünun Fen Fakültesi	1926-1930
Prof. Dr. Michel Faillebin	Kimya	Darülfünun Fen Fakültesi	1926
Ko	Tabii Coğrafya	Darülfünun Edebiyat Fakültesi	1929
Şapo	Tabii Coğrafya	Darülfünun Fen Fakültesi	1929-1930
Jean François Lyotard	Lisan Müzakereciliği	Darülfünun	1929-1932
Albert Louis Gabriel	Mimar, arkeolog, sanat tarihçisi, fotoğrafçı, ressam	Darülfünun Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Kürsüsü	1926-1932

Prof. Dr. Caput	Tabii Coğrafya	Darülfünun Edebiyat Fakültesi	1931
Charles Crozat (Prof. Dr. Krozat)	Amme Hukuku (Genel Kamu Hukuku)	Darülfünun Hukuk Fakültesi Amme Hukuku Bölümü	1929-1932, 1940-1941
Prof. Dr. George De Mézil (Prof. Dr. Dömezil, Dumézil)	Tarih Edyan (Dinler Tarihi)	Darülfünun Osmani İlahiyat Fakültesi Darülfünun Edebiyat Fakültesi	1924-1927, 1929-1932
Prof. Dr. Bonafüs	İçtimaiyat Darülmesai	Darülfünun	1929-1932
Düssiya (Düsyö - Duscio)	Tatbiki Makine-Elektromekanik	Darülfünun Fen Fakültesi	1929
Prof. Dr. Marcel Fouche	Genel Fizik Kürsüsü Enstitüsü Başkanı	Darülfünun Fen Fakültesi Fizik Bölümü	1932-1958
Raymond Hovas	Zoolog	Darülfünun Fen Fakültesi	1928-1929

Tablo 3.2.3.2.1. Darülfünun’da (1924-1932) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Yabancı öğretim üyelerinden Fransız öğretim üyeleri arasında ise **M. Aimé Mouchet** (Cerrahi), **Charles Crozat** (Hukuk), Ord. Prof. Dr. **Marcel Fouché** (Fizik), **Jan Savard** (Fiziko-Kimya), **Düsyö** (Tatbiki Makine-Elektromekanik) isimli Fransızlar’ın ³⁷⁹ yanı sıra **Prof. Caput**(Coğrafya) de yer almaktadır. Charles Crozat, M. Aimé Mouchet, Théodore Lefevre, Marcel Fouché hem ders kitabı, hem de alanları ile ilgili kitap ve makale yazmışlar, Jan Savard (Jean Savard)’ın ise bilim hayatına önemli hizmetleri olmuştur.³⁸⁰

Türkiye ile Fransa arasında 1926’da imzalanan kültür anlaşması çerçevesinde Fransız matematikçi **Mentere**, Darülfünun Fen Fakültesine öğretim üyesi olarak

³⁷⁹ Taşdemirci, **a.g.m.**, s. 196.

³⁸⁰ Taşdemirci, **a.g.e.**, s. 38.

gelir ve 1930 yılına kadar Müderris Hüsnü Hamid Bey ile birlikte Yüksek Hendese adlı dersi okutur.³⁸¹ Yine Fransa ile yapılan aynı antlaşma çerçevesinde Fen Fakültesi'nde **Raymond Hovas** Zoolog olarak istihdam edilir. Hovas, 1928'de yayınladığı “Tekamülü izah eden nazariyeler” adlı makalesinde Lamarck ve Darwin'in Evrim Teorisinden, Doğal Seleksiyon'dan bahseder ve bu konuda çevrenin de etkisinin olabileceğinden söz eder. Hovas 1929'da “Malarya'ya karşı hayvanat mücadelesi” adlı makalesi ile günümüz Türkiye'sindeki biyolojik mücadelenin temelini atmıştır. İzleyen günlerde Sıtma Savaş Derneği Gambusia amfinis adlı balığı Amik Gölü'ne atar. Bu balık sivrisinek larvaları ile beslendiğinden bu yörede popülasyon yoğunluğu azalmıştır. Halen Antakya çevresi sularında Gambusia amfinisler görülmektedir.³⁸² Fen Fakültesi'ne 1926-1929 yılları arasında Fiziki Kimya Enstitüsü'nde (daha sonra adı Fizkokimya Enstitüsü olarak değişir) istihdam edilen Fransız Kimyager **Michael Faillebin**'in, “ Rezorsinin metal katyonları varlığında amonyakla reaksiyonu ”, üzerinde yaptıkları araştırmaların neticelerini veren bir dizi makalesi mevcuttur.³⁸³ Faillebin'in ardından 1926 yılının başında **Ord. Prof. Dr. W. Gabriel Valensi** Kimya Fakültesi'ne eklenen Fiziko Kimya ve Elektrokimya dersleri için istihdam edilir.³⁸⁴ Valensi ile 1929'da beş yıllık sözleşme yapılmıştır. Faillabin'in yerine derse girmiştir. Ülkemizin ihtiyacı olan kimyagerler yetiştirilmiştir. İstanbul Üniversitesi açıldığında ise sözleşmesi bitmemiş ve Ord. Prof. olarak Fiziki-Kimya Enstitüsü direktörlüğü'ne atanmıştır.³⁸⁵

Düsiya (Düsyö-Duscio), Düval, Ko, Şapo, Gabriel, Prof. George De Mézil, Bonafüs, Jean François Lyotard³⁸⁶ ve Gabriel Valensi³⁸⁷ Maarif Vekaleti

³⁸¹ http://fen.istanbul.edu.tr/matematik/?page_id=6358 , 06.07.2013, 28.07.2013; http://www.orkun.com.tr/inc/dokum.asp?Makale_Nu=PLAUKBPZIJDJBG-FODUBB*FB.ALUISUQOY/!PLAUKBPZIJDJBG-FODU&sayi=30 28.07.2013.

³⁸² Dürdane Kolankaya, “Cumhuriyet Döneminde Biyoloji Alanında Teknik Gelişmeler”, **Atatürk'ün Ölümünün 62. Yılında Cumhuriyet Türkiye'sinde Bilimsel Gelişmeler Sempozyumu**, Bahaeddin Yediyıldız (Editör), Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Bildiriler ve Tartışmalar, 8-10 Kasım 2000, Ankara, 2001, s. 166-167.

³⁸³ Günergun, **a.g.m.**, s. 292; Dölen, **a.g.e.**, c. 3, s. 473; **Darülfünun (Fen) Fakültesi Mecmuası** (1916-1933), s. 292,

http://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=dar%C3%BCl%C3%BCn%C3%BCn%2Bfen%2Bfak%C3%BCltesi%2Bfrans%C4%B1z&source=web&cd=2&cad=rja&ved=0CCwQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.journals.istanbul.edu.tr%2Ftr%2Findex.php%2Foba%2Farticle%2Fdownload%2F11606%2F10867&ei=i1rAUZ_4MYy1PZfbgPgH&usq=AFOjCNHiRjdaTvXCrRa65HKm9kxdA5GmA

³⁸⁴ <http://www.kimyaturk.net/index.php?topic=3199.25:wap2> , 24.07.2013.

³⁸⁵ Dölen, **a.g.e.**, C. 4, s. 470-471; <http://www.mu.istanbul.edu.tr/node/91>

<http://www.mu.istanbul.edu.tr/node/90>

³⁸⁶ **BCA** 30..18.1.2/ K. No: 7912; 30..18.1.2/ 3.26..11. / Ek No: 242-37 / K. No: 7963.

Yüksek Tedrisat Dairesi tarafından 1929'da Darülfünun'da istihdam edilen Fransız uzmanlardır.*

Şapo, Maarif Vekaleti Yüksek Tedrisat Dairesi tarafından 1929'da Darülfünun'da istihdam edilir ve bir ay sonra Darülfünun Fen Fakültesi'nde uzman olarak kadrosu tasdik edilir. Tabii Coğrafya müderrisi olarak istihdam edilen bir uzmandır. Çubuk Barajının inşasına yönelik olarak rapor hazırlayanlar arasında Haziran-Temmuz 1929'da Prof. Şapo da bulunmaktadır.³⁸⁸ Darülfünun müderrislerinden Malik Bey ile birlikte 1 Nisan 1930'da Taksim Cumhuriyet Anıtı'nın muayenesi için görevlendirilir ve kendisine 500 Lira ödenir.³⁸⁹

Darülfünun'da Arkeoloji müderrisi olarak 1926'da istihdam edilen **Albert Louis Gabriel***'in sözleşmesi 1929'da üç yıl daha uzatılır. **Albert Gabriel**, aynı zamanda mimar, arkeolog, sanat tarihçisi, fotoğrafçı ve ressamdır. Akademik hayatına 1923'te Cean Üniversitesi'nde Sanat Tarihi doçenti olarak başlar. 1925'te Strasbourg Üniversitesi'nde profesörlüğe getirilir.³⁹⁰ 1926-1930 yıllarında Darülfünun Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Kürsüsü'nün başında görevlendiğinde Arkeoloji ve Sanat Tarihi dersleri vermeye başlar.³⁹¹ Bu dönemde 1927-1928 yıllarında Hayat Mecmuasında Türk sanat tarihi ile ilgili çeşitli yazıları yayımlanmıştır. 1930-1956 yılları arasında İstanbul Üniversitesi'nde konferanslar vermiştir.³⁹² Ankara Üniversitesi şeref profesörlüğü ve İstanbul Üniversitesi şeref doktoralığına seçilir. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde de sanat tarihi dersleri verir, fahri profesör olarak görev yapar.³⁹³

³⁸⁷ Emre Dölen, **Türkiye Üniversite Tarihi-4**, İstanbul Üniversitesi (1933-1946), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, C. 4, 1. Baskı, İstanbul, 2010, s. 470-471.

* Darülfünun'da istihdam edilen Fransız uzmanlar ve ücretlerine ilişkin kararname için bkz. Ek No: 6, Ek No: 7 ve Ek No: 8.

³⁸⁸ Demir, **a.g.e.**, s. 67.

³⁸⁹ **BCA** 30..18.1.2 / K. No: 7912; 30..18.1.2 / 3.26..11. / Ek No: 242-37 / K. No: 7963.

<http://atam.gov.tr/taksim-cumhuriyet-abidesinin-tarihcesi/>, 22.05.2013.

* Bkz. Albert Gabriel, eğitim, bayındırlık ve arkeoloji alanlarında da istihdam edilmiş olup, ayrıntılı bilgi için ilgili alanlara bakılabilir.

³⁹⁰ <http://www.filozof.net/Turkce/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/12714-albert-louis-gabriel-kimdir-hayati-eserleri-hakkinda-bilgi.html>, 26.01.2013; <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=22232>, 13.08.2013.

³⁹¹ Zeki Arıkan, "Prof. Albert Gabriel, Bursa ve Hasan Ali Yücel", ÇTTA, VI/15, (2007/Güz), ss. 347-352, s. 348, http://web.deu.edu.tr/atmer/atmer/uploaded_files/file/19-Kitabiyat_Zeki%20Arıkan_347-352.pdf, 17.01.2013.

³⁹² <http://www.filozof.net/Turkce/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/12714-albert-louis-gabriel-kimdir-hayati-eserleri-hakkinda-bilgi.html>, 15.01.2013.

³⁹³ Albert Gabriel, <http://www.msxlab.org/forum/bilim-ww/374954-albert-gabriel.html> 18.01.2013;

<http://www.filozof.net/Turkce/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/12714-albert-louis-gabriel-kimdir-hayati-eserleri-hakkinda-bilgi.html>, 26.01.2013.

Prof. Caput, 1931’de Darülfünun Edebiyat Fakültesi’nde Tabii Coğrafya dersi için istihdam edilir.³⁹⁴

Prof. Dr. Théodore Lefevre, 1925-1928 yılları arasında Dışişleri Bakanlığı aracılığı ile Darülfünun’da istihdam edilir. Fiziki coğrafya ve ülkeler coğrafyası derslerinin yanı sıra özellikle beşerî coğrafya ve ülkeler coğrafyası derslerini de vermiştir. Öğrencileri arasında çok sevilmiştir. Türkiye’ye “Topoğrafya Haritalarının Tefsiri” yöntemini ilk kez getirmiştir. Yabancı dil öğrenmelerinin önemini özellikle İstanbul civarı ile Bursa’da yaptığı geziler sırasında vurgulamıştır. Türkçe öğrenmiştir. Öğrencileri arasında Ord. Prof. Dr. Besim Darkot, Ord. Prof. Dr. Ahmet Hulusi Ardel, Ord. Prof. Dr. Ali Tanoğlu, Prof. Dr. Cemal Arif Alagöz bulunmaktadır. O’nun ardından başka bir Fransız Ernest Chaput istihdam edilir. Lefevre’in Türkiye coğrafyasına ilişkin altı coğrafyasından beşi *Annales de Géographie*, biri de Darülfünun Edebiyat Fakültesi Dergisi’nde yayınlanmıştır.³⁹⁵

Prof. Dr. Ernest Chaput, Millî Eğitim Bakanlığı aracılığı ile Darülfünun’da ilk kez 1928’de üç yıllığına istihdam edilir. Bu süre içerisinde enstitü müdürü olarak çalışacak, çalışmalarını coğrafya enstitüsü adına yapacak ve yine aynı enstitü elemanları ile beraber inceleme gezileri yapacaktır. Ardından farklı süreler halinde 1937’ye kadar görev yapar. Dersleri İbrahim Hakkı Akyol tarafından tercüme edilmiştir. Chaput, jeoloji enstitüsünde de dersler vermiştir. Türkiye jeolojisinin tanınmasına büyük katkısı olmuştur.³⁹⁶ İstanbul Üniversitesi 10 Aralık 2013’te Ernest Chaput anısına “Dünden Bugüne Sivas Güneydoğusunun Jeolojisi” adlı bir seminer düzenlemiştir.

Chaput Türkiye’ye 1939 yazında Anadolu’nun eski ve yeni madenleri hakkında etüd yapmak için tekrar gelmiştir. Ancak II. Dünya Savaşı’nın başlaması

³⁹⁴ Akdağ, **a.g.m.**, s. 71.

³⁹⁵ Mehmet Akif Ceylan, “Türkiye Coğrafyasına Katkıda Bulunan Yabancı Bilim Adamları”, *Avrasya İncelemeleri Dergisi (AVİD)*, II/1, 2013, 311-351, s. 329; Lefebvre, Th., 1927, *Le Vilayet de Mossoul*, **Annales de Géographie**, Tome 36, No. 199, Paris, pp. 76-81. Lefebvre, Th., 1927, *Le Bassin Houiller d’Eregli-Inebolou*, **Annales de Géographie**, Volume 36, No. 204, Paris, pp. 554-558. Lefebvre, Th., 1927, *Türkiye Coğrafyasına Dair Sualler (Tabii, Beşerî ve İktisadî Coğrafya)* (Çev. M. B. Darkot), **Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası**, C. V, S. 4-5 (Mart-Nisan), İstanbul, s. 446-485.

Lefebvre, Th., 1928, *La Densité de la Population en Turquie en 1914 et en 1927*, **Annales de Géographie**, Tome 37, No. 210, Paris, pp. 520-526.

Lefebvre, Th., 1929, *La Pêche en Turquie et en Particulier Dans la Zone des Détroits et la Mer Noire*, **Annales de Géographie**, Volume 38, No. 215, Paris, pp. 470-479.

Lefebvre, Th., 1930, *La Culture de la Vigne en Turquie*, **Annales de Géographie**, Tome 38, No. 218, Paris, pp. 186-190.

³⁹⁶ Ceylan, **a.g.m.**, s. 329-331.

üzerine ayrıntılı inceleme yapamadan Fransa'ya dönmek zorunda kalır. Türkiye'de 1928-1937 yılları arasında on bir yıl istihdam edilir ve sözleşmesi süresi üç kez uzatılmıştır. Edebiyat ve fen fakültelerinde 1928-1937 yılları arasında dersler verir ve inceleme gezileri yapar. 1936'dan sonraki gelişlerinde coğrafya ve jeoloji enstitülerinde dersler verir. İstanbul çevresindeki gezilerine coğrafya ve jeoloji profesörleri de katılmıştır. Anadolu'daki gezilerine MTA'dan da katılanlar olmuştur. Türkiye'nin jeolojisi ve morfolojisine ait pek çok malzeme toplamıştır. Bu malzemeler üzerinde Fransız volkanolog, petrolog, paleontologlar da çalışmışlardır. Türkiye'ye yönelik incelemelerini iki ayrı eserde toplamıştır. Chaput sayesinde Darülfünun/İstanbul Üniversitesi'nde Coğrafya Bölümü'nde jeolojinin katkısı olmuştur. Yine Chaput'un etkisi ile Coğrafya Bölümü'nün çıkardığı yayınlar dizisinin ilk sayıları jeolojik incelemelere ilişkindir. Jeoloji ile fiziki coğrafyanın birlikte anılmasını sağlamıştır. Çalışmaları Fransız uzman, arkeolog, sanat tarihçi Albert Gabriel sayesinde İstanbul Arkeoloji Enstitüsü külliyyatı arasında yayınlanmıştır. Chaput'un Ord. Prof. Dr. Ali Tanoğlu tarafından 1947'de çevrilen eseri, en önemli olanıdır.³⁹⁷ Bilimsel çalışmalarının en önemlileri Türkiye'nin jeolojisi hakkındadır.³⁹⁸

³⁹⁷ Ernest Chaput, **Voyages d'Études Géologiques et Géomorphologiques en Turquie** ve diğeri kısa adıyla **Phrygie**

³⁹⁸ Chaput, E., İbrahim Hakkı, Hamit Nafiz, Ahmet Malik, Muhsin Adil, 1930, Carte Géologique de la Région d'Angora à 1/135.000, Université Stamboul.

Chaput, E., İbrahim Hakkı, 1930, İzmir Civarının Bünyesine Ait Tetkikler, İstanbul Darülfünunu Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü Neşriyatı No. 1, İstanbul. Ayrıca, Chaput, E., İbrahim Hakkı, 1930, İzmir Civarının Bünyesine Ait Tetkikler, İstanbul Darülfünunu Edebiyat Fakültesi Mecmuası, Cilt VII, Sayı III, İstanbul, s. 161-183'te de yayınlanmıştır.

Chaput, E., İbrahim Hakkı, 1930, Ankara Civarında Suların Cereyanına ve Onlardan İstifadeye Dair Mülâhazalar, İstanbul Darülfünunu Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü Neşriyatı No. 2, İstanbul. Ayrıca, Chaput, E., İbrahim Hakkı, 1930, Ankara Civarında Suların Cereyanına ve Onlardan İstifadeye Dair Mülâhazalar, İstanbul Darülfünunu Edebiyat Fakültesi Mecmuası, Cilt VII, Sayı IV, İstanbul, s. 241-251'de de yayınlanmıştır.

Chaput, E., Hovasse, R., 1930, Notice Préliminaire sur le Crétacé Supérieur de Zekeriyaköy au Nord de Constantinople, İstanbul Darülfünunu Fen Fakültesi Mecmuası, Sene 6, Sayı 4, İstanbul (16 Sayfa).

Chaput, E., 1931, İstanbul Civarındaki Neojen Arazisinin Bünyesi Hakkında Mülâhazalar, Jeoloji Enstitüsü Neşriyatı No. 5, İstanbul. Ayrıca, Chaput, E., 1931, İstanbul Civarında Neojen Arazisinin Bünyesi Hakkında Müşahedeler (Çev. Hamit Nafiz), İstanbul Darülfünunu

Fen Fakültesi Mecmuası, Sene 7, Sayı 3-4, İstanbul, s. 1120-1129'da ve makalenin Fransızcası (Observations sur la Structure du Néogène des Environs de Constantinople) aynı sayıda s. 1131-1150'de yer almaktadır.

Chaput, E., 1931, Türkiye'nin Tektonik Tarihiçesine Umumi Bir Bakış (Esquisse de l'évolution Tectonique de la Turquie) (Çev. Hamit Nafiz), İstanbul Darülfünun Jeoloji Enstitüsü Neşriyatı No.6, İstanbul.

Chaput, E., 1931, L'évolution du Modelé de la Région d'Ankara, Annales de Géographie, Tome 40, No. 224, Paris, pp. 153-162.

Chaput, E., 1931, Ankara Mıntıkasının 1/135.000 Mikyasında Jeoloji Haritasına Dair İzahat, İstanbul Darülfünunu Jeoloji Enstitüsü Neşriyatından No. 7, İstanbul. Ayrıca, Chaput, E., 1931, Ankara Mıntıkasının 1/135.000 Mikyasında Jeoloji Haritasına Dair İzahat (Çev. Hamit Nafiz), İstanbul Darülfünunu Fen Fakültesi Mecmuası, Sene 8, Sayı 3, İstanbul, s.1299-1319'da, makalenin Fransızcası; Notice Explicative de la Carte Géologique à 1/135.000 de la Région d'Angora (Ankara), aynı dergide s. 1323-1345'te yer almaktadır.

Lefevre ve Chaput'un verdikleri dersler, yayımları, Türkiye'ye yaptıkları inceleme gezileri ve yetiştirdikleri akademisyenler ile Fransız coğrafya ekolünün yerleşmesinde etkili olmuşlardır. Lefevre Darülfünun'da, Chaput ise hem Darülfünun, hem de İstanbul Üniversitesi'nde istihdam edilmişlerdir.

Üniversite Reformu'ndan önce, 1929'da Maarif Vekaleti Yüksek Tedrisat Dairesi tarafından Darülfünun'da Amme Hukuku müderrisi (Genel Kamu Hukuku) olarak istihdam edilmiş olan **Charles Crozat (Prof. Krozat)** isimli Fransız uzmanın üç yıl daha çalışma süresinin uzatılmasına karar verilir.³⁹⁹ Crozat, Fransa'daki hukuk okullarından Toulus okulundan gelen bir öğretim üyesidir. Darülfünun' da Kamu Hukuku dersinin sistemleştirilmesinde ve genel bir yelpazeye oturtulmasında, özel bir yeri vardır. Crozat, Kamu Hukuku dersinin kurumsallaşması ve hukuk teorisinin öncülüğünü yapan Maurice Hauriou'nun öğrencisi olmuştur. Derslerini tercüme yoluyla anlatmıştır.⁴⁰⁰ Makaleleri mevcuttur.⁴⁰¹ Millî Eğitim Bakanlığı

Chaput, E., 1932, Contributions à l'étude Géologique de la Turquie, Comte Rendu Sommaire de la Société Géologique de France, No. 2, Paris, pp.14-15.

Chaput, E., 1932, Observations Géologiques en Asie Mineure: Les Terrains a Fusulinides, Comptes Rendus de l'Académie des Sciences, Tome 194, Paris, pp. 1592-1593.

Chaput, E., 1932, Observations Géologiques en Asie Mineure: Les Trias de la Région d'Angora, Comptes Rendus de l'Académie des Sciences, Tome 194, Paris, pp. 1754-1755.

Chaput, E., 1932, Observations Géologiques en Asie Mineure: Les Crétacé Supérieur Dans l'Anatolie Centrale, Comptes Rendus de l'Académie des Sciences, Tome 194, Paris, pp. 1960-1961.

Chaput, E., 1932, Observations sur Quelques Volcans de L'Anatolie Intérieure, Congrès des Sociétés Savantes: Section de *Géographie*, 14 Seance du 18 Janvier, Paris, pp. 155-156.

Chaput, E., 1932, Observations sur l'hydrographie de l'Asie Mineure, *Congrès des Sociétés Savantes: Section de Géographie*, Paris, pp. 163-166.

Chaput, E., 1932, Contributions à l'étude Géologique de la Turquie, Bulletin de la Société Géologique de France, Série 5, Tome 2, Paris, pp. 9-16.

Michel-Lévy, A., Chaput, E., 1932, Contribution à l'étude des Terrains Anté-Néogènes de l'Anatolie Centrale, Bulletin de la Société Géologique de France, Série 5, Tome 2, Paris, pp. 285-292.

Chaput, E., 1933, Études sur l'évolution du Modelé de l'Anatolie et de la Thrace, Congrès International Géographique (Paris, 1931), II, Paris, pp.641-650. Chaput, E., 1935, L'Éocène du Plateau de Galatie (Anatolie Centrale), Comptes Rendus de l'Académie des Sciences, Tome 200, Paris, pp. 767-768.

Chaput, E., 1936, Observations Géologiques dans les Régions Méridionales de l'Anatolie Centrale, Comptes Rendus de l'Académie des Sciences, Tome 202, Paris, pp. 148-149.

Chaput, E., Gillet, S., 1938, Les Faunes de Mollusques des Terrains a Hipparion Gracile de Küçük Çekmece Prés Istanbul (Turquie), Bulletin Société Géologique de France, Série 5, Tome 8, Paris, pp. 363-388.

Chaput, E., 1939, Au Pays des Tombeaux Phrygiens, Mémoires de l'Académie des Sciences, Arts et Belles-Lettres, Dijon, pp. 45-51.

Chaput, E., Gabriel, A., 1941, Phrygie: Exploration Archéologique, Faite et Publiée Sous La Direction de M. Albert Gabriel, Tome I, Géologie et Géographie Physique, Institut Français D'études Anatoliennes (Istanbul), E. de Boccard, Paris.

³⁹⁹ BCA 30..18.1.2 / K. No: 7912.

⁴⁰⁰ Rukiye Akkaya Kia, "Darülfünun'dan 1933 Üniversite Reformuna; Hukuku-u Siyasiye-i Osmaniye Derslerinden, Hukuku-u Amme Derslerine Dönüşüm ve Genel Kamu Hukuku Derslerinin Geçmişine Dair Notlar", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, c. 70, S.1, s. 3-18, İstanbul, 2012, <http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/hukukmecmuu/article/download/16784/15967> , 25.05.2013.

⁴⁰¹ Charles Crozat, "XX. Asırdan Zamanımıza Kadar İngiliz Amme Hukuku'nda Egemenlik Kavramı", *İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası*, c. 12, S. 1-2, 1945, <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1955-12-01-02/AUHF-1955-12-01-02-Guriz.pdf> , 25.05.2013.

tarafından 1940’da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Amme Hukuku bölümündeki çalışma süresi bir yıl daha uzatılır.⁴⁰²

De Mézil, (Prof. Dömezil, Dumézil) (1898-1986) Fransız filolog ve tarihçidir.⁴⁰³ Maarif Vekaleti Yüksek Tedrisat Dairesi tarafından 1929’da Darülfünun’da Tarih Edyan (Dinler Tarihi) Müderrisi olarak devam eden görevi üç yıl daha uzatılır. 1932’de İstanbul’dan ayrılır. İstanbul Darülfünunu Osmanî İlahiyat Fakültesi’nde 1924-1927 yılları arasında Dinler Tarihi derslerini veren kişiler arasında yer almaktadır. Taş basması ya da teksir makinası ile yazılmış Dinler Tarihi notları bulunmaktadır.⁴⁰⁴ Osmanlı döneminde dinler tarihi dersi, “târîh-i edyân” adı altında okutulmuştur. Cumhuriyet sonrasında 1924 Tevhîd-i Tedrîsât kanunu ile Dârülfünûn’a yeni düzenlemeler getirilmiş, bu dönemde hem İlâhiyat Fakültesi müfredatında, hem de Edebiyat Fakültesi müfredatında târîh-i edyân dersleri yer

-----, “Avrupa’nın Hukuki Statüsü”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, c. 16, S. 1-2, 1950, <http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/hukukmecmua/issue/view/401> , 25.05.2013.

-----, (Ordinaryüs Profesör), Amme Hukuku Dersleri, çev. Dr. Recai R. Okandan, C. II, Kısım I, Orta Zamanlar, İstanbul Üniversitesi Yayınları, No. 219, Kenan Matbaası, İstanbul, 1944, <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1968-25-01-02/AUHF-1968-25-01-02-Ozbudun.pdf> , 27.05.2013.

-----, “Dante Alighieri’nin Devlet Nazariyesi”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 10, S. 1-2, 1944, <http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/hukukmecmua/search/titles?searchPage=6> , 27.05.2013.

-----, “Devletler Hukukunda Tanıma”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 19, S. 1-2, 1953, <http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/hukukmecmua/search/titles?searchPage=6> , 27.05.2013.

-----, Amme Hukuku ve Korporasyon, Kenan Matbaası, İstanbul, 1944, <http://www.nadirkitap.com/ayri-basim-amme-hukuku-ve-korporasyon-charles-crozat-kitap310196.html> , 27.05.2013.

-----, (Dr.), **Devletler Umumi Hukuku**, C. I, Umumi Prensipler ve Tarihçe, çev. Edip F. Çelik, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul Üniversitesi, 1950.

Charles Crozat - Fellice Battaglio “Dalla Magne Carta Alla Carta Del Lavoro”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 2, 1936,

<http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/hukukmecmua/search/titles?searchPage=6> , 27.05.2013.

Charles Crozat – Tarık Zafer Tunaya, **Amme Hukuku Dersleri**, Talat Altın Matbaası, 1949, http://books.google.com.tr/books/about/Amme_hukuku_dersleri.html?id=EpzPHAAACAAJ&redir_esc=y , 27.05.2013.

-----, Ord. Prof. Dr. Charles Crozat’a Armağan, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 1952, S. 1-4 (Özel Sayı), 1979.

⁴⁰² **BCA** 30..18.1.2 / 92.92..10. / Ek No: 242-261 / K. No: 2/14410.

⁴⁰³ **BCA** 30..18.1.2 / / Ek No: / K. No: 7912; http://ilahiyat.erciyes.edu.tr/bilimname/2009_2.pdf , 05.07.2013.

⁴⁰⁴ Türkiye’de Dinler Tarihinin Tarihçesi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1961, s. 110-111, 120, http://ktp.isam.org.tr/pdfdrq/D00001%5C1960_C8/1960_C8_TANYUH.pdf , 27.05.2013; Galip Atasagun, Türkiye’de Dinler Tarihi Çalışmaları, s. 205, <http://www.belgeler.com/blg/2cki/suifd-20-trkiye-de-dinler-tarihi-alimalari-galip-atasagun-p-203-248> , 27.05.2013.

almış ve her iki fakültedeki târîh-i edyân dersi George Dumézil tarafından okutulmuştur.⁴⁰⁵

De Mézil, Darülfünun Dinler Tarihi Kürsüsü'nün başına getirilen yabancı bir bilim adamıdır. Dil öğrenme konusundaki yeteneğinden dolayı kısa sürede Osmanlı Türkçesi'ni de öğrenir. Latince, Grekçe, Almanca, Farsça, Arapça, Slavca, Baltık ve Sanstriğe de konuşmaktadır. Hint Avrupa mitolojisi üzerinde yoğunlaşır, karşılaştırmalı mitoloji üzerine eserler verir. Sözcüklerin mitolojideki kökenlerini araştırır. Kafkas halkları ve özel olarak Ubihça ile de ilgisini hem Türkiye'de görev yaptığı sürede, hem de Fransa'ya döndükten sonra da devam ettirir. De Mézil'e 1930 yılının başında Albert Gabriel tarafından Fransız Arkeoloji Enstitüsü tarafından Anadolu ile ilgili bir görev teklif edilir. De Mézil bu teklifi, İzmit ve Sakarya yöresinde yaşayan Çerkeslerden artık Kafkasya'da unutulmuş efsane ve destanları toplamak üzere değerlendirir. Ubihçayı konuşanlar arasında yapılan bir iki aylık çalışmanın sonunda ortaya bir bir Ubih sözlüğü çıkar. Ubihçayı literatüre de geçirir. George Charachidze ile birlikte hazırladığı *Kafkas Mitolojisi* adlı sözlüğü daha sonra Türkçe'ye de çevrilir. De Mézil'in Darülfünun'da görev yaptığı süre içerisinde asistanlığını yapanlardan biri olan Hilmi Ömer Budda daha sonraki yıllarda Dinler Tarihi alanındaki çalışmalarda öne çıkar. De Mézil, Dinler Tarihi'nin sadece "ötekini" anlama ve anlatmaktan ziyade, "ötekini" nin yaşamasını sağlama yönünde katkıda bulunmaya yönelik bir bilim olduğunu vurgulamaya çalışmıştır. Antropoloji Mecmuasında yayımlanmış Türkçe makaleleri bulunmaktadır.⁴⁰⁶ De Mézil'in Dinler Tarihi alanında araştırmalar yapan Rumen asıllı Mircea Eliade'nin "Dinler Tarihine Giriş – Dinler Tarihi, İnançlar ve İbadetlerin Morfolojisi" adlı kitabına bir takdim yazısı yazar.⁴⁰⁷ Prof. Dr. George De Mézil'e 16.01.1964 tarihinde Edebiyat branşında fahri doktorluk ünvanı verilir.⁴⁰⁸

⁴⁰⁵ Musa Süreyya Şahin, "Vefeyât", *İslam Araştırmaları Dergisi*, S. 22, 2009, İstanbul, 2009, s. 155-156, http://www.isam.org.tr/documents/dosyalar/pdfler/islam_arastirmalari_dergisi/sayi22/155_159.pdf, 20.06.2013.

⁴⁰⁶ Cengiz Batuk, " Türkiye'de Dinler Tarihi Çalışmalarının Tarihsel Seyri ", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, s. 79-81, IX (2009), S. 1, http://www.dinbilimleri.com/Makaleler/1003898454_batuk.pdf, 27.05.2013; Stefanos Yerasimos, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü'nün Dünü Bugünü ve Yarını İçin Bazı Mülahazalar, http://www.ifea-istanbul.net/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=1239&Itemid=276&lang=tr, 03.10.2013.

⁴⁰⁷ *Traité d'histoire des religions*, Payot, Paris 1949, 405 sayfa, http://ilahiyat.erciyes.edu.tr/bilimname/2009_2.pdf, 05.07.2013.

⁴⁰⁸ <http://www.istanbul.edu.tr/oidb/fahridoktora.html>, 12.09.2013.

Bonafüs, Maarif Vekaleti Yüksek Tedridat Dairesi tarafından Darülfünun'da İçtimaiyat Darülmesai Müderrisi olarak 1929'da çalışma süresi üç yıl daha uzatılmıştır.⁴⁰⁹ İçtimaiyat Profesörü olarak İstanbul'daki intiharlar konusunda bir konferans verir ve bunların toplumsal sebepleri üzerinde durur.⁴¹⁰

Liyotar, Maarif Vekaleti Yüksek Tedrisat Dairesi'ndeki görevi 1929'da üç yıl daha uzatılan bir uzmandır.⁴¹¹

Düssiya, Maarif Vekaleti Yüksek Tedrisat Dairesi tarafından 1929'da Darülfünun'da Tatbiki Makine-Elektromekanik uzmanı olarak istihdam edilmiş ve bir ay sonra Darülfünun Fen Fakültesi'nde kadrosu tasdik edilmiştir.⁴¹² Düssiya, Prof. Dr. Duscio olarak 1941'de İstanbul Belediyesi Sular İdaresi'nde ve 1972'de de İstanbul Teknik Üniversitesi'nde de Prof. Dr. Duscio olarak istihdam edilmiştir.*

Ko, Maarif Vekaleti Yüksek Tedrisat Dairesi tarafından 1929'da Darülfünun'da istihdam edilir ve bir ay sonra uzman olarak kadrosu tasdik edilir.⁴¹³

Prof. Marcel Fouche, 1932-1958 yılları arasında Darülfünun Fen Fakültesi Fizik Bölümü'nde istihdam edilir. Darülfünun Fen Fakültesi'nde Umumi Fizik müderrisi olarak görev yapar. 1933'te Üniversite Reformu'ndan sonra Fizik Bölümü iki enstitüye ayrılınca Prof. Marcel Mouchet Umumi Fizik Enstitüsü'nün direktörlüğünü yapar. (Genel Fizik Kürsüsü Enstitüsü Başkanlığı)⁴¹⁴ Fouche, Toulouse Üniversitesi'nde Fizik ve matematik lisansı almış, doktorasını aynı fakültede bitirmiş, 1921-1932'de Prof. Dr. H. Bouasse'nin yanında asistan, laboratuvar şefi ve "Maitre de Conference" olarak çalışmıştır. İstanbul'a 1932'de gelir. Prof. Fouche'nin dersini Doç. Celal Saraç çevirmiştir.⁴¹⁵ Fizik bölümünde Fransız tarzının yerleşmesinde etkili olur. Optik, termodinamik, elektrik dersleri verir. 1934'te Yüksek Mühendis Mektebi'nde termodinamik dersi verir. Genel Termodinamik kitabını 1946'da, Fizik Optik kitabını 1949'da yayımlar.⁴¹⁶

⁴⁰⁹ BCA 30..18.1.2 / Ek No: / K. No: 7912.

⁴¹⁰ <http://www.cumhuriyetarsivi.com/katalog/192/sayfa/1966/4/28/6.xhtml>, gazetenin 28 Nisan 1966 baskısında belirtiliyor, 28.05.2013.

⁴¹¹ BCA 30..18.1.2 / K. No: 7912.

⁴¹² BCA 30..18.1.2 / Ek No: 7912; 30..18.1.2 / 3.26..11. / Ek No: 242-37 / K. No: 7963.

* Bkz. Su İşleri'nde istihdam edilen Fransız uzmanlar ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nde istihdam edilen Fransız uzmanlar.

⁴¹³ BCA 30..18.1.2 / K. No: 7912; 30..18.1.2 / 3.26..11. / Ek No: 242-37 / K. No: 7963.

⁴¹⁴ <http://www.istanbul.edu.tr/fen/fiz/tarihce.php>, 28.07.2013.

⁴¹⁵ <http://www.gedizakdeniz.com/FizikBolumuTarihi.pdf>, 28.07.2013.

⁴¹⁶ Dölen, a.g.e., s. 496-497.

M. Aimé Mouchet, 11 Nisan 1933'te yapılan sözleşme ile Darülfünun'da Cerrahi'de istihdam edilen bir Fransız doktordur. Derslerini Fransızca anlatacak ve notlarını öğrencilerine bu dilde verecektir.⁴¹⁷ Mouchet, 1933 Üniversite Reformu'ndan sonra da İlmi Teşrih (Anatomi) kadrosunda eğitime devam etmiştir.⁴¹⁸ Dr. Mouchet, 1925 yılında İstanbul Darülfünun'da Tıp Fakültesi bünyesinde kurulan "Türkiye Antropoloji Tetkikat Merkezi" nin kurucu üyeleri arasında yer alır.⁴¹⁹

Darülfünun'da 1924'ten Üniversite Reformu'nun yapıldığı 1933'e kadar on dokuz Fransız uzman istihdam edilmiştir. Bunlar Edebiyat Fakültesi, Fen Fakültesi, Hukuk Fakültesi, İlahiyat Fakültesi ve Tıp Fakültesi'nde istihdam edilmiş olup daha çok fen ve edebiyat fakültelerine gelmişlerdir. Derslerini genellikle Fransızca olarak ve çevirmen vasıtası ile anlatmışlardır. Dokuzu profesör, biri ordinaryüs profesör, biri ise doktor ünvanlıdır. Özellikle Fiziki-Kimya Enstitüsü'nün açılışında beri istihdam edilen Fransızlar'dan Gabriel Valensi, Michel Faillabin ve Jean Savard gibi profesörlerin sayesinde bu kürsü Fransızların etkisi altında gelişmiştir. Fransızların görevden ayrılması ve İngilizleri istihdamı ile Fransız etkisinin ardından İngiliz etkisi de kendisini göstermeye başlamıştır.⁴²⁰ Üç yıllığına istihdam edilirler. Ücretleri genel olarak beş yüz elli liradır. Bunlardan bazıları Üniversite reformundan sonra da görevlerine İstanbul Üniversitesi'nde devam etmişlerdir. Bu uzmanlar arasında Dr. M. Aimé Mouchet, Ord. Prof. Dr. Düval (Patrick Du Val), Albert Louis Gabriel, Prof. Dr. Krozat (Charles Crozat), Prof. Dr. George Dumézil, Prof. Dr. Marcel Fauche, Ord. Prof. Dr. Gabriel Valensi, Jean Savard, Prof. Dr. Ernest Chaput yer almaktadır.

3.2.3.2.2. Üniversite Reformu

Cumhuriyet dönemi modernleşmesine ayak uyduramayan Darülfünun, 1933 Üniversite reformu ile bir dönüşüme uğrar, modernleşir. 1933 Üniversite reformu,

⁴¹⁷ Akdağ, a.g.m., s. 68.

⁴¹⁸ http://www.istanbul.edu.tr/itf/index.php?option=com_content&view=article&id=498&Itemid=66, 28.07.2013.

⁴¹⁹ http://www.dtcf.ankara.edu.tr/akademik_birim.php?bolum=&bid=1&icerik=bolum_hakkinda, 28.07.2013.

⁴²⁰ Dölen, a.g.e., c. 4, s. 474.

yalnızca bir reform değil, Atatürk'ün önderliğinde 1925-1926 yıllarında başlatılan köklü toplumsal ve ekonomik reformların zirvesidir.⁴²¹

Özellikle Osmalı'nın son on yıllık döneminde aralıksız devam eden savaşlar ile birlikte nitelikli insan gücünde bir azalma söz konusudur. Ayrıca I. Dünya Savaşı ve Millî Mücadele ile birlikte Ermeni ve Rum nüfustan da nitelikli insan gücü anlamında zanaatkar ve bilgili olanlardan Anadolu'yu terk edenler olmuştur. Lozan Antlaşması'nın sağladığı barış ortamı ile beraber Türkiye Cumhuriyeti'nin yeniden imar edilebilmesi ve ekonomik olarak güçlendirilebilmesi, nitelikli insan gücüne bağlıdır. Bu aşamada yabancı uzman istihdamının ihtiyaç hissedilen hemen her alanda yapılması bir zorunluluk olarak görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 1924 yılı bütçesinden yabancı uzman istihdamı için bir milyon lira ayırması, modernleşmedeki kararlılığı göstermesi bakımından önemlidir. Türkiye'ye uzman olarak çağrılmasa da yükseköğretim ve üniversitelerde öğretim yapmak için bir uzman gibi çalışıp, hükümete rapor sunanlar da olmuştur. 1924'den itibaren Türkiye'ye davet edilen yabancı eğitimcilerden eğitim konusunda rapor istenmiştir. Eğitim alanına rapor sunmak üzere gelen yabancı eğitimciler arasında Fransa'dan gelen **Bay ve Bayan Ruatalet** de bulunur. Türkiye'deki mesleki eğitim programları için plan hazırlayıp yeni şubeler ve ders programlarında değişiklikleri önerirler.⁴²² Hükümet üniversite reformu için ön inceleme yapmak ve rapor hazırlamak için İsviçre Cenevre Üniversitesi'nden Pedagoji Profesörü Albert Malche davet eder. İstanbul ve Ankara'da üniversite kurulmasına yönelik olarak kendisiyle sözleşme 1932 yapılır. Bir yıldan fazla kalarak, Maarif Vekaleti Islahat Müşavirliği yapar. Maarif Vekili Reşit Galip Bey, Malche'nin raporu, Atatürk'ün raporu ve Darülfünun hakkındaki görüşleri dikkate alınarak 31 Temmuz 1933 tarihli kanunla Darülfünun'un lağvedilmesi ve 1 Ağustos 1933'te İstanbul Üniversitesi'nin kurulmasına karar verilir ki bu durum yükseköğretimde yapılan ilk ciddi çalışmayı oluşturur.⁴²³ Yabancı uzmanların 1924-1934 yılları arasında hazırladığı raporların içinde en etkili olanı A. Malche'nin raporudur.⁴²⁴

⁴²¹ Aykut Kazancıgil, İlber Ortaylı, Uğur Tanyeli, "Yabancıların Cumhuriyete Bıraktıkları", **Cogito**, Yapı&Kredi Yayınları, S. 23, Yaz, s. 119-132, İstanbul, 2000, s. 119; Arnold Reisman, **Nazizmden Kaçanlar ve Atatürk'ün Vizyonu**, çev. Gül Çağalı Güven, 1. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2011, İstanbul, s. 23.

⁴²² Akdağ, **a.g.m.**, s. 55-59, Mustafa Ergün, **a.g.e.**, Ocak Yayınları, Ankara, 1997, s. 120.

⁴²³ Ersoy Taşdemirci, **Belgelerle 1933 Üniversite Reformunda Yabancı Bilim Adamları**, 1. Baskı, Ankara, 1992, s. 33; Yücel Namal, "Türkiye'de 1933-1950 Yılları Arasında Yükseköğretime Yabancı Bilim Adamlarının

Yeni kurulan üniversitenin öğretim kadrosu dört kaynaktan sağlanan öğretim üyeleri ile sağlanır: İlgâ edilen Darülfünun'dan alınan profesör ve profesör yardımcıları, yabancı bilim adamları ki özellikle Nazi baskısından kaçan Alman ve Orta Avrupalı profesörler, daha önce Darülfünun'a gelmiş ve çoğunluğu Fransız olan öğretim üyeleri yurt dışına gönderilip, eğitimini başarı ile tamamlayıp ülkemize dönenler.⁴²⁵

Alman öğretim elemanlarının gelmesi bir tesadüf ile gerçekleşir. Almanya'da iktidara gelen Nasyonel sosyalistler 30 Ocak 1933'te çıkardıkları yeni Kamu Hizmetleri Kanunu ile ırki ve ideolojik sebeplerden dolayı Nazi olmayan ve Yahudi bilim adamlarını emekliye sevk etmeye, tutuklamaya, ihtar ve tehditde bulunmaya başlarlar. Bunların pek çoğu Almanya'yı terk etmek zorunda kalır. Üniversite reformunda kısa sürede sonuç alınabilmesi için yabancı öğretim üyesi getirmenin uygun olacağını A. Malche önerir. Atatürk de bilim ve uygarlıkta ilerlemenin uluslararası işbirliği ile gerçekleşeceğini düşünmektedir.⁴²⁶ A. Malche, Alman öğretim elemanlarıyla iletişime geçip İstanbul Üniversitesi'nde profesörlük kadrosu için davetiye gönderir. Daha iyi çalışacaklarına inanıldığı için yabancı öğretim üyeleri ile sözleşme imzalanır. Uzmanlarla bir iki yıl gibi kısa süreli sözleşmeler olabildiği gibi, beş yıla kadar uzun olanlar da yapılmıştır. Yabancı profesörler derslerini ilk üç yıl Fransızca, İngilizce ya da Almanca anlatabilecekler, daha sonra Türkçe vermeye başlayacaklardır. Üç yıl içinde ders kitabı yazacak, yanlarında ilmi yardımcı çalıştırabileceklerdi. Kısa süreli sözleşmelerde Türkçe öğrenme zorunluluğu ve kitap yazma şartı yoktur.⁴²⁷ Ücretler eşi, çocuğu veya bekâr olmasına göre ayarlanır. Seyahat, eşya nakli, geri dönüş ücretleri hükümetçe

Katkıları”, **Yükseköğretim ve Bilim Dergisi**, C. 2, S. 1, s. 14-19, Nisan 2012, http://www.higheredu-sci.org/pdf/pdf_HIG_1551.pdf, 21.09.2012, s. 15; Yunus Koyal, “1933 Üniversite Reformu'nun Atatürk'ün Kültür Politikasındaki Yeri”, <http://www.ait.hacettepe.edu.tr/akademik/arsiv/1933.htm>, 02.07.2013; Aydın Sayılı, “Atatürk Üniversite ve Bilim”, **Belleten**, Atatürk Özel Sayısı, Cilt LII, Sayı 204, s. 1089-1104, Kasım 1088, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2. Baskı, Ankara, 2001, s. 1101; Yasemin Doğaner, “Bir Modernleşme Modeli Olarak Atatürk İnkıpları”, **Atatürk Dergisi**, Journal of Atatürk, C. 4, S. 1, 2004, <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/ad/article/viewArticle/1102>, s. 176, 01.09.2012.

⁴²⁴ Hatiboğlu, **a.g.e.**, s. 118.

⁴²⁵ Hatiboğlu, **a.g.e.**, s. 130; Dölen, **a.g.e.**, C.3, s. 287; Namal, **a.g.m.**, s. 15; Akyüz, **Türk Eğitim ...**, s. 326; Osman Altıntaş, “Cumhuriyet Döneminde Biyoloji Alanında Teknik Gelişmeler”, **Atatürk'ün Ölümünün 62. Yılında Cumhuriyet Türkiye'sinde Bilimsel Gelişmeler Sempozyumu**, Bahaeddin Yediylıdız (Editör), Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Bildiriler ve Tartışmalar, 8-10 Kasım 2000, Ankara, 2001, s. 224.

⁴²⁶ Sayılı, **a.g.m.**, s. 1099.

⁴²⁷ Dölen, **a.g.e.**, s. 447, 465.

karşılacaktır.⁴²⁸ Almanya'yı terketmek zorunda kalan bilim adamları ve yardımcılarının, Türkiye'ye üniversite reformunun yapıldığı sırada kabul edilmeleri ile Türkiye'de modern üniversitenin temelleri atılmış ve bilimsel bir zihniyetin oluşmasına katkıda bulunmuşlardır. Gelen uzmanlardan bilim adamına ihtiyacı olduğu bir sırada Türk üniversiteleri bir hayli yararlanır.⁴²⁹ Böylece boşalan kadrolar dolacak, yeni açılacak kürsülerin öğretim elemanı ihtiyacı karşılanacak ve Batı standartlarında bir üniversite kurulabilecektir.

Almanya'dan ayrılmak zorunda kalan bilim adamlarının Türkiye'ye kabulü de üniversite reformunun ikinci adımı olur. Büyük bir beyin göçü yaşanır. Mesela Macaristan, Romanya, Bulgaristan ve Yunanistan'ın kabul etmediği bu kişileri ilk olarak Türkiye tarafsız bir bakışla kabul eder. Türkiye dışında hiçbir ülke "...Bunca entelektüel sermayeyi davet etme, kurtarma ve gelecek kuşaklar için geliştirip korumaya yönelik bir sermayeye sahip olmadı."⁴³⁰ Uzun vadede çok faydaları olur. Türkiye'de bilim rüzgârı estirirler. Yabancı bilim adamları yalnızca üniversitelerde değil bazı bakanlık ve kuruluşlarda da istihdam ettirilmişlerdir.⁴³¹

Nazilerin iktidara geldiği 30 Ocak 1933'ten Almanya'nın teslim olduğu 7 Mayıs 1945'e kadar geçen sürede, Türkiye'nin ilk iki Cumhurbaşkanı döneminde entelektüellere sığınak sağlama siyaseti, Atatürk'ün "liderlik nitelikleri ve konumu" sayesinde bir hükümet politikası olarak "kurumsallaştı."⁴³²

Türk Hükümeti Batı örneğinde bilimsel zihniyete sahip bir üniversiteyi planladığı için Lozan Antlaşmasından sonra ağır bir mali yükün altına girer. Hastane ve laboratuvarın gerekli donanımları için büyük meblağlar harcar. Bütün olanakları seferber eder. Profesörler yükseköğretimi tümüyle dönüşüme uğratar. Kamu sağlığı, kütüphane, hukuk, mühendislik ve yönetim uygulamalarını yeniden tasarlarlar.⁴³³

⁴²⁸ Taşdemirci, **a.g.e.**, s. 10-12, 16; Reismann, **a.g.e.**, s. 10-11; Hatiboğlu, **a.g.e.**, s. 128-129.

⁴²⁹ Taşdemirci, **a.g.e.**, s. 29; Dürdane Kolonkaya, "Cumhuriyet Döneminde Biyoloji Alanında Gelişmeler", **Atatürk'ün Ölümünün 62. Yılında Cumhuriyet Türkiye'sinde Bilimsel Gelişmeler Sempozyumu**, Bahaeddin Yediyıldız (Editör), Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Bildiriler ve Tartışmalar, 8-10 Kasım 2000, Ankara, 2001, s. 185; Sayılı, **a.g.m.**, s. 1101; Reismann, **a.g.e.**, s. 14; İlber Ortaylı, <http://www.milliyet.com.tr/1-agustos-1933-osmanli-darulfunun-un-lagvedilmesi/ilber-ortayli/pazar/yazardetay/29.07.2012/1573168/default.htm> , 28.05.2018.

⁴³⁰ Reismann, **a.g.e.**, s. 14, 300; Sayılı, **a.g.m.**, s. 1102; Kobal, **a.g.m.**

⁴³¹ Taşdemirci, **a.g.e.**, s. 33.

⁴³² Reismann, **a.g.e.**, s. 13, 33.

⁴³³ Reismann, **a.g.e.**, s. 12.

Türkiye’de temel ve uygulamalı bilimlerin geliştirme ve modernleştirilmesinde on yıldan fazla bir sürede çok mesafe kaydedilir. Gelen profesörler yeteneklerini sonuna kadar kullanırlar. Alman profesör dışında Fransa, Avusturya, İtalya, İsviçre ve Macaristan’dan gelen bilim adamları da vardır. Gelişmiş ülkelerin tecrübelerinden yararlanmak için farklı ülkelere bilim adamı davet edilir. Aralarında Türk vatandaşlığına geçenler de olur.⁴³⁴ Türk Hükümeti daha verimli çalışacaklarını düşündüğü için yabancı bilim adamlarının asistanları veya öğretim yardımcılarını ile birlikte kabul eder.⁴³⁵ Göçmenlerden pek azı bilimsel ders verecek derecede Türkçe ders anlatabilmektedir. Türkçe öğretimde zorluk çekerler. Türk öğrencilerin yabancı dil bilmemeleri ve bu yabancı öğretim üyelerinin de Türkçe bilgilerinin az olması, alınacak verimi sınırlamaktadır. Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinden beri Fransızca bilenler bulunduğundan, yabancı bilim adamları sıkıştıklarında Fransızca konuşurlar.⁴³⁶ Yabancı bilim adamları Türkçe’yi öğrenme konusunda sıkıntı da yaşamışlardır.⁴³⁷

1933 Üniversite Reformu, Hitler Almanya’sında yetişmiş bilim adamları sayesinde Türkiye’ye yeni fikir akımlarının girmesi sağlanmıştır.⁴³⁸ Yabancı dillerden pek çok eser Türkçeye çevrilir. Üniversitedeki kütüphanesindeki ders kitabı, süreli yayın ve kitap sayısı artmıştır.⁴³⁹

Osmanlı imparatorluğu’ndan miras kalan bir yabancı uzman istihdamı sayesinde Nazilerden kaçan Alman entellektüel sermayesinin bir yandan hayatı kurtulurken, diğer yandan onların katkıları ile Türk eğitim reformlarında büyük bir ilerleme kaydedilmiş, ihtiyaç duyulan bilim adamı açığı kapatılmaya çalışılmıştır.⁴⁴⁰ “Yeterli profesörümüz var.” diyerek Alman profesörlerin gelişine karşı çıkanlara Atatürk, “Yabancı profesörler genç Türk profesörlerin kurmay sınıfını yetiştireceklerdi. Bu kurmaylar da yeterli sayıda Türk profesörünü yetiştirecek ve yetiştirilen Türk profesörleri ülkenin ihtiyaç duyduğu sayıda öğretmeni, hekimi, hukukçuyu ve başkalarını eğitecektir” yanıtını vermiştir.⁴⁴¹ Üniversitede istihdam

⁴³⁴ Taşdemir, **a.g.e.**, s. 13; Namal, **a.g.m.**, s. 15; Karakök, **a.g.m.**, s. 35.

⁴³⁵ Taşdemirci, **a.g.e.**, s. 25.

⁴³⁶ Taşdemir, **a.g.e.**, s. 27-28; Reismann, **a.g.e.**, s. 298.

⁴³⁷ Dölen, **a.g.e.**, c. 4, s. 80-81.

⁴³⁸ Ülken, **a.g.e.**, s. 464.

⁴³⁹ Taşdemir, **a.g.e.**, s. 30; Taşdemirci, **a.g.e.**, s. 25; Reismann, **a.g.e.**, s. 83-84; Namal, **a.g.m.**, s. 15.

⁴⁴⁰ Reismann, **a.g.e.**, s. 2; Doğaner, **a.g.m.**, s. 176; Ceylan, **a.g.m.**, s. 314.

⁴⁴¹ Hatiboğlu, **a.g.e.**, s. 129.

edilen yabancı uzmanlar arasında olan Alman Ernest Hirsch, “Hatıralarım” adlı kitabında yabancı profesörler olmaksızın amaca ulaşmanın zorluğunun Türk Hükümeti tarafından bilindiğini, yalnızca üniversite ve kürsü açmakla bunun üstesinden gelinemeyeceği hususunda Profesör Malche’ye katıldığını belirtmektedir.⁴⁴²

Yabancı bilim adamları, öğretim programları ve yöntemlerinin modernleşmesinde etkili olurlar.⁴⁴³ Özellikle 1933 üniversite reformunda İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi’nde istihdam edilenlerin Türkiye’de inşaat ve mimari yapılanmada önemli hizmetleri olur. 1933’te açılan Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü’nde de pek çok yabancı profesör yer alır.⁴⁴⁴

Çalışmamızın konusunu oluşturan Cumhuriyet dönemi modernleşmesinde yükseköğretimde istihdam edilen Fransız uzmanların Millî Eğitim Bakanlığı tarafından İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Ankara Siyasal Bilgiler Okulu, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü, Gazi Terbiye Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü, İstanbul Eğitim Enstitüsü, İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü’nde istihdam edildikleri görülmüştür.

3.2.3.2.3. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi’nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 8’i İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi’nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1’e göre %1,72’lik bir pay oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı ve Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Ord. Prof. Dr. Pierre Duquenois	Kimya, Enstitü Yöneticiliği	İstanbul Üniv. Fen Fakültesi	1940-1945

⁴⁴² Dölen, a.g.e., C. 4, s. 71-72.

⁴⁴³ Namal, a.g.m., s. 16.

⁴⁴⁴ Sayılı, a.g.m., s. 1102.

Prof. Dr. Jean Coulomb	Fizik	İstanbul Üniv. Jeofizik Enstitüsü Jeofizik Kürsüsü	1945
Ord. Prof. Dr. Gaston Grenet	Fizik, Jeofizik Enstitüsü Müdürlüğü	İstanbul Üniv. Jeofizik Enstitüsü Jeofizik Kürsüsü	1955-1965
Walter Ried (Walter Ried)	Fizik	İstanbul Üniv. Fen Fakültesi	1960
Ord. Prof. Dr. W. Gabriel Valensi	Fizik	İstanbul Üniv. Fen Fakültesi Kimya Fakültesi Fiziko-Kimya Kürsüsü	1960, 1972 1973- 1975
Prof. Dr. Jean Claude Pecker	Astronomi	İstanbul Üniv. Fen Fakültesi Astronomi Enstitüsü	1960
Dr. Oleg Bely		İstanbul Üniv. Fen Fakültesi	1972
Jean Savard		İstanbul Üniv. Fen Fakültesi	1935

Tablo 3.2.3.2.3. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde (1935-1975) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Jean Savard, Fiziko Kimya Enstitüsü'ne 1935 Gabriel Valensi'nin ardında istihdam edilir. Şimi-Fizik ve büyük kimyevisanayi tedrisatını, her hafta altı saat nazari ve üç öğle sonu da ameli ders vermek üzere beş yıllık sözleşme yapılmıştır. Ücret olarak 700 Lira ve bir defaya mahsus olmak üzere 400 Lira harcırah alır. Tatil için 1935'te Fransa'ya giden Savard, Fransız Hükümeti'nin kırk yaşın altındakilere yurt dışına çıkma yasağı koyması nedeniyle tekrar Türkiye'ye dönmez.⁴⁴⁵

Ord. Prof. Dr. Pierre Duquénois, 1940-1945'e kadar kimya Profesörü olarak İstanbul Üniversitesi Eczacılık Okulu'nda istihdam edilir⁴⁴⁶. İstanbul

⁴⁴⁵ Dölen, a.g.e., C. 3, s. 507; a.g.e., C. 4, s. 472.

⁴⁴⁶ BCA 30..18.1.2 / 90.25..16. / Ek No: 242-254 / K. No: 2/13076.

Üniversitesi'nden aldığı davet üzerine, Mayıs 1940'ta İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Eczacı Mektebi Farmasötik Kimya Enstitüsü direktörlüğüne gelen Toksikoloji* öğretim üyesidir. Duquenois ile yapılan beş yıllık sözleşme sonucu maaşı 500 TL olur. İlaveten 500 TL seyahat ve 1000 TL taşınma gideri verilir. Burada Farmasötik Kimya derslerini verir, Analitik Kimya, Toksikoloji ve Gıda Kimyası derslerinin sorumluluğunu da alır. İstanbul Üniversitesi'nden 1945'te ayrıldıktan sonra Strasbourg Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde Farmakognozi** profesörlüğüne atanır, toksikoloji öğretim üyeliğine de devam eder. 1956-1961 yılları arasında Fakülte dekanlığı yapar. Eczacılık Akademisine ve Adli Tıp Cemiyeti'ne muhabir üye seçilir. Kimya Derneği'nin Strasbourg seksiyonuna başkanlık yapar. Pek çok bilimsel derneğe üye olur. 1944'te Ord. Prof. ünvanını aldığı anda sözleşmesinin yenilenmesi için müracaat ettiğinde Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Fahir Arel'in Rektörlüğe verdiği 13 Aralık 1944 tarihli menfi rapor üzerine, 19 Nisan 1945'te görevinden ayrılıp Fransa'ya döner. Toksikoloji*, farmakognozi**, bitki kimyası, organik kimya alanlarında bilimsel çalışmaları bulunur. Esrar teşhisi için 1938'de geliştirdiği renk reaksiyonu, halen kullanılmaktadır. Ödül olarak altı nişan sahibidir.

Prof. Duquenois, iki doktora ve bir doçentlik tezine yaptığı danışmanlık⁴⁴⁷ ve Türkiye'de çıkan dergilerde yayımlanmış çalışmaları ile de bilim hayatına önemli hizmetleri olmuştur.⁴⁴⁸ İstanbul'da yaptığı çalışmalardan üçü yurt dışında da

Asuman Baytop, İstanbul Üniversitesi Eczacı Mektebi'nde (1933-1962) Görev Almış Yabancı Öğretim Üyeleri, ss. 1-21, www.arastirmax.com/system/files/.../2/arastirmax_17083_pp_1-21.pdf, 22.07.2013, s. 5-8.

* Toksikoloji: Zehir bilimi.

** Farmakognozi: Doğal kaynaklı etken maddeleri ve ilaçları inceleyen ve araştıran bilim dalı.

⁴⁴⁷ Hayriye Amal, Antipyrin 4-methylol türevlerinin sentezi ve incelenmesine katkı (Doktora tezi 1942).

Zehra Sezer, Aromatik etilenik ketonlar üzerinde yapılan tesirler (Doktora tezi 1944).

Hayriye Amal, Gayakol-d-kamforat esterleri ve türevleri hakkında (Contribution à l'étude des esters gaiacol-d-camphoriques et de leurs dérivés) (Doçentlik tezi 1944). Hayriye Amal, Eczacı Mektebi'nde tez vererek doçent ünvanını alan ilk araştırmacıdır (Özdemir et al. 1989).

⁴⁴⁸ Sur un iodocadmate complexe de narcotine (M.Ellert ile birlikte) --- **İstanbul Üniv. Fen Fak. Mecmuası, seri A**, 5(1/2): 99-101 (1940).

□ Sur la nature complexe des précipités d'alcaloïdes obtenus avec le réactif de Marmé (M. Bucak ile birlikte) --- *ibid.*, 5(3/4): 229-233 (1941).

Constitution du picrolonate et du sulfocyanure de narcotine (M. Ellert ile birlikte) --- *ibid.*, 5(3/4): 234-236 (1941).

Photolyse des N-phénylpyrazolones et des N-phénylpyrazols (Recherche de l'antipyrine dans le pyramidon) --- *ibid.*, 6(1/2): 116-119 (1941).

Action de l'isocyanate de phényle sur le méthylol-4-antipyrine (H.Amal ile birlikte) -- *ibid.*, 7(1/2): 1-5 (1942).

Action du pentachlorure de phosphore et du chlorure de thio nyle sur l'acide antipyrine-4-carboxylique (H.Amal ile birlikte) --- *ibid.*, 7(1/2): 6-12 (1942).

Indice de brome des cétones éthyliques aromatiques (Z. Sezer ile birlikte) --- *ibid.*, 7(1/2): 98-106 (1942).

yayınlanmıştır.⁴⁴⁹ İstanbul'da iken gıda kimyası üzerine bir kitap yazmıştır.⁴⁵⁰ **Prof. Dr. Jean Coulomb** ise, 1954-1955'te Jeofizik Kürsüsü'nde istihdam edilir.⁴⁵¹

Ord. Prof. Dr. Gaston Grenet, 1955-1957'de Jeofizik Kürsüsü'nde istihdam edilir.⁴⁵² Aynı üniversitede 1965'te Jeofizik Enstitüsü müdürü olarak istihdam edilir. Ankara Üniversitesi Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Konferans Salonu'nda 14-17 Kasım 1955'te Unesco'nun Ortaşark Bilimsel İşbirliği Merkezi ile T.C. Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nün birlikte organize ettikleri uluslararası "Yakın Şark Tatbiki Jeoloji Simpozyumu"na katılmıştır. Türkiye'den başka Irak, İran, Kıbrıs, Lübnan, Mısır, Suriye, Ürdün gibi Ortadoğu ülkeleri ve ilgilenmesinden dolayı Fransa, Yugoslavya, İspanya, İtalya'dan seçkin bilim adamı ve yönetici katılmıştır. Uygulamalı Jeoloji alanındaki görüşlerini bildirmişlerdir.⁴⁵³

Walter Ried ve **W. Gabriel Valensi**, 1960'ta aynı kararname ile istihdam edilirler.⁴⁵⁴ Gabriel Valensi adı ile 1930-1934 yıllarında, **Ord. Prof. Dr. Gabril Valensi** adı ile 1972'de aynı fakültede⁴⁵⁵, 1973'te ise İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi Fiziko-Kimya Kürsüsü'nde istihdam edilir.⁴⁵⁶ Valensi 1934'te Fiziki Kimya Enstitüsü'nün yönetiminde ayrılır. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'ne bağlı olarak Gabriel Valensi başkanlığında Fizikokimya Enstitüsü kurulur.⁴⁵⁷ Doktora tezinin adı "Gazların Metaller Üzerindeki Etkisini İncelenmesine Katkı"dır. Türkiye'de görev yaptığı dönemde Ligor (Taranakides) Bey, Reşat (Alasya) Bey, (İlhami Civaoglu) Bey, Halit Bey, Mehmet Rüştü Bey, Mehmet Rüştü Bey ile

□ Sur la nature de la solution aqueuse de mercurochrome sodique et ses incompatibilités --- *ibid.*, 8(2): 153-157 (1943).

Sur un dérivé tétrabromé de la cinnamalacétone (S. Sezer ile birlikte) --- *ibid.*, 8(2): 158-159 (1943).

□ Action rubéfiante comparée de quelques dérivés du β-styrolène (Z. Sezer ile birlikte) --- **Türk Fiziki ve Tabii İlimler Sosyetesı Yıllık Bildiriğleri ve Arşivi**, 11: 17-23 (1943/1944).

Action rubéfiante et constitution --- *ibid.*, 11: 24-28 (1943/1944).

Yeni bir formülün lehinde delil getiren kanfen strüktürü üzerinde mülahazalar --- **İstanbul Üniv. Tıp Fak. Eczacı Mektebi 1944-1945 Mezunları**, s.43-44; Taşdemirci, **a.g.e.**, s. 32.

⁴⁴⁹ □ Sur un N.glycoside de l'acide diéthyle barbiturique (H. İstanbullu ile birlikte) --- **Société Chim. France, Mémoires**, 181 (1946).

L'exploitation de Pinus pinea L. en Anatolie --- **Casopis Ceskeho Lekarnictva**, 60: 87 (1946).

Les roses en Turquie et l'essence de rose --- **La Libre Pharmacie**, 4: 9 (1947).

⁴⁵⁰ Ord. Prof. Dr. Pierre Duquenois, **Gıda Kimya Teknikleri**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, çev. Hayriye Namal, sayı 239, Milli Mecmua Basımevi, İstanbul, 1944.

⁴⁵¹ **BCA** 30..18.1.2 / 136.61..17. / Ek No: 27-793 / K. No: 4/3284; Dölen, **a.g.e.**, C. 3, s. 507.

⁴⁵² **BCA** 30..18.1.2 / 140.84..16. / Ek No: 27-101 / K. No: 4/5897; 30..18.1.2 / 185.24..1. / Dosya No: 273 / K. No: 6/4609; Dölen, **a.g.e.**, C. 3, s.507.

⁴⁵³ www.jmo.org.tr/resimler/ekler/9d4b2faeb4b7b9e_ek.pdf?dergi..., 02.11.2013.

⁴⁵⁴ **BCA** 30..18.1.2 / 157.28..12. / Ek No: 279-2 / K. No: 5/557.

⁴⁵⁵ **BCA** 30..18.1.2 / 286.65..3. / Ek No: 27-31344 / K. No: 7/4923.

⁴⁵⁶ **BCA** 30..18.1.2 / 295.18..16. / Ek No: 27-3323 / K. No: 7/5980.

⁴⁵⁷ <http://www.mu.h.istanbul.edu.tr/node/90>, 24.07.2013.

birlikte yaptığı altı çalışma, 1933-1935 yıllarında Fransız dergilerinde yayınlanır. Daha sonra 1974-1977 yılları arasında da Kimya Fakültesi'nde de misafir profesör olarak dersler vermiştir. Dersleri Aycıl Kayacı tarafından tercüme edilmiş ve 1975'de Kimyasal Termodinamik adı ile yayınlamıştır.⁴⁵⁸

Prof. Dr. Jean Claude Pecker, 1960'da İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Astronomi Enstitüsü'nde profesör olarak istihdam edilir⁴⁵⁹. Pecker, Paris Institut d'Astrophysique mensubu ve Meudon Gözlemevi Yıldız Atmosferi servis şefi iken, astrofizik çalışmalarına yön vermek üzere davet edilen ilk uzman olarak 1959 yılı kış sömestresini İstanbul'da geçirir. Bir araştırma grubu oluşturur. Pecker sayesinde Meudon Gözlemevi ile uzun yıllar süren bir köprü kurulur. Bu iletişim ile Nato'ya sunulan bir projeye verilen ödenek sayesinde kürsü başkanı ve öğretim üyeleri Meudon Gözlemevi'ne gidip-gelme olanağı elde ederler. Pecker'in daha sonraki yıllarda Nice Gözlemevi'ne atanması ile bu kez Gözlemevi ile iletişime geçilir.⁴⁶⁰ Pecker daha sonra Uluslararası Astronomi Birliği Sekreteri, College de France'da Astrofizik kürsüsü ve Paris İlimler akademisi üyesi olur.⁴⁶¹

Dr. Oleg Bely, 1972'de istihdam edilir⁴⁶².

Fen Fakültesi'nde 1940-1972 yıllarında istihdam edilen sekiz Fransız uzmanın üçü ordinaryüs, dördü profesör, biri doktor ünvanına sahiptir. Diğerleri ise Fen Fakültesi'nin ilgili bölümlerinde Jean Savard Şimi-Fizik ve büyük kimyevisanayi derslerinin öğretimi, Ord. Prof. Dr. Pierre Duquénois Eczacı Mektebi Farmasötik Kimya Enstitüsü Direktörü, Prof. Dr. Jean Coulomb Jeofizik Kürsüsü'nde, Ord. Prof. Dr. Gaston Grenet Jeofizik Enstitüsü Müdürü, Walter Ried ve W. Gabriel Valensi Kimya Fakültesi Fiziko-Kimya Kürsüsü'nde, Prof. Dr. Jean Claude Pecker Fen Fakültesi Astronomi Enstitüsü'nde ve Dr. Oleg Bely uzman olarak istihdam edilmiştir.

⁴⁵⁸ Dölen, a.g.e., C. 4, s. 470-471, dip not: 72.

⁴⁵⁹ BCA 30..18.1.2 / 154.75..5. / Ek No: 279/2 / K. No: 4/12647.

⁴⁶⁰ Kuruluşundan Günümüze İstanbul Üniversitesi Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü 1933-2000, <http://www.istanbul.edu.tr/fen/astronomy/tanitim/tarihce/kurgunastro.pdf>, 24.07.2013, s. 16.

⁴⁶¹ <http://books.google.com.tr/books?isbn=9757663441>, 24.07.2013;

<http://www.istanbul.edu.tr/fen/astronomy/tanitim/tarihce/kurgunastro.pdf>, 25.10.2013.

⁴⁶² BCA 30..18.1.2 / 282.40..3. / Ek No: 27-3901 / K. No: 7/4423.

3.2.3.2.4. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 18'i İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %3,86'lık bir pay oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Journé (Maurice Journe)	Öğretmen	İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi	1939-1946
Muğnier		İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi	1936-1937
Huille		İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi	1936-1937
Friand		İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi	1936-1937
Elliot		İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi	1939-1940
Prof. Dr. Guy Michand (Prof. Dr. Guy Michaud)		İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi	1949, 1960
Jacqueline Michaud		İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi	1949
Prof. Dr. Jacques Henry Bornecque		İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi	1954
Madeleine Richer	Okutman	İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi	1954
Ord. Prof. Dr. Jacques Langlade		İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi	1957
Prof. Dr. Andre		İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi	1959

Cholley		Fakültesi	
Michel P. J. Moreon	Okutman	İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi	1963
Georges Sommerwill		İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi	1964
Burhuire (Burguier)	Okutman	İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi Fransız Filolojisi Bölümü	1948
Suzy Levesque	Okutman	İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi Fransız Filolojisi Bölümü	1948
B. Adriene Duhr (B. Adrienne Duhr)	Okutman	İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi Fransız Filolojisi Bölümü	1948
Prof. Dr. Denis Savrat (Prof. Dr. Denis Saurat)		İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi Fransız ve Roman Filolojisi Kürsüsü	1953
Christina Sodini		İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi Fransız ve Roman Filolojisi Kürsüsü	1970

Tablo 3.2.3.2.4. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde (1936-1970) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Muğnier, Huille, Friand 1936-1937'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde istihdam edilmişlerdir.⁴⁶³

Journe, (Maurice Journe) tarafından Galatasaray Lisesi'nde öğretmen iken İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde çalışmasına 1946'da izin verilir.⁴⁶⁴ **Elliot** isimli başka bir Fransız uzman ise birlikte 1939-1940'da istihdam edilir.⁴⁶⁵ Journe'nin Atatürk'ün ölümünden duyduğu üzüntüyü dile getiren bir anısı

⁴⁶³ Taşdemirci, a.g.e., s.137.

⁴⁶⁴ BCA 30..18.1.2 / 110.22..11. / Ek No: / K. No: 3/3942.

⁴⁶⁵ Taşdemirci, a.g.e., s. 143.

bulunmaktadır.⁴⁶⁶ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayımlarından çıkan kitapları bulunmaktadır.⁴⁶⁷

Prof. Guy Michand⁴⁶⁸ (Prof. Dr. Guy Michaud) 1949 ve 1960'da, **Jacqueline Michaud** ise 1949'da istihdam edilir ve edebiyat kuramcısı olarak 1950'lili yılların başlarında ders verir.⁴⁶⁹ 1950'de İstanbul'da basılan "Bir Disiplin Olarak Edebiyat Sosyolojisinin Kurulması" kitabında edebiyat-toplum bilimi (sosyolojisi) fikrini ortaya atmıştır.⁴⁷⁰

Prof. Jacques Henry Bornecque⁴⁷¹, ve **Madeleine Richer**⁴⁷², 1954'te Fransızca okutmanı olarak ve **Ord. Prof. Dr. Jacques Langlade**^{473*} ise 1957'de istihdam edilir.

Prof. Dr. Andre Cholley, 1959'da bir aylığına İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde konferanslar vermek ve seminerleri idare etmek üzere istihdam edilir⁴⁷⁴. Ulaşabildiğimiz bir makalesi bulunmaktadır.⁴⁷⁵

Michel P. J. Moreon⁴⁷⁶, 1963'de okutman olarak istihdam edilirken, **Georges Sommerwill**⁴⁷⁷ 1964'te ise istihdam edilir.

Burhuire⁴⁷⁸ (Burguiere), **Suzy Levesque**⁴⁷⁹, **B. Adriene Duhr**⁴⁸⁰ (B. Adrienne Duhr) adlı Fransız uzmanlar İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Filolojisi Bölümü'nde 1948'de okutman olarak istihdam edilir.

⁴⁶⁶ http://www.galatasaray.org/tarih/pages/tarih_ataturk.php , 25.10.2013.

⁴⁶⁷ Maurice Journe, **A ve B kurları için Fransızca Dersleri, Kısım II.** İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, 1944.

Maurice Journe, **Maurice A ve B kurları için Fransızca dersleri.** İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, 1945.

Maurice Journe, **Fransızca dersleri. Tashihli ve İlaveli.** İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, 1949.

⁴⁶⁸ **BCA** 30..18.1.2 / 118.101..7. / Ek No: 27-440 / K. No: 3/8806; 30..18.1.2 / 156.11..6. / Ek No: 279-2 / K. No: 5/209.

⁴⁶⁹ **BCA** 30..18.1.2 / 121.84..9. / Ek No: / K. No: 3/10188.

<http://erdembuyrukcu.blogcu.com/sair-ister-istemez-bir-dusunur-olmak-zorundadir/5154655#> , 23.07.2013.

⁴⁷⁰ Hasan Yazıcı, Edebiyat Sosyolojisine Toplu Bir Bakış Sosyolojinin Tanımı ve Diğer Bilimlerle İlişkisi, <http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/iktisatsosyoloji/article/.../5432> , 23.07.2013.

⁴⁷¹ **BCA** 30..18.1.2 / 135.42..6. / Ek No: 27-778 / K. No: 4/2893.

⁴⁷² **BCA** 30..18.1.2 / 136.73..7. / Ek No: 27-799 / K. No: 4/3515.

⁴⁷³ **BCA** 30..18.1.2 / 147.47..13. / Ek No: 27-9 / K. No: 4/9466.

* Prof. Dr. Jacques Langlade olarak Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde de istihdam edilmiştir. Bkz. Ankara Üniversitesi'nde istihdam edilen Fransız Uzmanlar.

⁴⁷⁴ **BCA** 30..18.1.2 / 154.61..13. / Ek No: 27-9/2 / K. No: 4/12371.

⁴⁷⁵ André Cholley, Guide de l'étudiant en géographie, PUF, Paris, 1943,

http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1868228014_3.%20Emel%20Kefeli.pdf , 24.07.2013.

⁴⁷⁶ **BCA** 30..18.1.2 / 169.17..11. / Ek No: 273-09 / K. No: 6/1572.

⁴⁷⁷ **BCA** 30..18.1.2 / 176.11..3. / Ek No: 273-09 / K. No: 6/2739.

⁴⁷⁸ **BCA** 30..18.1.2 / 116.27..17. / Ek No: 27-388 / K. No: 3/7344.

⁴⁷⁹ **BCA** 30..18.1.2 / 116.39..16. / Ek No: 27-398 / K. No: 3/7584.

⁴⁸⁰ **BCA** 30..18.1.2 / 116.40..1. / Ek No: 27-402 / K. No: 3/7589.

Prof. Denis Savrat, (Prof. Dr. Denis Saurat) 1953'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız ve Roman Filolojisi Kürsüsü'nde istihdam edilir⁴⁸¹.

Christina Sodini, 1970'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız ve Roman Filolojisi Kürsüsü'nde uzman olarak istihdam edilir⁴⁸².

Edebiyat Fakültesi'nde 1946-1970 yılları arasında istihdam edilen on sekiz Fransız uzmanın dördü profesör, biri ordinaryüs ünvanına sahip olup, beşi okutmandır. Bunların üçü Fransız Filolojisi, ikisi Fransız ve Roman Fizyolojisi'nde istihdam edilmiştir. Diğerleri ise fakültenin ilgili bölümlerinde istihdam edilmiştir. Journe, Prof. Guy Michand isimli uzmanların eser ve makaleleri bulunmaktadır. Prof. Dr. Andre Cholley ise seminer ve konferanslar vermek üzere istihdam edilmiştir.

3.2.3.2.5. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 1'i İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %0,21'lik bir pay oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Prof. Dr. Henry Laufenburger		İstanbul Üniv. İktisat Fakültesi	1951-1953

Tablo 3.2.3.2.5. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde (1951-1953) Yıllarında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Prof. Dr. Henry Laufenburger, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde 1951-1953 yılları arasında istihdam edilir. İstanbul Üniversitesi Dergisi'nde göreve başlama tarihi 1951 olarak görünmektedir⁴⁸³. Üniversitede görevliken bir kitap yayınlamıştır.⁴⁸⁴

⁴⁸¹ BCA 30..18.1.2 / 133.68..1. / Ek No: 27-711 / K. No: 4/1342.

⁴⁸² BCA 30..18.1.2 / 246.12..20. / Ek No: 27-2230 / K. No: 7/240.

⁴⁸³ BCA 30..18.1.2 / 131.9..18. / Ek No: 27-672 / K. No: 4/178.

http://iktisat.istanbul.edu.tr/?page_id=6985 , 23.07.2013.

⁴⁸⁴ Prof. Henry Laufenburger, **Üç Konferans**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1948.

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde bir Fransız uzman 1951-1953 yılları arasında istihdam edilmiş olup profesör ünvanlıdır.

3.2.3.2.6. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 2'si İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %4,08'lik bir pay oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Camille Guinet		İstanbul Üniv. Orman Fakültesi	1958-1961
Philippe Guinet		İstanbul Üniv. Orman Fakültesi	1958

Tablo 3.2.3.2.6. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nde (1958-1961) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Ormancılık alanında Osmanlı Döneminde Kırım Savaşı (1856) sonrası gelişmeler görülür. Osmanlı Devleti'nin hem karayolu, demiryolu, kanal gibi alt yapı işlerini yapmak, hem de madenler, ormanlar gibi doğal kaynaklarının işletilmesini sağlamaya yönelik danışmanlık görevini yerini getirmek üzere Bayındırlık Bakanlığı'na bağlı olarak "Meclis-i Maabir" adı altında bayındırlık işleri meclisi kurulur. Böylece ormanlar yeni bir düzene bağlanır. Türk memurlar ile birlikte yabancı uzmanlar çalışır. Ormancılık alanında istihdan edilen yabancı uzmanların tamamı oluşturan Fransızlar uzmanlar, Türk ormancılığının kuruluşunda (1856-1877) dönemde önemli rol oynarlar.⁴⁸⁵ 1856'da Fransa'dan ilk olarak Tassy ve Stheme adlı iki ormancı gelir. Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ormanların incelenmesi, işletilmesi, ormancılık eğitiminin örgütlenmesi ve ormancılık mevzuatının hazırlanmasına yönelik çalışmalarda bulunurlar. Tassy 1857'de ilk orman okulunu kurar. Onun önerisi ile Fransa'dan 1866'da Bricogne, Gochaux, Simon ve Chervau

⁴⁸⁵ Abdi Ekizoğlu - Metin Özdoğan, "Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi Ormancılığına Katkıları Olan Yabancı Uzmanlar", *İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi*, C. 43, S. 3-4, ss. 57-68, <http://www.orman.istanbul.edu.tr/en/node/8417>, 07.09.2012, s. 57.

isimli Fransız orman uzmanları gelir. Tassy 1865'te Meclis-i Maabir'de başkan vekili olarak görev yapar.⁴⁸⁶

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde yükseköğretimde Fransız uzmanlardan **Camille Guinet** ve **Philippe Guinet** birlikte, 1958'de İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nde aynı kararname ile uzman olarak istihdam edilirler⁴⁸⁷. Camille Guinet, Sorbon Üniversitesi enspektörüdür*. Belgrad Ormanı'nda bulunan ve Türkiye'nin ilk arboretumu** olan Atatürk Arboretumu'nun kuruluşu için 1958'te davet edilir ve 1959-1961 yılları arasında çalışmalarını sürdürür. Camille Guinet Arboretumun yol şebekesinin planlar, ilk fidanı diker. Yeterli ödenek olmamasından dolayı proje tamamlanamaz. Camille Guinet Fransa'ya döndükten sonra geriye yol şebekeleri ve dünya bitki bölgeleri kalır. Ayrıca ağaç türlerinin Latince adlarını içeren listeyi de hazırlar.⁴⁸⁸

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nde 1958-1961 yılları arasında iki Fransız uzmanın istihdam edildiği görülmüştür.

İstanbul Üniversitesi'nde 1940-1973 yılları Millî Eğitim Bakanlığı tarafından arasında 29 Fransız uzman Edebiyat Fakültesi, Fen Fakültesi, Orman Fakültesi ve İktisat Fakültesi'nde istihdam edilmişlerdir. Bu uzmanların ikisi Orman Fakültesi'nde, biri İktisat Fakültesi'nde, on üçü edebiyat fakültesinde, sekizi fen fakültesinde istihdam edilmiştir.

3.2.3.3. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 19'u İstanbul Teknik Üniversitesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %0,43'lük bir pay oluşturmaktadır.

Osmanlı döneminde Mühendis Mekteb-i Alisi adıyla 1909'da açılan okul, Mühendishane-i Berr-i Hümayun'un devamı durumundadır. Yüksek Mühendis Mektebi'ne 1928'de dönüşür. **Debes** ve **Maisner Paşa** 1933'te uzman öğretmen

⁴⁸⁶ Abdi Ekizoğlu, Metin Özdönmez, **a.g.m.**, s. 58; Şahin, **a.g.e.**, s. 61.

⁴⁸⁷ BCA 30..18.1.2 / 150.51..13. / Ek No: 27-9/2 / K. No: 4/10834.

* Enspektör: Botanik bahçesi uzmanı.

** Arboretum: Canlı botanik bahçesi.

⁴⁸⁸ <http://orman2.istanbul.edu.tr/?p=6072>, <http://www.orman.istanbul.edu.tr/node/4907>, 23.07.2013; <http://www.orman.istanbul.edu.tr/node/104>, 25.10.2013.

olarak istihdam edilirler.⁴⁸⁹ 1944'te ise İstanbul Teknik Üniversitesi adını alır.⁴⁹⁰

Fransız uzmanların, İstanbul Teknik Üniversitesi'nde BCA kararlarında 1946-1972 yıllarında istihdam edilmiş olduğu görülmüştür.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
André Revuz		İstanbul Teknik Üniv. Makine Fakültesi	1946
Jaques Dufresnoy		İstanbul Teknik Üniv. Makine Fakültesi Matematik Kürsüsü	1947
M. Deheuals		İstanbul Teknik Üniv. Makine Fakültesi Yüksek Matematik Kürsüsü	1950- 1951
Ord. Prof. Dr. Gaston Grenet		İstanbul Teknik Üniv. İnşaat Fakültesi Sismoloji Enstitüsü	1951
Auguste Bernadac	Yüksek Mühendis	İstanbul Teknik Üniv. Makine Fakültesi Uçak İnşaatı Kürsüsü	1953
Marcel Louat		İstanbul Teknik Üniv. Makine Fakültesi	1953
Jean Antoine Zerbi		İstanbul Teknik Üniv. Makine Fakültesi	1954
Rabert Lecoeuvre	Yüksek Mühendis	İstanbul Teknik Üniv. Makine Fakültesi	1956
Dr. J. Martelly		İstanbul Teknik Üniv. Makine Fakültesi İş Tekniği Kürsüsü	1958

⁴⁸⁹ Akdağ, a.g.m., s. 71.

⁴⁹⁰ Musa Çadırcı, Azmi Süslü, a.g.e., s. 12; http://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BChendis_Mekteb-i_Alisi , 19.08.2013.

Prof. Dr. Serge Boudigues		İstanbul Teknik Üniv. Makine Fakültesi	1958
A. Charbonnel		İstanbul Teknik Üniv. Makine Fakültesi	1960
Prof. Dr. Jean Renaudie		İstanbul Teknik Üniv. Makine Fakültesi Uçak Elemanları ve Motor Kürsüsü	1961
Prof. Dr. Paul Queney (Paul Quesney)		İstanbul Teknik Üniv. Elektrik Fakültesi	1963
M. Francis Chastanier	Fransızca Okutmanı	İstanbul Teknik Üniv. Yabancı Diller Okulu	1963
Marie Ducournau	Uzman	İstanbul Teknik Üniv. Yabancı Diller Okulu	1969
Prof. Dr. Louis Le Mouigne	Uzman	İstanbul Teknik Üniv. Nükleer Enerji Enstitüsü	1964
Dr. Pierre Denis	Mühendis	İstanbul Teknik Üniv. Nükleer Enerji Enstitüsü	1966
Prof. Dr. Antoine Genaoui (Prof. Dr. Antoine Gennaoui)	Uzman	İstanbul Teknik Üniv. Nükleer Enerji Enstitüsü	1969
Prof. Dr. François Duscio			1933- 1972

Tablo 3.2.3.3. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde (1933-1972) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

André Revuz⁴⁹¹ 1946'da Makine Fakültesi'nde, Jaques Dufresnoy⁴⁹² 1947'de Makine Fakültesi Matematik Kürsüsü'nde istihdam edilirler⁴⁹³.

⁴⁹¹ BCA 30..18.1.2 / 111.63..12. / Ek No: 27-296 / K. No: 3/4765.

⁴⁹² BCA 30..18.1.2 / 112.86..18. / Ek No: 27-304 / K. No: 3/5215.

⁴⁹³ "Bulletin of The Technical of İstanbul"da André Revuz ve Jacques Dufresnoy'a ait bilgi bulunmaktadır. http://books.google.com.tr/books?hl=tr&id=5-5QAAAAAAAJ&q=Jacques+Dufresnoy#search_anchor, 01.08.2013.

M. Dehevals⁴⁹⁴ 1951'de Makine Fakültesi Yüksek Matematik Kürsüsü'nde bir yıl daha, **Ord. Prof. Dr. Gaston Grenet**^{495*} de 1951'de İnşaat Fakültesi Sismoloji Enstitüsü'nde istihdam edilirler.

Auguste Bernadac⁴⁹⁶ Makine Fakültesi Uçak İnşaatı Kürsüsü'nde yüksek mühendis olarak ve **Marcel Louat**⁴⁹⁷ Makine Fakültesi'nde 1953'te istihdam edilirler. Louat'a ait eserler mevcuttur.⁴⁹⁸

Jean Antoine Zerbi^{499**}, Galatasaray Lisesi'nde 1953'te öğretmen iken, ek görev verilerek 1954'te Makine Fakültesi'nde istihdam edilir.

Robert Lecoeuvre, 1956'da Makine ve Maden Fakültesi'nde yüksek mühendis olarak istihdam edilir⁵⁰⁰.

Dr. J. Martelly⁵⁰¹ Makine Fakültesi İş Tekniği Kürsüsü'nde ve **Prof. Dr. Serge Boudigues**⁵⁰² Makine Fakültesi'nde 1958'de istihdam edilirler.

A. Charbonnel⁵⁰³ 1960'ta Makine Fakültesi'nde, **Prof. Dr. Jean Renaudie**⁵⁰⁴ 1961'de Makine Fakültesi uçak elemanları ve motor kürsüsü uzmanı olarak istihdam edilir.

Prof. Dr. Paul Queney (Paul Quesney) Elektrik Fakültesi'nde okutman olarak 1963'te istihdam edilir⁵⁰⁵. İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Okulu'nda Fransızca okutmanı olarak **M. Francis Chastanier**⁵⁰⁶ 1963'te **Marie Ducournau**⁵⁰⁷ ise uzman olarak 1969'da istihdam edilirler.

Prof. Dr. Louis Le Mouigne⁵⁰⁸ 1964'te uzman olarak, **Dr. Pierre Denis**⁵⁰⁹ 1966'da mühendis olarak istihdam edilir. Grenoble Nükleer Araştırma Merkezi'nden

⁴⁹⁴ BCA 30..18.1.2 / 126.59..16. / Ek No: 27-516 / K. No: 3/13466.

⁴⁹⁵ BCA 30..18.1.2 / 127.96..11. / Ek No: 27-605 / K. No: 3/14201.

* Bkz. Ord. Prof. Dr. Gaston Grenet ayrıca İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde 1955 - 1965'te de istihdam edilmiştir. Bkz. İstanbul Üniversitesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.

⁴⁹⁶ BCA 30..18.1.2 / 133.66..19. / Ek No: 27-712 / K. No: 4/1320.

⁴⁹⁷ BCA 30..18.1.2 / 133.89..4. / Ek No: 27-736 / K. No: 4/1765.

⁴⁹⁸ Eva Buck - Marcel Louat, Le Français: Adapte Aux Etudes Scientifiques et Medicales, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1963.

⁴⁹⁹ BCA 30..18.1.2 / 136.61..15. / Ek No: 27-741 / K. No: 4/3282.

** Bkz. Galatasay Lisesi'nde İstihdam Edilen Fransız uzmanlar.

⁵⁰⁰ BCA 30..18.1.2 / 142.26..2. / Ek No: 27-169 / K. No: 4/6946.

⁵⁰¹ BCA 30..18.1.2 / 148.19..15. / Ek No: 27-9/2 / K. No: 4/10193.

⁵⁰² BCA 30..18.1.2 / 148.21..1. / Ek No: 27-9-2 / K. No: 4/10219.

⁵⁰³ BCA 30..18.1.2 / 156.7..12. / Ek No: 279-2 / K. No: 5/135.

⁵⁰⁴ BCA 30..18.1.2 / 158.45..4. / Ek No: 279-2 / K. No: 5/877.

⁵⁰⁵ BCA 30..18.1.2 / 169.17..11. / Ek No: 273-09 / K. No: 6/1572.

⁵⁰⁶ BCA 30..18.1.2 / 168.11..9. / Ek No: 273-09 / K. No: 6/1450.

⁵⁰⁷ BCA 30.18 EK 227 / 1056 27 3 / Ek No: / K. No: 7/4304.

⁵⁰⁸ BCA 30..18.1.2 / 176.14..3. / Ek No: 273-09 / K. No: 6/2799.

⁵⁰⁹ BCA 30.18 EK / 1050 27 3 / Ek No: / K. No: 6/6111.

gelir ve reaktör teorisi derslerini verir. 1967-1968 yıllarında **Prof. Dr. Antoine Gennaoui** (Prof. Dr. Antoine Gennaoui) 1969'da uzman olarak Nükleer Enerji Enstitüsü'nde istihdam edilirler⁵¹⁰. Gennaoui, 1970-1971 yıllarında derslerini tercüman vasıtasıyla anlatır.⁵¹¹

Prof. Dr. François Duscio, 1933'te Üniversite Reformu'ndan sonra İstanbul Üniversitesi'nde de istihdam edilir. François Duscio, Darülfünun'da istihdam edilen uzmanlar arasında BCA kararnamelerinde Düssiya olarak kaydedilmiştir.* Birkaç kuşak mühendis yetiştirir. Duscio 1941'de İstanbul Üniversitesi Sulara İdaresi Terkos İşletmesi'nde de görev almıştır.** 1950-1951'de İTÜ makina bölümünde istihdam edilir.⁵¹² Doğumunun yüzüncü yılında Mart 2005'te İTÜ'de yapılan törenle anılmıştır.⁵¹³ Prof. Dr. François Duscio⁵¹⁴, 1972'de İstanbul Teknik Üniversitesi'nde uzman olarak istihdam edilir. Prof. Dr. François Duscio'nun ismi İstanbul Üniversitesi Makine Fakültesi'nde A- 363 Amfisi'ne verilmiştir.⁵¹⁵

İstanbul Teknik Üniversite'nde 1946-1972 yıllarında on dokuz Fransız mühendis, yüksek mühendis, uzman, Fransızca okutmanı ve okutman olarak istihdam edilmiştir. Bunların biri ordinaryüs, altısı profesör, ikisi doktor ünvanlıdır. Söz konusu uzmanların on biri Makine Fakültesi'nin matematik, yüksek matematik, sismoloji, uçak elemanları ve motor kürsülerinde; ikisi Yabancı Diller Okulu'nda; üçü Nükleer Enerji Enstitüsü'nde istihdam edilirler. İTÜ'de daha çok Fransız uzmanlar yer almış olmasından dolayı Fransız klğinin yerleşmesinden söz edilmektedir.⁵¹⁶

⁵¹⁰ BCA 30.18 EK 227 / 1053 27 3 / Ek No: / K. No: 6/11748.

* Bkz. Darülfünun'da istihdam edilen Fransız uzmanlar.

⁵¹¹ <http://books.google.com.tr/books?id=Ycm4WnBHvEMC&pg=PA244&lpg=PA244&dq=Prof.+Dr.+Antoine+Gennaoui&source=bl&ots=VM1liVB8kT&sig=QFpAc4j8a7UomYKVyKjSPhUAfxM&hl=tr&sa=X&ei=vgbAUfKOKsvgOL7GgfgG&sqi=2&ved=0CCkQ6AEwAA%20.Sayfa%20244.#v=onepage&q=Prof.%20Dr.%20Antoine%20Gennaoui&f=false>, 25.10.2013, s. 244.

**Bkz. Sular İdaresi'nde istihdam edilen Fransız uzmanlar.

⁵¹² Dölen, a.g.e., C. 4, s. 479.

⁵¹³ http://www.alarko-carrier.com.tr/OzelDosya/AlarkoTarihinden/AlarkoTarihinden_3.pdf, 02.08.2013.

⁵¹⁴ BCA 30..18.1.2 / 281.37..4. / Ek No: 27-3803 / K. No: 7/4364.

⁵¹⁵ <http://www.mkn.itu.edu.tr/pages/genel/mezunlar.html>, 02.08.2013.

⁵¹⁶ Dölen, a.g.e., C. 4, s. 478.

3.2.3.4. İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü, İstanbul Eğitim Enstitüsü, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu, İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 8'i İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü, İstanbul Eğitim Enstitüsü, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu, İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %1,72'lik bir payı oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Matmazel Qeffelec	Fransızca öğretmeni	İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu	1952
Jean Penard	Öğretmen	İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu	1959
Suzanne Pernard	Öğretmen	İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu	1959
Colin Benedicte Claude	Öğretmen	İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü İstanbul Eğitim Enstitüsü	1964 1971- 1973
Christian Grandual	Öğretmen	İstanbul Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü	1971- 1972
Jean Pierre Bois	Öğretmen	İstanbul Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü	1973
Jacques Decourtye	Fransızca öğretmeni	İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü	1974
Jean Claude Beal	Öğretmen	İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü	1975

Tablo 3.2.3.4. İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü, İstanbul Eğitim Enstitüsü, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu, İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü'nde (1952-1975) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Matmazel Qeffelec, 1952’de İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu’nda Fransızca öğretmeni olarak istihdam edilmiştir⁵¹⁷.

Jean Penard⁵¹⁸ ve **Suzanne Pernard**⁵¹⁹ öğretmen olarak 1959’da istihdam edilirler.

Colin Benedicte Claude, 1964-1973 yılları istihdam edilir⁵²⁰. Claude’un 1964’te İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü’nde, 1971-1973 yılları arasında ise İstanbul Eğitim Enstitüsü’nde istihdam edildiği görülmüştür.

Christian Grandual, 1971-1972’de İstanbul Eğitim Enstitüsü Fransızca bölümünde istihdam edilir.⁵²¹

Jean Pierre Bois⁵²², 1973’te İstanbul Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü’nde, **Jacques Decourtye**⁵²³, 1974’te İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü’nde Fransızca öğretmeni olarak, **Jean Claude Beal**⁵²⁴, 1975’te İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü’nde istihdam edilirler.

İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü, İstanbul Eğitim Enstitüsü, İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü’nde 1959-1975 yılları arasında sekiz Fransız uzman, Fransızca öğretmeni olarak istihdam edilmiştir.

3.2.3.5. Güzel Sanatlar Akademisi’nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 3’ü Güzel Sanatlar Akademisi’nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1’e göre %0,64’lük bir payı oluşturmaktadır.

⁵¹⁷ BCA 30..18.1.2 / 128.11..16. / Ek No: 27-615 / K. No: 3/14445.

⁵¹⁸ BCA 30..18.1.2 / 151.69..17. / Ek No: 27-4 / K. No: 4/11192.

⁵¹⁹ BCA 30..18.1.2 / 152.32..10. / Ek No: 27-262 / K. No: 4/11785.

⁵²⁰ BCA 30..18.1.2 / 182.78..11. / Ek No: 273-08 / K. No: 6/4086; 30..18.1.2 / 273.82..12. / Ek No: 27-181862 / K. No: 7/3422; 30..18.1.2 / 281.36..1. / Ek No: 27-18793 / K. No: 7/4341.

⁵²¹ BCA 30..18.1.2 / 273.82..9. / Ek No: 27-181848 / K. No: 7/3419; 30..18.1.2 / 281.36..1. / Ek No: 27-18793 / K. No: 7/4341.

⁵²² BCA 30..18.1.2 / 301.55..4. / Ek No: 27-31265 / K. No: 7/6711.

⁵²³ BCA 30..18.1.2 / 311.12..15. / Ek No: 27-131213 / K. No: 7/7917.

⁵²⁴ BCA 30..18.1.2 / 327.14..9. / Ek No: 27-211210 / K. No: 7/9519.

Ünvanı, Adı Soyadı	Çalıştığı Kurum/Yer	Görevi	Yıllar
Marie Loui Sue	Güzel Sanatlar Akademisi		1939-1943
Leopold Levy	Güzel Sanatlar Akademisi		1937-1949
Henri Prost	Güzel Sanatlar Akademisi		1941-1943

Tablo 3.2.3.5. Güzel Sanatlar Akademisi'nde (1937-1949) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları

Marie Loui Sue, 1939-1943 yılları arasında, Leopold Levy 1937-1949 yılları arasında Henri Prost ise 1941-1943 yılları arasında istihdam edilmişlerdir.⁵²⁵

Ünvan ve Meslekler	Sayı
Bilinmeyen	3
Toplam	3

Tablo 3.2.3.5/1. Güzel Sanatlar Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları

Yıllar	Kişi	Ünvanı
1937	1	1 Bilinmeyen
1938	1	1 Bilinmeyen
1939	2	2 Bilinmeyen
1940	2	2 Bilinmeyen
1941	3	3 Bilinmeyen
1942	3	3 Bilinmeyen
1943	3	3 Bilinmeyen
1944	1	1 Bilinmeyen
1945	1	1 Bilinmeyen
1946	1	1 Bilinmeyen
1947	1	1 Bilinmeyen
1948	1	1 Bilinmeyen
1949	1	1 Bilinmeyen

Tablo 3.2.3.5/2. Güzel Sanatlar Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlerle Göre Sayıları ve Ünvanları

⁵²⁵ Dölen, a.g.e., C. 3, s. 480.

3.2.3.6. Ankara Siyasal Bilgiler Okulu'nda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Osmanlı Devleti'nin modernleşmesi sürecinde Tanzimat döneminde taşra yönetiminde de modernleşmeye gidilmiştir. Osmanlı'nın Avrupa Devletleri ile ilişkilerinde “Umur-ı Mülkiye ve Usul-i Düveliye'ye Vakıf” , yeni sisteme yönetici sağlamak üzere 1859'da Mekteb-i Mülkiye açılmıştır.⁵²⁶ Cumhuriyet Dönemi'ne gelindiğinde Mekteb-i Mülkiye'nin Ankara'ya taşınması 1930'da düşünülmüştür. Binası 1935'te tamamlandıktan sonra, adı Atatürk'ün isteği ile Siyasal Bilgiler Okulu'na çevrilmiştir.

Prof. Dr. Rene Giraud^{527*}, 1944'te Ankara Siyasal Bilgiler Okulu'nda Fransızca öğretmeni olarak bir yıl istihdam edilir.

3.2.3.7. Ankara Üniversitesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 3'ü Ankara Üniversitesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %0,64'lük bir payı oluşturmaktadır.

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin ihtiyaçları için 1933'te açılan İstanbul Üniversitesi ve 1944'te açılan İstanbul Teknik Üniversitesi yeterli olamayınca 1946'da Ankara Üniversitesi kurulur.⁵²⁸ Ankara Üniversitesi'nde istihdam edilen Fransız uzmanların Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Eczacılık Fakültesi, Fen ve Eğitim Fakültelerinde istihdam edildikleri görülmüştür. İlgili fakülte ya da bölümlere gelenler de kendi içerisinde yıllara göre değerlendirilmiştir. BCA kararnamelerinde yalnızca Ankara Üniversitesi yazılıp fakülte, kürsü ya da bölümü belirtilmeyenler ise olduğu gibi belirtilmiştir.

⁵²⁶ Bilim, a.g.e., s. 309-313.

⁵²⁷ BCA 30..18.1.2 / 107.80..2. / Ek No: 27-95 / K. No: 3/1798.

* Rene Giraud, 1953'te Ankara Üniversite'nde, 1967'de ise Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde de istihdam edilir. Bkz. Ankara Üniversitesi'ne İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.

⁵²⁸ Musa Çadırıcı – Azmi Süslü, a.g.e., s. 12.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Prof. Dr. René Giraud	Fransızca Öğretmeni	Ankara Üniv.	1953
İsimsiz 1 kişi		Ankara Üniv.	1960
Françoise Laugel		Ankara Üniv.	1966

Tablo 3.2.3.7. Ankara Üniversitesi'nde (1953-1966) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Prof. Dr. Rene Giraud, 1953 yılında Ankara Üniversitesi'nde istihdam edilmiş olan Fransız dilbilimci(Türkolog)nin fakülte veya bölümü belli değildir.⁵²⁹ Prof. Dr. M. Lois Bazin ile Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Pertev Naili Boratav ve Adana Müzesi Müdürü Naci Kum ile birlikte 1947'de 10-25 Şubat tarihleri arasında Adana'nın Ceyhan ilçesi İmren köyüne ve Pozantı ilçesine dil ve folklor derleme gezisi yapmıştır.⁵³⁰ Giraud Yörüklerin dili hakkında malzeme toplamak üzere geziye katılmıştır. R. Giraud'un bir kitabı Türkçe'ye çevrilmiştir.⁵³¹

İsimsiz bir Fransız, 1960'ta Ankara Üniversitesi'nde istihdam edilir.⁵³²

Françoise Laugel, 1966'da Ankara Üniversitesi'nde istihdam edilir.⁵³³

Ankara Üniversitesi'nde 1953-1966 yıllarında üç Fransız istihdam edilmiş olup bunlardan biri isimsiz olarak istidam edilmiştir. René Giraud isimli uzman 1944'te ise Ankara Siyasal Bilgiler Okulu'nda, 1953'te Ankara Üniversitesi'nde istihdam edilmiştir.

3.2.3.7.1. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi 'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 17'si Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanla Tablo 3.2/1'e göre içinde %3,65'lik bir payı oluşturmaktadır.

⁵²⁹ BCA 30..18.1.2 / 132.31..12. / Ek No: 27-515 / K. No: 4/613; <http://kayaum.politics.ankara.edu.tr/1944.pdf>, s. 109.

⁵³⁰ http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/gorkem_02.pdf, s. 1-2, 25.10.2013.

⁵³¹ Gök Türk İmparatorluğu, (İlteriş Kapgan ve Bilgi'nin Hükümdarlıkları), Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1999; Gök Türk İmparatorluğu, Töre Yayın Grubu, 2007, <http://www.kitapyurdu.com/kitap/default.asp?id=116057>

⁵³² BCA 30..18.1.2 / 154.88..20. / Ek No: 271-67 / K. No: 4/12928.

⁵³³ BCA 30..18.1.2 / 193.15..6. / Dosya No: 273 / K. No: 6/6050.

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi 1935'te Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak açılır.⁵³⁴ Fakültenin öğretim kadrosunda özellikle Hitler Almanya'sından kovulan bilim adamları olmak üzere yabancı profesörler sözleşmeli olarak yer almıştır. Yurtdışına gönderilen Türk öğrencilerin dönmesi ile birlikte yabancı profesörler yavaş yavaş azalmıştır. Fakülte 1946'da Ankara Üniversitesi'ne bağlanmıştır.⁵³⁵ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin ilköğretim yılında yer alan 27 profesörün 14'ü yabancıdır. Yabancı profesörlerden başka 1939'dan itibaren yabancı uzmanlar ve okutmanlar da alınmıştır.⁵³⁶

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Ord. Prof. Dr. Oliver Lacombe		Ankara Üniv. DTCF Felsefe ve İktisadiyat Felsefe Kürsüsü	1939- 1944
Chazan		Ankara Üniv. DTCF	1947
Prof. Dr. Bonneau (Prof. Dr. Geoerges Bonneau)		Ankara Üniv. DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü	1946, 1953
Rose Lafoy		Ankara Üniv. DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü	1952
Colette Didriche (Colette Ditrich)		Ankara Üniv. DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü	1953
Prof. Dr. Algirdas Julien Greimas		Ankara Üniv. DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü	1959
Robert Mazeau	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü	1966

⁵³⁴ Akyüz, *Türk Eğitim ...*, s. 327.

⁵³⁵ Musa Çadırcı, Azmi Süslü, *a.g.e.*, s. 146-153.

⁵³⁶ *A.g.e.*, s.167.

Christiane Guiffant	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü	1966
Violette Gordon	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü	1969- 1970
Jean Marie Chabreuil	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü	1963 1969- 1971
Jean Pierre Eblin	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü	1969- 1971
M. Andre Reugon	Uzman	Ankara Üniv. DTCF	1970- 1973
Jacques Rollet		Ankara Üniv. DTCF Ankara Üniv. DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü	1972 1973- 1974
Jacques Huré		Ankara Üniv. DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü	---
Prof. Dr. Alexandre Vexliard	Psikolog ve Pedagog	Ankara Üniv. DTCF Psikoloji ve Pedagoji Kürsüsü	1961, 1969- 1970
Prof. Dr. Jacques Langlade		Ankara Üniv. DTCF	1963
Monique Tereze Pinthon	Uzman	Ankara Üniv. DTCF	1963

Tablo 3.2.3.7.1. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde (1939-1974) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Ord. Prof. Dr. Oliver Lacombe, Paris-Sorbonne Üniversitesi Felsefe Bölümü öğretim üyelerindedir. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Felsefe Bölümü'nü 1939'da kurmuş ve ders programına da "Bilim Tarihi" dersi koyulmasını öngörmüştür. Bilim Tarihi'nin Felsefe programının önemli bir parçası olduğunu ve felsefe eğitimi gören gençlerin bilimin doğasını derinden kavrayabilmeleri için bütün bilimleri değil, yalnız bir bilimi derinlemesine öğrenmelerinin daha yararlı olacağını savunmuştur.⁵³⁷ Felsefe ve İçtimaiyat Felsefe Kürsüsü öğretim üyesi olarak yol parasına ait döviz 1940'da tahsis edilmiştir.⁵³⁸ Lacombe, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi'nin 1943 yılında çıkan sayısının yazı işleri ve yönetim kurulu üyesi olarak yer almıştır. Oliver Lacombe ait aynı dergide yayımlanmış makaleleri bulunmaktadır.⁵³⁹ Yeni görevi nedeniyle 1943-1944 yılında Türkiye'den ayrılmıştır.⁵⁴⁰ Ayrıca felsefe zümresinin temel ilkelerini ve programını açıkladığı bir makalesi de bulunmaktadır.⁵⁴¹

Jean Comborde, Fransız Filolojisi'nde 1936-1942'de istihdam edilir.⁵⁴²

Chazan, 1947'de istihdam edilir.⁵⁴³

Prof. Dr. Bonneau (Prof. Dr. Georges Bonneau), 1946'da Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde profesör olarak istihdam edilir.⁵⁴⁴ Fransız Edebiyatı alanında tanınmış bir öğretim üyesidir.⁵⁴⁵ Tekrar 1953'te Ankara Üniversitesi'nde istihdam edilir.⁵⁴⁶ Fransızca olarak yazılmış bir kitabı bulunmaktadır.⁵⁴⁷

⁵³⁷ <http://bilimtarihi.humanity.ankara.edu.tr/tarihce/>, <http://www.bilimvegelecek.com.tr/?goster=1185>, Yavuz Unat, Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Bilim Tarihi Anabilim Dalı Literatürü, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, C. 2, S. 4, Bilim ve Sanat Vakfı, İstanbul, 2004, s. 439-521, s. 5, <http://80.251.40.59/humanity.ankara.edu.tr/unat/ym/M28.pdf>, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1028/12439.pdf>, s. 234, 25.07.2013.

⁵³⁸ **BCA** 30..18.1.2 / 89.123..19. / Ek No: 242-246 / K. No: 2/12607.

⁵³⁹ Ankara Üniversitesi Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, C. 2, S.1, Ankara, 1943, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1040/12543.pdf>, 25.07.2013.

⁵⁴⁰ <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1028/12439.pdf>, 25.07.2013, s. 234; Dölen, **a.g.e.**, C.3, s. 492.

⁵⁴¹ Unat, **a.g.m.** Lacombe, "Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Felsefe Öğretimi", **Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi**, çev. Necati Akder, C.1, S. 1, Ankara 1942, s. 7-12.

⁵⁴² Dölen, **a.g.e.**, C.3, s. 492.

⁵⁴³ **BCA** 30..18.1.2 / 113.31..18. / Ek No: 27-339 / K. No: 3/5798.

⁵⁴⁴ **BCA** 30..18.1.2 / 110.25..18. / Ek No: / K. No: 3/4009.

⁵⁴⁵ http://www.dctf.ankara.edu.tr/akademik_birim.php?fransiz-dili-ve-edebiyati-anabilim-dali&icerik=bolum_hakkinda&bid=11, 27.07.2013.

⁵⁴⁶ **BCA** 30..18.1.2 / 132.31..12. / Ek No: 27-515 / K. No: 4/613.

⁵⁴⁷ Georges Bonneau, **Melenges Cirituqies**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1956, http://www.zerobooksonline.com/tr/product_details.asp?cat=&subcat=&product=1631, 25.10.2013.

Rose Lafoy⁵⁴⁸, 1952’de, **Colette Didriche**⁵⁴⁹ (Colette Ditrich), 1953’te Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde istihdam edilirler.

Prof. Dr. Algirdas Julien Greimas, 1959’da Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde istihdam edilmiş ve fakülteye öğretimde katkıda bulunmuştur⁵⁵⁰. Dilbilim alanında “göstergebilimi”* kuramının öncüsü ve Paris Göstergebilim Okulu’nun kurucusu olarak tanınmış dünyaca ünlü bir kişidir. İstanbul Üniversitesi’nde de dersler vermiştir.⁵⁵¹

Robert Mazeau⁵⁵², **Christiane Guiffant**⁵⁵³ 1966’da, **Violette Gordon ve Jean Chabreuil**⁵⁵⁴ 1969-1970’te, **Jean Pierre Eblin**⁵⁵⁵ 1969-1971’de Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde Fransızca okutmanı olarak istihdam edilir.⁵⁵⁶ Jean Chabreuil 1963’te Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde, 1971’de ise Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde⁵⁵⁷ istihdam edilmiştir.

M. Andre Reugon⁵⁵⁸, 1970-1973 yılları arasında uzman olarak, **Jacques Rollet**⁵⁵⁹ 1972’de uzman olarak, 1973-1974’te ise Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü’nde istihdam edilirler.⁵⁶⁰

Jacques Huré, Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü’ne katkıda bulunan öğretim üyelerindedir. Dijon Üniversitesi eski dekanıdır.⁵⁶¹

⁵⁴⁸ BCA 30..18.1.2 / 128.11..17. / Ek No: 27-607 / K. No: 3/14446.

⁵⁴⁹ BCA 30..18.1.2 / 132.39..12. / Ek No: 27-694 / K. No: 4/773.

⁵⁵⁰ BCA 30..18.1.2 / 151.75..13. / Ek No: 27-167 / K. No: 4/11308.

http://de.wikipedia.org/wiki/Algirdas_Julien_Greimas, 25.07.2013.

* Gösterge Bilimi: Göstergelerin yorumlanmasını, üretilmesini veya işaretleri anlama süreçlerini içeren bütün faktörlerin sistematik bir şekilde incelenmesine dayanan bir bilim dalıdır. Fransızlar semiyoloji terimini kullanmışlardır. http://tr.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6sterge_bilimi, 25.10.2013.

⁵⁵¹ http://www.dtcf.ankara.edu.tr/akademik_birim.php?fransiz-dili-ve-edebiyati-anabilim-dali&icerik=bolum_hakkinda&bid=11, 14.09.2013; <http://kisi.deu.edu.tr/dogan.gunay/Gostergebilim.html>, 25.10.2013.

⁵⁵² BCA 30.18 EK 226 / 1050 27 3 / Ek No: / K. No: 6/6111.

⁵⁵³ BCA 30..18.1.2 / 194.25..7. / Dosya No: 273 / K. No: 6/6251.

⁵⁵⁴ Azmi Süslü, **Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nin Elli Yıllık Tarihi**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları: 355, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1986, s. 69- 70.

⁵⁵⁵ BCA 30.18 EK 227 / Ek No: / K. No: 6/12126.

⁵⁵⁶ Süslü, **a.g.e.**, s. 69.

⁵⁵⁷ BCA 30..18.1.2 / 273.77..16. / Ek No: 27-31762 / K. No: 7/3326.

⁵⁵⁸ BCA 30.18 EK 227 / 1053 27 3 / Ek No: / K. No: 7/1219; 30..18.1.2 / 269.50..3. / Ek No: 27-31132 / K. No: 7/2773; 30..18.1.2 / 287.69..9. / Ek No: 27-31471 / K. No: 7/5009; 30..18.1.2 / 299.45..1. / Ek No: 27-31005 / K. No: 7/6508.

⁵⁵⁹ BCA 30.18 EK 227 / 1056 27 3 / Ek No: / K. No: 9/258; 30..18.1.2 / 287.69..11. / Ek No: 27-31477 / K. No: 7/5011.

⁵⁶⁰ BCA 30..18.1.2 / 299.45..1. / Ek No: 27-31005 / K. No: 7/6508.

⁵⁶¹ http://www.dtcf.ankara.edu.tr/akademik_birim.php?fransiz-dili-ve-edebiyati-anabilim-dali&icerik=bolum_hakkinda&bid=11, 27.07.2013.

Prof. Dr. Alexandre Vexliard, 1961’de ve 1972 yılına kadar Psikoloji ve Pedagoji Kürsüsü’nde psikolog ve pedagoğ olarak istihdam edilmiş olup, pek çok makalesi mevcuttur.⁵⁶²

Prof. Dr. Jacques Langlade⁵⁶³ ve **Monique Tereze Pinthon**⁵⁶⁴ 1963’te istihdam edilirler. Pinthon uzman olarak istihdam edilir.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’ne 1939-1974 yılları arasında istihdam edilen Fransız uzmanlar, on yedi kişidir. Bunlardan biri Felsefe Bölümü’nde ordinaryüs ünvanı ile dördü profesör ünvanı ile diğerleri de Fransızca okutmanı ve uzman olarak istihdam edilmişlerdir. Özellikle 1958’den sonra Fransızca uzmanı olarak istihdam edilmeye başladıkları görülmüştür. Ord. Prof. Dr. Oliver Lacombe, Felsefe Kürsüsü’nün kurucusudur, yayınlanmış makaleleri bulunmaktadır ve bu bölüme “Bilim Tarihi” dersini koymuştur. Prof. Dr. Alexandre Vexliard Psikoloji Kürsüsü’nde istihdam edilmiş olup yayınlanmış makaleleri mevcuttur. Prof. Dr. Bonneau isimli uzmanın da Fransızca olarak yazılmış bir kitabı bulunmaktadır. Ayrıca Dil ve Tarih Fakültesi Dergisi’nde çıkmış makaleleri bulunmaktadır. Diğer uzmanlar Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünde istihdam edilmiş olup Fransızca okumaları olarak görev yapmışlardır.

⁵⁶² BCA 30..18.1.2 / 159.14.3. / Ek No: 271-67/2 / K. No: 5/975; Süslü, **a.g.e.**, s. 69; Dölen, **a.g.e.**, C. 3, s. 492. Alexandre Vexliard, *Associalité et Formes de Satisfaction des Besoins* Araştırma, Ankara.

-----, *Buhran, İstihale ve İntitat Devirleri*, **Sosyoloji Dergisi**, İstanbul.

-----, *Fransa’da Halk Eğitimi Prensipleri*, çev. Osman Horasanlı, **Halkevleri Dergisi**, Ankara.

-----, *İktisat ve Sosyal Psikoloji*, çev. Cavit Orhan Tütengil, *Sosyoloji Konferansları*, (1961-1962), İstanbul.

-----, *Diogenes, Doğmakta Olan Bir Felsefe Öğretisinin Toplumsal Psikolojisi*, çev. Nusret Hızır, *Araştırma*, Ankara.

-----, *La Pedagogie Comparée. Methodes et Problèmes* Araştırma, Ankara.

-----, *Le des Sociétés* Sosyoloji Dergisi, İstanbul.

-----, *Le Caractere National Une Structure en Profondeur*, **Sosyoloji Dergisi**.

-----, *Leibniz’in Dinamik Psikolojisi Çeviren: Nusret Hızır*, *Araştırma*, Ankara.

-----, *Les Structuralismes et leurs conflits* Araştırma, Ankara.

-----, *L’étonnote Dictature du Behaviorisme* Araştırma, Ankara.

-----, *Modern Psikolojinin Öncüsü Pascal*, çev. Nusret Hızır, *Araştırma*.

-----, *Öğretmenlerin Seçilerek Toplanması, Yetiştirilmesi ve Yükseltilmesi Birlik*, Ankara.

-----, *Pitirim A. Sorokin’in Yaratıcı Özgeçililik Psikolojisi Çeviren: Nusret Hızır*, *Araştırma*, Ankara.

-----, *Rusya’da Politeknik Öğretim Çeviren: Neriman Samurçay*, *Eğitim Dünyası*, Ankara.

-----, *Rusya’da Politeknik Öğretim Çeviren: Nusret Hızır*, *Araştırma*, Ankara.

-----, *Sabri Esat Siyavuşgil: Vers Une Psychologie Humaniste* İstanbul Üniversitesi Tecrübi Psikoloji Çalışmaları, İstanbul.

-----, *Utopia’nın Psikolojisi* Araştırma, Ankara.

-----, *Yaratıcılık Teorileri ve Eğitim. Théories de la Créativité et Éducation*, çev. Nusret Hızır, *Araştırma*, Ankara.

<http://eyayinlar.mkutup.gov.tr/cgi-bin/WebObjects/CumMak>, 26.07.2013.

⁵⁶³ BCA 30..18.1.2 / 168.2.7. / Ek No: 271-67/B / K. No: 6/1268.

⁵⁶⁴ BCA 30..18.1.2 / 168.11..5. / Ek No: 273-09 / K. No: 6/1446.

3.2.3.7.2. İlahiyat Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 4'ü Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %0,86'lık bir payı oluşturmaktadır.

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 1949'da açılır.⁵⁶⁵

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Jean Roche	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. İlahiyat Fakültesi	1954
Jules Roche	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. İlahiyat Fakültesi	1955
Dominique Le Luarne	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. İlahiyat Fakültesi	1958
Jean Louis Emile Duval	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. İlahiyat Fakültesi	1963

Tablo 3.2.3.7.2. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde (1954-1963) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Jean Roche⁵⁶⁶ 1954'te, **Jules Roche**⁵⁶⁷ 1955'te, **Dominique Le Luarne**⁵⁶⁸ 1958'de, **Jean Louis Emile Duval**⁵⁶⁹ 1963'te İlahiyat Fakültesi'nde Fransızca okutmanı istihdam edilir.

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne 1954-1963 yılları arasında istihdam edilen dört uzmanın, Fransızca uzmanı olarak istihdam edildikleri görülmüştür.

⁵⁶⁵ Musa Çadırcı – Azmi Süslü, **a.g.e.**, s. 339; Akyüz, **Türk eğitim...**, s. 327.

⁵⁶⁶ **BCA** 30..18.1.2 / 135.17..19. / Ek No: 27-773 / K. No: 4/2404.

⁵⁶⁷ **BCA** 30..18.1.2 / 138.117..10. / Ek No: 27-12 / K. No: 4/4389.

⁵⁶⁸ **BCA** 30..18.1.2 / 150.51..12. / Ek No: 27-167 / K. No: 4/10833.

⁵⁶⁹ **BCA** 30..18.1.2 / 168.11..5. / Ek No: 273-09 / K. No: 6/1446.

3.2.3.7.3. Siyasal Bilgiler Fakültesi İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 17'si Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %3,65'lik bir payı oluşturmaktadır.

Ankara Siyasal Bilgiler Okulu 1950'de Siyasal Bilgiler Fakültesi adını almıştır.⁵⁷⁰

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Prof. Dr. René Giraud	Fransızca öğretmeni	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Okulu	1944
Marie Jore Delyfer	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1951
Jean Petent	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1955
Sonier De La Batut	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1958
Marguerite Glynn	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1958
Langumier	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1959
Jean Marie Chabreuil	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1963
J. Eckfelder	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1964
Gaston Jean Mougin	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1964, 1971
Jean Marie Faivre	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1967

⁵⁷⁰ Musa Çadırcı – Azmi Süslü, a.g.e., s. 369.

Clavdie Lubell	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1968
Xavier François Jacob	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1968, 1971
Nicole Georgette Brenin	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1969
Marie Therese Vekliard (Marie Therese Vexliard)	Fransızca uzmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1972
M. Patrick Jeferien Britten	Fransızca uzmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1972
Helena Anar	Fransızca uzmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1973
Khoury Christian	Fransızca uzmanı	Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi	1972-1974

Tablo 3.2.3.7.3. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde (1944-1974) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Marie Jore Delyfer, 1951'de Fransızca okutmanı olarak istihdam edilir⁵⁷¹. Paris'te “Türk kadınının bir Fransız köyündeki durumu” başlığı ile yapılan tezden, 09 Mart 1976 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde bahsedilmiştir. 1960 - 1970 yıllarında Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde ve Amme İdaresi Enstitüsü'nde Fransızca öğretmenliği yapan Marie Jose Delyfer, Anadolu'dan Fransa'ya gelen Türk kadınının durumunu inceleyen bir doktora tezi hazırlamıştır. “Anadolu Türk kadınının Bourgignon Köyündeki Durumu” adını taşıyan 400 sayfalık bir tezdur. Ankara'da görevli olduğu on yıl süresince gecekondularda ve civar köylerde sosyal hizmetlere katılan ve Avrupa Sosyoloji Merkezi için etnografya araştırmaları da yapan Marie Jose Delyfer, Konya Ereğlisi köylerindeki incelemelerinden sonra Türk kadınının durumu üzerinde çalışmalarına başlamıştı. Fransa'ya döndükten sonra Dijon (Bourgignon) bölgesindeki Türk işçileri ve aileleri arasında incelemelerini tamamlayarak bu doktora tezini yazmıştır. Konya Ereğlisi ile Dijon köylerinde

⁵⁷¹ BCA 30..18.1.2 / 160.25..8. / Ek No: 271-67/2 / K. No: 5/1200.

yaşayan Türk kadınlarının durumu arasında bir inceleme yaptığını anlatan Delyfer, kitabında şu bölümleri ele almaktadır: Anadolu kadını memleketinde günlük yaşantısı doğum, çocuk bakımı, kız çocuğunun büyütülmesi, genç kızın evliliğe hazırlanması, nişan, düğün hazırlıkları, gelin, Anadolu kadını Bourgogne ilinde gibi konular ele alınmaktadır. Anadolu kadınının bu bölgedeki günlük yaşantısı, aile yaşamındaki değişiklikleri, yeni sosyal düzen incelendikten sonra eşi, çocukları ve Türkiye'de kalan ailesiyle ilişkileri araştırılmaktadır. Aynı bölümde Fransa'daki Türk kadınının Türk komşuları, Fransız komşuları ve mahalli makamlarla ilişkileri de ele alınmaktadır. Delyfer, Türkiye ve Fransa'daki Türk kadınları ile konuşurken derlediği özdeyişleri, ilginç bulduğu kız adlarını sıralamakta ve bazı gelenekleri de anlatmaktadır. Kitabın eklerinde ise Türkiye hakkında istatistik bilgileri verilmekte, medeni kanuna, okur - yazar oranına, nüfus hareketlerine, dış ülkelerde çalışan Türklerin sayısı ve özellikle Fransa'daki Türk işçilerine değinen çizelgeler bulunmaktadır.⁵⁷²

Jean Petent, 1955'te istihdam edilir⁵⁷³.

Sonier De La Batut⁵⁷⁴ ve **Marguerite Glynn**⁵⁷⁵, 1958'de Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde Fransızca okutmanı olarak istihdam edilirler.

Langumier, 1959'da istihdam edilir⁵⁷⁶.

Jean Marie Chabreuil, 1963'te Fransızca okutmanı olarak Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde, 1971'de ise Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi'nde istihdam edilir⁵⁷⁷.

J. Eckfelder⁵⁷⁸ 1964'te ve **Jean Mougin**⁵⁷⁹ 1964 ve 1971'de Fransızca okutmanı olarak istihdam edilir.

Mougin, **Gaston Jeanmougin** (Gaston Jean Mougin) adı ile 1971'de istihdam edilmiştir^{580*}.

Jean Marie Faivre, 1967'de okutman olarak istihdam edilir⁵⁸¹.

⁵⁷² <http://www.cumhuriyetarsivi.com/katalog/192/sayfa/1976/3/9/6.xhtml> , s. 6, 29.08.2013.

⁵⁷³ **BCA** 30..18.1.2 / 140.72..1. / Ek No: 27-84 / K. No: 4/5642.

⁵⁷⁴ **BCA** 30..18.1.2 / 149.31..8. / Ek No: 27-167 / K. No: 4/10427.

⁵⁷⁵ **BCA** 30..18.1.2 / 150.52..13. / Ek No: 27-167 / K. No: 4/10854.

⁵⁷⁶ **BCA** 30..18.1.2 / 151.74..4. / Ek No: 27-167 / K. No: 4/11279.

⁵⁷⁷ **BCA** 30..18.1.2 / 168.7..18. / Ek No: 271-67/B / K. No: 6/1379.

⁵⁷⁸ **BCA** 30..18.1.2 / 177.25..9. / Ek No: 273-09 / K. No: 6/3025.

⁵⁷⁹ **BCA** 30..18.1.2 / 177.25..9. / Ek No: 273-09 / K. No: 6/3025.

⁵⁸⁰ **BCA** 30..18.1.2 / 269.50..3. / Ek No: 27-31132 / K. No: 7/2773.

* Bkz. Gaston Jean Mougin 1964-1971 yılları arasında yine Ankara Üniversitesi'nin Hukuk ve Eğitim Fakülteleri'nde de Fransızca okutmanı ve uzman olarak istihdam edilmiştir.

⁵⁸¹ **BCA** 30..18.1.2 / 207.42..8. / Dosya No: 273 / K. No: 6/8325.

Clavdie Lubell⁵⁸² ve **Xavier François Jacob**⁵⁸³ 1968'de Fransızca okutmanı olarak, **Nicole Georgette Brenin**⁵⁸⁴, 1969'da okutman olarak istihdam edilirler. Jacob'un makaleleri mevcuttur⁵⁸⁵. **Xavier François Jacob** 1971'de de F. Yakop⁵⁸⁶ olarak aynı fakültede istihdam edilir.

Marie Therese Vekliard⁵⁸⁷ (Marie Therese Vexliard), **M. Patrick Jeferien Britten**⁵⁸⁸, 1972'de Fransızca uzmanı olarak, **Helena Anar**⁵⁸⁹ 1973'te, **Khoury Christian**⁵⁹⁰ 1972-1974 yıllarında istihdam edilirler.

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne 1944-1974 yılları arasında istihdam edilen on yedi uzman, Fransızca öğretmeni ve okutmanı olarak istihdam edilmişlerdir.

3.2.3.7.4. Fen Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 1'i Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %0,21'lik bir payı oluşturmaktadır.

Fakülte 1943'te kurulur, 1946'da Ankara Üniversitesi'ne bağlanır.⁵⁹¹

Prof. Dr. Georges Durand, 1957'de Fen Fakültesi'nde istihdam edilir⁵⁹².

⁵⁸² BCA 30..18.1.2 / 224.66..9. / Ek No: 27-31388 / K. No: 6/10636.

⁵⁸³ BCA 30..18.1.2 / 225.69..16. / Ek No: 27-31440 / K. No: 6/10703.

⁵⁸⁴ BCA 30..18.1.2 / 240.65..15. / Ek No: 27-31406 / K. No: 6/12449; 30.18 EK 227 / 1053 27 3 / Ek No: / K. No: 6/12443.

⁵⁸⁵ Xavier Jacob, Atatürk et la Laisité, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Atatürk ve Modern Türkiye, Uluslararası Konferans, 22-23 Ekim 1998, Ankara.

⁵⁸⁶ BCA 30..18.1.2 / 269.50..3. / Ek No: 27-31132 / K. No: 7/2773.

⁵⁸⁷ BCA 30.18 EK 227 / 1056 27 3 / Ek No: / K. No: 7/3722; 30..18.1.2 / 287.69..11. / Ek No: 27-31477 / K. No: 7/5011.

⁵⁸⁸ BCA 30.18 EK 227 / 1056 27 3 / Ek No: / K. No: 7/3887; 30..18.1.2 / 287.69..11. / Ek No: 27-31477 / K. No: 7/5011.

⁵⁸⁹ BCA 30..18.1.2 / 300.49..5. / Ek No: 27-31115 / K. No:

⁵⁹⁰ BCA 30.18 EK 227 / 1056 27 3 / Ek No: / K. No: 7/4046; 30..18.1.2 / 287.69..11. / Ek No: 27-31477 / K.

No: 7/5011; 30..18.1.2 / 289.80..9. / Ek No: 27-31771 / K. No: 7/5229; 30..18.1.2 / 299.45..1. / Ek No: 27-31005 / K. No: 7/6508.

⁵⁹⁰ Musa Çadırcı, Azmi Süslü, a.g.e., s. 219.

⁵⁹¹ Musa Çadırcı, Azmi Süslü, a.g.e., s. 219; Akyüz, **Türk Eğitim...**, s. 327.

⁵⁹² BCA 30..18.1.2 / 145.119..17. / Ek No: 27-258 / K. No: 4/8826.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Prof. Dr. Georges Durand	Uzman	Ankara Üniv. Fen Fakültesi	1957

Tablo 3.2.3.7.4. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nde 1957'de İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

3.2.3.7.5. Hukuk Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 4'ü Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %0,86'lık bir payı oluşturmaktadır.

Yeni yapılacak kanunları uygulamak üzere yeni hukukçuların yetişmesi için 1925'te Ankara'da Hukuk Mektebi açılmış, okulun adı 1927'de Ankara Hukuk Fakültesi olurken, 1940'da Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlanmıştır. 1948'de Ankara Üniversitesi'nin bir fakültesi durumuna gelir.⁵⁹³

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Jeanne De La Batut	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Hukuk Fakültesi	1958
R. Bedugrad Champagne (R. Beugrand Champagne)	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Hukuk Fakültesi	1961
Reine J. Douphin (Reine J. Dauphin)	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Hukuk Fakültesi	1961
Gaston Jean Mouglin (Gaston Jean Mouglin)	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Hukuk Fakültesi	1964, 1971

Tablo 3.2.3.7.5. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde (1958-1971) İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Jeanne De La Batut 1958'de Fransızca okutmanı olarak istihdam edilir.⁵⁹⁴

⁵⁹³ Musa Çadircı – Azmi Süslü, **a.g.e.**, s. 104-120.

⁵⁹⁴ **BCA** 30..18.1.2 / 149.37..15. / Ek No: 27-167 / K. No: 4/10555.

R. Bedugrad Champagne⁵⁹⁵ (R. Beugrand Champagne) ve 1961'de **Reine J. Douphin**⁵⁹⁶ (Reine J. Dauphin) Fransızca okutmanı olarak istihdam edilirler. Ayrıca **Gaston Jeanmougin** de 1964 ve 1971'de Fransızca okutmanı olarak Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin yanı sıra Hukuk Fakültesi'nde de istihdam edilir.⁵⁹⁷

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne 1958-1971 yılları arasında istihdam edilen dört uzmanın Fransızca okutmanı olarak istihdam edildiği görülmüştür.

3.2.3.7.6. Eczacılık Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 2'si Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %0,43'lük bir payı oluşturmaktadır.

Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi 1960'ta açılır.⁵⁹⁸

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Dr. M. Bertuacat	Fransızca öğretmeni	Ankara Üniv. Eczacılık Fakültesi	1966
Prof. Dr. M. Bertuacat	Uzman	Ankara Üniv. Eczacılık Fakültesi Farmasötik Kimya Kürsüsü	1971-1974

Tablo 3.2.3.7.6. Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde (1966-1974) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Dr. M. Bertuacat, 1966'da Eczacılık Fakültesi'nde Fransızca öğretmeni olarak istihdam edilir⁵⁹⁹. Aynı uzman **Prof. Dr. Michel Bertuacat**⁶⁰⁰ ismi ile Eczacılık Fakültesi Farmasötik Kimya Kürsüsü'nde 1971-1974 yılları arasında uzman olarak istihdam edilir. Farmasötik Kimya derslerini 1965-1966 yıllarında Doç.

⁵⁹⁵ BCA 30..18.1.2 / 158.44..7. / Ek No: 271-67/2 / K. No: 5/860.

⁵⁹⁶ BCA 30..18.1.2 / 159.17..10. / Ek No: 271-67/2 / K. No: 5/1042.

⁵⁹⁷ BCA 30..18.1.2 / 178.31..4. / Ek No: 273-09 / K. No: 6/3140; 30..18.1.2 / 269.50..3. / Ek No: 27-31132 / K. No: 7/2773.

⁵⁹⁸ Musa Çadırcı – Azmi Süslü, a.g.e., s. 395.

⁵⁹⁹ BCA 30.18 EK 226 / 1050 27 3 / Ek No: / K. No: 6/7287.

⁶⁰⁰ BCA 30..18.1.2 / 269.50..3. / Ek No: 27-31132 / K. No: 7/2773; 30..18.1.2 / 287.69..9. / Ek No: 27-31471 / K. No: 7/5009; 30..18.1.2 / 299.45..1. / Ek No: 27-31005 / K. No: 7/6508.

Dr. Orhan Alsaç ile birlikte verir. Derslerini 1967'ye kadar Eczacı Arif Tamaç tercüme eder. Daha sonraki yıllarda ise tercümelere kürsü asistanları Ningur Noyan Alpan, Seçkin Özden, Rahmiye Altan yapmıştır. Doktora ve doçentlik jürilerinde yer almıştır. Kürsü başkanlığını 1968'de Fransa'ya döndüğü 1976 yılına kadar yürütür.

Eczacılık Fakültesi'nde bir Fransız uzmanın istihdam edildiği görülmüştür. 1966'da Fransızca öğretmeni, 1971-1974 yılları arasında ise Eczacılık Fakültesi Farmasötik Kimya Kürsüsü'nde istihdam edilmiştir.

3.2.3.7.7. Eğitim Fakültesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 4'ü Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %0,86'lık bir payı oluşturmaktadır.

Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi 1965'te açılır.⁶⁰¹

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Prof. Dr. René Giraud		Ankara Üniv. Eğitim Fakültesi	1967
Jean Pierre Bouche	Fransızca okutmanı	Ankara Üniv. Eğitim Fakültesi	1969
Gaston Jean Mouglin (Gaston Jean Mouglin)	Uzman	Ankara Üniv. Eğitim Fakültesi	1971
Prof. Dr. Aprepe Pierre Levilla		Ankara Üniv. Eğitim Fakültesi	1973

Tablo 3.2.3.7.7. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde (1967-1973) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Prof. Dr. René Giraud, 1967'de istihdam edilir^{602*}.

Jean Pierre Bouche, 1969'da Fransızca okutmanı olarak istihdam edilir⁶⁰³.

⁶⁰¹ Musa Çadırcı – Azmi Süslü, a.g.e., s. 409; Akyüz, **Türk Eğitim...**, s. 327.

⁶⁰² BCA 30..18.1.2 / 213.90..10. / Ek No: 27-31919 / K. No: 6/92916.

* René Giraud için bakınız. Ankara Siyasal Bilgiler Okulu'nda istihdam Edilen Fransız Uzmanlar.

Gaston Jeanmougin (Gaston Jean Mougin), 1971’de uzman olarak istihdam edilir⁶⁰⁴.

Prof. Dr. Aprepe Pierre Levilla, 1973’te istihdam edilir⁶⁰⁵.

Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde, 1967-1973 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından dört uzmanın istihdam edildiği görülmüş olup, bunlardan ikisi profesör ünvanlıdır.

3.2.3.8. Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü’nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 1’i Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü’nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1’e göre %0,21’lik bir payı oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Rene Olivier	Fransızca okutmanı	Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü	1945

Tablo 3.2.3.8. Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü’nde 1945’te İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Rene Olivier, 1945’te Gazi Terbiye Enstitüsü’nde Fransızca okutmanı olarak istihdam edilir⁶⁰⁶.

Gazi Terbiye Enstitüsü’nde bir Fransız uzman 1945’te Fransızca okutmanı olarak istihdam edilmiştir.

3.2.3.9. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü’nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 15’i Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü’nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1’e göre %3,21’lik bir payı oluşturmaktadır.

⁶⁰³ BCA 30..18.1.2 / 238.54..13. / Ek No: 27-39762 / K. No: 6/12227.

⁶⁰⁴ BCA 30..18.1.2 / 269.50..3. / Ek No: 27-31132 / K. No: 7/2773.

⁶⁰⁵ BCA 30..18.1.2 / 296.23..2. / Ek No: 27-3485 / K. No: 7/6065.

⁶⁰⁶ BCA 30..18.1.2 / 109.57..9. / Ek No: 27-192 / K. No: 3/3116.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Andre Louis Boissel	Yabancı Dil Öğretmeni	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü	1951
Jean Penent		Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü	1955
Colette Murcia	Fransız Edebiyatı Öğretmeni	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü	1958
Henri Murcia	Fransız Edebiyatı Öğretmeni	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü	1958
Robert Mazeau		Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü	1963
Claude Lucien Tayon		Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü	1970
M. Pinthon	Fransızca Uzmanı	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü	1964
Pierre Guerbois	Fransızca Uzmanı	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü	1964, 1967
M. Bernard Colonne	Fransızca Uzmanı	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü	1965
Kamelgarn Mazet Solange Rachel	Fransızca Uzmanı	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü	1965
Mazet Maurice	Fransızca Uzmanı	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü	1965
Andre Leone Fabre	Fransızca Uzmanı	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü	1965
Alphonse Gerard Harder		Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü	1969
Ande Louis Dufief (Andre Louis Dufief)		Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü	1969

M. Christian Naour		Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü	1971
--------------------	--	------------------------------	------

Tablo 3.2.3.9. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde (1951-1971) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Andre Louis Boissel, 1951'de yabancı dil öğretmeni olarak istihdam edilir⁶⁰⁷.

Jean Penent, 1955'te istihdam edilir⁶⁰⁸.

Colette Murcia⁶⁰⁹ Fransız edebiyatı öğretmeni olarak⁶¹⁰ ve **Henri Murcia**⁶¹¹ 1958'de öğretmen olarak istihdam edilir. Gazeteci Özdemir İnce'nin de Fransız edebiyatı dersine girmiştir.⁶¹²

Robert Mazeau^{613*} 1963'te ve **Claude Lucien Tayon**⁶¹⁴ 1970'de Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca bölümünde istihdam edilirler.

M. Pinthon^{615**}, 1964'te, **Pierre Guerbois**⁶¹⁶ 1964 ve 1967'de Fransızca uzmanı olarak istihdam edilirler.

M. Bernard Colonne⁶¹⁷, **Kamelgarn Mazet Solange Rachel, Mazet Maurice ve Andre Leone Fabre**⁶¹⁸, 1965'te aynı kararname ile Fransızca uzmanı olarak istihdam edilirler.

Alphonse Gerard Harder⁶¹⁹ ve **Ande Louis Dufief**⁶²⁰ (Andre Louis Dufief) 1969'da, **M. Christian Naour**^{621*}, 1971'de istihdam edilirler.

⁶⁰⁷ BCA 30..18.1.2 / 125.15..16. / Ek No: 27-565 / K. No: 3/12583.

⁶⁰⁸ BCA 30..18.1.2 / 139.46..18. / Ek No: 27-49 / K. No: 4/5138.

⁶⁰⁹ BCA 30..18.1.2 / 151.64..8. / Ek No: 27-27 / K. No: 4/11092.

⁶¹⁰ <http://arama.hurriyet.com.tr/arama.aspx?t=editor>, 27.07.2013.

⁶¹¹ BCA 30..18.1.2 / 151.65..11. / Ek No: 27-27 / K. No: 4/11115.

⁶¹² <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=13011190&tarih=2009-11-22>, 25.10.2013.

⁶¹³ BCA 30..18.1.2 / 174.61..14. / Ek No: 272-7 / K. No: 6/2455.

* Bkz. Robert Mazeau, 1966'da da Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde, 1970-1972 arasında Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi ile Fen ve Mühendislik Fakülteleri'nde istihdam edilmiştir.

⁶¹⁴ BCA 30..18.1.2 / 247.17..6. / Ek No: 27-18309 / K. No: 7/326.

⁶¹⁵ BCA 30..18.1.2 / 174.63..10. / Ek No: 272-7 / K. No: 6/2491.

** Bkz. M. Pinthon 1963'te Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde de istihdam edilmiştir.

⁶¹⁶ BCA 30..18.1.2 / 181.67..13. / Ek No: 272-7 / K. No: 6/3868; 30..18.1.2 / 203.9..11. / Dosya No: 278 / K. No: 6/7668.

⁶¹⁷ BCA 30..18.1.2 / 184.12..13. / Dosya No: 278 / K. No: 6/4381.

⁶¹⁸ BCA 30..18.1.2 / 191.80..16. / Dosya No: 278 / K. No: 6/5744.

⁶¹⁹ BCA 30..18.1.2 / 232.26..19. / Ek No: 27-8567 / K. No: 6/11672.

⁶²⁰ BCA 30..18.1.2 / 236.46..7. / Ek No: 27-81059 / K. No: 6/12061.

⁶²¹ BCA 30..18.1.2 / 265.30..7. / Ek No: 27-8686 / K. No: 7/2377.

* Bkz. M. Christian Naour'un bir yıl sonra Ankara Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü'nde de istihdam edildiği görülmüştür.

Gazi Eğitim Enstitüsü'nde 1951-1971 yılları arasında on beş Fransız uzmanın istihdam edildiği görülmüştür. Bunların hepsi Fransızca uzmanı ya da öğretmeni olarak istihdam edilmişlerdir.

3.2.3.10. Ankara Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 4'ü Ankara Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %0,86'lık bir payı oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
M. Dominique Lecoutre	Fransızca Öğretmeni	Ankara Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü	1972-1974
Christian Naor	Fransızca Öğretmeni	Ankara Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü	1972-1974
M. Jean Pierre Foulletier		Ankara Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü	1973
Guy Pierre Saupin		Ankara Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü	1974

Tablo 3.2.3.10. Ankara Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü'nde (1972-1974) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

M. Dominique Lecoutre ve Christian Naor, aynı kararname ile istihdam edilirler. **M. Dominique Lecoutre**, 1972-1974 yılları arasında Fransızca öğretmeni olarak istihdam edilir. Lecoutre, ikinci kez istihdam edildiği 1973'te Ankara Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü'nde görev almıştır. Çalışma süresi ise beş

ay daha uzatılan Nauor, M. Christian Nauor adı ile Gazi Eğitim Enstitüsü'nde de istihdam edilmiştir.⁶²²

M. Jean Pierre Foulletier⁶²³, 1973'te ve **Guy Pierre Saupin**⁶²⁴, 1974'te Ankara Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü'nde istihdam edilirler. Saupin'in çalışma süresi uzatılır.

Ankara Yabancı Diller Eğitim Enstitüsü'nde 1972-1974 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından dört Fransız uzmanın, Fransızca öğretmeni olarak istihdam edimışlerdir.

3.2.3.11. İzmir Yüksek Ekonomi (İktisat) ve Ticaret Okulu'nda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 2'si İzmir Yüksek Ekonomi (İktisat) ve Ticaret Okulu'nda istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %0,43'lük bir payı oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Gilbert Dornel (Gilbert Darnell)	Fransızca Öğretmeni	İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu	1956
M. Raymond Peignont	Fransızca Öğretmeni	İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu	1958

Tablo 3.2.3.11. İzmir Yüksek Ekonomi (İktisat) ve Ticaret Okulu'nda (1956-1958) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Gilbert Dornel (Gilbert Darnell), 1956'de Fransızca öğretmeni olarak istihdam edilir⁶²⁵.

M. Raymond Peignont, 1958'de Fransızca öğretmeni olarak istihdam edilir⁶²⁶. Peignont, Fransız Kültür Heyeti müdürüdür.

⁶²² BCA 30.18 EK 227 / 1056 27 3 / Ek No: / K. No: 7/4241; 30..18.1.2 / 281.34..9. / Ek No: 27-18766 / K. No: 7/4309; 30..18.1.2 / 299.40..20. / Ek No: 27-3940 / K. No: 7/6427.

⁶²³ BCA 30..18.1.2 / 310.1..6. / Ek No: 27-1142255 / K. No: 7/7683.

⁶²⁴ BCA 30..18.1.2 / 311.12..9. / Ek No: 27-128162 / K. No: 7/7911; 30..18.1.2 / 315.34..11. / Ek No: 27-128759 / K. No: 7/8356.

⁶²⁵ BCA 30..18.1.2 / 144.85..8. / Ek No: 27-215 / K. No: 4/8140.

İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu'nda 1956 ve 1958'de iki Fransız öğretmenin istihdam edildiği görülmüştür.

3.2.3.12. İzmir Buca Eğitim Enstitüsü'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 4'ü İzmir Yüksek Ekonomi (İktisat) ve Ticaret Okulu'nda istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %0,86'lık bir payı oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Pierre Belle		İzmir Buca Eğitim Enstitüsü	1967
Andre Borg		İzmir Buca Eğitim Enstitüsü	1967
Jean Louis Tihard		İzmir Buca Eğitim Enstitüsü	1973
M. Claude Allart		İzmir Buca Eğitim Enstitüsü	1975

Tablo 3.2.3.12. İzmir Buca Eğitim Enstitüsü'nde (1967-1975) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Pierre Belle ve Andre Borg⁶²⁷ 1967'de, **Jean Louis Tihard**⁶²⁸ 1973'te, **M. Claude Allart**⁶²⁹ 1975'te istihdam edilirler.

İzmir Buca Eğitim Enstitüsü'nde 1967, 1973, 1975'te dört Fransız uzmanın istihdam edildiği görülmüştür.

⁶²⁶ BCA 30..18.1.2 / 151.62..19. / Ek No: 27-4 / K. No: 4/11063.

⁶²⁷ BCA 30..18.1.2 / 212.81..6. / Dosya No: 2718 / K. No: 6/9104.

⁶²⁸ BCA 30..18.1.2 / 297.26..12. / Ek No: 27-3570 / K. No: 7/6135.

⁶²⁹ BCA 30..18.1.2 / 326.10..12. / Ek No: 27-213116 / K. No: 7/9442.

3.2.3.13. Ege Üniversitesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 6'sı Ege Üniversitesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %1,29'luk bir payı oluşturmaktadır.

Ege Üniversitesi 1955'te kurulur. Tıp ve Ziraat Fakülteleri ile 1955-1956 öğretim yılında eğitime başlar. Ege Üniversitesi'ne gelen Fransız uzmanlar Ziraat Fakültesi, Tıp Fakültesi, Ziraat Fakültesi Yabancı Diller Yüksek Okulu ile Tıp Fakültesi Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda istihdam edilirler.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
MPV Pissot	Uzman	Ege Üniv. Ziraat Fakültesi	1958
Jouel Amour	Uzman	Ege Üniv. Ziraat Fakültesi Yabancı Diller Okulu	1964
Prof. Dr. Charles Orsat	Meyve-Bağ Yetiştirme ve Islahı Uzmanı	Ege Üniv. Ziraat Fakültesi	1966, 1969
Jacques Rollet	Uzman	Ege Üniv. Tıp Fakültesi	1962, 1969
Dr. Fierre Gauthier Lafay (Dr. Pierre Gauthier Lafay)		Ege Üniv. Tıp Fakültesi	1962
Fernand Joeph Hecter Arniaud (Fernand Joeph Hector Arniaud)		Ege Üniv. Tıp Fakültesi Yabancı Diller Okulu	1963
Mr. J. C. Maighan	Fransızca Uzmanı	Ege Üniv. Tıp Fakültesi Yabancı Diller Okulu	1968

Odile Anree Mayer	Fransızca Uzmanı	Ege Üniv. Yabancı Diller Okulu	1966
-------------------	------------------	-----------------------------------	------

Tablo 3.2.3.13. Ege Üniversitesi'nde (1958-1968) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

MPV Pissot⁶³⁰, 1958'de Ziraat Fakültesi'nde uzman olarak, **Jouel Amour**⁶³¹, 1964'te Ziraat Fakültesi Yabancı Diller Okulu'nda uzman olarak, **Prof. Dr. Charles Orsat**⁶³², 1966 ve 1969'da Ziraat Fakültesi'nde meyve-bağ yetiştirme ve ıslahı uzmanı olarak istihdam edilir.

Jacques Rollet^{633*}, 1962 ve 1969'da Tıp Fakültesi'nde uzman olarak istihdam edilir.

Dr. Fierre Gauthier Lafay⁶³⁴ (Dr. Pierre Gauthier Lafay) 1962'de Tıp Fakültesi'nde, **Fernand Joeph Hector Arniaud**⁶³⁵ (Fernand Joeph Hector Arniaud) 1963'te Tıp Fakültesi Yabancı Diller Okulu'nda ve **Mr. J. C. Maighan**⁶³⁶ 1968'de Fransızca uzmanı olarak istihdam edilirler.

Odile Anree Mayer, 1966'da Ege Üniversitesi Yabancı Diller Okulu'nda Fransızca uzmanı olarak istihdam edilir⁶³⁷.

Ege Üniversitesi'nde 1958-1969 yılları arasında sekiz Fransız uzman istihdam edilmiştir. Bunlardan yedi kişi Fransızca uzmanı, birisi ise meyve-bağ yetiştirme ve ıslahı uzmanı olarak istihdam edilmiştir. Jacques Rollet, Ege Üniversitesi dışında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünde de istihdam edilmiştir. Bir Fransız uzman ise Profesör ünvanlıdır.

⁶³⁰ BCA 30..18.1.2 / 151.63..1. / Ek No: 27-269 / K. No: 4/11065.

⁶³¹ BCA 30..18.1.2 / 176.14..13. / Ek No: 273-09 / K. No: 6/2809.

⁶³² BCA 30.18 EK 226 / 1050 27 3 / Ek No: / K. No: ; 30.18 EK 226 / / Ek No: / K. No: 6/7109.

⁶³³ BCA 30..18.1.2 / 163.75..5. / Ek No: 272-69 / K. No: 6/282; 30..18.1.2 / 165.29..1. / Ek No: 272-69 / K. No: 6/658; 30.18 EK 227 / 1053 27 3 / Ek No: / K. No: 6/658.

* Bkz. Jacques Rollet ayrıca 1972 ve 1973 yıllarında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ile Hacettepe Üniversitesi'nde de istihdam edilmiştir.

⁶³⁴ BCA 30..18.1.2 / 165.28..2. / Ek No: 272-69 / K. No: 6/639.

⁶³⁵ BCA 30..18.1.2 / 168.11..5. / Ek No: 273-09 / K. No: 6/1446.

⁶³⁶ Başbakanlık Gelen Evrak: Sayı: 4/8926, 23.05.1968, Fiş No: 4322, Eki: 2

⁶³⁷ BCA 30.18 EK 226 / 1050 27 3 / Ek No: / K. No: 6/5943.

3.2.3.14. Atatürk Üniversitesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 7'si Atatürk Üniversitesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %1,50'lik bir payı oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
W. Rollet	Okutman	Atatürk Üniv.	1960
Bernard Coulonne	Okutman	Atatürk Üniv. Fen Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı	1962
Sylvere Luciene Lotringer	Okutman	Atatürk Üniv. Fen Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı	1965
Marcel Bazin	Fransızca Uzmanı	Atatürk Üniv. Fen Edebiyat Fakültesi	1965
Dr. Marcel Dupont		Atatürk Üniv. Fen Fakültesi Tecrübi Fizik Kürsüsü Manyetik Rezonans Laboratuvarı	1968-1974
M. Jacques Tual	Fransızca Uzmanı	Atatürk Üniv. Fen Edebiyat Fakültesi	1968
Andre Jacques Destoup	Fransızca Uzmanı	Atatürk Üniv. Fen Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı	1969

Tablo 3.2.3.14. Atatürk Üniversitesi'nde (1960-1974) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Atatürk Üniversitesi, Ziraat ve Fen-Edebiyat Fakülteleri ile birlikte 1958'de eğitime başlamıştır.⁶³⁸

⁶³⁸ Akyüz, *Türk Eğitim...*, s. 328; Özkan, *a.g.e.*, s. 238-239.

W. Rollet, 1960'ta Atatürk Üniversitesi'nde okutman olarak istihdam edilir⁶³⁹. **Bernard Coulonne**⁶⁴⁰ 1962'de, **Sylvere Luciene Lotringer**⁶⁴¹ 1965'te Fen Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı'nda okutman olarak, **Marcel Bazin**⁶⁴² ise Fen Edebiyat Fakültesi'nde Fransızca uzmanı olarak istihdam edilirler.

Dr. Marcel Dupont, 1968-1974 yılları arasında Fen Fakültesi Tecrübi Fizik Kürsüsü Manyetik Rezonans Laboratuvarı'nda istihdam edilir⁶⁴³.

M. Jacques Tual⁶⁴⁴ 1968'de Fen-Edebiyat Fakültesi'nde, **Andre Jacques Destoup**^{645*} 1969'da Fen-Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Fransızca uzmanı olarak istihdam edilirler.

Atatürk Üniversitesi'nde 1960-1969 yılları arasında yedi Fransız uzmanın Fen Edebiyat Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı ve Fen Fakültesi Tecrübi Fizik Kürsüsü Manyetik Rezonans Laboratuvarı'nda okutman ve Fransızca uzmanı olarak istihdam edildiği görülmüştür.

3.2.3.15. Hacettepe Üniversitesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Hacettepe Üniversitesi'nin kuruluşu 1954 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin içinde Çocuk Sağlığı Kürsüsü'nün kurulmasına kadar uzanır. Bu kürsünün yapısı 1957'de Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı Profesörü İhsan Doğramacı tarafından "Çocuk Sağlığı Enstitüsü", olarak değiştirilir ve 1958'de tedavi, eğitim, araştırma olarak kamu hizmeti vermeye başlar. Ankara Üniversitesi'ne bağlı olarak 1963'te ikinci bir tıp fakültesi olan "Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakültesi" açılır. Ardından 1964'te de içerisinde fen bilimleri ve sosyal bilimler bölümleri bulunan Temel Bilimler Yüksek Okulu açılır. Tüm bölüm öğrencilerine servis dersleri veren fizik, kimya, biyoloji, istatistik, psikoloji, sosyoloji, İngiliz dili, Fransız dili, Alman dili, sanat tarihi, felsefe gibi birimler bulunmaktadır. Bu yönü ile ülkemizde bir

⁶³⁹ BCA 30..18.1.2 / 154.77..9. / Ek No: 272-83 / K. No: 4/12692.

⁶⁴⁰ BCA 30..18.1.2 / 163.68..5. / Ek No: 271-67/B / K. No: 6/142.

⁶⁴¹ BCA 30.18 EK 226 / 1050 27 3 / Ek No: 27 / K. No: 6/4559; 30..18.1.2 / 187.41..11. / Dosya No: 273 / K. No: 6/4959; 30..18.1.2 / 187.44..16. / Dosya No: 273 / K. No: 6/5024.

⁶⁴² BCA 30.18 EK 226 / 1050 27 3 / Ek No: / K. No: 6/6115.

⁶⁴³ BCA 30.18 EK 226 / K. No: 6/10185; 30..18.1.2 / 269.50..3. / Ek No: 27-31132 / K. No: 7/2773; 30..18.1.2 / 287.69..9. / Ek No: 27-31471 / K. No: 7/5009; 30..18.1.2 / 299.45..1. / Ek No: 27-31005 / K. No: 7/6508.

⁶⁴⁴ BCA 30..18.1.2 / 221.48..19. / Ek No: 27-3997 / K. No: 6/10285.

⁶⁴⁵ BCA 30.18 EK 227 / 1053 27 3 / Ek No: / K. No: 6/11278.

* Bkz. Andre Jacques Destoup, aynı yıl Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi'nde Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nde de istihdam edilmiştir.

yenilik olmuştur. Tüm eğitim merkezleri 1965'te "Hacettepe Bilim Merkezi" adı altında toplanır. Tıp ve Sağlık Birimleri ise "Hacettepe Tıp Merkezi" adı altında toplanmıştır.⁶⁴⁶ Hacettepe Üniversitesi, üniversite olmakla ilgili formaliteleri tamamlayarak 8 Temmuz 1967'de açılır. Daha sonra sosyal ve idari birimler, fen ve mühendislik fakülteleri açılır.⁶⁴⁷ Klasik üniversitelerdeki FKB(fizik, kimya, biyoloji) eğitimi yerine iki yıllık Temel Bilimler Yüksekokulu eğitimi benimsenir. Burada ilgili fen derslerini yanısıra sosyal bilimler ve yabancı dil dersleri de verilmiştir.⁶⁴⁸ Daha sonra Fen ve Sosyal Bilimler ikiye ayrılarak, diğer kısmı Sosyal ve İdari bilimler adını alır. Sosyal ve İdari Bilimler içinde eğitim bilimleri bölümleri de vardır.⁶⁴⁹

Fransız uzmanlar 1969-1973 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi'nin Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü, Temel Bilimler Yüksek Okulu, Fen ve Mühendislik Fakültesi ile Modern Diller Okulu Fransızca Bölümü'nde istihdam edilmişlerdir.

3.2.3.15.1. Temel Bilimler Yüksek Okulu Fransızca Bölümü'nde İstihdam Edilenler

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 5'i Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksekokulu Fransızca Bölümü'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %1,07'lik bir payı oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Jeannie Kerbellec	Uzman	Hacettepe Üniv. Temel Bilimler Yüksek Okulu Fransızca Bölümü	1970
Brigitte Touvay	Uzman	Hacettepe Üniv. Temel Bilimler Yüksek Okulu Fransızca Bölümü	1971

⁶⁴⁶ Mehmet Doğan, **Hacettepe Tarihine Farklı Bir Bakış**, Selvi Yayınları, Ankara, 2006, s. 6-7.

⁶⁴⁷ Akyüz, **Türk Eğitim ...**, s. 328; Doğan, **a.g.e.**, s. 11, 113.

⁶⁴⁸ Doğan, **a.g.e.**, s. 113.

⁶⁴⁹ **A.g.e.**, s. 132.

Marie Therese Duval	Uzman	Hacettepe Üniv. Temel Bilimler Yüksek Okulu Fransızca Bölümü	1971
Michael Jacques Balivet	Uzman	Hacettepe Üniv. Temel Bilimler Yüksek Okulu Fransızca Bölümü	1971
Rene Durghnat Voskay	Uzman	Hacettepe Üniv. Temel Bilimler Yüksek Okulu Fransızca Bölümü	1971

Tablo 3.2.3.15.1. Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek Okulu Fransızca Bölümü'nde (1970-1971) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Jeannie Kerbellec, 1970'de uzman olarak istihdam edilir⁶⁵⁰.

Brigitte Touvay ve Marie Therese Duval⁶⁵¹ aynı kararname ile **Michael Jacques Balivet**^{652*}, **Rene Durghnat Voskay**⁶⁵³ 1971'de uzman olarak istihdam edilirler. Marie Therese Duval, aynı tarihte Hacettepe Üniversitesi Modern Diller Fransızca Bölümü'nde de istihdam edilmiştir.

Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek Okulu'nda 1970-1971 yıllarında beş Fransız'ın uzman olarak istihdam edildiği görülmüştür.

3.2.3.15.2. Fen ve Mühendislik Fakültesi'nde İstihdam Edilenler

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 2'si Hacettepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Fakültesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar Tablo 3.2/1'e göre %0,43'lük bir payı oluşturmaktadır.

⁶⁵⁰ BCA 30.18 EK 227 / 1053 27 3 / Ek No: / K. No: 7/59.

⁶⁵¹ BCA 30..18.1.2 / 262.12..15. / Ek No: 27-3294 / K. No: 7/2025.

⁶⁵² BCA 30..18.1.2 / 262.12..15. / Ek No: 27-3294 / K. No: 7/2025.

* Bkz. Michael Jacques Balivet, aynı tarihte Modern Diller Okulu'nda da istihdam edilmiştir.

⁶⁵³ BCA 30..18.1.2 / 274.86..16. / Ek No: 27-31913 / K. No: 7/3506.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Dr. Pierre Robert Henri Beseme	Uzman	Hacettepe Üniv. Fen ve Mühendislik Fakültesi	1971, 1972
Robert Mazeau	Uzman	Hacettepe Üniv. Fen ve Mühendislik Fakültesi	1971

Tablo 3.2.3.15.2. Hacettepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Fakültesi'nde (1971-1972) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Dr. Pierre Robert Henri Beseme, Robert Mazeau 1971'de aynı kararname ile uzman olarak istihdam edilirler⁶⁵⁴. Beseme 1972'de de aynı fakültede tekrar istihdam edilir.⁶⁵⁵

Hacettepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Fakültesi'nde iki Fransız'ın uzman olarak 1971-1972 yıllarında istihdam edildiği görülmüştür.

3.2.3.15.3. Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 7'si Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Fakültesi'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %1,50'lik bir payı oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Andre Jacques Destoup	Fransızca Uzmanı	Hacettepe Üniv. Sosyal ve İdari Birimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü	1969
Robert Mazeau	Uzman	Hacettepe Üniv. Sosyal ve İdari Birimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü	1970, 1972

⁶⁵⁴ BCA 30.18.1.2 / 267.37.18. / Ek No: 27-3830 / K. No: 7/2528.

⁶⁵⁵ BCA 30.18 EK 227 / 1056 27 3 / Ek No: / K. No: 7/4247.

Philippe Toscan Du Plantier	Uzman	Hacettepe Üniv. Sosyal ve İdari Birimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü	1971
Micheline Mazeau	Uzman	Hacettepe Üniv. Sosyal ve İdari Birimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü	1971
Therese Marie France Richard Öztümer	Fransızca Uzmanı	Hacettepe Üniv.	1972
Jacques Rollet		Hacettepe Üniv.	1972
Claude Chevalier		Hacettepe Üniv.	1973

Tablo 3.2.3.15.3. Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nde (1969-1973) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Andre Jacques Destoup⁶⁵⁶, 1969'da Fransızca uzmanı, **Robert Mazeau**⁶⁵⁷, 1970 ve 1972'de Sosyal ve İdari Birimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nde uzman olarak istihdam edilirler. Mazeau 1972'de aynı fakültede, 1971'de ise Fen ve Mühendislik Fakültesi Kimya Bölümü'nde de istihdam edilir.

Philippe Toscan Du Plantier⁶⁵⁸, **Micheline Mazeau**⁶⁵⁹, 1971'de aynı kararname ile uzman olarak istihdam edilirler.

Therese Marie France Richard Öztümer⁶⁶⁰ Fransızca uzmanı olarak ve **Jacques Rollet**⁶⁶¹ 1972'de, **Claude Chevalier** ve **Bernard Lesbes**⁶⁶² ise 1973'te istihdam edilirler.

⁶⁵⁶ BCA 30.18 EK 227 / 1053 27 3 / Ek No: / K. No: ; 30.18 EK 227 / 1053 27 3 / Ek No: / K. No: 6/11748.

⁶⁵⁷ BCA 30..18.1.2 / 247.20..17. / Ek No: 27-3418 / K. No: 7/397; 30..18.1.2 / 267.37..18. / Ek No: 27-3830 / K. No: 7/2528; 30.18 EK 227 / 1056 27 3 / Ek No: / K. No: 7/4247.

⁶⁵⁸ BCA 30..18.1.2 / 262.12..15. / Ek No: 27-3294 / K. No: 7/2025.

⁶⁵⁹ BCA 30..18.1.2 / 262.12..15. / Ek No: 27-3294 / K. No: 7/2025; 30..18.1.2 / 274.84..10. / Ek No: 27-31884 / K. No: 7/3460.

⁶⁶⁰ BCA 30.18 EK 227 / 1056 27 3 / Ek No: / K. No: 7/4200.

⁶⁶¹ BCA 30..18.1.2 / 290.86..18. / Ek No: 27-31919 / K. No: 7/5358.

⁶⁶² BCA 30..18.1.2 / 294.9..18. / Ek No: 27-3192 / K. No: 7/5801.

Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Birimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nde 1969-1973 yıllarında yedi Fransız'ın uzman ve Fransızca uzmanı olarak istihdam edildiği görülmüştür.

3.2.3.15.4. Modern Diller Okulu Fransızca Bölümü'nde İstihdam Edilenler

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 2'si Hacettepe Üniversitesi Modern Diller Fransızca Bölümü'nde istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %0,43'lük bir payı oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Marie Therese Duval	Uzman	Hacettepe Üniv. Modern Diller Okulu Fransızca Bölümü	1971
Michael Jacques Balivet	Uzman	Hacettepe Üniv. Modern Diller Okulu Fransızca Bölümü	1971

Tablo 3.2.3.15.4. Hacettepe Üniversitesi Modern Diller Okulu Fransızca Bölümü'nde 1971'de İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Marie Therese Duval ve Michael Jacques Balivet 1971'de aynı kararname ile uzman olarak istihdam edilirler⁶⁶³.

Hacettepe Üniversitesi Modern Diller Okulu Fransızca Bölümü'nde 1971'de iki Fransız uzman olarak istihdam edilmiştir.

1969-1973 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi'nin Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü, Temel Bilimler Yüksek Okulu Fransızca Bölümü, Fen ve Mühendislik Fakültesi ile Modern Diller Okulu Fransızca Bölümü'nde onaltı Fransız'ın Fransızca okutmanı ve uzman olarak istihdam edildiği görülmüştür.

⁶⁶³ BCA 30..18.1.2 / 272.72..12. / Ek No: 27-31661 / K. No: 7/3222.

3.2.3.16. Millî Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Birimlerde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 6'sı Millî Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Birimler'de istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %1,29'luk bir payı oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Odette Keller	Fransızca Öğretmeni	Millî Eğitim Bakanlığı	1956
İsimsiz 1 kişi	Öğretmen	Millî Eğitim Bakanlığı Orta Dereceli Okullar	1962
Bartolucci Gino	Millî Bisikletçilerimizi Çalıştırmak ve Antrenör Kursları Açmak	Millî Eğitim Bakanlığı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü	1965
İsimsiz 1 kişi		Üniversite	
Noiville	Öğretmen	Millî Eğitim Bakanlığı	1944
Prof. Dr. Louis Rene Bazin	Öğretmen	Dış İşleri Bakanlığı Yaşayan Diller Kursu	1946

Tablo 3.2.3.16. Millî Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Birimlerde (1944-1965) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Odette Keller, 1956'da Fransızca öğretmeni olarak istihdam edilir⁶⁶⁴.

İsimsiz bir Fransız 1962'de orta dereceli okullarda öğretmen olarak istihdam edilir⁶⁶⁵.

Bartolucci Gino, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü tarafından 1965'te Millî bisikletçilerimizi çalıştırmak ve antrenör kursları açmak üzere istihdam edilir⁶⁶⁶. Kendisinden başarılı sonuçlar alınır ve görevi beş ay sonra uzatılır.⁶⁶⁷ Gino'nun

⁶⁶⁴ BCA 30..18.1.2 / 144.73..10. / Ek No: 27-206 / K. No: 4/7901.

⁶⁶⁵ BCA 30..18.1.2 / 167.56..5. / Ek No: 274-B / K. No: 6/1202.

⁶⁶⁶ BCA 30..18.1.2 / 186.34..19. / Dosya No: 271 / K. No: 6/4827; 30..18.1.2 / 190.67..9. / Ek No: 27-1 / K. No: 6/5477.

⁶⁶⁷ <http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/dergi/sayi24/S%0C3%9CME.%20Mehmet.pdf> , 25.10.2013.

antrenörlüğünü yaptığı dört kişilik Bisiklet Millî takımımız 1965 yılı Temmuz ayında Almanya'ya gider.⁶⁶⁸

İsimsiz bir Fransız üniversitede istihdam edilir⁶⁶⁹.

Noiville, 1944'te Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yaşayan Diller Kursu'nda öğretmen olarak atanır⁶⁷⁰.

Prof. Dr. Louis Rene Bazin, 1946'da Dış İşleri Bakanlığı Yaşayan Diller Kursu'nda öğretmen olarak istihdam edilen bir Türkolog'tur.⁶⁷¹ Bazin hakkında bir yayın mevcuttur.⁶⁷² Paris'te “ Şark Dilleri Mektebi ”nde John Deny'nin yanında üç yıl eğitim görmüştür. Ardından Fransız Hükümeti Bazin'i üç buçuk yıl Ankara'ya göndermiştir. Bazin burada Türkiye Türkçesi ile ilgilenmiştir. Türkiye'de 1947 yılının 10-25 Şubat tarihleri arasında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde görev yapan René Giraud, Pertev Naili Boratav ve Adana Müzesi Müdürü Naci Kum ile birlikte Adana-Ceyhan ilçesi ve Pozantı'ya bir gezi düzenlemişlerdir. Bazin, “Yörüklerin Ağızları” konusunu ele almıştır. Türk dilinin en eski şekilleri ve kelime hazinesini muhafaza eden Yörük, Tahtacı ve Türkmenlerin ağızları üzerinde çalışarak, karşılaştırmalı bir Türk Dili Grameri hazırlamayı düşünmektedir.⁶⁷³

Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı farklı birimlerde 1944-1965 yılları arasında altı uzmanın istihdam edildiği görülmüştür.

3.2.3.17. Konservatuvarlar ve Senfoni Orkestrası'nda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Eğitim alanında istihdam edilen 468 Fransız uzmanın 17'si Konservatuvarlar ve Senfoni Orkestrası'nda istihdam edilmiş olup, eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar içinde Tablo 3.2/1'e göre %3,65'lik bir payı oluşturmaktadır.

⁶⁶⁸ 08 Temmuz Cumhuriyet Gazetesi'nden alıntı, http://www.cumhuriyetarsivi.com/katalog/192/sayfa/1965/7/25/8_xhtml, s. 8.

⁶⁶⁹ BCA 30..18.1.2 / 333.37..15. / Ek No: 27-245737 / K. No: 7/9985.

⁶⁷⁰ BCA 30..18.1.2 / 105.29..13. / Ek No: 27-78 / K. No: 3/789; <http://kayaum.politics.ankara.edu.tr/1944.pdf>, s. 65, 525, 25.09.2013.

⁶⁷¹ BCA 30..18.1.2 / 110.17..5. / Ek No: / K. No: 3/3836; http://www.ifea-istanbul.net/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=1239&Itemid=276&lang=tr, 15.08.2013.

⁶⁷² Ali Çetin, “Prof. Dr. Louis Bazin'e Armağan, Yeni Anadolu III”, **Türk Dünyası Tarih Dergisi**, 76 (Nisan 1993), s. 57-61, <http://web.sakarya.edu.tr/~acetin/>, 13.09.2013.

⁶⁷³ http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/gorkem_02.pdf, s. 1-2, 25.10.2013.

Cumhuriyet döneminde güzel sanatlar alanında da modernleşme faaliyetlerine ayrıca özen gösterilmiş ve II. Mahmud döneminde kurulan Mızıkai-i Hümayun, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile Devlet Konservatuarı'na dönüşmüştür. Ankara'da 1935'te Millî Musiki ve Temsil Akademisi (Konservatuar) kurulmuştur.⁶⁷⁴

Ünvanı, Adı Soyadı	Görevi	Çalıştığı Kurum/Yer	Yıllar
Jean Pieere Jaques Quillat	Orkestra Şefi	Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası	1971-1972
Jean Perisson	Orkestra Şefi	Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası	1971-1976
Gabriel Bouillan (Gabriel Bouilon)		Ankara Devlet Konservatuvarı	1961
M. François Morin		Ankara Devlet Konservatuvarı	1961
Alain Lambert	Viyolonsel Öğretmeni	Ankara Devlet Konservatuvarı	1962
Yves Louis Corniere	Solfej Öğretmeni	Ankara Devlet Konservatuvarı	1968
Jean Claude Bayeux	Trompet Öğretmeni	Ankara Devlet Konservatuvarı	1969-1970
Geard Franck Innocent (Gerard Frank Innocent)		Ankara Devlet Konservatuvarı	1969
Roger Esposito	Fagot Öğretmeni ve Uzman Üye	İstanbul Belediyesi Konservatuvarı ve Orkestrası	1957
Rene Auge	Fagot Öğretmeni ve Uzman Üye	İstanbul Belediyesi Konservatuvarı ve Orkestrası	1958
Jean Pierre Le Petit		İzmir Devlet Konservatuvarı	1960

⁶⁷⁴ Özkan, a.g.e., s. 131.

Sommer Morin		İzmir Devlet Konservatuvarı	1962
Jaques Durand	Obua ve Klarinet Öğretmeni	İzmir Devlet Konservatuvarı	1963
Michel Aubry	Obua ve Klarinet Öğretmeni	İzmir Devlet Konservatuvarı	1963
François Melchior (Francois Melchior)	Obua ve Klarinet Öğretmeni	İzmir Devlet Konservatuvarı	1963
Yvan Serniş (Yvan Sernic)	Solfej ve Obua Öğretmeni	İzmir Devlet Konservatuvarı	1968-1970
Alain Boeglin	Klarinet, Nefesli Çalgılar ve Oda Müziği Uzmanı	İzmir Devlet Konservatuvarı	1968-1975

Tablo 3.2.3.17. Konservatuvarlar ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda (1957-1976) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

3.2.3.17.1. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Jean Pieere Jaques Quillat ve **Jean Perisson** isimli uzmanlara 1971-1972 konser mevsimi için orkestra şefi olarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından çalışma izni verilmiştir.⁶⁷⁵ Perisson'ın 1974'te Şeflik ve Genel Müzik Direktörlüğü için çalışma izni uzatılır.⁶⁷⁶ Perisson, Suna Kan'ın 22 Aralık 1972'de seslendirdiği bir keman konçertosunda orkestranın şefi olarak yer almıştır. Yine İgor Straviski'nin bale sütüni ve Mussorgsky'nin Bir Sergiden Resimler isimli eserini de yönetmiştir.⁶⁷⁷ Perisson, 1971-1976 yılları arasında orkestranın daimi şefi olur. "Senfonik Bölüm" isimli orkestra eseri, 8 Ekim 1976'da Perisson tarafından yönetilir.⁶⁷⁸

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda 1971-1976 yılları arasında iki Fransız uzman istihdam edilir.

⁶⁷⁵ BCA 30..18.1.2 / 277.9..3. / Ek No: 27-51199 / K. No: 7/3803; 30..18.1.2 / 288.75..13. / Ek No: 27-21703 / K. No: 7/5133.

⁶⁷⁶ BCA 30..18.1.2 / 322.72..2. / Ek No: 27-1051715 / K. No: 7/9110.

⁶⁷⁷ http://www.ulvicemalerkin.com/keman_koncertosu.htm , 30.07.2013.

⁶⁷⁸ <http://www.cso.gov.tr/tr/icerik/3/tarihce> , http://tr.wikipedia.org/wiki/Ulvi_Cemal_Erkin , 30.07.2013.

3.2.3.17.2. Ankara Devlet Konservatuvarı'nda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Gabriel Bouillan (Gabriel Bouillon) ve **M. François Morin**⁶⁷⁹, 1961'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından aynı kararname ile istihdam edilirler. Bouillon Türkiye'nin keman virtüözlerinden Suna Kan ile Paris'te çalışmıştır.⁶⁸⁰ Devlet Sanatçılarından Tunç Ünver devlet bursu ile Paris'e gittikten sonra Paris Ulusal Konservatuvarı'nda Bouillon ile çalışmıştır.⁶⁸¹ M. François Morin ise kararnamelerde Ankara Devlet Konservatuvarı olarak belirtilmekle birlikte, İzmir Devlet Konservatuvarı'nda da çalışmıştır.⁶⁸²

Alain Lambert⁶⁸³, 1962'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından viyolonsel öğretmeni olarak istihdam edilir.

Yves Louis Corniere⁶⁸⁴, 1968'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından solfej öğretmeni olarak istihdam edilir.

Jean Claude Bayeux⁶⁸⁵, 1969-1970'de iki kez Millî Eğitim Bakanlığı tarafından istihdam edilir. 1970'de trompet öğretmeni olarak istihdam edilir. **Geard Franck Innocent**⁶⁸⁶ (Gerard Frank Innocent) Ankara Devlet Konservatuvarı'nda 1969 ve aynı yıl İzmir Devlet Konservatuvarı'nda da istihdam edilir.

Ankara Devlet Konservatuvarı'nda 1961-1970 yıllarında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından altı Fransız uzman istihdam edilir. Bunlardan biri viyolonsel, biri trompet, birinin de solfej öğretmeni olduğu görülmüştür.

⁶⁷⁹ BCA 30..18.1.2 / 162.52..20. / Ek No: 276-B / K. No: 5/1752.

⁶⁸⁰ http://tr.wikipedia.org/wiki/Suna_Kan , 28.07.2013.

⁶⁸¹ http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys.../46/09/.../28105735_eminorman.docx , 28.07.2013.

⁶⁸² <http://mizzah.com/forum/muzika-humayun-dan-cumhurba-kanli-i-t12178.html> , 28.07.2013.

⁶⁸³ BCA 30..18.1.2 / 166.49..1. / Ek No: 276-B / K. No: 6/1058.

⁶⁸⁴ BCA 30..18.1.2 / 215.10..4. / Ek No: 27-2171 / K. No: 6/9509.

⁶⁸⁵ BCA 30..18.1.2 / 231.20..7. / Ek No: 27-2402 / K. No: 6/11540; 30..18.1.2 / 251.36..16. / Ek No: 27-2800 / K. No: 7/715.

⁶⁸⁶ BCA 30..18.1.2 / 231.20..9. / Ek No: 27-2409 / K. No: 6/11542.

3.2.3.17.3. İstanbul Belediyesi Konservatuvarı ve Şehir Orkestrası'nda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Roger Esposito⁶⁸⁷, 1957'de ve **Rene Auge**⁶⁸⁸ ise 1958'de İstanbul Belediyesi Konservatuar ve Orkestrası'nda fagot* öğretmeni ve uzman üye olarak istihdam edilirler.

İstanbul Belediyesi Konservatuvarı ve Orkestrasında 1957-1958'de iki Fransız uzman fagot öğretmeni ve uzman üye olarak istihdam edilirler.

3.2.3.17.4. İzmir Devlet Konservatuvarı'nda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Jean Pierre Le Petit⁶⁸⁹ 1960'ta, **Sommer Morin**⁶⁹⁰ 1962'de istihdam edilir. **Jaques Durand**⁶⁹¹, **Michel Aubry** ve **François Melchior**⁶⁹² (Francois Melchior) 1963'te obua* ve klarnet öğretmeni olarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından istihdam edilir.

Yvan Serniş⁶⁹³ (Yvan Sernic) solfej ve obua öğretmeni olarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 1968-1970'te, **Alain Boeglin**⁶⁹⁴ klarnet, nefesli çalgılar ve oda müziği uzmanı olarak 1968-1975 yılları arasında Devlet Bakanlığı tarafından istihdam edilir. Bu süre içerisinde Yvan Serniş 3500 Lira, Alain Boeglin ise 4000 ile 10000 lira arasında değişen ücretler almıştır. 1960-1972 arasında Millî Eğitim Bakanlığı, 1972-1975 yılları arasında ise Devlet Bakanlığı tarafından istihdam edilir. İleriki yıllarda klarnet sanatçısı Nusret İspir ile Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet

⁶⁸⁷ BCA 30..18.1.2 / 145.109..15. / Ek No: 27-243 / K. No: 4/8624.

⁶⁸⁸ BCA 30..18.1.2 / 150.50..13. / Ek No: 27-6/2 / K. No: 4/10814.

* Fagot: Üzerinde sekiz delik ve on tuş bulunan, parçaları uç uca takılı, uzun bir boru biçiminde, perdeli ve üflemeli bir çalgıdır. Obuanın atası olarak bilinmektedir. <http://www.fmartuklu.net/muzik-turleri-ve-enstrumanlari/32211-fagot-nedir-fagot-ne-ise-yarar-fagot-muzik-aleti-hakkinda.html>, <http://nedir.dictionarist.com/fagot> , 27.11.2013.

⁶⁸⁹ BCA 30..18.1.2 / 158.34..13. / Ek No: 276-B / K. No: 5/678.

⁶⁹⁰ BCA 30..18.1.2 / 166.38..7. / Ek No: 276-B / K. No: 6/844.

⁶⁹¹ BCA 30..18.1.2 / 168.9..18. / Ek No: 276-B / K. No: 6/1419.

⁶⁹² BCA 30..18.1.2 / 174.60..10. / Ek No: 276-B / K. No: 6/2431.

* Obua: Üflemeli, üç bölümden oluşan, alt kısmı geniş, üst tarafa doğru daralan ve üç kısımdan oluşan bir çalgıdır. <http://www.forumdas.net/konu/obua-nedir-obua-calgisi-hakkinda-bilgiler.102156/> , 27.11.2013.

⁶⁹³ BCA 30..18.1.2 / 215.5..16. / Ek No: 27-223 / K. No: 6/9420; 30.18 EK 225 / 1048 27 2 / Ek No: / K. No: 6/11336.

⁶⁹⁴ BCA 30.18 EK 225 / 1048 27 2 / Ek No: / K. No: 6/9869; Ek No: / K. No: 4/6885; 30..18.1.2 / 233.30..7. / Ek No: 27-2645 / K. No: 6/11740; 30..18.1.2 / 248.22..14. / Ek No: 27-2462 / K. No: 7/434; 30..18.1.2 / 291.91..13. / Ek No: 27-22069 / K. No: 7/5453; 30..18.1.2 / 304.72..12. / Ek No: 27-21633 / K. No: 7/7060; 30..18.1.2 / / Ek No: / K. No: 7/9948.

Konservatuari'nda çalışır.⁶⁹⁵ Flüt sanatçısı Utku Vargı, Boğaçhan Sözmen, Aysun Sökmen, Orkestra şefi İbrahim Yazıcı ile Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuari'nda oda müziği çalışır⁶⁹⁶. Klarnet sanatçısı Kaya Kılıç ile Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuari'nda klarnet çalışır. Fransız Hükümeti'nden burs alan Ayşegül Kirmanoğlu ile Nantes Konservatuari'nda klarnet çalışır.⁶⁹⁷

İzmir Devlet Konservatuari'nda 1960-1975 yılları arasında yedi Fransız uzman obua, klarnet, solfej, oda müziği, nefesli çalgılar öğretmeni olarak istihdam edilmişlerdir. Bu konservatuarda en fazla ücreti alan 10000 Lira Alain Boeglin olmuştur.

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Ankara ve İzmir Devlet Konservatuari'nda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ve İstanbul Belediyesi Konservatuari ve Şehir Orkestrası'nda 1957-1976 yılları arasında onyeddi Fransız uzman istihdam edilmiştir. En fazla Fransız uzmanın yedi kişi ile İzmir Devlet Konservatuari'nda istihdam edildiği görülmüştür.

3.3. Bayındırlık Alanında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Bayındırlık alanında 1923-1959 yılları arasında 56 Fransız uzman istihdam edilmiş olup, tüm alanlarda istihdam edilen Fransız uzmanlar içerisinde Grafik 3.1/4'e göre %8,54'lük bir payı oluşmaktadır.

Cumhuriyet Dönemi'nde yabancı mimar istihdamı Osmanlı modernleşmesinden intikal eden bir uygulamadır. İstihdam edilen yabancı mimarlar arasında İtalyan kökenli Gaspere Fossati 1838-1847 arasında İstanbul'da Rus Sefareti'ni inşa etmek için gelmiş, Ayasofya'nın onarım işlerini de yapmıştır. Ayrıca Babıali'de Hazine-i Evrak Dairesi, Posta Telgraf Müdürlüğü, Sultanahmet'teki Darülfünun Binası, ilk anda sayılabilecekler arasındadır. Aléxandre Vallaury 1883'te açılan Sanayi Nefise Mektebi'nde dersler vermiştir. Ayrıca Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane/Haydarpaşa Lisesi, Darülfünun-u Umumiye/ İstanbul Erkek Lisesi, Galata'da Osmanlı Bankası, İstanbul Arkeoloji Müzesi, Eski Sanayi Nefise Mektebi/ Eski Şark

⁶⁹⁵ http://www.adaybilgi.bilkent.edu.tr/muzik_sahne_sanatlari_ogretim_kadrosu.pdf , 01.08.2013.

⁶⁹⁶ <http://www.izmirdrama.org/Tr/content3.asp?m1=1&m2=5&m3=118> ,
<http://www.jokerstore.net/egitmen/13/aygun-sokmen.html> , 01.08.2013.

⁶⁹⁷ <http://muzik.tevitol.k12.tr/tr/muzik/ogretmenler/Sayfalar/AysegulKirmanoglu.aspx> , 01.08.2013.

Eserleri Müzesi gibi yapıların mimarı olarak görev yapar. Yine İtalyan kökenli başka bir mimar Raimondo D'aronco Sultan II. Abdülhamit tarafından 1896'da başmimarlığa getirilir. Aléxandre Vallaury ile birlikte Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane, Düyun-u Umumiye başta olmak üzere Nazime Sultan Yalısı, Karaköy Camii gibi yapıların tasarımında görev yapmıştır. Alman kökenli Jacmund 1890'dan itibaren Hendese-i Mülkiye'de dersler vermiş, başta Sirkeci Garı olmak üzere İstanbul'da Ragıp Paşa'ya köşkler yapmıştır. Sultanhamam'da Deutsch Orient Bank'ın tasarımında da bulunmuştur. Mimar Kemalettin Bey'in Almanya'ya gönderilmesi ve yetiştirilmesinde de emeği geçmiştir. Alman kökenli başka bir mimar Hetmuth Cuno-Otto Ritter 1906'da yapımına başlanan Haydarpaşa Garı'nı tasarlamıştır.⁶⁹⁸

Cumhuriyet döneminde modernleşme projesi ile önemli mekânsal dönüşümler gerçekleştirilmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında şehirlerin imarı, bayındırlık hizmetleri ön plana çıkar. Park, anıt, tiyatro, hastane, cadde, bulvar, bakanlık binaları, vb. şeklinde daha çok şehirlerin kamusal alanlarında kendisini gösterir.⁶⁹⁹ Özellikle, Cumhuriyet yönetiminin kurulduğu modern ve batılı bir başkent olarak, Ankara'nın imarındaki başarı, rejimin başarısı ile özdeşleştirilir.⁷⁰⁰ Ankara, uygulanan arsa ve konut politikası, imar mevzuatı ve planlı şehircilik çalışmaları ile Türkiye'nin ilk planı kenti olma özelliğine sahiptir.⁷⁰¹

Cumhuriyet Döneminde ulusal bilinç yaratmak için ulusal mimarlık anlayışı çerçevesinde Kurtuluş Savaşı döneminde yanmış, yıkılmış kentlerin yeniden imarına ve okul, hastane, istasyon, kışla, v.b. yapımına hız verilir. Söz konusu binalar yaygın uygulama alanı bulur.⁷⁰² Şehirlerin ve çevresinin nazım imarı planının* yapılması hedeflenir. Şehirlerin imarı için kurumların oluşması 1930-1935 yıllarında görülmeye başlanır.⁷⁰³ 1930'da çıkarılan 2290 Sayılı Belediye Yapı ve Yollar

⁶⁹⁸ Sözen, "Cumhuriyet Dönemi ...", s. 1085-1087.

⁶⁹⁹ Yıldırım, "Cumhuriyet Dönemi Modernleşme...", s. 153.

⁷⁰⁰ Mehmet Sarıoğlu, "Ankara" Bir Modernleşme Öyküsü (1919 – 1945), T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Birinci Baskı, Ankara, 2001, s.43; İlhan Tekeli, " Türkiye'de Kent Planlaması Düşüncesinin Gelişimi ", **Mimar Yunus Anusina Düzenlenen Konferanslar Dizisi**, Mimar Sinan Üniversitesi, 12 Mayıs 2005, <http://www.yunusaran.org> , 20.11.2011.

⁷⁰¹ Fehmi Yavuz, Ankara ve Şehirciliğimiz, s. 43-46, <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/335/4772.pdf> , 04.05.2013, s.43; Cevat Geray, Şehirciliğimiz ve Ankara, ss. 10-16,

http://www.imo.org.tr/resimler/dosya_ekler/26b5b7bcc715e31_ek.pdf?dergi=184 , 04.05.2013.

* Nazım Planı, şehircilik ilkelerine göre ve toplumun yeni yaşam biçimine uyum sağlayacak şekilde ve ileride alacağı konum ve nüfus yoğunluğu göz önünde bulundurularak hazırlanan plandır.

⁷⁰² Sözen, "Cumhuriyet Dönemi ...", s. 1089.

⁷⁰³ Tekeli, a.g.y.; Yavuz, a.g.m., s. 44.

Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte, Türkiye'deki belediyelerin tamamı şehircilik planı yapmakla yükümlü tutulur.⁷⁰⁴ 1924'ten itibaren şehircilik ile ilgili yayınlar çıkmaya başlar. 1933 Üniversite reformu kapsamında İstanbul Üniversitesi'nde açılan Hukuk Fakültesi'nde şehircilik konferansları da verilmeye başlanır. Batılı ülkelerden istihdam edilen yabancı şehir planlamacıları, mimar ve akademisyenler Türkiye'de bayındırlık faaliyetleri ve sosyal olaylara bakış üzerinde etkili olurlar.⁷⁰⁵

Ünvanı, Adı Soyadı	Çalıştığı Kurum/Yer	Görevi	Yıllar
Sioul	İzmir-Kasaba Demiryolu hattında	İkinci Müdürlük	1934- 1936
Auguste Georges Favre	Gaziemir Havaalanı Pist İnşaatı		1940
G. J. Louis Dagras	Gaziemir Havaalanı		1940
Louis Picant	Gaziemir Havaalanı		1940
Henri Prost	İstanbul İmar Planının Uygulanması Alsancak'ın İmarı Yalova Termal İstasyonu Etüdü Karabük Şehir İmarı Abide, heykel ve devlet binalarındaki duvar resimleri inceleme komisyonu görevlisi, Güzel Sanatlar Akademisi	Danışman- Şehircilik Uzmanı	1935- 1951
Jacques Georges Lambert	Trabzon, Kars ve Erzurum şehirlere imar planları	Mimar	1937- 1941
Jean Le Dentu	Diyarbakır, Merzifon, İzmir ve Eskişehir Uçuş Pistinde Etüt ve Sondaj Yapımı	Mühendis	1939
Jean Walter	Türkiye Kızılay Derneği	Mimar	1939-

⁷⁰⁴ Cana Bilsel, "İzmir'de Cumhuriyet Dönemi Planlaması (1923-1965): Cumhuriyet Dönemi. Kentsel Mimarisi", <http://www.izmimod.org.tr/egemim/71/3.pdf>, 16.11.2012, s. 13.

⁷⁰⁵ Tekeli, a.g.y.

	Ankara'da Kurulacak Tıp Fak. ve Öğrenci Yurtları İnşaatı		1946
Le Corbusier	İzmir'in Yukarı Mahallelerine Ait İmar Planının Tanzimi İzmir Şehir Planı Ana Hatlarının Tanzimi	Mimar ve şehir planlamacısı	1939-1949
Marie Louis Sue	İstanbul Belediyesi İmar Müdürlüğü 2/7814 sayılı Kararname ile kurulan Abideler Park Otel'in Bar Bankosu ve Salonunun Tasarımı, Barbaros Anıtı'nın Kaidesinin Yapımı, Güzel Sanatlar Akademisi	Mimar Jüri Üyeliği	1939-1944
Maurice Louis Gauthier	İzmir Fuarı Mimari Dekorasyonu İşleri	Mimar	1939
Maurice Michelot	Malatya Bez ve İplik Fabrikası İnşaatı		1939
Maurice Scherrer	İstanbul Belediyesi	Şehircilik Uzmanı	1939-1942
N.Le Maresguier	Türkiye Kızılay Derneği	Mimar	1946
Pierre Jaubert	İstanbul Belediyesi	Şehircilik Uzmanı – Mimar	1939-1943
Prof. J. H. Calsat	İller Bankası	Mimar	1959
Theo Leveau	Yapı İşleri	Şehircilik Uzmanı – Mimar	1936-1941
İsimsiz 2 kişi	Manisa'daki Atatürk Abidesi Müsabakası	Heykeltıraş	1939
İsimsiz 23 kişi	Çanakkale, Trakya ve Batı Anadolu'da İnşa Edilecek Hava Meydanı, İskele ve Yol İnşaatı	Teknisyen	1940

İsimsiz 4 kişi	Sirkeci Halkalı Tren Tesisleri		1958
Raymond Danger	İzmir'in imarı	Mimar ve şehir planlamacısı	1923-1925
René Danger	İzmir'in ve Alsancak'ın imarı	Mimar ve şehir planlamacısı	1923-1925
Bachillet	İzmir Kültürpark ve fuar alanı	Mimar	1937
Aguste Perret	İstanbul Belediyesi	Mimar	1926-1956
Germain Grange		Mimar	
Dö Vazeze	Devlet Demiryolları ve Liman İşletme Umum Müdürlüğü	Mühendis	1940, 1941
Frola	Devlet Demiryolları İşletmesi		1959
Prof. Albert Gabriel	İstanbul		
Pierre Renaud	Bayındırlık Bakanlığı		1947
İsimsiz 1 kişi	Devlet Demiryolları İşletmesi Cer Atölyesi	Teknisyen	1936-1940

Tablo 3.3/1. Bayındırlık Alanında (1923-1959) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları

3.3.1. Ankara'nın İmarı

Ankara Şehremaneti'nin 16 Şubat 1924'te 417 sayılı kanunla kurulması ile birlikte yeteri kadar yabancı uzman ve personel kullanılabileceği belirtilmiştir.⁷⁰⁶ Yeni Türk devletinin başkenti olarak, kasaba görünümünden modern bir başkente dönüştürülmesi sürecinde ilk imar planını, 1924 ve 1925'te Alman mimar Carl Ch. Löhler yaptıysa da uygulanamayacağı düşünülüp geri çevrilmiştir.⁷⁰⁷ Kurulan Ankara İmar Müdürlüğü, Dahiliye Vekaleti'ne bağlı olarak, İzmir'de olduğu gibi Ankara'nın nazım bir imar planının hazırlanmasına için çalışmıştır.⁷⁰⁸ Ankara

⁷⁰⁶ Sarıoğlu, a.g.e., s. 43, 56.

⁷⁰⁷ Yıldırım, "Cumhuriyet Dönemi Modernleşme...", s. 154; Sarıoğlu, a.g.e., s. 49-56.

⁷⁰⁸ Geray, a.g.m., s. 44.

Hükümeti Batılı ülkelere karşı güven ortamının oluştuğunu düşünüp, başkentin inşası, alt yapısı ve şehrin planının hazırlanmasında 1927 ve sonrasında yabancı mimarlar ile çalışmaya başlamıştır. Bakanlık binaları, Ankara Orduevi, Yargıtay, Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Merkez Bankası, Cumhurbaşkanlığı Köşkü gibi kamu binalarının inşasında yabancı mimarlardan yararlanılmıştır. Kısıtlı olarak hazırlanan liste ile 1927’de hazırlanan imar planı yarışması düzenlenir. Katılanlar arasında Berlin Mühendislik Okulu hocalarından J. Brix ile H. Jansen ve Fransız Hükümeti’nin Baş Mimarı L. Jausseley bulunmaktadır. Üç yabancı mimarın hazırlayıp sunduğu raporlardan Alman mimar Herman Jansen’in raporu seçilir⁷⁰⁹ ki Türkiye’de faaliyet gösterecek ilk uzman şehir planlamacısıdır.⁷¹⁰ Ankara’nın yeni caddeleri, bulvarları, kamu binaları, hastaneleri, su tesisleri Jansen’in planına göre düzenlenmiştir.⁷¹¹

Ankara’nın imarı sürecinde istihdam edilen yabancı uzmanlardan biri olarak, Fransız şehir planlamacısı – mimar **Theo Leveau**, 1936’da Yapı İşleri tarafından istihdam edilir⁷¹². Uçak vergisinden dolayı ücreti artırılır. Planının ana hatlarına sadık kalarak, İncesu Deresi üzerindeki bataklık alanda 1936’da inşasına başlanan Gençlik Parkı’nın tasarımını yapar.⁷¹³ 1930-1936 arasında inşa edilen Çubuk Barajı’ndaki Göl Gazinosunun mimarı olarak da 1936’da istihdam edilir. 1941’de Türk mimar-şehircilik uzmanı Orhan Alsaç ile birlikte Gençlik Parkı’nın ağaçlandırılması sürecinde görev alır.⁷¹⁴ İstanbul’un imarı için istihdam edilen mimar-şehir plancısı Henri Prost’un ekibinde görevli olarak istihdam edildiği bilgisine ulaşılmıştır. Theo Leveau’nun Henri Prost hakkında bir makalesi mevcuttur.⁷¹⁵

⁷⁰⁹ Sarioğlu, **a.g.e.**, s. 53 v.d.

⁷¹⁰ <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/arc/jan/trindex.htm> , 15.12.2012;

http://www.imo.org.tr/resimler/dosya_ekler/26b5b7bcc715e31_ek.pdf?dergi=184 , s. 12.

⁷¹¹ Yavuz, **a.g.m.**, s.44.

⁷¹² **BCA** 30..18.01.55 / Ek: No: 243-230 / K. No: 2/4528; 30..18.1.2 / 64.36..13. / Ek No: 243-230 / K. No: 2/4528.

⁷¹³ Sarioğlu, **a.g.e.**, s.73; <http://www.mimdap.org/?p=28423> , 30.10.2012;

<http://aev.org.tr/ankaranin-tarihi-arkeolojisi-ve-mimarisi/ulus-diskapi/iii04-cubuk-baraji-ve-su-suzgeci-binasi/> , 30.10.2012.

⁷¹⁴ <http://aev.org.tr/ankaranin-tarihi-arkeolojisi-ve-mimarisi/ulus-diskapi/iii04-cubuk-baraji-ve-su-suzgeci-binasi/> , <http://46.45.137.132:8863/Haberler/haber-prost-hakkinda-bir-kitap-yazmayi-dusunuyorum-96331> ,

⁷¹⁵ 11.12.2012. Theo Leveau, “ Henri Prost’un Makalesi ”, çev. Fehmi Karatay, **Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Bülteni**, İstanbul, (252), 00.01.1963, 17-20.

Dö Varese, (Charles De Varese) Devlet Demiryolları ve Liman İşletme Genel Müdürlüğü'nde 1939-1941 yılları arasında, ayrıca Sivas Cer Atölyesi'nde* de istihdam edilir⁷¹⁶. Dö Varese, 1936-1941 yılları arasında beş yıl istihdam edilir.

Jean Walter, toplu konut, hastane mimarisi ağırlıklı çalışan Fransız bir mimardır.⁷¹⁷ Üniversite reformu ile 1933'te yeniden oluşturulan İstanbul Tıp Fakültesi doktor ihtiyacını karşılamakta yetersiz kalınca, Ankara'da 1935'te ikinci bir tıp fakültesinin açılması kararlaştırılır. Şimdiki Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Yüksek İhtisas Hastanesi'nin yerinde kliniklerinin planları, keşif, ihale evrakının tanzimi ve inşaatın kontrolü için 1939'da istihdam edilir. Ancak II. Dünya Savaşı nedeniyle Tıp Fakültesinin çizimi 1942'de tamamlanıp, 1945'te açılabilir. Şimdiki Yüksek İhtisas Hastanesi'nin olduğu yerde Jean Walter'in projesi olan "Tıp Talebe Yurdu" yapılır. 1945'te Jean Walter'in projesi kinikler kısmı hariç merkez binası morfolojinin temelleri atılır.⁷¹⁸ Walter ve **N. Le Maresguier** 1946'da birlikte Kızılay Derneği için mimar olarak istihdam edilirler⁷¹⁹. Jean Walter ve N. Le Maresguier 1946'da ücretlerinin 3/4'ü ile yolluklarını döviz olarak dışarıya çıkarmaya izni almışlardır.⁷²⁰

Pierre Renaud, Bayındırlık Bakanlığı'nda 1947'de istihdam edilmiştir⁷²¹.

Prof. Mimar H. J. Calsat, İller Bankası'nın imarı için 1959 ve 1961 yıllarında istihdam edilmiştir⁷²².

3.3.2. İzmir'in İmarı

Kapsamlı bir şehir planı için ilk girişim İzmir'de yapılır. İşgalden kurtulmasının ardından, Yunanlıların İzmir'den ayrılırken çıkardıkları yangın nedeniyle şehrin yeniden imarı hükümetin öncelik verdiği konulardan biri olur. İzmir'de Cumhuriyet Dönemi Planlaması (1923-1965), yöneticilerin modern bir

⁷¹⁶ BCA 30..18.1.2 / 87.47..18. / Ek No: / K. No: 2/11090; 30..18.1.2 / 95.66..17. / Ek No: 243-586 / K. No: 2/16312.

* Cer Atölyesi: Lokomotiflerin teknik bakımının ve yenilerinin yapıldığı atölyeler.

⁷¹⁷ BCA 30..18.1.2 / 86.30..9. / 145/ K. No: 2/10735; http://en.wikipedia.org/wiki/Jean_Walter, 12.12.2010.

⁷¹⁸ Metin Sözen, **Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı (1923-1983)**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1984, s. 169; Musa Çadırcı, Azmi Süslü, **a.g.e.**, s. 263-266.

http://www.medicine.ankara.edu.tr/ankaratipfak/userfiles/file/60_vil.pdf, 10.12.2012.

⁷¹⁹ BCA 30..18.1.2 / 109.79..8. / 49-209 / K. No: 3/3539.

⁷²⁰ BCA 30..18.1.2 / 109.79..8. / Ek No: 49-209 / K. No: 3/3539.

⁷²¹ BCA 30..18.1.2 / 113.21..1. / Ek No: 27-320 / K. No: 3/5580.

⁷²² BCA 30..18.1.2 / 153.54..5 27-277 / K. No: 4/12222 ; 30..18.1.2 / 272-77/ 160.28..13. / K. No: 5/1265.

İzmir yaratma projesiydi. Bu amaçla 1923'te merkezi Paris'te olan Fransız, Belçikalı ve Türk ortakları bulunan "İzmir'in Yeniden İmar ve İnşasını Tetkik Cemiyeti" kurulur. Cemiyet tarafından görevlendirilen ve İstanbul'un nazım planını hazırlayan Fransız mimar- kent tasarımcısı Henri Prost, şehircilik alanında uzmanlaşmış harita mühendisi **René ve Raymond Danger kardeşleri** önerir⁷²³. Planları, 1929 ekonomik bunalımı nedeniyle tam olarak uygulanamaz. Henri Prost ise İzmir'in nazım planı için danışman olarak görev yapar.⁷²⁴ René Danger ile Prost danışman-şehirci olarak Alsancak'ın imarı için 1924'te istihdam edilir.⁷²⁵ Prost ve Danger'in İzmir nazım planı, 1925-1930'da kentin yanan alanlarının imarı ve ekonomisinin canlandırılmasına yönelik çalışmalara temel oluşturur. Cemiyetin hedefleri ve Fransız Beaux Okulu'nun önerileri doğrultusunda düzenlemeler yapılır.⁷²⁶ Pek çok bulvar ve cadde açılır. Mimar Kemalettin Caddesi de 1925'te Raymond kardeşlerin planına göre açılan caddelerden biridir.⁷²⁷ Onların hazırladığı bu planlar (1925-1930) yıllarında kentin yanan alanlarının imarı ve ekonomisinin canlandırılmasına yönelik çalışmalara temel oluşturdu.⁷²⁸ René Danger, 1930'da da Suriye'nin imar planını üstlenmiştir.⁷²⁹ René Danger'in çalışması olan "Şam Şehri İmar Planı" Reşat Sanlı tarafından çevrilmiştir.⁷³⁰ 1931'de ise Beyrut ve Cezayir'in imar planını hazırlarlar.

1934'de devletleştirilen İzmir-Kasaba Demiryolu hattında istihdam edilen **Sioul** isimli Fransız uzman, ikinci müdürlük yaptığı eski görevine 1934'den itibaren üç yıl daha istihdam edilmiş, ayrıca kendisinden cer işlerinde de istifade edilmiştir.⁷³¹

Düzenlenen Kültür Park ve Fuar alanının içinde tiyatro, müze, spor ve oyun alanı, botanik bahçesi paraşüt kulesi bulunmaktadır. Park içindeki açık hava tiyatrosunun yapımı için Fransız mimar **Bachillet** 1937'de davet edilir.⁷³²

⁷²³ Bilsel, **a.g.m.**, s.12 ; Yıldırım, **a.g.m.**, s.153; <http://www.xn--kemeralt-0kb.com/han36.html> , 14.01.2013.

⁷²⁴ <http://iskenderunforum.com/index.php?showtopic=14206> , 14.01.2013.

⁷²⁵ Sözen, **a.g.e.**, s. 169; Yıldırım, **a.g.m.**, s. 153; Bilsel, **a.g.m.**, s. 12.

⁷²⁶ Bilsel, **a.g.m.**, s. 13.

⁷²⁷ <http://www.izmir.bel.tr/pagePrint.asp?page=1049&pageType=3> , 14.01.2013.

⁷²⁸ Bilsel, **a.g.m.**, s.13; http://www.karsiyakahaber.com/sancar-marufly-yaziyor.html?haber_id=2149 , 14.01.2013.

⁷²⁹ <http://iskenderunforum.com/index.php?showtopic=14206> , 14.01.2013.

⁷³⁰ <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/114/1294.pdf> , 14.01.2013.

⁷³¹ Yıldırım, "Türkiye Demiryollarında..." , s. 324.

⁷³² Bilsel, **a.g.m.**, s. 14.

Bu planlar yetersiz hale gelince, İzmir Belediye Başkanı Behçet Uz, Modern Mimarlık Hareketinin öncüsü, asıl adı Charles-Edouard Jeanneret Le Corbusier olan mimar **Gorbusier**⁷³³ ile 1939'da iletişime geçer ve sözleşme imzalanır. Le Corbusier Aynı zamanda şehir planlamacısı, ressam, heykeltıraş, mobilya tasarımcısı ve yazardır. Onun planı, II. Dünya Savaşı nedeni ile uygulanamaz. Le Corbusier tekrar İzmir'e geldiğinde bu kez onunla Belediye Başkanı Reşat Leblebicioğlu anlaşır. Corbusier Paris'e döner ve hazırladığı "İzmir Kenti için Nazın Planı"nı daha sonra gönderir. Fakat arazinin uygun olmayışı, finansman sorunları ve siyasi gerekçelerle uygulanmaz.

Le Corbusier'in "Uluslararası Üslubun Beş Noktası" olarak 1926'da belirlediği "zeminden kolonlarla kurtarılmış plan, düz çatı kullanımı, zemin katın serbest tasarımı, yatay bant pencere ve cephenin serbest tasarım ilkeleri" ilk olarak, 1934'te belediye mimarlarından Samih Saim tarafından "Mimar" dergisinde tanıtılmıştır.⁷³⁴ Le Corbusier, 1949'da İtalya'da yapılan Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi'ne İzmir planını sunmuştur. Nihayet 1951'de çalışan plancı ve mimarlar onun ön çalışma ve raporlarını değerlendirir. Onun planları tam olarak uygulanmadı ise de, bugünkü İzmir'deki Varyant, İnönü Caddesi, Mustafa Kemal Sahil Bulvarı'nın oluşumunda İzmirli planlamacılara ilham vermiştir.⁷³⁵ Le Corbusier İzmir'de "1948 Yılı Şehir Projesi" konulu bir sergi açar. Sergide İzmirli yetkililerin şehrin mimari yapılanması konusunda 1939-1949 arasında Corbusier'den istediği projeler, Fransa'daki Corbusier Vakfı'ndan gelen 26 çizim, Corbusier'in İzmir Belediyesi ile yazışmaları, fotoğrafları yer almıştır. Sergi İzmir'in ardından 01 Temmuz 2009'dan itibaren Strasbourg kentinde de açılır.⁷³⁶ İzmir Fuarı mimari dekorasyonu işleri için istihdam edilmiş olan mimar **Maurice Louis Gauthier**'in çalışma süresi ise 1939'da bir yıl daha uzatılmıştır⁷³⁷.

⁷³³ BCA 30..18.1.2 / 202.378..4. / K. No : 4/11247; 30..18.1.2 / 89.111..9. / 243-464/ K. No: 2/12369.

⁷³⁴ Leyla Alpagut, "1930'larda Bir Mimar; İzzet Baysal", **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C.26, S. 1, Haziran, 2009, <http://www.edebiyatdergisi.hacettepe.edu.tr/2009261LeylaAlpagut.pdf>, 18.07.2013, s. 15.

⁷³⁵ Sözen, **a.g.e.**, s.169; "Cumhuriyet Dönemi ...", s. 1099; Bilsel, **a.g.m.**, s. 12.

⁷³⁶ <http://arsiv.kultur.sabah.com.tr/ser500-40160-20090512-401.html>, 24.01.2013.

⁷³⁷ BCA 30..18.1.2 / 90.26..18. / 90.26..18. / K. No: 2/13098.

3.3.3. İstanbul'un İmarı

Tarihsel kentlerin yeniden imarı konusunda mimar-şehir plancısı olan **Prost**, (Henri Prost) Cumhuriyet Döneminde modernleşme çerçevesinde 1924'te İzmir'in nazım planının çizimi için görevlendirilen Danger ekibine davetli olarak gelmiştir.⁷³⁸ Ardından hükümet tarafından Yalova Termal İstasyonu'nu etüt etmek üzere 1935'te istihdam edilir. Daha sonra İstanbul'un nazım planı için yapılan daveti reddettiği de, Atatürk'ün özel mektubu sayesinde İstanbul Belediyesi'nce istihdam edilir. İstanbul Belediyesi'nde (1936-1951 yılları arasında) on beş yıl, şehircilik uzmanı olarak görev yapar.⁷³⁹ İstanbul'un nazım planını 1937'de ekibi ile birlikte hazırlar ve planı 1939'da onaylanır.⁷⁴⁰ Karabük şehrinin imar planını 1938'de çizer.⁷⁴¹ 1941'de dikilecek olan abide ve heykeller ile devlete ait binalarda bulunacak duvar resimlerini incelemek üzere kurulan komisyonda yer alır.⁷⁴² Prost, Paris'te Fransa'nın ilk çevre tünellerini, kentsel aktiviteleri ve çizimlerini, yeşil alanlarını, peysaj ve tarihi değerlerini dikkate alarak hazırlamış bir mimardır. İstanbul'a ilk kez 1902'de öğrenciliğinde zorunlu mimari bir araştırma için gelmiş ve bir yıla yakın kalmıştır. Şehrin coğrafyası ve tarihsel zenginliğinden çok etkilenmiş ve bu süre içerisinde Ayasofya'nın restorasyonu ile ilgili ön çalışmaları yapmıştır.⁷⁴³ Prost'un Ayasofya konusundaki çalışmaları beş cilt halinde yardımcısı tarafından yayımlanmış, 1975'te Türkiye'ye armağan edilmiştir.⁷⁴⁴ Prost'un hedefi, İstanbul'un doğal ve tarihi zenginliğini bozmadan yeni yollar ve arterler açmak, mimari ve arkeolojik değerlerini ortaya çıkarmaktır.⁷⁴⁵ Bugün İstanbul'da inşa halinde olan metro projesini, Beyoğlu ile tarihi İstanbul'u bağlamak için, ileriye yönelik nüfus artışını dikkate alarak o zaman düşündüğünü görüyoruz.

⁷³⁸ BCA 30..18.1.2 / 52.17.1 / 243-188 / K.. No: 2/2124; <http://www.oynakbeyi.com/post/784428395/henriprost> , 11.12.2012; Aydemir, **a.g.m.**, s. 1.

⁷³⁹ Işık Aydemir, "İki Fransız Mimarı Henri Prost ve August Perret'in İstanbul İle İlgili Çalışmaları" **Megaron**, YTÜ Mimarlık Fakültesi, E-Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, 2008, s. 1, <http://www.megaron.yildiz.edu.tr/yonetim/dosyalar/03-01-Megaron-104-111.pdf> , 17.12.2012; Sözen, **a.g.e.**, s. 169, 175; "Cumhuriyet Dönemi ...", s. 1099, 1103.

⁷⁴⁰ BCA 30..18.1.2 / 80.92.10 / 127-19 / K. No : 2/7642; 30..18.1.2 / 82.25.10 / 243-305 / K. No : 2/8449. <http://www.kenthaber.com/marmara/istanbul/Kimdir/iz-birakan/henri-prost> , 11.12.2012.

⁷⁴¹ Hüseyin Volkan İskender, **Karabük Demir Çelik Fabrikalarının Karabük İlinin Sosyal, Kültürel ve İktisadi Hayatının Gelişmesindeki Yeri ve Önemi**, İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, Mayıs. 2008, s. 55, 67, <http://www.ipuder.org/.../119-karabuek-demir-celik-fabrikalarin> , 10.12.2012.

⁷⁴² BCA 30..18.1.2 / 94.16.10 / K. No : 2/15295.

⁷⁴³ Aydemir, **a.g.m.**, s. 1.

⁷⁴⁴ <http://www.kenthaber.com/marmara/istanbul/Kimdir/iz-birakan/henri-prost>.

⁷⁴⁵ Aydemir, **a.g.m.**, s. 3.

Prost, İstanbul Belediyesi'ne Beyoğlu ile ilgili projelerde, mimarisinin bozulmadan meydanları tasarlarken başka bir Fransız mimar **Aguste Perret**'i önerir. Perret de Taksim'deki AKM ve Şişhane'deki Komedi Tiyatrosunun projelerini çizer. Yine Perret'in projelendirdiği Büyük Tiyatro'nun inşaatı 1946'da başlar. Şişhane Meydanı'ndaki Komedi Tiyatrosu olarak planlanan binanın inşası hiçbir zaman gerçekleşmez. Perret, Anıtkabir Projesi için yaptığı hazırlığı, II. Dünya Savaşı koşullarında oluşan jüriye tepki olarak göndermemiştir.⁷⁴⁶

Prost'un projesi özgündür. Ancak belediyelerin kentsel düzenlemelerde özensiz çalışmaları yüzünden projenin bir kısmı uygulanır. Geride kalan envanter İstanbul için son derece önemlidir. Bir kısmı Demokrat Parti döneminde (1950-1960) uygulamaya konur. Bazıları da rafa kaldırılır.

03-22 Mayıs 2010 tarihleri arasında İstanbul'da Suna İnan Kıraç Vakfı İstanbul Araştırmaları Enstitüsü tarafından, Henri Prost'un Paris'teki 20. yüzyıl Mimarlık Araştırmaları Merkezi ve İstanbul Atatürk Kitaplığı'nda korunan özgün çizim, eskiz ve fotoğraflarından oluşan, bir sergi düzenlenmiştir.⁷⁴⁷ Ayrıca sergi için "İmparatorluk Başkentinden Cumhuriyet'in Modern Kentine: Henri Prost'un İstanbul Planlaması (1936-1951)" adlı bir katalog-kitap basılır.⁷⁴⁸ İstanbul'da yaşayan başka bir Fransız mimar **Prof. Albert Gabriel***, Prost'un İstanbul'un imarına ilişkin bir kitap yazmayı düşündüğünü, hatta kitabın adını "Henri Prost ve İstanbul'un Nazım Planı" (Henri Prost et le Plan Directeur' Istanbul) olarak düşündüğünü, ancak tamamlamadığını belirtir.⁷⁴⁹

Prost, Güzel Sanatlar Akademisi'nde de ders vermiştir.⁷⁵⁰ Prost'un ekibinde bulunan diğer Fransız mimarlar Pierre Jaubert, **Germain Grange**, Theo Leveau idi ve ekibinin maaşları belediye tarafından değil, hükümet tarafından ödenmiştir.⁷⁵¹ İstanbul şehir planının hazırlayan Prost'un yanında desinatör olarak 1939'da bir

⁷⁴⁶ Aydemir, a.g.m., s. 6.

⁷⁴⁷ <http://www.oynakbevi.com/post/784428395/henriprost>, 11.12.2012.

⁷⁴⁸ Cana Bırsel-Pierre Pinon, (Editör), **İmparatorluk Başkentinden Cumhuriyet'in Modern Kentine: Henri Prost'un İstanbul, Planlaması (1936-1951), From the Imperial Capital to the Republican Modern City (1936-1951)**, I.Baskı, Suna İnan Kıraç Vakfı, İstanbul, 2010.

* Bkz. Albert Gabriel ile ilgili ayrıntılı bilgi eğitim ve arkeoloji alanına istihdam edilen uzmanlar bölümünde verilecektir.

⁷⁴⁹ <http://46.45.137.132:8863/Haberler/haber-prost-hakkinda-bir-kitap-yazmayi-dusunuyorum-96331>, 11.12.2012.

⁷⁵⁰ Dölen, a.g.e., C. 1, s. 480.

⁷⁵¹ <http://46.45.137.132:8863/Haberler/haber-prost-hakkinda-bir-kitap-yazmayi-dusunuyorum-96331>.

yıllığına görevlendirilen **Jaubert-Jober (Pierre Jaubert)**, ardından 1940, 1941 ve 1943⁷⁵² tarihlerinde çalışma süreleri birer yıl daha uzatılmak sureti ile şehir planlamacısı-mimar olarak istihdam edilir. **Şerer, (Maurice Scherrer)** de Prost'un ekibinde İstanbul Belediyesinde 1939-1942 yılları arasında çalışma süreleri birer yıl uzatılarak istihdam edilen şehir planlamacıları arasındadır.⁷⁵³ **Marie Louis Sue** Fransız Dekoratörleri Cemiyeti Başkanı'dır. Varşova Fransız Sefareti'nin çağdaş sanat müzesi pavyonunun ve Chaillot Tiyatrosu Fuayesi'nin dekorasyonlarını yapar.⁷⁵⁴ Fransa'nın en büyük transatlantiği olan Normandiya transatlantiğinin iç dekorasyonu ile mimarisinin yapılmasını başarı ile gerçekleştirmiş bir dekoratördür.⁷⁵⁵ 1939'da Abideler Jüri üyeliğinde⁷⁵⁶, 1944'te İstanbul Belediyesi İmar Müdürlüğü'nde mimar olarak istihdam edilir.⁷⁵⁷ 1940'lı yıllarda İstanbul'daki Park Otel'in bar bankosu ve salonunu tasarlar, 1940'ta Barbaros Anıtı'nın kaidesini yapar. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü ile Süsleme Sanatları Bölümü'nün başına 1939-1945 yılları arasında başka bir Fransız uzman ressam Leopold Levy ile istihdam edilmiştir.⁷⁵⁸ Dekoratör Sue, Güzel Sanatlar Akademisi'nde ders vermiştir.⁷⁵⁹

İsimsiz(İsimleri mutlaka vardır, ama biz yespit edemedik) dört Fransız'a Sirkeci Halkalı Ten tesislerinde 1958'de çalışma izni verilir⁷⁶⁰.

3.3.4. Trabzon ve Erzurum'un İmarı

1937'de Trabzon'un şehir planının yapılması konusu ciddi olarak ele alınınca hükümet tarafından Fransız şehir plancısı **Jaklamber (Jacques Georges Lambert)**'in getirilmesine izin verilir.⁷⁶¹ Üçüncü Umumi Müfettişliği'nin daveti üzerine Bakanlar Kurulu kararnamesi ile Lambert'in Trabzon'dan başka Kars ve Erzurum'un şehir

⁷⁵² BCA 30..18.1.2 / 86.18..5. / 243-381 / K. No: 2/104; 30..18.1.2 / 93.105..15. / K. No: 2/1467; 30..18.1.2 / 96.94..19. / K. No: 2/16875; 30..18.1.2 / 96.94..19. / K. No: 2/16875.

⁷⁵³ BCA 30..18.1.2 / 89.114..15. / 243-470 / K. No: 2 / 12435; 30..18.1.2 / 91.61..18. / K. No: / 13798; 30..18.01.55 / K. No: 2/15218; 30..18.1.2. / 94.12..13. / K. No: 2/15218; 30..18.01.55 / K. No: 2/17663.

⁷⁵⁴ <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/222/3036.pdf> , 03.05.2013.

⁷⁵⁵ <http://www.cevadmemduhalar.com/poelzig-groot-ve-taut-ile-ilgili-anilar.html> , 15.12.2012.

⁷⁵⁶ BCA 30..18.1.2 / 30..18.1.2 / K. No: 2/12523.

⁷⁵⁷ BCA 30..18.1.2 / 10.05.1944 / 27-96 / K. No: 3/982.

⁷⁵⁸ <http://www.onderkucukerman.com/tr/index.asp?ID=4&DID=1>.

⁷⁵⁹ Dölen, a.g.e., C. 3, s. 480.

⁷⁶⁰ BCA 30..18.1.2 / 147.65..9. / Ek No: 27-3 / K. No: 4/9825.

⁷⁶¹ BCA 30..18.1.2 / 95.42..8. / 127-42 / K. No: 2/15813.

planlarını yapmak üzere onbeş günlük inceleme yapmasına, yasak bölgelere* girmemesi koşulu ile ve izin verilir.⁷⁶² Trabzon’u anlatan “Trabzon Kent Mirası” adlı kolektif bir kitapta Lambert’e ait “Trabzon’da, Yıl 1937: Trabzon’da Şehirleşme Çabaları” ve “Trabzon İmar Planı ve İzah Raporu ” adlı yazıları yer alır.⁷⁶³

Erzurum’da Cumhuriyet’in ilk yıllarından beri başlayan planlı ve modern bir şehirleşme projesinin ilki J. Lambert tarafından 1939’da yapılır ve Erzurum’un modernleşmesinde bir başlangıç olur.⁷⁶⁴ Ancak Lambert’in planı eski yerleşim dokusunda, yeşil alanlara fazla yer verdiği için pek uygulama alanı bulamamıştır.⁷⁶⁵ Lambert’in aldığı ücretin belli bir kısmını yurt dışına döviz olarak çıkarmasına izin verilmesi hususundaki kararname örneğine, ekler bölümünde yer verilmiştir.⁷⁶⁶

Cumhuriyet Arşivi fonlarında yalnızca ismi yazılıp **Pierre** olarak gördüğümüz başka bir Fransız mimar-ressam da yer almaktadır⁷⁶⁷. Trabzon ve Erzurum şehirlerini haritalarının hazırlanması için 1939’da istihdam edilmiştir.

3.3.5. Diğer Şehirlerin İmarı

İsimsiz bir Fransız uzman 1936’da cer işlerinde beş yıl istihdam edilmiştir.⁷⁶⁸ Mühendis **Jean Le Dentu** ve **H. M. Alingry** 1939’da Diyarbakır, Merzifon, İzmir, Eskişehir uçuş pistinde etüd ve sondaj yapımı için istihdam edilen mühendislerdir.⁷⁶⁹ **Maurice Micholet** 1939’da Malatya Bez ve İplik Fabrikası inşaatı için istihdam edilmiştir.⁷⁷⁰ 1939’da BCA fonlarında Fransız uzman olarak geçen ve **isimleri yer**

* Yasak bölgeler, askeri bölgeler olabilir. Türkiye Cumhuriyeti’nin yabancılara ihtimam göstermesi ile ilgili bir durumdur.

⁷⁶² Selçuk Ural, “Atatürk Dönemi Trabzon’da Sosyal ve Ekonomik Gelişmeler”, **A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, sayı 41, Erzurum, 2009, <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/taed/article/view/2238> , 21.12.2012;

Sözen, **a.g.e.**, s.175.

⁷⁶³ H. İbrahim Düzenli, Ö. İskender Tuluk, **Trabzon Kent Mirası: Yer-Yapı-Hafıza**, Klasik Yayınları, Eylül, 2010; <http://www.haber7.com/haber/20100914/Trabzonun-Kent-Mirasi-Yer-Yapi-Hafiza.php> , 23.12.2012.

⁷⁶⁴ Kamuran Güçlü, “Erzurum Kentinin Yeşil Alanlarında Planlama ve Uygulama Çalışmaları” ss. 51-52 ve 55, <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/zfd/article/view/5756/5552> , 17.12.2012

⁷⁶⁵ Güçlü, **a.g.m.** s. 54-55.

⁷⁶⁶ Bkz. Ek No:5.

⁷⁶⁷ **BCA** 30..18.1.2 / 88.82..8. / 88-219/ K. No: 2/11783.

⁷⁶⁸ Yıldırım, “ Türkiye Demiryollarında... ”, s. 324.

⁷⁶⁹ **BCA** 30..18.1.2 / 88.82..7. / 241-152 / K. No : 2/11782.

⁷⁷⁰ **BCA** 30..18.1.2 / 85.111..4. / : 243-361 / K. No: 2/10170.

almayan iki Fransız heykeltıraşın Manisa Atatürk Anıtı için açılan yarışmada kazandıkları 1000'er Liralık mansiyon ödülü, döviz olarak ödenmiştir⁷⁷¹.

G. J. Louis Dagrás⁷⁷², Louis Picant⁷⁷³ ve Auguste Georges Favre⁷⁷⁴'e 1940'da Gaziemir Havaalanı inşaatında çalışma izni verildi. Ayrıca isimleri belirtilmeyen 23 Fransız teknisyene 1940'da Çanakkale, Trakya ve Batı Anadolu'da inşa edilecek hava meydanı, yol inşaatı ve iskele için çalışma izni verildi.⁷⁷⁵ **Frola**, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi'nde 1959'da istihdam edilir⁷⁷⁶.

Ünvan ve Meslekler	Sayı
Şehircilik Uzmanı – Mimar	16
Teknisyen	24
Heykeltıraş	2
Mühendis	2
İkinci Müdürlük	1
Bilinmeyen	11
Toplam	56

Tablo 3.3/2. Bayındırlık Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları

Yıllar	Kişi	Ünvan
1923	2	2 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1924	3	3 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1925	2	2 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1926	1	1 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1927	1	1 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1928	1	1 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1929	1	1 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1930	1	1 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1931	1	1 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1932	1	1 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1933	1	1 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1934	2	1 Şehircilik Uzmanı / Mimar, 1 İkinci Müdür
1935	3	2 Şehircilik Uzmanı / Mimar, 1 İkinci Müdür
1936	5	3 Şehircilik Uzmanı / Mimar, 1 İkinci Müdür, 1 Teknisyen
1937	5	4 Şehircilik Uzmanı / Mimar, 1 Teknisyen

⁷⁷¹ BCA 30..18.1.2 / 88.72..1 / 127-33 / K. No: 2/1157.

⁷⁷² BCA 30..18.1.2 / 90.26..18 / K. No: 2/13098.

⁷⁷³ BCA 30..18.1.2 / 90.32..14 / 243-516 / K. No: 2/13214.

⁷⁷⁴ BCA 30..18.1.2 / 91.67..4 / 143-535 / K. No: 2/13904.

⁷⁷⁵ BCA 30..18.1.2 / 91.44.4 / 88.82..7 / 241-168 / K. No: 2/13444.

⁷⁷⁶ BCA 30..18.1.2 / 151.81..10 / Ek No: 27-3 / K. No: 4/11425.

1938	5	4 Şehircilik Uzmanı / Mimar, 1 Teknisyen
1939	16	10 Şehircilik Uzmanı / Mimar, 2 Mühendis, 2 Heykeltıraş, 1 Bilinmeyen, 1 Teknisyen
1940	36	8 Şehircilik Uzmanı / Mimar, 1 Mühendis, 23 Teknisyen, 3 Bilinmeyen, 1 Teknisyen
1941	9	8 Şehircilik Uzmanı / Mimar, 1 Mühendis
1942	6	6 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1943	5	5 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1944	4	4 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1945	3	3 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1946	5	5 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1947	3	2 Şehircilik Uzmanı / Mimar, 1 Bilinmeyen
1948	2	2 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1949	2	2 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1950	2	2 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1951	2	2 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1952	1	1 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1953	1	1 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1954	1	1 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1955	1	1 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1956	1	1 Şehircilik Uzmanı / Mimar
1958	4	4 Bilinmeyen
1959	2	1 Şehircilik Uzmanı / Mimar, 1 Bilinmeyen
-	1	1 Bilinmeyen

Tablo 3.3/3. Bayındırlık Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihler Göre Sayıları ve Ünvanları

BCA'nın ilgili fonlarından çıkardığımız kararnamelerde Tablo 3.3/1'e göre bayındırlık alanında mimar, şehir planlamacısı başta olmak üzere heykeltıraş, desinatör, teknisyen olarak 1923-1959 yılları arasında 56 Fransız uzmanın istihdam edildiğini gördük. Bunların içerisinde adı ve soyadı kararnamelerde geçmeyip, yalnızca Fransız olarak kaydedilmiş olanları hem ilgili tablolarda hem de metin içerisinde **isimsiz** olarak belirttik. İsimleri vardır, ama biz tespit edemedik. Uzmanlardan ikisi profesördür. Bayındırlık alanda 23 isimsiz Fransız teknisyen, yol inşaatı için ve Pierre olarak yalnızca ismi geçen başka bir Fransız da Trabzon ve Erzurum şehirlerinin haritalarının hazırlanması için istihdam edilmiştir. İki isimsiz Fransız heykeltıraş da Manisa Atatürk Anıtı'nın yapımı için organize edilen yarışmada yer almıştır. Tablo 3.3/3'e göre en çok 1939-1942 yılları arasında istihdam edilmişlerdir. Şehir planlamacıları ve mimarlar Ankara, İzmir, İstanbul, Trabzon,

Kars, Erzurum şehirlerinin imar planları için istihdam edilirler. İsimsiz olarak kaydedilen iki heykeltraş Manisa'daki Atatürk Abidesi müsabakası için istihdam edilmiştir. İstihdam edilen mühendisler Diyarbakır, Merzifon, İzmir ve Eskişehir Uçuş Pisti'nde etüt ve sondaj yapımında, Devlet Demiryolları ve Liman İşletme Genel Müdürlüğü'nde istihdam edilirler. Maurice Michelot, Auguste Georges Favre, G. J. Louis Dagrass, Louis Picant adlı Fransız uzmanların görev yaptığı kurum/çalışma alanı belli ancak görevlerinin ne olduğu verilmemiştir. Bu kişiler de mesleklerine göre dağılımlarının gösterildiği Tablo 3.3/2'e göre de belirsiz olarak verilmiştir. Aralarında Le Corbusier, Marie Louis Sue, Auguste Perret, Henri Prost ve Albert Gabriel'in de bulunduğu tanınmış Fransız şehir planlamacısı ve mimarlar kamusal alanların bayındırlaştırılmasına yönelik olarak Bayındırlık Bakanlığı'nın hizmetinde (Yapı İşleri – Nafia Vekâleti) ilgili belediyelerce istihdam edildiler. Albert Gabriel, Türk mimarisinin tanınmış en önemli yabancı mimarları arasında gösterilmektedir.⁷⁷⁷ Henri Prost ve Marie Louis Sue, Güzel Sanatlar Akademisi'nde de 1939-1943 yılları arasında istihdam edilmiştir.* Cumhuriyet yönetiminin Ankara'nın imarını yabancı uzmanlara bırakması, Türkiye'nin Batı'ya açılışının göstergesidir.⁷⁷⁸ Bu uzmanlardan Henri Prost, Theo Leveau, Le Corbusier, René ve Raymond Danger kardeşler, Albert Gabriel büyük şehirlerin imarında, istihdam edilmişlerdir.

Cumhuriyet Dönemi mimarlığı, Osmanlı toplumunun modernleşme sürecine girmesinden beri geçirdiği toplumsal, siyasal, ekonomik, kültürel gelişmelerin bir göstergesidir. Cumhuriyet döneminde modernleşmenin temel gerekliliklerinden olan toplumsal dönüşümü gerçekleştirmek üzere kentsel mekanların kurgulanması için tasarımdan uygulanmasına kadar hemen her alanda istihdam edilen yabancı mimarlar, Cumhuriyet modernleşmesinin yönünü belirlemişler, daha çok kamu binalarının yapımında etkin rol oynamışlardır. Cumhuriyet döneminin beklentileri ile mimarlar arasında bir paralellik görülür.⁷⁷⁹ Erken Cumhuriyet Dönemi mimarisi (1923- 1950), toplumsal dönüşümün gerçekleşmesinde “etkili bir görsel dil” olarak

⁷⁷⁷ Yerasimos, a.g.y.

* Bkz. Güzel Sanatlar Akademisi'nde İstihdam edilen Fransız Uzmanlar.

⁷⁷⁸ Sarıoğlu, a.g.e., s. 71.

⁷⁷⁹ Sözen, a.g.e., s. 1-6; “Cumhuriyet Dönemi...”, s. 1091, 1097; Alpagut, “1930'larda...”, s. 15.

bireyin eğitimi ve yetişmesinde bir araç olmuştur.⁷⁸⁰ Araç gereç ve teknoloji yetersizliği yabancı mimar ve şehir plancısı istihdamını gerekli kılmıştır. Diğer yanda daha kısa sürede sonuç alınmasın da sağlanmıştır. Yeni kurulan başkent ihtiyacı olan kamu binalarının inşası ve Ankara'ya Batılı bir başkent görünümü kazandırmak için yeterli sayıda yerli mimar bulunmamasından dolayı özellikle Almanca konuşulan ülkeler Almanya, Avusturya, İsviçre'den olmak üzere ve Fransa'dan gelen yabancı şehir planlamacı - mimarlar pek çok projeye imza atar.⁷⁸¹ İnşa edilen binalarla "modern mimari" olarak tanımlanan Uluslararası Mimarlık Üslubu ülkemize getirilir.⁷⁸² Ancak bu üslubun Batı'daki yansımasından biraz daha farklı olarak, "devleti ve Cumhuriyet'i temsil etme" amacına uygun olarak simetri kullanılmıştır.

Yabancı mimarlar sadece kamu binalarının inşasında değil, mimari eğitim veren kurumlarda yeni anlayışla kuşakların yetişmesini sağlarlar. Ayrıca danışmanlık hizmetlerinde de bulunurlar. Yabancı mimarların bir kısmı uluslararası üsluba bağlı kalırken, anıtsallığı temel alan eserler vermişlerdir. Geniş cephelere yer verilmiş, düz çatıları yeğlemiş, demir ve çimentoyu yoğun olarak kullanmışlardır.⁷⁸³ Türk mimarisindeki Neo-Klasik, Millî Mimari, Millî Mimari Rönesansı, Millî Mimari Üslubu gibi birbirinin içine giren tanımlamalarla da adlandırılan Birinci Millî Mimari anlayışı yerine çağdaş girişimlerin, uluslararası mimarlık üslubunun ülkemizde yerleşmesine aracı olmuşlardır. İlk etapta gerek toplum gerekse de yerli mimarlar açısından beğenilmemelerine rağmen, yerli mimarlarımızın yetiştiği 1933'ten sonraki yıllarda eleştirilerin hedefi olmuş, 1940-1950 arasında İkinci Ulusal Akım'ın*

⁷⁸⁰ Leyla Alpagut, "Modernleşme Projesinin Temsilinde Önemli Bir Yapı: İsviçreli Mimar Ernst Arnold Egli Ve Ankara Siyasal Bilgiler Okulu", *Alternatif Politika*, c. 2, S. 2, 126-150, Ekim 2010, <http://www.mulkiye.org.tr/belgeler/mulkiyeokulbina.pdf>, 19.07.2013, s. 128.

⁷⁸¹ http://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye'de_mimar%C4%B1k, 18.07.2013.

⁷⁸² Sözen, "Cumhuriyet Dönemi...", s. 1093, 1098.

⁷⁸³ Sözen, *a.g.e.*, s.168, 360; Alpagut, "Modernleşme...", s. 130.

* İkinci Ulusal Akım: Cumhuriyetin ilk yıllarında özellikle 1927'den itibaren yabancı mimarların egemenliğine son vermek ve Avrupa'daki siyasal akımların da etkisi ile 1940-1950 yılları arasında mimarideki öze dönmeyi ifade eden ulusal bir mimari akımdır. İkinci Ulusal Mimarlık anlayışında, ulusalcılık başvuru kaynağı olur. Atatürk'ün 1938'de ölümü ve 1939'da çıkan II. Dünya Savaşı bu dönemi etkilemiştir. Özellikle kamu binalarında anıtsal görünüm, devletin gücünü temsil etmek açısından sürdürülmüştür. Sözen, "Cumhuriyet Dönemi...", s. 1108; http://www.mimarlikmuzesi.org/Gallery/Photo_6_4_yeni-bir-ulusal-mimarlik-anlayisi-iulusal-mimarlik-akimi.html, 21.07.2013. Bu akımı tarihsel olarak önceleyen akım ise, II. Meşrutiyet (1908) sonrasında başlayıp Cumhuriyet'in ilk yıllarında 1930-1940 arasında kendini gösteren I. Ulusal Mimari Akımı'nda mimarinin ulusal duyguları yansıtmayı gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu anlayışa bağlı kalan yerli mimarlar, Osmanlı ve Selçuklu yapılarını ön plana çıkaran bir tutum içine girmişlerdir. Sözen, "Cumhuriyet Dönemi...", s. 1088; <http://www.restoraturk.com/mimarlik-mimari/mimarlik/300-ulusal-mimarimizin-olusumu.html>, 21.07.2013.

oluşmasına neden olmuşlardır. Bu eleştiriler, daha çok yerli-geç mimarların iş bulma konusu ile ilgilidir.⁷⁸⁴ Ülkemizde 1927 yılından itibaren etkileri görülmeye başlayan ve sayıları 1930-1940 yılları arasında gittikçe artan yabancı mimarlara karşı yerli mimarlar, daha çok konut, hastane, okul, kışla, istasyon ve taşradaki halkevleri yapımı ile kamu binalarının yapımında Birinci Ulusal Mimarlık anlayışına* uygun olarak kendilerini göstermeye, varlıklarını sürdürmeye çalışırlar. Bunun yanı sıra uluslararası mimarlık anlayışını Cumhuriyet Dönemi kalkınma hedeflerine uygun olarak yerleştirmeye çalışan yerli mimarlar da yabancı mimar ve şehir planlamacıları ile yarış içine girerler.⁷⁸⁵ Mimar Zeki Sayar Türk mimarların verdiği mücadeleyi şöyle değerlendirmiştir: “Yetişmekte olan genç mimarlar memlekette yerini almak için sabırsızlanıyorlar, mevcudiyetlerini devlete ve topluma tanıtmak için mücadele ediyorlardı. Bu savaş çok çetin geçmiştir. Sonunda, bazı devlet yapılarının mimarlarımıza sipariş edilmeye ve mimari proje yarışmalarının açılmaya başladığını görüyoruz. Bazıları uluslararası olan bu yarışmalarda mimarlarımız yabancı meslektaşları arasında derece alıyor ve ehliyetlerini ispat ediyorlardı. Nitekim bir süre sonra eser vermeye başladılar. Bu suretle Ankara Sergi Binası, İnhisarlar Bakanlığı, İller Bankası, Hariciye Köşkü, Orman Genel Müdürlüğü eserlerini başarı ile yaptılar. Daha sonra genç kuşakların eserleri gerek Ankara’da, gerekse yurdun diğer yerlerinde çoğalacak, memleketin mimarlık mukadderatına sahip olacaktır.”⁷⁸⁶ 1931’den itibaren çıkmaya başlayan “*Arkitek*” Dergisi* ile de erken Cumhuriyet dönemi kamu binalarının yapımında ve eğitim kurumlarında önemli yeri olan yabancı mimarlara karşı bir örgütlenme sağlanmış ve Türk mimarların yabancı mimarlar kadar yetkin olduklarının gösterilmesi hedeflenmiştir. İstihdam edildikleri eğitim kurumları yetişen Türk mimarların çağdaş mimari eğitim almalarında ve dünyada mimarının nasıl bir gelişim kaydettiğini görmelerinde büyük bir rol oynamışlardır. Mimari ve şehir planlamalarında yeni düzenlemeler yapmışlardır.⁷⁸⁷

⁷⁸⁴ Metin Sözen- Mete Tapan, “1927-1933 Yılları Arasında Mimarimiz”, <http://www.mimar.cc/makale/1927-1933-yillari-arasinda-mimarimiz-97.html> , 18.07.2013.

⁷⁸⁵ Sözen, a.g.e., s.167-169; “Cumhuriyet Dönemi...”, s. 1101.

⁷⁸⁶ Alpagut, “1930’larda...”, s. 17.

* Önce *Mimar* Dergisi olarak çıkmış, 1934’de *Arkitek* ismini alan dergi, 1981’e kadar yayınlanmaya devam etmiştir. Kurucusu, Mimar Zeki Sayar’dır.

⁷⁸⁷ Sözen, “Cumhuriyet Dönemi...”, s. 1098-1099-1100; <http://www.arkitera.com/haber/index/detay/%E2%80%98mimarlik-hemen-hemen-unutulmus-bir-meslekti--/5267> , 18.07.2013.

Türk mimarlar 1949'da Ankara, İstanbul ve İzmir'de yürüyüşler düzenleyip, basın açıklaması yaparak yabancı mimarlara karşı oluşan tepkilerini göstermişlerdir. Pek çok mühendis, mimar ve birkaç milletvekili de yer almıştır. Kamu binalarının tasarım ve inşasının Türk mühendis ve mimarları yerine yabancı mimarlara verilmesi ve Türk mimarlara güvenilmemesini eleştirirler. Yerli mimarlar bu konuda kendilerine de imkanlar verilmesini isterlerken, yabancı mimarların varlığının ulusal mimarinin gelişmesini engellediği üzerinde dururlar. Yerli mimarlarımız yerel-geleneksel ile modern-evrensel ikilemi arasında yabancı mimarlar ile yarışma olanağı bulurken, çağdaş uygulamaları da görebilmişlerdir.⁷⁸⁸

3.4. Madencilik Alanında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Madencilik alanında 1925-1975 yılları arasında 67 Fransız uzman istihdam edilmiş olup, tüm alanlarda istihdam edilen Fransız uzmanlar içerisinde Grafik 3.1/4'e göre %10,21'lik bir payı oluşturmaktadır.

Askerî alandan gündelik hayata kadar her alanda önemli bir yere sahip olan madenlerin çıkarılması ve işletilmesinde, 18. yüzyıldan itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nda gerileme başlar. Teknik bilgi açısından uzmanların istihdamı söz konusu olur.⁷⁸⁹ Yurt dışına madencilik eğitimi için nadir de olsa öğrenci gönderilir. Bunlardan biri olan İbrahim Ethem adlı bir genç, Fransa'ya 1827'de maden mühendisliği eğitimi için gönderilmiştir.⁷⁹⁰

Madencilik alanında ileri seviyede olan Avrupalı madencilerden yararlanılır. Maden-i Hümayun Başmühendisi olarak istihdam edilen Avusturyalı Gustave de Pauliny devletin Anadolu'daki tüm maden yataklarını Tanzimat döneminde gezer. Madenlerin çıkarılması ve üretiminde ilkel metodların kullanıldığını, 1837'de hazırladığı raporunda yazar. Fransız Dikezil ise 1847'de Rumeli madenlerini teftiş eder. Diğer taraftan Avrupa'daki sanayi inkılabının etkisiyle artan sanayileşme

⁷⁸⁸ Elvan Artan Ergut, "Cumhuriyet Dönemi Mimarlık Tarihi Üzerine Düşünceler", <http://kutuphane.ieu.edu.tr/wp-content/TurkiyedeTasar%C4%B1mTarihiveSoylemiSunumlarI.pdf>, s. 8-17, 18.07.2013, s. 14-15; Sözen, **a.g.e.**, s. 170-171; "Cumhuriyet Dönemi...", s. 1100.

⁷⁸⁹ Özkan Keskin, "Osmanlı Devleti'nde Yabancı Maden Mühendislerinin İstihdamı ve Osmanlı Madenciliğine Hizmetleri", **Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları**, Sayı 11, 2007, <http://www.iudergi.com.tr/index.php/turkiyearastirmalari/article/view/385>, 28.11.2012, s.81-82.

⁷⁹⁰ Ülkemizde İlk Maden Mühendisleri, http://www.maden.org.tr/resimler/ekler/e74b40bd50d5d52_ek.pdf, 03.03.2013; **a.g.m.**, s. 85.

sonucu Osmanlı İmparatorluğu'nun sahip olduğu madenlere de talep artmıştır.⁷⁹¹ Kırım Savaşı sürecinde Osmanlı İmparatorluğu'nun müttefiki konumunda olan İngiliz ve Fransız donanmaları kömür ihtiyacını Anadolu'nun doğu ve batı bölgelerinden sağlar.⁷⁹²

Avrupalı madencilerden Tanzimat döneminden itibaren yararlanılmaya başlayınca, Osmanlı madenciliği bir değişim sürecine girer.⁷⁹³ Osmanlı İmparatorluğu'nda yabancı maden mühendisi sayısı, ilk maden nizamnamesinin 1861'de yürürlüğe girmesinin ardından 1862-1863'te büyük artış gösterir.⁷⁹⁴ 1863'te Fransa'dan istihdam edilen Şoso ve Beral adlı maden mühendisleri Binbaşı Hakkı Efendi ve Kolağası Aziz Efendi refakatinde Bereketli, Bulgardağı, Keban, Ergani, Gülek'teki madenlerin ıslahı çalışmalarında iki yıllık sözleşme ile görevlendirilirler. Çalışma süreleri hizmet sürelerine göre uzatılabilecektir.⁷⁹⁵ Ancak teknolojik alt yapı ve eleman eksikliği gibi sorunlar, yabancı maden mühendislerinin istihdamı ile düzeltilemez ve pek fazla ilerleme kaydedilmez. İstihdam edilen mühendislerin raporları bütçeye masraf getireceği gerekçesi ile değerlendirilmez.⁷⁹⁶ Kırım Savaşı'nı izleyen günlerde, Osmanlı İmparatorluğu'nda özellikle yabancı spekülörlerin bazı alanlarda imtiyaz sahibi olmaya başladığı görülür. Madenlerin işletilmesinden çok, özellikle kazanılan işletme hakkının, yüksek karlarla başkalarına devri gündeme gelir.⁷⁹⁷ Fransız vatandaşı Niko ve Anoh Kasım 1853'te Tekirdağ ve Yalova civarındaki yeni bulunan kömür madenlerini işletme girişiminde bulunur.⁷⁹⁸ Benzeri durumların önüne geçmek için bir Maadin Nizamnamesi, ilk olarak 1861'de Fransızların 1810 tarihli yasasından alınarak hazırlanır. Bu nizamname ile yabancılara toprak mülkiyetinden bağımsız bir maden işletme hakkı belirli şartlar karşılığı verilecektir. Nizamnameden beklenen yabancıların madenlerin

⁷⁹¹ Keskin, **a.g.m.**, s. 87.

⁷⁹² Ahmet Öğreten, "Ereğli Kömür Madeni Havzasında İlk Üretim", **A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, S. 31, Erzurum, 2006, <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/taed/article/viewFile/1728/1727>, 02.01.2012, s. 138.

⁷⁹³ **A.g.m.**, s. 81-82.

⁷⁹⁴ Keskin, **a.g.m.**, s. 81-83.

⁷⁹⁵ **A.g.m.**, s. 87, 91.

⁷⁹⁶ **A.g.m.**, s. 92.

⁷⁹⁷ Aka Gündüz Ökçün, "Osmanlı Maden Üretimi", Prof. Dr. Yavuz Abadan'a Armağan, **Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Yayınları**, No: 280, Sevinç Matbaası, Ankara, 1969, s. 806; Nejat Tamzok, "Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Döneminden Çok Partili Döneme Madencilik Politikaları", 1861-1948, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 63-4, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/936/11663.pdf>, 28.11.2012, s. 181.

⁷⁹⁸ Öğreten, **a.g.m.**, s. 139.

imtiyazını almasına engel olmak, işletmelerini sağlamaktır. Yabancıların ancak maden şirketlerine ortak olabilecekleri belirtilmiştir. Yabancılara maden ocakları kiralanır. Yabancı madenciler Osmanlı topraklarındaki jeolojik çalışmaları, kendi menfaatleri doğrultusunda değerlendirmişlerdir.⁷⁹⁹ Yabancıların Osmanlı topraklarında taşınmaz mal edinmesine dair nizamnamenin 1867’de gündeme gelmesi üzerine, 1870’de yapılan değişikliklerle 1867 Protokolü’ne katılan devletlerin tebaasından olan kişilerin maden üretebilecekleri kabul edilir. Fransız sermayesi ile kurulan Ereğli Şirket-i Osmanisi de bu kapsamda Zonguldak Kömür Havzası’na resmen girebilmiş ve 1896’da Osmanlı tabiyetinde bir Osmanlı anonim şirketi olarak kurulmuştur.⁸⁰⁰ Fransa, Osmanlı İmparatorluğu’nda en büyük yatırımcı durumundadır ve madencilik alanında bir hayli etkindir.⁸⁰¹ Maadin Nizamnamesi ile vilayetlerde maden mühendisi bulundurulması hükme bağlanır. Gerek yabancı maden mühendislerinin istihdamı, gerekse de yurt dışına eğitim için öğrenci gönderilmesi masraflı olduğu için maden mektebi açılması yoluna gidilir. Yabancı maden mühendislerinin önerileri doğrultusunda, İstanbul’da 1874’te maden mühendisi yetiştirmek için Maadin Mektebi (Maden Mektebi) açılır. Mezunları, madenlerin yoğun bulunduğu vilayetlerde görevlendirileceklerdir.⁸⁰²

Fransız, Alman ve İngiliz kaynaklı olan yabancı sermaye içerisinde 1914 yılına göre Fransızların payı %80’dir.⁸⁰³ 1914’te Fransa 290.2 milyon kuruş sermaye ile imparatorluğun her yerinde maden işletmektedir.⁸⁰⁴ I. Dünya Savaşı sonrası imzalanan Mondros Mütarekesi’nin ardından Anadolu’nun işgali sürecinde bir Fransız taburu, 8 Mart 1919’da Zonguldak’ı ve 8 Haziran 1919’da Ereğli’yi işgal eder. Ancak Ereğlilerin direnmesi ve BMM’nin de çabaları sonucu 1920’de Fransızlar Ereğli’yi terk etmek zorunda kalır.⁸⁰⁵ I. Dünya Savaşı süresinde maden üretiminde azalma olur.

⁷⁹⁹ Murat Sezer, “Sanayi Kültürümüz”, http://www.metalurji.org.tr/dergi/dergi165/d165_1017.pdf, s. 11, 16.12.2013.

⁸⁰⁰ Ökçün, **a.g.m.**, s. 806-808; Murat Kara, “Cumhuriyet Döneminde Ereğli Kömür Havzası (1920 – 1940)”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C. 14, S. 1, Yıl: 2012, s. 111-137, http://www.sbe.deu.edu.tr/dergi/cilt14_say%C4%B11/13%20KARA.pdf, 05.03.2013, s. 124; İlber, Ortaylı, **Osmanlı İmparatorluğu’nda Alman Nüfusu**, 11. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s. 46.

⁸⁰¹ Ortaylı, **a.g.e.**, s. 72.

⁸⁰² Keskin, **a.g.m.**, s. 81, 85; Akyüz, **Türk Eğitim ...**, s. 158.

⁸⁰³ Tamzok, **a.g.m.**, s. 183.

⁸⁰⁴ Ortaylı, **a.g.e.**, s. 72.

⁸⁰⁵ Kara, **a.g.m.**, s. 115.

Devletin madencilik alanında yaptığı düzenlemelerden, daha çok yabancı sermaye yararlanmışır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Zonguldak kömür madenlerinin işletmesi, Fransız ve İtalyanların elindedir.⁸⁰⁶ Öyle ki, yabancı işletmeci sayısının yerli işletmeci sayısında fazla olması da Cumhuriyet Hükümeti'ni bölgeye neden önem verdiğini görmemiz açısından önemlidir. Osmanlı köylüsü daha ziyade işçi olarak çalışırken mühendis, ustabaşı, yardımcı çavuş, ustabaşı, memur, vb. ise genellikle yabancılardan oluşur.⁸⁰⁷

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde iktisadi bağımsızlık politikası gereği azınlıkların yerini ticaret ve sanayi alanında Türkler almaya başlar. Zonguldak Kömür Havzası'nın işletmesi Millileştirilince, havzanın teknik eleman ihtiyacının karşılanması için maden mühendisi yetiştirmek ve yer altı kaynaklarının işletilmesi için 20 Ekim 1924'te Zonguldak'ta Atatürk'ün talimatı ile **Maden Mühendisi Mektebi Alisi*** açılır. Aynı zamanda Cumhuriyet döneminin ilk yükseköğretim kurumudur. Havza'da yabancı mühendisler de çalışmıştır.⁸⁰⁸

1925'te Sanayi ve Maadin Bankası, ekonominin özel sermaye eliyle gelişebilmesi, devletin sanayi ve sermaye tabanında yer alan madenlerin üretimi ve işletilmesinin desteklemesi için kurulur. Demir, kömür ve akaryakıttan oluşan üç siyahın üretimi ile un, şeker ve pamuğun üretimi teşvik edilir.⁸⁰⁹ İş Bankası 1926-1934 yılları arasında Zonguldak Havzası'nda dört ayrı şirket kurar. Ereğli Şirketi ise bunlardan biridir. Böylelikle devlet İş Bankası aracılığı ile Havza'ya girer. Etibank'ın 1935'te kuruluşuna kadar bu durum devam eder. 1926 tarihli Maadin Nizamnamesine, çalışacak olan her yabancı teknisyenin karşılığında bir Türk teknisyeni yetiştirmesi şartı konmuştur.

Kömür buhranı ve 1929 ekonomik krizi nedeniyle, İzmir İktisat Kongresi'nin ardından 1927'de çıkarılan Teşvik-i Sanayi Kanunu'ndan beklenen elde edilemez. Ekonomik alanda uygulanmak zorunda kalan devletçilik programı çerçevesinde, I. Beş Yıllık Sanayi Planı'nın kabulünü izleyen günlerde uygulanacak bir sanayi planı

⁸⁰⁶ Johannes Glosneck, **Kemal Atatürk ve Çağdaş Türkiye-III**, çev. Arif Gelen, Yenigün Haber Ajansı Basım ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul, Ekim, 1998, s. 49-50.

⁸⁰⁷ Kara, **a.g.m.**, s. 114 -115.

* Zonguldak Maden Mühendisi Mektebi Alisi ile ilgili ayrıntılı bilgi, yükseköğretimde istihdam edilen Fransız uzmanlar bölümünde verilmiştir.

⁸⁰⁸ **A.g.m.**, s. 122-123; http://www.maden.org.tr/resimler/ekler/8aa681aaa4588a8_ek.pdf, s. 43, 16.12.2013.

⁸⁰⁹ **A.g.m.**, s. 123; Tamzok, **a.g.m.**, s. 184-186.

ile madenlerin değerlendirilmesi düşünülür.⁸¹⁰ Bilinen maden yataklarının dışında, ülkenin maden potansiyelini araştırıp ortaya koyacak bir jeoloji enstitüsü ile madenlerin işletilmesine yönelik bir kurum oluşturulur. 1935'te **Maden Tetkik Araştırma Enstitüsü** ve Atatürk'ün talimatı ile **Etibank**'ın birbirine bağlı olarak kurulmasıyla Türkiye Maden ve Sanayi Bankası'nın madencilik ile ilgili işleri 1935'te Etibank'a devredilir. Devlet madencilik sektörüne yatırımcı ve işletmeci olarak girer.⁸¹¹ Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü herhangi bir alanda maden cevheri ya da taşocağına yönelik tetkik yapar. Enstitü, işletmeye elverişli taşkömürü ya da maden cevheri bulduğu takdirde bu alan İktisat Vekaleti tarafından Etibank'a devredilir.⁸¹² Devlet, madencilik alanında yeni düzenlemelere geçer. Havza'daki bazı ocaklar İş Bankası tarafından satın alınıp işletilir. Böylelikle ilk Türk sermayesi bölgeye girmeye başlayacaktır. Bunlardan bazıları da Fransız sermayeli Ereğli Şirketi'nin elindedir. Havza'daki kömür üretimi artmasına rağmen, şirketin üretimi beklenen seviyeye ulaşamayınca, İş Bankası 1936'da Fransız Ereğli Kömür Şirketi'ne* üç buçuk milyon Türk Lirası ödenir. Bölgedeki en önemli yabancı sermaye Ereğli Kömür Şirketi'dir. 1937'de Etibank tarafından Ereğli Kömür İşletmesi T.A.Ş. kurulur. Şirketin sahip olduğu emlak, arazi, demiryolu şebekesi liman, tesisat ve maden ocakları devletleştirilerek 1937'de Etibank'a devredilir.⁸¹³ Zonguldak Havzası'ndaki bütün kömür işletmelerinin devletleştirilerek Etibank'a devri ise 1940'da gerçekleşir. Havza'daki Kömür üretimi de Etibank'a bağlı "**Ereğli Kömür İşletmesi**" tarafından yapılır.⁸¹⁴

Ünvanı, Adı Soyadı	Çalıştığı Kurum/Yer	Görevi	Yıllar
Vladimir Kovenko	MTA Maden Etüt Dairesi, Farklı İllerdeki Maden Yataklarında	maden mühendisi - jeolog	1925, 1929, 1936-1939, 1940-1948

⁸¹⁰ Kara, **a.g.m.**, s. 130.

⁸¹¹ **A.g.m.**, s. 122-123; Murat Sezer, "Sanayi Kültürümüz", http://www.metalurji.org.tr/dergi/dergi165/d165_1017.pdf, s. 14, 16.12.2013.

⁸¹² **A.g.m.**, s. 132-133; Tamzok, **a.g.m.**, s. 186-187.

* Şirket, 1896'da "Ereğli Şirketi Osmaniyesi" olarak kurulmuş ve 1908'de Ereğli Madenleri Umum Müdürlüğü olarak adlandırılmıştır. Milli Mücadele döneminde Fransızlarca işgal edilmiştir. Cumhuriyet döneminde 1930'da Maden Umum Müdürlüğü'ne bağlanır. /Türkiye Taşkömürü Kurumu - Tarihçe, <http://www.taskomuru.gov.tr/index.php?page=sayfagoster&id=7>, 06.02.2013.

⁸¹³ Kara, **a.g.m.**, s. 131-133; **a.g.y.**

⁸¹⁴ Tamzok, **a.g.m.**, s. 190; Glosneck, **a.g.e.**, s. 39-40.

İsidore Massole Barolat	MTA	sondör - jeolog	1943-1947
V. Stchepinsky	Erzincan Mıntıkasının Maden Yataklarında	jeoloji mühendisi	1939, 1944-1945
Jean Canet	MTA	jeolog	1946
Pierre Jaoul	MTA	jeolog	1946
Jean Jacques Burger	MTA	jeolog	1946, 1947
Willy Chazan	MTA	jeolog, Türkiye Jeoloji Kurumu'nun 1949 yılı yönetim kurulu asli üyeliği	1946, 1947, 1949
Dr. Jean Mercier	Tunceli Yasak Bölgesi	stratigrafi uzmanı, petrol jeoloğu	1947-1949
Henry Agalede	MTA	jeolog	1953
Dr. John Rondot	MTA	jeolog	1955
Dumoulin C.	MTA	jeolog	1959, 1960
Fabre P.	MTA	fizik mühendisi	1960
Beranger	MTA	prospektör	1960
Prof. Dr. Louis Dubertret	MTA	jeolog	1960-1963, 1966
Phillippe de Peyronnet	MTA	jeolog	1964
Philippe de Graciansky	MTA	jeolog, MTA asil üyeliği	1964, 1970
Frederic Richard	MTA	jeolog	1964
J. M. Sellier de Civrieux	MTA	jeolog, paleontoloji uzmanı	1961-1965
Pierre Jean Bassget	MTA	jeolog	1964-1965
Daniel Michele Maitre	MTA	jeolog, müdür	1964-1965
Roger Lefevre	MTA	jeolog	1964-1965-1966
Philippe Blanc	MTA	jeolog	1965-1966
İsimsiz	MTA	jeolog	1966
İsimsiz	MTA	jeolog	1967
Gerald Champion	MTA	jeolog	1967
Andre Marcel Poission	MTA	jeolog	1964, 1966, 1970, 1972
Marcel Gutnic	MTA	jeolog	1964-1972
Thierry Juteau	MTA	jeolog	1965, 1966, 1968, 1970
Dr. Pierre Robert Henri Beseme	MTA, Hacettepe Üniversitesi	jeolog, öğretim görevlisi	1965, 1966, 1968, 1969

Dr. Faure Daniel	MTA	jeolog	1966, 1968
Olivier Monod	MTA	jeolog	1966, 1967, 1968, 1970, 1972
Henri Raymond Louis Bergougnan	MTA	jeolog	1967, 1968, 1970, 1972
Claude Fourguer	MTA	jeolog	1970
Jean Philippe Marcoux	MTA	jeolog, Paris Yer Fiziği Enstitüsü öğretim üyeliği	1970, 1972
Elaude Fuorguen	MTA	jeolog	1972
Jean François Dumont	MTA	jeolog	1972, 1973, 1975
Jean Houghton Brunn	MTA	jeolog	1972
Chanton Nicole Güvenç	MTA	jeolog	1972, 1975
İsimsiz 6 kişi	MTA	jeolog	1975
Jean Yves Balland	Etibank'a ait Ereğli Pavli Ocağı	Montör	1939
Maurice Vercher	Etibank	fen müşaviri-mühendis	1941-1942
Maurice Gratacap	Etibank	fen müşaviri-mühendis	1940-1946
Robet Lehner	Etibank	fen müşaviri-mühendis	1942-1949
Louvrier Jean François	Etibank Garp Linyitleri İşletmesi		1944
Vladimir Volk	Etibank	mühendis	1940
İsimsiz 2 kişi	Etibank	Uzman	1940
Villemont	Etibank, Ereğli Kömür İşletmeleri Hariç	filotation ve izabe uzmanı, maden mühendisi	1941, 1943
İsimsiz 3 kişi	Etibank Genel Müdürlüğü	Uzman	
Robert Deghelt	Etibank ve Murgul Asit Sülfürik Fabrikası	Uzman	1956, 1957
Henri Tyre	Etibank	elektromekanik yüksek mühendisi	1942-1948
Pierre Biaggi	Etibank	elektrik-makine yüksek mühendisi, müşavir	1942-1951
Aiotti	Ereğli Kömür İşletmeleri	teknik müdür, mühendis	1939, 1940
Paul Antoine Giso	Ereğli Kömür İşletmeleri	tamir uzmanı	1940
Pierre Colas	Etibank, MTA	elektrik mühendisi, paleontolog	1941-1946, 1954
Charles Delbecq	Ereğli Kömür İşletmeleri		1941-1948

Françuis Biaggi	Ereğli Kömür İşletmeleri		1941-1946
Jorj Roux	Ereğli Kömür İşletmeleri		1941
Raymod Berson	Ereğli Kömür İşletmeleri		1941
Joseph Marechal	Ereğli Kömür İşletmeleri		1941-1946

Tablo 3.4/1. Madencilik Alanında (1925-1975) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları

Madencilik alanına gelen Fransız uzmanların öncelikle BCA'nın ilgili fonlarından çıkardığımız kararnamelere göre Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'ne Bağlı Yasak Bölgeler, Ereğli Kömür İşletmesi Kurumu ve Etibank olmak üzere dört birimde istihdam edildiklerini görülmüştür. Madenci raporlarının, makalelerin yanı sıra, araştırma yaptıkları bölge, şehir ve köylerin isimlerinin ve yine ilgili alanlarda buldukları maden türlerinin yer aldığı Excel-Tablolarını gözden geçirilmiştir. 1925–1975 yılları arasında madencilik alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar, görevlendirildikleri yıllar itibariyle dört başlık altında toplanmıştır.

3.4.1. Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Maden Tetkik Arama Enstitüsü 1935'te Türkiye Cumhuriyeti'nin kalkınma çabası içerisinde madencilik konusunu ele almak, yer altı kaynaklarının devlet eliyle çıkarılması ve değerlendirilmesi amacıyla kurulmuştur. Türkiye'nin her yerinde etüt yapmıştır. Bu sırada pek çok maden yatakları bulunmuş, bilinen maden yataklarına yeni rezervler eklenerek maden yataklarının gelişmesi sağlanmıştır. Türkiye ekonomisi ve yerbilimlerine katkıda bulunmuştur. Türkiye'nin jeolojik yapısının ortaya çıkarılması ve jeologların yetişmesine katkıda bulunmuştur.⁸¹⁵

V. Kovenko (Vladimir Kovenko), BCA'nın ilgili fonlarından çıkan kararnamelerde İktisat Vekaleti tarafından 1939-1948 yılları arasında istihdam

⁸¹⁵ <http://www.mta.gov.tr/v2.0/default.php?id=tarihce> , 27.11.2013.

edildiği görülen Fransız maden mühendisi-jeologdur.⁸¹⁶ BCA'dan çıkardığımız kararnamelerde 1939 yılında itibaren istihdam edilmiş görülmekle birlikte, MTA'nın hazırladığı raporlarda istihdam edilmeye başladığı yıl 1925'e kadar düşmektedir.

MTA (Maden Tetkik Arama Enstitüsü) Maden Etüt Dairesi'nde V. Kovenko'ya ait 1939 yılına ait Giresun'un Espiye ilçesi civarındaki pirit* madenlerindeki bakır, çinko, kurşun yataklarına ait ve 1940 yılına ait Diyarbakır'ın Dicle ilçesi Pirajman mıntıkasında bulunan kurşun madenine ait raporlar bulunmaktadır.⁸¹⁷ Ayrıca V. Kovenko'nun "Hasançelebi Mıntıkası Demir Yataklar" isimli 1940 yılına ait başka bir çalışması bulunur.⁸¹⁸ N. Tolon' un 1950'de hazırladığı "Keban Bölgesi Jeolojisine Ait V. Kovenko'nun Raporuna Ait Notlar" isimli iki jeolojik etüt çalışması mevcuttur.⁸¹⁹ Toplam 248 hücrede 1925, 1929, (1936-1939), (1940-1948) yılları aralığında Türkiye'nin farklı illerinde altın, bakır, manganez, demir, antimon, kurşun, civa madenlerine ait Kovenko'nun raporları yer almaktadır.⁸²⁰ V. Kovenko'nun "Balya Kurflun Madenleri (Türkiye) adlı makalesi⁸²¹ ve kitapları⁸²² mevcuttur.

İsodore Massole Barolat, İktisat Vekaleti tarafından 1943-1947 yılları arasında sondaj mütehassısı (sondör)-jeolog olarak istihdam edilir. Aldığı ücret 1943'te 418.47 Lira'dan, 1947'de 1006.72 Lira'ya kadar yükselmiştir.⁸²³

⁸¹⁶ BCA 30..18.1.2 / 89.111.19./ Ek No: 69-21 / K. No: 2/12379; 30..18.1.2/ 96.91..7./ Ek No: 213-597/ K. No: 2/16803; 30..18.1.2/ 106.51..20./ Ek No: 27-117 / K. No: 3/1236; 30..18.1.2/ 108.33..17./ Ek No: 27-117/ K. No: 3/2644; 30..18.1.2/ 110.10..14./ K. No: 3/3705; 30..18.1.2/ 113.28..11/ Ek No: 54-35 / K. No: 3/5731; 30..18.1.2/ 114.54..4./ Ek No: 27-117/ K. No: 3/6245; 30..18.1.2/ Ek No: 27-117/ K. No: 3/6247; 30..18.1.2/ 116.34..18./ Ek No: 27-117 / K. No: 3/7486.

* Pirit cevheri ve konsantreleri, genellikle sülfürik asit üretiminde hammadde olarak kullanılmaktadır. Türkiye'de pirit, genellikle bakır cevherlerinin flotasyonu sırasında yan ürün olarak elde edilmekte ve gübre fabrikaları tarafından sülfürik asit üretiminde kullanılmaktadır. Üzerinde altın renginden benekler bulunmaktadır.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/madencil/metalmad/oik638.pdf> , 26.11.2013.

⁸¹⁷ <http://www.doganaydal.com> , 30.12.2012.

⁸¹⁸ http://www4.uwm.edu/libraries/AGSL/Pamphlets_96_184.pdf , hücre no: 106, 01.01.2013;

http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/c1ad983e08ad330_ek.pdf , 12.04.2013;

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1027/12424.pdf> , 12.04.2013.

⁸¹⁹ <http://www.mta.gov.tr/liste.xls> , hücre no: 3785 ve 3786, 30.01.2013.

⁸²⁰ <http://www.mta.gov.tr/liste.xls> , 30.01.2013.

⁸²¹ Vladimir Kovenko, "Balya Kurflun Madenleri (Türkiye)" **MTA Dergisi** 21, 1940, ss. 580-587.

⁸²² Vladimir Kovenko, **Guleman-Ergani Madeni Metallojenik Sahası**, Ankara, 1944;

-----, **Divrik Mıntıkası Turmalinli Manyetit Yatakları**, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Yayınları / B. 3. Cilt, 1939; Vladimir Kovenko - Vasilij Vasilyevij Nikitin, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Yayınlarından: Seri B, C. 3, 1939.

⁸²³ BCA 30..18.1.2 / 101.6..4. / Ek No: 243-655 / K. No: 2/19358; 30..18.1.2 / 106.51..20. / Ek No: 27117 / K. No: 3/1236; 30..18.1.2 / 108.33..17. / Ek No: 27-117/ K. No: 3/2644; 30..18.1.2 / 110.10..14. / K. No: 3/3705; 30..18.1.2 / 114.54..4. / Ek No: 27-117/ K. No: 3/6245; 30..18.1.2 / Ek No: 27-117/ K. No: 3/6247.

V. Stchepinsky, 1944 yılında İktisat Vekaleti tarafından bir yıllığına jeoloji mühendisi olarak istihdam edildiği bilgisini görülen uzmanın, 1944 tarihli kararnamesinde ücretinin altı yüz liradan yedi yüz liraya yükseldiği bilgisi mevcuttur⁸²⁴. Stchepinsky'nin, BCA'nin ilgili fonlarında 1944-1945 yıllarında istihdam edildiği görülmekle birlikte, "Erzincan Mıntakasının Rüşubî Yatakları" isimli bir makalesinde 1939'da Türkiye'de bulunduğunu belirtmektedir.⁸²⁵ 1945'te Ekonomi Bakanlığı tarafından altı ay daha çalışma süresi uzatılmış olup⁸²⁶, Stchepinsky'nin yayınlanan makaleleri ve raporları mevcuttur.⁸²⁷

Jean Canet, İktisat Vekaleti tarafından 1946 yılında jeolog olarak istihdam edilir⁸²⁸. Canet tarafından yazılmış etüt raporları bulunmaktadır.⁸²⁹

Pierre Jaoul⁸³⁰ 1946 'da ve **Jean Jacque Burger**⁸³¹ 1946 ve 1947'de İktisat Vekaleti tarafından jeolog olarak istihdam edilmişlerdir.

Willy Chazan, İktisat Vekaleti tarafından 1946 ve 1947'de jeolog olarak istihdam edilmiştir⁸³². Türkiye Jeoloji Kurumu'nun 1949 yılı yönetim kurulu asli üyeleri arasında yer almaktadır.⁸³³

Dr. Jean Mercier, 1947-1949 yılları arasında İktisat Vekaleti tarafından stratigrafi uzmanı ve petrol jeoloğu olarak istihdam edilir⁸³⁴. 1949'da İşletmeler

⁸²⁴ BCA 30..18.1.2/ 106.51..20./ Ek No: 27-117/ K. No: 3/1236.

⁸²⁵ http://www.mta.gov.tr/v2.0/dairebaskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/19_7.pdf, 08.01.2013.

⁸²⁶ BCA 30..18.1.2/ 108.33..17./ Ek No: 27-117/ K. No: 3/2644.

⁸²⁷ V. Stchepinsky, "Sakarya Nehri Havzası Lignit ve Bitümlü Şistleri",

http://www.mta.gov.tr/v2.0/dairebaskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/22_3.pdf, 08.01.2013;

-----, "Faune Miocene du vilayet de Sivas (Turquie), MTA. Monografi" Seri. C, No: 1, 63 p., 1939., <http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/136/03.pdf>, 08.01.2013;

-----, "Erzincan mıntakasının jeolojisi ve maden zenginlikleri" M.T.A. Yayınları Ser. C. No. 2, Ankara, 1941.",

http://www.mta.gov.tr/v2.0/dairebaskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/59_6.pdf, 08.01.2013;

"Kocaeli-Bolu-Bilecik-Bursa Eskişehir Mıntakasının Umumi Jeolojisi", MTA Genel Müdürlüğü, Rapor No. 1316, 24 s. ve "Beyazan-Nallıhan-Bolu-Gerede Jeolojisi Hakkında Rapor", MTA Genel Müdürlüğü, Rapor No. 1363, 17 s. 1942.", http://www.maden.org.tr/resimler/ekler/ae3f79a30234b6c_ek.pdf, 08.01.2013, "Malatya Bölgesi'nin jeolojisi ve mineral varlıkları", MTA Der. 9, 1/31, 79-105, 1944.

http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/c1ad983e08ad330_ek.pdf, 08.01.2013.

⁸²⁸ BCA 30..18.1.2/ 111.37..7./ K. No: 3/4.

⁸²⁹ "Manisa Aydın Kula Gördes Bölgesi Jeolojisi Hakkında" yazılmış dört jeolojik etüt raporu bulunmaktadır.

http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire.../bdt/.../WEB_DERLEME.xls, 09.01.2013.

⁸³⁰ BCA 30..18.1.2/ 111.37..7./ K. No: 3/4238.

⁸³¹ BCA 30..18.1.2/ 111.49..8./ Ek No: 27-278 / K. No: 3/4479; 30..18.1.2/ 114.53..20./ K. No: 3/6241.

⁸³² BCA 30..18.1.2/ 111.35..9. / Ek No: 27-271 / K. No: 3/4200; 30..18.1.2/ 114.53..18. / Ek No: 27-271 / K. No: 3/6239; 30..18.1.2/ 114.53..19. / Ek No: 27-271 / K. No: 3/6240.

⁸³³ BCA 30..18.1.2/ 111.35..9./ Ek No: 27-271/ K. No: 3/4200; 30..18.1.2/ 114.53..18./ Ek No:27-271/ K. No: 3/6239; 30..18.1.2/ 114.53..19./ Ek No: 27-271/ K. No: 3/6240.

http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/f9028fcb6b065e0_ek.pdf?dergi=T%DCRK%DDYE%20JEOLOJ%DD%20B%DCLTEN%DD, 09.01.2013.

⁸³⁴ BCA 30..18.1.2/ 114.54..13./ Ek No: 27-348 / K. No: 3/6254 ; 30..18.1.2/ Ek No:27-348/ K.No:3/7067; 30..18.1.2/ Ek No: 27-117/ K. No: 3/8718.

Bakanlığı tarafından Tunceli Yasak Bölgesine girmesine izin verilir.* Hazırlamış olduğu raporları bulunan uzmanın, ulaşabildiğimiz makaleleri mevcuttur.⁸³⁵

Henry Agalede, 1953'te Sanayi Bakanlığı tarafından jeolog olarak Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Genel Müdürlüğü'nde istihdam edilir^{836**}.

Dr. John Rondot, 1955'de Sanayi Bakanlığı tarafından jeolog olarak istihdam edilir.⁸³⁷

Dumoulin C., 1960'da Sanayi Bakanlığı tarafından jeolog olarak istihdam edilir. Maden Tetkik Arama Enstitüsü'ne ait raporların bulunduğu listede 1959 ve 1960 yıllarında hazırlanmış altı raporu bulunmaktadır.⁸³⁸

Fabre P.⁸³⁹ fizik mühendisi ve **Beranger**⁸⁴⁰ prospektör*** olarak 1960'da Sanayi Bakanlığı tarafından istihdam edildiler.

Dr. Louis Dubertret – Prof. Dr. Louis Dubertret 1960-1966 yılların arasında jeolog olarak istihdam edilir⁸⁴¹. Dubertret, 1960-1962 arasında Sanayi Bakanlığı tarafından, 1960'da dört ay, 1961'de altı ay ve 1962'da bir yıllığına; 1963 ve 1966'da ise Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından istihdam edilir.

J. M. Sellier de Civrieux, 1961-1965 yılları arasında jeolog olarak istihdam edilir⁸⁴². 1961-1963 arasında Sanayi Bakanlığı, 1964-1965 arasında ise Enerji ve

* Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'ne Bağlı Yasak Bölgelerde Çalışan Uzmanlar başlığı altında kendisinden ayrıca bahsedilmiştir.

⁸³⁵ “Masson, P. **Mercier**, J. L. ve Brunn, J. H., 1975, Essai d'interpretation structurale de la « courbure d'Isparta » (Turquie) d'apres l'examen des images MSS prises par le satellite ERT5-1: Bull. Soc. Geol. France, (7), 6, 1074-1081.”, http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/92_13.pdf, 04.02.2013. “

Mercier, J.L., 1977, L'arc egeen, une bordure deformee de la plague eurasiatique; reflexions sur un exemple d'etude neotectonique: Bull. Soc. Geol. France, (7), XIX, 663-672.”,

http://www.mta.gov.tr/v2.0/dairebaskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/92_2.pdf, 05.02.2013.

⁸³⁶ **BCA** 30..18.1.2 / 134.99..4. / Ek No: 27-751/ K. No: 4/1965.

** Bkz. Henry Agalede ayrıca Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nde de jeolog olarak istihdam edilmiştir. “Su işleri”ne istihdam edilen Fransız uzmanlar bölümünde de yer verilmiştir.

⁸³⁷ **BCA** 30..18.1.2 / 140.61..15. / Ek No: 25-72 / K. No: 4/5436; 30..18.1.2 / 138.125..11./ Ek No: 27-15/ K. No: 4/4550.

⁸³⁸ **BCA** 30..18.1.2/ 156.13..11./ Ek No: 271-2/ K. No: 5/254; <http://www.mta.gov.tr/liste.xls>, 5604-A Karakaya Calcul Des Reserves Etüte Economique /1959 (Eskişehir –Sivrihisar - Uranyum), 6482-A Milas Heyeti 1959 Teftişi, 6483-A Araştırma Heyetleri Üzerinde Umumi Müşahadeler (Balıkesir) / 1959, 6484-A Araştırma Heyetleri Üzerinde Umumi Müşahadeler (Muğla-Milas) /1959, 6485-A Mission De Assistance Technique 1959 (Genel), 6490- HÖ Karakaya Calcul Des Reserver Etüte Economique /1959 (Eskişehir-Sivrihisar, Uranyum).

⁸³⁹ **BCA** 30..18.1.2/ 156.13..11./ Ek No: 271-2/ K. No: 5/254.

⁸⁴⁰ **BCA** 30..18.1.2/ 156.13..11. / Ek No: 271-2/ K. No: 5/254.

*** Prospektör: Arazide jeoloji mühendisine yardım eden eleman.

⁸⁴¹ **BCA** 30..18.1.2 / 154.80..15. / Ek No: 271-2 / K. No: 4/12759; 30..18.1.2 / 158.35..19. / Ek No: 271-3 / K. No: 5/704; 30..18.1.2 / 162.49..11. / Ek No: 271-4 / K. No: 5/1683, 30..18.1.2 / 166.44..19. / Ek No: 271-4 / K. No: 9766; 30..18.1.2 / 170.26..3. / Ek No: 271-4 / K. No: 6/1744; 30..18.1.2 / 199.65..9. / Ek No: 279-1 / K. No: 6/7053.

⁸⁴² **BCA** 30..18.1.2 / 163.64..20. / Ek No: 271-4 / K. No: 5/806; 30..18.1.2 / 168.1..9. / Ek No: 271-4 / K. No: 6/1250; 30..18.1.2/ 176.15..18./ Ek No: 271-4/ K. No: 6/2834; 30..18.1.2 / 183.1..2./ Ek No: 271-5// K. No: 6/4150.

Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından istihdam edilir. Antalya ili Kaş Bölgesi'ndeki jeolojik etüt hakkında bir makale yazan Carlo Pisoni'ye paleontolojik bir bakış açısıyla katkıda bulunmuştur.⁸⁴³ Ulaşabildiğimiz çalışmaları mevcuttur.⁸⁴⁴

Phillippe de Peyronnet, 1964 yılında jeolog olarak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından üç aylığına istihdam edilmiş olup, ulaşabildiğimiz makaleleri mevcuttur.⁸⁴⁵

Philippe de Graciansky⁸⁴⁶, **Frederic Richard**⁸⁴⁷, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından, 1964'de istihdam edilirler. **Philippe de Graciansky**, MTA'nın asli üyeleri arasında yer alan ve altı aylık süreler halinde 1964 ve 1970'te iki kez

⁸⁴³ http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/69_4.pdf, s. 41, 43, 26.01.2013.

⁸⁴⁴ "Sellier de Civrieux, J. M., 1970, Mutaciones recientes del genero Peneroplis y relaciones filogenicas con otros

Soritidae. Revista Espanola de Micropaleontologia, 2 (1): 5-12,

http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/c6b6f19684ed9b6_ek.pdf, 26.01.2013;

[http://www.istanbul.edu.tr/eng2/jeoloji/library/dergi/cilt_18_s_1/Cilt22-s2-syf\(163-174\).pdf](http://www.istanbul.edu.tr/eng2/jeoloji/library/dergi/cilt_18_s_1/Cilt22-s2-syf(163-174).pdf), 26.01.2013;

"Sellier de Civrieux, J.M. & Dessauvage, T.F.J. (1965): Reclassification de quelques Nodosariidae, particulièrement du Permien au Lias.", Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Yayınlarından (M.T.A.), 124: 1-178,

Ankara, http://www.univie.ac.at/ajes/archive/volume_101/friebe_nachruf_oberhauser_ajes_v101.pdf,

26.01.2013; http://www.um.es/analesdebiologia/numeros/34/PDF/34_2012_07.pdf, 26.01.2013;

<http://www.arastirmax.com/anabilim-dallari-16?page=28>, 26.01.2013.

⁸⁴⁵ BCA 30..18.1.2 / 181.69..13./ Ek No:271-5/ K. No: 6/3908;

PEYRONNET, Ph. de (1965a): Sur la structure du Taurus au Nord d'Alanya (Turquie). C.R. Somm. Soc. Geol. Fr., pp. 74-76.

(1965b): Nouvelles Observations sur la region d'Alanya (Taurus, Turquie). C.R. Somm. Soc. Fr., p. 206.

(1965e): Alanya'nın kuzeyindeki Toros'un jeolojisi hakkında gözlemler. M.T.A. Derg., no. Ankara. (Bu makale ayrıca, http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/65_4.pdf, 02.02.2013.

(1966): Un gisement de bauxite du Taurus meridional (Turquie). C. R. Acad. Sci., t. 262, pp.733-736.

(1967a): La serie antepermienne d'Alanya (Taurus meridional) : Composition et evolution. C.R.Acad. Sci., t. 264, pp. 693-695.

(1967b): L'allochtonie et Toriğine des schistes à chloritoide attendant aux bauxites d'Alanya (Turquie meridionale). C. R. Somm. Soc. Geol. Fr., pp. 88-89.

(1967e): Alanya bölgesinin petrografi ve mineralojisi ile Alanya masifindeki boksitlere bitişik kloritoidli şistlerin kökeni. M.T.A. Derg., no. 68, Ankara.

(1968) (Mme J. Mergoil ile birlikte): Origine du corindon dans les bauxites d'Alanya (Taurus, Turquie). C.R. Acad. Sci., t. 266, pp. 1349-1352, 3 şek.

(1969): Origine des bauxites d'Alanya (Turquie meridionale). C.R. Acad. Sci. t. 268, pp. 1001-1003.

(1970): Geologie de la region d'Alanya (Taurus meridional). Tez, Paris.

http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/76_5.pdf, 02.02.2013 "Alanya

Bölgesindeki Petrografi ve Mineralojisi İle Alanya Masifindeki Boksitlere Bitişik Kloritoidli Şistlerin Kökeni, Sorbonne Üniversitesi, Paris." http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/68_11.pdf

, 02.02.2013; Peyronnet, Ph., de, 1967, Alanya bölgesinin petrografisine mineralojisi ile Alanya Masifi'ndeki boksitli bitişik kloritoidli şistlerin kökeni: MTA Derg., 68. 154-160., 1971, Alanya bölgesinin (Güney toroslar)

jeolojisi metamorfik boksitin kökeni: MTA Derg., 76,98-122." http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/116_5.pdf, 02. 02.2013; "Phillippe de Peyronnet, Alanya Bölgesinin

Petrografi ve Mineralojisi İle Alanya Masifindeki Boksitlere Bitişik Kloritoidli Şistlerin Kökeni, Sorbonne Üniversitesi, Paris." <http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/indexd.php?id=derg76>, 02. 02. 2013.

⁸⁴⁶ BCA 30..18.1.2/ 179.44..10./ Ek No: 271-5/ K. No: 6/3405; 30..18.1.2/ 246.10..12/ Ek No: 27-912/ K. No: 7/192.

⁸⁴⁷ BCA 30..18.1.2/ 179.47..10./ Ek No: 271-5/ K. No: 6/3465.

istihdam edilen bir jeologdur.⁸⁴⁸ Göcek civarının anlatıldığı bir çalışması bulunur.⁸⁴⁹ Makaleleri mevcuttur.⁸⁵⁰ **Frederic Richard**, 1964'te altı aylığına istihdam edilir.

Pierre Jean Bassget⁸⁵¹, **Daniel Michele Maitre**⁸⁵² Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından 1964-1965 yıllarında jeolog olarak istihdam edilirler. **Daniel Michele Maitre**, 1965'te müdür olarak görev yapar, kendisine ait bir çalışmaya ulaşamadık.⁸⁵³

Roger Lefevre, 1964-1965-1966 yıllarında jeolog olarak altı aylığına istihdam edilir.⁸⁵⁴

Philippe Blanc, 1965- 1966 yıllarında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından, jeolog olarak istihdam edilir.⁸⁵⁵

⁸⁴⁸ http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/c59fd6f6e0e9793_ek.pdf , 26.01.2013.

⁸⁴⁹ Eocene (Göcek civarı, Graciansky, 1968), http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/121_13.pdf , 26.01.2013.

⁸⁵⁰ Philippe de Graciansky, GRACIANSKY, P. de; LEMOINE, M; LYS, M, & SIGAL, J. (1966) -.Güney Anadolu silsilesinin batı ucundaki Üst Paleozoik ve Mesozoikte stratigrafik bir kesit. M.T.A. Derg. no. 69, Ankara, 29. 01.2013; GRACIANSKY, P. de; LEMOINE, M; LYS, M, & SIGAL, J. (1966) -.Güney Anadolu silsilesinin batı ucundaki Üst Paleozoik ve Mesozoikte stratigrafik bir kesit. M.T.A. Derg. no. 69, Ankara, 29. 01.2013; (1966): Le massif cristallin du (Menderes, Taurus Occidental, Asie mineure). Un exemple du vieux socle granitique remobilise. Revue Geo. Phys. et Geol. dyn. fasc. 4, vol. VIII, pp. 283-306, 4 fig. Ayrıca bakınız, http://www.mta.gov.tr/v2.0/eng/dergi_pdf/109/4.pdf , 29.01.2013; (1967): Existence d'une nappe ophiolitique à l'extremite occidentale de la chaine sud-anatolienne; relations entre les autres unites charriees et avec les terrains autochtones (Turquie). C.R. Ac. Sc., t. 264; GRACIANSKY, P. de; LEMOINE, M.; LYS, M. & SIGAL, J. (1967): Güney Anadolu silsilesinin (Fethiye kuzeyi) batı ucundaki Üst Paleozoik ve Mesozoikte stratigrafik bir kesit. M.T.A. Derg., no. 69, Ankara, (1968): Teke yarımadası (Likya) Torosları'nın üst üste gelmiş ünitelerinin stratigrafisi ve Dinaro-Toroslar'daki yeri. M.T.A. Derg., no. 71, Ankara.?, http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/69_6.pdf , 29. 01.2013; "Brunn, J.H., Dumont, J.F., **De Graciansky, P.C.**, Gutnic, M., Juteau, T., Marcoux, J. and Poisson, A., 1971. Outline of the geology of the Western Taurides. In Geology and History of Turkey (ed A.S. Campwell), Petroleum Exploration Society of Libya, Tripoli", <http://tez.sdu.edu.tr/Tezler/TF01855.pdf> , 26.01.2013; Graciansky, P.C., 1972. Recherces geologiques dans le Taurus Lycien occidental (Turque). These, Universite Paris-Sud., 731 p., Orsay , <http://tez.sdu.edu.tr/Tezler/TF01410.pdf> , 02.02.2013, http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/92_2.pdf , 03.02.2013.

⁸⁵¹ BCA 30..18.1.2/ 178.31..10./ Ek No: 271-5/ K. No: 6/3146; 30..18.1.2/ 185.23..13./ Ek No: 279/ K. No: 6/4601.

⁸⁵² BCA 30..18.1.2/ 1 K. No: 79.40..19./ Ek No: 271-05/ K. No: 6/3335; 30..18.1.2/ 185.24..16./ Ek No: 279/ K. No: 6/4624.

⁸⁵³ "(1967): Contribution à l'etude geologique de la bordure,, sud du massif de Menderes dans la region situde à l'Est de Köyceğiz (province de Muğla), Turquie. These 3eme cycle Fac. Sc. Univ. de Grenoble." http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/71_5.pdf , <http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/128/1.pdf> , http://www.mta.gov.tr/v2.0/eng/dergi_pdf/128/1.pdf , 26.01.2013.

⁸⁵⁴ BCA 30..18.1.2/ 180.60..12./ Ek No: 271-5/ K. No: 6/3727; 30..18.1.2/ 185.24..16./ 279/ K. No: 6/4624; 30..18.1.2/197.45..13./ 197.45..13./ Ek No: 279-1/ K.No:6/6657.

LEFEVRE, R. (1967): Un nouvel element de la geologie du Taurus Lycien: Les nappes d'Antalya (Turquie). C.R. Ac. Sc., D. t. 26.

⁸⁵⁵ BCA 30..18.1.2/ 187.40..3./ 279/ K. No: 6/4931; 30..18.1.2/ 197.45..13./ 279-1/ K. No: 6/6657; 30..18.1.2/ 284.51..6./ Ek No: 27-91144 / K. No: 7/4646.

İsimsiz⁸⁵⁶ bir Fransız uzman 1966'da ve 1967'de başka bir **isimsiz**⁸⁵⁷ Fransız uzman ise Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından jeolog olarak istihdam edilirler.

Gerald Champion, 1967 yılında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından jeolog olarak üç aylığına istihdam edilir⁸⁵⁸.

Andre Marcel Poission, 1964, 1966, 1970, 1972 yıllarında her defasında altı aylığına olmak üzere, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından jeolog olarak istihdam edilmiş olup, makaleleri mevcuttur.⁸⁵⁹ Doktora tezini Türkiye'de yapmıştır. Tez konusu, "Batı Torosların Jeolojisi (Korkuteli civarı), Universite Paris-Sud, Orsay, Paris."

Marcel Gutnic, 1964'ten itibaren 1972 yılına kadar jeolog olarak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından altı ay ile bir yıl arasında değişen sürelerde istihdam edildiği görülmüş olup, ulaşabildiğimiz makaleleri mevcuttur.⁸⁶⁰

⁸⁵⁶ BCA 30..18.1.2/ 201.80..14./ 279/ K. No: 6/7358.

⁸⁵⁷ BCA 30..18.1.2/ 209.58..3./ Ek No: 271-3/ K. No: 6/8640.

⁸⁵⁸ BCA 30..18.1.2/ 213.84..1./ Ek No: 27-91766/ K. No: 6/9160.

⁸⁵⁹ BCA 30..18.1.2/ 181.69..13./ 271-5/ K. No: 6/3908; 30..18.1.2/ 196.40..10./ Ek No: 279-1/ K. No: 6/6554; 30..18.1.2/ 246.10..12./ Ek No: 27-9123/ K. No: 7/192 ; 30..18.1.2/ 284.51..6./ Ek No: 27-91144/ K. No: 7/4646;

Poission, A., Akay, E., Cravatte, J., Müller, C. ve Uysal, Ş., 1983, Donneğs nouvelles sur la chronologie de mise en place des nappes d'Antalya au centre de L'angle d'Isparta (Taurus occidental, Turquie): C.R. Acad. Sc. Paris, t. 296, p. 923-926.; **Poission, A., Akay, E., Dumont, J.F., ve Uysal, Ş.**, 1984, The İsparta angle (western Taurides-Turkey): a Mesozoik paleorift: O. Tekeli ve M.C. Göncüoğlu (Ed.), Geology of Taurus Belt: Proceedings Int. Sym., 26-29 sept., Ankara, Turkey P. 11-26." http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/070d23b06b1486a_ek.pdf, 29.01.2013.; **Poission, A., Guezzou, J.C., Öztürk, A., İnan İ., Temiz H., Gürsoy, H., Kavak, K. T. and Özden, S.** 1995, The Central Anatolian basins in Turkey, General evolution. The Sivas basin asan example. Proceeding Book, *International Earth Sciences Collogium on the Aegean*, 9-14 Oktober, İzmir-Güllük, Turkey, 113-114.; "BRUNN, J.H.; DUMONT, J.F.; de GRACİANSKY, P.C.; GUTNİC, M.; JUTEAU, T.; MARCOUX, J.; MONOD, O.; & POİSSON, A. (1971): Outline of the geology of the Western Taurids. In Geology and History of Turkey, A.S. Campbell edit., pp. 225-255, Tripoli." http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/90_4.pdf, tectoniques depuis le Cretace superieur sur la bordure nord-occidentale du golfe d'Antalya (Turquie): XXIV Congres Assemblee Pleiniere C.J.E.S.M., Monaco.", http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/92_13.pdf, 05.02.2013.; "Poission, A., 1976, Essai d'interpretation d'une transversale Korkuteli-Denizli (Taurus Ouest Anatolien). Bull. Soc. Geol. France, (7), XVIII, 499-510.", http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/92_2.pdf, 05.02.2013.

⁸⁶⁰ BCA 30..18.1.2/ Ek No: 271-5/ 180.60..12./ K. No: 6/3727; 30..18.1.2/ 185.24..16./ Ek No: 279/ K. No: 6/4624; 30..18.1.2/ 197.45..13./ Ek No: 279-1/ 6/6657; 30..18.1.2/ Ek No: 279/ 209.54..8./ K. No: 6/8565; 30..18.1.2/ 222.55..13./ Ek No: 27-91152/ K. No: 6/10419; 30..18.1.2/ Ek No: 27-91242/ 239.60..10./ K. No: 6/12344; 30..18.1.2/ 284.51..6./ Ek No: 27-91144/ K. No: 7/4646;

"GUTNİC, Marcel - MONOD, Oliver M et al- Geologie des Taurides occidentales (Turquie). 80 figures in the text, 2 colored maps. 4to. Orig wrappers. Paris. 1979", <http://www.antiquariat.de/html/kathd1032-geologie-und-palaeontologie-geology-and-paleontology.html>, 29.01.2013, "(1970): Une serie Mesozoique Condensee dans les nappes du Taurus Occidental. La serie du Boyalı Tepe. Des Seances la Societe Geologique de France Fas. 3", http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/80_3.pdf, 29.01.2013, adlı eserleri bulunur. Ayrıca Marcel Gutnic tarafından Miğhel Maullade ile birlikte yazdıkları bir makale de bulunmaktadır. **GUTNİC, Marcel-MAULLADE, Marcel**, "Senirkent Güneyindeki Barla Dağının Jurasik ve Alt Kretasesi İle İlgili Yeni Veriler", **MTA Dergi**, Ankara, ss. 59-75.", **MARCEL, G. & POİSSON, A.** (1970b): Un dispositif remarquable des chağnes Tauriques dans le sud de la courbure d'İsparta (Turquie): C.R. Acad. Sc. Paris. t. 270,

Thierry Juteau 1965, 1966, 1968, 1970 yıllarında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından jeolog olarak altı aylığına istihdam edilmiş olup, makaleleri mevcuttur.⁸⁶¹

Dr. Pierre Robert Henri Beseme 1965, 1966, 1968, 1969 yıllarında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından jeolog olarak birer yıllığına istihdam edilirler. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı tarafından da Hacettepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Fakültesi Yer Bilimleri Bölümü'nde istihdam edildiği de görülmüştür.^{862*}

Dr. Faure Daniel, 1966 ve 1968 yıllarında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından jeolog olarak birer yıllığına istihdam edilir.⁸⁶³

Olivier Monod, 1966, 1967, 1968, 1970 ve 1972 yıllarında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından jeolog olarak altı ay ile bir yıl arasında değişen sürelerde istihdam edilir.⁸⁶⁴ 1977 yılında Batı Toroslarda Jean Marcoux, André Poisson, Oliver Monod ve Luc-Emmanuel Ricou ile bir arazi gezisine katılmış olup⁸⁶⁵, makaleleri mevcuttur.⁸⁶⁶ Türkiye'ye doktora tezi hazırlamak için gelmiş ve

pp. 672-675.; http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/69_6.pdf, 29.01.2013; "BRUNN, J.H.; DUMONT, J.F.; de GRACIANSKY, P.C.; GUTNİC, M.; JUTEAU, T.; MARCOUX, J.; MONOD, O.; & POISSON, A. (1971): Outline of the geology of the Western Taurids. In Geology and History of Turkey, A.S. Campbell edit., pp. 225-255, Tripoli."

http://www.mta.gov.tr/v2.0/dairebaskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/90_4.pdf, 04.02.2013.

⁸⁶¹ BCA 30..18.1.2/ 185.20..16./ Ek No: 279/ K. No: 6/4544; 30..18.1.2/ 197.45..13./ Ek No: 279-1/ K. No: 6/6657; 30..18.1.2/ 225.73..16./ Ek No: 27-91538/ K. No: 6/10783; 30..18.1.2/ 246.10..12./ Ek No: 27-9123 / K.No: 7/192; "Erendil, Murat-Tekeli Okan, Kızıldağ Ofiyolitinin (Hatay) Jeolojisi ve Petrolojisi" isimli çalışmada, Hubert Whitechurch vile birlikte Thierry Juteau da katkıda bulunmuştur.

http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/107_3.pdf, 02.02.2013; "La Naissance des océans, (1993)", "Les ophiolites des nappes d' Antalya (Taurides occidentales, Turquie), (1975)", "The oceanic crust, (1999)" http://openlibrary.org/authors/OL240905A/Thierry_Juteau, 02.02.2013; Thierry Juteau, "Ophiolites Des Taurides: Essai Sur Leur Histoire Oceanique", "Thierry Juteau, Ophiolites Des Taurides: Essai Sur Leur Histoire Oceanique" <http://tag.eng.ankara.edu.tr/.../library.xls>, 02.02.2013. "BRUNN, J.H.; DUMONT, J.F.; de GRACIANSKY, P.C.; GUTNİC, M.; JUTEAU, T.; MARCOUX, J.; MONOD, O.; & POISSON, A. (1971): Outline of the geology of the Western Taurids. In Geology and History of Turkey, A.S. Campbell edit., pp. 225-255, Tripoli.", http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/90_4.pdf, 04.02.2013.

Bu alandaki çalışmalarıyla ilgili bilgilere, yükseköğretim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar bölümünde ayrıca değinilecektir.

⁸⁶² BCA 30..18.1.2/ 185.22..12. / Ek No: 279 / K. No: 6/4580; 30..18.1.2/ 195.30..18./ Ek No: 273 / K. No: 6/6362; 30..18.1.2/ 215.5..17./ Ek No: 27-924/ K. No: 6/9421; 30..18.1.2 / 221.44..18./ Ek No: 27-3917/ K. No: 6/10204; 30..18.1.2/ 233.29..6./ Ek No: 27-9620/ K. No: 6/11719.

* Bkz. Bu alandaki çalışmalarıyla ilgili bilgilere, yükseköğretim alanına istihdam edilen Fransız uzmanlar bölümünde ayrıca değinilecektir.

⁸⁶³ BCA 30..18.1.2/ 196.38..3. / Ek No: 279 / K. No: 6/6507; 30..18.1.2 / 215.5..18./ Ek No: 27-925/ K. No: 6/9422.

⁸⁶⁴ BCA 30..18.1.2 / 198.54..12. / Ek No: 279-1 / 198.54..12. / K. No: 6/6836; 30..18.1.2/ 208.49..11./ 279/ K No: 6/8468 / 30..18.1.2/ 27-91599 6/10856 /; 30..18.1.2/ 246.10..12/ 27-9123/ K.No:7/192/; 30..18.1.2/ 84.51..6./ 27-91144/ K. No: 7/4646.

⁸⁶⁵ <http://www.biltek.tubitak.gov.tr/sandik/depem/batiyak1.html>, 02.02.2013.

tezini 1977’de tamamlamıştır. Orleans Üniversitesi’nde çalışmaktadır. Tezinin konusu “Batı Torosların (Beyşehir güneyi, Gazipaşa civarı, Türkiye) Jeolojisi, 1977. Akdeniz Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeoloji Bölümü’nde ders vermekte olan Doçent Erdal Koşun Olivier Monod ve başka bir Fransız jeolog André Poisson ile birlikte çalışmış ve bazı makaleleri yazılmışlardır.⁸⁶⁷ Yine Erdal Koşun ve diğer Fransız jeologlar ile yaptığı çalışmalarını başka bir makalede yayınlamıştır.⁸⁶⁸

Henri Raymond Louis Bergouan, 1967, 1968, 1970 ve 1072’de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından jeolog olarak altı aylık süreler halinde dört kez istihdam edilir⁸⁶⁹.

Claude Fourguer, 1970’de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından jeolog olarak altı ay için istihdam edilir⁸⁷⁰.

Jean Philippe Marcoux 1970 ve 1972 yılında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından jeolog olarak altı aylık sürelerde istihdam edilir⁸⁷¹. Paris Yer Fiziği Enstitüsü öğretim üyelerinden biridir. Türkiye’de jeoloji biriminin oluşmasında emeği geçmiştir. Türkiye’ye ilk kez öğrenciliği sırasında 1966’da Toros

⁸⁶⁶ <https://pipl.com/directory/name/Monod/Oliver/>, 02.02.2013; “Olivier Monod, Batı Toroslar Kalkerlerinin Temelindeki Seydişehir Şistlerinde Buluna Ordovisien Bir Fauna, Laboratoire de Geologie Historique - Orsay (Fransa)” http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/69_7.pdf, 02.02.2013; “Olivier Monod, Güzelsu Akseki Bölgesindeki Antalya Napları Üzerine Açıklama (Orta Batı Toroslar, Türkiye), Türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni, c. 21, 27-29, Şubat 1978.”, http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/3168e6a2e6c84b4_ek.pdf?dergi=T%DCRK%DDYE%20JEOLOJ%DD%20B%DCLTEN%DD, http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/d1b2a5ff364606f_ek.pdf, 02.02.2013; “Olivier Monod, 1977. Recherches géologiques dans les Taurides occidentales au sud de Beyşehir (Turquie). Unpublished Thesis, Univ. Paris Sud (Orsay), 442s., 02.02.2013; “Recherches Géologiques Dans le Taurus Occidental au sud de Beyşehir (Turquie): These d'Etat Univ. Paris Sud (Orsay).”, 02.02.2013; “BRUNN, J.H.; DUMONT, J.F.; de GRACIANSKY, P.C.; GUTNİC, M.; JUTEAU, T.; MARCOUX, J.; MONOD, O.; & POISSON, A. (1971): Outline of the geology of the Western Taurids. In Geology and History of Turkey, A.S. Campbell edit., pp. 225-255, Tripoli.”; “DEAN, W.T. & MONOD, O. (1970): The lower paleozoic stratigraphy and faunas of the Taurus mountains near Beyşehir (Turkey). British Museum (Nat. Hist.) Bull., Geology, v. 19, n° 8, 411-426.”, http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/90_4.pdf, 04.02.2013; “MONOD, O. (1976): La courbure d'Isparta, une mosaïque de blocs autochtones surmontés de nappes composites d'extremite de l'arc dinaro-taurique. Bull. Soc. Geol. France, (7), XVIII, pp. 521-532.”, “MONOD, O.; MARCOUX, J.; POISSON, A. & DUMONT, J.F. (1974): La domaine d'Antalya, temoins de la fracturation de la plateforme africaine au cours du Trias. Bull. Soc. Geol. France, (7), XVI, pp. 116-125.”, http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/90_4.pdf, 04.02.2013.

⁸⁶⁷ **MONOD, O.**, Erdal Koşun, André Poisson, Atilla Çiner, Roland Wer nli, “Syn-Tectonic Sedimentary Evolution of the Miocene Çatallar Basin, Sunwestern Turkey”, journal homepage: <http://www.elsevier.com/locate/>

⁸⁶⁸ Erdal Koşun, André Poisson, Fabienne Orszag-Sperber, Maria- Angella Basetti, Carla Müller, Roland Wernli, Jean- Marie Rouncy, The Late Cenozoic of The Aksu basin (Isparta Agle; SW Turkey) New Insights.

⁸⁶⁹ **BCA** 30..18.1.2/ 213.82..13./ Ek No: 27-91672/ K. No: 6/9132; 30..18.1.2/ 225.73..16./ Ek No: 27-91538/ K. No: 6/10783; 30..18.1.2/ 246.10..12./ Ek No: 27-9123/ K. No: 7/192; 30..18.1.2/ 284.51..6./ Ek No: 27-91144/ K. No: 7/4646.

⁸⁷⁰ **BCA** 30..18.1.2/ 246.10..12./ Ek No: 27-9123/ K. No: 7/192.

⁸⁷¹ **BCA** 30..18.1.2/ 246.10..12./ Ek No: 27-9123/ K. No: 7/192; 30..18.1.2/ 284.51..6./ Ek No: 27-91144/ K. No: 7/4646.

Dağlarında inceleme yapmak üzere gelmiş ve Türkçeyi bu coğrafyadaki Yörüklerden öğrenmiştir. Türkiye’de ki tanıdıkları arasında “**Marko Paşa**” olarak anılmış⁸⁷² olan Fransız uzmanın makaleleri Türkiye ile ilgili mevcuttur.⁸⁷³

Elaude Fuorguen 1972 yılında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından jeolog olarak altı ay için istihdam edilir⁸⁷⁴.

Jean François Dumont, 1972, 1973 ve 1975 yıllarında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından jeolog olarak dört kez istihdam edilmiş, makaleleri mevcuttur.⁸⁷⁵

⁸⁷² <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/printnews.aspx?DocID=9306897>, 03.02.2013;

<http://www.uu.nl/faculty/science/EN/organisation/depts/biology/research/chairs/Palaeoecology/projects/ALBERTIANA/downloads/Documents/albertiana37A.pdf>, 05.02.2013.

⁸⁷³ “1993. Geological and paleomagnetic fieldwork on Western Taurides, Isparta-Antalya Area (with Jean Marcoux Yves Gallet, Jean Besse and Leopold Krystyn,) 2 week, DİPNOTA YAZ

<http://web.itu.edu.tr/~yaltirak/>, 03.02.2013; Jan Houghton Brunn, Ion Argyriadis, Jean Marcoux, et Luc-emmanuel Ricou, Commentaires sur la note: “Is the Troodos massif allochthonous?”,

<http://tag.eng.ankara.edu.tr/~library.xls>, 03.02.2013;

Lef evre, R. ve Marcoux, J., 1970, Schema structural et esquisse stratigraphique des nappes d'Antalya dans leur segment Sudoccidentale I (Taurus lycien, Turquie): C. R. Acad. Sci. Paris, 271, 888-891.

http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/d2682367c3935de_ek.pdf?dergi=T%DCRK%DDYE%20JEOLOJ%DD%20B%DCLTEN%DD, 03.02.2013; MARCOUX, j. (1976): La fracturation de la plateforme scythienne et les stades initiaux du developpement de la Tethys alpine en mediterranee orientale. Quatrieme reunion des Sciences de la Terre, Paris. http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/90_4.pdf, 03.02.2013;

1977 yılında Batı Toroslarda Jean Marcoux, André Poisson, Oliver Monod ve Luc-Emmanuel Ricou'nun liderliğinde bir arazi gezisi yapıldı. <http://www.biltek.tubitak.gov.tr/sandik/depem/batiyak1.html>, 03.02.2013.

⁸⁷⁴ BCA 30..18.1.2 / 284.51..6. / Ek No: 27-91144/ K. No: 7/4646.

⁸⁷⁵ BCA 30..18.1.2 / 284.51..6. / Ek No: 27-91144/ K. No: 7/4646; 30..18.1.2 / 286.64..4. / No: 27-91399/ K. No: 7/4904; 30..18.1.2 / 305.79..10. / Ek No: 27-91724/ K. No: 7/7199; 30..18.1.2 / 337.52..10. / Ek No: 27-91041/ K. No: 7/10280;

“Jean François Dumont, Karacahisar Kubbesi İçinde (Isparta Bölgesi, Türkiye) Yüzeyleyen İki Tip Palezoik Taban ve Bunların Orta Triyastan Önce Meydana Gelen Eski Tip Tektonik Hat Tarafından Ayrılmaları, çeviren: Nilgün Tümer, Maden Tetkik Arama Enstitüsü, 1977.”, http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/90_4.pdf, 04.02.2013.

“Les deux types de soubassements Paleozoiques dans la coupole de Karacahisar (Region d'Isparta, Turquie) et leur separation par un accident Ante-Triasique”, http://www.mta.gov.tr/v2.0/eng/dergi_pdf/90/1.pdf, 05.02.2013.

“BRUNN, J.H.; DUMONT, J.F.; de GRACIANSKY, P.C.; GUTNİC, M.; JUTEAU, T.; MARCOUX, J.; MONOD, O.; & POISSON, A. (1971):

Outline of the geology of the Western Taurids. In Geology and History of Turkey, A.S. Campbell edit., pp. 225-255, Tripoli.”, http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/90_4.pdf, 04.02.2013;

“DUMONT, J.F. (1972): Decouverte d'un horizon du Cambrien à Trilobites dans Pautochtone du Taurus de Pisidie, region d'Eğridir, Turquie. C.R.Ac.Sci., t. 274, pp. 2435-2438.”; “DUMONT, J.F. & LYS, M. (1973):

Pisidya Torosları otoktonunda (Göller Bölgesi) bulunan Gökdağ Karbonifer serisinin tanımlanması (Vizeen, Başkiren). Cumhuriyetin 50. Yılı Yerbilimleri Kongresi.”, http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/90_4.pdf, 04.02.2013;

Dumont, J.F. ve Kerey, E., 1975, “L'accident de Kırkkavak, un décrochement majeur dans le Taurus occidental (Turquie): Bull. Soc. Geol. France, (7), 6, 1071-1073”, http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/92_13.pdf, 04.02.2013.

“AYDAR, Can-DUMONT, J.-F., Antalya Travertenlerinde Görülen Dizilmelerde Elde Edilen Landsat Görüntüleri Üzerinde Yapılan Gözlemler: Neotektonik ve Hidrojeoloji Arasında Olabilecek Bağlılıkların Tartışması, çeviren: Nilgün Tümer, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, Ankara, 1980.”,

http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/92_13.pdf, 05.02.2013. “DUMONT, J. F.; KARAMENDERESİ, İ.Hakkı; LETOUZEY, J.; ŞAKİR, Şimşek; UYSAL, Şükrü, “Güneybatı Anadolu'daki Grabenlerin Oluşumu, Maden Tetkik Arama Enstitüsü, Ankara, 1980.”, http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/92_2.pdf, 05.02.2013.

Jeoloji Etüdüleri Dairesine Giren Etüdüleri Arasında da Jean François'e Ait bir rapora rastladık. İSSON, Andre P., J. F. DUMONT, Ş.UYSAL, “Batı Toros Platformları”, 225, 226, 227 no'lu hücreler. http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire.../jed/jeoloji_kitaplik_2010.xls, 05.02.2013.

Jean Houghton Brunn, 1972 yılında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından jeolog olarak altı ay için istihdam edilmiş olup, makaleleri mevcuttur.⁸⁷⁶

Chanton Nicole Güvenç, 1972 ve 1975’de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından istihdam edilir⁸⁷⁷.

İsimsiz altı Fransız uzman 1975’de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından jeolog olarak istihdam edilir⁸⁷⁸.

3.4.2. Etibank’ta İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Jean Yves Balland, Ereğli’de Etibank’a ait Pavli Ocağı’nda kurulacak kompresörün montajı için İktisat Vekaleti tarafından istihdam edilmiştir⁸⁷⁹. Çalışma süresi 1939’da üç ay daha uzatılmıştır.

Maurice Vercher ve **Maurice Gratacap**, Etibank’ta İktisat Vekaleti tarafından fen müşaviri-mühendis olarak istihdam edilmişlerdir. **Maurice Gratacap**, 1940-1946 yılları arasında istihdam edilmiştir.⁸⁸⁰ MTA’da yer alan maden yatakları ile ilgili raporlar arasında Gratacap tarafından hazırlanmış, (1943-1947) yılları arasında Kütahya, Manisa, Zonguldak, İstanbul, Kastamonu’da bulunan linyit, altın, bakır, pirit yataklarına ilişkin raporları bulunur.⁸⁸¹ **Maurice Vercher**, 1941’den 1942 yılının sonuna kadar fen müşaviri-mühendis olarak istihdam edilmiştir⁸⁸².

⁸⁷⁶ BCA 30..18.1.2/ 284.51..6./ Ek No: 27-91144/ K. No: 7/4646;

BRUNN, J.H.; DUMONT, J.F.; de GRACIANSKY, P.C.; GUTNİC, M.; JUTEAU, T.; MARCOUX, J.; MONOD, O.; & POISSON, A. (1971): Outline of the geology of the Western Taurids. In Geology and History of Turkey, A.S. Campbell edit., pp. 225-255, Tripoli. http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/90_4.pdf, 05.02.2013; “par Jan Houghton **Brunn**, Ion Argyriadis, Jean Marcoux, et Luc-emmanuel Ricou, Commentaires sur la note: “Is the Troodos massif allochthonous?” presentee par B.Biju-Duval, H.Lapierre et J.Letouzey Discussion d'une origine nord- ou sud-taurique”, <http://tag.eng.ankara.edu.tr/library/library.xls>, 05.02.2013.; “BRUNN, J. H., (1976): L'arc concave zagro-taurique et les arcs convexes taurique et égéen : collision et arcs induits. Bull. Soc. Géol. France, XVIII, 2, 553-567. Coll. intern. ÖNRS, Paris, 244, 357-371.” ve “BRUNN, J. H. ARGYRIADIS, I., RICOU, L. E., POISSON, A. MARCOUX» J., ve GRACIANSKY P. CH, (976): Elements majeurs de liaison antre Taurides et Hellénides. Bull. Soc. Géol. France XVIII, 2, 481 -497. Coll!, Intern. CNRS, Paris, 244, 285-301.”, http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/7143919d1234297_ek.pdf, 05.02.2013.

⁸⁷⁷ BCA 30..18.1.2/ 286.64..4./ Ek No: 27-91399/ K. No: 7/4904; 30..18.1.2/ 326.10..19./ Ek No: 27-9154/ K. No: 7/9449; 30..18.1.2 / 341.77..2./ 341.77..2./ 341.77..2./ Ek No: 27-91783/ K. No: 7/10772.

⁸⁷⁸ BCA 30..18.1.2/ 333.38..18./ Ek No: 27-263779/ K. No: 7/10008.

⁸⁷⁹ BCA 30..18.1.2 / 89.103..17. / Ek No: 243-401/ K. No: 2/12216.

⁸⁸⁰ BCA 30..18.1.2/ 89.129..9./ K. No: 2/12717; 30..18.1.2/ /95.44..12./ 243/ K. No: 2/15857; 30..18.1.2/ 97.118..1/ 2/17334; 30..18.1.2/ 97.118..1/ K. No: 2/17334; 30..18.1.2 / Ek No: 27-42/ K. No: 3/370/ 30..18.1.2 / 107.103..17. / Ek No: 27-42/ K. No: 3/2264; 30..18.1.2 / 110.23..17. / Ek No: 27-257/ K. No: 3/3968; <http://kayaum.politics.ankara.edu.tr/1944.pdf>, s. 500.

⁸⁸¹ www.mta.gov.tr/liste.xls, 01.01.2013.

⁸⁸² BCA 30..18.1.2 / 95.44..12. / 243 / K. No: 2/15857; 30..18.1.2 / 97.118..1. / K. No: 2/17334.

Robert Lehner İktisat Vekaleti tarafından 1942-1949 yılları arasında fen müşaviri-mühendis olarak Etibank'ta istihdam edilir⁸⁸³. Bu süreç içerisinde 1944'te Etibank Merkez Teşkilatı'nda bir yıllığına istihdam edilmiş⁸⁸⁴, aynı yıl Türkiye demir çelik fabrikalarındaki görevi uzatılmıştır, daha sonra Etibank'ın maden ocaklarındaki görevine 1949 yılı sonuna kadar devam etmiştir.⁸⁸⁵ Etibank Garp Linyitleri İşletmesi'nde 1944'te çalıştırılan başka bir Fransız uzman **Louvrier Jean François**'in çalışma süresi uzatılmıştır⁸⁸⁶.

Vladimir Volk, 1940'da Etibank'a mühendis olarak istihdam edilmiştir⁸⁸⁷.

BCA Fonlarında yalnızca **Fransız** olarak geçen **isimsiz iki uzman** Etibank'ta 1940 yılında istihdam edilmiştir.⁸⁸⁸

Daha önce Tekirova şirketi hesabına çalışan **Villemont**, 1941'de filotation⁸⁸⁹ ve izabe uzmanı olarak İktisat Vekaleti tarafından Etibank'ta bir yıllığına istihdam edilirken⁸⁹⁰, 1943 yılında da maden mühendisi olarak Ereğli Kömür İşletmeleri hariç Etibank'ta istihdam edilmiştir.⁸⁹¹

Etibank Genel Müdürlüğü'nde BCA Fonlarında **isimsiz** olan üç **Fransız uzman**, Sanayi Bakanlığı tarafından istihdam edilmiştir.⁸⁹²

Robert Deghelt, Sanayi Bakanlığı tarafından 1956'da Etibank Genel Müdürlüğü Murgul Asit Sülfürik Fabrikası'nda, 1957'de ise Etibank Genel Müdürlüğü'nde uzman olarak istihdam edilmiştir⁸⁹³.

Henri Tyre, 1942-1948'de arasında İktisat Vekaleti tarafından Etibank'a yüksek elektromekanik mühendisi olarak istihdam edilmiştir⁸⁹⁴.

Pierre Biaggi 1942-1951 yılları arasında yüksek elektrik-makine mühendisi olarak Etibank'ta 1942-1943-1944-1945-1946 ve 1947'de Ekonomi Bakanlığı, 1948 ve

⁸⁸³ BCA 30..18.1.2 / / Ek No: / K. No: ; 30..18.1.2 / / Ek No: / K. No: ; 30..18.1.2 / / Ek No: / K. No:

⁸⁸⁴ BCA 30..18.1.2 / 105.32..7. / Ek No: 27-7 / K. No: 3/843.

⁸⁸⁵ BCA 30..18.1.2 / 107.97..17. / 277 / K. No: 3/2143; 30..18.1.2 / 110.23..17. / Ek No: 27-257 / K. No: 3/3968; 30..18.1.2 / 114.55..4. / Ek No: 27-257 / K. No: 3/6265; 30..18.1.2 / 116.23..5. / Ek No: 27-257 / K. No: 3/7252.

⁸⁸⁶ <http://kayaum.politics.ankara.edu.tr/1944.pdf>, 07.01.2013.

⁸⁸⁷ BCA 30..18.1.2 / 93.103..2. / Ek No: 243-554 / K. No: 2/14622.

⁸⁸⁸ BCA 30..18.1.2 / 92.89..2. / Ek No: 243-548 / K. No: 2/14342.

⁸⁸⁹ BCA 30..18.1.2 / 97.103..11. / K. No: 2/17047.

⁸⁹⁰ BCA 30..18.1.2 / 97.103..11. / Ek No: 241-211 / K. No: 2/17047.

⁸⁹¹ BCA 30..18.1.2 / / Ek No: / K. No: 2/20221.

⁸⁹² BCA 30..18.1.2 / 140.70..6. / Ek No: 27-81 / K. No: 4/5607.

⁸⁹³ BCA 30..18.1.2 / 142.29..2. / Ek No: 27-170 / K. No: 4/7006; 30..18.1.2 / 147.62..2. / Ek No: 27-44 / K. No: 4/9765.

⁸⁹⁴ BCA 30..18.1.2 / / Ek No: / K. No: ; 30..18.1.2 / / Ek No: / K. No: ; 30..18.1.2 / / Ek No: / K. No: ; 30..18.1.2 / / Ek No: / K. No: 3/2184; 30..18.1.2 / 110.23..17. / Ek No: 27-257 / K. No: 3/3968; 30..18.1.2 / 114.55..4. / Ek No: 27-257 / K. No: 3/6265; 30..18.1.2 / 116.23..5. / Ek No: 27-257 / K. No: 3/7252.

1949'da Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı, 1950'de İşletmeler Bakanlığı, 1951'de ise Ekonomi Bakanlığı tarafından istihdam edilir. 1951'de Etibank'ta müşavirlik de yapmıştır⁸⁹⁵.

3.4.3. Ereğli Kömür İşletmesi'nde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Aiotti, 1939'da Ereğli Kömür İşletmesi Kurumu'nda teknik müdür olarak Umumi Murakabe Heyeti tarafından istihdam edilen bir mühendistir⁸⁹⁶. 1940'da Umumi Murakabe Heyeti tarafından Ereğli Kömür Şirketi tarafından teknik uzman olarak bir yıl istihdam edilmiştir.⁸⁹⁷

Paul Antoine Giso, Ereğli Kömür İşletmesi'ne ait çelik ocağı elektrik santrali tamiri için İktisat Vekaleti tarafından istihdam edilmiş, 1940'da çalışma süresi 3 ay çalışma süresi verilmiş, ardından bu süre 6 ay daha uzatılmıştır.⁸⁹⁸

BCA Fonlarındaki ilgili kararnamelerde **Pierre Colas/Galas/Golas** olarak farklı yazımlarına rastladığımız Fransız uzmanın istihdam edildiğini görülmüştür. **Pierre Colas** olarak, 1941'de İktisat Vekaleti tarafından Ereğli Kömür İşletmesi'nde elektrik mühendisi olarak atanmıştır⁸⁹⁹. Aynı isimle 1942-1945 yıllarında Etibank'ta istihdam edilmiştir. Pierre Golas ismiyle de Etibank'ta çalışma süresi Ekonomi Bakanlığı tarafından bir yıl daha uzatılarak 1946'da tekrar istihdam edilmiştir. Pierre Galas olarak da 1954'te Sanayi Bakanlığı tarafından Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nde paleontolog olarak istihdam edilmiştir.

Jozef Marşal (Joseph Marechal), İktisat Vekaleti tarafından 1941'de Ereğli Kömür İşletmeleri Kurumu'nda, Ekonomi Bakanlığı tarafından 1942-1946 yılları arasında istihdam edilmiştir⁹⁰⁰.

⁸⁹⁵ BCA 30..18.1.2 / / Ek No: / K. No: ; 30..18.1.2 / / Ek No: / K. No: ; 30..18.1.2 / / Ek No: / K. No: ; 30..18.1.2 / / Ek No: / K. No: 3/2184; 30..18.1.2 / 110.23..17. / Ek No: 27-257 / K. No: 3/3968; 30..18.1.2 / 114.55..4. / Ek No: 27-257 / K. No: 3/6265; 30..18.1.2 / 116.23..5. / Ek No: 27-257 / K. No: 3/7252; 30..18.1.2 / Ek No: 27-276 / K. No: 3/8686; 30..18.1.2 / / Ek No: 27-276 / K. No: 3/8686; 30..18.1.2 / 123.57..5. / Ek No: 14-252 / K. No: 3/11526; 30..18.1.2 / 124.105..9. / Ek No: 27-42 / K. No: 3/12496.

⁸⁹⁶ http://www.maden.org.tr/resimler/ekler/e74b40bd50d5d52_ek.pdf, 07.02.2013.

⁸⁹⁷ BCA 30..18.1.2 / 93.121..5. / Ek No: 243-562 / K. No: 2/14985.

⁸⁹⁸ BCA 30..18.1.2 / 90.28..20. / Ek No: / K. No: 2/13140; 30..18.1.2 / 93.110..8. / Ek No: 243-557 / K. No: 2/14768; 30..18.1.2 / 90.28..20. / Ek No: / K. No: 2/13140; 30..18.1.2 / 93.110..8. / Ek No: 243-557 / K. No: 2/14768.

⁸⁹⁹ BCA 30..18.1.2 / 94.11..15. / Ek No: 243-565 / K. No: 2/15200.

⁹⁰⁰ BCA 30..18.1.2 / 94.18..2. / Ek No: 243-567 / K. No: 2/15327; 30..18.1.2 / / Ek No: / K. No: ;30..18.1.2 / / Ek No: / K. No: 3/2184; 30..18.1.2 / 108.26..2. / Dosya No: 49152 / K. No: 3/2489; 30..18.1.2 / 110.23..17. / Ek No: 27-257 / K. No: 3/3968.

bağlı olarak İkinci Yasak Bölge'ye girmesine izin verilen bir uzmandır⁹⁰⁸. İkinci Yasak Bölge'de bulunan Ortaçeşme bakır madeninde 1939'da İktisat Vekaleti tarafından ve yine İzmir / Foça-Yenifoça çevresinde bulunan alunit yataklarında ise 1947'de Ekonomi Bakanlığı tarafından istihdam edilmiştir.

Dr. Jean Mercier, İşletmeler Bakanlığı tarafından 1949'da Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü uzmanı olarak Maden Tetkik Enstitüsü'ne bağlı Tunceli Yasak Bölgesi için istihdam edilen uzmanlardır⁹⁰⁹.

Ünvan ve Meslekler	Sayı
Mühendis	51
Müdür	1
Teknik Uzman (Montör, Uzman	3
Uzman	6
Bilinmeyen	6
Toplam	67

Tablo 3.4/2. Madencilik Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları

Yıllar	Kişi	Ünvanı
1925	1	1 Mühendis
1929	1	1 Mühendis
1936	1	1 Mühendis
1937	1	1 Mühendis
1938	1	1 Mühendis
1939	4	3 Mühendis, 1 Teknik Uzman
1940	5	2 Mühendis, 2 Uzman, 1 Teknik Uzman
1941	10	5 Mühendis, 5 Bilinmeyen
1942	10	7 Mühendis, 3 Bilinmeyen
1943	11	8 Mühendis, 3 Bilinmeyen
1944	12	8 Mühendis, 4 Bilinmeyen
1945	11	8 Mühendis, 3 Bilinmeyen
1946	14	11 Mühendis, 3 Bilinmeyen
1947	9	8 Mühendis, 1 Bilinmeyen
1948	6	5 Mühendis, 1 Bilinmeyen
1949	4	4 Mühendis
1950	1	1 Mühendis
1951	1	1 Mühendis
1953	1	1 Mühendis

⁹⁰⁸ BCA 30..18.1.2/ 89.111.19./ Ek No: 69-210/ K. No: 2/12379; 30..18.1.2; 113.28..11./ Ek No: 54-35/ K. No: 3/5731.

⁹⁰⁹ BCA 30..18.1.2/ 120.56..3./ Ek No: 54-104/ 3/9622.

1954	1	1 Mühendis
1955	1	1 Mühendis
1956	1	1 Uzman
1957	1	1 Uzman
1959	1	1 Mühendis
1960	4	3 Mühendis, 1 Teknik Uzman
1961	2	2 Mühendis
1962	2	2 Mühendis
1963	2	2 Mühendis
1964	9	8 Mühendis, 1 Müdür
1965	8	7 Mühendis, 1 Müdür
1966	10	10 Mühendis
1967	5	5 Mühendis
1968	6	6 Mühendis
1969	2	2 Mühendis
1970	8	8 Mühendis
1971	1	1 Mühendis
1972	9	9 Mühendis
1973	1	1 Mühendis
1975	8	8 Mühendis
Yok	3	3 Uzman

Tablo 3.4/3. Madencilik Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlerle Göre Sayıları ve Ünvanları

Cumhuriyetin ilk yıllarında madencilik alanına 1925-1975 yılları arasında gelen Fransız uzmanların 67 kişi oldukları tespit edilmiştir. Fransız uzmanların 1953'e kadar İktisat Vekaleti, 1953 yılından itibaren Sanayi Bakanlığı, 1963'ten itibaren ise Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından istihdam edildiğini görülmüştür. Bu kişiler maden mühendisi-jeolog, filotation ve izabe uzmanı, sondör, stratigraf uzmanı, fizik mühendisi, paleontolog, öğretim görevlisi, mühendis, fen müşaviri - mühendis, montör, elektrik mühendisi, elektromekanik (elektrik-mekanik) yüksek mühendisi, petrol jeoloğu, teknik müdür, tamir uzmanı, teknik uzman olarak üç ay ile bir yıl arasında değişen sürelerde Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, Ereğli Kömür İşletmeleri, Etibank ve Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü 'ne bağlı yasak bölgelerde istihdam edilmiştir. İlgili alana gelen Fransız uzmanların en uzun süre istihdam edileni, Viladimir Kovenko (-13 yıl-)dur. Madencilik ile ilgili alanların dışında Henri Agalede, su işlerinde ve Dr. Pierre Robert Henri Beseme ise yükseköğretimde olmak üzere birden fazla kurumda istihdam edilmişlerdir.

Madencilik alanında en fazla Fransız uzman, Tablo 3.4/3.'e göre 1941-1947, 1965-1966 ile 1972 yıllarında yoğun olarak çalışmıştır. En az Fransız uzman ise 1925-1938, 1950-1959, 1961-1963, 1971, 1973 yıllarında çalışmıştır. Bu alanda istihdam edilen Fransız uzmanlardan 13'ü BCA'nın ilgili fonlarında isimsiz olarak kaydedilmiştir. V. Kovenko ile Dr. Jean Mercier hem MTA'da hem de MTA'ya bağlı Yasak Bölgelerde istihdam edilmişlerdir.

Ülkemiz maden çeşitliliği açısından önemli rezervlere sahiptir.⁹¹⁰ Fransız uzmanlar Türkiye'de jeoloji biliminin gelişmesine, Türkiye jeolojisinin bilinmesine, madenlerin çıktığı alanların tesbit edilmesine ve çıkarılmasına büyük katkıları olmuştur. Aynı zamanda Türkiye jeolojinin henüz araştırılmamış olması, Fransız jeologlara tez konusu olarak inceleme yapma ve üzerinde yazma fırsatı da vermiştir.

Fransız sermayesi ile 1896'da kurulan Ereğli Şirket-i Osmanisi'nin, Cumhuriyet döneminde devletleştirilerek, varlığını Ereğli Kömür İşletmeleri ismiyle devam ettirdiği ve burada Fransız uzmanların istihdamının söz konusu olduğu görülmüştür.

3.5. Su İşlerinde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Su işlerinde 1933-1963 yılları arasında 18 Fransız uzman istihdam edilmiş olup, tüm alanlarda istihdam edilen Fransız uzmanlar içerisinde Grafik 3.1/4'e göre %2,74'lük bir payı oluşmaktadır.

Genç Türkiye Cumhuriyeti'nde kalkınmakta olan bir ülke olarak planlama, proje hazırlama, inşa etme döneminde 1925'te "Nafia Müdiriyet-i Umumiyesi" ne bağlı bir "Sular Fen Heyeti Müdürlüğü" ve Ankara, Adana, İzmir, Bursa, Edirne, Su İşleri Müdürlükleri kurulur. Suyolları ve kaynaklarının bakımı, onarımı, temizlenmesi, suyun sağlık şartlarına uyması belediyelere ait olur.⁹¹¹

⁹¹⁰ <http://www.21yyte.org/tr/arastirma/enerji-ve-enerji.../madencilikte.../pdf>, 16.12.2013.

⁹¹¹ Abdullah Demir, **Su ve DSİ Tarihi**, Devlet Su İşleri Vakfı, Ankara, 2001, s. 59.

Ünvanı, Adı ve Soyadı	Çalıştığı Kurum/Yer	Görevi	Yıllar
Balest	İstanbul Belediyesi Sular İdaresi	İçme Suyu Hattı Yapımında Mühendis	1933-1938
Bergeron	İstanbul Sular İdaresi Terkos Fabrikası		1952
Blannchet Elci	İzmit-Sapanca Su İsaleşi İşleri	Montör	1943
Bougnon	İstanbul Belediyesi Sular İdaresi	Baş Müfettiş	1933-1936
Colette Serruya	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara Belediyesi Sular İdaresi	Hidrojeolog	1960-1963
Filliat Georges	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	Uzman	1958
Gaston Giebe	İzmit-Sapanca Su İsaleşi İşleri		1943
Henry Agalede	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	Jeolog	1955-1957
Kastelno	İstanbul Belediyesi Sular İdaresi	Sular İdaresi Müdürü	1933
Prof. Duscio	İstanbul Belediyesi Sular İdaresi Terkos İşletmesi	Profesör	1941
Jean Claudel	Ankara Yapı Enstitüsü	Sihhi Tesisatçı	1960
İsimsiz 3 kişi	Sapanca-İzmit Su İsaleşi İnşaatı	Montör	1941
İsimsiz 4 kişi	Ankara Belediyesi Sular İdaresi		1963

Tablo 3.5/1. Su İşleri Alanında (1933-1963) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları

3.5.1. İstanbul Sular İdaresi

Halk arasında Terkos Şirketi olarak bilinen ve resmi adı Dersaadet Anonim Su Şirketi olan tesis, İstanbul'un su ihtiyacını karşılamak için ilk önce Terkos Gölü kenarında inşa edilir. Türkiye'ye ilk kez basınçlı su üreten bir tesistir.⁹¹² İstanbul'a

⁹¹² Tarih Boyunca İstanbul Suları ve İstanbul Su ve Kanalizasyon Tarihi, http://www.iski.gov.tr/web/UserFiles/e-kutuphane/tarih_boyunca_istanbul_sulari.pdf, 10.05.2013, s. 14; İstanbul'da Tarihte Su yönetimi, <http://www.iski.gov.tr/Web/statik.aspx?KID=1001112>, 24.05.2013; Mecmûa-yı Tevârih-i Osmânî: Terkos Suyu, <http://ercaninal.blogspot.com/2013/03/terkos-suyu.html>, 24.05.2013.

su getiren tesislerin yetersizliği nedeniyle Terkos Gölü'nden pompalanarak su getirmesi için, Sultan Abdülaziz'in bir Avrupa seyahati sonrası Paris Su Tesisleri örnek alınarak 1883'de tesis kurulur. Bir Fransız şirketine 1882'den itibaren geçerli olmak üzere yetmiş beş yıllığına devredilir. 1926'ya kadar Terkos Gölü kenarında basit bir klorlama işi yapan bir tesis olur.⁹¹³ Bir Fransız şirketi tarafından satın alınmasının ellinci yılı olan 1932'de bir sözleşme ile imtiyazı 1933'ten itibaren geçerli olmak üzere İstanbul Sular İdaresi'ne devredilir. Ayrıca İstanbul Sular İdaresi'nin 1933'te satın alınması, yabancı ayrıcalıklı şirketlerin içerisinde satın alınarak kurulanların ilk örneğini oluşturması yönünden, ulusal ve sembolik bir anlam taşır. Atatürk'ün direktifleri ile kurulur.⁹¹⁴

İstanbul Sular İdaresi'nde sözleşmeli müdür olarak Fransız **Kastelno**, (Castelnau) 1933-1935 yılları arasında iki yıl süre ile çalıştığı bilgisi mevcuttur. Kastelno bu görevi henüz satın alınmasından önce Terkos Şirketi iken de yapmaktadır.⁹¹⁵ Başmüfettiş **Bünyon** ve **Balest**'in bir yıl daha istihdam edilmesine karar verilmiştir.⁹¹⁶ **Balest**⁹¹⁷, Dahiliye Vekaleti tarafından 1933-1938 yılları arasında İstanbul Sular İdaresi'nde içme suyu hattı mühendisi olarak istihdam edilir. M. Castelnau, Bünyon ve Balest'in İstanbul Belediyesi'nin Terkos Şirketi'ni bir Fransız şirketten satın almasından önce de çalıştığı görülmektedir.⁹¹⁸

Bougnon⁹¹⁹, Dahiliye Vekaleti tarafından 1933-1935 yılları arasında Terkos Şirketi'ni satın alan İstanbul Belediyesi tarafından Baş Müfettiş olarak istihdam edilir. BCA'nın ilgili fonlarından çıkardığımız kararnamelerde bu görevini, Terkos Şirketi İstanbul Belediyesi tarafından satın alınmadan önce de yapmakta olduğu belirtilmektedir.

⁹¹³ http://www.iski.gov.tr/web/UserFiles/e-kutuphane/tarih_boyunca_istanbul_sulari.pdf, s. 44.

⁹¹⁴ http://www.iski.gov.tr/web/UserFiles/e-kutuphane/tarih_boyunca_istanbul_sulari.pdf, s. 14, 50, 111; <http://kayaum.politics.ankara.edu.tr/1933.pdf>, 22.07.2013.

⁹¹⁵ **BCA** 30..18.1.2 / 3046 / K. No: 15480.

Açıklamalı Yönetim Zamanizimi, 1929-1939, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 2, Ankara 2007, <http://kayaum.politics.ankara.edu.tr/1933.pdf>, 13.05.2013, s. 516.

http://www.iski.gov.tr/web/UserFiles/e-kutuphane/tarih_boyunca_istanbul_sulari.pdf, s. 111.

⁹¹⁶ <http://kayaum.politics.ankara.edu.tr/1933.pdf>, s. 516.

⁹¹⁷ **BCA** 30..18.1.2 / / K. No: 15480; 30..18.1.2 / 54.31..11. / Ek No: 243-194 / K. No: 2/2415; 30..18.1.2 / 60.94..16. / Ek No: 243-216 / K. No: 2/3690; 30..18.1.2 / 81.107..15. / Ek No: 243-303 / K. No: 2/7947.

⁹¹⁸ Bu konu ile ilgili kararname ekler bölümünde yer almaktadır. Bkz. Ek-1, Ek-2, Ek-3, Ek-4.

⁹¹⁹ **BCA** 30..18.1.2 / K. No: 15480; 30..18.1.2 / 54.31..11. / Ek No: 243-194/ K. No: 2/2415.

Prof. Dr. Duscio^{920*}, İstanbul Belediyesi Sular İdaresi Terkos İşletmesi'nde istihdam edilerek, buhar makinesi incelemesi için yasak bölge olan Terkos'a girmesine 1941'de izin verilir.

Bergeron⁹²¹, İstanbul İdaresi Terkos Fabrikası'nda 1952'de motopompların montajını yapmak için ikinci yasak bölgeye girmesine izin verilir.

3.5.2. Ankara Sular İdaresi

Osmanlı Devleti döneminde Ankara halkının su ihtiyacının karşılanması için 1890'da Abidin Paşa (1886-1894)'nın Ankara valisi olduğu dönemde Elmadağ ve Hanımpınar'ı, Kayaş mevkiinin suları demir borularla Fransız mühendislerinin tecrübelerinden yararlanılarak şehre getirilmiştir.⁹²² Ankara Şehremaneti 1924'te yeni su kaynakları bulurken, 1925'te bir depo ve şebeke inşaatına başlanır. Cumhuriyet döneminin su sorununa dair en önemli girişimi 1926'da çıkarılan "Sular Kanunu"dur. Bu kanunla şehir ve kasabalarda kamunun ihtiyacına yönelik suların idaresi belediyelere bırakılır. Ancak 1929 Dünya Ekonomik Buhranı nedeniyle Ankara'nın su sorunu Nafia Vekaleti tarafından yürütülmeye başlanır. Şehre on iki km. uzaklıktaki Çubuk Çayı üzerinde bir baraj yapılarak şehrin içme suyu ihtiyacının çözülmesi gündeme gelir. Çubuk Barajı'nın yapımı 1936'da tamamlanır. Ankara Sular İdaresi, Ankara'nın su işleri ile ilgili teşkilat olarak 1949'da kurulup Ankara Belediyesi'ne devredilir.⁹²³

M. Colette Serruya isimli Bir Fransız 1960'ta hidrojeolog** olarak Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nde istihdam edilirken, ismi **M. Serruya Colette**⁹²⁴ olarak yazılan bir Fransız uzman Ankara Belediyesi Sular İdaresi'nde 1962-1963'te istihdam edilir. Bunların aynı kişiler olduğunu düşünüyoruz. Su İşleri Alanındaki

⁹²⁰ BCA 30..18.1.2 / 95.64..12. / Ek No: 163-53/ K. No: 2/16267.

* Bkz. François Duscio olarak yükseköğretime gelen uzmanlar bölümünde de yer verilmiştir.

⁹²¹ BCA 30..18.1.2 / 130.81..16. / Ek No: 54-211/ K. No: 3/15846.

⁹²² Sarıoğlu, **a.g.e.**, s. 145; Ankara Suyunun Tarihçesi, Ankara Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü; <http://www.aski.gov.tr/tr/Icerik.aspx?detay=798&id=809>, 13.05.2013.

⁹²³ Sarıoğlu, **a.g.e.**, s. 145-147.

** Hidrojeolog: Yeraltı sularının yer kabuğundaki kayaçlar içerisinde bulunuşunu, dağılımını, hareketini, fiziksel ve kimyasal özelliklerini, çevreyle etkileşimini, araştırılmasını, kullanımını, korunmasını ve geliştirilmesini inceleyen kişi.

⁹²⁴ BCA 30..18.1.2 / 166.39..20./ Ek No: 271-8 / K. No: 6/877; 30..18.1.2 / 169.18..9. / Ek No: 271-8 / K. No: 6/1590.

Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları adlı tabloda ise ismi Colette Serruya olarak verilmiştir.

İsimsiz dört Fransız 1963'te Ankara Belediyesi Sular İdaresi'nde istihdam edilmiştir.⁹²⁵

Jean Claudel Millî Eğitim Bakanlığı Yüksek Tedrisat Dairesi tarafından 1960'da Ankara Yapı Enstitüsü'nde sıhhi tesisatçı olarak istihdam edilmiştir.⁹²⁶

3.5.3. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü

Toprak reformunun başarılı olması ve kuraklığın önüne geçmek için %90'ı çiftçi olan genç Türkiye Cumhuriyeti'nde ziraat yapmak ve sulama problemlerini çözmeye yönelik olarak 1939'da Nafia Vekaleti'ne bağlı olarak "Su İşleri Reisliği" kurulur. Ardından 1953'te "Su İşleri Teşkilatı" olarak yeniden düzenlenir.⁹²⁷ Çubuk Barajı Cumhuriyet tarihinin ilk barajı olur. Ankara'nın içme ve sulama suyu ihtiyacını karşılamak için kurulur.⁹²⁸ Bataklık kurutma ya da sıtma kanunu çıkarılarak DSİ'nin kuruluşuna doğru gidilir.⁹²⁹ Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Türkiye'nin su ve toprak kaynaklarını geliştirmek için 1954'te Bayındırlık Vekaleti'ne bağlı olarak kurulur.⁹³⁰ Görevi; taşkından koruma, sulama, bataklık ıslahı, enerji üretimi, akarsuların ıslahının yapılması ve seyrüsefaine elverişli hale getirilmesi, su işleri ile ilgili her türlü inşaatın yaptırılması, işletilmesi ve her türlü bakım ve onarımının sağlanmasıdır.⁹³¹

Henry Agalede⁹³² 1955- 1957 yılları arasında jeolog olarak istihdam edilir.

Filliat Georges⁹³³, 1958'de uzman olarak istihdam edilir.

M. Colette Serruya⁹³⁴ 1960'ta hidrojeolog olarak Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nde istihdam edilir.

⁹²⁵ BCA 30..18.1.2 / 171.34..3. / Ek No: 273-12/ K. No: 6/1904.

⁹²⁶ BCA 30..18.1.2 / 154.84..18. / Ek No: 272-62 / K. No: 4/12845.

⁹²⁷ <http://www.dsi.gov.tr/kurumsal-yapi> , 03.11.2013.

⁹²⁸ Saroğlu, a.g.e., s. 146.

⁹²⁹ Demir, a.g.e., s. 10.

⁹³⁰ <http://www2.dsi.gov.tr/bolge/dsi12/> , 14.05.2013.

⁹³¹ Demir, a.g.e., s.11.

⁹³² BCA 30..18.1.2 / 141.94..8. / Ek No: 27-118/ K. No: 4/6089; 30..18.1.2 / 145.110..5. / Ek No: 27-40/ K. No: 4/8634.

⁹³³ BCA 30..18.1.2 / 150.51..17. / Ek No: 27-40 / K. No: 4/10838

⁹³⁴ BCA 30..18.1.2 / 154.85..4. /Ek No:2740/ K. No: 4/12851.

3.5.4. İzmit-Sapanca Su İsalesi* İnşaatı

İsimsiz üç Fransız⁹³⁵ 1941'de montör** olarak İzmit-Sapanca Su isalesi inşaatında istihdam edilir.

Gaston Giebe⁹³⁶ 1943'te İzmit-Sapanca Su İsalesi İşleri'nde istihdam edilir.

Blannchet Elci⁹³⁷ 1943'te montör olarak İzmit-Sapanca Su İsalesi İşleri'nde istihdam edilir.

Ünvan ve Meslekler	Sayı
Mühendis	1
Montör	4
Baş Müfettiş	1
Jeolog	1
Hidrojeolog	1
Müdür	1
Profesör	1
Uzman	1
Sıhhi Tesisatçı	1
Bilinmeyen	6
Toplam	18

Tablo 3.5/2. Su İşleri Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları

Yıllar	Kişi	Ünvan
1933	3	1 Müdür, 1 Başmüfettiş, 1 Mühendis
1934	2	1 Başmüfettiş, 1 Mühendis
1935	2	1 Başmüfettiş, 1 Mühendis
1936	2	1 Başmüfettiş, 1 Mühendis
1937	1	1 Mühendis
1938	1	1 Mühendis
1941	4	3 Montör, 1 Profesör
1943	2	1 Montör, 1 Bilinmeyen
1952	1	1 Bilinmeyen
1955	1	1 Jeolog
1956	1	1 Jeolog
1957	1	1 Jeolog
1958	1	Uzman

* Su isalesi: Suyun temin edileceği kaynağın seçilmesinden sonra ihtiyaç duyulan bölgelere taşıyan tesislere iletim hattı ya da su isalesi denir. https://dosya.sakarya.edu.tr/Dokumanlar/2013/213/421526006_4bolum.pdf, 19.05.2013.

⁹³⁵ BCA 30..18.1.2 / 96.90..11. / K. No: 2/16787.

** Montör: Montajı yapan kişi.

⁹³⁶ BCA 30..18.1.2 / 101.15..12. / K. No: 2/19546.

⁹³⁷ BCA 30..18.1.2 / 101.15..12. / K. No: 2/19546; 30..18.1.2 / 102.54..1. / Ek No: 243-676 / K. No: 2/20315.

1960	2	1 Hidrojeolog, 1 Sıhhi Tesisatçı
1961	1	1 Hidrojeolog
1962	1	1 Hidrojeolog
1963	5	1 Hidrojeolog, 4 Bilinmeyen

Tablo 3.5/3. Su İşleri Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlerle Göre Sayıları ve Ünvanları

Su işlerinde 1933-1963 yılları arasında Tablo 3.5/1. göre istihdam edildiğini gördüğümüz 18 Fransız uzmanın İstanbul Belediyesi Sular İdaresi ve İstanbul Belediyesi Terkos Fabrikası'nda, Ankara Belediyesi Sular İdaresi, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ile İzmit-Sapanca Su İsalesi İşleri ve inşaatında istihdam edildiğini gördük. Bu uzmanlar Tablo 3.5/2. göre biri müdür, biri başmüfettiş, biri mühendis, biri jeolog, dördü montör, biri hidrojeolog ve biri uzman olarak istihdam edilmişlerdir. Yine aynı tabloya göre bir kişi profesör ünvanlıdır. Tablo 3.5/3. göre en çok 1933, 1941 ve 1963 yıllarında istihdam edilmişlerdir. İstanbul Belediyesi Sular İdaresi tarafından 1933'te satın alınarak Millileştirilen Terkos tesislerinin, Osmanlı İmparatorluğu döneminde inşa edildiğinden beri Fransızların imtiyazında olması ve Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında da bu imtiyazını devam ettirmiş olması dikkatimizi çeken ayrı bir nokta olmuştur. En yoğun olarak 1963 yılında ve en çok da montör olarak istihdam edilmişlerdir. Kastelno isimli uzman ise İstanbul Belediyesi Sular İdaresi'nde müdür olarak istihdam edilmiştir. Yabancı uzman istihdamının Osmanlı döneminden süregelen bir modernleşme aracı olarak Cumhuriyet döneminde de devam ettirilmesine bir örnektir.

3.6. Maliye Vekaleti, Muamelat-ı Nakdiye İşleri Ve Varidat İşlerinde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Bayındırlık alanında 1934-1936 yılları arasında 52 Fransız uzman istihdam edilmiş olup, tüm alanlarda istihdam edilen Fransız uzmanlar içerisinde Grafik 3.1/4'e göre %0,46'lık bir payı oluşturmaktadır.

Osmanlı Devleti'nde hazine çeşitli aşamalardan geçerek 1863'te son şeklini almış, Maliye Nezareti bünyesinde Hazine-i Vezne kurulmuştur. Cumhuriyet döneminde ise 1927'ye kadar Hazine-i Vezne olarak görevine devam etmiş, 1927'de bütçe kanunu ile "Hazine-i Vezne ve Muamelat-ı Nakdiye Müdüriyeti"ne, 1929'da

“Muamelat-Nakdiye Müdürlüğü”ne, 1942’de “Hazine Genel Müdürlüğü”ne dönüşmüştür. Çeşitli değişikliklerden geçerek 1994’te “Hazine Müsteşarlığı” olarak bugünkü şekli ve yapısına kavuşmuştur.⁹³⁸

Ünvanı, Adı ve Soyadı	Çalıştığı Kurum/Yer	Görevi	Yıllar
M. Alphand	Maliye Vekaleti	Maliye Müfettişi	1934
Paul Mace (Paul Macein)	Maliye Vekaleti Muameleti Nakdiye İşleri, Varidat İşleri ve Umum İşleri	Uzman	1935-1936
Jul Picharles (Jules Picharles)	Maliye Vekaleti Muameleti Nakdiye İşleri, Varidat İşleri ve Umum İşleri	Uzman	1935-1936

Tablo 3.6/1. Maliye Alanında (1934-1936) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları

İktisat ve maliyenin ıslahatı için Fransız Maliyeci **M. Alphand** Maliye Vekaleti tarafından 1934’te müfettiş olarak davet edilerek bir yıllığına istihdam edilir. Tetkike İstanbul’dan başlar.⁹³⁹

Paul Mace (Paul Macein) ve **Jul Picharles** (Jules Picharles) isimli iki Fransız uzman⁹⁴⁰, Maliye Vekaleti’nce Muameleti Nakdiye İşleri ve Varidat* İşlerinde 1935’te önce üç aylık, yıl sonunda ise bir buçuk yıl daha muameleti nakdiye işleri ve varidat işleri ile umum işleri uzmanı olarak istihdam edilmişlerdir. Jul Picharles ise 1936’da önce üç buçuk sonra, bir süre daha varidat işleri uzmanı olarak istihdam edilir.

Ünvan ve Meslekler	Sayı
Maliye Müfettişi	1
Uzman	2
Toplam	3

Tablo 3.6/2. Maliye Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları

⁹³⁸ Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlıkları, <http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazpazartesi3.doc>, 04.11.2012.

⁹³⁹ BCA 30..18.01.55 / / Ek No: 243-160 / K. No: 2/523.

<http://kayaum.politics.ankara.edu.tr/1934.pdf>, 03.11.2012.

⁹⁴⁰ BCA 30..18.01.55 / / Ek No: / K. No.; 30..18.1.2 / 57.62..3. / Ek No: / K. No: 2/3027; 30..18.1.2 / 60.94..12. / Ek No: / K. No: 2/3686; Yıldırım, “Türkiye Demiryollarında...”, s. 324, 329.

* Varidat: Gelir.

Yıllar	Kişi	Ünvan
1934	1	1 Müfettiş
1935	2	2 Uzman
1936	2	2 Uzman

Tablo 3.6/3. Maliye Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlerle Göre Sayıları ve Ünvanları

Maliye Vekaleti, Muamelat-ı Nakdiye İşleri ve Varidat İşlerinde Tablo 3.6/3.'e göre 1934-1936 yıllarında üç Fransız istihdam edilmişlerdir. Tablo 3.6/1'e göre M. Alphand maliye müfettişi olarak, Jul Picharles ve Paul Mace ise uzman olarak görev yapmıştır. Mali örgütlenmede yabancı uzman yardımı alındığı görülmüştür.

3.7. Denizcilik Alanında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Denizcilik alanında 1932'de 6 Fransız uzman istihdam edilmiş olup, tüm alanlarda istihdam edilen Fransız uzmanlar içerisinde Grafik 3.1/4'e göre %8,54'lük bir payı oluşmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu (1768-1774) Osmanlı-Rus Savaşı'nda aldığı yenilgi sonrası 1773'te II. Mustafa döneminde, deniz mühendisi yetiştirmek üzere Fransız Baron De Tott'un gayretiyle Mühendishane-i Hümayun açılır. 1783-1788'de pek çok Fransız mühendis, ustabaşı ve işçi başkent İstanbul'a olası bir Rus saldırısı karşısında İstanbul Boğazı'nın istihkamı ve gemi inşası için istihdam edilir. Sultan I. Abdülhamid döneminde Türk-Fransız ustaların işbirliği ile 1784'te okulda toplar dökülür. Fransa'dan 1784'te getirilen uzmanlar arasında Mühendishane-i Bahr-i Hümayun'da öğretmenlik yapan La Fitte Clave, Truguet, Monier adlı üç mühendis ile istihkam subaylarından Antoine Chabaut ile Türk kalelerinin durumunu inceleyen mühendis Poiret, topçu çavuşu Grand-Pére ve Obert, yanlarında tersane tezgahlarını onaracak ustalarla birlikte mühendis Lorea ve yardımcısı Durest, top dökümhanesinde çalışacak başyönetmen François Alexsis ve mühendis Betolent, süvari subaylarından De Maret yer almaktadır.⁹⁴¹ Sultan III. Selim döneminde tersaneyi geliştirmek ve gemi yapmakla görevlendirilenler arasında yerli mimarlardan başka 1793'te gelen Fransızlar arasında ünlü Fransız Le Brun, La Roi

⁹⁴¹ Akıncı, a.g.e., s. 48-51; İhsanoğlu, a.g.m., s.363.

ve on kişilik ekibi, Benoi, Durest ile İsveçli Ktember de bulunmaktadır.⁹⁴² Sayıları 1798’de 23’e çıkar. Tersanede çalışan Le Brun adlı Fransız’ın yanında çalıştırılmak üzere marangoz, burgucu, kalafatçı üç Fransız da bulunmaktadır. “Havz-ı Kebir”* mühendisi Doudet ve Gemlik’te inşa edilecek kalyonda başka bir mühendis 1799’da istihdam edilir.⁹⁴³ Kendilerine maaş ve giyecek verilir. Tercümanlar vasıtası ile çalışmaktadırlar.

Fransa, 1798’de Mısır’ı işgal edince Osmanlı Devleti tarafından hizmete alınan Fransızların kovulması kararı alınır. Ancak Vezir Küçük Hasan Paşa’nın girişimleri ile Brun ile başka bir mimarın kalmasına izin verilir. Yine başka bir Fransız, Kisi kalyon toplarının dökümünde çalışır. Osmanlı gemileri 15 yıldan fazla dayanmamaktadır. Havuz inşa ederek gemilerin bakımının yapılması projesini gerçekleştirmek için İsveç konsolosluğunda tercüman Muradça d’Ohson’un yardımı ile İsveç’ten mühendis ve uzman gemi inşacıları getirilir. Başta Rhode olmak üzere, on kişilik bir uzman heyeti 7 Haziran 1795’te gelir. Hatta Fransız uzmanlar ile İsveçli uzmanlar arasında rekabet bile söz konusu olur. Diğer ülkelerden gelenler arasında Cenevizli demirci Yakomi ve Venedikli marangoz Yozop da yer almaktadır. İngiltere’den 1791’de iki fırkateyn satın alınır, 1795’te gelen İngiliz mühendis Danal’den verim alınamayınca geri gönderilir.⁹⁴⁴

Ünvanı, Adı ve Soyadı	Çalıştığı Kurum/Yer	Görevi	Yıllar
Volkman Hugo (Volkman Hugo)	Nimetullah Yatı	Motor Uzmanı	1932
Machefaux Jean	Nimetullah Yatı	Motor Uzmanı	1932
Dufrenoy Henri	Nimetullah Yatı	Motor Uzmanı	1932
Neuman August	Nimetullah Yatı	Motor Uzmanı	1932

⁹⁴² Robert Mantran, **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi**, 2. C., I. Baskı, Cem Yayınevi, İstanbul, 1995, s. 44; Akıncı, **a.g.e.**, s. 52.

*Havz-ı Kebir: Baş havuz, 1554-1564 yılları arasında inşa edilir.

⁹⁴³ Akıncı, **a.g.e.**, s. 52, dip not 37.

⁹⁴⁴ İdris, Bostan, “Osmanlı Bahriyesinin Modernleşmesinde Yabancı Uzmanların Rolü, (1785-1819)”, <http://www.iudergi.com/tr/index.php/tarih/article/view/3689/3240>, 22.07.2012, s. 177-186.

Krause Oscar (Karause Oskar)	Nimetullah Yatı	Motor Uzmanı	1932
Le Verge Yves	Nimetullah Yatı	Motor Uzmanı	1932

Tablo 3.7/1. Denizcilik Alanında 1932 Yılında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları

Cumhuriyet döneminde Nimetullah Yatında motör mütehassısı olarak 1932’de İktisat Vekaleti tarafından Volkman Hugo (Volkman Hugo), Machefaux Jean, Dufrenoy Henri, Neuman August, Krause Oscar (Karause Oskar), Le Verge Yves isimli altı Fransız uzman, Türk uzman yetiştirmek üzere istihdam edilirler⁹⁴⁵.

Ünvan ve Meslekler	Sayı
Motor Uzmanı	6
Toplam	6

Tablo 3.7/2. Denizcilik Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları

Yıllar	Kişi	Ünvan
1932	6	6 Motor Uzmanı

Tablo 3.7/3. Denizcilik Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlerle Göre Sayıları ve Ünvanları

1932’de altı Fransız motor uzmanı, deniz işlerinde Türk uzman yetiştirmek üzere istihdam edilmişlerdir.

3.8. İnhisarlar İdaresinde (Tekel) İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Tekel(İnhisar) alanında 1931-1953 yılları arasında 9 Fransız uzman istihdam edilmiş olup, tüm alanlarda istihdam edilen Fransız uzmanlar içerisinde Grafik 3.1/4’e göre %1,37’lik bir payı oluşturmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu’nun borçlarını ödeyememesi yüzünden 1881’de kurulan Düyun-u Umumiye Komisyonu’na tekeller (inhisarlar) devredilmiştir. Komisyonun tütün tekeli 1883-1884’te Regie cointeresse de tabacs de l’Empire Ottoman adlı özel bir Fransız-Avusturya (Alman) şirketine devretmesi ile Osmanlı

⁹⁴⁵ BCA 30..18.1.2 / 31.62..18. / Ek No: 243-109 / K. No: 13322.

İmparatorluğu'nda yetişen tütün ekiminin düzenlenmesi, satın alınması ve işlenmesi Regie'ye ait olmuştur. Şirket 1914 yılına kadar otuz milyon altın Türk lirası kar elde eder.⁹⁴⁶ Yabancılar 1873 Tütün Yasası ile Osmanlı topraklarında tütün fabrikası işletmeye başlarlar.⁹⁴⁷ Regie tütün tekeline Osmanlı'nın son dönemleri ile Cumhuriyet'in ilk yıllarında elinde tutar.

Millî mücadele döneminde Heyet-i Temsiliye, Düyun-u Umumiye Komisyonu ve Regie İdaresi gelirlerine el koyar. Millî Mücadele'nin ardından 17 Şubat 1923'te toplanan İzmir İktisat Kongresi'nde Regie'nin ilgası ve yabancılara verilmemesi üzerinde durulur. Lozan'da Düyun-u Umumiye kaldırılınca inhisarlar tekrar devlet tekeline girer. Millîleştirme kapsamında 1925'de satın alınır. Tütün ve Sigara İnhisarı Kanunu'nun 2 Mart 1925'te yürürlüğe girmesi ile devlet tekeline alınır. 26 Mart 1926'da çıkarılan İspirto ve Meşrubatı Küüliye* İnhisarı Hakkında Kanun'la her türlü alkollü içkinin üretimi, satışı ve ithalatı devletin tekeline alınır. Osmanlı'dan kalan küçük çaplı işletmelerin kapasitelerinin artırılarak fabrikalara dönüşmesi hedeflenir.⁹⁴⁸ Tütün İnhisarı Kanunu'nun 1930'da kabul edilmesi ile Maliye Bakanlığı'na bağlanır. Ardından tasarruf sağlamak ve kaçakçılığı önlemek için tütün, tuz ve alkollü içkilerin inhisarı birleştirilerek 1931'de kurulan Gümrük ve İnhisarlar Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan İnhisarlar Umum Müdürlüğü'nün bünyesinde tütün inhisarı yer alır. Tekel idareleri 1933'te İnhisarlar İdaresi adını alarak bu alandaki vergilerin doğrudan devlet hazinesine girmesi sağlanır.⁹⁴⁹

Ünvanı, Adı ve Soyadı	Çalıştığı Kurum/Yer	Görevi	Yıllar
Emil Boffard (M. Emile Bouffart)	Çatalca Yasak Bölgesi	Şarapçılık Uzmanı	1931
Saint Paul	Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası	Makine Şube Müdürü	1932
İsimsiz 1 Kişi	Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası	Makine Şube Müdürü	1932

⁹⁴⁶ Lewis, a.g.e., s. 447; Shaw, a.g.e., s. 286.

⁹⁴⁷ Shaw, a.g.e., s. 141.

⁹⁴⁸ A.g.m., s. 212.

* Meşrubat-ı küüliye: Alkollü içkiler.

⁹⁴⁹ Sinan Demirbilek, "Tek Parti Döneminde İnhisarlar (1923-1946)", ÇTTAD, XII/24, (2012/Bahar), s.s. 203-232, http://web.deu.edu.tr/ataturkilkeleri/ai/uploaded_files/file/dergi%2024/11.pdf, s. 205-208, 3 Eylül 2013.

Jobe	Tekirdağ Şarap Fabrikası		1933-1934
Lui Pallas (Louis Pallas)	İnhisarlar İdaresi	Kanyak ve Likör Uzmanı	1934, 1939-1940
Şovalye	İnhisarlar İdaresi	Şarapçılık Uzmanı	1936
Marcel Biron	İnhisarlar İdaresi	Şarapçılık Uzmanı	1938-1950
Jean Pouloux	Tekel Genel Müdürlüğü	Uzman	1950
Lacques Walter	Tekel Genel Müdürlüğü		1953

Tablo 3.8/1. İnhisar Alanında (1931-1953) Yılları arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları

Cumhuriyet Dönemi'nde 1931-1953 yılları arasında Tablo 3.8/1.'e göre Fransız uzmanların İnhisarlar İdaresi'nde istihdam edildiği görülmüştür.

Emil Boffard'ın 1931'de şarapçılık uzmanı olarak Çatalca'daki yasak bölgeye girmesine izin verilmiştir⁹⁵⁰.

İsimsiz⁹⁵¹ bir Fransız'ın 1932'de Saint Paul'un yerine yabancı uzman olarak istihdamına izin verilmiştir⁹⁵².

Fransız uzman **Saint Paul** Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası'nda Makine şube Müdürü olarak Maliye Vekaleti tarafından istihdam edilir. Saint Paul 1932'de istifa eder. Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası 1884'te tütün mamülleri üretmek üzere 1884'te Reji şirketinin binası olarak inşa edilir. İnşasına 1876'da Sultan II. Abdülhamit'in Fransa'dan davet ettiği mimar Aleksandre Vallaury tarafından başlanır. Yapı 1884 yılından beri faaliyet göstermektedir. Tütün fabrikası ve tütün ambarı bölgeye adını vermiş ve bölgeyi sosyo-ekonomik açıdan değiştirmiştir. Fransızların 45 yıllık işletmeciliğinin ardından Cumhuriyetin ilanını izleyen günlerde 1 Mart 1925'te Cumhuriyet Hükümeti'ne devredilir. Restorasyonuna 1999 yılından

⁹⁵⁰ BCA 30..18.1.2 / 17.10..11. / Ek No: 69-46 / K. No: 10646.

⁹⁵¹ BCA 30..18.1.2 / 29.49..12. / Ek No: 243-107 / K. No: 13055.

⁹⁵² BCA 30..18.1.2 / 29.49..12. / Ek No: 243-107 / K. No: 13055.

itibaren başlanıp, 2002'den beri Kadir Has Üniversitesi'nin Cibali Kampüsü olarak kullanılmaktadır. Fabrika 31 Aralık 1994'te kapatılır.⁹⁵³

Jobe, İnhisarlar İdaresi tarafından 1933'te Tekirdağ Şarap Fabrikası'nda iki yıl çalışma izni verilmiştir⁹⁵⁴. Tekel Tekirdağ Şarap Fabrikası 1931'de yukarıda adı geçen Fransız şarap uzmanı M. Emile Bouffart'ın (Emil Boffard) raporu üzerine ve Fransız ustaları nezaretinde, mübadeleyle beraber Yunanistan'a göç eden Rumlar'dan kalan bağları şarap imalathanelerinin tekrar canlandırmak üzere kurulur. Türkiye'nin ilk endüstriyel şarap fabrikasıdır.⁹⁵⁵

Lui Pallas (Louis Pallas), Gümrük ve İnhisarlar Vekaleti tarafından 1934'te İnhisarlar İdaresi'nde likör uzmanı, 1939'da ise iki yıl daha kanyak ve likör uzmanı olarak istihdam edilmiştir⁹⁵⁶.

Şovalye, İnhisar Vekaleti İnhisar Şubesi tarafından 1936'da şarapçılık uzmanı olarak istihdam edilmiştir⁹⁵⁷.

Marcel Biron, şarapçılık uzmanı olarak Gümrük ve İnhisarlar Vekaleti tarafından 1938-1950 yılları arasında bir yıl ile iki yıl arasında değişen sürelerde istihdam edilmiştir⁹⁵⁸. Tekel'in şarap uzmanı olan Fransız önolog* Biron Türkiye'deki şarapçılık için şöyle demektedir: "Eczayı asliyesi beyninde tam bir tevazün görülen Trakya kırmızı şaraplarında kendine mahsus bir menekşe kokusu vardır. Bunlar bu rayihayı Adakarası ve Papazkarası üzüm cinslerine medyundurlar. Kırmızı şaraplarda eskime hadisesi mümtaz bir tabiiilikde olup oldukça sür'atle vaki olmakta ve binnetice tanınmış şaraplar ayarında mahsul elde edilmektedir. (...) Şarapçılık bakımından Anadolu bağları çok zengindir. (...) İnhisarlar İdaresi, İzmir'in misket üzümlerinden istihsal ettiği çok şekerli ve rayihadar şıralardan, Türkiye'de

⁹⁵³ <http://www.mimarizm.com/kentintozu/Makale.aspx?id=418&sid=408> , <http://www.khas.edu.tr/universitede-yasam/saglik-kultur-spor/kultur.html> , 04.11.2012.

⁹⁵⁴ BCA 30..18.1.2 / 38.53..10. / Ek No: 243-141 / K. No: 14731.

⁹⁵⁵ Bülent Yardımcı, "Tekirdağ'dan Avrupa'ya Şarap Boru Hatrı", <http://www.milliyet.com.tr/2003/09/14/business/bus14.html> , <http://www.hayatimdegisti.com/forum/pratik-bilgiler/93164-tekirdag-icki-fabrikasi.html> , 12.08.2013.

⁹⁵⁶ BCA 30..18.1.2 / 46.47..9. / Ek No: / K. No: 2/949; 30..18.1.2 / 86.18..7. / Ek No: / K. No: 2/10493.

⁹⁵⁷ BCA 30..18.1.2 / 66.53..14. / Ek No: 243-233 / K. No: 2/4870.

⁹⁵⁸ BCA 30..18.1.2 / / Ek No: 243-27 / K. No: 2/9274; 30..18.1.2 / 91.65..8. / Ek No: 243-27 / K. No: 2/13868; 30..18.1.2 / 95.55..5. / Ek No: 243-27 / K. No: 2/16080; 30..18.1.2 / 98.33..17. / Ek No: 243-27 / K. No: 2/17770; 30..18.1.2 / 105.41..18. / Ek No: 27-108 / K. No: 3/1034; 30..18.1.2 / 111.52..5. / Ek No: 27-108 / K. No: 3/4536; 30..18.1.2 / 117.54..19. / Ek No: 27-108 / K. No: 3/7887; 30..18.1.2 / 123.76..9. / Ek No: 27-108 / K. No: 3/11912.

* Önolog: Şarapçılık uzmanı, şarap tadicısı.

olduğu kadar Avrupa'da tanınıp beğenilen mistel'ler imal etmektedir. Bu çok lezzetli misketlerden alkol derecesi yüksek nefis şaraplar istihali mümkündür...⁹⁵⁹

Jean Pouloux, Tekel Genel Müdürlüğü'nde uzman olarak 1950'de istihdam edilmiştir⁹⁶⁰.

Lacques Walter, Tekel Umum Müdürlüğü'nde 1953'te istihdam edilmiştir. Çamaltı Tuzlası'nın içinde bulunduğu ikinci yasak bölgeye girmesine izin verilmiştir⁹⁶¹.

Ünvan ve Meslekler	Sayı
Şarapçılık Uzmanı	3
Makine Şube Müdürü	2
Kanyak ve Likör Uzmanı	1
Uzman	1
Bilinmeyen	2
Toplam	9

Tablo 3.8/2. İnhisar Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları

Tablo 3.8/2.'ye göre üçü şarapçılık uzmanı, ikisi Makine Şube Müdürü, biri kanyak ve likör uzmanı, biri uzman olarak istihdam edilmiş olup ikisinin görevi de bilinmemektedir.

Yıllar	Kişi	Ünvan
1931	1	1 Şarapçılık Uzmanı
1932	1	1 Makine Şube Müdürü
1933	1	1 Bilinmeyen
1934	2	1 Kanyak ve Likör Uzmanı, 1 Bilinmeyen
1936	2	1 Kanyak ve Likör Uzmanı, 1 Şarapçılık Uzmanı
1938	1	1 Şarapçılık Uzmanı
1939	2	1 Şarapçılık Uzmanı, 1 Kanyak ve Likör Uzmanı
1940	2	1 Şarapçılık Uzmanı, 1 Kanyak ve Likör Uzmanı
1941	1	1 Şarapçılık Uzmanı
1942	1	1 Şarapçılık Uzmanı
1943	1	1 Şarapçılık Uzmanı
1944	1	1 Şarapçılık Uzmanı
1945	1	1 Şarapçılık Uzmanı
1946	1	1 Şarapçılık Uzmanı

⁹⁵⁹ Mehmet Yalçın, Üzümlerimiz Elden Gidiyor, <http://www.milliyet.com.tr/2005/09/04/pazar/yazyalcin.html> , 09.08.2013.

⁹⁶⁰ BCA 30..18.1.2 / 122.36..18. / Ek No: 27-479 / K. No: 3/11119.

⁹⁶¹ BCA 30..18.1.2 / 132.51..6. / Ek No: 27-642 / K. No: 4/1007.

1947	1	1 Şarapçılık Uzmanı
1948	1	1 Şarapçılık Uzmanı
1949	1	1 Şarapçılık Uzmanı
1950	2	1 Şarapçılık Uzmanı, 1 Uzman
1953	1	1 Bilinmeyen

Tablo 3.8/3. İnhisar Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlerle Göre Sayıları ve Ünvanları

Tablo 3.8/3.'e göre en fazla 1934-1936 ve 1939-1940 yıllarında istihdam edilmişlerdir.

Tekel (İnhisarlar) alanında 1931-1953 yılları arasında dokuz Fransız uzman şarap uzmanı, kanyak ve likör uzmanı, makine şube müdürü ve uzman olarak istihdam edilmişlerdir. Fransızlar tütün ve sigara tekelindeki varlığının 1925'te bu alanda devlet tekeli uygulaması başlayana kadar devam ettirmiş, ancak Fransız uzmanlardan nitelikli eleman ihtiyacı kapsamında yararlanılmıştır.

3.9. Arkeoloji Alanında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Arkeoloji alanında 1925-1975 yılları arasında 6 Fransız uzman istihdam edilmiş olup, tüm alanlarda istihdam edilen Fransız uzmanlar içerisinde Grafik 3.1/4'e göre %0,91'lik bir payı oluşmaktadır.

Anadolu'ya arkeolojik kazılar, Anadolu'ya gelen maceracılar, yabancı din adamları ve devlet adamları ile birlikte 17. yüzyıldan itibaren başlar. Bu amaçla Anadolu'ya en çok Fransızlar gelmiştir. Fransızlar Karia, Lykia ve Phrygia bölgelerine arkeolojik kazılarda bulunmuşlardır.⁹⁶² Cumhuriyet döneminde arkeolojinin temelleri ise Atatürk tarafından atılır. Atatürk, Anadolu'nun eski uygarlıklarına dair buluntuların çıkarılması, korunması, tasnif edilmesi ve ihmal edilmiş olan bu eserlerin bakımı için müze müdürlüklerinin kurulmasını ve arkeoloji uzmanlarının yetiştirilmesini istemiştir. Daha Millî Mücadele Dönemi'nde 1921'de Mustafa Kemal'in telkinleri ile müzenin kurulması için meclisten karar çıkartılır.⁹⁶³ Bu amaçla atılan adımların başında 1931'de Türk Tarih Kurumu'nun açılması ve

⁹⁶² Sedef Çokay Kepçe, Klasik Arkeolojiye Giriş II, 20. Yüzyıl Başlarına Kadar Yapılan Kazılar ve Bunların Arkeolojik Yönden Değerlendirilmesi, http://www.ctf.edu.tr/farma/.../pdf/arkeoloji/Klasik_Arkeolojiye_Giris_II.pdf, 03.10.2013.

⁹⁶³ <http://www.anadolumedeniyetlerimuzesi.gov.tr/belge/1-55042/ankara-kalesi.html>, 01.12.2013.

1935'te genç arkeologların yetişmesi için Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin açılması gelir. Ardından İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Kürsüsü ve Enstitüsü açılır. Bazı ören yerlerinde kazılar başlar. Arkeoloji eğitimi için yurt dışına öğrenci gönderilir. Nazi Almanyası'ndan kaçan bilim adamları, arkeoloji biliminin ülkemizde gelişmesine yönelik olarak da değerlendirilir.⁹⁶⁴ Türkiye'ye 1930'lu yılların başında gelmeye başlayan Fransızlar Phrygia, Lykia, Karia gibi Batı Anadolu'da yaşamış ilk uygarlıkların topraklarında sondaj ve kazı çalışmalarını başlatırlar. Maarif Vekaleti'nin verdiği izinle özellikle Xanthos ve Claros'da Fransızlar kazı çalışmalarına yönelmişlerdir.

Ünvanı, Adı ve Soyadı	Çalıştığı Kurum/Yer	Görevi	Yıllar
Albert Gabriel	Vakıflar Genel Müdürlüğü, Maarif Vekaleti	Mimar, Arkeolog, Ressam	1926-1966
Delapore (Delaporte)	Kırşehir-Hashüyük Kazısı, Malatya Aslantepe Mevkii'ndeki Hafriyat	Arkeolog	1931, 1939
Maurice Vieyra	Malatya-Aslantepe Kazısı	Hititolog	1945
Prof. Dr. Henri Metzger	Kaş ilçesi Kınık Köyü Xanthos Antik Kenti Kazısı, Muğla'nın Fethiye İlçesine Bağlı Letoon Antik Alanı Kazısı	Kazı Başkanı, Arkeolog	1950-1952
Oliver Pelun	Niğde'nin Ulukışla İlçesindeki Kazı	Kazı Başkanı, Arkeolog	1968
Prof. Dr. Emmanuel Laroche	İçel'in Gülnar İlçesine Bağlı Tırnak Köyü'ndeki Kazı	Kazı Başkanı, Arkeolog	1975

Tablo 3.9/1. Arkeoloji Alanında (1925-1975) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları

Arkeolog **Prof. Dr. Albert Gabriel***, Türkiye'de kaldığı sürede pek çok seyahat düzenler. Strasburg Üniversitesi'nde profesördür.⁹⁶⁵ Türkiye'deki kariyeri

⁹⁶⁴ Veli Sevin, **Başlangıcından Perslere Kadar Anadolu Arkeolojisi**, Der Yayınları, Genişletilmiş İkinci Basım, İstanbul, 1999.

* Albert Gabriel'den bayındırlık ve eğitim alanına gelen Fransız uzmanlarda da söz edilmiştir.

⁹⁶⁵ Yerasimos, **a.g.y.**

Darülfünun'da 1926-1930 yılları arasında Arkeoloji ve Sanat Tarihi dersleri vermesi ile başlar.⁹⁶⁶ Bu arada 1930-1940 yılları arasında Anadolu'daki özellikle de İstanbul'daki tarihi yapılar hakkında monografiler, mimari çizimler hazırlar. 1932 Nisan ve Mayıs aylarında Diyarbakır'a yaptığı ziyaretle, şehrin sur içinde kalan kısımlarının hava almasına yönelik başlatılan sur yıkma çalışmalarına engel olur. Gabriel, 1932'de Atatürk tarafından Hasankeyf'in ilk sistematik yüzey araştırmalarının yapılması için görevlendirilir. Hasankeyf'in ilk fotoğrafını çeken ve kurtarılması için mücadele veren kişiler arasında yer alır.⁹⁶⁷ Yine Doğu Anadolu, Konya, Bursa ve Boğaziçi saraylarına kadar pek çok mimari eserin rölovesini* hazırlar. İstanbul'un monografisini** Ocak 1955'te hazırladıktan sonra aynı yılın Kasım ayında Bursa'nın da monografisini hazırlar ve Bursa'nın fahri hemşerisi ilan edilir. Şehir planlamacısı Henri Prost'un İstanbul'daki imparatorluk saraylarının çevresinde "Arkeolojik Park" oluşturulmasına yönelik projesini destekler.⁹⁶⁸ Ayrıca 1925-1960 yılları arasında bu konu ile ilgili bir rapor da Millî Eğitim Bakanlığı'na yazar. Aynı dönemde Maarif Vekaleti'nce Anadolu'daki tarihi eserlerin incelenmesiyle görevlendirilir. "Türk sanat tarihi araştırmalarının babası" olarak adlandırılır.⁹⁶⁹ Seksen yıl öncesinin Urfa'sına ait görseller izlenebilir.⁹⁷⁰ Anadolu'daki çalışmalarına II. Dünya Savaşı'nın başlamasına kadar aralıklarla devam eder. Sonrasında 1957- 1962- 1965 ve 1966 yıllarında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde istihdam edilir.⁹⁷¹ 1926-1956 yılları arasında İstanbul Üniversitesi'nde de konferanslar ve Edebiyat Fakültesi'nde serbest dersler verir ve İstanbul Üniversitesi tarafından fahri doktora ünvanı verilir. Bu arada 1934'te

⁹⁶⁶ http://web.deu.edu.tr/atmer/atmer/uploaded_files/file/19-Kitabiyat_Zeki%20Arikan_347-352.pdf

⁹⁶⁷ Mathilde Pinon Demirçivi-Pierre Pinon, Albert Gabriel'in İzinde, <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=51&RecID=1250>, 13.08.2013; http://www.arkeolojidunyasi.com/ataturk_arkeoloji.html, 06.11.2013.

* Rölöve: Bir yapının, kent dokusunun veya arkeolojik kalıntının yakından incelenmesi, belgelendirilmesi, mimarlık tarihi açısından değerlendirilmesi ve restorasyon projeleri hazırlanabilmesi için binanın iç ve dış mimarisine, özgün dekorasyonuna ve taşıyıcı sistemi ile yapı malzemelerine ait mevcut durumunun ölçekli çizimlerle anlatılmasıdır. <http://www.restoraturk.com/restorasyon-nedir/rolove-nedir.html>, 28.11.2013.

** Monografi: Ünlü bir kişinin hayatını, kişiliğini, eserlerini, başarılarını ayrıntıları ile ele alan veya bilimsel bir alanda özel bir konu yada sorun üzerine yazılan inceleme yazısıdır. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Monografi>, 28.11.2013.

⁹⁶⁸ Mathilde Pinon Demirçivi-Pierre Pinon, Albert Gabriel'in İzinde, <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=51&RecID=1250>, 13.08.2013.

⁹⁶⁹ <http://www.divrigi.gov.tr/albert-gabriel-119s.htm>, 13.08.2013.

⁹⁷⁰ <http://www.edessatv.com/album-p2-aid.22.html#galeri>, 13.08.2013.

⁹⁷¹ BCA 30..18.1.2 / 147.54..8. / Ek No: 27-267 / K. No: 4/9606; 30..18.1.2 / 164.23..15. / Ek No: 272-67 / K. No: 6/552; 30..18.1.2 / 155.23..4. / Ek No: 271-4 / K. No: 6/4592.

Cenevre Müzesi, 1936'da Belgrad ve Zagreb Üniversiteleri, 1950'de Brüksel Üniversitesi'nde Türk sanatıyla ilgili konferanslar verir. 1932'de Alman Enstitüsü asli üyesi, 1933'te Fransız Akademisi muhabir üyesi, 1940'da Türk Tarih Kurumu şeref üyesi, 1960'da Belçika Kraliyet Akademisi şeref üyesi olarak seçilir.⁹⁷² 1 Şubat 1931'de Fransa'nın Türkiye Büyükelçisi de Chambrun'le birlikte İstanbul'da Fransız Arkeoloji Enstitüsü'nün kuruluşunu gerçekleştirir, 1946'da Enstitü'nün müdürü olarak görev yapar ve 1956'da bu görevden ayrılır. Bu kurumun adı 1975'te Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü olarak değişmiştir.⁹⁷³ Enstitünün kuruluşu ile Paris ve İstanbul Üniversitelerinin yakınlaşması ve oluşacak bilimsel işbirliği sayesinde iki ülke ilişkilerinin gelişmesi için uygun bir zeminin oluşması da hedeflenir.⁹⁷⁴ Fransız Arkeoloji Enstitüsü'nün müdürü olarak 1946'da II. Dünya Savaşı'ndan dolayı yarıda bırakılmış Emirdağ sınırları içerisindeki Yazılıkaya kazılarına kazı başkanlığı yapar.⁹⁷⁵ Doç. Dr. Halet Çambel ve Mualla Eyüboğlu yönetiminde başlamış olan Yazılıkaya kazılarına devam etme iznini 1955'te alır.⁹⁷⁶ Basılmış eserleri mevcuttur.⁹⁷⁷ Fransa'ya 1956'da döner. Emekli olana kadar College de France'da İslam Doğu Sanatları tarihi profesörü olarak dersler veren Gabriel'e, bilimsel hizmet ve dünya çapındaki çalışmalarından dolayı 30 Mayıs 1950 tarihinde bu kez Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Senatosu tarafından Fahri Profesör ünvanı verilir.⁹⁷⁸ Türkiye'deki sanatsal ve tarihi yapıların korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasına yönelik yaptığı katkılardan dolayı, ülkemizde bilim çevreleri arasında özel bir yere sahiptir.⁹⁷⁹ Ülkemizde 1926-1956 yılları arasında kalan Gabriel hakkında yazılmış bir eser mevcuttur.⁹⁸⁰ Yapı Kredi Kâzım Taşkent Sanat

⁹⁷² <http://www.filozof.net/Turkce/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/12714-albert-louis-gabriel-kimdir-hayati-eserleri-hakkinda-bilgi.html> , 26.01.2013.

⁹⁷³ **BCA** 30..18.1.2 / 112.66..14. / Ek No: 76-462 / K. No: 3/4827 , 25.05.2013; 30..18.1.2 / 140.76..14. / K. No: 4/5735 , <http://www.filozof.net/Turkce/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/12714-albert-louis-gabriel-kimdir-hayati-eserleri-hakkinda-bilgi.html> , 26.01.2013; http://web.deu.edu.tr/atmer/atmer/uploaded_files/file/19-Kitabiyat_Zeki%20Arkan_347-352.pdf , 06.11.2013; <http://www.kayseri.bel.tr/web2/uploads/eDergiler/kayseri-ansiklopedisi-cilt2/files/assets/basic-html/page329.html> , 06.11.2013; Yerasimos, **a.g.y.**

⁹⁷⁴ Yerasimos, **a.g.y.**

⁹⁷⁵ **BCA** 30..18.1.2 / 112.66..14. / Ek No: 76-462 / K. No: 3/4827.

⁹⁷⁶ **BCA** 30..18.1.2 / 140.76..14. / Ek No: / K. No: 4/5735.

⁹⁷⁷ Diyarbakır Surları, <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?p=2563620> , 24.05.2013.

Albert Gabriel, **Kayseri Türk Anıtları**, Çev. Ahmet Akif Tüten, Ankara, 1954.

-----, *Monuments Turcs D'anatolie Amasya Tokat, Sivas*, Paris, 1934.

-----, *Voyages Archéologiques Dans La Turguie Orientale*, 1940.

⁹⁷⁸ Süslü, **a.g.e.**, s. 70.

⁹⁷⁹ <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSavi=51&RecID=1250> , 13.08.2013.

⁹⁸⁰ **Albert Gabriel, (1883-1972), Mimar, Arkeolog, Ressam, Gezgin**, Yapı- Kredi Yayınları, İstanbul, 2006.

Galerisi'nde, 15 Eylül-9 Kasım 2006 tarihleri arasında Yapı Kredi Yayıncılık, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü (IFEA-İstanbul) ve Ulusal Sanat Tarihi Enstitüsü (INHA-Paris)'nün girişimi ile “**Albert Gabriel (1883–1972): Mimar, Arkeolog, Ressam, Gezgin**” başlıklı bir sergi düzenlenmiştir.⁹⁸¹

Delapore (Delaporte), 1939'da Malatya Aslantepe Mevkii'ndeki hafriyatın çalışma süresi bir yıl daha uzatılmıştır⁹⁸². İstanbul Fransız Arkeoloji Enstitüsü üyesidir. Kırşehir-Hashüyük'te 1931'de Louvre Müzesi adına kazı yapmıştır.⁹⁸³ “Les Hitites (Hititler)” adlı bir eseri bulunmaktadır.⁹⁸⁴

Maurice Vieyra, Hititolog'tur. Malatya-Aslantepe kazısının yeniden başlaması için 1945'te izin verilmiştir⁹⁸⁵. Ulaşabildiğimiz çalışmaları mevcuttur.⁹⁸⁶

Prof. Dr. Henri Metzger, Kaş ilçesi Kınık Köyü'nde Xanthos antik kentinde yapılacak kazıya 1952'de başkanlık yapmış bir arkeologtur. Xanthos antik kentinde 1950'den itibaren Fransız Arkeoloji Enstitüsü adına kazılar yapan Fransız arkeologlar arasında yer almaktadır.⁹⁸⁷ Xanthos'tan 1838'de İngiliz Arkeolog Charles Fellows tarafından British Muzeum'a kaçırılan eserlerin Türkiye'ye iadesi için 2002'de British Museum'a yazılı başvuruda bulunmuştur.⁹⁸⁸ Yine 1952'de Muğla'nın Fethiye ilçesine bağlı Letoon antik alanını ilk kez kazmaya başlamıştır.⁹⁸⁹ Ulaşabildiğimiz yayınları mevcuttur.⁹⁹⁰

Oliver Pelun Fransız Arkeoloji Enstitüsü olarak 1968'de Niğde'nin Ulukışla ilçesinde kazı başkanlığı yapmıştır⁹⁹¹.

⁹⁸¹ <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSavi=51&RecID=1250> , 13.08.2013.

⁹⁸² **BCA** 30..18.1.2 / 88.78..5. / Ek No: 149-128 / K. No: 2/11700.

⁹⁸³ http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d03/c024/b088/mm_030240880613.pdf , 16.08.2013.

⁹⁸⁴ <http://www.facebook.com/notes/sinan-meydan/omurgasi-kirik-aydinlar-turk-tarih-tezinin-dogrulandigindan-haberiniz-var-mi/129021017132083> .

⁹⁸⁵ **BCA** 30..18.1.2 / 109.62..19. / Dosya No: 76248 / K. No: 3/3226.

⁹⁸⁶ Maurice Vieyra, “Istar de Ninive”, Revue Assyriologi.

-----, “Deux fragments inedits de Boghaz-Köy”.

-----, “Halpa-sulupi”.

-----, “A propos d'un oiseau hittite et de la lecture du nom d'un oiseau biblique”.

-----, “Le nathi de Ninive”.

⁹⁸⁷ **BCA** 30..18.1.2 / 130.93..2. / Ek No: 76-1209 / K. No: 3/16076.

http://www.3dpanoramik.com/panoramik/127/xanthos_antik_kenti.html , <http://ulusgazetesi.com/tapinaklar-kenti-kazilari/> , http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d03/c024/b088/mm_030240880613.pdf , 16.08.2013; Yerasimos, **a.g.y.**

⁹⁸⁸ <http://arsiv.zaman.com.tr/2002/12/17/akdeniz/h3.htm> , 16.08.2013.

⁹⁸⁹ <http://webtv.hurriyet.com.tr/2/35546/0/1/tapinaklar-kentinde-hazine-araniyor.aspx> , 16.08.2013.

⁹⁹⁰ Prof. Henri Metzger, Campagne De 1971 Au Létoon Et A Xanthos.

-----, Fouille Du Létoon de Xanthos en 1966.

⁹⁹¹ **BCA** 30..18.1.2 / 223.61..3. / Ek No: 136-261271 / K. No: 6/10530.

Prof. Dr. Emmanuel Laroche Fransız Arkeoloji Enstitüsü üyesi olarak 1975'te İçel'in Gülnar ilçesine bağlı Tırnak Köyü'nde kazı başkanlığı yapmıştır⁹⁹². Fransız Arkeoloji Enstitüsü'ne bağlı olarak Anadolu'da kazılar yapmıştır.

Ünvan ve Meslekler	Sayı
Arkeolog	5
Hititolog	1
Toplam	6

Tablo 3.9/2. Arkeoloji Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları

Tablo 3.9/2'ye beş Fransız arkeolog, biri Hititolog olarak istihdam edilmişlerdir.

Yıllar	Kişi	Ünvan
1925	1	1 Arkeolog
1926	1	1 Arkeolog
1927	1	1 Arkeolog
1928	1	1 Arkeolog
1929	1	1 Arkeolog
1930	1	1 Arkeolog
1931	2	2 Arkeolog
1932	1	1 Arkeolog
1933	1	1 Arkeolog
1934	1	1 Arkeolog
1935	1	1 Arkeolog
1936	1	1 Arkeolog
1937	1	1 Arkeolog
1938	1	1 Arkeolog
1939	2	2 Arkeolog
1940	1	1 Arkeolog
1941	1	1 Arkeolog
1942	1	1 Arkeolog
1943	1	1 Arkeolog
1944	1	1 Arkeolog
1945	2	1 Arkeolog, 1 Hititolog
1946	1	1 Arkeolog
1947	1	1 Arkeolog
1948	1	1 Arkeolog
1949	1	1 Arkeolog
1950	2	2 Arkeolog
1951	2	2 Arkeolog
1952	2	2 Arkeolog

⁹⁹² BCA 30..18.1.2 / 339.68..16. / Ek No: 136-551545 / K. No: 7/10606.; Yerasimos, a.g.y.

1953	1	1 Arkeolog
1954	1	1 Arkeolog
1955	1	1 Arkeolog
1956	1	1 Arkeolog
1957	1	1 Arkeolog
1958	1	1 Arkeolog
1959	1	1 Arkeolog
1960	1	1 Arkeolog
1961	1	1 Arkeolog
1962	1	1 Arkeolog
1963	1	1 Arkeolog
1964	1	1 Arkeolog
1965	1	1 Arkeolog
1966	1	1 Arkeolog
1968	1	1 Arkeolog
1975	1	1 Arkeolog

Tablo 3.9/3. Arkeoloji Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlerle Göre Sayıları ve Ünvanları

Tablo 3.9/3'e 1925-1975 yılları arasında Fransızlar arkeoloji alanında en çok 1931, 1939, 1945, 1950-1952 yıllarında istihdam edilmişlerdir.

Arkeoloji alanında 1925-1975 yılları arasında istihdam edilen altı Fransız uzmandan beşinin arkeolog Fransız Arkeoloji Enstitüsü üyesi, birinin ise Hititolog olduğu ve dördünün de kazı başkanlığı yaptığı görülmüştür. Arkeologlardan Albert Gabriel Fransa'nın Türkiye Büyükelçisi de Chambrun'le birlikte İstanbul'da Fransız Arkeoloji Enstitüsü'nün kuruluşunda yer almış, hatta 1946'da Enstitü'nün müdürü olarak da görev yapmıştır. Eğitim ve bayındırlık alanında da görev aldığını belirttiğimiz Gabriel Türkiye'nin yalnız geleceği için değil, aynı zamanda yaptığı kazılar, sanatsal ve tarihi yapıların korunmasına için yapılan çalışmaları ile geçmişe yönelik tarihinin korunmasına da diğer arkeologlarla birlikte katkıda bulunmuştur.

Fransız arkeologların 1925-1975 yılları arasında elli yıllık geniş bir alanda istihdam edilmeleri, arkeolojik kazıların en az yirmi ya da otuz yıl gibi uzun soluklu devam etmesi, kısa sürede verim alınamaması ve maliyetli oluşu ile ilgilidir. Üstelik kazılar yaz dönemi iki ay kadar sürmekte ve çıkarılan buluntular üzerinde kış döneminde tek tek çalışılmaktadır. Örneğin Truva (Troya-Troia) antik kentinde Almanların kazıları Heinrich Schliemann tarafından 1870'de başlamıştır ve günümüzde hala devam etmektedir. Almanlar ayrıca Pergamon (Bergama), Priene,

Miletos, Boğazköy kazılarında da epey söz sahibidirler.⁹⁹³ Almanlar Türkiye'deki arkeolojik ve tarihi yerlerin araştırılması ve geliştirilmesi ile ilgili kazılarını Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün desteğiyle ve disiplini olarak devam ettirmektedirler. Yurt dışındaki dokuz şubesinden biri olan İstanbul şubesi 1929 yılından beri çalışmalarını devam ettirmektedir.⁹⁹⁴ Almanlar Eskişehir yakınlarındaki Demircihöyük'te 1937, Phrgia'da ve Kappadokia'da 1939, Hattuşaş'(Boğazköy)da 1931'den beri kazı yapmaktadırlar. Yine Truva'da Amerikalı ve Larisa'da İsveçli arkeologların kazıları da söz konusudur. Yine Alman arkeolog Hans-Peter Laqueur zaman zaman Fransız Arkeoloji Anadolu Araştırmaları Enstitüsü ile beraber çalışarak İstanbul'un Osmanlı dönemi mezar taşlarını araştırmış ve sonuçları İstanbul Mitteilug'da yayınlamıştır.⁹⁹⁵ Anadolu'daki tarihi ve arkeolojik eserlerin keşfedilmesi, korunması ve yaşatılmasına ilişkin bilimsel bir işbirliği söz konusudur.

3.10. Sanayi Alanında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Sanayi alanında 1935-1949 yılları arasında 2 Fransız uzman istihdam edilmiş olup, tüm alanlarda istihdam edilen Fransız uzmanlar içerisinde Grafik 3.1/4'e göre %0,30'luk bir payı oluşmaktadır.

Cumhuriyet döneminde kimya sanayi ve kimyasal teknoloji, dış lisans ve bilgi transferi sayesinde önemli gelişmeler kaydedilmiştir. İzmir'de 1945'te kağıt fabrikası kurulmuştur. İlk çimento fabrikası ise Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde 1911'de açılmıştır.⁹⁹⁶

⁹⁹³ http://www.ankara.diplo.de/Vertretung/ankara/tr/08_Kultur_Bildung/Archaeologie/Archaologie_DAI_Istanbul_news.html , 01.12.2013.

⁹⁹⁴ Ahmet Yüksel, II. Abdülhamid Döneminde Bilimsel, Kültürel ve Turistik Amaçlarla Osmanlı Ülkesi'ne Gelen Almalar, http://www.jasstudies.com/Makaleler/458695186_v%C3%BCkselahmet_395-415_5-5_T.pdf , 01.12.2013, s. 416-418.

⁹⁹⁵ <http://www.karalahana.com/makaleler/tarih/alman-arkeoloji-enstitusu-istanbul-subesi.htm> , 01.12.2013;

Almanları Anadolu'daki arkeolojik kazıları için bkz. Hititler ve Hitit İmparatorluğu, **Batı Anadolu Sanat ve Sergi Sempozyumu Bildirileri**, 2002, Bonn; Wolfgang Radt, **Pergamon**, YKY Yayınları, Birinci Baskı, İstanbul, 2002; Max Kunze, **Pergamon Sunağı**, Maiz, 1992; Jörg Wagner, **Kommagene, Heimat der Götter**, Dortmund, 1987; Nezih Başgelen, **Nemrut Dağı**, İstanbul, 2003; Manfred Korfmann-Dietrich Mannsperger, **Führer Durch Troia**, Ege Yayınları, İstanbul, 2001; Joachim Raeder, Priene, 1984, Berlin.

⁹⁹⁶ Mehmet Doğan, "Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Kimya Alanında Gelişmeler", **Atatürk'ün Ölümünün 62. Yılında Cumhuriyet Türkiye'sinde Bilimsel Gelişmeler Sempozyumu**, Bahaeddin Yediyıldız (Editör), Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Bildiriler ve Tartışmalar, 8-10 Kasım 2000, Ankara, 2001.

Ünvanı, Adı ve Soyadı	Çalıştığı Kurum/Yer	Görevi	Yıllar
Gaston Giebe	İzmir Kağıt Fabrikası	Uzman	1935
Maurice Schiltz	Çimento Fabrikaları	Çimento Uzmanı	1936-1949

Tablo 3.10/1. Sanayi Alanında (1935-1949) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları

Gaston Giebe, İzmit Kağıt Fabrikası'nda 1935'te istihdam edilmiştir⁹⁹⁷.*

Maurice Schiltz, Ekonomi Bakanlığı tarafından 1936-1949 yılları arasında çimento uzmanı olarak istihdam edilmiştir⁹⁹⁸. Taşlıman ve Eskişehir'deki Arslan ve Eskişehir Müttehit Çimento ve Kireci A.Ş.'ne ait çimento fabrikalarının tamir işleri için bir aylığına 1939'da, Zeytin Burnu Çimento Fabrikası'nda 1944-1945 yıllarında, 1945'te Zeytinburnu Çimento Fabrikası'nda müdür olarak, 1946'da Darıca'da Taş Limanında Kurulu Arslan Çimento Fabrikası'nda istihdam edildiği görülmüştür.

Ünvan ve Meslekler	Sayı
Uzman	1
Çimento Uzmanı	1
Toplam	2

Tablo 3.10/2. Sanayi Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları

Tablo 3.10/2.'e göre Sanayi alanında Fransız uzmanların biri uzman ve biri de çimento uzmanı olmak üzere iki kişi istihdam edilmiştir.

Yıllar	Kişi	Ünvan
1935	1	1 Uzman
1936	1	1 Çimento Uzmanı
1937	1	1 Çimento Uzmanı
1938	1	1 Çimento Uzmanı

⁹⁹⁷ BCA 30..18.1.2 / 56.58..3. / Ek No: 69-126 / K. No: 2/2947.

* Gaston Giebe 1943'te İzmit-Sapanca Su İsaleşi işi için de istihdam edilmiştir. Bkz. Su İşlerinde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar.

⁹⁹⁸ BCA 30..18.1.2 / 89.109..7. / Ek No: 69-209 / K. No: 2/12326; 30..18.1.2 / 104.9..16. / Ek No: / K. No: 3/513; 30..18.1.2 / 106.75..4. / Ek No: 27-26 / K. No: 3/1700; 30..18.1.2 / 109.58..3. / Ek No: 27-26 / K. No: 3/3130; 30..18.1.2 / 112.83..14. / Ek No: / K. No: 3/5169; 30..18.1.2 / 112.83..14. / Ek No: 54-29 / K. No: 3/5169.

1939	1	1 Çimento Uzmanı
1940	1	1 Çimento Uzmanı
1941	1	1 Çimento Uzmanı
1942	1	1 Çimento Uzmanı
1943	1	1 Çimento Uzmanı
1944	1	1 Çimento Uzmanı
1945	1	1 Çimento Uzmanı
1946	1	1 Çimento Uzmanı
1947	1	1 Çimento Uzmanı
1948	1	1 Çimento Uzmanı
1949	1	1 Çimento Uzmanı

Tablo 3.10/3. Sanayi Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihler Göre Sayıları ve Ünvanları

Sanayi alanında 1935-1949 yılları arasında iki Fransız uzman istihdam edilmiştir. Bu uzmanlardan 1935'te Gaston Giebe, 1936-1949 yılları arasında ise Maurice Schiltz çimento uzmanı olarak istihdam edilmiştir. En uzun süre istihdam edilen uzmanın ise Maurice Schiltz olduğu görülmüştür.

3.11. Sağlık Alanında İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Sağlık alanında 1948-1965 yılları arasında 10 Fransız uzman istihdam edilmiş olup, tüm alanlarda istihdam edilen Fransız uzmanlar içerisinde Grafik 3.1/4'e göre %1,52'lik bir payı oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı ve Soyadı	Çalıştığı Kurum/Yer	Görevi	Yıllar
İsimsiz 3 Kişi	Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi	Doktor	1948
İsimsiz 6 Kişi	Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi	Laboratuvar Teknisyeni	1948
Dr. Andree Soubille	Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi	Doktor	1965

Tablo 3.11/1. Sağlık Alanında (1948-1965) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları

Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi'nde **isimsiz**⁹⁹⁹ üç doktor ve altı laboratuvar teknisyeni 1948'de, **Dr. Andree Soubille**¹⁰⁰⁰ ise 1965'te istihdam edilirler.

Ünvan ve Meslekler	Sayı
Doktor	4
Laboratuvar Teknisyeni	6
Toplam	10

Tablo 3.11/2. Sağlık Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları

Tablo 3.11/2.'ye göre sağlık alanında 10 Fransız'ın dördü doktor, altısı laboratuvar teknisyeni olarak istihdam edilmiştir.

Yıllar	Kişi	Ünvan
1948	9	3 Doktor, 6 Laboratuvar Teknisyeni
1965	1	1 Doktor

Tablo 3.11/3. Sağlık Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihler Göre Sayıları ve Ünvanları

Her biri Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi'nde olmak üzere 1948-1965 yılları arasında sağlık alanında on Fransız uzman istihdam edilmiştir. Bunlardan üçü isimsiz olmak üzere dördü doktor, altısı ise laboratuvar teknisyenidir.

3.12. Posta İşlerinde İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Posta işlerinde 1951-1958 yılları arasında 5 Fransız uzman istihdam edilmiş olup, tüm alanlarda istihdam edilen Fransız uzmanlar içerisinde Grafik 3.1/4'e göre %0,76'lık bir payı oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı ve Soyadı	Çalıştığı Kurum/Yer	Görevi	Yıllar
Clavier (M. Clavier)	PTT İşletme Genel Müdürlüğü		1951-1958

⁹⁹⁹ BCA 30..18.1.2 / 179.42..13. / Ek No: 273-15 / K. No: 6/3369.

¹⁰⁰⁰ BCA 30..18.1.2 / 190.70..1. / Dosya No: 276 / K. No: 6/5529.

Putgrehier	PTT İşletme Genel Müdürlüğü		1951- 1958
Subtil	PTT İşletme Genel Müdürlüğü		1951
Meinjou	PTT İşletme Genel Müdürlüğü		1951
M. Mercier	PTT İşletme Genel Müdürlüğü		1951- 1952

Tablo 3.12/1. Posta Alanında (1951-1958) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları

M. Clavier¹⁰⁰¹, ve Putgrehier¹⁰⁰², 1951-1958 yılları arasında; Subtil¹⁰⁰³ ve Meinjou¹⁰⁰⁴, 1951'de; M. Mercier¹⁰⁰⁵, 1951 ve 1952'de PTT İşletme Genel Müdürlüğü'nde istihdam edilirler.

Ünvan ve Meslekler	Sayı
Bilinmeyen	5
Toplam	5

Tablo 3.12/2. Posta Alanındaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları

Yıllar	Kişi	Ünvan
1951	5	5 Bilinmeyen
1952	3	3 Bilinmeyen
1953	2	2 Bilinmeyen
1954	2	2 Bilinmeyen
1955	2	2 Bilinmeyen
1956	2	2 Bilinmeyen
1957	2	2 Bilinmeyen
1958	2	2 Bilinmeyen

Tablo 3.12/3. Posta Alanındaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihlerle Göre Sayıları ve Ünvanları

¹⁰⁰¹ BCA 30..18.1.2 / 126.44..13. / Ek No: 27-568 / K. No: 3/13163; 30..18.1.2 / 126.71..10. / Ek No: 27-568 / K. No: 3/13700; 30..18.1.2 / 128.13..16. / Ek No: 27-568 / K. No: 3/14485; 30..18.1.2 / 132.32..19. / Ek No: 27-511 / K. No: 4/640; 30..18.1.2 / 135.32..14. / Ek No: 27-511 / K. No: 4/2701; 30..18.1.2 / 138.126..10. / Ek No: 27-19 / K. No: 4/4569; 30..18.1.2 / 142.35..3. / Ek No: 27-19 / K. No: 4/7129; 30..18.1.2 / 148.11..17. / Ek No: 27-19 / K. No: 4/10035.

¹⁰⁰² BCA 30..18.1.2 / 126.44..13. / Ek No: 27-568 / K. No: 3/13163; 30..18.1.2 / 126.71..10. / Ek No: 27-568 / K. No: 3/13700; 30..18.1.2 / 128.13..16. / Ek No: 27-568 / K. No: 3/14485; 30..18.1.2 / 132.32..19. / Ek No: 27-511 / K. No: 4/640; 30..18.1.2 / 135.32..14. / Ek No: 27-511 / K. No: 4/2701; 30..18.1.2 / 138.126..10. / Ek No: 27-19 / K. No: 4/4569; 30..18.1.2 / 142.35..3. / Ek No: 27-19 / K. No: 4/7129.

¹⁰⁰³ BCA 30..18.1.2 / 126.44..13. / Ek No: 27-568 / K. No: 3/13163.

¹⁰⁰⁴ BCA 30..18.1.2 / 126.44..13. / Ek No: 27-568 / K. No: 3/13163.

¹⁰⁰⁵ BCA 30..18.1.2 / 126.64..2. / Ek No: 27-568 / K. No: 3/13552; 30..18.1.2 / 128.13..16. / Ek No: 27-568 / K. No: 3/14485.

Tablo 3.12/3.'e göre posta işlerinde en çok 1951'de beş Fransız uzman istihdam edilmiştir.

Posta işlerinde 1951-1958 yıllarında beş Fransız uzmanın PTT İşletmesi Genel Müdürlüğü'nde istihdam edildiği görülmüştür. Bu uzmanlardan Subtil ve Meinjou 1951'de, M. Mercier 1951-1952'de istihdam edilir. M. Clavier ve Putgrehier 1951-1958 yılları arasında istihdam edilmiş olup, en uzun süre istihdam edileni M. Clavier'dir.

3.13. Diğer Alanlarda İstihdam Edilen Fransız Uzmanlar

Diğer alanlarda 1949-1973 yılları arasında 8 Fransız uzman istihdam edilmiş olup, tüm alanlarda istihdam edilen Fransız uzmanlar içerisinde Grafik 3.1/4'e göre %1,22'lik bir payı oluşturmaktadır.

Ünvanı, Adı ve Soyadı	Çalıştığı Kurum/Yer	Görevi	Yıllar
Paul Cassan	Çalışma Bakanlığı Teşkilatı		1949
Maurice Colombain	Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı		1949
E. Hablitzel	İşçi Sigortaları Kurumu	Hastalık Uzmanı	1949
Dr. René Springer	İşçi Sigortaları Kurumu	Hastalık Uzmanı	1949
Alfred Picard	T.C. Emekli Sandığı	Uzman	1951
Robert Lecoutre	Sümerbank Genel Müdürlüğü	Uzman	1951-1952
Henri F. Ranx (Henri Ranx)	Kütüphane	Kütüphane Şefi	1953
Yves Bertrand	Turizm ve Tanıtma Bakanlığı	Uzman	1970-1973

Tablo 3.13/1. Diğer Alanlarda (1949-1973) Yılları Arasında İstihdam Edilen Fransız Uzmanların Mesleki Durumları, Çalıştığı Kurum ve Görev Yaptığı Yıllara Göre Dağılımları

Paul Cassan¹⁰⁰⁶, Çalışma Bakanlığı tarafından 1949'da altı aylığına Çalışma Bakanlığı Teşkilatı'nda; **Maurice Colomboin**¹⁰⁰⁷, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı'nda 1949'da üç aylığına; **E. Hablitzel**¹⁰⁰⁸ ve **Dr. Réne Springer**¹⁰⁰⁹ 1951'de İşçi Sigortaları Kurumu'nda hastalık uzmanı olarak, **Alfred Picard**¹⁰¹⁰ ise T.C. Emekli Sandığı'nda 1951'de; **Robert Lecoutre**¹⁰¹¹, Sümerbank Genel Müdürlüğü'nde 1951-1952'de uzman olarak istihdam edilirler. Fransız Millî Kütüphanesi Şefi olan **Henri F. Ranx**¹⁰¹² (Henri Ranx) isimli uzmanın çalışma süresi 1953'te bir yıl daha uzatılır. **Yves Bertrand**¹⁰¹³, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nda 1970-1973 yılları arasında uzman olarak istihdam edilir.

Ünvan ve Meslekler	Sayı
Kütüphane Şefi	1
Hastalık Uzmanı	2
Uzman	3
Bilinmeyen	2
Toplam	8

Tablo 3.13/2. Diğer Alanlardaki Fransız Uzmanların Mesleklere Göre Dağılımları

Tablo 3.13/2.'ye göre bir Fransız uzman kütüphane şefi, ikisi hastalık uzmanı, üçü uzman, ikisi de bilinmeyen olarak görev yapmışlardır.

Yıllar	Kişi	Ünvan
1949	4	2 Hastalık Uzmanı, 2 Bilinmeyen
1951	2	2 Uzman
1952	1	1 Uzman
1953	1	1 Kütüphane Şefi
1970	1	1 Uzman
1971	1	1 Uzman
1972	1	1 Uzman
1973	1	1 Uzman

Tablo 3.13/3. Diğer Alanlardaki Fransız Uzmanların İstihdam Edildikleri Tarihler Göre Sayıları ve Ünvanları

¹⁰⁰⁶ BCA 30..18.1.2 / 118.102..14. / Ek No: 27-442 / K. No: 3/8833.

¹⁰⁰⁷ BCA 30..18.1.2 / 121.90..19. / Ek No: / K. No: 3/10318.

¹⁰⁰⁸ BCA 30..18.1.2 / 125.16..1. / Ek No: 27-564 / K. No: 3/12588.

¹⁰⁰⁹ BCA 30..18.1.2 / 125.40..12. / Ek No: 27-564 / K. No: 3/13081.

¹⁰¹⁰ BCA 30..18.1.2 / 126.73..9. / Ek No: 27-591 / K. No: 3/13739.

¹⁰¹¹ BCA 30..18.1.2 / 127.81..13. / Ek No: 27-597 / K. No: 3/13903; 30..18.1.2 / 128.27..13. / Ek No: 27-597 / K. No: 3/14762.

¹⁰¹² BCA 30..18.1.2 / 131.11..14. / Ek No: 27-625 / K. No: 4/214.

¹⁰¹³ BCA 30..18.1.2 / 253.47..15. / Ek No: 27-51086 / K. No: 7/934; 30..18.1.2 / 264.24..10. / Ek No: 27-42607 / K. No: 7/2260; 30..18.1.2 / 278.17..18. / Ek No: 27-42400 / K. No: 7/3978; 30..18.1.2 / 299.40..18. / Ek No: 27-5934 / K. No: 7/6425; 30..18.1.2 / 305.75..16. / Ek No: 27-51721 / K. No: 7/7125.

Tablo 3.13/3.'e göre çeşitli alanlara gelen Fransız uzmanlar en çok 1949'da istihdam edilmiştir. Bu uzmanlar 1949-1973 yılları arasında sekiz Fransız uzman diğer alanlar adı altında ele alınmıştır. Bir Fransız uzman Çalışma Bakanlığı Teşkilatı'nda altı aylığına, bir Fransız uzman Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı'nda üç aylığına, bir Fransız uzman Turizm ve Ticaret Bakanlığı'nda üç yıl uzman olarak, iki Fransız uzman İşçi Sigortaları Kurumu'nda hastalık uzmanı olarak, bir Fransız uzman T.C. Emekli Sandığı'nda uzman olarak, bir Fransız uzman Sümerbank Genel Müdürlüğü'nde iki yıl uzman olarak, bir Fransız uzman Millî Kütüphane'de kütüphane şefi olarak istihdam edilmişlerdir. Diğerleri ise bir yıllığına istihdam edilmişlerdir.

Anılan bu farklı sahalarda sağlanan yabancı uzman desteği gerek teknik, gerekse eğitim sahalarında Türkiye'nin mevcut birikimine şüphesiz katkıda bulunmuştur. Söz konusu sahalarda, maddi alanda gelişmeler olup, bugün Türkiye teknik yardım yapan bir ülke durumuna gelmiştir.

SONUÇ

Osmanlı İmparatorluğu'ndan devralınan bir miras olarak Cumhuriyet Dönemi'ne intikal eden modernleşme faaliyetleri kapsamında 1923-1976 yılları arasında istihdam edildiği görülen 658 Fransız uzmanın varlığı, Cumhuriyet döneminin ihtiyacı olan nitelikli eleman yetiştirmedeki istek ve kararlılığını göstermesi bakımından önemlidir. Osmanlı İmparatorluğu'nda modernleşme sürecinde öncelikle askeri kurumlarda yabancı uzman istihdam edilmiştir. Kanuni Sultan Süleyman döneminde başlayan Türk-Fransız ilişkilerinde Fransa, yabancı uzman istihdamında ilk başvuru kaynağı olmuştur. Napoleon'un Mısır'ı işgali Türk-Fransız ilişkilerinde ilk kırılma noktasını olurken, 19. yüzyılın başında iyi ilişkiler tekrar kurulursa da, Fransa yabancı uzman istihdamında tek ülke olmaktan çıkacaktır. İmparatorluğu'n son dönemlerinde İngiliz ve Alman uzmanlar da istihdam edilmeye başlayınca, Fransa yabancı uzman istihdamında tek ülke olmaktan çıkmıştır. Diğer taraftan askeri alanlar dışında bayındırlık, su işleri, madencilik, denizcilik gibi alanlarda da yabancı uzman istihdamı söz konusu olmuştur. Milli Mücadele döneminde Fransız kamuoyu, Anadolu'da Fransız işgalini isteyenler ve istemeyenler olarak ayrılmıştır. Fransızların Anadolu'dan çıkmasını isteyenler ise Türk toprakları üzerinde ekonomik etkinliklerini kaybetmek istemeyenler olmuştur. Ankara Antlaşmasının imzalanması, Türk-Fransız ilişkilerinin tekrar iyileşmesine katkıda bulunmuştur. Ancak Lozan Antlaşması öncesinde İngiltere'nin desteğini almak isteyen Fransızlar, Türkiye'ye karşı tutumlarını değiştirmiştir. Fransız uzmanlar Türkiye'nin modernleşmesine yaptıkları katkının yanı sıra, Türk-Fransız kültürünün tanınması ve iki ülkenin yakınlaşmasına da katkıda bulunmuşlardır.

Cumhuriyetin temelde iktisadi, sanayi ve yabancılara ilişkin politikası fazlasıyla milliyetçi olmasına karşın, modernleşme sürecinde Osmanlı ile aynı yöntemi takip etmiştir. İhtiyaç hissedilen hemen her alanda uzman istihdamı, I. Dünya Savaşı, Milli Mücadele ve Lozan Antlaşması ile beraber ülkemizden ayrılan Ermeni ve Rum nüfusun eksikliğini telafi etmeye yöneliktir.

Cumhuriyet Dönemi modernleşme faaliyetleri kapsamında yabancı uzman istihdamı, daha kısa sürede verim almak için başvuru kanallarının başında gelmiştir. Bu tür destek alma dünyada bilinen bir modernleşme kanalı olup, Batı dışı

toplumların modernleşmede başvurduğu bir yoldur. Cumhuriyet Dönemi'nde yabancı uzman istihdamı ihtiyaç hissedilen hemen her alanda yapılmış ve özellikle Atatürk döneminde yasalarla hukuksal ve ekonomik alt yapısı hazırlanmıştır.

İhtiyaç duyulan alanlarda istihdam edilen yabancı uzmanlarla bir yıllığına sözleşme yapılmış olup, bu süre Darülfünun'da üç yıl ve bazı alanlarda üç ay ile altı ay gibi süreler halinde değişebilmektedir. Uzmanlardan alınan verim doğrultusunda sözleşmeleri yenilenenler olmuştur. İstihdam edilen uzmanlar, bizzat uygulama sahasında bilgi ve tecrübeleri doğrultusunda görev almışlardır. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nden çıkarılan kararnamele başta olmak üzere 658 Fransız uzmanın 1923-1976 yılları arasında elli üç yıl içerisinde istihdam edildiği görülmüştür. Fransız uzmanlar eğitim, bayındırlık, madencilik, su işleri, arkeoloji, posta işleri, tek el (in hisarlar), sanayi, sağlık ve çeşitli alanlarda istihdam edilmiştir. Bu uzmanlardan 189'unun isimleri kararnamelerde belirtilmemiş olup, yalnızca Fransız olarak yazılmış ve görevleri ve görev süreleri belirtilmiştir. Eğitim alanına gelen Fransızlar içinde üç ya da beş yıllığına istihdam edilen Fransız uzmanlar da söz konusu olmuştur. Çeşitli alanlarda istihdam edilen Fransızlar arasında bir buçuk ay ya da altı ay gibi kısa süreler için de istihdam edilenler bulunmaktadır.

Bazı Fransız uzmanların ücretlerinin belli bir kısmını yurt dışına döviz olarak çıkarmasına ilişkin izinlerin bulunmasına neden olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde başlayıp dünyayı sarsan 1929 ekonomik buhranının sınırlı da olsa ülkeyi etkilemesi, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı borçlarını ödemekte gecikmesi yüzünden dış dünyada mali güvencesinin bozuk olması, Türk Lirası'nın değerinin düşüklüğü, mali zorluklar, bazı yabancı şirketlerin millileştirilmesi için hazine den ödeme yapılması, Avrupa ülkelerinin paralarını yeniden altına bağlamaları, milli para buhranı, yurda döviz girişinin azalması gibi sebepler görülmektedir.

Eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanların tüm alanlarda istihdam edilen Fransızlar içindeki oranı %71,04'tür. Yükseköğretimde istihdam edilenler, eğitim alanında istihdam edilenlerin %53,43'ünü, ortaöğretimde istihdam edilenler ise %46,57'sini oluşturmaktadır. En fazla Fransız uzman 1924-1976 yılları arasındaki 52 yıllık süre içerisinde 468 kişi ile **eğitim** alanında istihdam edilmiştir. Bu sayı yeni Türk devletinin sosyal ve ekonomik kalkınmasını gerçekleştirmek üzere

eğitime verdiği değeri göstermesi bakımından önemlidir. Özellikle yükseköğretimde 1933 niversite Reformundan sonra aralarında Fransızların da bulunduğu yabancı uzmanların istihdamı rekabete neden olmuştur. Bazı uzmanlar eğitim alanı içinde birden fazla niversite ya da aynı niversite içerisinde farklı fakültelerde istihdam edilmiştir. Özellikle Cumhuriyet'in ilk yıllarında farklı fakülte ve bölümlere istihdam edilmelerine karşın, 1950'li yılların itibaren niversitelerde Fransızca okutmanı olarak yer almaya başlamışlardır. Cumhuriyet Dönemi'nde Türk-Fransız siyasi ilişkilerinin seyri doğrultusunda Fransız uzmanların istihdamı yoğunlaşmakta ya da azalmaktadır. Osmanlı modernleşmesi savunma ve toprak kayıplarının oluşturduğu kaygılar nedeni ile 18. yüzyılın başında askeri kurumlar ve askeri okullarda başlamış ve bu alanlara yabancı uzman istihdamı olmuştur. Cumhuriyet döneminde ise sivil eğitim kurumlarında da yabancı uzman istihdamı söz konusudur. Hatta eğitim programlarının hazırlanmasında ve niversite Reformu'nda da yabancı uzman raporları dikkate alınmıştır. Eğitim alanında özellikle İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Coğrafya bölümünde ve İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik bölümünde, İstanbul Teknik niversitesi'nde Fransız kliğini oluşması söz konusudur. Yükseköğretimde bazı bilim dallarına ilişkin kürsülerin kurulması, kütüphane ve laboratuvarların açılması, ders kitaplarının yazılması ve çevrilmesinde katkıları olmuştur.

Eğitim alanını 67 kişi ile 1925-1975 yılları arasında **madencilik** alanına gelen Fransız uzmanlar takip etmektedir. Tüm alanlarda istihdam edilen Fransız uzmanlar içindeki oranı %10,21'lik bir payı oluşturmaktadır. Bu uzmanlar maden mühendisi-jeolog, filotation ve izabe uzmanı, sondör, stratigraf uzmanı, fizik mühendisi, paleontolog, ğretim görevlisi, mühendis, fen müşaviri, montör, elektrik mühendisi, elektromekanik (elektrik-mekanik) yüksek mühendisi, petrol jeoloğu, teknik müdür, tamir uzmanı, teknik uzman olarak Maden Tetkik Arama Enstitüsü, Etibank, Ereğli Kömür İşletmesi ve Maden Tetkik Arama Enstitüsü'ne bağlı yasak bölgelerde istihdam edilmişlerdir. Fransa Osmanlı İmparatorluğu'nda madencilik alanında en büyük yatırımcı durumundadır ve imparatorluğu'nun her tarafında etkindir. Cumhuriyet Dönemi modernleşme sürecinde yabancı uzman istihdamı sürecinde, madencilik alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlardan sonra ikinci sırada yer almaktadır.

Bayındırlık alanında 1923-1959 yılları arasında 56 Fransız uzman şehir planlamacısı, mimar, mühendis, teknisyen, heykeltıraş olarak istihdam edilmiştir. Tüm alanlar içinde istihdam edilen Fransızlar arasındaki oranı %8,54'tür. Eğitim alanında istihdam edilen yabancı uzman ile yerli uzmanlar arasındaki rekabet bayındırlık alanı içinde söz konusudur. Rekabet, kaliteyi artırarak yerli mimarların yabancı mimar ve şehir planlamacıları ile yarış yapar hale gelmesine ve bugüne gelen mimarlığın tarihçesine katkıda bulunmuştur. Batı'daki mimari akımların anlaşılmasında ve ülkemize aktarılmasında etkili olmuşlardır. Askeri alanda başlayan Osmanlı modernleşmesinde bayındırlık alanındaki modernleşme aşamasında yine askeri kurumların ve okulların inşasında yabancı uzman istihdamı söz konusudur. 19. yüzyıldan itibaren sivil mimaride de yabancı uzman istihdamı, Cumhuriyet döneminde de kendisini göstermiştir. Bayındırlık alanında istihdam edilen Fransızlar içerisinde dünyaca tanınmış Fransız şehir planlamacısı-mimarların da bulunduğu görülmüştür.

Su işlerinde 1933-1963 yıllarında istihdam edilen Fransız uzmanlar 18 kişidir. Müdür, başmüfettiş, mühendis, jeolog, montör ve hidrojeolog olarak görev yapmışlardır. Tüm alanlar içinde istihdam edilen Fransızlar arasındaki oranı %2,74'tür. Bunlar arasında üç uzmanın Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde istihdam edilmiş olup, Cumhuriyet Dönemi'nde de görevlerine devam ettikleri görülmüştür. Bu durum Osmanlı modernleşme sürecinde yabancı uzman istihdamının Cumhuriyet Dönemi'ne devrettiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Maliye Vekaleti, Muamelat-ı Nakdiye İşleri ve Varidat İşlerinde 1934-1936 yıllarında maliye müfettişi ve uzman olarak 3 Fransız uzman istihdam edilmiştir. Tüm alanlar içinde istihdam edilen Fransızlar arasındaki oranı 0,46'lık bir payı oluşturmaktadır. Genç Cumhuriyet'in iktisadi bağımsızlık ve her anlamda kendine yeter hale gelme politikası ile ilgili olarak uzman yetiştirilmesine yöneliktir.

Tekel (İnhisarlar) alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar 1931-1953 yıllarında 9 kişidir. Şarap uzmanı, kanyak ve likör uzmanı, makine şube müdürü olarak istihdam edilmişlerdir. Tüm alanlar içinde istihdam edilen Fransızlar arasındaki oranı %1,37'lik bir payı oluşturmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde tekelerde Fransızların varlığı söz konusudur. Cumhuriyet Dönemi'nde de tekelerde Fransız uzmanların millileştirme sürecine kadar uzman olarak istihdam

edildiği görülmüştür. Özellikle alkollü içkiler için Lozan Antlaşması sonrası ülkemizden ayrılan nitelikli nüfusun takviye edilmesi açısından yabancı uzman istihdamı önemlidir.

Zengin bir kültürel mirasa sahip olan Anadolu için **arkeoloji** önemli olup, bu alanda 1925-1975 yıllarında istihdam edilen Fransız uzman sayısı 6 kişidir. Tüm alanlar içinde istihdam edilen Fransızlar arasındaki oranı %0,91'lik bir payı oluşturmaktadır. Bu uzmanlar genellikle Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü mensubudurlar. Arkeolog, sanat tarihçisi, Hititolog, mimar, ressam, kazı başkanı olarak istihdam edilmiştir. Bunlardan birisi bu enstitünün kuruluşunda da görev almıştır. Neredeyse açık hava müzesi konumunda olan ülkemizdeki arkeolojik kazı alanların zenginliği yabancı arkeologlar için büyük bir araştırma, inceleme fırsatı yaratmıştır. Osmanlı döneminden itibaren bu alanda Alman, Avusturyalı ve Fransızlar kazı çalışmalarında bulunmuşlardır.

Denizcilik alanında istihdam edilen Fransızların sayısı, Osmanlı modernleşme sürecine gelen Fransız uzmanlar ile kıyaslandığında 6 kişi olup, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Mühendishane-i Bahri Hümayun'un kuruluşunda yer alan Fransız uzmanların varlığı ile kıyaslanırsa sayıları çok fazla değildir. Bunlar motor uzmanı olarak 1932'de Türk uzman yetiştirmek üzere istihdam edilmiştir.

Çimento ve kağıt üretimine geldikleri görülen ve **sanayi** alanına gelenler olarak belirttiğimiz Fransız uzmanlar 1935-1949 yılları arasında 2 kişidir. Uzman ve çimento uzmanı olarak istihdam edilmiştir.

Posta işlerinde 1951-1958 yıllarında 5 kişi PTT Genel Müdürlüğü'nde istihdam edilmiştir.

Sağlık alanında 1948-1965 yıllarında 10 Fransız, doktor ve laboratuvar teknisyeni olarak istihdam edilmişlerdir.

Milli Kütüphane, Çalışma Bakanlığı, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, İşçi Sigortaları Kurumu, T.C. Emekli Sandığı, Sümerbank Genel Müdürlüğü'nde 1949-1973 yıllarında istihdam edilen 8 Fransız **çeşitli alanlar** başlığı altında ele alınmıştır.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nden çıkardığımız kararnameler ışığında uzmanların geldikleri ülkeler siyasi ilişkilerin seyri doğrultusunda değişmiştir. Fransa, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde dış borç alınan ülkelerin

başında gelmektedir. Ayrıca eğitim kurumları, liman, rıhtım, su tesisleri, maden şirketleri, Düyun-u Umumiye İdaresi, Osmanlı Bankası gibi kurumlarda da en fazla paya sahiptir. Fransız uzmanlar Cumhuriyet'in ilk yıllarında hemen her alanda istihdam edilmişken, siyasi ilişkilerin seyri doğrultusunda Fransız uzmanların yerini İngiliz ve Amerikalı uzmanlar almaya başlamıştır. Türk-Fransız ilişkilerinde pürüz olduğu dönemlerde istihdam edilen Fransız uzman sayısının azaldığı, iki ülke ilişkilerinin iyi olduğu dönemlerde ise istihdam edilen Fransız uzman sayısının arttığı kararnamelerde görülmüştür. Şüphesiz bu tür durumlarda ülke içi dinamikler kadar, dış dinamikler, uluslararası ilişkiler dengesi vb. etmenler etkili olmuştur. 1950'li yılların sonlarından itibaren Fransızca uzmanı ve okutmanı olarak eğitim alanında istihdam edilir olmuşlardır. Bu durum bir bakıma Fransız kültürünün ülkemizde tanınması ve Fransızca'nın yabancı dil olarak 1980'li yılların başlarına kadar ilk sıralarda yer almasında etkili olmuştur.

1923-1976 yılları arasında istihdam edildiği görülen 468 Fransız uzmanın en fazla eğitim ve ardından madencilik ve bayındırlık alanlarında yoğunlaşması, genç Cumhuriyet'in sosyo-ekonomik kalkınmayı alanlarında tecrübeli yabancı uzmanlar aracılığı ile kısa zamanda gerçekleştirmesine yöneliktir. Eğitim alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar aracılığı ile bilgili, nitelikli bireylerin yetişmesi ve ülkenin geleceğinde rol oynaması hedeflenmektedir. Madencilik alanında istihdam edilen Fransız uzmanların sayısı yeni Türk devletinin yer altı kaynaklarının tespit edilmesi, çıkarılması, işletilmesi ve dolayısı ile ekonomik kalkınmasına verdiği değeri göstermesi bakımından önemlidir. Madencilik ve hatta arkeoloji alanlarında istihdam edilen Fransızlar için Türkiye çok geniş bir çalışma alanı olmuştur. Türkiye jeolojisi ve arkeolojisi hakkında hem dünyanın, hem de bizim bilgi sahibi olmamızı sağlarken, diğer yandan tez konusu olarak da çalışmışlardır. Bayındırlık alanında istihdam edilen Fransız uzmanlar aracılığı ile uzun süren savaşların ardından yıkılan, harap olan şehirlerin yeniden imarı gerçekleştirilecektir.

Görüldüğü gibi istihdam edilen uzmanların görevlendirildiği alanların hepsi uzmanlık alanlarıdır. Söz konusu alanda duyulan ihtiyaca cevap verme, bu alanlarda yerli uzman yetiştirme, mevcut bilgi birikimine ulaşma ve bunları kısa zamanda gerçekleştirmek amaçlanmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA

1. Arşiv Belgeleri

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

BCA, Fon Kodu: , Yer No: , Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: , Yer No: , Dosya No: , Sayı: 4/6885

Fon Kodu: 30..1.

BCA, Fon Kodu: 30..1., Yer No: 202.378..4., Dosya No: , Sayı: 4/11247

Fon Kodu: 30..18.01.55

BCA, Fon Kodu: 30..18.01.55, Yer No: , Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30..18.01.55, Yer No: , Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30..18.01.55, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 2/15218

BCA, Fon Kodu: 30..18.01.55, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 2/17663

BCA, Fon Kodu: 30..18.01.55, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 2/3686

BCA, Fon Kodu: 30..18.01.55, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 3027

BCA, Fon Kodu: 30..18.01.55, Yer No: , Dosya No: 243-160, Sayı: 2/523

BCA, Fon Kodu: 30..18.01.55, Yer No: , Dosya No: 48, Sayı: 2/4528

BCA, Fon Kodu: 30..18.01.55, Yer No: , Dosya No: 48, Sayı: 2/4528

Fon Kodu: 30..18.1.2

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 173.54..5., Dosya No: 274-B, Sayı: 6/2306

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı:
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 15480
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 15480
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 2/20221
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 2/20221
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 3/2184
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 3/2184
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 3/2184
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 3/2184
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 3/2184
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 7/9948
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 7912
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 7912
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 7912
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 7912
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 7912
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 7912
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 7912
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 7912
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 7912
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: 243-27, Sayı: 2/9274
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: 27-117, Sayı: 3/6247
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: 27-117, Sayı: 3/6247
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: 27-117, Sayı: 3/8718
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: 27-276, Sayı: 3/8686

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: 27-348, Sayı: 3/7067
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: 27-42, Sayı: 3/370
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: , Dosya No: 3046, Sayı: 15480
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 100.87..16., Dosya No: 243-635, Sayı: 2/18844
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 100.99..14., Dosya No: 242-291, Sayı: 2/19083
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 100.99..14., Dosya No: 242-291, Sayı: 2/19083
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 100.99..14., Dosya No: 242-291, Sayı: 2/19083
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 101.15..12., Dosya No: , Sayı: 2/19546
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 101.15..12., Dosya No: , Sayı: 2/19546
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 101.20..18., Dosya No: 243-663, Sayı: 2/19652
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 101.6..4., Dosya No: 243-655, Sayı: 2/19358
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 102.54..1., Dosya No: 243-676, Sayı: 2/20315
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 102.56..2., Dosya No: , Sayı: 2/20356
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 102.56..2., Dosya No: , Sayı: 2/20356
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 103.80..3., Dosya No: , Sayı: 2/20838
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 104.9..16., Dosya No: , Sayı: 3/513
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 105.29..13., Dosya No: 27-78, Sayı: 3/789
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 105.32..7., Dosya No: 27-7, Sayı: 3/843
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 105.33..14., Dosya No: 27-69, Sayı: 3/870
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 105.39..6., Dosya No: 27-96, Sayı: 3/982
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 105.41..18., Dosya No: 27-108, Sayı: 3/1034
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 106.51..20., Dosya No: 27-117, Sayı: 3/1236
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 106.51..20., Dosya No: 27-117, Sayı: 3/1236
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 106.51..20., Dosya No: 27-117, Sayı: 3/1236
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 106.75..4., Dosya No: 27-26, Sayı: 3/1700
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 107.103..17., Dosya No: 27-42, Sayı: 3/2264
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 107.80..2., Dosya No: 27-95, Sayı: 3/1798
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 107.97..17., Dosya No: 277, Sayı: 3/2143
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 108.26..2., Dosya No: 49152, Sayı: 3/2489
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 108.33..17., Dosya No: 27-117, Sayı: 3/2644
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 108.33..17., Dosya No: 27-117, Sayı: 3/2644
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 108.33..17., Dosya No: 27-117, Sayı: 3/2644

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 109.57..9., Dosya No: 27-192, Sayı: 3/3116
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 109.58..3., Dosya No: 27-26, Sayı: 3/3130
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 109.62..19., Dosya No: 76248, Sayı: 3/3226
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 109.66..18., Dosya No: 27-202, Sayı: 3/3305
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 109.74..13., Dosya No: 27-234, Sayı: 3/3460
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 109.74..13., Dosya No: 27-234, Sayı: 3/3460
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 109.74..13., Dosya No: 27-234, Sayı: 3/3460
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 109.79..8., Dosya No: 49-209, Sayı: 3/3539
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 109.79..8., Dosya No: 49-209, Sayı: 3/3539
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 110.10..14., Dosya No: , Sayı: 3/3705
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 110.10..14., Dosya No: , Sayı: 3/3705
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 110.17..5., Dosya No: , Sayı: 3/3836
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 110.19..12., Dosya No: , Sayı: 3/3883
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 110.22..11., Dosya No: , Sayı: 3/3942
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 110.23..17., Dosya No: 27-257, Sayı: 3/3968
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 110.23..17., Dosya No: 27-257, Sayı: 3/3968
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 110.23..17., Dosya No: 27-257, Sayı: 3/3968
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 110.23..17., Dosya No: 27-257, Sayı: 3/3968
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 110.23..17., Dosya No: 27-257, Sayı: 3/3968
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 110.23..17., Dosya No: 27-257, Sayı: 3/3968
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 110.25..18., Dosya No: , Sayı: 3/4009
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 111.35..9., Dosya No: 27-271, Sayı: 3/4200
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 111.37..7., Dosya No: , Sayı: 3/4238
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 111.37..7., Dosya No: , Sayı: 3/4238
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 111.49..8., Dosya No: 27-278, Sayı: 3/4479
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 111.52..5., Dosya No: 27-108, Sayı: 3/4536
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 111.63..12., Dosya No: 27-296, Sayı: 3/4765
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 112.66..14., Dosya No: 76-462, Sayı: 3/4827
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 112.83..14., Dosya No: , Sayı: 3/5169
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 112.83..14., Dosya No: 54-29, Sayı: 3/5169
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 112.86..18., Dosya No: 27-304, Sayı: 3/5215

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 112.92..7., Dosya No: 27-199, Sayı: 3/5326
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 112.92..7., Dosya No: 27-199, Sayı: 3/5326
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 112.92..7., Dosya No: 27-199, Sayı: 3/5326
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 113.21..1., Dosya No: 27-320, Sayı: 3/5580
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 113.28..11., Dosya No: 54-35, Sayı: 3/5731
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 113.31..18., Dosya No: 27-339, Sayı: 3/5798
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 114.44..5., Dosya No: 27-199, Sayı: 3/6045
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 114.53..18., Dosya No: 27-271, Sayı: 3/6239
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 114.53..19., Dosya No: 27-271, Sayı: 3/6240
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 114.53..20., Dosya No: , Sayı: 3/6241
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 114.54..13., Dosya No: 27-348, Sayı: 3/6254
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 114.54..4., Dosya No: 27-117, Sayı: 3/6245
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 114.54..4., Dosya No: 27-117, Sayı: 3/6245
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 114.55..4., Dosya No: 27-257, Sayı: 3/6265
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 114.55..4., Dosya No: 27-257, Sayı: 3/6265
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 114.55..4., Dosya No: 27-257, Sayı: 3/6265
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 114.55..4., Dosya No: 27-257, Sayı: 3/6265
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 114.69..19., Dosya No: 27-362, Sayı: 3/6560
BCA, FonKodu: 30..18.1.2, Yer No: 116.23..5., Dosya No: 27-257, Sayı: 3/7252
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 116.23..5., Dosya No: 27-257, Sayı: 3/7252
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 116.23..5., Dosya No: 27-257, Sayı: 3/7252
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 116.27..17., Dosya No: 27-388, Sayı: 3/7344
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 116.34..18., Dosya No: 27-117, Sayı: 3/7486
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 116.39..16., Dosya No: 27-398, Sayı: 3/7584
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 116.40..1., Dosya No: 27-402, Sayı: 3/7589
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 116.44..17., Dosya No: 27-251, Sayı: 3/7685
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 117.54..19., Dosya No: 27-108, Sayı: 3/7887
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 118.101..7., Dosya No: 27-440, Sayı: 3/8806
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 118.102..14., Dosya No: 27-442, Sayı: 3/8833
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 120.56..3., Dosya No: 54-104, Sayı: 3/9622
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 121.84..9., Dosya No: , Sayı: 3/10188
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 121.90..19., Dosya No: , Sayı: 3/10318

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 122.36..18., Dosya No: 27-479, Sayı: 3/11119
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 123.57..5., Dosya No: 14-252, Sayı: 3/11526
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 123.67..12., Dosya No: 27-362, Sayı: 3/11733
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 123.76..9., Dosya No: 27-108, Sayı: 3/11912
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 124.105..9., Dosya No: 27-42, Sayı: 3/12496
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 125.15..16., Dosya No: 27-565, Sayı: 3/12583
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 125.16..1., Dosya No: 27-564, Sayı: 3/12588
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 125.40..12., Dosya No: 27-564, Sayı: 3/13081
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 126.44..13., Dosya No: 27-568, Sayı: 3/13163
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 126.44..13., Dosya No: 27-568, Sayı: 3/13163
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 126.44..13., Dosya No: 27-568, Sayı: 3/13163
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 126.44..13., Dosya No: 27-568, Sayı: 3/13163
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 126.59..16., Dosya No: 27-516, Sayı: 3/13466
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 126.64..2., Dosya No: 27-568, Sayı: 3/13552
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 126.71..10., Dosya No: 27-568, Sayı: 3/13700
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 126.71..10., Dosya No: 27-568, Sayı: 3/13700
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 126.73..9., Dosya No: 27-591, Sayı: 3/13739
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 127.81..13., Dosya No: 27-597, Sayı: 3/13903
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 127.86..10., Dosya No: 54-179, Sayı: 3/14000
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 127.96..11., Dosya No: 27-605, Sayı: 3/14201
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 128.11..16., Dosya No: 27-615, Sayı: 3/14445
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 128.11..17., Dosya No: 27-607, Sayı: 3/14446
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 128.13..16., Dosya No: 27-568, Sayı: 3/14485
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 128.13..16., Dosya No: 27-568, Sayı: 3/14485
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 128.13..16., Dosya No: 27-568, Sayı: 3/14485
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 128.26..18., Dosya No: 27-624, Sayı: 3/14747
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 128.26..18., Dosya No: 27-624, Sayı: 3/14747
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 128.27..13., Dosya No: 27-597, Sayı: 3/14762
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 129.44..9., Dosya No: 27-616, Sayı: 3/15098
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 13.57..4., Dosya No: 241-31, Sayı: 9859
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 13.57..4., Dosya No: 241-31, Sayı: 9859
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 130.81..16., Dosya No: 54-211, Sayı: 3/15846

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 130.93..2., Dosya No: 76-1209, Sayı: 3/16076
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 130.94..9., Dosya No: 27-660, Sayı: 3/16106
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 131.11..14., Dosya No: 27-625, Sayı: 4/214
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 131.2..19., Dosya No: 27-663, Sayı: 4/39
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 131.9..18., Dosya No: 27-672, Sayı: 4/178
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 132.31..12., Dosya No: 27-515, Sayı: 4/613
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 132.31..12., Dosya No: 27-515, Sayı: 4/613
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 132.32..19., Dosya No: 27-511, Sayı: 4/640
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 132.32..19., Dosya No: 27-511, Sayı: 4/640
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 132.39..12., Dosya No: 27-694, Sayı: 4/773
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 132.51..6., Dosya No: 27-642, Sayı: 4/1007
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 133.66..19., Dosya No: 27-712, Sayı: 4/1320
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 133.68..1., Dosya No: 27-711, Sayı: 4/1342
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 133.83..18., Dosya No: 27-726, Sayı: 4/1659
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 133.89..4., Dosya No: 27-736, Sayı: 4/1765
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 134.114..14., Dosya No: 27-768, Sayı: 4/2259
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 134.94..4., Dosya No: 27-741, Sayı: 4/1865
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 134.99..4., Dosya No: 27-751, Sayı: 4/1965
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 135.17..19., Dosya No: 27-773, Sayı: 4/2404
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 135.32..14., Dosya No: 27-511, Sayı: 4/2701
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 135.32..14., Dosya No: 27-511, Sayı: 4/2701
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 135.42..6., Dosya No: 27-778, Sayı: 4/2893
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 136.61..15., Dosya No: 27-741, Sayı: 4/3282
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 136.61..17., Dosya No: 27-793, Sayı: 4/3284
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 136.65..17., Dosya No: 76-2918, Sayı: 4/3364
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 136.73..7., Dosya No: 27-799, Sayı: 4/3515
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 137.96..20., Dosya No: 27-835, Sayı: 4/3988
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 137.96..20., Dosya No: 27-835, Sayı: 4/3988
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 138.111..15., Dosya No: 27-849, Sayı: 4/4274
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 138.111..15., Dosya No: 27-849, Sayı: 4/4274
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 138.117..10., Dosya No: 27-12, Sayı: 4/4389
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 138.125..11., Dosya No: 27-15, Sayı: 4/4550

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 138.126..10., Dosya No: 27-19, Sayı: 4/4569
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 138.126..10., Dosya No: 27-19, Sayı: 4/4569
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 139.46..18., Dosya No: 27-49, Sayı: 4/5138
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 139.53..5., Dosya No: 27-62, Sayı: 4/5265
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 140.61..15., Dosya No: 25-72, Sayı: 4/5436
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 140.70..6., Dosya No: 27-81, Sayı: 4/5607
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 140.72..1., Dosya No: 27-84, Sayı: 4/5642
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 140.76..14., Dosya No: , Sayı: 4/5735
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 140.84..16., Dosya No: 27-101, Sayı: 4/5897
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 141.94..8., Dosya No: 27-118, Sayı: 4/6089
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 142.26..2., Dosya No: 27-169, Sayı: 4/6946
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 142.29..2., Dosya No: 27-170, Sayı: 4/7006
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 142.35..3., Dosya No: 27-19, Sayı: 4/7129
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 142.35..3., Dosya No: 27-19, Sayı: 4/7129
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 143.60..2., Dosya No: 27-196, Sayı: 4/7633
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 144.72..20., Dosya No: 27-202, Sayı: 4/7891
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 144.73..10., Dosya No: 27-206, Sayı: 4/7901
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 144.84..4., Dosya No: 27-212, Sayı: 4/8116
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 144.84..4., Dosya No: 27-212, Sayı: 4/8116
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 144.85..8., Dosya No: 27-215, Sayı: 4/8140
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 145.109..15., Dosya No: 27-243, Sayı: 4/8624
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 145.110..5., Dosya No: 27-40, Sayı: 4/8634
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 145.119..17., Dosya No: 27-258, Sayı: 4/8826
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 146.20..7., Dosya No: 27-236, Sayı: 4/8917
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 147.47..13., Dosya No: 27-9, Sayı: 4/9466
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 147.54..8., Dosya No: 27-267, Sayı: 4/9606
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 147.62..2., Dosya No: 27-44, Sayı: 4/9765
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 147.65..9., Dosya No: 27-3, Sayı: 4/9825
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 148.11..17., Dosya No: 27-19, Sayı: 4/10035
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 148.19..15., Dosya No: 27-9/2, Sayı: 4/10193
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 148.21..1., Dosya No: 27-9-2, Sayı: 4/10219
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 149.31..8., Dosya No: 27-167, Sayı: 4/10427

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 149.31..8., Dosya No: 27-167, Sayı: 4/10427
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 149.37..15., Dosya No: 27-167, Sayı: 4/10555
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 150.50..13., Dosya No: 27-6/2, Sayı: 4/10814
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 150.51..12., Dosya No: 27-167, Sayı: 4/10833
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 150.51..13., Dosya No: 27-9/2, Sayı: 4/10834
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 150.51..13., Dosya No: 27-9/2, Sayı: 4/10834
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 150.51..17., Dosya No: 27-40, Sayı: 4/10838
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 150.52..13., Dosya No: 27-167, Sayı: 4/10854
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 151.62..19., Dosya No: 27-4, Sayı: 4/11063
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 151.63..1., Dosya No: 27-269, Sayı: 4/11065
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 151.64..8., Dosya No: 27-27, Sayı: 4/11092
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 151.65..11., Dosya No: 27-27, Sayı: 4/11115
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 151.69..12., Dosya No: 27-4, Sayı: 4/11187
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 151.69..17., Dosya No: 27-4, Sayı: 4/11192
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 151.74..4., Dosya No: 27-167, Sayı: 4/11279
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 151.75..13., Dosya No: 27-167, Sayı: 4/11308
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 151.75..2., Dosya No: 27-1/2, Sayı: 4/11297
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 151.81..10., Dosya No: 27-3, Sayı: 4/11425
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 152.32..10., Dosya No: 27-262, Sayı: 4/11785
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 153.54..19., Dosya No: 27-4, Sayı: 4/12236
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 153.54..5., Dosya No: 27-277, Sayı: 4/12222
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 154.61..13., Dosya No: 27-9/2, Sayı: 4/12371
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 154.75..5., Dosya No: 279/2, Sayı: 4/12647
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 154.77..9., Dosya No: 272-83, Sayı: 4/12692
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 154.80..15., Dosya No: 271-2, Sayı: 4/12759
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 154.84..18., Dosya No: 272-62, Sayı: 4/12845
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 154.85..4., Dosya No: 2740, Sayı: 4/12851
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 154.88..20., Dosya No: 271-67, Sayı: 4/12928
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 155.23..4., Dosya No: 271-4, Sayı: 6/4592
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 156.11..6., Dosya No: 279-2, Sayı: 5/209
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 156.12..10., Dosya No: 271-2, Sayı: 5/233
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 156.13..11., Dosya No: 271-2, Sayı: 5/254

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 156.13..11., Dosya No: 271-2, Sayı: 5/254
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 156.13..11., Dosya No: 271-2, Sayı: 5/254
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 156.7..12., Dosya No: 279-2, Sayı: 5/135
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 157.28..12., Dosya No: 279-2, Sayı: 5/557
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 157.28..12., Dosya No: 279-2, Sayı: 5/557
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 158.34..13., Dosya No: 276-B, Sayı: 5/678
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 158.35..19., Dosya No: 271-3, Sayı: 5/704
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 158.44..7., Dosya No: 271-67/2, Sayı: 5/860
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 158.45..4., Dosya No: 279-2, Sayı: 5/877
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 159.14..3., Dosya No: 271-67/2, Sayı: 5/975
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 159.17..10., Dosya No: 271-67/2, Sayı: 5/1042
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 160.25..8., Dosya No: 271-67/2, Sayı: 5/1200
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 160.28..13., Dosya No: 272-77, Sayı: 5/1265
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 162.46..9., Dosya No: 274, Sayı: 5/1621
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 162.46..9., Dosya No: 274, Sayı: 5/1621
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 162.49..11., Dosya No: 271-4, Sayı: 5/1683
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 162.50..13., Dosya No: 274, Sayı: 5/1705
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 162.52..15., Dosya No: 274, Sayı: 5/1747
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 162.52..20., Dosya No: 276-B, Sayı: 5/1752
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 162.52..20., Dosya No: 276-B, Sayı: 5/1752
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 162.57..7., Dosya No: 274, Sayı: 5/1839
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 163.61..19., Dosya No: 274, Sayı: 196
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 163.64..20., Dosya No: 271-4, Sayı: 5/806
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 163.68..5., Dosya No: 271-67/B, Sayı: 6/142
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 163.75..5., Dosya No: 272-69, Sayı: 6/282
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 164.23..15., Dosya No: 272-67, Sayı: 6/552
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 165.28..2., Dosya No: 272-69, Sayı: 6/639
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 165.29..1., Dosya No: 272-69, Sayı: 6/658
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 165.29..18., Dosya No: 274-B, Sayı: 6/675
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 166.38..7., Dosya No: 276-B, Sayı: 6/844
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 166.39..20., Dosya No: 271-8, Sayı: 6/877
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 166.43..10., Dosya No: 274-B, Sayı: 6/947

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 166.43..10., Dosya No: 274-B, Sayı: 6/947
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 166.44..19., Dosya No: 271-4, Sayı: 9766
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 166.49..1., Dosya No: 276-B, Sayı: 6/1058
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 167.54..15., Dosya No: 274-B, Sayı: 6/1172
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 167.56..5., Dosya No: 274-B, Sayı: 6/1202
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 168.1..9., Dosya No: 271-4, Sayı: 6/1250
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 168.11..5., Dosya No: 273-09, Sayı: 6/1446
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 168.11..5., Dosya No: 273-09, Sayı: 6/1446
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 168.11..5., Dosya No: 273-09, Sayı: 6/1446
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 168.11..9., Dosya No: 273-09, Sayı: 6/1450
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 168.2..7., Dosya No: 271-67/B, Sayı: 6/1268
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 168.7..18., Dosya No: 271-67/B, Sayı: 6/1379
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 168.9..18., Dosya No: 276-B, Sayı: 6/1419
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 169.17..11., Dosya No: 273-09, Sayı: 6/1572
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 169.17..11., Dosya No: 273-09, Sayı: 6/1572
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 169.18..9., Dosya No: 271-8, Sayı: 6/1590
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 17.10..11., Dosya No: 69-46, Sayı: 10646
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 170.26..3., Dosya No: 271-4, Sayı: 6/1744
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 171.34..3., Dosya No: 273-12, Sayı: 6/1904
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 173.49..16., Dosya No: 274-B, Sayı: 6/2217
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 173.49..16., Dosya No: 274-B, Sayı: 6/2217
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 174.60..10., Dosya No: 276-B, Sayı: 6/2431
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 174.60..10., Dosya No: 276-B, Sayı: 6/2431
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 174.61..14., Dosya No: 272-7, Sayı: 6/2455
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 174.63..10., Dosya No: 272-7, Sayı: 6/2491
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 176.11..3., Dosya No: 273-09, Sayı: 6/2739
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 176.14..13., Dosya No: 273-09, Sayı: 6/2809
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 176.14..3., Dosya No: 273-09, Sayı: 6/2799
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 176.15..18., Dosya No: 271-4, Sayı: 6/2834
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 177.25..9., Dosya No: 273-09, Sayı: 6/3025
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 177.25..9., Dosya No: 273-09, Sayı: 6/3025
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 178.27..2., Dosya No: 274-B, Sayı: 6/3058

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 178.31..10., Dosya No: 271-5, Sayı: 6/3146
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 178.31..4., Dosya No: 273-09, Sayı: 6/3140
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 179.40..19., Dosya No: 271-05, Sayı: 6/3335
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 179.42..13., Dosya No: 273-15, Sayı: 6/3369
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 179.44..10., Dosya No: 271-5, Sayı: 6/3405
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 179.47..10., Dosya No: 271-5, Sayı: 6/3465
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 180.60..12., Dosya No: 271-5, Sayı: 6/3727
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 180.60..12., Dosya No: 271-5, Sayı: 6/3727
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 181.67..13., Dosya No: 272-7, Sayı: 6/3868
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 181.69..13., Dosya No: 271-5, Sayı: 6/3908
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 181.69..13., Dosya No: 271-5, Sayı: 6/3908
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 182.75..1., Dosya No: 274-B, Sayı: 6/4016
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 182.75..1., Dosya No: 274-B, Sayı: 6/4016
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 182.77..15., Dosya No: 274-B, Sayı: 6/4070
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 182.78..11., Dosya No: 273-08, Sayı: 6/4086
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 182.80..7., Dosya No: 274-B, Sayı: 6/4122
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 183.1..2., Dosya No: 271-5, Sayı: 6/4150
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 184.12..13., Dosya No: 278, Sayı: 6/4381
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 185.20..16., Dosya No: 279, Sayı: 6/4544
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 185.22..12., Dosya No: 279, Sayı: 6/4580
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 185.23..13., Dosya No: 279, Sayı: 6/4601
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 185.24..1., Dosya No: 273, Sayı: 6/4609
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 185.24..16., Dosya No: 279, Sayı: 6/4624
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 185.24..16., Dosya No: 279, Sayı: 6/4624
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 185.24..16., Dosya No: 279, Sayı: 6/4624
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 186.28..1., Dosya No: 271-8, Sayı: 6/4689
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 186.28..1., Dosya No: 271-8, Sayı: 6/4689
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 186.28..1., Dosya No: 271-8, Sayı: 6/4689
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 186.28..1., Dosya No: 271-8, Sayı: 6/4689
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 186.31..9., Dosya No: 273, Sayı: 6/4757
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 186.34..19., Dosya No: 271, Sayı: 6/4827
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 187.40..3., Dosya No: 279, Sayı: 6/4931

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 187.41..11., Dosya No: 273, Sayı: 6/4959
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 187.44..16., Dosya No: 273, Sayı: 6/5024
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 190.67..9., Dosya No: 27-1, Sayı: 6/5477
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 190.70..1., Dosya No: 276, Sayı: 6/5529
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 191.80..16., Dosya No: 278, Sayı: 6/5744
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 191.80..16., Dosya No: 278, Sayı: 6/5744
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 191.80..16., Dosya No: 278, Sayı: 6/5744
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 192.11..5., Dosya No: 271-8, Sayı: 6/5969
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 192.11..5., Dosya No: 271-8, Sayı: 6/5969
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 192.11..5., Dosya No: 271-8, Sayı: 6/5969
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 193.15..6., Dosya No: 273, Sayı: 6/6050
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 193.17..20., Dosya No: 271-8, Sayı: 6/6104
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 194.25..7., Dosya No: 273, Sayı: 6/6251
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 195.30..18., Dosya No: 273, Sayı: 6/6362
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 196.38..3., Dosya No: 279, Sayı: 6/6507
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 196.40..10., Dosya No: 279-1, Sayı: 6/6554
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 197.45..13., Dosya No: 279-1, Sayı: 6/6657
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 197.45..13., Dosya No: 279-1, Sayı: 6/6657
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 197.45..13., Dosya No: 279-1, Sayı: 6/6657
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 197.45..13., Dosya No: 279-1, Sayı: 6/6657
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 197.45..13., Dosya No: 279-1, Sayı: 6/6657
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 198.54..12., Dosya No: 279-1, Sayı: 6/6836
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 199.65..9., Dosya No: 279-1, Sayı: 6/7053
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 201.80..14., Dosya No: 279, Sayı: 6/7358
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 203.9..11., Dosya No: 278, Sayı: 6/7668
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 204.19..3., Dosya No: 271-8, Sayı: 6/7860
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 207.42..8., Dosya No: 273, Sayı: 6/8325
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 208.49..11., Dosya No: 279, Sayı: 6/8468
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 209.54..8., Dosya No: 279, Sayı: 6/8565
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 209.58..3., Dosya No: 271-3, Sayı: 6/8640
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 210.65..1., Dosya No: 273-6, Sayı: 6/8779
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 212.81..6., Dosya No: 2718, Sayı: 6/9104

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 212.81..6., Dosya No: 2718, Sayı: 6/9104
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 212.81..6., Dosya No: 2718, Sayı: 6/9104
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 212.81..6., Dosya No: 2718, Sayı: 6/9104
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 212.81..6., Dosya No: 2718, Sayı: 6/9104
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 213.82..13., Dosya No: 27-91672, Sayı: 6/9132
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 213.84..1., Dosya No: 27-91766, Sayı: 6/9160
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 213.90..10., Dosya No: 27-31919, Sayı: 6/92916
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 215.10..4., Dosya No: 27-2171, Sayı: 6/9509
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 215.5..16., Dosya No: 27-223, Sayı: 6/9420
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 215.5..17., Dosya No: 27-924, Sayı: 6/9421
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 215.5..18., Dosya No: 27-925, Sayı: 6/9422
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 221.44..18., Dosya No: 27-3917, Sayı: 6/10204
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 221.48..19., Dosya No: 27-3997, Sayı: 6/10285
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 222.55..13., Dosya No: 27-91152, Sayı: 6/10419
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 223.60..6., Dosya No: 27-181239, Sayı: 6/10513
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 223.61..3., Dosya No: 136-261271, Sayı: 6/10530
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 224.66..9., Dosya No: 27-31388, Sayı: 6/10636
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 224.68..4., Dosya No: 27-181384, Sayı: 6/10671
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 225.69..1., Dosya No: 27-181417, Sayı: 6/10688
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 225.69..16., Dosya No: 27-31440, Sayı: 6/10703
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 225.73..16., Dosya No: 27-91538, Sayı: 6/10783
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 225.73..16., Dosya No: 27-91538, Sayı: 6/10783
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 226.77..9., Dosya No: 27-91599, Sayı: 6/10856
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 230.11..18., Dosya No: 27-18185, Sayı: 6/11371
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 231.20..7., Dosya No: 27-2402, Sayı: 6/11540
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 231.20..9., Dosya No: 27-2409, Sayı: 6/11542
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 232.26..19., Dosya No: 27-8567, Sayı: 6/11672
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 232.27..13., Dosya No: 27-18494, Sayı: 6/11686
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 232.27..13., Dosya No: 27-18494, Sayı: 6/11686
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 232.27..13., Dosya No: 27-18494, Sayı: 6/11686
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 232.27..13., Dosya No: 27-18494, Sayı: 6/11686
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 233.29..6., Dosya No: 27-9620, Sayı: 6/11719

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 233.30..7., Dosya No: 27-2645, Sayı: 6/11740
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 236.46..7., Dosya No: 27-81059, Sayı: 6/12061
BCA, Fon Kodu:30..18.1.2, Yer No: 237.49..10.,Dosya No: 27-181053,Sayı: 6/12124
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 238.54..13.,Dosya No: 27-39762,Sayı: 6/12227
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 239.60..10.,Dosya No: 27-91242,Sayı: 6/12344
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 24.72..16., Dosya No: 241/52, Sayı: 11894
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 24.72..16., Dosya No: 241/52, Sayı: 11894
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 24.72..16., Dosya No: 241/52, Sayı: 11894
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 24.72..16., Dosya No: 241/52, Sayı: 11894
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 24.72..16., Dosya No: 241/52, Sayı: 11894
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 24.72..16., Dosya No: 241/52, Sayı: 11894
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 24.72..16., Dosya No: 241/52, Sayı: 11894
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 24.72..16., Dosya No: 241/52, Sayı: 11894
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 24.72..16., Dosya No: 241/52, Sayı: 11894
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 24.72..16., Dosya No: 241/52, Sayı: 11894
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 24.72..16., Dosya No: 241/52, Sayı: 11894
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 24.72..16., Dosya No: 241/52, Sayı: 11894
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 24.72..16., Dosya No: 241/52, Sayı: 11894
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 240.65..15.,Dosya No: 27-31406,Sayı: 6/12449
BCA, Fon Kodu:30..18.1.2, Yer No: 241.72..15.,Dosya No: 27-361536,Sayı: 6/12589
BCA, Fon Kodu:30..18.1.2, Yer No: 241.72..15.,Dosya No: 27-361536,Sayı: 6/12589
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 243.84..6.,Dosya No: 27-182042,Sayı: 6/12820
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 245.9..18., Dosya No: 27-18153, Sayı: 7/178
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 245.9..18., Dosya No: 27-18153, Sayı: 7/178
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 245.9..18., Dosya No: 27-18153, Sayı: 7/178
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 245.9..18., Dosya No: 27-18153, Sayı: 7/178
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 245.9..18., Dosya No: 27-18153, Sayı: 7/178
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 246.10..12., Dosya No: 27-9123, Sayı: 7/192
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 246.10..12., Dosya No: 27-9123, Sayı: 7/192
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 246.10..12., Dosya No: 27-9123, Sayı: 7/192
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 246.10..12., Dosya No: 27-9123, Sayı: 7/192

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 246.10..12., Dosya No: 27-9123, Sayı: 7/192
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 246.10..12., Dosya No: 27-9123, Sayı: 7/192
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 246.10..12., Dosya No: 27-9123, Sayı: 7/192
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 246.12..20., Dosya No: 27-2230, Sayı: 7/240
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 247.17..6., Dosya No: 27-18309, Sayı: 7/326
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 247.20..17., Dosya No: 27-3418, Sayı: 7/397
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 248.22..14., Dosya No: 27-2462, Sayı: 7/434
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 251.36..16., Dosya No: 27-2800, Sayı: 7/715
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 253.47..15., Dosya No: 27-51086, Sayı: 7/934
BCA, Fon Kodu:30..18.1.2, Yer No: 257.68..18., Dosya No: 27-181433, Sayı: 7/1357
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 262.12..15., Dosya No: 27-3294, Sayı: 7/2025
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 262.12..15., Dosya No: 27-3294, Sayı: 7/2025
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 262.12..15., Dosya No: 27-3294, Sayı: 7/2025
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 262.12..15., Dosya No: 27-3294, Sayı: 7/2025
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 262.12..15., Dosya No: 27-3294, Sayı: 7/2025
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 264.24..10., Dosya No: 27-42607, Sayı: 7/2260
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 265.30..7., Dosya No: 27-8686, Sayı: 7/2377
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 267.37..18., Dosya No: 27-3830, Sayı: 7/2528
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 267.37..18., Dosya No: 27-3830, Sayı: 7/2528
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 269.50..3., Dosya No: 27-31132, Sayı: 7/2773
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 269.50..3., Dosya No: 27-31132, Sayı: 7/2773
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 269.50..3., Dosya No: 27-31132, Sayı: 7/2773
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 269.50..3., Dosya No: 27-31132, Sayı: 7/2773
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 269.50..3., Dosya No: 27-31132, Sayı: 7/2773
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 269.50..3., Dosya No: 27-31132, Sayı: 7/2773
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 269.50..3., Dosya No: 27-31132, Sayı: 7/2773
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 269.50..3., Dosya No: 27-31132, Sayı: 7/2773
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 269.50..3., Dosya No: 27-31132, Sayı: 7/2773
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 269.50..3., Dosya No: 27-31132, Sayı: 7/2773
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 269.50..3., Dosya No: 27-31132, Sayı: 7/2773
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 272.72..12., Dosya No: 27-31661, Sayı: 7/3222
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 272.72..12., Dosya No: 27-31661, Sayı: 7/3222
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 273.77..16., Dosya No: 27-31762, Sayı: 7/3326

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 273.82..12., Dosya No: 27-181862, Sayı: 7/3422
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 273.82..9., Dosya No: 27-181848, Sayı: 7/3419
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 274.84..10., Dosya No: 27-31884, Sayı: 7/3460
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 274.86..16., Dosya No: 27-31913, Sayı: 7/3506
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 277.9..3., Dosya No: 27-51199, Sayı: 7/3803
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 277.9..3., Dosya No: 27-51199, Sayı: 7/3803
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 278.10..11., Dosya No: 27-18245, Sayı: 7/3831
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 278.10..20., Dosya No: 27-36276, Sayı: 7/3840
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 278.12..13., Dosya No: 27-36290, Sayı: 7/3873
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 278.12..14., Dosya No: 27-18291, Sayı: 7/3874
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 278.17..18., Dosya No: 27-42400, Sayı: 7/3978
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 279.22..13., Dosya No: 27-36494, Sayı: 7/4073
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 281.34..9., Dosya No: 27-18766, Sayı: 7/4309
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 281.34..9., Dosya No: 27-18766, Sayı: 7/4309
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 281.36..1., Dosya No: 27-18793, Sayı: 7/4341
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 281.36..1., Dosya No: 27-18793, Sayı: 7/4341
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 281.37..4., Dosya No: 27-3803, Sayı: 7/4364
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 282.40..3., Dosya No: 27-3901, Sayı: 7/4423
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 284.51..6., Dosya No: 27-91144, Sayı: 7/4646
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 284.51..6., Dosya No: 27-91144, Sayı: 7/4646
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 284.51..6., Dosya No: 27-91144, Sayı: 7/4646
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 284.51..6., Dosya No: 27-91144, Sayı: 7/4646
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 284.51..6., Dosya No: 27-91144, Sayı: 7/4646
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 284.51..6., Dosya No: 27-91144, Sayı: 7/4646
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 284.51..6., Dosya No: 27-91144, Sayı: 7/4646
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 284.51..6., Dosya No: 27-91144, Sayı: 7/4646
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 286.64..4., Dosya No: 27-91399, Sayı: 7/4904
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 286.64..4., Dosya No: 27-91399, Sayı: 7/4904
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 286.65..3., Dosya No: 27-31344, Sayı: 7/4923
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 287.66..16., Dosya No: 27-181493, Sayı: 7/4956
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 287.69..11., Dosya No: 27-31477, Sayı: 7/5011
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 287.69..11., Dosya No: 27-31477, Sayı: 7/5011

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 287.69..11., Dosya No: 27-31477, Sayı: 7/5011
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 287.69..11., Dosya No: 27-31477, Sayı: 7/5011
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 287.69..9., Dosya No: 27-31471, Sayı: 7/5009
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 287.69..9., Dosya No: 27-31471, Sayı: 7/5009
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 287.69..9., Dosya No: 27-31471, Sayı: 7/5009
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 287.69..9., Dosya No: 27-31471, Sayı: 7/5009
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 288.75..13., Dosya No: 27-21703, Sayı: 7/5133
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 289.80..9., Dosya No: 27-31771, Sayı: 7/5229
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 29.48..14., Dosya No: , Sayı: 13037
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 29.49..12., Dosya No: 243-107, Sayı: 13055
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 290.86..18., Dosya No: 27-31919, Sayı: 7/5358
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 291.91..13., Dosya No: 27-22069, Sayı: 7/5453
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 293.2..8., Dosya No: 27-1871, Sayı: 7/5650
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 294.9..18., Dosya No: 27-3192, Sayı: 7/5801
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 294.9..18., Dosya No: 27-3192, Sayı: 7/5801
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 295.18..16., Dosya No: 27-3323, Sayı: 7/5980
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 296.23..2., Dosya No: 27-3485, Sayı: 7/6065
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 297.26..12., Dosya No: 27-3570, Sayı: 7/6135
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 299.40..18., Dosya No: 27-5934, Sayı: 7/6425
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 299.40..20., Dosya No: 27-3940, Sayı: 7/6427
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 299.44..19., Dosya No: 27-18994, Sayı: 7/6506
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 299.45..1., Dosya No: 27-31005, Sayı: 7/6508
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 299.45..1., Dosya No: 27-31005, Sayı: 7/6508
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 299.45..1., Dosya No: 27-31005, Sayı: 7/6508
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 299.45..1., Dosya No: 27-31005, Sayı: 7/6508
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 299.45..1., Dosya No: 27-31005, Sayı: 7/6508
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 299.45..1., Dosya No: 27-31005, Sayı: 7/6508
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 3.26..11., Dosya No: 242-37, Sayı: 7963
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 3.26..11., Dosya No: 242-37, Sayı: 7963
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 3.26..11., Dosya No: 242-37, Sayı: 7963
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 3.26..11., Dosya No: 242-37, Sayı: 7963
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 30..18.1.2, Dosya No: 259, Sayı: 2/12523

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 300.49..5., Dosya No: 27-31115, Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 301.55..4., Dosya No: 27-31265, Sayı: 7/6711

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 304.72..12., Dosya No: 27-21633, Sayı: 7/7060

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 305.75..16., Dosya No: 27-51721, Sayı: 7/7125

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 305.79..10., Dosya No: 27-91724, Sayı: 7/7199

BCA, Fon Kodu:30..18.1.2, Yer No: 307.92..10., Dosya No: 27-1012036, Sayı: 7/7461

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 31.62..18., Dosya No: 243-109, Sayı: 13322

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 31.62..18., Dosya No: 243-109, Sayı: 13322

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 31.62..18., Dosya No: 243-109, Sayı: 13322

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 31.62..18., Dosya No: 243-109, Sayı: 13322

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 31.62..18., Dosya No: 243-109, Sayı: 13322

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 31.62..18., Dosya No: 243-109, Sayı: 13322

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 310.1..4., Dosya No: 27-1122258, Sayı: 7/7681

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 310.1..6., Dosya No: 27-1142255, Sayı: 7/7683

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 311.12..15., Dosya No: 27-131213, Sayı: 7/7917

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 311.12..9., Dosya No: 27-128162, Sayı: 7/7911

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 312.14..10., Dosya No: 27-126250, Sayı: 7/7952

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 315.34..11., Dosya No: 27-128759, Sayı: 7/8356

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 315.34..15., Dosya No: 27-18777, Sayı: 7/8360

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 322.72..2., Dosya No: 27-1051715, Sayı: 7/9110

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 326.10..12., Dosya No: 27-213116, Sayı: 7/9442

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 326.10..19., Dosya No: 27-9154, Sayı: 7/9449

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 327.14..9., Dosya No: 27-211210, Sayı: 7/9519

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 328.20..19., Dosya No: 27-18319, Sayı: 7/9649

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 33.7..1., Dosya No: 241-72, Sayı: 13797

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 333.37..15., Dosya No: 27-245737, Sayı: 7/9985

BCA, Fon Kodu:30..18.1.2, Yer No: 333.38..18., Dosya No: 27-263779, Sayı: 7/10008

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 337.52..10., Dosya No: 27-91041, Sayı: 7/10280

BCA, Fon Kodu:30..18.1.2, Yer No: 338.60..11., Dosya No: 27-181405, Sayı: 7/10441

BCA, Fon Kodu:30..18.1.2, Yer No:339.68..16., Dosya No: 136-551545, Sayı: 7/10606

BCA, Fon Kodu:30..18.1.2, Yer No: 340.73..17., Dosya No: 27-181695, Sayı: 7/10707

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 341.77..2., Dosya No: 27-91783, Sayı: 7/10772

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 38.53..10., Dosya No: 243-141, Sayı: 14731
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 38.59..5., Dosya No: , Sayı: 14846
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 43.14..4., Dosya No: , Sayı: 2802
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 46.47..9., Dosya No: , Sayı: 2/949
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 5.50..13., Dosya No: 187-29, Sayı: 8447
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 54.31..11., Dosya No: 243-194, Sayı: 2/2415
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 54.31..11., Dosya No: 243-194, Sayı: 2/2415
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 56.58..3., Dosya No: 69-126, Sayı: 2/2947
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 57.62..3., Dosya No: , Sayı: 2/3027
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 57.62..3., Dosya No: , Sayı: 2/3027
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 60.94..12., Dosya No: , Sayı: 2/3686
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 60.94..16., Dosya No: 243-216, Sayı: 2/3690
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 62.12..1., Dosya No: 243-223, Sayı: 2/4036
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 64.36..13., Dosya No: 243-230, Sayı: 2/4528
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 66.53..14., Dosya No: 243-233, Sayı: 2/4870
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 81.107..15., Dosya No: 243-303, Sayı: 2/7947
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 82.25..10., Dosya No: 243-305, Sayı: 2/8449
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 85.111..4., Dosya No: 243-361, Sayı: 2/10170
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 86.18..5., Dosya No: 243-381, Sayı: 2/10491
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 86.18..7., Dosya No: , Sayı: 2/10493
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 86.30..9., Dosya No: 145, Sayı: 2/10735
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 87.47..18., Dosya No: , Sayı: 2/11090
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 87.64..1., Dosya No: 243-423, Sayı: 2/11413
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 88.100..17., Dosya No: 242-238, Sayı: 2/12156
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 88.72..1., Dosya No: 127-33, Sayı: 2/11576
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 88.78..5., Dosya No: 149-128, Sayı: 2/11700
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 88.82..7., Dosya No: 241-152, Sayı: 2/11782
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 88.82..7., Dosya No: 241-152, Sayı: 2/11782
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 88.82..8., Dosya No: 88-219, Sayı: 2/11783
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 89.103..17., Dosya No: 243-401, Sayı: 2/12216
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 89.105..4., Dosya No: 241-156, Sayı: 2/12243
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 89.109..7., Dosya No: 69-209, Sayı: 2/12326

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 89.111..9., Dosya No: 243-464, Sayı: 2/12369
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 89.111.19., Dosya No: 69-210, Sayı: 2/12379
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 89.114..15., Dosya No: 243-470, Sayı: 2/12435
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 89.123..19., Dosya No: 242-246, Sayı: 2/12607
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 89.129..13., Dosya No: , Sayı: 2/12721
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 89.129..9., Dosya No: , Sayı: 2/12717
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 90.25..16., Dosya No: 242-254, Sayı: 2/13076
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 90.26..18., Dosya No: , Sayı: 2/13098
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 90.28..20., Dosya No: , Sayı: 2/13140
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 90.32..14., Dosya No: 243-516, Sayı: 2/13214
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 91.44..4., Dosya No: 241-168, Sayı: 2/13444
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 91.59..20., Dosya No: , Sayı: 2/13760
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 91.61..18., Dosya No: , Sayı: 2/13798
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 91.65..8., Dosya No: 243-27, Sayı: 2/13868
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 91.67..4., Dosya No: 143-535, Sayı: 2/13904
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 92.89..2., Dosya No: 243-548, Sayı: 2/14342
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 92.92..10., Dosya No: 242-261, Sayı: 2/14410
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 92.95..15., Dosya No: , Sayı: 2/14475
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 92.97..4., Dosya No: , Sayı: 2/14504
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 93.103..2., Dosya No: 243-554, Sayı: 2/14622
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 93.105..15., Dosya No: 243, Sayı: 2/14675
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 93.110..8., Dosya No: 243-557, Sayı: 2/14768
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 93.121..5., Dosya No: 243-562, Sayı: 2/14985
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 94.11..15., Dosya No: 243-565, Sayı: 2/15200
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 94.12..13., Dosya No: 243, Sayı: 2/15218
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 94.18..2., Dosya No: 243-567, Sayı: 2/15327
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 94.18..2., Dosya No: 243-567, Sayı: 2/15327
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 94.18..2., Dosya No: 243-567, Sayı: 2/15327
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 94.18..2., Dosya No: 243-567, Sayı: 2/15327
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 94.18..2., Dosya No: 243-567, Sayı: 2/15327
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 94.18..2., Dosya No: 243-567, Sayı: 2/15327
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 95.42..8., Dosya No: 127-42, Sayı: 2/15813
BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 95.44..12., Dosya No: 243, Sayı: 2/15857

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 95.44..12., Dosya No: 243, Sayı: 2/15857

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 95.55..5., Dosya No: 243-27, Sayı: 2/16080

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 95.64..12., Dosya No: 163-53, Sayı: 2/16267

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 95.66..17., Dosya No: 243-586, Sayı: 2/16312

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 96.80..10., Dosya No: 242-278, Sayı: 2/16586

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 96.90..11., Dosya No: , Sayı: 2/16787

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 96.91..7., Dosya No: 213-597, Sayı: 2/16803

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 96.94..19., Dosya No: , Sayı: 2/16875

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 97.103..11., Dosya No: , Sayı: 2/17047

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 97.103..11., Dosya No: 241-211, Sayı: 2/17047

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 97.103..11., Dosya No: 241-211, Sayı: 2/17047

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 97.118..1., Dosya No: , Sayı: 2/17334

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 97.118..1., Dosya No: , Sayı: 2/17334

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 98.28..10., Dosya No: 84-30, Sayı: 2/17663

BCA, Fon Kodu: 30..18.1.2, Yer No: 98.33..17., Dosya No: 243-27, Sayı: 2/17770

Fon Kodu: 30.18 EK

BCA, Fon Kodu: 30.18 EK, Yer No: 1050 27 3, Dosya No: , Sayı: 6/6111

Fon Kodu: 30.18 EK 225

BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 225, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 6/12765

BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 225, Yer No: 1048 27 2, Dosya No: , Sayı: 6/11336

BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 225, Yer No: 1048 27 2, Dosya No: , Sayı: 6/9869

Fon Kodu: 30.18 EK 226

BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 226, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 6/7109

BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 226, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 6/10185

BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 226, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 6/10185

BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 226, Yer No: 1050 27 3, Dosya No: , Sayı:

BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 226, Yer No: 1050 27 3, Dosya No: , Sayı: 6/5943

BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 226, Yer No: 1050 27 3, Dosya No: , Sayı: 6/6111

BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 226, Yer No: 1050 27 3, Dosya No: , Sayı: 6/6115

BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 226, Yer No: 1050 27 3, Dosya No: , Sayı: 6/7287

BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 226, Yer No: 1050 27 3, Dosya No: 27, Sayı: 6/4559

Fon Kodu: 30.18 EK 227

BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: , Dosya No: , Sayı: 6/12126
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1053 27 3, Dosya No: , Sayı:
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1053 27 3, Dosya No: , Sayı: 6/11278
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1053 27 3, Dosya No: , Sayı: 6/11748
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1053 27 3, Dosya No: , Sayı: 6/11748
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1053 27 3, Dosya No: , Sayı: 6/11748
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1053 27 3, Dosya No: , Sayı: 6/12443
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1053 27 3, Dosya No: , Sayı: 6/12542
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1053 27 3, Dosya No: , Sayı: 6/12766
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1053 27 3, Dosya No: , Sayı: 6/658
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1053 27 3, Dosya No: , Sayı: 7/1219
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1053 27 3, Dosya No: , Sayı: 7/438
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1053 27 3, Dosya No: , Sayı: 7/59
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1056 27 3, Dosya No: , Sayı: 7/3722
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1056 27 3, Dosya No: , Sayı: 7/3887
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1056 27 3, Dosya No: , Sayı: 7/4046
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1056 27 3, Dosya No: , Sayı: 7/4200
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1056 27 3, Dosya No: , Sayı: 7/4241
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1056 27 3, Dosya No: , Sayı: 7/4247
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1056 27 3, Dosya No: , Sayı: 7/4247
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1056 27 3, Dosya No: , Sayı: 7/4304
 BCA, Fon Kodu: 30.18 EK 227, Yer No: 1056 27 3, Dosya No: , Sayı: 9/258

2. Kitaplar

ADIVAR, Adnan, Osmanlı Türklerinde İlim, **4. Baskı, Remzi Kitabevi, Evrim**

Matbaacılık, İstanbul, 1970.

AKINCI, Gündüz, **Türk –Fransız Kültür İlişkileri (1071-1859), Başlangıç**

Dönemi, Sevinç Matbaası, Ankara, 1973.

AKŞİN, Sina, (Editör), **Türkiye Tarihi - 3, Osmanlı İmparatorluğu (1600-1908),**

Cem Yayınevi, İstanbul, 1990.

- AKYÜZ, Yahya, **Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoyu (1919-1922)**, Genişletilmiş İkinci Baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1988.
- , **Türk Eğitim Tarihi** (M.Ö. 100- M.S. 2004), Pogem Yayıncılık, 9. Baskıdan Bazı Eklerle Tıpkı Basım, Ankara, 2005.
- ALTUN, Fahrettin, **Modernleşme Kuramı, Eleştirel Bir Giriş**, 2. Baskı, Küre Yayınları, İstanbul, 2011.
- ALTUNDAĞ, Şinasi, **Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı, Mısır Meselesi (1831-1841)**, I. Kısım, 2. Baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1988.
- ARMAOĞLU, Fahir, **20.Yüzyıl Siyasi Tarihi, 1914-1915**, On Yedinci Baskı, Alkım Yayınevi, İstanbul, 2010.
- AYBARS, Ergün, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi - I**, Ege Üniversitesi Yayınları No:32, Ege Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü, İzmir, 1984.
- BERKES, Niyazi, **Türkiye’de Çağdaşlaşma**, 16. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2011.
- BİLİM, Cahit Yalçın, **Türkiye’de Çağdaş Eğitim Tarihi (1734-1876)**, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1348, Eskişehir, 2002.
- BLACK, Cyril E., **Çağdaşlaşmanın İtici Güçleri**, Çev. Fatih Gümüş, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1986.
- CEYLAN, Mehmet Akif, “Türkiye Coğrafyasına Katkıda Bulunan Yabancı Bilim Adamları”, **Avrasya İncelemeleri Dergisi (AVİD)**, II/1, 2013, 311-351.
- ÇADIRCI, Musa, SÜSLÜ, Azmi, **Ankara Üniversitesi Gelişim Tarihi**, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Yayın No: 82, Tanıtıcı Yayınlar Dizisi: 2, Ankara, 1982.
- DEMİR, Abdullah, **Su ve DSİ Tarihi**, Devlet Su İşleri Vakfı, Ankara, 2001.
- DÖLEN, Emre, **Türkiye Üniversite Tarihi-3**, Darülfünun’dan Üniversiteye Geçiş (Tasfiye ve Yeni Kadrolar), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2010.
- , **Türkiye Üniversite Tarihi-4**, İstanbul Üniversitesi (1933-1946), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2010.
- ERGÜN, Mustafa, **Atatürk Devri Türk Eğitimi**, Ocak Yayınları, Ankara, 1997.
- GLOSNECK, Johannes, **Kemal Atatürk ve Çağdaş Türkiye-III**, Çev. Arif Gelen, Yenigün Haber Ajansı Basım ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul, Ekim, 1998.

- GÖKKAYA, A. Kürşat, YEŞİLBURSA, Cemil Cahit, **Yeni ve Yakın Çağ Tarihi**, İkinci Baskı, Siyasal Yayınevi, Ankara, 2010.
- GÖNLÜBOL, Mehmet, SAR, Cem, **Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1973)**, Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No: 279, 3. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara, 1974.
- GÜREL, Ziya, **Kurtuluş Savaşı'nda Demiryolculuk**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989.
- GÜVENÇ, Bozkurt, **Japon Kültürü**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983.
- HARVEY, David, **Kültürel Değişim Kökenleri, Postmodernliğin Doğuşu**, Çev. Sangu Saran, 4. Basım, Metis Yayınları, İstanbul, 2006.
- HATİBOĞLU, Tahir, **Türkiye Üniversite Tarihi**, 2. Baskı, Selvi Yayınları, Ankara, 2000.
- İNALCIK, Halil, **Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)**, Çev. Ruşen Sezer, Yapı Kredi Yayınları, Yedinci Baskı, İstanbul, 2006.
- KENNEDY, Paul, **Büyük Güçlerin Yükseliş ve Düşüşleri**, Çev. Birtane Karanakçı, 12. Baskı, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2010.
- KODAMAN, Bayram, **Abdülhamid Dönemi Eğitim Sistemi**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991.
- KURAN, Ercüment, **Türkiye'nin Batılılaşması ve Millî Meseleler**, Derleyen: Mümtaz'er Türköne, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1994.
- LEWİS, Bernard, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Çev. Prof. Dr. Metin Kıratlı, 4. Baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991.
- MANTRAN, Robert, **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi**, 2. Cilt, I. Baskı, Cem Yayınevi, İstanbul, 1995.
- MARDİN, Şerif, **Türk Modernleşmesi**, 20. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011.
- METİN, Celal, **Emperyalist Çağda Modernleşme, Türk Modernleşmesi ve İran (1800-1941)**, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2010.
- MUMCU, Ahmet, **Tarih Açısından Türk Devriminin Temelleri ve Gelişimi**, 7.Baskı, İnkılap ve Aka Basımevleri, İstanbul,1982.

- ORTAYLI, İlber, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfusu**, 11. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010.
- , **İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı**, 33. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2011.
- ÖZKAN, Salih, **Türk Eğitim Tarihi**, Nobel Yayın Dağıtım, İkinci Baskı, Ankara, 2008.
- ÖZKİRAZ, Ahmet, **Modernleşme Teorileri ve Postmodern Durum**, 1. Basım, Çizgi Kitabevi, Konya, Eylül 2003.
- ÖZTOPRAK, İzzettin, **Türk ve Batı Kamuoyunda Millî Mücadele**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali, **Türkçe Sözlük**, Dokuzuncu Baskı, Arkadaş Kitabevi, Ankara, 2005.
- REİSMAN, Arnold, **Nazizmden Kaçanlar ve Atatürk'ün Vizyonu**, Çev. Gül Çağalı Güven, 1. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2011.
- SARIOĞLU, Mehmet, **“Ankara” Bir Modernleşme Öyküsü (1919-1945)**, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Birinci Baskı, Ankara, 2001.
- SEVİN, Veli, **Başlangıcından Perslere Kadar Anadolu Arkeolojisi**, Der Yayınları, Genişletilmiş İkinci Basım, İstanbul, 1999.
- SHAW, Stanford, EZEL, Kural, **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye**, C. 2, Çev. Mehmet Harman, E Yayınları, İstanbul, 1983.
- SONYEL, Salahi, **Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika - I**, 3. Baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1995.
- SOYSAL, İsmail, **Fransız İhtilali ve Türk Fransız Diplomasi Münasebetleri, (1789-1802)**, 3. Baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1999.
- SÖZEN, Metin, **Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı (1923-1983)**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1984.
- SÜSLÜ, Azmi, **Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesi'nin 50 Yıllık Tarihi**, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları: 335, Ankara, 1986.
- TANSEL, Selahattin, **Mondros'tan Mudanya'ya Kadar**, C.4, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1974.
- TAŞDEMİRCİ, Ersoy, **Belgelerle 1933 Üniversite Reformunda Yabancı Bilim Adamları**, 1. Baskı, Ankara, 1992.

- TOSH, John, **Tarihin Peşinde**, Tarih Vakfı, Yurt Yayınları, Çev. Özden Arıkan, G.M. Matbaacılık ve Ticaret Anonim Şirketi, Dördüncü Basım, Ekim 2011, İstanbul.
- TUNAYA, Tarık Zafer, **Türkiye'nin Siyasi Hayatında Batılılaşma Hareketleri**, I. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2004.
- TURHAN, Mümtaz, **Kültür Değişmeleri, Sosyolojik ve Psikolojik Bakımdan Bir Tetkik**, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Nu. 16, Bayrak Yayımcılık–Matbaacılık Kolektif Şirketi, İstanbul, 1987.
- TÜFEKÇİ, Gürbüz, **Atatürk'ün Düşünce Yapısı**, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 1986.
- ÜLKEN, Hilmi Ziya, **Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi**, Ülken Yayınları, Dokuzuncu Baskı, İstanbul, 2010.
- YAVUZ, Bige, **Kurtuluş Savaşı Döneminde Türk - Fransız İlişkileri**, Fransız Arşiv Belgeleri Açısından (1919-1922), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1994.
- YILMAZ, Mustafa, **İngiliz Basını ve Atatürk'ün Türkiye'si**, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2002.
- YİĞİT, Ali Ata, **İnönü Dönemi Eğitim ve Kültür Politikası (1938- 1950)**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1992.

3. Makaleler

- AKSOY, Bülent, “Tanzimattan Cumhuriyete Musiki ve Batılılaşma”, **Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C.V, İletişim Yayınları, s. 1216-1224, İstanbul, 1983.
- CİHAN, Ahmet, “Meiji Dönemi Modernleşme Girişimlerinde, Araştırma ve Gözlem Gezileri İle Yurtdışı Eğitiminin Rolü”, **Türk Dünyası Araştırmaları**, s. 112, Şubat 1998.
- ÇETİN, Halis, “Gelenek ve Değişim Arasında Kriz: Türk Modernleşmesi”, **Doğu-Batı Dergisi**, Yıl 7, Sayı 25, s. 11-40, Kasım-Aralık-Ocak, 2. Baskı, Ankara, 2003.

- ÇOLAK, Melek, “Cumhuriyetin Kuruluş Yıllarında Türk Eğitim Yaşamında Macar Eğitimcilerin Yeri”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, S. 58, C. XX, s. 233-243, Mart 2004.
- , “Atatürk’ün Macar Bahçıvanı János Máthé’nin Anılarında Ankara”, **Hacettepe Üniversitesi, Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl 4, s. 7, Bahar 2008, s. 182-183.
- , “Atatürk Dönemi Türkiye’inde Bir Macar Meteorolog: Aksakallı Havabakan Antal Réthly (Macar Kaynaklarına Göre)”, **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl 5, S. 9, s. 113-136, Bahar 2009.
- , “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye-Macaristan İktisadi İlişkileri”, **Askerî Tarih Araştırmaları Dergisi**, Yıl 2, Sayı 4, s. 47-54, Ağustos 2004.
- ERGÜN, Mustafa, “Türk Eğitiminin Çağdaşlaşmasını Hazırlayan Dinamikler”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C. 6, Sayı 17, s. 446, Mart 1990.
- GÖLE, Nilüfer, “Batı Dışı Modernlik Üzerine Bir İlk Desen”, **Doğu-Batı Dergisi**, Yıl 1, S. 2, s. 55-62, Şubat-Mart-Nisan 1998.
- İHSANOĞLU, Ekmelettin , “ Osmanlı İmparatorluğu’nda Eğitim ”, **Osmanlı Uygarlığı Ansiklopedisi**, Yayına Hazırlayan: Halil İnalçık, Günsel Renda , C. 1, Başak Matbaacılık, 2004, Ankara.
- İNALCIK, Halil “Atatürk ve Türkiye’nin Modernleşmesi”, **Bellekten**, Atatürk Özel Sayısı, C. LII, Sayı 204, s. 985-992, Kasım 1988, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2. Baskı, Ankara, 2001.
- KAZANCIGİL, Aykut, ORTAYLI, İlber ve TANYELİ, Uğur, “Yabancıların Cumhuriyete Bıraktıkları”, **Cogito**, Yapı&Kredi Yayınları, S. 23, Yaz, s.119-132, İstanbul, 2000.
- KILIÇBAY, Mehmet Ali, “Osmanlı Batılılaşması”, **Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C. 1, İletişim Yayınları, s. 147-150, İstanbul, 1983.
- ORTAYLI, İlber, “Batılılaşma Sorunu”, **Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C. 1, İletişim Yayınları, s. 134-138, İstanbul, 1983.
- EKİZOĞLU, Abdi, ÖZDÖNMEZ, Metin, “Tanzimat Meşrutiyet Dönemi Ormancılığında İstihdam Edilen Yabancı Uzmanlar”, **İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi**, Seri B, C. 43, Sayı 3-4, s. 57-68, 1993.

- ÖKÇÜN, Aka Gündüz, “Osmanlı Maden Üretimi”, Prof. Dr. Yavuz Abadan’a Armağan, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları**, No.280, Sevinç Matbaası, Ankara, 1969.
- SAYILI, Aydın, “Atatürk Üniversite ve Bilim”, **Belleten**, Atatürk Özel Sayısı, C. LII, S. 204, s. 1089-1104, Kasım 1088, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2. Baskı, Ankara, 2001.
- SÖZEN, Metin, “Cumhuriyet Dönemi Mimarisi”, **Anadolu Uygarlıkları Görsel Anadolu Tarihi Ansiklopedisi**, C. 5-6, s. 1083-1118, Görsel Yayınlar.
- ŞİŞMAN, Adnan, “XIX. Yüzyıldan XX. Yüzyıla Kadar Avrupa’ya Gönderilen Osmanlı Öğrencileri Hakkında”, **XII. Türk Tarih Kongresi Bildirileri**, Türk Tarih Kurumu, s. 963-971, 1994.
- TAŞNADI, Edit, “Genç Türkiye Cumhuriyetinde Bir Macar Generali: Albert Bartha”, **XV. Türk Tarih Kongresi**, Ankara 11-15 Eylül 2006, C.V, Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Ayrı Basım, s. 2387-2393.
- TANER, Timur, “Osmanlı ve Batılılaşma”, **Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C. 1, İletişim Yayınları, s. 139-146, İstanbul, 1983.
- TÖZEREN, Selçuk, “Japon Eğitim Modeli ve Doğu-Batı Sorunsalı”, **Toplum ve Bilim**, S. 25-26, (Bahar Yaz 1984).
- YILDIRIM, Seyfi, “Türk-Sovyet İlişkileri ve Uzman Heyetler”, **Modern Türklük Araştırmaları Dergisi**, C. V, S. 3, Ankara, Eylül, 2008.
- , “Belçikalı Nüfus Bilimci ve İstatistikçi Camile Jacquart ve Türkiye’de Modern İstatistiğin Kurulması 1926-1929”, **Modern Türklük Araştırmaları Dergisi**, C. VII, S. 1, s. 7-36, Mart 2010, Ankara.
- , “Atatürk Döneminde Sovyet Tarımını İnceleme Resmi Geziler ve Bilimsel İşbirliği (1925-1932)”, **BİLİG**, S. 57, s. 227-246, Bahar 2011.
- , “Cumhuriyet Dönemi Modernleşme Stratejisi Çerçevesinde Yabancı Uzman İstihdamı”, **KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi**, C. X, S. 1, s. 3-20, Bahar 2008.
- , “Cumhuriyet Döneminde Türk Macar İlişkileri Çerçevesinde İstihdam Edilen Yabancı Uzmanlar”, **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl 8, S.15, s. 121-150, Bahar 2012.

-----, “Türkiye Demiryollarında İstihdam Edilen Yabancı Uzmanlar (1925-1950)”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, S. 67-68-69, C. XXIII, s. 305-338, Mart-Temmuz-Kasım 2007.

YAVUZ, Bige, “Fransız Gözüyle Atatürk Devrimi Üzerine Genel Değerlendirmeler”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cumhuriyetimizin 75.Yılı Özel Sayısı, 1998.

YEDİYILDIZ, Bahaeddin, (Editör), “Atatürk’ün Ölümünün 62. Yılında Cumhuriyet Türkiye’inde Bilimsel Gelişmeler Sempozyumu”, **Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü**, 8-10 Kasım 2000, Ankara, 2001.

4. Tezler

BAL, Rıdvan, **Türk Kara kuvvetlerinde Süvari Birlikleri, (1920- 1965)**, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006, www.dersindir.net/.../turk-kara-kuvvetlerinde-suvari-birlikleri-1920-196..., 07.08.2013.

DAĞISTAN, Adil, **Türk-Fransız İlişkileri**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 1992.

EKİZCELİ, Ayşegül, **Yabancı Uzmanların Türk Eğitim Sistemi Hakkında Verdikleri Raporlar (1924-1960) Üzerine Bir Analiz**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Anadalı (Yüksek Lisans Tezi), Van, 2006, <http://www.belgeler.com/.../yabanci-uzmanlari-trk-eitim-sistemi-ha>, 23.04.2013.

ENGİN, Emel, **Galatasaray Lisesi (1923-1950) Dönemi**, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul, 2007 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), <http://www.belgeler.com/blg/15i2/galatasaray-lisesi-1923-1950-donemi-galatasaray-college-1923-1950>, 19.06.2013.

HAŞİMOĞLU, Oğuz, **Afgan Modernleşmesi ve Türkiye(1880-1933)**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006.

- İSKENDER, Hüseyin Volkan, **Karabük Demir Çelik Fabrikalarının Karabük İlinin Sosyal, Kültürel ve İktisadi Hayatının Gelişmesindeki Yeri ve Önemi**, İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, Mayıs. 2008, s. 55,67, www.ipuder.org/.../119-karabuek-demir-celik-fabrikalarn , 10.12.2012.
- KILIÇ, Hatice, “**İran’ın Modernleşme Sürecinde Osmanlı Devleti’nin Rolü (1848-1923)**”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Ortadoğu Siyasi Tarihi ve Uluslararası İlişkileri Anabilim Dalı, İstanbul, 2006, <http://www.belgeler.com/blg/p9m/iranin-modernlesme-surecinde-osmanli-devletinin-rolu-1848-1923-the-impact-of-the-ottoman-empire-at-the-iranian-modernization-1848-1923> , 13.08.2012.
- ORAN, Erdoğan, **Osmanlı’da Cumhuriyet’e Bir Kurum Olarak Bahriye Vekaleti**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2012.
- ÖZKAN, Salih, **Türk Eğitim Tarihi**, Nobel Yayın Dağıtım, İkinci Baskı, Ankara, 2008.
- PARLAK, Nurettin, **Orta Asya, Kafkasya ve Balkan Ülkeleri İle İlişkiler ve Türk Dış Yardımları (1992-2003)**, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2007.
- SÖNMEZ, Şinasi, **Cezayir Bağımsızlık Hareketi ve Türk Kamuoyu (1954-1962)**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2007.
- ŞAHİN, Mustafa, **Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Uygulamalarında Yabancı Uzmanların Yeri (1923-1960)**, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1996.
- UĞUR, Volkan, **Cumhuriyet Dönemi Türk Ordusunda Atlı Spor**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010, www.belgeler.com/.../cumhuriyet-donemi-turk-ordusunda-atli-spor-eque... , 13.08.2013.
- YILDIRIM, Seyfi, **Eğitim Amacıyla Yurt Dışına Gönderilen Öğrenciler (1940-1970): Prosopografik Bir Çalışma Örneği**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk

İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2005.

YİĞİT YÜKSEL, Dilek, **Rus Modernleşmesi ve Türkiye (1682-1905)**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006.

5. Makaleler – İnternet

ACAR, Kezban, “Osmanlı ve Rus Modernleşmesine Dair Bazı Görüşler”, **Muhafazakar Düşünce**, Bahar-Yaz, Yıl: 4, S.16-17, s. 59-86, 2008, <http://tr.scribd.com/doc/45868057/cemal-3> , 23.08.2012.

AKDAĞ, Ömer, “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Eğitim Alanında Yabancı Uzman İstihdamı (1923-40)”, **Uşak Sosyal Bilimler Dergisi**, 2008, 1/1, s. 45-77, http://sosyaldergi.usak.edu.tr/2008_1/200801Omer_AKDAG.pdf , 18.01.2012.

ALPAGUT, Leyla “1930’larda Bir Mimar; İzzet Baysal”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C.26, S.1, Haziran, 2009, <http://www.edebiyatdergisi.hacettepe.edu.tr/2009261LeylaAlpagut.pdf> , 18.07.2013.

-----, “Modernleşme Projesinin Temsilinde Önemli Bir Yapı: İsviçreli Mimar Ernst Arnold Egli Ve Ankara Siyasal Bilgiler Okulu”, **Alternatif Politika**, C.2, S.2, 126-150, Ekim 2010, <http://www.mulkiye.org.tr/belgeler/mulkiyeokulbina.pdf> , 19. 07. 2013.

ARIKAN, Zeki, “Albert Gabriel (1883-1972), Mimar, Arkeolog, Ressam, Gezgin/Architecte, archèologue, artiste, voyogeur 2”, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2006, *ÇTTAD* , VI/15, (2007/Güz), s.s.347-352, http://web.deu.edu.tr/atmer/atmer/uploaded_files/file/19Kitabiyat_Zeki%20Arikan_347-352.pdf , 17.01.2013.

AY, Mehtap, **Paris Mekteb-i Osmanisi’nin Kuruluş, Amaç ve İşlevi**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yakınçağ Anabilimdalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007, <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/4223/4704.pdf> , 10 Ağustos 2012.

AYDEMİR, Işık, “İki Fransız Mimarı Henri Prost ve August Perret’in İstanbul İle İlgili Çalışmaları” **Megaron**, YTÜ Mimarlık Fakültesi, E-Dergisi, C.t 3,

- S. 1, 2008, <http://www.megaron.yildiz.edu.tr/.../03-01-Megaron-104-111.pdf> ,
10.12.2012.
- BAYKAL, Hülya, “Kurtuluş Savaşı’nda Türk-Fransız İlişkileri ve Bir Fransız Türk Dostu Olan Albay Mougin”,
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/45/784/10083.pdf> , 05.12.2012.
- BAYTOP, Asuman, “ İstanbul Üniversitesi Eczacı Mektebi’nde (1933-1962) Görev Almış Yabancı Öğretim Üyeler ”, ss. 1-21,
http://www.arastirmax.com/system/files/.../2/arastirmax_17083_pp_1-21.pdf ,
22.07.2013.
- BİLSEL, Cana, “İzmir’de Cumhuriyet Dönemi Planlaması (1923-1965): Cumhuriyet Dönemi Kentsel Mimarisi”, <http://www.izmimod.org.tr/egemim/71/3.pdf> ,
16.11.2012.
- BOSTAN, İdris, “Osmanlı Bahriyesinin Modernleşmesinde Yabancı Uzmanların Rolü, (1785-1819)”,
<http://www.iudergi.com/tr/index/php/tarih/article/view/3689/3240> ,
22.07.2012.
- CAN, Aydın, “Atatürk Dönemi Türk - İran İlişkileri” ,
http://turkoloji.cu.edu.tr/ATATURK/arastirmalar/aydin_can_ataturk_donemi_turk_iran_iliskileri.pdf , 15.08.2012.
- ÇETİN, Prof. Dr. Ali “Prof. Dr. Louis Bazin’e Armağan, Yeni Anadolu III”, **Türk Dünyası Tarih Dergisi**, 76 (Nisan 1993), s. 57-61,
<http://web.sakarya.edu.tr/~acetin/> , 13.09.2013.
- DOĞANER, Yasemin, “Bir Modernleşme Modeli Olarak Atatürk İnkılapları”, Atatürk Dergisi, Journal of Atatürk, C. 4, S. 1, 2004, <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/ad/article/viewArticle/1102> , 01.09.2012.
- DEMİR, Engin, ŞEN, H. Şenay, “Cumhuriyet Dönemi Mesleki ve Teknik Eğitim Reformları”, **Ege Eğitim Dergisi**, 2009 (10) 2: s. 39-59,
http://egitim.ege.edu.tr/efdergi/arsiv/2009_10.../2009_10_2_3.pdf , 01.09.2012.
- DEMİRBİLEK, Sinan, “Tek Parti Döneminde İnhisarlar (1923-1946) ”, ÇTTAD, XII/24, (2012/Bahar), ss. 203-232,
http://web.deu.edu.tr/ataturkilkeleri/ai/uploaded_files/file/dergi%2024/11.pdf ,
3 Eylül 2013.

- DİNÇ, Sait, “Atatürk Döneminde (1920-1938) Türk Dış Politikasında Gelişmelere Genel Bir Bakış, İkili ve Çok Uluslu İlişkiler”,
http://turkoloji.cu.edu.tr/ATATURK/arastirmalar/sait_dinc_ataturk_donemi_turk_dis_politikasi.pdf , 14.07.2013.
- EKİZOĞLU, Abdi, ÖZDÖNMEZ, Metin, “Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi Ormancılığına Katkıları Olan Yabancı Uzmanlar”, **İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi**, C. 43, S. 3-4, s. 57-68,
<http://www.orman.istanbul.edu.tr/en/node/8417> , 07.09.2012.
- ERGUT, Elvan Artan, “Cumhuriyet Dönemi Mimarlık Tarihi Üzerine Düşünceler”,
<http://kutuphane.ieu.edu.tr/wp-content/TurkiyedeTasar%C4%B1mTarihiveSoylemiSunumlarI.pdf> , s. 8-17, 18.07.2013.
- ERGÜN, Mustafa, “Batılılaşma Dönemi Osmanlı Eğitim Sisteminin Gelişimine Mukayeseli Bir Bakış”, **Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim Milletlerarası Kongresi**, İstanbul, 12-15 Nisan 1999,
<http://www.egitim.aku.edu.tr/ergun1.htm> , 20.08.2012.
- , “Rus Eğitiminde Batılılaşma Çabaları ve Reformlar”, **Kuramsal Eğitimbilim**, 2 (1), s. 31-56, 2009, <http://www.keg.aku.edu.tr> , 22.09.2012.
- GERAY, Cevat, Şehirciliğimiz ve Ankara, ss.10-16,
http://www.imo.org.tr/resimler/dosya_ekler/26b5b7bcc715e31_ek.pdf?dergi=184 , 04.05.2013.
- GÜÇLÜ, Kamuran, “Erzurum Kentinin Yeşil Alanlarında Planlama ve Uygulama Çalışmaları”, <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/zfd/article/view/5756/5552> , 17.12.2012.
- İNALCIK, Halil, “Osmanlılarda Batıdan Kültür Aktarması Üzerine”,
<http://edergi.manas.edu.kg/index.php/jtcs/article/viewFile/789/624> , 13.08.2012.
- KADIOĞLU, Sevtap, “Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsünde Mülteci Bilim Adamları”, **Osmanlı Bilimi Araştırmaları**, C. 9, S. 1-2, 2008,
<http://www.iudergi.com/tr/index.php/oba/article/view/9096/8445> , 01.09.2012.
- KARA, Murat, “Cumhuriyet Döneminde Ereğli Kömür Havzası (1920–1940)”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C. 14, S. 1, Yıl:

2012, s. 111-137,

<http://www.sbe.deu.edu.tr/dergi/cilt14.say%C4%B11%20%C3%B6zetler/13%20KARA%20%C3%B6zet.pdf>, 05.03.2013.

KARADENİZ, Yılmaz, “ İnan Batılılaşma Hareketinde Mirza Malkom Han’ın Rolü (1833-1908) ”, **SDÜ, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, Mayıs 2011, S. 2, s. 103-111, http://sablun.sdu.edu.tr/dergi/sosbilder/dosyalar/2 İnan 3/23_07.pdf, 11.08.2012.

KARAKÖK, Tumay, NAMAL, Yücel, “Atatürk ve Üniversite Reformu”, **Yükseköğretim ve Bilim Dergisi**, C. 1, S. 1, s. 27-35, Nisan 2011, http://www.higheredu-sci.org/pdf/pdf_HIG_1519.pdf, 08.09.2012.

KEPÇE, Sedef Çokay, Klasik Arkeolojiye Giriş II, 20. Yüzyıl Başlarına Kadar Yapılan Kazılar ve Bunların Arkeolojik Yönden Değerlendirilmesi, www.ctf.edu.tr/farma/.../pdf/arkeoloji/Klasik_Arkeolojiye_Giris_II.pdf, 03.10.2013.

KESKİN, Özkan, “Osmanlı Devleti’nde Yabancı Maden Mühendislerinin İstihdamı ve Osmanlı Madenciliğine Hizmetleri”, **Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları**, S. 11, 2007, <http://www.iudergi.com/tr/index.php/turkiyearchastirmalari/article/view/385>, 28.11.2012.

KOBAL, Yunus, “1933 Üniversite Reformu’nun Atatürk’ün Kültür Politikasındaki Yeri”, <http://www.ait.hacettepe.edu.tr/akademik/arsiv/1933.htm>, 02.07.2013

NAMAL, Yücel, “Türkiye’de 1933-1950 Yılları Arasında Yükseköğretime Yabancı Bilim Adamlarının Katkıları”, **Yükseköğretim ve Bilim Dergisi**, C. 2, S. 1, s. 14-19, Nisan 2012, http://www.higheredu-sci.org/pdf/pdf_HIG_1551.pdf, 21.09.2012.

ÖĞRETEN, Ahmet, “Ereğli Kömür Madeni Havzasında İlk Üretim”, **A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, S. 31, Erzurum, 2006, <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/taed/article/viewFile/1728/1727>, 02.01.2013.

PİNON, Mathilde Demirçivi - Pierre, Albert Gabriel’in İzinde, <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=51&RecID=1250>, 13.08.2013.

- SOYSAL, İsmail “Türk-Fransız Siyasal İlişkileri (1919-1984)”, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, S. 2, 2011, <http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/siyasal/article/view/11549/10810> , 06.08.2013.
- SÖZEN, Metin, TAPAN, Mete, “1927-1933 Yılları Arasında Mimarimiz”, <http://www.mimar.cc/makale/1927-1933-yillari-arasinda-mimarimiz-97.html> , 18.07.2013.
- ŞAHİN, Mustafa, “Osmanlı Devletinde Yabancı Uzmanlar Aracılığı İle Batılılaşma Çabaları”, http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Millî_Egitim_Dergisi/143/11.htm , 24.08.2010.
- TAMZOK, Nejat, “Osmanlı İmparatorluğu’nun Son Döneminden Çok Partili Döneme Madencilik Politikaları”, 1861-1948, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 63-4, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/936/11663.pdf> , 28.11.2012.
- TAŞDEMİRCİ, Ersoy, “Türkiye’de Yüksek Öğretim Kurumlarının Gelişmesinde Avusturya ve Alman Bilim Adamlarının Katkısı”, **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S. 9, Yıl: 2000, http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_9/Türkiye'de%20Yükseköğretim%20Kurumlarının%20Gelişmesinde%20Avusturya%20ve%20Alman%20Bilim%20Adamlarının%20Katkısı%20-%20Prof.Dr.% , 25.05.2013.
- TEKELİ, İlhan, “ Türkiye’de Kent Planlaması Düşüncesinin Gelişimi ”, Mimar Yunus Anısına Düzenlenen Konferanslar Dizisi, Mimar Sinan Üniversitesi, 12 Mayıs 2005, <http://www.yunusaran.org> , 20.11.2011.
- UNAT, Yavuz, Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Bilim Tarihi Anabilim Dalı Literatürü, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, C. 2, S. 4, Bilim ve Sanat Vakfı, İstanbul 2004. 439-521, <http://www.yavuzunat.com/m/M28.pdf> , 25.07.2013.
- URAL, Selçuk, “Atatürk Dönemi Trabzon’da Sosyal ve Ekonomik Gelişmeler”, **A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, sayı 41, Erzurum, 2009, <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/taed/article/view/2238> , 21.12.2012.

- YAVUZ, Bige, “Kurtuluş Savaşı Dönemi Türk-Fransız İlişkileri Açısından Pierre Loti”, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/belge/1-35114/bilge-yavuz.html> , 06.12.2012.
- YAVUZ, Fehmi, Ankara ve Şehirciliğimiz, s.43-46, <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/335/4772.pdf> , 04.05.2013.
- YAZICI, Hasan, Edebiyat Sosyolojisine Toplu Bir Bakış Sosyolojinin Tanımı ve Diğer Bilimlerle İlişkisi, <http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/iktisatsosyoloji/article/.../5432> , 23.07.2013.
- YERASİMOS, Stefanos, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü’nün Dünü Bugünü ve Yarını İçin Bazı Mülahazalar, http://www.ifea-istanbul.net/index.php?option=com_k2...id... , 03.10.2013.
- YILDIRIM, Seyfi, “Atatürk Dönemi Modernleşmesinin Temel Dinamikleri”, **Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü, Uluslararası Türkiye Cumhuriyeti Sempozyumu Bildirileri**, 22-24 Ekim 2008, s. 41-47, Isparta, http://sempozyum.sdu.edu.tr/cumhuriyet/sempozyum_kitap.pdf , 10.10.2012.
- , “Cumhuriyet Döneminde Türk-Macar İlişkileri Çerçevesinde İstihdam Edilen Yabancı Uzmanlar”, **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl 8, S. 15, Bahar 2012, http://www.ait.hacettepe.edu.tr/akademik/CTAD_15_180912.pdf , 17.10.2012.
- , “Türk Demiryollarında İstihdam Edilen Yabancı Uzmanlar (1925-1950)”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Sayı 67-68-69, C. 23, Mart-Temmuz-Kasım 2007, s. 305-338, <http://atam.gov.tr/wp-content/uploads/taranm%C4%B1%C5%9F-dosya.pdf> , 25.07.2013.
- YORULMAZ, Şerife “Osmanlı - Fransız İlişkileri Çerçevesinde Osmanlı Topraklarına Açılan Fransız Kültür Kurumları ve Bunların Meşruiyet Kazanması, (19. Yüzyıl-20. yüzyıl)”, 697-768, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19/1267/14585.pdf> , 13.07.2013.
- YÜCEDAĞ, İbrahim, “Nilüfer Gölü’de Batı Dışı Modernleşmeyi Anlamak”, <http://e-sarkiyat.com/makaleler/3.sayi/ibrahimyucedag.pdf> , 22.09.2012.

ZUCKMAYER, Edward, “Sığınmacılara Kucak Açan Ülke: Türkiye-Türkiye’deki Alman Sığınmacılar”,

http://www.ankara.diplo.de/Vertretung/ankara/tr/03_Aussen_und_EU_Politik/Bilaterale_Beziehungen/deutsche_imigration_in_die_tuerkei.html,

01.09.2012. http://www.maden.org.tr/resimler/ekler/e74b40bd50d5d52_ek.pdf

, 03.03.2013. “Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası (1923-1930)”,

<http://www.ait.hacettepe.edu.tr/egitim/ait203204/II7.pdf>, 05.09.2012.

Ülkemizde İlk Maden Mühendisleri,

http://www.maden.org.tr/resimler/ekler/e74b40bd50d5d52_ek.pdf,

03.03.2013.

6. İnternet Adresleri

<http://46.45.137.132:8863/Haberler/haber-prost-hakkinda-bir-kitap-yazmayi-dusunuyorum-96331>

<http://80.251.40.59/humanity.ankara.edu.tr/unat/yu/M28.pdf>

<http://aev.org.tr/ankaranin-tarihi-arkeolojisi-ve-mimarisi/ulus-diskapi/iii04-cubuk-baraji-ve-su-suzgeci-binasi/>

<http://arama.hurriyet.com.tr/arama.aspx?t=editor>

<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=5514506>

<http://arsiv.kultur.sabah.com.tr/ser500-40160-20090512-401.html>

<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/82448.asp?cp1=1>

<http://arsiv.zaman.com.tr/2002/12/17/akdeniz/h3.htm>

<http://atam.gov.tr/taksim-cumhuriyet-abidesinin-tarihcesi/>

<http://atam.gov.tr/turkiye-cumhuriyeti-devletinin-ucak-fabrikasi-kurma-mucadelesinde-ilk-girisim-tayyare-ve-motor-turk-anonim-sirketi-tomtas-ve-kayseri-ucak-fabrikasi/>

<http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1955-12-01-02/AUHF-1955-12-01-02-Guriz.pdf>

<http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1968-25-01-02/AUHF-1968-25-01-02-Ozbudun.pdf>

<http://bilimtarihi.humanity.ankara.edu.tr/tarihce/>

http://books.google.com.tr/books/about/Amme_hukuku_dersleri.html?id=EpzPHAAACA AJ&redir_esc=y

http://books.google.com.tr/books?hl=tr&id=5-5QAAAAYAAJ&q=Jacques+Dufresnoy#search_anchor

http://books.google.com.tr/books?id=RqakiW38DeAC&pg=PA122&lpg=PA122&dq=galatasaray+lisesisi,Robert+Mantran&source=bl&ots=DN Err7p8Jo&sig=L8GIn_82erKxtGyPjGzXRa5xwM&hl=tr&sa=X&ei=zgi1UaDiHMvEPKy3gYAN&ved=0CD8Q6AEwAw#v=onepage&q=galatasaray%20lisesisi%20Robert%20Mantran&f=false

<http://books.google.com.tr/books?id=Ycm4WnBHvEMC&pg=PA244&lpg=PA244&dq=Prof.+Dr.+Antoine+Gennaoui&source=bl&ots=VM1IiVB8kT&sig=QFpAc4j>

8a7UomYKVyKjSPHUAfxM&hl=tr&sa=X&ei=vgbAUfKOKsvgOL7GgfgG&sqi=2&ved=0CCkQ6AEwAA%20,Sayfa%20244.#v=onepage&q=Prof.%20Dr.%20Antoine%20Gennaoui&f=false

<http://books.google.com.tr/books?isbn=9757663441>

http://de.wikipedia.org/wiki/Algirdas_Julien_Greimas

<http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/114/1294.pdf>

<http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/222/3036.pdf>

<http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/335/4772.pdf>

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19/1267/14585.pdf>

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1027/12424.pdf>

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1028/12439.pdf>

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1040/12543.pdf>

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/37/731/9317.pdf>

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/936/11663.pdf>

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/45/784/10083.pdf>

http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Millî_Egitim_Dergisi/143/11.htm

<http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/ad/article/viewArticle/1102>

<http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/taed/article/view/2238>

<http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/taed/article/viewFile/1728/1727>

<http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/zfd/article/view/5756/5552>

<http://edergi.manas.edu.kg/index.php/jtcs/article/viewFile/789/624>

<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/belge/1-35114/bilge-yavuz.html>

<http://ekutup.dpt.gov.tr/madencil/metalmad/oik638.pdf>

http://en.wikipedia.org/wiki/Jean_Walter

<http://ercaninal.blogspot.com/2013/03/terkos-suyu.html>

<http://erdembuyrukcu.blogcu.com/sair-ister-istemez-bir-dusunur-olmak-zorundadir/5154655#>

<http://e-sarkiyat.com/makaleler/3.sayi/ibrahimyucedag.pdf>

<http://eyayinlar.mkutup.gov.tr/cgi-bin/WebObjects/CumMak>

http://fen.istanbul.edu.tr/matematik/?page_id=6358

<http://gsl101.tr.gg/HOCALARIMIZ-iLE-.-.-.-.htm#>

<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=13011190&tarikh=2009-11-22>
<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/printnews.aspx?DocID=9306897>
http://iktisat.istanbul.edu.tr/?page_id=6985
http://ilahiyat.erciyes.edu.tr/bilimname/2009_2.pdf
<http://iskenderunforum.com/index.php?showtopic=14206>
<http://kayaum.politics.ankara.edu.tr/1933.pdf>
<http://kayaum.politics.ankara.edu.tr/1934.pdf>
<http://kayaum.politics.ankara.edu.tr/1944.pdf>
<http://kdzereglifutbol.blogspot.com/2012/03/zonguldak-maden-muhendis-mekteb-i-alisi.html>
<http://kisi.deu.edu.tr/dogan.gunay/Gostergebilim.html>
http://ktp.isam.org.tr/pdfdrq/D00001%5C1960_C8/1960_C8_TANYUH.pdf
<http://kutuphane.ieu.edu.tr/wp-content/TurkiyedeTasar%C4%B1mTarihiveSoylemiSunumlarI.pdf>
http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys.../46/09/.../28105735_eminorman.docx
<http://mizzah.com/forum/muzika-humayun-dan-cumhurba-kanli-i-t12178.html>
<http://muzik.tevitok12.tr/tr/muzik/ogretmenler/Sayfalar/AysegulKirmanoglu.aspx>
<http://nedir.dictionarist.com/fagot>
http://openlibrary.org/authors/OL240905A/Thierry_Juteau
<http://orman2.istanbul.edu.tr/?p=6072>
http://sablonsdu.edu.tr/dergi/sosbilder/dosyalar/2 İran 3/23_07.pdf
http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_9/Türkiye'de%20Yükseköğretim%20Kurumlarını%20Gelişmesinde%20Avusturya%20ve%20Alman%20Bilim%20Adamlarının%20Katkısı%20-%20Prof.Dr.%
http://sempozyum.sdu.edu.tr/cumhuriyet/sempozyum_kitap.pdf
http://sosyaldergi.usak.edu.tr/2008_1/200801Omer_AKDAG.pdf
<http://tag.eng.ankara.edu.tr/.../library.xls>
<http://tez.sdu.edu.tr/Tezler/TF01410.pdf>
<http://tez.sdu.edu.tr/Tezler/TF01855.pdf>
<http://tr.scribd.com/doc/45868057/cemal-3>
<http://tr.wikipedia.org/wiki/Darülfünun>

http://tr.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6sterge_bilimi
http://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BChendis_Mekteb-i_Alisi
<http://tr.wikipedia.org/wiki/Monografi>
http://tr.wikipedia.org/wiki/Suna_Kan
http://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye'de_mimarl%C4%B1k
http://tr.wikipedia.org/wiki/Ulvi_Cemal_Erkin
http://turkoloji.cu.edu.tr/ATATURK/arastirmalar/sait_dinc_ataturk_donemi_turk_diss_politikasi.pdf
http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/gorkem_02.pdf
<http://ulusgazetesi.com/tapinaklar-kenti-kazilari/>
http://web.deu.edu.tr/ataturkilkeleri/ai/uploaded_files/file/dergi%2024/11.pdf
http://web.deu.edu.tr/atmer/atmer/uploaded_files/file/19-Kitabiyat_Zeki%20Arikan_347-352.pdf
<http://web.sakarya.edu.tr/~acetin/>
<http://webtv.hurriyet.com.tr/2/35546/0/1/tapinaklar-kentinde-hazine-araniyor.aspx>
<http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?p=2563620>
<http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=22232>
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire.../bdt/.../WEB_DERLEME.xls
<http://www.21yyte.org/tr/arastirma/enerji-ve-enerji.../madencilikte.../pdf>
http://www.3dpanoramik.com/panoramik/127/xanthos_antik_kenti.html
http://www.adaybilgi.bilkent.edu.tr/muzik_sahne_sanatlari_ogretim_kadrosu.pdf
<http://www.ait.hacettepe.edu.tr/akademik/arsiv/1933.htm>
http://www.alarko-carrier.com.tr/OzelDosya/AlarkoTarihinden/AlarkoTarihinden_3.pdf
<http://www.anadolumedeniyetlerimuzesi.gov.tr/belge/1-55042/ankara-kalesi.html>
http://www.ankara.diplo.de/Vertretung/ankara/tr/08__Kultur__Bildung/Archaeologie/Archaeologie__DAI__Istanbul__news.html
<http://www.antiquariat.de/html/kathd1032-geologie-und-palaeontologie-geology-and-paleontology.html>
<http://www.arastirmax.com/anabilim-dallari-16?page=28>
http://www.arastirmax.com/system/files/.../2/arastirmax_17083_pp_1-21.pdf

http://www.arkeolojidunyasi.com/ataturk_arkeoloji.html
<http://www.arkitera.com/haber/index/detay/%E2%80%98mimarlik-hemen-hemen-unutulmus-bir-meslekti--/5267>
<http://www.aski.gov.tr/tr/Icerik.aspx?detay=798&id=809>
<http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazpazartesi3.doc>
<http://www.belgeler.com/blg/15i2/galatasaray-lisesi-1923-1950-donemi-galatasaray-college-1923-1950>
<http://www.belgeler.com/blg/2cki/suifd-20-trkiye-de-dinler-tarihi-alimalari-galip-ataaun-p-203-248>
<http://www.belgeler.com/blg/p9m/iranin-modernlesme-surecinde-osmanli-devletinin-rolu-1848-1923-the-impact-of-the-ottoman-empire-at-the-iranian-modernization-1848-1923>
<http://www.belgeler.com/blg/pbo/cumhuriyet-donemi-turk-ordusunda-atli-spor-equestrian-in-turkish-republic-army>
<http://www.belgeler.com/blg/szm/antik-cagdan-modern-olimpiyatlara-binicilik-sporu-ve-turk-biniciliginin-olimpik-gelisimi-equestrian-sport-from-ancient-world-to-modern-olympics-and-olympic-development-of-turkish-equestrianism>
<http://www.bilimvegelecek.com.tr/?goster=1185>
<http://www.biltek.tubitak.gov.tr/sandik/deprem/batiyak1.html>
<http://www.bizimsakarya.com.tr/m-mektuplar-ve-otesi-3071.html#.UbT8quf0GE4>
<http://www.cevadmemduhalar.com/poelzig-groot-ve-taut-ile-ilgili-anilar.html>
<http://www.cso.gov.tr/tr/icerik/3/tarihce>
http://www.ctf.edu.tr/farma/.../pdf/arkeoloji/Klasik_Arkeolojiye_Giris_II.pdf
<http://www.cumhuriyetarsivi.com/katalog/192/sayfa/1990/10/27/9.xhtml>
<http://www.cumhuriyetarsivi.com/katalog/192/sayfa/1965/7/25/8.xhtml>
<http://www.cumhuriyetarsivi.com/katalog/192/sayfa/1966/4/28/6.xhtml>
<http://www.cumhuriyetarsivi.com/katalog/192/sayfa/1976/3/9/6.xhtml>
<http://www.denizhaber.com/HABER/26583/1/lotus-bozkurt.html>
http://www.dinbilimleri.com/Makaleler/1003898454_batuk.pdf
<http://www.divrigi.gov.tr/albert-gabriel-119s.htm>
<http://www.doganaydal.com>

<http://www.dsi.gov.tr/kurumsal-yapi>
http://www.dtcf.ankara.edu.tr/akademik_birim.php?bolum=&bid=1&icerik=bolum_hakkinda
http://www.dtcf.ankara.edu.tr/akademik_birim.php?fransiz-dili-ve-edebiyati-anabilim-dali&icerik=bolum_hakkinda&bid=11
<http://www.edebiyatdergisi.hacettepe.edu.tr/2009261LeylaAlpagut.pdf>
<http://www.edessatv.com/album-p2-aid,22.html#galeri>
<http://www.elsevier.com/locate/>
<http://www.e-tarih.org/sozluk.php?sd=sozlukdetay&id=121>
<http://www.facebook.com/notes/sinan-meydan/omurgasi-kirik-aydinlar-turk-tarih-tezinin-dogrulandigindan-haberiniz-var-mi/129021017132083>
<http://www.filozof.net/Turkce/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/12714-albert-louis-gabriel-kimdir-hayati-eserleri-hakkinda-bilgi.html>
<http://www.filozof.net/Turkce/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/15088-robert-mantran-kimdir-hayati-kitaplari-hakkinda-bilgi.html?start=2>
<http://www.filozof.net/Turkce/edebiyat/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/15088-robert-mantran-kimdir-hayati-kitaplari-hakkinda-bilgi.html>
<http://www.forumdaz.net/konu/obua-nedir-obua-calgisi-hakkinda-bilgiler.102156/>
<http://www.fmartuklu.net/muzik-turleri-ve-enstrumanlari/32211-fagot-nedir-fagot-ne-ise-yarar-fagot-muzik-aleti-hakkinda.html>
http://www.galatasaray.org/tarih/pages/tarih_ataturk.php
<http://www.gedizakdeniz.com/FizikBolumuTarihi.pdf>
<http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/arc/jan/trindex.htm>
http://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=dar%C3%BCl%C3%BCn%C3%BCn%2Bfen%2Bfak%C3%BCltesi%2Bfrans%C4%B1z&source=web&cd=2&cad=rja&ved=0CCwQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.journals.istanbul.edu.tr%2Ftr%2Findex.php%2Foba%2Farticle%2Fdownload%2F11606%2F10867&ei=i1rAUZ_4MYy1PZfbgPgH&usg=AFQjCNHiRjrdATvXCrRa65HKm9kxdA5GmA
<http://www.gozlemci.net/1215-turk-fransiz-iliskileri-1923-ve-1932.html>
<http://www.haber7.com/haber/20100914/Trabzonun-Kent-Mirasi-Yer-Yapi-Hafiza.php>

<http://www.hayatimdegi.sti.com/forum/pratik-bilgiler/93164-tekirdag-icki-fabrikasi.html>
http://www.higheredu-sci.org/pdf/pdf_HIG_1551.pdf
http://www.ifea-istanbul.net/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=1239&Itemid=276&lang=tr
http://www.imo.org.tr/resimler/dosya_ekler/26b5b7bcc715e31_ek.pdf?dergi=184
<http://www.ipuder.org/.../119-karabuek-demir-celik-fabrikalarn>
http://www.isam.org.tr/documents/_dosyalar/_pdfler/islam_arastirmalari_dergisi/sayi22/155_159.pdf
http://www.iski.gov.tr/web/UserFiles/e-kutuphane/tarih_boyunca_istanbul_sulari.pdf
<http://www.iski.gov.tr/Web/statik.aspx?KID=1001112>
[http://www.istanbul.edu.tr/eng2/jeoloji/library/dergi/cilt_18_s_1/Cilt22-s2-syf\(163-174\).pdf](http://www.istanbul.edu.tr/eng2/jeoloji/library/dergi/cilt_18_s_1/Cilt22-s2-syf(163-174).pdf)
<http://www.istanbul.edu.tr/fen/astronomy/tanitim/tarihce/kurgunastro.pdf>
<http://www.istanbul.edu.tr/fen/fiz/tarihce.php>
http://www.istanbul.edu.tr/itf/index.php?option=com_content&view=article&id=498&Itemid=66
<http://www.istanbul.edu.tr/oidb/fahridoktora.html>
<http://www.iudergi.com/tr/index.php/turkiyearastirmalari/article/view/385>
<http://www.iudergi.com/tr/index.php/tarih/article/view/3689/3240>
<http://www.izmimod.org.tr/egemim/71/3.pdf>
<http://www.izmir.bel.tr/pagePrint.asp?page=1049&pageType=3>
<http://www.izmiridrama.org/Tr/content3.asp?m1=1&m2=5&m3=118>
http://www.jasstudies.com/Makaleler/458695186_y%C3%BCkselahmet_395-415_5-5_T.pdf
http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/070d23b06b1486a_ek.pdf
http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/3168e6a2e6c84b4_ek.pdf?dergi=T%DCRK%DDYE%20JEOLAJ%DD%20B%DCLTEN%DD
http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/7143919d1234297_ek.pdf

http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/9d4b2faeb4b7b9e_ek.pdf?dergi...
http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/c1ad983e08ad330_ek.pdf
http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/c59fd6fbe0e9793_ek.pdf
http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/c6b6f19684ed9b6_ek.pdf
http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/d1b2a5ff364606f_ek.pdf
http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/d2682367c3935de_ek.pdf?dergi=T%DCRK%DDYE%20JELOJ%DD%20B%DCLTEN%DD
http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/f9028fcb6b065e0_ek.pdf?dergi=T%DCRK%DYE%20JELOJ%DD%20B%DCLTEN%DD
http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/3168e6a2e6c84b4_ek.pdf?dergi=T%DCRK%DDYE%20JELOJ%DD%20B%DCLTEN%DD
<http://www.jokerstore.net/egitmen/13/ayusun-sokmen.html>
<http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/hukukmecmua/article/download/16784/15967>
<http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/hukukmecmua/issue/view/401>
<http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/hukukmecmua/search/titles?searchPage=6>
<http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/iktisatsosyoloji/article/.../5432>
<http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/siyasal/article/view/11549/10810>
<http://www.karahana.com/makaleler/tarih/alman-arkeoloji-enstitusu-istanbul-subesi.htm>
http://www.karsiyakahaber.com/sancar-marufly-yaziyor.html?haber_id=2149
<http://www.kayseri.bel.tr/web2/uploads/eDergiler/kayseri-ansiklopedisi-cilt2/files/assets/basic-html/page329.html>
<http://www.keg.aku.edu.tr>
<http://www.kenthaber.com/marmara/istanbul/Kimdir/iz-birakan/henri-prost>
<http://www.khas.edu.tr/universitede-yasam/saglik-kultur-spor/kultur.html>
<http://www.kimyaturk.net/index.php?topic=3199.25;wap2>
<http://www.kitapyurdu.com/kitap/default.asp?id=116057>
http://www.koksav.org.tr/hassas_konular/26042012_hk_asofuoglu.html
http://www.maden.org.tr/resimler/ekler/8aa681aaa4588a8_ek.pdf

http://www.maden.org.tr/resimler/ekler/ae3f79a30234b6c_ek.pdf
http://www.maden.org.tr/resimler/ekler/e74b40bd50d5d52_ek.pdf
http://www.medicine.ankara.edu.tr/ankaratipfak/userfiles/file/60_yil.pdf
<http://www.megaron.yildiz.edu.tr/yonetim/dosyalar/03-01-Megaron-104-111.pdf>
http://www.metalurji.org.tr/dergi/dergi165/d165_1017.pdf
<http://www.Milliyet.com.tr/1-agustos-1933-osmanli-darulfunun-unlagvedilmesi/ilber-ortayli/pazar/yazardetay/29.07.2012/1573168/default.htm>
<http://www.Milliyet.com.tr/2003/09/14/business/bus14.html>
<http://www.Milliyet.com.tr/2005/09/04/pazar/yazyalcin.html>
<http://www.mimar.cc/makale/1927-1933-yillari-arasinda-mimarimiz-97.html>
<http://www.mimarizm.com/kentintozu/Makale.aspx?id=418&sid=408>
<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=51&RecID=1250>
http://www.mimarlikmuzesi.org/Gallery/Photo_6_4_yeni-bir-ulusal-mimarlik-anlayisi-iiulusal-mimarlik-akimi.html
<http://www.mimdap.org/?p=28423>
<http://www.mkn.itu.edu.tr/pages/genel/mezunlar.html>
<http://www.msxlab.org/forum/bilim-ww/374954-albert-gabriel.html>
<http://www.mta.gov.tr/liste.xls>
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/92_2.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire.../jed/jeoloji_kitaplik_2010.xls
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire.../bdt.../WEB_DERLEME.xls
<http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/indexd.php?id=derg76>
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/107_3.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/116_5.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/121_13.pdf
<http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/128/1.pdf>
<http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/136/03.pdf>
http://www.mta.gov.tr/v2.0/dairebaskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/19_7.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/dairebaskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/22_3.pdf

http://www.mta.gov.tr/v2.0/dairebaskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/59_6.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/65_4.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/68_11.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/69_4.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/69_6.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/69_7.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/71_5.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/76_5.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/80_3.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/90_4.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/daire-baskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/92_13.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/dairebaskanliklari/bdt/kutuphane/mtadergi/92_2.pdf
<http://www.mta.gov.tr/v2.0/default.php?id=tarihce>
http://www.mta.gov.tr/v2.0/eng/dergi_pdf/109/4.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/eng/dergi_pdf/128/1.pdf
http://www.mta.gov.tr/v2.0/eng/dergi_pdf/90/1.pdf
<http://www.muh.istanbul.edu.tr/node/90>
<http://www.muh.istanbul.edu.tr/node/91>
<http://www.mulkiye.org.tr/belgeler/mulkiyeokulbina.pdf>
<http://www.nadirkitap.com/ayri-basim-amme-hukuku-ve-korporasyon-charles-crozat-kitap310196.html>
<http://www.nenedir.net/nedir/jeoloji/3492-stratigrafi-tabaka-bilim-nedir.html>
<http://www.onderkucukerman.com/tr/index.asp?ID=4&DID=1>
http://www.orkun.com.tr/inc/dokum.asp?Makale_Nu=PLAUKBPZIIDJBG-FODUBB*FB,ALUISUQOY/!PLAUKBPZIIDJBG-FODU&sayi=30
<http://www.orman.istanbul.edu.tr/en/node/8417>
<http://www.orman.istanbul.edu.tr/node/104>
<http://www.orman.istanbul.edu.tr/node/4907>
<http://www.oynakbeyi.com/post/784428395/henriprost>
<http://www.restoraturk.com/mimarlik-mimari/mimarlik/300-ulusal-mimarimizin-olusumu.html>

<http://www.restoraturk.com/restorasyon-nedir/rolove-nedir.html>
http://www.sabah.com.tr/Yazarlar/ardic/2009/09/21/tenekesunu_deldugumun_gara_sovalyesu
<http://www.sbe.deu.edu.tr/dergi/cilt14.say%C4%B11/13%20KARA.pdf>
<http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/dergi/sayi24/S%C3%9CME,%20Mehmet.pdf>
http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler%5CCemal%20G%C3%9CVEN%5CG%C3%9CVEN,%20Cemal.pdf
<http://www.taskomuru.gov.tr/index.php?page=sayfagoster&id=7>
http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM__/_d03/c024/b088/mm__030240880613.pdf
http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1868228014_3.%20Emel%20Kefeli.pdf
http://www.ulvicemalerkin.com/keman_koncertosu.htm
http://www.um.es/analesdebiologia/numeros/34/PDF/34_2012_07.pdf
http://www.univie.ac.at/ajes/archive/volume_101/friebe_nachruf_oberhauser_ajes_v101.pdf
<http://www.uu.nl/faculty/science/EN/organisation/depts/biology/research/chairs/Palaeoecology/projects/ALBERTIANA/downloads/Documents/albertiana37A.pdf>
<http://www.xn--kemeralt-0kb.com/han36.html>
<http://www.yg.yenicaggazetesi.com.tr/yazargoster.php?haber=23857>
<http://www.yunusaran.org>
http://www.zerobooksonline.com/tr/product_details.asp?cat=&subcat=&product=1631
<http://www2.dsi.gov.tr/bolge/dsi12/>
http://www4.uwm.edu/libraries/AGSL/Pamphlets_96_184.pdf
https://dosya.sakarya.edu.tr/Dokumanlar/2013/213/421526006_4bolum.pdf
<https://pipl.com/directory/name/Monod/Oliver/>

EKLER

18/12/933

6
36

Hulâsa :
İstanbul su idaresinde istihdam edilecek ecnebi mutahassıslar H :

T. C.
Dahiliye Vekâleti

M. İ. U. M.
Ş. M.

Sayı
129
410

7046

Yüksek Başvekâlet Makamına

Terkos şirketinin imtiyazı satın alınarak tesisata belediyece vaziyet edildiği zaman yavaş yavaş tasfiye edilmek üzere şirketten müdevver bazı ecnebi meurların istihdamına devam edilmesi icra vekilleri hey'etince karar verildiği malumu devletleridir .

Sayısı on beş olan bu yabancılardan şimdiki kadar on bir kişinin hizmetlerine nihayet verilmiştir . Geri kalanlardan şirket zamanında uzun müddet müdürlük etmiş ve devirden sonrada bu vazifede ipka edilmiş olan Mösyü Kastelno ile idare işlerini idare eden mühendis Mösyü Balest ve Baş müfettiş Mösyü Bünyonun idarece hizmetlerinden bir müddet daha istifade edilmesi muvafık görülmektedir .

Fransız tebeasından olan bu üç zatın daha bir sene müddetle istihdamları için keyfiyetin icra vekilleri hey'etince bir karara raptına müsaade buyrulmasını arz ve rica eylerim efendim .

Dahiliye vekili

S. Kaya

İcra V. H. ne
25-12-1933

Kâmil J.
26-12-33

26-12-933

BASVEKÂLET MAKAM	
Tarih	25-12-933
Kayıt No	7486

Cevap yazılacak Evrak: Cevap olduğu muharreratin tarih numarasite hangi daire ve şube ifadesiyle yazıldığına dircolumması rica olunur.

Ek No: 1

T. C. BAŞVEKÂLET KARARLAR MÜDÜRLÜĞÜ		Dosya İşareti 243 194	
Numaranın	67/124	Kararname	
Tarihi	26/4/1935	K	
Yazan memur	K. İktan	26/12/1934 tarih ve 12400 sayılı kararnamaya ektir:	
Yan tarihi	27/4/1935	İstanbul suluk idaresi işlerinde bir mesele maddetle çalıklarına müsaade olun ve bu kes maddetleri bitirdiği anlaşılan Fransız tahassinden fon memuru Balçık ile Müfettiş Baugher bir yıl daha çalıklarına izin verilmesi; Bahiliye Vekillığının 26/4/1935 tarih ve 67/124 sayılı tekeresiyle yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 27/4/1935 toplantısında onaymıştır.	
Muavin	M. Çelebi	K yaz K. g. Bahiliye Vekillğine	
Beyaz eden	M. g.	İstanbul idaresinde çalığın fon memuru Balçık ile Müfettiş Baugher bir yıl daha çalıklarına maleri hakkında İc.V.H.nin kararnameyi sureti gönderilmiştir.	
Beyaz tarihi	27.4.	K yaz K. g. Bahiliye Vekillğine	
Karşıya gelenler	M. g.	K yaz K. g. Bahiliye Vekillğine	
Sadra No.	1296	K yaz K. g. Bahiliye Vekillğine	
Merbutatı	1	K yaz K. g. Bahiliye Vekillğine	
Sevk tarihi	30-4-35	K yaz K. g. Bahiliye Vekillğine	
Kaydeden	H. İsmail	K yaz K. g. Bahiliye Vekillğine	
Düğünceler			
(*) 2007 sayılı kanunun 2 inci maddesine göre			
K 15480 2 245			

Ek No: 2

27/4/935

T. C.
Dahiliye Vekâleti

M.İ. U. M.
Ş. M.
Sayı
87
124

66

Mulâsa:

İstanbul sular idaresinde
çalışacak yabancılar H:

65

Baş Vekâlet Yüksek Katına

İstanbul vilâyetinden alınan bir yazıda İstanbul sular idaresinde çalışmalarını 26/12/933 tarih ve 1548D sayılı İcra Vekilleri Hey'eti kararnamesile onanan ve bu kez müddetleri bittiği bildirilen Fransız tabasından fen memuru Balest ile müfettiş Bougnon bir süre daha çalışmalarına izin verilmesi istenmektedir .

2007 sayılı kanunun 2 inci maddesince Yüksek İcra Vekilleri Heyetince bir karara bağlanmasına buyruklarını dilerim .

Ş.K.
N.Ş.

Dahiliye Vekili

S. Kaya

İcra V. H. me
27-4-935

Anay. İ.
27-4-935

S. H. H. H.

27-4-935

BAŞVEKÂLET	
Tarih	27-4-935
Reg.	2077

Çevresel yanlıcağ Evrakı: Çevre ölüğü muhaveratı tarih numaralı kağıt daire ve şube idaresine yazıldığına deroholman rıza olatur

Ek No: 3

T. C. BAŞVEKÂLET Kararlar Müdürlüğü Sayı: 15480		Dosya işaretleri 3046
Evrakın Numarası	129 410	<p>Kararname</p> <p>2/1/933 tarih ve 13681 sayılı kararnameye zeyildir. <i>İstanbul</i> İmtiyazı satın alınarak tesicetana Belediyece vaziyet edilmiş olan Terkos girketinin müdürü olup devirden sonra da bu vazifede çalıştırılmış olan Fransız tebaasından Mösyö Kestelno ile isale işlerini idare eden Mösyö Balest ve Başmifettiş Mösyö Bünyonun bir sene daha bu vazifelerde çalıştırılmaları, Dahiliye Vekilliğinin 18/12/933 tarih ve 129/410 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 26/12/933 te kabul olunmuştur.</p> <p>Dahiliye Vekilliğine : K</p> <p>İstanbul su tesisatı işlerinde mistahdem üç yabancıdan birer sene daha çalıştırılmaları hakkında İcra Vekilleri Heyetinin kararnameyi sureti gönderilmiştir efendim.</p> <p>Başvekil namına Mistegar</p> <p><i>[Signature]</i></p>
Tarihi	18.12.933	
Yazan memur		
Yazı tarihi	26.12.933	
Muavin	<i>[Signature]</i>	
Beyaz eden		
Beyaz tarihi		
Karşılaştıranlar	<i>[Signature]</i> <i>[Signature]</i>	
Sadira No.	6 49	
Merbutatı	1	
Sevk tarihi	3-1-934	
Kaydeden	<i>[Signature]</i>	
Düşünceler		
	75480	

Ek No: 4

T. C.
BAŞVEKÂLET
KARARLAR DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ
Karar sayı: 2

Kararname

22 Mayıs 1941

3/2163

15813

Trbazon - Erzurum şehirlerinin imar plânlarını yapan Fransız tebaasından mütehasıs Jaklamber ile Dahiliye Vekâleti arasında akdolan mukavele mucibince adı geçen mimarın ücretinden harice çıkarılabilirliği 6000 liradan 4000 lirasının serbest dövizle transferini teminen 2/15248 sayılı kararname ile tasdik olunan 1941 takvim yılı döviz cetvellerine 4000 liralık tahsisat ilâvesi; Nafia Vekilliginin 21/3/941 tarih ve 24/23/7622 sayılı tezkeresile yapılan teklifi ve Maliye Vekilliginin 14/4/1941 tarih ve 54243/5763 sayılı mütaleenamesi üzerine, İcra Vekilleri Heyetince 24/5/1941 tarihinde kabul olunmuştur.

REİSİCÜMHUR

İsmail İnönü

Bş. V.

Ad. V.

M. M. V.

Da. V.

Ha. V.

S. P. Akayolcu

S. Memiş

S. Arıkan

S. Özalp

S. Samet

Ma. V.

Mf. V.

Na. V.

İk. V.

S. İ. M. V.

S. Akın

S. Güneş

A. F. Çelebi

M. Akis

S. H. Akat

G. İ. V.

Zr. V.

Mü. V.

Tl. V.

S. Karadağ

M. Akın

A. K. Güneş

M. Akın

080 18 01 02 95 42 8

T. C. BAŞVEKÂLET MÜAMELÂT MÜDÜRLÜĞÜ		Dosya işaretleri
Şube :		K
Sayı : 7912		7912
K K		
Evrakın	Numarası	4931 1939
	Tarihi	4-4-1929
Yazan memur		el-Mustafa
Yazı tarihi		4-4-1929
Muavin		Emes
Beyaz eden		
Beyaz tarihi		
Karşılaşmalar		Ke M. Mustafa
Sadira No.		6 1800
Merbutau		1
Sevk tarihi		1-5-1929
Kayıt eden		H. Mustafa
Düşünceler		
<p style="text-align: center;">K 7912</p> <p style="text-align: center;">yaz. K.</p> <p style="text-align: center;">T Mustafa</p> <p style="text-align: center;">Düvânî mukasabata</p> <p style="text-align: center;">B. N. N.</p>		
<p style="text-align: center;">" Kararname "</p> <p style="text-align: center;">DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ CUMHURİYET ARŞİVİ</p> <p style="text-align: center;">Darülfünun'un mühtelif fakültelerinde hizmet almış olan emeli müteahhisi Ab. Gabriel, Ab. Dömezel, Ab. Bonafius, Ab. Gijstar, Ab. Rezzerin mukavelelerinin tecdidi ve hüküki anme müderresi Ab. Krozator mühasasatı 550 liraya ibliğ olunmak suretile mukavelesinin bittiği ta rihten itibaren üç sene daha temdidini ve 550 lira mühasasatla tabii coğrafya müderresliğine in tehap olunan Ab. Gajosi ile de mukavele akte, Maaarif Vekâletinin 4-4-1929 tarih ve 4931 1939 numaralı tevkâresile yapılan teklifi üzerine İera Vekilleri Heyeti nin 24-4-1929 tarihli icimainda tasvip ve kabul olunmuştur. Maaarif Vekâletine. E ttaluye Düvânî mukasabata</p> <p style="text-align: center;">Darülfünun emeli müteahhislari mukaveleleri nin tecdidi hakkında İera Vekilleri Heyetinin Kararnamesi sureti leffen gönderilmiştir ğendin.</p>		

Ek No: 6

T. C. BAŞVEKÂLET HİZMETLER MÜDÜRLÜĞÜ		
Şube :		
Sayı : 7963		
242 37		
K Dosya işaretleri 7963		
T. C. BAŞBAKANLIK CUMHURİYET ARŞİVİ		
Evrakın	Nomarası	1745
	Tarihi	28-4-1919
Yazan memur		elkurşun
Yazı tarihi		2-5-1919
Muavin		
Beyaz eden		
Beyaz tarihi		
Karşılaştıranlar		
Sadıra No.		6 2076
Merbutatı		5
Sevk tarihi		19
Kayt eden		4
Düşünceler		
K 7912 7963		
T 2		
K 7963		
" Kararnama "		
24-4-1919 tarih ve 4912 numaralı Kararnameye geçilmiştir.		
Darülfünun fen fakültesinde müstakdem eczabi müteahhislardan Meryem Düsiya, Gapa, Ab. Dural ve Ab. Ka ile aktedilmiş olan sureti merbut mukarrelamelerin tasdiki, Maarif Vekâletinin 28-4-1919 tarih ve 1745 numaralı tezkeresiyle yapılan teklifi üzerine İcra Vekâlleri Heyetinin 1-5-1919 tarihli ictimasında tasvip ve kabul olunmuştur.		
yazı K. Maarif Vekâletine : E		
Darülfünun fen fakültesinde müstakdem eczabi müteahhislarla aktedilen mukarrelamelerin tasdiki hakkında İcra Vekâlleri Heyetinin Kararnamesi ile merbut mukarrelenane suretleri bizzat gönderilmiştir efendim.		
yazı K. B. V. N. Müsteşar		

Ek No: 7

T. C
MAARİF VEKÂLELİ
 Dışişler Dairesi
 Umumi
 Husus

Ankar:129

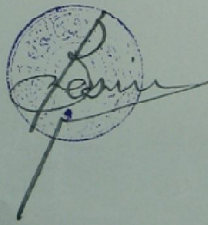
Mulâsa:

(S U R U T İ R)

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
 CUMHURİYET

1 - Müşyö Şapo	Tabii Coğrafya Mühürisliği
2 - " Gabriyel	Arkeoloji "
3 - " Krozat	Hukuk Anme "
4 - " Dömezil	Tarih edyan "
5 - " Bonakos	İhtimâiyat Darülmesai müdürlüğü
6 - " Liyotar	Lisan müzakereciliği
7 - " Dimitri	Akvaryum ve terrayom memurluğu

Reser

Ek No: 8

T. C. BAŞVEKÂLET MUAMELAT MÜDÜRLÜĞÜ		241 31		K. Dosya işaretleri 9859	
Şube :					
Sayı : 9859					
		T. C. BAŞBAKANLIK MÜHÜRÜ			
Evrağın	Numarası	13037 636	KARARNAME		
	Tarihi	14/8/930			
Yazan memur		<i>N. N. N.</i>	Mukaveleleri müddeti 930 malî senesi zarfında ayrı ayrı tarihlerde bitecek olan		
Yazı tarihi		29/8/930	merbut listede isimleri yazılı ecnebi mu-		
Muavin		<i>E. N. N.</i>	tahassıslarına ait mukavelenamelerin 4/12/929		
Beyaz eden			tarih ve 9682 numaralı kararname ahkâmına		
Beyaz tarihi			tevfikan tecdidi ; Millî Müdafaa Vekâletinin		
Karşılaştıranlar		<i>M. N. N.</i>	3/8/930 tarih ve 1397 numaralı tezkeresiyle		
Sadıra No.		<i>6</i> <i>30454</i>	yapılan teklifi ve Maliye Vekâletinin mütal		
Merbutatı		2	teahhütlü 14/8/930 tarih ve 13037/636 numaralı		
Sevk tarihi		11-9	mütalasanamesi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin		
Kayıt eden		<i>S. N. N.</i>	30/9/930 tarihli içtimasında tasvip ve kabul		
Düşünceler			olunmuştur .		
			<i>yazık</i>		
			M.M. Vekâletine		
			Maliye "		
			Divana		
			<i>DT</i>		
			mukaveleleri müddeti bitecek olan ecnebi		
			muhassısların tecdidi mukaveleleri hakkında		
			İcra Vekilleri Heyetinin kararnamesi sureti		
			leffen gönderilmiştir efendim .		
			<i>yazık</i>		
			Başvekil namına		
			Müsteşar		
			<i>K</i> <i>9859</i>		
			<i>5706</i>		

Ek No: 9

T.C.
M. M. V.

Zat işleri dairesi

Ş. _____
Sayı _____

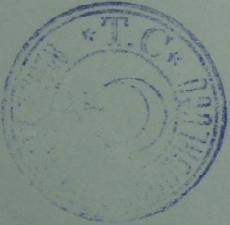
Hulâsa: _____

- 20

930 mali senesi zarfında mukaveleleri teccid
edilecek Enebi mitehassısların listesi

Leffi

Harp Akademisinde	Buhherman bey
" "	Robek "
Topcu Atış mektebinde	Foget Roşeo "
Sivari binicilik "	Taton "
Nakliye "	Lekohiyer "

M. M. V.
Kesim

Ek No: 10

T. C. BAŞVEKÂLET KARARLAR DAIRESİ MÜDÜRLÜĞÜ Sayı : —		Dosya işaretleri
7/1884		243 635
C. T. C. BAŞBAKANLIK CUMHURİYET ARSIVI		
Evrakın	Numarası	1790/42996
	Tarihi	3/10/1942
Yazan memur		G. Erman
Yazı tarihi		6/10/1942
Muavin		M. Şahin
Beyaz eden		G. E.
Beyaz tarihi		6.10.1942
Karşılaştıranlar		G. E.
Sadıra No.		3884
Merbutat		1
Sevk tarihi		19-10-42
Kaydeden		
Düşünceler		
2 14439 17153 18844		
Ziraat V. Çalışma şartlarının İcra Vekilleri Heyetince tes- bitine lüzum olmadığı ve bu hususta umumî hükümler dairesinde muamele yapılması lazınga geleceğini arz ederim.		
Başvekil yerine Müsteğar		
6.10.		
Kararname		K
13/1/1942 tarihli ve 2/17153 sayılı kararnameye ektir.		
Ziraat Vekâleti Binicilik mütehas- sisi olan ve mukavelesinin müddeti bitmiş bulunan Fransız tebaasından Taton'un mukavelesindeki çartlar dahilinde 1/10/1942 tarihinden iti- barın bir yıl daha çalıştırılmasına izin verilmesi; Ziraat Vekillığının 3/10/1942 ta- rihli ve 1790/42996 sayılı tezkeresiyle yapı- lan teklifi üzerine, İcra Vekilleri Heyetince 8 Ekim 1942 tarihinde kabul olunmuştur.		
Ziraat V. Dahiliye V.		T
Ziraat Vekâleti Binicilik müte- hassisi Fransız tebaasından Taton'un 1/10/1942 tarihinden itibaren bir yıl daha çalıştırıl- masına izin verilmesi hakkındaki İcra Vekil- leri Heyetinin kararname sureti sunulmuştur. Ziraat ve Dahiliye Vekilliklerine yazılmıştır.		

Ek No: 11

MUKAVELENAME

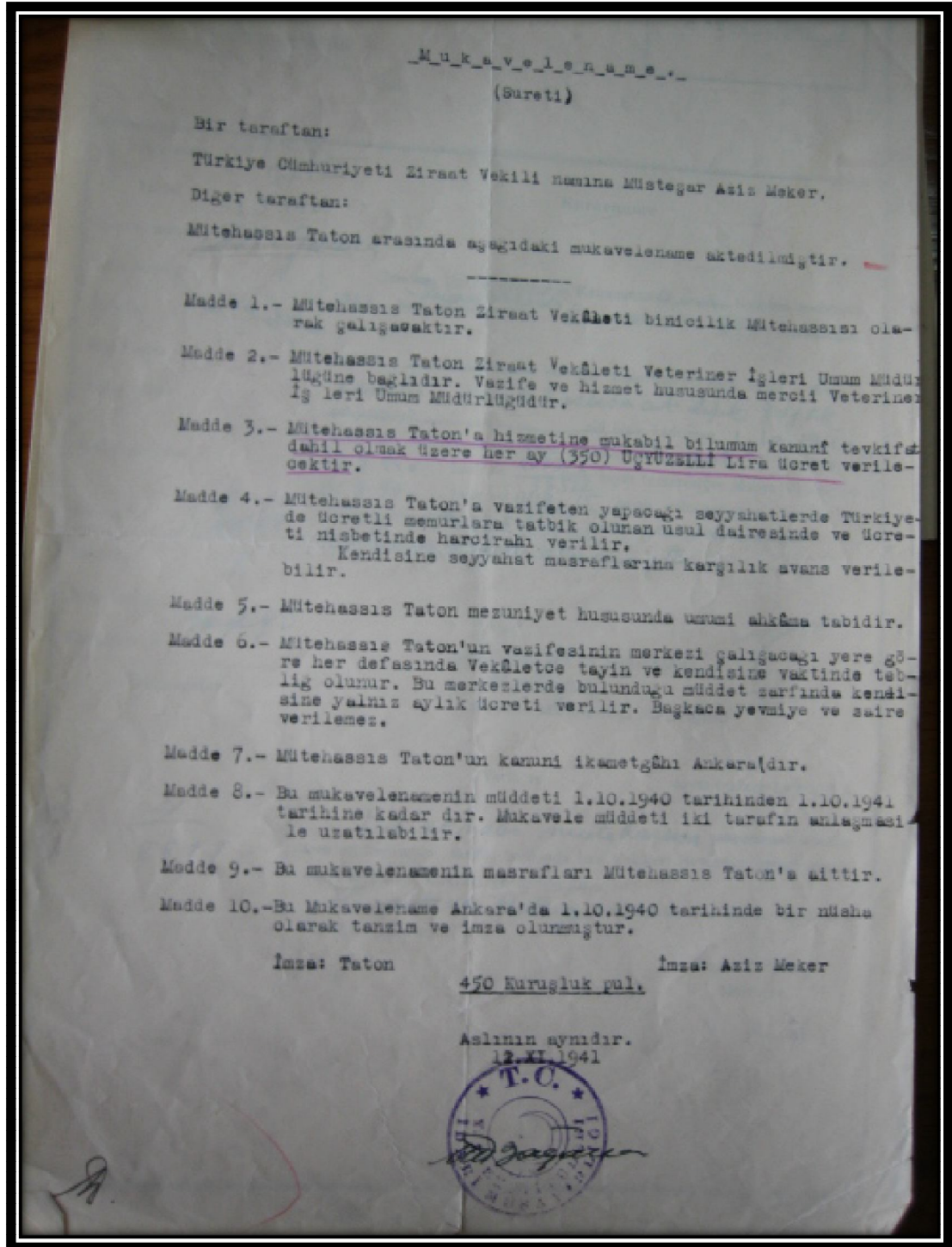
Bir taraftan : Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Vekili namına Müsteşar
Abidin Ege.

Diğer taraftan: Mütahassis Taton arasında aşağıdaki mukavelename
aktedir.

- Madde 1.- Mütahassis Taton Ziraat Vekaleti binicilik mütahassısı
olarak çalışacaktır.
- Madde 2.- Mütahassis Taton Ziraat Vekaleti Veteriner işleri umum
müdürlüğüne bağlıdır. Vazife ve hizmet hususunda mercii
Veteriner İşleri Umum Müdürlüğüdür.
- Madde 3.- Mütahassis Taton'a hizmetine mukabil bilimum kanunî tev-
kifat dahil olmak üzere her ay (450) dört yüz elli lira
ücret verilecektir.
- Madde 4.- Mütahassis Taton'a vazifeten yapacağı seyahatlarda Türki-
yede ücretli memurlara tatbik olunan usul dairesinde ve
ücreti nisbetinde harcırahı verilir.
Kendisine seyyahat masraflarına karşılık avans
verilebilir.
- Madde 5.- Mütahassis Taton mezuhiyet hususunda umumî şhkâma tabi-
dir.
- Madde 6.- Mütahassis Tatonun vazifesinin merkezi çalışacağı yere
göre her defasında Vekaletçe tayin ve kendisine vaktinde
tebliğ olunur. Bu merkezlerde bulunduğu müddet zarfında
kendisine yalnız aylık ücreti verilir. Başkaca yevmiye
vesaire verilemez.
- Madde 7.- Mütahassis Taton'un kanunî ikâmetgahı Ankaradır.
- Madde 8.- Bu mukavelenin müddeti 1/10/942 tarihinden 30/9/943 tari-
hine kadardır. Mukavele müddeti iki tarafın anlaşmasıyla
uzatılabilir.
- Madde 9.- Bu mukavelenemenin masrafları Mütahassis Taton'a aittir.
- Madde 10.- Bu mukavelename Ankara'da () tarihinde bir nü-
sha olarak tanzim ve inza olunmuştur.

T. C. BAŞVEKÂLET KARARLAR DAIRESİ MÜDÜRLÜĞÜ		Dosya işaretleri
Sayı <u>2</u> <u>17153</u>		
Erakın Numarası	46146	
Erakın Tarihi	12/11/1941	Kararname <u>2</u> <u>17739</u>
Yazan memur	<i>M. S. S. S.</i>	
Yan tarihi	<u>7/1/1942</u>	
Muavin	<i>M. S. S.</i>	
Bevaz eden	<i>M. S. S.</i>	
Bevaz tarih	<u>8</u> <u>9.8</u>	
Karşılayanlar	<u>171</u> <u>8</u>	
Sadra No.	<u>259</u>	
Merbutat	<u>1</u>	
Sevk tarihi	<u>18-1-42</u>	
Kaydeden		
Düğünceler		
ve muvelesinin müddeti bitmiş <i>Asılman</i>		
<u>2</u> <u>14439</u> <u>17153</u>		
Ziraat vekâleti emrinde binicilik mütehassısı olarak geliştirilmekte bulunan <i>erelka</i> Batonun <i>erelka</i> dairesinde I/10/1941 tarihinden itibaren bir yıl daha geliştirilmesine izin verilmesi ; Ziraat vekilliğinin 12/11/1941 tarih ve 46146 sayılı tezkeresiyle yapılan teklifi ve Maliye vekilliğinin 6/1/1942 tarih ve 13224/270/84 sayılı mütalaka nemesi üzerine, İcra Vekilleri Heyetince <u>13</u> <u>13</u> <u>13</u> tarihinde kabul olmuştur.		
Ziraat vekilliğine		
Maliye Vekilliğine		
Dahiliye V		
Divan-ı Muhasebat Reisliğine		
Ziraat vekâleti emrinde binicilik mütehassısı olarak gelişmekte bulunan Batonun <i>erelka</i> dairesinde I/10/1941 tarihinden itibaren bir yıl daha geliştirilmesine <i>erelka</i> izin verilmesi na ilişkin İcra Vekilleri Heyeti nin kararnamesi ile ilişkisinin suretleri gönderilmiştir.		
Dahiliye Ziraat, Maliye vekilliklerine ve Divan-ı Muhasebat Reisliğine yazılmıştır.		
Başvekil .N		
Müsteşar Muavini		
<i>Asılman</i>		<i>Asılman</i>

Ek No: 13

Ek No: 14